LENIN

OPERE COMPLETE

www.dacoromanica.ro

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

30

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA IN LIMBA ROMÎNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ.
ED. A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE COMPLETE

EDIŢIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI — 1964

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

30

Iulie 1916 — februarie 1917

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1964

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ

Volumul al treizecilea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise începînd din iulie 1916 şi pînă la revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 din Rusia.

Aceasta este perioada de extindere continuă a războiului mondial imperialist, perioada luptelor sîngeroase pe front, a înrăutăţirii considerabile a condiţiilor de trai ale maselor populare, a creşterii nemulţumirii şi indignării lor, a accentuării situaţiei revoluţionare. În Rusia, Germania, Franţa şi în alte ţări a crescut numărul grevelor şi al demonstraţiilor politice de protest împotriva războiului. A crescut şi s-a întărit forţa internaţionaliştilor în partidele socialiste. A luat proporţii mişcarea de eliberare naţională a popoarelor asuprite din colonii şi ţările dependente. „Revoluţia — scria Lenin — a fost la ordinea zilei în 1914—1916, ascunsă în adîncurile războiului, *crescînd* din război" (volumul de faţă, p. 14).

Întregul mers al evenimentelor a confirmat justeţea liniei partidului bolşevic, elaborată de Lenin încă din primele zile ale războiului. Sub conducerea lui Lenin, partidul bolşevic a dus cu fermitate clasa muncitoare din Rusia spre revoluţie, fiind pentru social-democraţia din toate ţările un model de muncă eroică revoluţionară în condiţiile grele ale războiului, manifestîndu-se ca avangardă a mişcării socialiste internaţionale.

În lucrările cuprinse în acest volum, Lenin continuă să elaboreze teoria şi tactica partidului bolşevic în problemele războiului, păcii şi revoluţiei. În aceste lucrări, el

www.dacoromanica.ro

duce mai departe învățătura sa despre imperialism, teoria sa cu privire la revoluția socialistă și la dictatura proletariatului, concluziile sale despre posibilitatea victoriei socialismului la început într-o singură țară și despre formele variate de trecere la socialism, problema importanței pe care o prezintă lupta pentru revendicări democratice în condițiile imperialismului, învățătura lui în problema național-colonială.

Lenin a elaborat aceste probleme în luptă hotărîtă împotriva social-șovinismului, a kautskismului (centrismului) și a așa-numitului „economism imperialist", curent oportunist apărut atît în social-democrația rusă, cît și în rîndurile elementelor de stînga din partidele socialiste dintr-o serie de alte țări. După cum în perioada 1894—1902 „economiștii" din social-democrația rusă, din faptul consolidării capitalismului în Rusia, au tras concluzia greșită că clasa muncitoare n-ar avea nevoie de luptă politică, de luptă pentru democrație, tot astfel „economiștii imperialiști", denaturînd concepția marxistă despre imperialism, au refuzat să recunoască necesitatea luptei pentru democrație în condițiile capitalismului monopolist, au cerut să se renunțe la lozinca dreptului națiunilor la autodeterminare și în general la programul-minimum, au promovat concepții semianarhiste în problema statului. Pe aceste poziții s-a situat grupul N. Buharin, I. Peatakov, E. Boș, care năzuia la crearea „unui nou bolșevism" „pe scara Europei occidentale", precum și o serie de social-democrați de stînga din Olanda, Polonia, Germania, America și din țările scandinave.

Lenin a denumit „economismul imperialist" o caricatură de marxism și l-a caracterizat ca o expresie grăitoare a dogmatismului și sectarismului în mișcarea socialistă internațională. Atrăgînd atenția că acest curent „este o boală internațională", Lenin a arătat caracterul său primejdios și a subliniat că în acea perioadă sarcina cea mai arzătoare era lupta deschisă, energică împotriva „economismului imperialist". Răspîndirea „economismului imperialist" în rîndurile marxiștilor ar fi însemnat „o lovitură serioasă dată liniei noastre", scria Lenin. De aceea „este cît se poate de necesar *să avertizăm* încă și încă o dată pe to-

www.dacoromanica.ro

varăşii respectivi că *s-au afundat într-o mocirlă*, că «ideile» lor *nu au nimic comun cu marxismul şi nici cu social-democraţia revoluţionară*" (p. 61).

Volumul începe cu articolul lui Lenin „Broşura lui Junius", consacrat analizei critice a poziţiei nejuste pe care s-a situat Rosa Luxemburg şi grupul stîngii germane, „Die Internationale", în problema naţională. Lenin a dat o înaltă apreciere activităţii revoluţionare desfăşurate de Rosa Luxemburg, de social-democraţii de stînga germani. În acelaşi timp, el a socotit că este de datoria lui să critice deschis greşelile săvîrşite de ei, precum şi de elementele de stînga din alte ţări, subliniind că o face „în numele autocriticii, atît de necesară marxiştilor, şi al verificării sub toate aspectele a concepţiilor care trebuie să constituie baza ideologică a Internaţionalei a III-a" (p. 2). După articolul „Broşura lui Junius" este publicată importanta lucrare „Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării", în care Lenin arată cît de greşit este punctul de vedere al social-democraţilor de stînga polonezi şi olandezi în problema naţională.

Fiind nemijlocit legate de asemenea lucrări ale lui Lenin ca „Note critice în problema naţională" şi „Despre dreptul naţiunilor la autodeterminare" (1913—1914), tezele „Revoluţia socialistă şi dreptul naţiunilor la autodeterminare", incluse în volumul al douăzeci şi şaptelea, lucrările „Broşura lui Junius" şi „Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării", scrise în 1916, au constituit un nou aport la elaborarea programului naţional şi a politicii naţionale ale partidului bolşevic. În aceste lucrări, Lenin dezvoltă teoria problemei naţional-coloniale ca parte integrantă a învăţăturii marxiste despre revoluţia socialistă şi dictatura proletariatului, despre construirea socialismului şi comunismului.

În articolul „Broşura lui Junius" şi în alte lucrări publicate în volumul de faţă, Lenin a explicat caracterul greşit al tezei potrivit căreia în epoca imperialismului războaiele de eliberare naţională ar fi cu neputinţă, întrucît în această epocă orice război naţional împotriva unei puteri imperialiste ar aduce după sine amestecul altei puteri concurente cu prima, ceea ce ar face ca orice război

www.dacoromanica.ro

național să se transforme într-un război imperialist. Lenin a arătat că jugul național-colonial generează în mod inevitabil un antagonism de neîmpăcat între popoarele subjugate din țările coloniale și dependente, pe de o parte, și capitalul monopolist al puterilor coloniale, pe de alta, ridică popoarele subjugate la lupta de eliberare, la răscoala națională împotriva imperialismului. Lenin a acordat o deosebită atenție inevitabilității și importanței mișcării de eliberare națională în colonii și semicolonii, arătînd că în condițiile imperialismului problema națională devine o problemă național-colonială. În ceea ce privește însă transformarea războaielor naționale în războaie imperialiste, nu este exclus, firește, ca unul sau altul dintre războaiele naționale să ducă la un război între puterile imperialiste, dar aceasta nu constituie un temei pentru a trage concluzia că războaiele de eliberare națională nu sînt posibile în epoca imperialismului.

Arătînd că încercările de răscoală care au avut loc în anii primului război mondial în rîndul trupelor indiene din Singapore, în Annamul francez, în Camerunul german, precum și răscoala din 1916 din Irlanda infirmă categoric teza imposibilității războaielor de eliberare națională în epoca imperialistă, Lenin și-a exprimat convingerea că victoria proletariatului fie și numai într-o singură țară imperialistă și cu atît mai mult revoluțiile dintr-o serie de țări vor crea condiții deosebit de prielnice pentru dezvoltarea mișcării de eliberare națională, pentru succesul răscoalelor de eliberare națională (vezi p. 52—54). Viața a confirmat această previziune a lui Lenin. Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și formarea Statului sovietic au constituit un factor puternic în intensificarea luptei popoarelor asuprite împotriva imperialismului. Crearea după al doilea război mondial a sistemului mondial socialist și, legat de aceasta, slăbirea continuă a pozițiilor imperialismului au deschis în fața popoarelor din colonii și din țările dependente noi posibilități de cucerire a independenței, au grăbit într-o uriașă măsură procesul de destrămare a sistemului colonial. Ca urmare, aproape un miliard și jumătate de oameni s-au eliberat de sub jugul colonial.

www.dacoromanica.ro

Lenin a subliniat cu toată tăria caracterul progresist, revoluționar al răscoalelor de eliberare națională, caracterul progresist al formării, în caz de succes al acestor răscoale, a unor state noi, independente din punct de vedere național (p. 118). Clasa muncitoare trebuie să apere cu cea mai mare hotărîre dreptul tuturor națiunilor la autodeterminare mergînd pînă la despărțire și formarea unui stat propriu, să sprijine răscoala popoarelor subjugate împotriva puterilor imperialiste care le asupresc. Înlocuirea capitalismului cu socialismul, scria Lenin, este o epocă istorică, care, alături de alte procese revoluționare, cuprinde în sine „*o serie întreagă* de mișcări democratice și revoluționare, inclusiv cele de eliberare națională, ale națiunilor nedezvoltate, înapoiate și asuprite" (p. 114). În legătură cu aceasta, o deosebită importanță prezintă crearea frontului unic revoluționar al clasei muncitoare din Apus și al popoarelor asuprite din Răsărit împotriva dușmanului comun, imperialismul. Iar aceasta presupune sprijinirea energică și pe toate căile de către proletariat a mișcărilor de eliberare națională.

În lucrările cuprinse în acest volum, Lenin critică cu asprime pe cei care au cerut să se renunțe la revendicarea dreptului națiunilor la autodeterminare pe considerentul că aceasta ar duce la social-patriotism și ar fi incompatibilă cu atitudinea negativă a social-democrației revoluționare față de lozinca apărării patriei. Lenin explică din nou că marxiștii nu sînt de loc împotriva „apărării patriei" în general, că ei resping apărarea patriei în cadrul războiului imperialist, dar sprijină apărarea patriei în cadrul războaielor drepte, de eliberare națională, în cadrul luptei pentru eliberarea de sub jugul imperialist sau al apărării independenței naționale.

Lenin a mai demonstrat totala netemeinicie a unui alt argument invocat de adepții renunțării la revendicarea autodeterminării națiunilor, și anume că această revendicare ar fi „irealizabilă" în imperialism. Sub raport politic, în imperialism autodeterminarea națiunilor este pe deplin posibilă. Acest lucru este demonstrat, de pildă, de despărțirea Norvegiei de Suedia în 1905. Cu atît mai realizabilă este autodeterminarea națiunilor asuprite ca

www.dacoromanica.ro

urmare a luptei lor hotărîte revoluționare împotriva imperialismului. Mai complicată este cucerirea independenței economice de către popoarele care au pășit pe calea unei dezvoltări independente, eliberarea acestor țări de sub influența nefastă pe care o exercită monopolurile străine asupra economiei lor. Dar, așa cum arată viața, în actualele condiții, și acest lucru este realizabil, datorită existenței sistemului mondial socialist și slăbirii imperialismului, în condițiile prăbușirii colonialismului, ale creșterii forțelor clasei muncitoare și ale altor pături progresiste din tinerele state naționale. Crearea statelor de democrație națională de către popoarele care s-au eliberat, ajutorul politic, economic și cultural acordat acestor state de către țările socialiste — iată calea pe care aceste popoare își pot cuceri deplina independență economică. În legătură cu aceasta, o deosebită importanță capătă teza lui Lenin potrivit căreia clasa muncitoare din țările capitaliste dezvoltate, atunci cînd ajunge la putere, nu numai că traduce în viață dreptul la autodeterminare al tuturor popoarelor coloniale și dependente, dar depune și toate eforturile pentru a se apropia de popoarele înapoiate din Africa și din Asia care au pășit pe calea dezvoltării de sine stătătoare, le acordă un sprijin dezinteresat, le ajută „să treacă la folosirea mașinilor, la ușurarea muncii, la democrație, la socialism“ (p. 123).

Lenin a relevat de asemenea cît de greșite sînt afirmațiile „economiștilor imperialiști“ că în ceea ce privește coloniile nu se poate lansa lozinca autodeterminării, deoarece în general este „absurd a lansa lozinci ale partidului muncitoresc pentru țări în care nu există muncitori“. „Numai «economiștii», de tristă amintire — scria el —, credeau că «lozincile partidului muncitoresc» sînt lansate *numai* pentru muncitori. Nu, aceste lozinci sînt lansate pentru întreaga populație muncitoare, pentru întregul popor“ ; de aceea, „chiar și pentru țările coloniale în care nu există muncitori, în care există numai stăpîni de sclavi și sclavi etc., nu numai că *nu* e absurd, dar e chiar *obligatoriu* pentru orice marxist să preconizeze «autodeterminarea»“ (p. 119—120). Trebuie apoi să reținem faptul că revendicarea dreptului națiunilor la autodeterminare este

www.dacoromanica.ro

formulată „«pentru» *două* națiuni: națiunea asuprită și cea *asupritoare*". Lenin amintea cu orice prilej teza lui K. Marx că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare. Asuprirea națională este una din cauzele cărora li se datoresc întîrzierea artificială a prăbușirii capitalismului, dezbinarea muncitorilor de diferite naționalități, supunerea lor în fața influenței burgheziei. Numai traducerea în viață a principiilor internaționalismului proletar, inclusiv a revendicării dreptului națiunilor la autodeterminare, poate să unească strîns pe oamenii muncii de toate naționalitățile în lupta comună pentru socialism și să le asigure victoria (vezi p. 32, 34, 39, 40).

Călăuzindu-se după aceste teze ale lui Lenin în problema națională, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și toate partidele marxist-leniniste au educat întotdeauna și educă clasa muncitoare și pe toți oamenii muncii în spiritul internaționalismului proletar, au sprijinit întotdeauna și sprijină mișcarea de eliberare națională din Asia, Africa și America Latină. U.R.S.S. și celelalte state socialiste, partidele comuniste și muncitorești luptă hotărît pentru lichidarea totală și definitivă a regimului colonial în toate formele și manifestările sale, promovează o politică de prietenie și colaborare cu popoarele care și-au cucerit independența și și-au creat statele lor naționale.

În lucrările publicate în acest volum, Lenin a tras concluzii foarte importante în ceea ce privește perspectivele dezvoltării națiunilor în condițiile construirii societății socialiste și ale trecerii de la socialism la comunism. El a demonstrat caracterul greșit al afirmațiilor „economiștilor imperialiști" potrivit cărora autodeterminarea națiunilor nu poate fi aplicată la societatea socialistă, întrucît — socialismul creînd baza economică pentru desființarea asupririi naționale — în acest domeniu nu se vor pune nici un fel de sarcini politice. Lenin a explicat că acest lucru este cu desăvîrșire greșit, atît în ceea ce privește perioada dictaturii proletariatului, perioada trecerii de la capitalism la socialism, cît și în ceea ce privește societatea socialistă și perioada trecerii de la socialism la comunism.

www.dacoromanica.ro

Una dintre principalele sarcini ale clasei muncitoare care a înfăptuit revoluția socialistă este unirea de bunăvoie a națiunilor și popoarelor libere și egale în drepturi, realizarea unei prietenii și colaborări între ele în procesul construirii socialismului. Or, acest lucru se poate obține numai prin înfăptuirea consecventă a dreptului națiunilor la autodeterminare, prin promovarea unei politici de egalitate în drepturi a tuturor popoarelor. Experiența construirii socialismului în U.R.S.S., formarea statului socialist multinațional, care reprezintă o uniune liber consimțită a națiunilor libere și egale în drepturi, crearea unei prietenii de nezdruncinat între popoare au confirmat justețea acestei concluzii a lui Lenin.

Nici problema raporturilor naționale în condițiile societății socialiste n-au rezolvat-o just „economiștii imperialiști". Ei afirmau că în condițiile socialismului națiunea va avea caracterul unei simple unități culturale și de limbă și că împărțirea teritorială, în măsura în care se va păstra, va fi determinată numai de necesitățile de producție. Criticînd această teză, Lenin a subliniat în primul rînd că „economiștii imperialiști" pornesc de la ideea că în socialism nu va exista stat. În realitate însă, în socialism statul se menține și în perioada trecerii de la socialism la comunism și, prin urmare, va exista necesitatea determinării granițelor. Aceasta face ca problema relațiilor dintre națiuni să-și păstreze întreaga însemnătate. „Organizînd producția *fără* asuprirea de clasă — scria Lenin —, asigurînd bunăstarea *tuturor* membrilor statului, socialismul creează implicit condițiile pentru ca populația să-și manifeste *în libertate* «simpatiile» ; astfel el facilitează și grăbește enorm apropierea între națiuni și contopirea lor" (p. 21). Dar condiția obligatorie în vederea înfăptuirii acestui lucru este ca statul socialist să ducă o politică națională justă, adică să asigure deplina egalitate în drepturi a tuturor popoarelor, dezvoltarea multilaterală a economiei și culturii lor, întrajutorarea lor frățească.

În Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, adoptat la Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., aceste teze leniniste au fost dezvoltate în mod creator. În program se

www.dacoromanica.ro

arată că în condițiile socialismului are loc o înflorire a națiunilor, se consolidează suveranitatea lor concomitent cu o apropiere tot mai mare între națiunile socialiste, contactele reciproce între popoare iau amploare, granițele dintre republicile unionale din cadrul U.R.S.S. își pierd tot mai mult vechea semnificație. Construcția desfășurată a comunismului înseamnă o nouă etapă în dezvoltarea relațiilor dintre națiuni, care se caracterizează printr-o apropiere continuă între națiuni, printr-o tot mai puternică întărire a unității lor.

Lenin a subliniat legătura indisolubilă dintre problema autodeterminării națiunilor și problema generală a luptei pentru democrație, a arătat că „economiștii imperialiști" au denaturat atitudinea marxismului față de democrație, nu au înțeles sensul revendicărilor democratice în condițiile imperialismului, necesitatea îmbinării luptei pentru revoluția socialistă cu lupta pentru democrație. Lenin a expus sub toate raporturile această foarte însemnată problemă în articolele „Despre apariția unui nou curent: «economismul imperialist»", „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)", „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»".

În primul rînd, Lenin a explicat de ce în epoca imperialismului lupta pentru democrație capătă o importanță deosebită. Suprastructura politică creată pe baza capitalismului monopolist, scria el, reprezintă o cotitură de la democrație la reacțiunea politică. Atît în politica internă, cît și în cea externă, imperialismul tinde spre încălcarea democrației. Dar chiar aceste încercări ale capitalului monopolist trezesc la viață forțe puternice care li se împotrivesc. „Capitalismul în general și imperialismul în special — scria Lenin — transformă democrația într-o iluzie și în același timp capitalismul generează aspirații democratice în mase, creează instituții democratice, adîncește antagonismul dintre imperialism, care neagă democrația, și mase, care năzuiesc spre ea" (p. 73).

În capitalism, democrația este mărginită, formală, ipocrită, iar imperialismul încalcă chiar și această democrație burgheză. Dar de aici nu reiese nicidecum, așa cum credeau „economiștii imperialiști", că trebuie să renunțăm

www.dacoromanica.ro

la lupta pentru revendicări democratice, la programul-minimum, că lupta pentru democrație ar fi în „contradicție" cu revoluția socialistă, că ea pune în umbră și îndepărtează lozinca revoluției socialiste.

Proletariatul, ne învăța Lenin, nu poate avea o atitudine indiferentă față de condițiile politice în care trăiește și luptă. Cu cît regimul politic dintr-o țară capitalistă este mai democrat, cu atît există condiții mai favorabile pentru lupta dusă de clasa muncitoare în apărarea drepturilor sale vitale, cu atît se poate ea pregăti mai bine pentru revoluția socialistă. Numai în lupta pentru democrație, poate clasa muncitoare să strîngă în jurul ei cele mai largi pături ale populației, să imprime revoluției socialiste un caracter cu adevărat popular, să se pregătească și să pregătească masele neproletare de oameni ai muncii pentru organizarea democratică a societății după instaurarea dictaturii proletariatului.

Cine așteaptă o revoluție socialistă „pură", arăta Lenin, o va aștepta mult și bine. În realitate, în procesul unic al revoluției mondiale, care subminează și năruie capitalismul, se contopesc revoluțiile socialiste, revoluțiile antiimperialiste de eliberare națională, revoluțiile democratice-populare, mișcările largi țărănești, diverse mișcări general-democratice. „A crede că revoluția socială *este de conceput* fără răscoale ale națiunilor mici din colonii și din Europa, fără explozii revoluționare ale unei părți a micii burghezii, *cu toate prejudecățile ei*, fără o mișcare a maselor proletare și semiproletare inconștiente împotriva asupririi moșierești, bisericești, monarhice, naționale etc., — a gîndi așa — scria Lenin — înseamnă *a renunța la revoluția socială*" (p. 54).

Subliniind importanța luptei pentru revendicări democratice, în articolul său „Observații în legătură cu articolul despre maximalism", publicat în volumul de față, Lenin a criticat totodată poziția greșită a lui G. Zinoviev, care afirma că înfăptuirea revendicărilor programului-minimum ar însemna trecerea la o orînduire socială principial diferită, ar duce la socialism. A gîndi astfel înseamnă a trece pe pozițiile reformismului și a renunța la punctul de vedere al revoluției socialiste. Nu trebuie să pierdem

www.dacoromanica.ro

din vedere principalul — revoluția socialistă, arăta Lenin într-una din scrisorile sale scrise în decembrie 1916. „Trebuie să știi *să îmbini* lupta pentru democrație cu lupta pentru revoluția socialistă, *subordonînd-o* pe prima celei de-a doua. În aceasta constă toată greutatea; acesta este esențialul" (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 242).

Generalizînd experiența mișcării revoluționare internaționale și pornind de la schimbarea fundamentală a raportului de forțe pe arena internațională în favoarea socialismului după cel de-al doilea război mondial, partidele marxist-leniniste au dezvoltat teza lui Lenin cu privire la corelația dintre lupta pentru democrație și cea pentru socialism. În noua situație istorică, clasa muncitoare din multe țări poate obliga burghezia, încă înainte de răsturnarea capitalismului, să înfăptuiască măsuri care, depășind cadrul reformelor obișnuite, sînt de o însemnătate vitală atît pentru clasa muncitoare și dezvoltarea luptei ei în vederea victoriei revoluției, a socialismului, cît și pentru majoritatea națiunii. Lovitura principală a clasei muncitoare este îndreptată împotriva monopolurilor capitaliste. Toate principalele pături ale națiunii sînt vital interesate în lichidarea atotputerniciei monopolurilor. Acest lucru face posibilă unirea tuturor mișcărilor democratice, care se ridică împotriva asupririi oligarhiei financiare, într-un singur și puternic torent antimonopolist. Lupta general-democratică împotriva monopolurilor nu îndepărtează revoluția socialistă, ci o apropie. Lupta pentru democrație reprezintă o parte integrantă din lupta pentru socialism.

În articolul „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»", Lenin a formulat și a fundamentat foarte importanta teză cu privire la diversitatea căilor de trecere a diferitelor popoare la socialism. Arătînd că în diferitele țări condițiile social-economice și politice au un caracter specific, deși sînt asemănătoare în ceea ce privește esența, Lenin scria că „aceeași diversitate va exista și pe drumul pe care îl va parcurge omenirea de la imperialismul de astăzi la revoluția socialistă de mîine. Toate națiunile vor ajunge la socialism, faptul este inevi-

www.dacoromanica.ro

tabil, dar nu vor ajunge toate chiar în același fel ; fiecare va aduce un specific, exprimat într-o anumită formă a democrației, într-o anumită varietate a dictaturii proletariatului, într-un anumit ritm al transformărilor socialiste ale diferitelor laturi ale vieții sociale" (volumul de față, p. 125). În legătură cu aceasta, Lenin a arătat că în unele țări *este posibil* ca burghezia să cedeze pe cale pașnică puterea dacă se va convinge de ineficacitatea împotrivirii ei. În același timp, Lenin a subliniat cu tărie că, indiferent de forma în care se va înfăptui trecerea de la capitalism la socialism, această trecere este posibilă numai pe calea revoluției și a instaurării dictaturii proletariatului. „Dictatura proletariatului, singura clasă revoluționară pînă la capăt, este necesară pentru a răsturna burghezia și a respinge tentativele ei contrarevoluționare. Problema dictaturii proletariatului este atît de importantă, încît cine o neagă sau o admite numai în vorbe nu poate fi membru al partidului social-democrat" (p. 124).

Aceste teze ale lui Lenin au o importanță teoretică și politică-practică cu totul deosebită. Ascuțișul lor este îndreptat în primul rînd împotriva revizioniștilor, care propovăduiesc integrarea capitalismului în socialism, care neagă necesitatea revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. Totodată, concluzia lui Lenin cu privire la diversitatea formelor de trecere de la capitalism la socialism este îndreptată și împotriva elementelor dogmatice din mișcarea muncitorească internațională, care nu înțeleg necesitatea unei analize concrete a situației concrete, ținîndu-se seama de specificul unei țări sau al alteia, de necesitatea înfăptuirii creatoare a sarcinilor mișcării revoluționare, a construirii socialismului și comunismului. Aceste teze ale lui Lenin constituie pentru partidele marxiste o călăuză în acțiune în lupta lor anevoioasă și complexă pentru socialism. Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și instaurarea dictaturii proletariatului sub forma de stat a Republicii Sovietelor în Rusia, revoluțiile democrat-populare și socialiste și instaurarea dictaturii proletariatului sub forma democrației populare într-o serie de țări ale Europei și Asiei după cel de-al doilea război mondial, diversitatea formelor și metodelor concrete de

www.dacoromanica.ro

construire a socialismului în aceste ţări în condiţiile înfăptuirii legilor generale ale trecerii de la capitalism la socialism, toate acestea confirmă justeţea concluziilor lui Lenin.

În lucrările cuprinse în acest volum, Lenin a dezvoltat învăţătura marxistă despre dictatura clasei muncitoare, a arătat posibilitatea diversităţii de forme ale dictaturii proletariatului, precum şi caracterul ei vremelnic sub raport istoric. El a subliniat că dictatura proletariatului reprezintă adevărata democraţie, democraţia pentru cei ce muncesc, îmbinînd „violenţa împotriva burgheziei, adică împotriva unei minorităţi a populaţiei, cu *deplina* dezvoltare a democraţiei, adică a participării cu adevărat egale şi cu adevărat generale a *întregii* mase a populaţiei la toate treburile *statului* şi la toate problemele complexe legate de lichidarea capitalismului“ (p. 73—74). În articolul „Internaţionala Tineretului“, Lenin a supus unei critici afirmaţia fundamental greşită a lui Buharin că nu ar exista nici o deosebire între atitudinea marxiştilor şi cea a anarhiştilor faţă de stat, că proletariatul este principial ostil oricărei orînduiri de stat şi că marxiştii ar fi pentru suprimarea, pentru „aruncarea în aer“ a statului după revoluţie. În realitate, marxiştii, spre deosebire de anarhişti, consideră obligatorie folosirea statului şi a instituţiilor sale în lupta pentru eliberarea clasei muncitoare, recunoscînd că lucrul cel mai important este necesitatea de a distruge vechea maşină de stat, burgheză, de a crea în cursul revoluţiei socialiste un stat nou, proletar (dictatura proletariatului) şi de a-l utiliza în vederea trecerii de la capitalism la socialism (vezi p. 228). Totodată, Lenin a formulat ideea că statul se menţine şi după ce dictatura proletariatului încetează de a fi necesară, adică după lichidarea claselor exploatatoare. Astfel, el a scris că pentru marxismul revoluţionar este caracteristică „recunoaşterea necesităţii *statului* pînă la transformarea socialismului biruitor în comunism deplin“ (p. 20). În Programul P.C.U.S., adoptat la Congresul al XXII-lea al partidului, această problemă a fost clarificată şi dezvoltată multilateral şi în mod creator.

www.dacoromanica.ro

În articolul „Programul militar al revoluției proletare", Lenin revine la problema posibilității victoriei socialismului la început într-o singură țară, subliniind totodată marea ei însemnătate. „Dezvoltarea capitalismului are loc extrem de inegal în diferitele țări. Și nici nu poate fi altfel în condițiile producției de mărfuri. De aici concluzia certă : socialismul nu poate învinge simultan *în toate* țările. El va învinge la început într-o singură țară sau în cîteva, celelalte continuînd să rămînă o anumită perioadă de timp burgheze sau preburgheze. Această situație este în măsură să genereze nu numai fricțiuni, ci și tendința directă a burgheziei din celelalte țări de a zdrobi proletariatul victorios al statului socialist. În asemenea cazuri, în ce ne privește, războiul ar fi legitim și drept" (p. 135).

Aceste teze ale lui Lenin reprezintă o dezvoltare a concluziei formulate de el în 1915 în articolul „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", potrivit căreia „victoria socialismului este posibilă la început într-un număr mic de țări capitaliste sau chiar într-o singură țară capitalistă" (Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 358). În articolul „Programul militar al revoluției proletare", Lenin vorbește despre aceasta ca despre o concluzie indiscutabilă, subliniind că socialismul nu poate să învingă simultan în toate țările. El susține în mod cît se poate de categoric că socialismul va învinge la început într-o singură țară sau în cîteva țări.

Din această teză a lui Lenin rezultă mai departe că el considera inevitabilă sub raport istoric o perioadă îndelungată de coexistență a celor două sisteme : sistemul socialist și sistemul capitalist. Proletariatul victorios este interesat în coexistența pașnică a statelor cu orînduiri sociale diferite. Lenin lega primejdia războaielor între cele două sisteme de tendința burgheziei imperialiste de a distruge statul socialist. Proletariatului îi sînt străine războaiele de agresiune, dar, în cazul unei agresiuni din partea unor state burgheze, el se va ridica la un război drept în apărarea cuceririlor socialismului. Ideea lui Lenin cu privire la coexistența pașnică a celor două sisteme a

www.dacoromanica.ro

devenit piatra de temelie a politicii externe a Uniunii Sovietice și a celorlalte state socialiste, a luptei lor pentru pace, pentru preîntîmpinarea războaielor. În același timp, pornind de la ideea că atîta timp cît există imperialism primejdia războaielor de agresiune se menține și călăuzindu-ne după teza leninistă cu privire la necesitatea apărării patriei socialiste, U.R.S.S. și toate țările sistemului mondial al socialismului consideră necesar să-și mențină puterea de apărare, să-și întărească forțele armate. Partidul Comunist al Uniunii Sovietice educă pe oamenii sovietici să fie gata oricînd să-și apere patria socialistă, îi educă în spiritul dragostei pentru armata lor.

În articolele „Programul militar al revoluției proletare", și „Despre lozinca «dezarmării»", scrise în toamna anului 1916, Lenin a criticat poziția kautskiștilor în problema dezarmării. El a arătat că propovăduind dezarmarea în anii războiului, cînd revoluția se maturiza, kautskiștii camuflau sub această lozincă poziția lor reformistă, negarea necesității revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. Lenin a dezvăluit, de asemenea, totala inconsistență a punctului de vedere pe care se situau unele elemente de stînga din Elveția, Olanda și țările scandinave, propunînd ca în programele partidelor socialiste revendicarea înarmării poporului să fie înlocuită cu revendicarea dezarmării. El a explicat că, în condițiile din acea vreme, pozițiile lor slăbeau lupta social-democrației revoluționare împotriva oportunismului.

Aceasta nu înseamnă însă că Lenin a fost în principiu întotdeauna și în orice condiții împotriva revendicării dezarmării. „Dezarmarea este un ideal al socialismului", scria el (p. 153). Ceea ce-l caracterizează pe Lenin este modul istoric concret în care pune problema dezarmării. La congresele socialiste internaționale de la Stuttgart (1907) și Copenhaga (1910), la care a participat, au fost dezbătute și adoptate rezoluții care obligau pe socialiștii din toate țările să se manifeste activ împotriva militarismului, să ceară de la guvernele lor să reducă înarmările și să reglementeze în mod pașnic toate conflictele dintre state. În anumite condiții, Lenin a recunoscut că propunerea revendicării dezarmării este necesară ca o măsură demo-

www.dacoromanica.ro

cratică, în scopul menținerii păcii, al reducerii pericolului războaielor între state. Dacă, în condițiile războiului imperialist mondial, Lenin considera lozinca dezarmării ca fiind greșită și dăunătoare din punct de vedere politic, pînă la război el condamna cu vehemență pe socialiștii care nu înțelegeau importanța activității antimilitariste a partidelor proletare (vezi articolul lui V. I. Lenin „Militarismul belicos și tactica antimilitaristă a social-democrației" (Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 192—202). După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, la conferința internațională de la Genova din 1922, din inițiativa lui Lenin, delegația sovietică a propus reducerea generală a înarmărilor și interzicerea totală a armelor de distrugere în masă.

Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și guvernul sovietic s-au călăuzit după teza leninistă potrivit căreia problema dezarmării trebuie să fie pusă într-un mod istoric concret, atunci cînd au propus programul dezarmării generale și totale sub un riguros control internațional, dezarmare care ar face ca războaiele între state să devină imposibile. Totodată, P.C.U.S. pornește de la ideea că schimbarea fundamentală a raportului de forțe pe arena internațională în favoarea socialismului după cel de-al doilea război mondial a făcut ca perspectiva dezarmării, ca o măsură democratică, să devină pe deplin reală. Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și celelalte partide marxist-leniniste consideră dezarmarea, suprimarea armelor de distrugere în masă, reducerea armatelor la nivelul unor mici forțe armate, necesare numai pentru menținerea ordinii interne și paza granițelor, drept măsura cea mai radicală pentru asigurarea unei păci trainice și pentru preîntîmpinarea războaielor. Tinzînd la realizarea dezarmării, comuniștii rămîn credincioși țelurilor lor. Ei consideră că tocmai menținerea păcii creează condițiile prielnice pentru ca, în întrecerea sa economică cu capitalismul, socialismul să iasă învingător, pentru dezvoltarea luptei de clasă în țările capitaliste, pentru lichidarea totală a colonialismului și consolidarea independenței naționale a țărilor care au pășit pe calea unei dezvoltări

www.dacoromanica.ro

independente. Dezarmarea generală și totală, sub un riguros control internațional, corespunde intereselor progresului societății omenești, aspirațiilor majorității covîrșitoare a omenirii.

Un mare număr din lucrările cuprinse în acest volum oglindesc lupta lui Lenin împotriva social-șovinismului și centrismului din social-democrația rusă și internațională : „Imperialismul și scindarea socialismului", „Zece miniștri «socialiști» !", „Sforțări de a scoate basma curată oportunismul", „Fracțiunea Ciheidze și rolul ei", „Pacifismul burghez și pacifismul socialist", „Scrisoare deschisă către Boris Souvarine" și altele. Lenin explică încă o dată care sînt rădăcinile economice și izvoarele ideologice ale oportunismului, legătura dintre oportunism și imperialism, subliniază că lupta hotărîtă atît împotriva social-șoviniștilor fățiși, cît și împotriva oportuniștilor-centriști camuflați este o condiție obligatorie pentru victoria revoluției socialiste. El demască neobosit acțiunile trădătoare ale oportuniștilor, manevrele lor, pactele încheiate de ei cu burghezia.

„Așa e soarta mea — scria Lenin în decembrie 1916 lui I. Armand. — O campanie după alta — împotriva inepțiilor și platitudinilor politice, împotriva oportunismului etc. Asta începînd din 1893. Și din pricina asta mi-am atras ura amatorilor de platitudini. Totuși nu aș schimba această soartă pentru «pacea» cu acești oameni" (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 237).

În „Ciornă de proiect al tezelor adresei către Comisia socialistă internațională și către toate partidele socialiste", „Scrisoare deschisă către Charles Naine, membru în Comisia socialistă internațională de la Berna" și în adresa „Către muncitorii care sprijină lupta împotriva războiului și împotriva socialiștilor care au trecut de partea guvernelor din propria lor țară", Lenin a înfierat trecerea majorității centriste a Uniunii zimmerwaldiene, în frunte cu R. Grimm, președintele Comisiei socialiste internaționale, la alianța fățișă cu social-șoviniștii pe baza social-pacifismului. El a arătat că trebuie să se convoace o nouă conferință a zimmerwaldienilor, care să respingă categoric social-pacifismul, să proclame o ruptură hotărîtă cu social-șovinismul și sub raport organizatoric, să traseze

www.dacoromanica.ro

clasei muncitoare sarcinile ei revoluționare directe și imediate. Este evident că „Zimmerwaldul" a dat faliment, a arătat Lenin, și din nou se recurge la vorbe frumoase pentru a camufla putregaiul. Trebuie să strămutăm pe altă bază lupta pentru o Internațională nouă, cu adevărat socialistă.

În anii războiului Lenin a locuit în Elveția și a acordat multă atenție activității Partidului social-democrat elvețian, luptei duse de stînga elvețiană împotriva social-șoviniștilor și centriștilor. Acestei lupte îi sînt consacrate lucrările lui Lenin: „Cuvîntare rostită la Congresul Partidului social-democrat elvețian. 4 noiembrie 1916", „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian", „Teze cu privire la atitudinea Partidului social-democrat elvețian față de război", „Douăsprezece teze scurte cu privire la susținerea de către H. Greulich a apărării patriei", „Istoria unei scurte perioade din viața unui partid socialist" și altele.

Volumul cuprinde „Conferința despre revoluția din 1905", rostită de Lenin la adunarea tineretului socialist elvețian de la 9 (22) ianuarie 1917, în ziua celei de-a douăsprezecea aniversări a izbucnirii primei revoluții ruse. La conferință, Lenin a făcut o profundă analiză a caracterului, a forțelor motrice și a desfășurării revoluției din anii 1905—1907, a arătat care este importanța ei internațională. Generalizînd experiența primei revoluții ruse, Lenin a subliniat necesitatea hegemoniei proletariatului în revoluție, a alianței clasei muncitoare cu țărănimea, a relevat rolul uriaș al grevelor politice de masă în desfășurarea revoluției, a arătat importanța Sovietelor de deputați ai muncitorilor, realizate de geniul creator al maselor populare, ca organe ale insurecției și ale noii puteri de stat. Lenin a subliniat că prima revoluție rusă, care prin conținutul ei social a fost burghezo-democratică, prin mijloacele de luptă a fost proletară. Ea a fost prologul viitoarei revoluții socialiste.

Încheindu-și conferința, Lenin a spus: „Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de liniștea mormîntală care domnește astăzi în Europa. Europa poartă în pîntecele ei revoluția" (p. 327). El a afirmat că este pe deplin convins de

www.dacoromanica.ro

inevitabilitatea revoluției socialiste în țările europene, a insurecțiilor populare sub conducerea proletariatului.

Această remarcabilă previziune științifică s-a înfăptuit. Din nou proletariatul din Rusia — avangarda mișcării muncitorești internaționale — a dat exemplu de luptă plină de spirit de sacrificiu pentru victoria revoluției. După aproximativ o lună de zile în Rusia a izbucnit revoluția și absolutismul țarist a fost doborît. Sub conducerea partidului bolșevic, în frunte cu Lenin, clasa muncitoare a desfășurat lupta împotriva capitalismului, luptă care a dus la victoria istorică mondială a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

*
* *

La rubrica „Materiale pregătitoare" sînt tipărite zece documente scrise de Lenin. Dintre acestea, două sînt publicate pentru prima oară: „Cu privire la declarația social-democraților polonezi la Conferința de la Zimmerwald" și „Observații pe marginea articolului despre maximalism". Primul document conține o importantă teză despre atitudinea marxiștilor revoluționari față de mișcările naționale. Arătînd că nu orice mișcare națională merită să fie sprijinită, Lenin a scris: „Aceasta este indiscutabil atît pentru că orice revendicare democratică este subordonată intereselor generale ale luptei de clasă a proletariatului, fără a avea nicidecum un caracter absolut, cît și pentru că în epoca competițiilor imperialiste pentru dominarea națiunilor sînt posibile alianțe fățișe și secrete între burghezia țării asuprite și burghezia uneia dintre țările asupritoare" (p. 371). În „Observații pe marginea articolului despre maximalism", Lenin caracterizează importanța programului-minimum și locul pe care-l ocupă acesta în lupta de clasă dusă de clasa muncitoare în condițiile imperialismului. Un mare interes prezintă planurile unor articole care nu au fost scrise: „Imperialismul și atitudinea față de el", „Învățămintele războiului", planul broșurii neterminate „Statistică și sociologie", precum și „Planul tezelor în vederea discutării sarcinilor zimmerwaldienilor

www.dacoromanica.ro

de stînga din Partidul social-democrat elveţian“ şi „Particularităţile «centrului» ca curent în cadrul social-democraţiei internaţionale“. La rubrica „Materiale pregătitoare“ sînt publicate, de asemenea, „Planul articolului «Imperialismul şi scindarea socialismului»“, „Planul tezelor «Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga în Partidul social-democrat elveţian»“ şi „Teze cu privire la atitudinea Partidului social-democrat elveţian faţă de război. Partea practică“.

Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

BROŞURA LUI JUNIUS[1]

A apărut în sfîrşit, în Germania, în mod ilegal, fără a se fi adaptat odioasei cenzuri a iuncherilor, o broşură social-democrată consacrată problemelor războiului! Autoarea ei, care aparţine, pe cît se vede, aripii „radicalilor de stînga" din partid, şi-a intitulat broşura: „Criza social-democraţiei", semnînd-o Junius (ceea ce în limba latină înseamnă: cel tînăr). În anexă sînt publicate „tezele cu privire la sarcinile social-democraţiei internaţionale", care fuseseră prezentate la C.S.I. (Comisia socialistă internaţională) de la Berna şi apăruseră în nr. 3 al buletinului[2] acestei comisii. Tezele au fost elaborate de grupul „Die Internationale", care în primăvara anului 1915 a scos un număr al unei publicaţii cu aceeaşi denumire (cuprinzînd articole scrise de Clara Zetkin, Mehring, R. Luxemburg, Thalheimer, Duncker, Ströbel etc.) şi a organizat în iarna anului 1915—1916 o consfătuire a social-democraţilor pe întreaga Germanie, consfătuire la care au fost adoptate aceste teze[3].

Broşura, scrisă în aprilie 1915, după cum declară autoarea în introducerea datată 2 ianuarie 1916, a fost publicată „fără nici un fel de modificări". „Împrejurări de ordin obiectiv" au împiedicat publicarea ei mai devreme. Broşura nu-şi propune atît să trateze „criza social-democraţiei", cît să analizeze războiul, să dezmintă legenda cu privire la caracterul lui naţional, eliberator, să demonstreze că el este un război imperialist atît din partea Germaniei, cît şi din partea celorlalte mari puteri, în sfîrşit să supună unei critici revoluţionare atitudinea

www.dacoromanica.ro

partidului oficial. Scrisă cu o deosebită vervă, broşura lui Junius a jucat şi va juca, fără îndoială, un rol important în lupta împotriva fostului partid social-democrat din Germania, care a trecut de partea burgheziei şi a iuncherilor. De aceea noi felicităm din toată inima pe autoarea ei.

Broşura lui Junius nu oferă principial nimic nou cititorului rus care cunoaşte literatura social-democrată publicată în limba rusă în străinătate în perioada 1914—1916. Citind broşura şi confruntînd argumentele unui marxist revoluţionar german cu cele expuse, de pildă, în manifestul Comitetului Central al partidului nostru (septembrie-noiembrie 1914), în rezoluţiile de la Berna (martie 1915) * şi în numeroasele comentarii asupra lor, îţi dai seama că argumentele lui Junius sînt în mare măsură incomplete şi că autoarea a comis două greşeli. În rîndurile de mai jos ne propunem să criticăm lipsurile şi greşelile lui Junius: ţinem însă să subliniem cu toată tăria că o facem numai în numele autocriticii, atît de necesară marxiştilor, şi al verificării sub toate aspectele a concepţiilor care trebuie să constituie baza ideologică a Internaţionalei a III-a. Broşura lui Junius este în ansamblu o lucrare marxistă remarcabilă şi e foarte posibil ca lipsurile ei să aibă oarecum un caracter accidental.

Principala lipsă a broşurii lui Junius, care marchează un evident pas înapoi faţă de revista legală „Die Internationale" (interzisă imediat după apariţie), este aceea că ignorează legătura dintre social-şovinism (autoarea nu foloseşte acest termen şi nici expresia, mai puţin precisă, de social-patriotism) şi oportunism. Autoarea înfăţişează în mod just „capitularea" şi falimentul Partidului social-democrat din Germania, „trădarea" „conducătorilor oficiali" ai acestui partid, dar se opreşte aici. Or, revista „Die Internationale" a criticat „centrul", adică kautskismul, ridiculizînd pe bună dreptate lipsa lui de caracter, faptul că a ajuns să prostitueze marxismul, slugărnicia sa faţă de oportunişti. Aceeaşi revistă *a început* demascarea adevăratului rol al oportuniştilor, dînd publicităţii, de pildă, un fapt extrem de important, anume că la 4 august

* Vezi Opere complete, vol. 26, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 13—22 şi 160—166. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

1914 oportuniştii au venit cu un ultimatum, cu o hotărîre gata luată de a vota în *orice* caz creditele. În broşura lui Junius, ca şi în teze, *nu* se vorbeşte nici despre oportunism, nici despre kautskism ! Din punct de vedere teoretic este o greşeală, deoarece nu poţi *explica* „trădarea", fără a o pune în legătură cu oportunismul, *curent* avînd o istorie îndelungată, istoria întregii Internaţionale a II-a. Din punct de vedere practic-politic, este iarăşi greşit, deoarece fără a lămuri însemnătatea şi rolul celor *două curente:* curentul oportunist făţiş (Legien, David etc.) şi curentul oportunist camuflat (Kautsky & Co.), nu poţi să înţelegi „criza social-democraţiei" şi s-o birui. Este un pas înapoi în comparaţie, de pildă, cu articolul istoric al lui Otto Rühle publicat în „Vorwärts" [4] din 12 ianuarie 1916, în care acesta demonstrează în mod direct şi făţiş că în Partidul social-democrat din Germania sciziunea *este inevitabilă* (redacţia ziarului „Vorwärts" a răspuns la acest articol repetînd dulcegele şi ipocritele fraze kautskiste, fără să aducă măcar un singur argument de fond împotriva faptului cert că există *deja* două partide şi că între ele nu poate exista împăcare). Inconsecvenţa aceasta este uimitoare, deoarece în teza a 12-a a grupului „Die Internationale" se vorbeşte *deschis* despre necesitatea creării unei Internaţionale „noi" din cauza „trădării" şi „trecerii reprezentanţelor oficiale ale partidelor socialiste din ţările mari" „pe poziţiile politicii burgheziei imperialiste". E limpede că este de-a dreptul ridicol să vorbeşti de participarea la „noua" Internaţională a vechiului partid social-democrat din Germania sau a unui partid care se împacă cu Legien, David & Co.

Nu ştim cum se explică acest pas înapoi al grupului „Die Internationale". Cea mai mare lipsă a întregului marxism-revoluţionar din Germania constă în inexistenţa unei organizaţii ilegale închegate care să-şi aplice în mod sistematic linia şi care să educe masele în spiritul noilor sarcini : o astfel de organizaţie ar fi trebuit să adopte o poziţie bine definită atît faţă de oportunism, cît şi faţă de kautskism. E un lucru cu atît mai necesar, cu cît social-democraţii revoluţionari germani au fost lipsiţi acum şi de ultimele două cotidiene : cel din Bremen („Bremer Bür-

www.dacoromanica.ro

ger-Zeitung“ [5]) şi cel din Braunschweig („Volksfreund“ [6]), care au încăput pe mîinile kautskiştilor. *Numai* grupul „Socialiştii internaţionalişti din Germania“ (I.S.D.) continuă să rămînă la postul său, ceea ce este evident şi limpede pentru toţi [7].

Unii membri ai grupului „Die Internationale“, pe cît se pare, au alunecat iarăşi în mlaştina kautskismului lipsit de principii. Ströbel, de pildă, a mers atît de departe, încît în „Die Neue Zeit“ [8] s-a apucat să facă reverenţe în faţa lui Bernstein şi Kautsky! Iar recent de tot, la 15 iulie 1916, el a publicat în presă articolul „Pacifismul şi social-democraţia“, în care apără pacifismul kautskist, pacifism de cea mai rea speţă. În ceea ce o priveşte pe Junius, ea se pronunţă în mod categoric împotriva proiectelor utopice kautskiste de felul „dezarmării“, „lichidării diplomaţiei secrete“ etc. E posibil ca în grupul „Die Internationale“ să existe două curente: unul revoluţionar şi altul care înclină spre kautskism.

Prima idee greşită a lui Junius o găsim exprimată în teza a 5-a a grupului „Die Internationale“: „...În epoca (era) acestui imperialism deşănţat, posibilitatea războaielor naţionale de orice fel este exclusă. Interesele naţionale servesc numai ca un mijloc de înşelare pentru a pune masele populare în slujba duşmanului lor de moarte: imperialismul...“ Teza a 5-a, care se termină cu această idee, începe prin a caracteriza *actualul* război drept un război imperialist. Se prea poate că negarea războaielor naţionale în general să rezulte dintr-o neatenţie sau să constituie o exagerare întîmplătoare a autoarei, care urmărea să sublinieze ideea cît se poate de justă că *actualul* război este un război imperialist, şi nu naţional. Dar, întrucît este posibil şi contrariul, întrucît se constată că diferiţi social-democraţi neagă în mod greşit *orice* războaie naţionale atunci cînd se referă la războiul *actual*, care este înfăţişat în mod fals ca fiind un război naţional, trebuie să ne oprim asupra acestei greşeli.

Junius are perfectă dreptate atunci cînd subliniază influenţa hotărîtoare a „conjuncturii imperialiste“ în războiul *actual*, cînd spune că în spatele Serbiei se află Rusia, „în spatele naţionalismului sîrb se află imperialismul rus“,

www.dacoromanica.ro

că participarea la război a Olandei, de pildă, ar fi avut *de asemenea* un caracter imperialist, în primul rînd, pentru că această țară și-ar fi apărat coloniile și, în al doilea rînd, pentru că s-ar fi raliat uneia dintre coalițiile *imperialiste*. Toate acestea sînt indiscutabile cînd este vorba de *actualul* război. Iar atunci cînd Junius insistă cu acest prilej în mod deosebit asupra unei probleme care pentru ea prezintă o importanță primordială, și anume asupra luptei împotriva „fantomei unui război național" „care domină în momentul de față politica social-democrată" (p. 81), nu poți să nu admiți că raționamentele sale sînt și juste, și foarte oportune.

Ar fi greșit însă să exagerezi acest adevăr, să te abați de la cerința marxistă de a fi concret, să extinzi aprecierea făcută războiului actual la toate războaiele posibile în condițiile imperialismului, să ignorezi mișcările naționale *împotriva* imperialismului. Singurul argument în sprijinul tezei: „posibilitatea războaielor naționale este exclusă" îl constituie faptul că lumea este împărțită între un mănunchi de „mari" puteri imperialiste și că de aceea orice război, chiar dacă începe prin a fi național, *se transformă* într-un război imperialist, afectînd interesele uneia dintre puterile sau coalițiile imperialiste (p. 81 din broșura lui Junius).

Acest argument este evident eronat. Una dintre tezele fundamentale ale dialecticii marxiste susține, după cum se știe, că în natură și în societate toate limitele sînt convenționale și mobile, că *nu* există *nici un* fenomen care în anumite condiții să nu se poată transforma în contrariul său. Un război național *se poate* transforma într-un război imperialist *și invers*. De exemplu, războaiele din perioada marii revoluții franceze au început ca războaie naționale și au fost într-adevăr războaie naționale. Ele erau războaie revoluționare întrucît scopul lor era apărarea marii revoluții împotriva coaliției monarhiilor contrarevoluționare. Cînd însă Napoleon a creat Imperiul francez prin cotropirea unei serii de state naționale mari și viabile din Europa, state formate de multă vreme, războaiele naționale ale Franței s-au transformat în războaie imperialiste, care au generat, *la rîndul lor*, războaie de

www.dacoromanica.ro

eliberare națională *împotriva* imperialismului lui Napoleon.

Numai un sofist poate șterge deosebirea existentă între un război imperialist și un război național pe motiv că unul *se poate* transforma în celălalt. Dialectica a servit nu odată — de pildă în istoria filozofiei grecești — drept punte spre sofistică. Noi rămînem însă dialecticieni și luptăm împotriva sofismelor nu negînd în genere posibilitatea oricăror transformări, ci analizînd concret fenomenul *dat* în condițiile în care apare, precum și în dezvoltarea lui.

Ca actualul război imperialist din 1914—1916 să se transforme într-un război național este prea puțin probabil, întrucît clasa care reprezintă mersul *înainte*, proletariatul, tinde în mod obiectiv să transforme acest război într-un război civil împotriva burgheziei, iar, pe de altă parte, între cele două coaliții nu există o deosebire importantă de forțe, iar capitalul financiar internațional a creat pretutindeni o burghezie reacționară. Dar nu putem declara o asemenea transformare *imposibilă: dacă* proletariatul *din Europa* ar rămîne neputincios timp de 20 de ani, *dacă* războiul actual *s-ar termina* prin victorii ca acelea ale lui Napoleon și prin înrobirea unor state naționale viabile, *dacă* imperialismul extraeuropean (în primul rînd cel japonez și cel american) s-ar menține și el încă 20 de ani fără ca țările respective să treacă la socialism în urma unui război japono-american de pildă, un mare război național în Europa ar fi posibil. Toate acestea ar întoarce Europa cu cîteva decenii *înapoi*. E neverosimil, dar *nu este* imposibil, deoarece a-ți imagina că istoria mondială se desfășoară pe un drum drept și neted fără a face uneori salturi uriașe înapoi este nedialectic, neștiințific și teoreticește greșit.

Mai departe. Războaiele naționale în colonii și semicolonii nu numai că sînt probabile, dar în epoca imperialismului sînt chiar *inevitabile*. Coloniile și semicoloniile (China, Turcia, Persia) numără aproape 1 000 000 000 de locuitori, adică *peste jumătate* din populația globului. Mișcările de eliberare națională din aceste țări fie că sînt foarte puternice, fie că se maturizează și cresc. Orice

www.dacoromanica.ro

război este o continuare a politicii duse prin alte mijloace. Războaiele naţionale ale coloniilor *împotriva* imperialismului vor fi *inevitabil* o continuare a politicii lor de eliberare naţională. Asemenea războaie *pot* să ducă sau nu la un război imperialist între actualele „mari" puteri imperialiste. Asta depinde de multe împrejurări.

De pildă, Anglia şi Franţa au luptat în războiul de şapte ani pentru colonii, adică au dus un război imperialist (care este posibil atît pe baza sclavajului, cît şi pe baza capitalismului primitiv, precum şi pe baza actuală a capitalismului, aflat într-o fază înaltă de dezvoltare). Învinsă, Franţa a pierdut o parte din coloniile ei. Cîţiva ani mai tîrziu a început războiul de eliberare naţională al statelor Americii de Nord îndreptat numai împotriva Angliei. Franţa şi Spania, deşi continuau să ţină sub stăpînirea lor teritorii care în prezent sînt incluse în Statele Unite, călăuzindu-se de ostilitatea faţă de Anglia, adică de interesele lor imperialiste, au încheiat un tratat de prietenie cu statele răsculate împotriva Angliei. Trupele franceze împreună cu cele americane au bătut pe englezi. Avem de-a face cu un război de eliberare naţională în care rivalitatea imperialistă este un element secundar, fără mare însemnătate, situaţie opusă aceleia pe care o constatăm în războiul din 1914—1916 (aspectul naţional în războiul austro-sîrb nu are mare însemnătate în comparaţie cu rivalitatea imperialistă, care este factorul determinant). De aici rezultă cît este de absurd să aplici noţiunea de imperialism ca pe un şablon, deducînd din ea „imposibilitatea" războaielor naţionale. Un război de eliberare naţională, de pildă al Persiei, Indiei şi Chinei aliate între ele împotriva anumitor puteri imperialiste, este pe deplin posibil şi probabil, pentru că el ar rezulta din mişcarea de eliberare naţională din aceste ţări; transformarea unui astfel de război într-un război imperialist între actualele puteri imperialiste ar depinde însă de o mulţime de împrejurări concrete şi ar fi ridicol să garantăm că aceste împrejurări vor surveni.

În al treilea rînd, nu se poate considera că războaiele naţionale sînt imposibile în epoca imperialismului nici chiar în Europa. „Epoca imperialismului" a făcut ca răz-

www.dacoromanica.ro

boiul actual să devină un război imperialist ; ea generează în mod inevitabil (pînă la instaurarea socialismului) noi războaie imperialiste, şi a făcut ca politica marilor puteri de astăzi să devină pe de-a-ntregul imperialistă, dar această „epocă" nu exclude cîtuşi de puţin războaiele naţionale, de pildă cele pornite de state mici (să zicem anexate sau asuprite din punct de vedere naţional) *împotriva* puterilor imperialiste, după cum nu exclude nici mişcările naţionale pe scară largă în Răsăritul Europei. În ceea ce priveşte Austria de pildă, Junius judecă foarte bine, ţinînd seama nu numai de „economic", ci şi de specificul politic, relevînd „lipsa de viabilitate internă a Austriei" şi afirmînd că „monarhia habsburgică nu este organizaţia politică a unui stat burghez, ci doar o uniune şubredă a cîtorva clici de paraziţi sociali", şi că „lichidarea Austro-Ungariei nu reprezintă istoriceşte decît o continuare a destrămării Turciei, fiind, ca şi aceasta, o necesitate a procesului istoric de dezvoltare". Lucrurile nu stau mai bine nici în ceea ce priveşte unele state balcanice şi Rusia. În cazul epuizării „marilor" puteri în războiul actual, ca şi în cazul victoriei revoluţiei în Rusia, războaiele naţionale, chiar victorioase, sînt pe deplin posibile. Amestecul puterilor imperialiste *nu* este realizabil în practică în toate condiţiile ; asta pe de o parte. Pe de altă parte, la un raţionament superficial ca acesta : războiul purtat de un stat mic împotriva unui gigant este un război fără sorţi de izbîndă, trebuie să răspundem că şi un război fără sorţi de izbîndă tot război este ; apoi, anumite fenomene care se petrec în interiorul „giganţilor", de pildă izbucnirea unei revoluţii, pot face ca un război „fără sorţi de izbîndă" să se transforme într-un război cu mulţi „sorţi de izbîndă".

Asupra inexactităţii tezei după care „posibilitatea unor războaie naţionale este exclusă" am stăruit nu numai pentru că este o teză evident eronată din punct de vedere teoretic. Ar fi trist, firește, dacă „cei de stînga" ar începe să manifeste nepăsare faţă de teoria marxistă într-o perioadă cînd crearea Internaţionalei a III-a este posibilă numai pe baza marxismului nevulgarizat. Această greşeală este cît se poate de dăunătoare şi sub aspectul prac-

www.dacoromanica.ro

tic-politic : ea duce la propaganda absurdă a „dezarmării", propagandă justificată prin argumentul că astăzi nu mai sînt posibile decît războaie reacționare ; ea generează o indiferență, încă și mai absurdă și de-a-dreptul reacționară, față de mișcările naționale. O asemenea indiferență devine șovinism atunci cînd membrii „marilor" națiuni europene, adică ai națiunilor care asupresc o sumedenie de popoare mici și coloniale, declară cu un aer care se vrea savant : „posibilitatea unor războaie naționale este exclusă" ! Războaiele naționale *împotriva* puterilor imperialiste sînt nu numai posibile și probabile, ci chiar inevitabile și *progresiste, revoluționare, deși,* firește, pentru ca să fie încununate de *succes* este necesară fie unirea eforturilor unui uriaș număr de locuitori ai țărilor asuprite (sute de milioane în cazul Indiei și Chinei citat de noi mai sus), fie o conjunctură internațională *deosebit* de favorabilă (de pildă paralizarea intervenției puterilor imperialiste prin epuizarea forțelor lor printr-un război în care sînt angajate sau datorită antagonismului dintre ele etc.), fie o revoluție *simultană* a proletariatului uneia dintre marile puteri împotriva burgheziei (acest din urmă caz este primul care ar fi cel mai de dorit și mai avantajos pentru victoria proletariatului).

Trebuie să spunem totuși că ar fi nedrept s-o acuzăm pe Junius de indiferență față de mișcările naționale. Ea consideră, cel puțin, drept un păcat al fracțiunii social-democrate faptul că aceasta a trecut sub tăcere executarea pentru „trădare" (probabil pentru o tentativă de răscoală în legătură cu războiul) a unei căpetenii a băștinașilor din Camerun, subliniind în altă parte în mod special (pentru domnii Legien, Lensch și alte canalii ca și ei care se dau drept „social-democrați") că națiunile coloniale sînt și ele tot națiuni. Ea declară cu toată tăria : „socialismul recunoaște fiecărui popor dreptul la libertate și independență, dreptul de a-și hotărî singur soarta" ; „socialismul internațional recunoaște dreptul națiunilor libere, independente, egale în drepturi, dar numai el poate crea astfel de națiuni, numai el poate înfăptui dreptul națiunilor la autodeterminare. Și această lozincă a socialismului, observă pe bună dreptate autoarea, servește, ca

www.dacoromanica.ro

şi toate celelalte, nu la o justificare a unei situaţii de fapt, ci constituie un îndreptar, un stimulent pentru o politică revoluţionară, transformatoare şi activă a proletariatului" (p. 77 şi 78). Aşadar, se înşală profund cei ce cred că toţi social-democraţii germani de stînga au ajuns la îngustimea de vederi şi la caricaturizarea marxismului la care au ajuns unii social-democraţi olandezi şi polonezi, care au negat posibilitatea autodeterminării naţiunilor pînă şi în condiţiile socialismului. De altfel, despre sursele *speciale* olandeze şi poloneze ale *acestei* erori vom vorbi în alt loc.

Un alt raţionament greşit al lui Junius este cel în legătură cu problema apărării patriei, problemă politică cardinală în timpul unui război imperialist. Junius ne-a întărit convingerea că partidul nostru a fost singurul care a formulat just această problemă: proletariatul este împotriva apărării patriei în actualul război imperialist, *dat fiind* caracterul lui prădalnic, sclavagist, reacţionar, *date fiind* posibilitatea şi necesitatea de a-i opune un război civil pentru socialism (şi de a încerca transformarea lui într-un asemenea război). Junius însă, pe de o parte, dezvăluie în mod admirabil caracterul imperialist al războiului actual, spre deosebire de cel naţional, iar pe de altă parte comite o eroare cu totul ciudată, încercînd să aplice în mod forţat la războiul *actual*, care *nu* este naţional, un program naţional! Deşi pare aproape de necrezut, este un fapt.

Social-democraţii oficiali, atît cei de nuanţă legienistă, cît şi kautskistă, ploconindu-se în faţa burgheziei care a făcut o zarvă teribilă pe tema „invaziei" străine pentru a înşela masele populare în ceea ce priveşte caracterul imperialist al războiului, au repetat cu un zel deosebit acest argument al „invaziei". Kautsky, care încredinţează acum pe oamenii naivi şi creduli (printre alţii, prin Spectator, membru în Comitetul de organizare din Rusia) că de la sfîrşitul anului 1914 a trecut în opoziţie, continuă să invoce încă acest „argument"! Căutînd să combată acest argument, Junius citează exemple istorice dintre cele mai instructive pentru a demonstra că „invazia şi lupta de clasă în istoria burgheză nu sînt incompatibile, aşa cum susţine legenda oficială, ci una este o modalitate şi o formă

www.dacoromanica.ro

de manifestare a celeilalte". De pildă, Bourbonii în Franţa au provocat o invazie străină împotriva iacobinilor, iar burghezii în 1871 împotriva Comunei. Marx scria în „Războiul civil din Franţa" :

„Cel mai înalt avînt eroic de care mai era în stare societatea veche era războiul naţional ; acum acesta se vădeşte a fi o simplă înşelăciune a guvernului, prin care el nu urmăreşte decît să mai amîne lupta de clasă, dar, de îndată ce lupta de clasă ia forma unui război civil, această înşelăciune este spulberată" [9].

„Marea revoluţie franceză — scrie Junius, referindu-se la anul 1793 — este un exemplu clasic pentru toate vremurile". Din toate acestea se conchide : „Experienţa de veacuri demonstrează, prin urmare, că nu starea de asediu, ci lupta de clasă plină de abnegaţie, care trezeşte în masele populare respectul faţă de ele înseşi, eroismul şi forţa lor morală constituie cea mai bună apărare a ţării împotriva unui duşman din afară".

Concluzia practică a lui Junius :

„Da, social-democraţii sînt datori să-şi apere ţara în timpul marilor crize istorice. Şi marea vină a fracţiunii social-democrate din Reichstag este tocmai aceea că, după ce a proclamat în mod solemn în declaraţia sa din 4 august 1914 : «Noi nu ne vom lăsa patria fără apărare în clipe de primejdie», s-au dezis de spusele ei. Ea *şi-a lăsat* patria fără apărare într-o clipă de mare primejdie. Prima ei datorie faţă de patrie în clipa aceea era să arate patriei care este adevăratul substrat al actualului război imperialist, să sfîşie mreaja minciunii patriotice şi diplomatice în care era învăluit acest atentat împotriva patriei, să declare sus şi tare că în acest război şi victoria şi înfrîngerea sînt deopotrivă de nefaste pentru poporul german, să se împotrivească cu înverşunare sugrumării patriei prin starea de asediu, să proclame necesitatea ca poporul să fie înarmat imediat şi să i se dea posibilitatea de a hotărî în problema războiului şi păcii, să ceară cu toată tăria ca reprezentanţa populară să funcţioneze în permanenţă (fără întrerupere) de-a lungul întregii perioade a războiului pentru a se putea exercita un control vigilent din partea reprezentanţei populare asupra guvernului şi din partea poporului asupra reprezentanţei populare, să ceară ca toate restricţiile politice să fie desfiinţate imediat, deoarece numai un popor liber îşi poate apăra cu succes ţara, în sfîrşit, să opună programului imperialist de război — program care urmăreşte menţinerea Austriei şi Turciei, adică menţinerea reacţiunii în Europa şi în Germania — vechiul program cu adevărat naţional al patrioţilor şi democraţilor de la 1848, programul lui Marx, Engels şi Lassalle : lozinca marii republici germane unite. Acesta era steagul care ar fi trebuit să fie înălţat în faţa ţării, un steag cu adevărat naţional, cu adevărat elibera-

www.dacoromanica.ro

tor şi care ar fi corespuns celor mai frumoase tradiţii ale Germaniei şi ale politicii internaţionale de clasă a proletariatului"... „Aşadar, dilema grea de a alege între interesele patriei şi solidaritatea internaţională a proletariatului, conflictul tragic care a îndemnat pe parlamentarii noştri să treacă «cu strîngere de inimă» de partea războiului imperialist, este o pură ficţiune burghezo-naţionalistă. Dimpotrivă, între interesele ţării şi interesele de clasă ale Internaţionalei proletare exista şi în timp de război, ca şi în timp de pace, o armonie deplină: atît războiul, cît şi pacea impun desfăşurarea cu cea mai mare energie a luptei de clasă, apărarea cu hotărîre a programului social-democrat".

Astfel raţionează Junius. Caracterul eronat al raţionamentelor ei este evident, şi cum lacheii făţişi şi camuflaţi ai ţarismului, domnii Plehanov şi Cihenkeli, sau poate chiar şi d-nii Martov şi Ciheidze, se vor agăţa jubilînd de cuvintele lui Junius, gîndindu-se nu la adevărul teoretic, ci la modul de a ieşi basma curată, de a şterge urmele, de a arunca praf în ochi muncitorilor, trebuie să elucidăm în amănunţime sursele *teoretice* ale erorii lui Junius.

Ea cere „să se opună" războiului imperialist un program naţional. Ea cere clasei înaintate să-şi îndrepte faţa spre trecut, nu spre viitor! În 1793 şi în 1848, atît în Franţa, în Germania, cît şi în întreaga Europă, la ordinea zilei se afla *în mod obiectiv* revoluţia *burghezo*-democratică. Acestei situaţii istorice *obiective* îi corespundea programul „autentic naţional", adică naţional-burghez, al democraţiei de atunci, program care în 1793 a fost înfăptuit de elementele cele mai revoluţionare din rîndurile burgheziei şi plebei, iar în 1848 a fost proclamat de Marx în numele întregii democraţii progresiste. Războaielor feudale dinastice li se opuneau pe vremea aceea, *în mod obiectiv*, războaiele revoluţionar-democratice, războaiele de eliberare naţională. Acesta era conţinutul sarcinilor istorice ale epocii.

Astăzi, pentru statele mari, înaintate ale Europei, situaţia *obiectivă* nu mai este aceeaşi. Mersul înainte, făcînd abstracţie de eventualele şi temporarele dări înapoi, se realizează numai în direcţia societăţii *socialiste*, în direcţia *revoluţiei socialiste*. Războiului burghezo-imperialist, războiului capitalismului ajuns la un înalt grad de dez-

www.dacoromanica.ro

voltare, i se poate opune *în mod obiectiv,* din punctul de vedere al mersului înainte, din punctul de vedere al clasei înaintate, numai un război *împotriva* burgheziei, adică în primul rînd un război civil între proletariat şi burghezie pentru cucerirea puterii, un război *fără* de *care nu poate* exista o mişcare serioasă înainte, iar apoi, numai în anumite condiţii, speciale, un eventual război pentru apărarea statului socialist împotriva statelor burgheze. Din această cauză, acei bolşevici (din fericire, ei reprezintă cazuri cu totul izolate şi noi i-am cedat imediat prizîviştilor [10]) care au fost gata să îmbrăţişeze punctul de vedere al unei apărări condiţionate, al apărării patriei cu condiţia unei revoluţii victorioase şi a victoriei republicii în Rusia, au rămas fideli *literei* bolşevismului, trădînd însă *spiritul* lui, pentru că Rusia, atrasă în războiul imperialist al puterilor europene înaintate, chiar dacă ar fi republică, ar duce *tot* un război imperialist!

Afirmînd că lupta de clasă este cel mai bun mijloc de luptă împotriva unei invazii, Junius a aplicat dialectica lui Marx numai pe jumătate, făcînd doar un pas pe calea cea justă, pentru a se abate apoi imediat de la ea. Dialectica lui Marx cere o analiză concretă a fiecărei situaţii istorice în parte. Că lupta de clasă este cel mai bun mijloc de luptă împotriva unei invazii este just *atît* în ceea ce priveşte burghezia care răstoarnă feudalismul, *cît* şi în ceea ce priveşte proletariatul care răstoarnă burghezia. Şi tocmai pentru că acest lucru este just în ceea ce priveşte *orice* asuprire de clasă, este *prea general* şi ca atare *insuficient* pentru acest caz *special.* Războiul civil împotriva burgheziei este *de asemenea* una din formele luptei de clasă, şi numai această formă a luptei de clasă ar izbăvi Europa (în întregime şi nu o singură ţară) de pericolul invaziilor. Dacă în 1914—1916 ar fi existat „marea republică germană", ea ar fi dus *acelaşi* război imperialist.

Junius s-a apropiat în mare măsură de soluţionarea justă a acestei chestiuni şi de lozinca justă: război civil împotriva burgheziei pentru socialism, şi, parcă temîndu-se să spună adevărul pînă la capăt, s-a întors *înapoi* la afirmaţia fantezistă cu privire la „războiul naţional" în 1914, 1915, 1916. Chiar cercetînd problema nu sub as-

www.dacoromanica.ro

pectul teoretic, ci sub aspectul ei pur practic, eroarea lui Junius apare tot atît de evidentă. Întreaga societate burgheză, toate clasele din Germania, inclusiv ţărănimea, erau *pentru* război (în Rusia, după toate probabilităţile, se petrecea *acelaşi lucru:* cel puţin majoritatea ţărănimii avute şi a celei mijlocii, precum şi o foarte mare parte a sărăcimii, se afla, probabil, sub influenţa imperialismului burghez). Burghezia era înarmată pînă-n dinţi. „A proclama" în această situaţie programul republicii, al parlamentului permanent, al alegerii ofiţerilor de către popor („înarmarea poporului") etc. ar fi însemnat *în practică „a proclama" revoluţia* (cu un program revoluţionar *greşit!*)

Tot acolo Junius arată, pe bună dreptate, că revoluţia nu poate fi „făcută". Revoluţia a fost la ordinea zilei în 1914—1916, ascunsă în adîncurile războiului, *crescînd* din război. Acest lucru trebuia *„proclamat"* în numele clasei revoluţionare, trebuia să se arate pînă la capăt şi fără teamă programul *ei:* socialismul, de neconceput în epoca războiului fără un război civil împotriva burgheziei ultrareacţionare, criminale, care condamnă poporul la o nemaipomenită mizerie. Trebuiau chibzuite acţiunile sistematice, consecvente, practice, *absolut realizabile, oricare* ar fi fost ritmul de dezvoltare a crizei revoluţionare, acţiuni corespunzătoare revoluţiei în curs de maturizare. Aceste acţiuni sînt indicate în rezoluţia partidului nostru: 1) votarea împotriva creditelor; 2) zădărnicirea „păcii civile"; 3) crearea unei organizaţii ilegale; 4) fraternizarea soldaţilor; 5) sprijinirea tuturor acţiunilor revoluţionare ale maselor *. Reuşita *tuturor* acestor acţiuni duce *în mod inevitabil* la un război civil.

Proclamarea unui măreţ program istoric are, fără îndoială, o însemnătate uriaşă; dar, bineînţeles, nu proclamarea vechiului program naţional german, perimat pentru anii 1914—1916, ci a unui program proletar-internaţionalist şi socialist. Voi, burghezii, luptaţi în scopuri de jaf; noi, muncitorii din *toate* ţările beligerante, vă declarăm război, un război pentru socialism — iată conţinutul

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 163. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

cuvîntării pe care ar fi trebuit s-o rostească la 4 august 1914 în parlamente socialiştii care n-au trădat proletariatul aşa cum au făcut-o Legien, David, Kautsky, Plehanov, Guesde, Sembat etc.

După cît se vede, greşeala lui Junius putea fi rezultatul a două feluri de consideraţii greşite. Nu încape îndoială că autoarea broşurii se pronunţă în mod categoric împotriva războiului imperialist şi *pentru* tactica revoluţionară : acest fapt nu va putea fi contestat de d-nii Plehanovi care jubilează pe tema „defensismului" lui Junius. La eventualele şi probabilele calomnii de acest gen trebuie să se dea un răspuns imediat şi deschis.

Dar, în primul rînd, Junius nu s-a eliberat complet de „mediul" social-democraţilor germani, chiar şi al celor de stînga, care se tem de sciziune, care se tem să rostească pînă la capăt lozincile revoluţionare*. Este o teamă lipsită de temei, şi social-democraţii de stînga din Germania vor trebui să se debaraseze şi *se vor debarasa* de ea. Desfăşurarea luptei lor împotriva social-şoviniştilor îi *va duce* aici. Iar ei luptă cu hotărîre, cu fermitate, *în mod sincer* împotriva *propriilor* social-şovinişti ; aici se şi vădeşte marea deosebire principială, fundamentală dintre ei şi d-nii Martov şi Ciheidze, care, aşa cum face Skobelev, cu o mînă agită stindardul salutînd pe „Liebknechţii din toate ţările", iar cu cealaltă îmbrăţişează tandru pe Cihenkeli şi pe Potresov !

În al doilea rînd, Junius a vrut, după cît se pare, să realizeze ceva în genul „teoriei" menşevice, de tristă amintire, „a stadiilor", a vrut *să înceapă* înfăptuirea programului revoluţionar de la teza lui „cea mai comodă", „mai populară" şi mai acceptabilă pentru *mica burghezie*. Era un fel de plan de „a trage pe sfoară istoria" şi pe

* Aceeaşi greşeală o conţin şi raţionamentele lui Junius pe tema : ce este de preferat, victoria sau înfrîngerea ? Concluzia ei : amîndouă sînt la fel de rele (ruină, creşterea înarmărilor etc.). Acesta nu este punctul de vedere al proletariatului revoluţionar, ci al micului-burghez pacifist. Dacă ar fi să se vorbească despre „intervenţia revoluţionară" a proletariatului — şi despre asta vorbesc, deşi, din păcate, în linii prea generale, atît Junius, cît şi tezele grupului „Internaţionala" —, atunci se impune ca problema să fie abordată dintr-un *alt* punct de vedere : 1) este oare posibilă o „intervenţie revoluţionară" fără riscul unei înfrîngeri ? 2) este oare posibil să biciuieşti burghezia şi guvernul *propriei tale* ţări fără acelaşi risc ? 3) n-am spus noi întotdeauna şi nu ne arată *experienţa* istorică a războaielor reacţionare că înfrîngerile înlesnesc realizarea cauzei clasei revoluţionare ?

www.dacoromanica.ro

filistini. Se pornea de la premisa că nimeni n-ar putea fi împotriva unei apărări *mai bune* a adevăratei patrii : iar adevărata patrie este marea republică germană, cea mai bună apărare *este* miliția, parlamentul permanent etc. O dată adoptat, un astfel de program ar duce desigur la stadiul următor : revoluția socialistă.

După cît se pare, cam astfel de raționamente au determinat în mod conștient sau semiconștient tactica lui Junius. Ele sînt incontestabil greșite. În broșura lui Junius se simte *solitarul* care nu are tovarăși de organizație ilegală, obișnuiți să aprofundeze lozincile revoluționare și să educe în mod sistematic masele în spiritul lor. Dar o asemenea lipsă nu este o lipsă personală a lui Junius — ar fi profund greșit să scăpăm din vedere acest lucru — ci rezultatul slăbiciunii *tuturor* social-democraților germani de stînga, prinși din toate părțile în mreaja ticăloasă a fățărniciei, pedanteriei și „bunăvoinței" kautskiste față de oportuniști. Adepții lui Junius, *deși* solitari, au reușit *să treacă* la editarea de manifeste ilegale și să pornească un război împotriva kautskismului. Ei vor ști și pe viitor să pășească înainte pe calea cea dreaptă.

Scris în iulie 1916

Publicat în octombrie 1916 în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 1 Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în „Sbornik «Soțial-Demokrata»"

www.dacoromanica.ro

BILANŢUL DISCUŢIEI ASUPRA AUTODETERMINĂRII

În revista „Vorbote", publicaţie marxistă a stîngii zimmerwaldiene (nr. 2, aprilie 1916) [11], au apărut teze pentru şi împotriva autodeterminării naţiunilor, teze semnate de redacţia Organului nostru Central, ziarul „Soţial-Demokrat" [12], şi de redacţia organului opoziţiei social-democrate poloneze, „Gazeta Robotnicza" [13]. Cititorul va găsi mai sus reproducerea primelor teze şi traducerea celorlalte. Problema se pune, poate, pentru prima dată pe un plan internaţional atît de vast : în discuţia purtată acum douăzeci de ani, în 1895—1896, înainte de Congresul socialist internaţional de la Londra din 1896, în coloanele revistei marxiste germane „Die Neue Zeit" între Rosa Luxemburg, K. Kautsky şi „nepodleglosţevii" polonezi (partizanii independenţei Poloniei, P.P.S.), care susţineau trei puncte de vedere diferite, nu s-a pus decît problema Poloniei [14]. Pînă acum, după cîte ştim, problema autodeterminării n-a fost discutată mai sistematic decît de olandezi şi de polonezi. Să sperăm că „Vorbote" va reuşi să aducă elemente noi în dezbaterea acestei probleme, atît de vitală astăzi pentru englezi, americani, francezi, germani, italieni. Socialismul oficial — reprezentat atît de partizanii direcţi ai guvernului „propriu", de felul lui Plehanov, David & Co., cît şi de apărătorii camuflaţi ai oportunismului, kautskiştii (printre care Akselrod, Martov, Ciheidze etc.), — s-a deprins atît de mult să mintă în această problemă, încît vreme îndelungată vor fi inevitabile, pe de o parte, străduinţa de a se evita pe cît posibil un răspuns, iar pe

www.dacoromanica.ro

de altă parte cerința muncitorilor de a primi „răspunsuri directe" la aceste „blestemate probleme". Ne vom strădui să ținem la curent pe cititorii noștri în ceea ce privește desfășurarea luptei de opinii dintre socialiștii din străinătate.

Pentru noi însă, social-democrații ruși, această problemă prezintă și o importanță specială ; discuția este o continuare a celei din 1903 și 1913 [15] ; în timpul războiului, problema a determinat unele oscilări ideologice la membrii partidului nostru ; ea a căpătat un caracter acut datorită tertipurilor folosite de către conducători de vază ai partidului muncitoresc gvozdevist sau șovinist, ca Martov și Ciheidze, în scopul de a-i ocoli esența. De aceea este necesar să facem un prim bilanț al discuției începute pe plan internațional.

După cum reiese din teze, tovarășii noștri polonezi dau un răspuns direct la unele din argumentele noastre, ca, de pildă, la cel cu privire la marxism și proudhonism. Dar, de cele mai multe ori, ei nu ne răspund direct, ci indirect, opunîndu-ne afirmații *proprii*. Să examinăm aceste răspunsuri directe și indirecte.

1. SOCIALISMUL ȘI AUTODETERMINAREA NAȚIUNILOR

Noi afirmăm că a renunța la înfăptuirea autodeterminării națiunilor în condițiile socialismului ar însemna o trădare a socialismului. Ni se răspunde : „dreptul la autodeterminare nu este valabil pentru societatea socialistă". Divergența dintre noi este esențială. Dar de unde pornește ea ?

„Se știe — ne obiectează oponenții noștri — că socialismul va desființa orice asuprire națională, deoarece el va lichida interesele de clasă care o determină...". Ce rost are raționamentul cu privire la premisele *economice* ale desființării asupririi naționale, premise demult cunoscute și indiscutabile, atunci cînd aici este vorba de *una* dintre formele asupririi *politice*, și anume : menținerea prin forță a unei națiuni în interiorul granițelor statale ale unei alte națiuni ? Este pur și simplu o încercare de eschivare de la problemele politice ! Considerațiunile care

www.dacoromanica.ro

urmează ne conving în și mai mare măsură de justețea acestei aprecieri :

„Nu avem motive să presupunem că în societatea socialistă națiunea va lua forma unei unități politice-economice. După toate probabilitățile, ea va lua exclusiv forma unei unități culturale și lingvistice, pentru că împărțirea teritorială potrivit intereselor culturale socialiste, în măsura în care această împărțire va exista, poate avea loc numai potrivit nevoilor producției, iar problema cu privire la această împărțire trebuie să fie rezolvată, bineînțeles, nu de fiecare națiune în parte, avînd plenitudinea puterii proprii (conform „dreptului la autodeterminare"), ci *va fi determinată în comun* de toți cetățenii interesați...".

Acest ultim argument cu determinare *în comun* în loc de *auto*determinare — le place atît de mult tovarășilor polonezi, încît îl repetă *de trei ori* în tezele lor ! Dar frecventa repetare nu transformă acest argument octombrist și reacționar în argument social-democrat. Asta fiindcă toți reacționarii și burghezii acordă națiunilor menținute cu forța între granițele statului respectiv dreptul de „a determina în comun" destinele lui într-un parlament comun. Și Wilhelm al II-lea acordă belgienilor dreptul de „a determina în comun" în parlamentul german comun destinele Imperiului german.

Oponenții noștri se străduiesc să ocolească tocmai problema controversată, problema pusă anume în discuție, aceea a dreptului la despărțire. Ar fi ridicol dacă n-ar fi atît de trist !

Chiar în prima noastră teză se arată că eliberarea națiunilor asuprite implică în domeniul politic o dublă transformare : 1) egalitate deplină în drepturi a națiunilor. Aici nu există nici un punct controversat și este vorba numai de situația din interiorul statului ; 2) libertate de despărțire politică *. Aici este vorba de stabilirea frontierelor statului. *Numai* asupra acestui punct există controverse. Și tocmai acest lucru îl trec sub tăcere oponenții noștri. Ei nu vor să se gîndească la frontierele statului și nici la stat în genere. Este un soi de „economism imperialist", asemănător vechiului „economism" din 1894—1902,

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 260—261. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

care raţiona astfel : capitalismul a învins, *de aceea* problemele politice nu-şi au rostul [16]. Imperialismul a învins, *de aceea* problemele politice nu-şi au rostul ! O astfel de teorie apolitică este fundamental ostilă marxismului.

Marx scria în „Critica programului de la Gotha" : „Între societatea capitalistă şi cea comunistă se află perioada transformării revoluţionare a celei dintîi în cea de-a doua. Acestei perioade îi corespunde şi o perioadă de tranziţie politică, al cărei stat nu poate fi altul decît dictatura revoluţionară a proletariatului" [17]. Acest adevăr, care conţine recunoaşterea necesităţii *statului* pînă la transformarea socialismului biruitor în comunism deplin, era incontestabil pînă acum pentru socialişti. Este cunoscută formula lui Engels cu privire la *dispariţia treptată* a statului. Am subliniat în mod expres chiar în prima teză că democraţia este o formă a statului care va dispărea şi ea treptat o dată cu dispariţia statului. Şi atîta timp cît oponenţii noştri nu au reuşit să substituie marxismului un punct de vedere nou, „astatal", raţionamentele lor sînt o eroare totală.

În loc să vorbească despre stat (şi, *prin urmare,* despre stabilirea *frontierelor* lui !), ei vorbesc despre „sfera culturală socialistă", utilizînd intenţionat o exprimare vagă pentru a lăsa să se înţeleagă că toate problemele de stat se şterg ! Se ajunge la o tautologie ridicolă : firește, dacă nu există statul, nu mai există nici problema frontierelor lui. În aceste condiţii nu mai este necesar nici *întregul* program politic democratic. Atunci cînd statul „va dispărea treptat", nu va mai fi nici republică.

În articolele sale menţionate de noi în teza 5 (în notă)*, şovinistul german Lensch citează un pasaj extrem de interesant din lucrarea lui Engels „Padul şi Rinul". Printre altele, Engels arată acolo că în procesul dezvoltării istorice, care a înghiţit o serie de naţiuni mici şi neviabile, frontierele „naţiunilor europene mari şi viabile" au fost stabilite într-o măsură din ce în ce mai mare în funcţie de „limba şi simpatiile" populaţiei. Engels denumeşte aceste frontiere, frontiere „naturale" [18]. Aşa s-a întîmplat

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 266—267. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

în Europa, în epoca capitalismului progresist, în 1848—1871. Astăzi capitalismul imperialist reacționar *sfărîmă* din ce în ce mai des aceste frontiere, stabilite în mod democratic. Există toate indiciile că imperialismul va lăsa moștenire socialismului, care îi va lua locul, frontiere *mai puțin* democratice, o serie de anexiuni în Europa și pe alte continente. Și atunci ? Socialismul victorios, restabilind și înfăptuind pînă la capăt deplina democrație, va renunța oare la stabilirea *democratică* a frontierelor de stat ? Nu va voi să țină seama de „simpatiile" populației ? Este suficient să punem aceste întrebări pentru a ne da limpede seama cum alunecă colegii noștri polonezi de la marxism spre „economismul imperialist".

Vechii „economiști" făceau din marxism o caricatură ; ei învățau pe muncitori că pentru marxiști important este „numai" „economicul". Noii „economiști" își închipuie fie că statul democratic al socialismului victorios va exista fără frontiere (întocmai ca un „complex de senzații" fără materie), fie că frontierele vor fi stabilite „exclusiv" potrivit necesităților producției. În realitate, frontierele vor fi stabilite în mod democratic, adică potrivit voinței și „simpatiilor" populației. Capitalismul nu ține seama de aceste simpatii și îngreuiază și mai mult apropierea dintre națiuni. Organizînd producția *fără* asuprirea de clasă, asigurînd bunăstarea *tuturor* membrilor statului, socialismul creează implicit condițiile pentru ca populația să-și manifeste *în libertate* „simpatiile" ; astfel el facilitează și grăbește enorm apropierea între națiuni și contopirea lor.

Dar să-l lăsăm pe cititor să mai răsufle nițel după atîta „economism" greoi și stîngaci și să citățm un raționament al unui publicist socialist care se află în afara controversei noastre. Este vorba de Otto Bauer, care, deși are și el un „punctuleț" propriu, „autonomia cultural-națională" [19], apreciază foarte just o serie întreagă de alte probleme importante. De pildă, în § 29 al cărții sale „Problema națională și social-democrația", el a relevat cît se poate de just că ideologia națională servește la

www.dacoromanica.ro

disimularea politicii *imperialiste*. În § 30 : „Socialismul şi principiul naţionalităţii", el declară :

„Niciodată comunitatea socialistă nu va include cu forţa în cadrul ei naţiuni întregi. Închipuiţi-vă masele populare, bucurîndu-se de toate binefacerile culturii naţionale, luînd parte activă la legislaţie şi administrare, şi, în sfîrşit, înzestrate cu arme ; ar fi posibil să supui cu forţa asemenea naţiuni dominaţiei unui organism social străin ? Orice putere de stat se sprijină pe forţa armelor. Armata de astăzi, datorită unui mecanism iscusit, continuă să fie, ca şi armatele de cavaleri şi mercenari din trecut, un instrument în mîna unei persoane, a unei familii, a unei clase. Armata comunităţii democratice a societăţii socialiste nu reprezintă însă decît poporul înarmat, pentru că este formată din oameni instruiţi, care lucrează nesiliţi în ateliere obşteşti şi care îşi aduc deplinul lor aport în toate domeniile vieţii de stat. În aceste condiţii posibilitatea oricărei dominaţii naţionale străine dispare".

Toate astea-s adevărate. În condiţiile capitalismului, asuprirea naţională (şi în genere asuprirea politică) *nu poate* fi lichidată. Pentru aceasta *este necesară* desfiinţarea claselor, cu alte cuvinte instaurarea socialismului. Dar, bazîndu-se pe economic, socialismul nu se reduce nicidecum exclusiv la această latură. Pentru desfiinţarea asupririi naţionale trebuie să existe un fundament, şi anume producţia socialistă, dar pe acest fundament *mai* trebuie să existe şi o organizare democratică a statului, o armată democratică etc. Prin doborîrea capitalismului şi instaurarea socialismului, proletariatul creează *posibilitatea* desfiinţării totale a asupririi naţionale ; această posibilitate se va transforma în *realitate* „numai" — „numai" ! — în condiţiile înfăptuirii depline a democraţiei în toate domeniile, inclusiv stabilirea frontierelor statului potrivit „simpatiilor" populaţiei, inclusiv libertatea deplină de despărţire. Pe această bază se va putea ajunge *în practică* la dispariţia completă a celor mai mărunte fricţiuni naţionale, a ultimelor rămăşiţe de neîncredere naţională, se va accelera procesul de apropiere şi de contopire a naţiunilor, care se va desăvîrşi o dată cu *dispariţia treptată* a statului. Iată teoria marxismului, de care colegii noştri polonezi au făcut greşeala de a se îndepărta.

www.dacoromanica.ro

2. ESTE „REALIZABILĂ" DEMOCRAȚIA ÎN CONDIȚIILE IMPERIALISMULUI?

Vechea polemică a social-democraților polonezi împotriva principiului autodeterminării națiunilor se întemeiază în întregime pe argumentul că autodeterminarea este „irealizabilă" în condițiile capitalismului. Încă în 1903, la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., în comisia pentru elaborarea programului, noi, iskriștii, am luat în derîdere acest argument, arătînd că el repetă caricaturizarea marxismului la care au ajuns „economiștii" (de tristă amintire). În tezele noastre am analizat cît se poate de amănunțit această greșeală, și tocmai aici, în problema care constituie baza teoretică a întregii controverse, tovarășii polonezi n-au vrut (sau nu au fost în stare?) să răspundă la *nici unul* dintre argumentele noastre.

Imposibilitatea de a realiza autodeterminarea din punct de vedere economic ar fi trebuit dovedită printr-o analiză economică; tot astfel cum demonstrăm printr-o analiză economică că interzicerea mașinilor sau introducerea banilor-muncă etc. sînt irealizabile. Dar nimeni nu încearcă măcar să facă o astfel de analiză. Și nimeni n-o să afirme că în condițiile capitalismului s-a reușit să se introducă în vreo singură țară „în mod excepțional" „banii-muncă", așa cum în epoca celui mai deșănțat imperialism, o țară mică în mod excepțional a izbutit să realizeze irealizabila autodeterminare și încă fără război și revoluție (Norvegia în 1905).

În general, democrația politică nu este decît una dintre *formele* posibile (deși, teoreticește, normale pentru capitalismul „pur") ale suprastructurii capitalismului. Faptele demonstrează că atît capitalismul, cît și imperialismul se dezvoltă în condițiile *oricăror* forme politice, subordonîndu-și *toate* aceste forme. Iată de ce a califica drept „irealizabilă" *vreuna* dintre formele sau revendicările democrației este, din punct de vedere teoretic, fundamental greșit.

Faptul că colegii polonezi n-au răspuns la aceste argumente ne face să considerăm încheiată discuția asupra acestui punct. Pentru a demonstra lucrurile, ca să zicem

www.dacoromanica.ro

aşa, am adus argumentul cel mai concret şi anume : ar fi ridicol să negi că o restaurare a Poloniei este „realizabilă" acum în funcţie de momentele strategice etc. ale războiului actual. N-a urmat nici un răspuns !

Tovarăşii polonezi *au repetat* pur şi simplu o afirmaţie cu totul eronată (§ II, 1), declarînd : „formele democraţiei politice sînt călcate în picioare atunci cînd este vorba de anexarea unor regiuni străine ; violenţa făţişă este cea care hotărăşte aici... Capitalul nu va lăsa niciodată în seama poporului rezolvarea problemei frontierelor sale de stat...". Ca şi cînd „capitalul" ar putea vreodată „să lase în seama poporului" alegerea funcţionarilor *săi*, care slujesc imperialismul ! Sau ca şi cum ar fi de conceput *în genere* soluţionarea radicală a unor probleme democratice importante, ca, de pildă, înlocuirea monarhiei cu republica, a armatei permanente cu miliţia fără „violenţă făţişă" ! În mod subiectiv, tovarăşii polonezi doresc „să aprofundeze" marxismul, ceea ce nu le reuşeşte de loc. *În mod obiectiv*, frazele lor despre imposibilitatea de a realiza autodeterminarea nu sînt decît oportunism, deoarece se presupune tacit că autodeterminarea este „irealizabilă" fără o serie de revoluţii, după cum în condiţiile imperialismului irealizabilă este *întreaga* democraţie, *toate* revendicările ei în general.

Numai o singură dată, la sfîrşitul § II, 1, în consideraţiunile cu privire la Alsacia, colegii polonezi au părăsit poziţiile „economismului imperialist", dînd la problemele uneia dintre formele de democraţie un răspuns concret şi nu o referire generală la „economic". Şi tocmai acest mod de a aborda problema este greşit ! Ar fi „particularism nedemocratic" — scriu ei — ca alsacienii *singuri*, fără să întrebe pe francezi, să le „impună" alipirea Alsaciei la Franţa, chiar dacă o parte din Alsacia înclină spre germani, chiar dacă astfel se creează primejdia unui război ! ! ! Iată o confuzie amuzantă : autodeterminarea presupune (lucru de la sine înţeles şi subliniat în mod special în tezele noastre) libertatea *de despărţire* de statul asupritor ; în politică „nu se obişnuieşte" să se vorbească de faptul că

www.dacoromanica.ro

alipirea la un anumit stat presupune consimțămîntul *acestuia*, după cum în economie nu se vorbește de „consimțămîntul" capitalistului de a realiza profit sau al muncitorului de a primi salariu ! E ridicol să vorbești de una ca asta.

Dacă ești om politic marxist, atunci, vorbind despre Alsacia, trebuie să ataci pe nemernicii din rîndurile socialismului german, deoarece nu luptă pentru libertatea de despărțire a Alsaciei ; pe nemernicii din rîndurile socialismului francez, deoarece se împacă cu burghezia franceză, care urmărește să anexeze cu forța întreaga Alsacie ; și pe unii, și pe ceilalți pentru că se pun în slujba imperialismului din „propria" țară, temîndu-se de un stat separat, fie el și mic ; trebuie arătat *cum* socialiștii, recunoscînd principiul autodeterminării, ar rezolva în cîteva săptămîni problema fără să încalce voința alsacienilor. Să te apuci să discuți în loc de asta despre teribila primejdie ca nu cumva francezii din Alsacia „să se impună" Franței e o adevărată perlă.

3. CE ESTE ANEXIUNEA ?

În tezele noastre am pus această problemă cît se poate de precis (§ 7) *. Tovarășii polonezi *nu* au răspuns la ea : ei *au ocolit-o*, declarînd cu insistență 1) că sînt împotriva anexiunilor și 2) explicînd de ce sînt împotrivă. Indiscutabil că aceste probleme sînt foarte importante. Dar ele sînt de *alt* ordin. Dacă aprofundarea teoretică a principiilor noastre, formularea lor clară și precisă ne preocupă cît de cît, nu putem *ocoli* problema ce sînt anexiunile din moment ce această noțiune figurează în propaganda și agitația noastră politică. Ocolirea acestei probleme într-o discuție colegială nu poate fi interpretată decît ca o părăsire a pozițiilor.

De ce am pus problema ? Atunci cînd am pus-o, am explicat de ce. Pentru că „protestul împotriva anexiunilor echivalează, în fond, cu recunoașterea dreptului la auto-

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere alese, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 269—270. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

determinare". Noţiunea de anexiune include în mod obişnuit 1) noţiunea de violenţă (alipire forţată); 2) noţiunea de asuprire de către o naţiune străină (anexare a unei regiuni „*străine*") etc. şi — uneori — 3) noţiunea de încălcare a statu-quo, lucru pe care l-am indicat în teze; dar nici această indicaţie a noastră nu a fost criticată.

Se pune întrebarea: pot fi oare social-democraţii împotriva violenţei în general? E limpede că nu. Prin urmare, sîntem împotriva anexiunilor nu fiindcă ele constituie un act de violenţă, ci din alte cauze. Social-democraţii nu pot fi nici pentru statu-quo. Orice-ai face, nu poţi evita concluzia: anexiunea înseamnă *încălcarea autodeterminării* naţiunii, înseamnă stabilirea *frontierelor* unui stat *împotriva voinţei populaţiei*.

A fi împotriva anexiunilor *înseamnă* a fi pentru dreptul la autodeterminare. A fi „împotriva menţinerii prin violenţă a oricărei naţiuni în cadrul unui anumit stat" (am folosit dinadins *şi* această formulare foarte puţin schimbată a aceleiaşi idei din § 4 al tezelor noastre *, şi tovarăşii polonezi *ne-au răspuns* aici *foarte* limpede, declarînd în § I, 4, la început, că sînt „împotriva menţinerii prin violenţă a naţiunilor asuprite în cadrul statului anexionist"), *echivalează* cu a fi pentru autodeterminarea naţiunilor.

Nu vrem să iscăm dispute în jurul unor cuvinte. Dacă există un partid care să afirme în programul său (sau într-o rezoluţie obligatorie pentru toţi, forma nu are nici o importanţă) că este împotriva anexiunilor **, împotriva menţinerii prin violenţă a naţiunilor asuprite în cadrul statului *propriu*, declarăm că principial sîntem întru totul de acord cu el. Ar fi absurd să ne cramponăm de *cuvîntul* „autodeterminare". Şi dacă în partidul nostru se vor găsi oameni care să vrea să schimbe în acest spirit *cuvintele*, formularea § 9 al programului partidului nostru, vom considera că divergenţa cu *asemenea* tovarăşi nu este cîtuşi de puţin o divergenţă principială!

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 265. — *Nota red.*

** „Împotriva anexiunilor vechi şi noi", spune K. Radek într-un articol publicat în „Berner Tagwacht" [20].

www.dacoromanica.ro

Importante sînt aici doar claritatea politică și profunzimea teoretică a lozincilor noastre.

În discuțiile cu privire la această chestiune — a cărei însemnătate nu poate fi contestată de nimeni mai ales acum, în condițiile războiului — s-a făcut uz de următorul argument (pe care nu l-am găsit exprimat în presă): *protestul împotriva* unui anumit rău nu presupune neapărat admiterea unei noțiuni pozitive care să-l excludă. Argumentul este vădit inconsistent și, probabil, tocmai de aceea n-a apărut în coloanele nici unei publicații. Atunci cînd un partid socialist declară că „este împotriva menținerii prin violență a națiunii asuprite în cadrul statului anexionist", el *se obligă implicit să renunțe* la menținerea *prin violență* atunci cînd va lua puterea.

Nu ne îndoim nici un moment că, dacă mîine Hindenburg va învinge pe jumătate Rusia, și consecința acestei jumătăți de victorii va fi (ținînd seama de dorința Angliei și a Franței de a slăbi într-o oarecare măsură țarismul) apariția unui stat polonez, pe deplin „realizabil" din punctul de vedere al legilor economice ale capitalismului și ale imperialismului, și dacă poimîine revoluția socialistă va birui la Petersburg, Berlin și Varșovia, guvernul socialist polonez, ca și cel rus și cel german, va renunța la „menținerea prin violență", să zicem, a ucrainenilor „în cadrul statului polonez". Dacă din acest guvern vor face parte membri ai redacției ziarului „Gazeta Rabotnicza", ei își vor sacrifica, fără îndoială, „tezele" și vor dezminți astfel „teoria" că „principiul autodeterminării nu poate fi aplicat societății socialiste". Dacă n-am fi convinși de acest lucru, am duce nu o discuție tovărășească cu social-democrații din Polonia, ci o luptă necruțătoare, ca împotriva unor șoviniști.

Să presupunem că, aflîndu-mă într-un oraș european, ies în stradă și declar în public, ba trimit și la ziare un „protest" împotriva faptului că nu mi se permite să-mi cumpăr un sclav. Fără îndoială că lumea mă va considera pe drept cuvînt un sclavagist, un adept al principiului sau, dacă vreți, al sistemului sclaviei. Faptul că simpatia mea față de sclavie ia forma negativă a unui protest și nu una pozitivă („sînt pentru sclavie") nu poate induce în

www.dacoromanica.ro

eroare pe nimeni. „Protestul" politic echivalează *întru totul* cu un program politic : faptul este atît de evident, încît e penibil să fii silit să-l explici. În orice caz, sîntem ferm convinşi că cel puţin din partea stîngii zimmerwaldiene — nu vorbim de toţi zimmerwaldienii, deoarece printre ei se află Martov şi alţi kautskişti — nu vom avea de auzit „proteste" dacă vom spune că în Internaţionala a III-a nu vor avea ce căuta cei ce despart protestul politic de programul politic, le opun unul altuia etc.

Întrucît nu vrem să iscăm dispute în jurul cuvintelor, ne permitem să ne exprimăm speranţa fermă că social-democraţii polonezi vor căuta ca în cel mai scurt timp să formuleze în mod oficial atît propunerea lor de a elimina § 9 din programul partidului nostru (ca şi dintr-al *lor*), precum şi din programul Internaţionalei (rezoluţia Congresului de la Londra din 1896), cît şi să dea o definiţie *proprie* asupra ideilor politice respective cu privire la „anexiunile vechi şi noi" şi la „menţinerea prin violenţă a naţiunii asuprite în cadrul statului anexionist". — Să trecem la problema următoare.

4. PENTRU ANEXIUNI SAU ÎMPOTRIVA LOR ?

În § 3 din primul capitol al tezelor lor, tovarăşii polonezi declară categoric că sînt împotriva oricăror anexiuni. Din păcate, în § 4 al aceluiaşi capitol găsim afirmaţii pe care ne vedem nevoiţi să le considerăm anexioniste. Acest paragraf începe cu următoarea... cum s-o numim mai delicat ?... frază ciudată :

„Lupta social-democraţiei împotriva anexiunilor, împotriva menţinerii prin violenţă a naţiunilor asuprite în cadrul statului anexionist are drept punct de plecare *respingerea oricărei apărări a patriei* (subliniat de autori), apărare care în epoca imperialismului înseamnă apărarea drepturilor propriei burghezii la asuprirea şi jefuirea popoarelor străine...".

Cum vine asta ?

„Lupta împotriva anexiunilor are ca punct de plecare respingerea *oricărei* apărări a patriei...". Dar orice război naţional şi orice răscoală naţională pot fi considerate —

www.dacoromanica.ro

și pînă acum erau considerate *în mod unanim* — drept „apărare a patriei" ! Sîntem împotriva anexiunilor, *dar...* înțelegem prin asta că sîntem împotriva unui război al celor anexați *pentru* eliberarea lor de sub jugul anexioniștilor, că sîntem împotriva unei răscoale a celor anexați în scopul eliberării de sub jugul anexioniștilor ! Nu este asta o afirmație anexionistă ?

Autorii tezelor își motivează astfel... ciudata afirmație : „în epoca imperialismului" apărarea patriei înseamnă apărarea drepturilor propriei burghezii la asuprirea popoarelor străine. Toate acestea sînt însă juste *numai* în ceea ce privește războiul imperialist, adică războiul *dintre* puteri sau grupuri de puteri imperialiste, atunci cînd *ambele* părți beligerante nu numai că asupresc „popoare străine", dar și poartă război *în scopul* de a asupri *cît mai multe* popoare străine !

După cum vedem, autorii pun problema „apărării patriei" cu totul altfel decît o pune partidul nostru. Noi respingem teoria „apărării patriei" în războiul *imperialist.* Am arătat acest lucru cît se poate de clar atît în manifestul Comitetului Central al partidului nostru, cît și în rezoluțiile de la Berna *, reproduse în broșura „Socialismul și războiul", care a apărut atît în limba germană, cît și în franceză [21]. L-am subliniat *de două ori* și în tezele noastre (în notele la § 4 și la § 6) **. După cît se pare, autorii tezelor poloneze resping apărarea patriei *în general,* adică *și în cazul unui război național,* considerînd, poate, că „în epoca imperialismului" posibilitatea unor războaie naționale *este exclusă.* Spunem „poate" pentru că, în tezele lor, tovarășii polonezi *nu* au expus o asemenea idee.

Ea este exprimată clar în tezele grupului german „Die Internationale" și în broșura lui Junius, căreia i-am consacrat un articol special ***. Vom observa în completarea celor spuse acolo că răscoala națională într-o regiune sau într-o țară anexată împotriva țării care a anexat-o poate

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 13—22. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 266 și 268. — *Nota red.*

*** Vezi volumul de față, pag. 1—16. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

fi denumită numai răscoală şi nu război (am auzit o astfel de obiecţie şi de aceea o reproducem, deşi considerăm lipsită de seriozitate o atare discuţie asupra termenilor). În orice caz, este greu de crezut că se va găsi cineva care să încerce să tăgăduiască că Belgia, Serbia, Galiţia, Armenia, anexate, vor califica, şi *pe bună dreptate*, „răscoala" lor împotriva celor care le-au anexat drept „apărare a patriei". Rezultă că tovarăşii polonezi sînt *împotriva* unei astfel de răscoale pe motiv că *şi* în aceste ţări anexate există o burghezie care asupreşte *şi ea* alte popoare, sau mai exact: poate să asuprească, întrucît este vorba numai de *„dreptul* ei de a asupri". Prin urmare, atunci cînd este vorba de aprecierea unui război sau a unei răscoale, se ia ca punct de plecare nu conţinutul lor social *real* (lupta unei naţiuni asuprite împotriva naţiunii asupritoare pentru eliberarea sa), ci eventualitatea ca burghezia astăzi asuprită să-şi exercite *„dreptul* la asuprire". Dacă Belgia, să zicem, va fi anexată în 1917 de Germania, iar în 1918 se va răscula pentru a se elibera, în acest caz tovarăşii polonezi vor fi împotriva răscoalei pe motiv că burghezia belgiană are „dreptul să asuprească alte popoare"!

Raţionamentul de mai sus nu cuprinde nici un dram de marxism şi în genere nici un dram de revoluţionarism. Dacă nu vrem să trădăm socialismul, *trebuie* să sprijinim *orice* răscoală împotriva duşmanului nostru principal, burghezia din statele mari, dacă nu este vorba de o răscoală a clasei reacţionare. Refuzînd să sprijinim răscoala regiunilor anexate, devenim în mod obiectiv anexionişti. Tocmai „în era imperialismului", era revoluţiei sociale ce începe, proletariatul va sprijini astăzi cu o energie deosebită răscoala regiunilor anexate, pentru ca mîine sau chiar simultan să atace burghezia „marii" puteri, burghezie ce va ieşi slăbită din această răscoală.

Tovarăşii polonezi însă merg şi mai departe cu anexionismul lor. Ei sînt nu numai împotriva unei răscoale a regiunilor anexate, ci împotriva *oricărei* restabiliri a independenţei lor, fie şi prin mijloace paşnice! Ascultaţi:

www.dacoromanica.ro

„Declinîndu-și orice răspundere pentru urmările politicii de asuprire a imperialismului și luptînd împotriva lor cu cea mai mare dîrzenie, social-democrația *nu se pronunță în nici un fel pentru stabilirea unor noi stîlpi de frontieră în Europa, pentru restabilirea celor doborîți de imperialism*" (subliniat de autori).

Astăzi „imperialismul a doborît stîlpii de frontieră" dintre Germania și Belgia, dintre Rusia și Galiția. Social-democrația internațională trebuie să fie, vedeți dv., împotriva restabilirii lor în general, indiferent cum ar avea loc ea. În 1905, „în era imperialismului", cînd dieta autonomă a Norvegiei a proclamat despărțirea de Suedia, iar războiul Suediei împotriva Norvegiei, la care incitaseră reacționarii din Suedia, nu a izbucnit atît în urma împotrivirii muncitorilor suedezi, cît și din cauza situației imperialismului internațional, social-democrația ar fi trebuit să se pronunțe împotriva despărțirii Norvegiei, pentru că asta înseamnă, fără îndoială, „stabilirea de noi stîlpi de frontieră în Europa" ! !

Ăsta-i anexionism direct, făți§, pe care nu mai e nevoie să-l combatem, deoarece se combate pe sine însuși. Nici un partid socialist nu se va încumeta să se situeze pe poziția: „sîntem împotriva anexiunilor în general, dar în ceea ce privește Europa sancționăm anexiunile sau ne împăcăm cu ele din moment ce au fost făcute...".

Trebuie să ne oprim numai asupra surselor teoretice ale erorii care i-a dus pe tovarășii noștri polonezi la o atît de evidentă... „imposibilitate". Cît de neîntemeiată este exceptarea „Europei" vom vorbi mai jos. Următoarele două fraze din teze explică celelalte surse ale greșelii:

„...Acolo unde roata imperialismului a trecut peste un stat capitalist gata constituit, oprimîndu-l, acolo se produce, sub forma unei bestiale asupriri imperialiste, o concentrare politică și economică a lumii capitaliste care pregătește socialismul...".

O asemenea justificare a anexiunilor este struvism, și nu marxism [22]. Social-democrații ruși care-și mai amintesc de perioada 1890—1900 din Rusia cunosc bine acest mod de a denatura marxismul, comun pentru d-nii Struve, Cunow, Legien & Co. Tocmai cu privire la struviștii germani,

www.dacoromanica.ro

aşa-zişii „social-imperialişti", citim dintr-o altă teză (II, 3) a tovarăşilor polonezi :

...(Lozinca autodeterminării) „oferă social-imperialiştilor posibilitatea de a demonstra caracterul ei iluzoriu şi de a prezenta lupta noastră împotriva asupririi naţionale drept un sentimentalism nejustificat istoriceşte, subminînd în acest fel încrederea proletariatului în caracterul ştiinţific al programului social-democrat...".

Ceea ce înseamnă că autorii consideră „ştiinţifică" poziţia struviştilor germani. Felicitările noastre !

Atît doar că un „mic amănunt" răstoarnă acest argument uluitor, care prezintă pentru noi primejdia că alde Lensch, Cunow şi Parvus *ar avea dreptate*, iar noi nu, şi anume Lenschii sînt într-un fel consecvenţi, şi în numerele 8—9 ale revistei şoviniste germane „Die Glocke" [23] — am citat dinadins aceste numere în tezele noastre — Lensch demonstrează *concomitent* atît „lipsa de temei ştiinţific" a lozincii autodeterminării (social-democraţii polonezi au considerat, se pare, *această* argumentare a lui Lensch ca irefutabilă, după cum rezultă din raţionamentul citat de noi din tezele lor...), *cît şi* „lipsa de temei ştiinţific" a lozincii : împotriva anexiunilor ! !

Pentru că Lensch a înţeles prea bine adevărul simplu pe care l-am demonstrat colegilor polonezi, dar la care ei nu au vrut să răspundă, şi anume că nu există nici o deosebire „economică, politică" şi, în genere, logică între „recunoaşterea" autodeterminării şi „protestul" împotriva anexiunilor. Dacă tovarăşii polonezi consideră argumentele Lenschilor împotriva autodeterminării ca fiind irefutabile, trebuie să admită şi *faptul* că Lenschii îndreaptă *toate* aceste argumente şi împotriva luptei contra anexiunilor.

Eroarea teoretică aflată la baza tuturor raţionamentelor colegilor noştri polonezi i-a dus pînă acolo, încît au devenit *anexionişti inconsecvenţi.*

5. DE CE ESTE SOCIAL-DEMOCRAŢIA ÎMPOTRIVA ANEXIUNILOR ?

Din punctul nostru de vedere, răspunsul este limpede : pentru că anexiunea încalcă dreptul naţiunilor la autodeterminare sau, cu alte cuvinte, pentru că reprezintă o formă de asuprire naţională.

www.dacoromanica.ro

Din punctul de vedere al social-democraților polonezi trebuie să explicăm *în mod special* de ce sîntem împotriva anexiunilor, și aceste lămuriri (cap. I, § 3 din teze) încurcă în mod inevitabil pe autori într-o nouă serie de contradicții.

Ei aduc două argumente pentru „a justifica" de ce (în ciuda argumentelor „fundamentate în mod științific" de alde Lensch) sîntem împotriva anexiunilor. Primul argument:

„...La afirmația că în Europa anexiunile sînt necesare exclusiv pentru a asigura sub raport militar victoria unuia dintre statele imperialiste, social-democrația obiectează că anexiunile nu fac decît să agraveze antagonismele, mărind pericolul de război...".

Acest răspuns dat Lenschilor este nesatisfăcător, deoarece principalul lor argument nu-l constituie necesitățile de ordin militar, ci caracterul *economic* progresist al anexiunilor, ceea ce în condițiile imperialismului înseamnă concentrare. Unde este logica: social-democrații polonezi admit caracterul progresist al unei *astfel* de concentrări, refuză să restabilească în Europa stîlpii de frontieră doborîți de imperialism și totodată obiectează *împotriva* anexiunilor?

Mai departe. Pericolul *căror* războaie îl mărește anexiunile? Nu al războaielor imperialiste, care sînt generate de alte cauze; principalele antagonisme în actualul război imperialist sînt, incontestabil, cele dintre Anglia și Germania, dintre Rusia și Germania. Aici nu au fost și nu sînt anexiuni. Este vorba de mărirea pericolului unor războaie *naționale* și al unor răscoale naționale. Dar cum se poate, pe de o parte, să declari că „în era imperialismului" războaiele naționale sînt *imposibile* și, pe de altă parte, să vorbești de „pericolul" unor războaie naționale? Asta nu-i logic.

Al doilea argument.

Anexiunile „sapă o prăpastie între proletariatul națiunii dominante și cel al națiunii asuprite"... „proletariatul națiunii asuprite s-ar uni cu propria burghezie și ar vedea un dușman în proletariatul națiunii dominante. În locul luptei de clasă internaționale a

www.dacoromanica.ro

proletariatului împotriva burgheziei internaţionale s-ar produce o scindare a proletariatului, o pervertire ideologică a lui...".

Ne declarăm întru totul de acord cu aceste argumente. Dar este oare logic ca în cadrul uneia şi aceleiaşi probleme să formulezi concomitent argumente care se exclud reciproc? La § 3 din capitolul I al tezelor citim argumentele menţionate mai sus, după care anexiunile ar constitui cauza *scindării* proletariatului, iar imediat, la § 4, ni se spune că în ceea ce priveşte Europa trebuie să fii împotriva anulării anexiunilor săvîrşite pînă acum, pentru „educarea maselor muncitoare ale naţiunilor asuprite şi asupritoare în vederea unei lupte solidare". Dacă anularea anexiunilor este un „sentimentalism" reacţionar, atunci *nu pot* fi aduse argumente ca acela că anexiunile sapă „o prăpastie" în rîndurile „proletariatului" şi îl „scindează"; dimpotrivă, trebuie să considerăm anexiunile drept o condiţie de *apropiere* a proletariatului diferitelor naţiuni.

Noi spunem: pentru ca să putem săvîrşi revoluţia socialistă şi răsturna burghezia, muncitorii trebuie să se unească mai strîns, iar lupta pentru autodeterminare, adică împotriva anexiunilor, serveşte acestei uniri strînse. Noi rămînem consecvenţi în această privinţă. Tovarăşii polonezi însă, considerînd că anexiunile din Europa „nu pot fi anulate", că războaiele naţionale „nu sînt posibile", se dezic pe ei înşişi atunci cînd obiectează „împotriva" anexiunilor, folosind argumente care sînt în *favoarea* războaielor naţionale! Folosind argumentul că anexiunile *îngreunează* apropierea şi unirea muncitorilor de diferite naţiuni!

Cu alte cuvinte, pentru a combate anexiunile, socialdemocraţii polonezi se văd nevoiţi să folosească argumente dintr-un bagaj teoretic pe care *tot ei* îl resping principial.

Acest lucru devine şi mai evident în problema coloniilor.

6. POT FI OPUSE „EUROPEI" COLONIILE ÎN PROBLEMA DE CARE NE OCUPĂM?

În tezele noastre se arată că revendicarea eliberării imediate a coloniilor este tot atît de „irealizabilă" (adică irealizabilă fără o serie de revoluţii şi netrainică fără instau-

www.dacoromanica.ro

rarea socialismului) în condițiile capitalismului ca și autodeterminarea națiunilor, alegerea funcționarilor de către popor, republica democratică etc., iar pe de altă parte că ea nu este altceva decît „recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare".

Tovarășii polonezi nu au răspuns la nici unul dintre aceste argumente. Ei au încercat să facă o deosebire între „Europa" și colonii. Ei devin anexioniști inconsecvenți numai pentru Europa, renunțînd la anularea anexiunilor din moment ce ele au fost săvîrșite. Pentru colonii însă, ei proclamă revendicarea categorică : „afară din colonii !".

Socialiștii ruși trebuie să ceară : „afară din Turkestan, din Hiva, din Buhara etc.", dar, cerînd aceeași libertate de despărțire pentru Polonia, Finlanda, Ucraina etc., ei ar da dovadă de „utopism", de „sentimentalism" „neștiințific" etc. Socialiștii englezi trebuie să ceară : „afară din Africa, din India, din Australia", dar nu din Irlanda. Ce motivare teoretică se poate da acestei deosebiri atît de evident greșită ? E o întrebare ce nu poate fi ocolită.

Adversarii autodeterminării pleacă de la „baza" că acest principiu este „irealizabil". Aceeași idee, puțin nuanțată, este exprimată prin „concentrarea economică și politică".

E limpede că concentrarea se produce *și* prin anexarea de colonii. Deosebirea economică dintre colonii și popoarele europene — cel puțin majoritatea acestora din urmă — consta în trecut în faptul că coloniile erau antrenate în schimbul de *mărfuri,* dar nu și în *producția* capitalistă. Imperialismul a schimbat situația, el însemnînd, printre altele, export de *capital.* Producția capitalistă se introduce în colonii într-un ritm din ce în ce mai accelerat. Ele nu pot fi smulse din starea de dependență în care se află față de capitalul financiar european. Sub raport militar, ca și sub raportul expansiunii, despărțirea coloniilor este irealizabilă, ca regulă generală, numai în condițiile socialismului ; în condițiile capitalismului, ea este posibilă fie ca excepție, fie cu prețul unei serii de revoluții și răscoale atît în colonii, cît și în metropolă.

În Europa, națiunile dependente sînt în majoritatea cazurilor mai dezvoltate din punct de vedere capitalist (deși

www.dacoromanica.ro

nu toate, de pildă albanezii, numeroase naţionalităţi neruse din Rusia) decît în colonii. Dar tocmai asta provoacă o ripostă mai puternică împotriva asupririi naţionale şi anexiunilor ! Tocmai din această cauză dezvoltarea capitalismului *este asigurată în mai mare măsură* în Europa, în orice condiţii politice, chiar şi în cazul unei despărţiri, decît în colonii... „Acolo — spun tovarăşii polonezi despre colonii (I, 4) — capitalismul mai are de rezolvat problema dezvoltării independente a forţelor de producţie...". În Europa, acest lucru este şi mai vizibil : în Polonia, în Finlanda, Ucraina şi Alsacia capitalismul dezvoltă, fără îndoială, forţele de producţie mai intens, mai rapid şi mai independent decît în India, în Turkestan, în Egipt şi în alte colonii de cel mai pur tip. Fără capital, în societatea bazată pe producţia de mărfuri nu este posibilă o dezvoltare independentă şi orice dezvoltare în genere. În Europa, naţiunile dependente au atît un capital *propriu*, cît şi posibilitatea de a şi-l procura cu uşurinţă în cele mai diferite condiţii. Coloniile nu dispun sau aproape că nu dispun de un capital *propriu*, iar a şi-l procura în condiţiile de dominaţie a capitalului financiar nu este posibil decît în cazul unei subordonări politice. Aşa stînd lucrurile, ce înseamnă revendicarea eliberării imediate şi necondiţionate a coloniilor ? Nu este limpede că ea este mult mai „utopică" în accepţia vulgară, „marxist"-caricaturală a cuvîntului „utopie", în accepţia pe care i-o dau d-nii Struve, Lensch, Cunow şi, din păcate, după ei şi tovarăşii polonezi ? Prin „utopism" se înţelege aici propriu-zis abaterea de la ceea ce este curent din punctul de vedere al filistinului, inclusiv tot ce este revoluţionar. Dar mişcările revoluţionare de *toate* felurile — inclusiv cele naţionale — sînt în condiţiile din Europa mai posibile, mai realizabile, mai perseverente, mai conştiente, mai greu de învins decît în colonii.

Socialismul — spun tovarăşii polonezi (I, 3) — „va şti să dea popoarelor nedezvoltate din colonii *un ajutor cultural dezinteresat fără a le domina*". Ceea ce este întru totul just. Dar ce motive ne-ar îndemna să credem că o naţiune mare, un stat mare, trecînd la socialism, nu va şti să atragă o naţiune mică, asuprită din Europa prin-

www.dacoromanica.ro

tr-un „ajutor cultural dezinteresat?" Tocmai libertatea de despărțire pe care social-democrații polonezi o *„dau"* coloniilor este aceea care va atrage națiunile mici asuprite din Europa, dar culte și *exigente* sub raport politic, la o alianță cu statele socialiste mari, deoarece în condițiile socialismului un stat mare va însemna : atîtea ore de lucru pe zi *mai puțin*, atît *salariu* mai mult pe zi. Masele muncitoare care se eliberează de sub jugul burgheziei *vor năzui* din toată inima spre o alianță și o contopire cu națiunile socialiste mari și înaintate pentru a obține acest „ajutor cultural", cu condiția însă ca asupritorii de ieri să nu le lezeze sentimentul democratic extrem de dezvoltat al respectului de sine al unei națiuni care a fost asuprită vreme îndelungată, cu condiția să i se acorde egalitate în toate privințele, inclusiv în construcția de stat, în încercarea de a construi un stat „propriu". În condițiile capitalismului, o asemenea „încercare" înseamnă războaie, izolare, închistare, egoism îngust al națiunilor mici privilegiate (Olanda, Elveția). În condițiile socialismului, masele muncitoare înseși nu vor accepta nicăieri o asemenea stare de închistare din motivele pur economice menționate mai sus, iar diversitatea formelor politice, libertatea de despărțire pînă la constituirea într-un stat independent, experiența în construcția de stat, toate vor constitui — pînă la dispariția oricărui stat în genere — baza unui trai civilizat și îmbelșugat, chezășia accelerării procesului de apropiere și de contopire liber consimțită a națiunilor.

Considerînd coloniile separat și opunîndu-le Europei, tovarășii polonezi ajung la o contradicție care dărîmă dintr-o dată întreaga lor argumentare eronată.

7. MARXISM SAU PROUDHONISM?

Referirea noastră la punctul de vedere al lui Marx în problema separării Irlandei este combătută de tovarășii polonezi, ca o excepție, nu în mod indirect, ci direct. Care este obiecția lor? Referirea la atitudinea lui Marx din perioada 1848—1871 n-are, după părerea lor, „nici o valoare". Această declarație categorică și plină de iri-

www.dacoromanica.ro

tare este motivată prin aceea că Marx s-a pronunţat „concomitent" împotriva tendinţelor de independenţă ale „cehilor, slavilor de sud etc." [24]

Argumentarea este plină de iritare tocmai pentru că este cu totul neîntemeiată. Din spusele marxiştilor polonezi rezultă că Marx nu e decît un maestru al confuziei care susţine „concomitent" lucruri ce se bat cap în cap! Ceea ce este cu totul inexact şi nu are nimic comun cu marxismul. Tocmai necesitatea unei analize „concrete", pe care tovarăşii polonezi o invocă *fără s-o facă*, ne obligă să cercetăm dacă nu cumva atitudinea diferenţiată a lui Marx faţă de diferitele mişcări „naţionale" concrete exprima *una şi aceeaşi* concepţie socialistă asupra lumii?

Marx s-a pronunţat, precum se ştie, pentru independenţa Poloniei pornind de la interesele democraţiei *europene* care lupta împotriva forţei şi a influenţei — s-ar putea spune împotriva atotputerniciei şi a influenţei reacţionare dominante — a ţarismului. Justeţea acestui punct de vedere a căpătat cea mai concretă şi mai reală confirmare în 1849, cînd armatele feudale ruseşti au zdrobit mişcarea insurecţională revoluţionar-democratică şi de eliberare naţională din Ungaria. Şi de atunci pînă la moartea lui Marx şi chiar mai tîrziu, pînă în 1890, cînd s-a ivit primejdia unui război reacţionar al ţarismului aliat cu Franţa împotriva Germaniei *neimperialiste* şi independente din punct de vedere naţional, Engels s-a pronunţat întotdeauna şi în primul rînd în favoarea luptei împotriva ţarismului. Din acest şi numai din acest motiv, Marx şi Engels au fost împotriva mişcării naţionale a cehilor şi slavilor de sud. O simplă lectură a celor scrise de Marx şi Engels în 1848 şi 1849 va arăta tuturor acelora care se interesează de marxism nu pentru a-l repudia că Marx şi Engels *opuneau* atunci direct şi categoric „întregi popoare reacţionare", care erau „avanposturi ruseşti" în Europa, „popoarelor revoluţionare", — germanii, polonezii şi maghiarii. Asta e un fapt. Şi un fapt care a fost indicat *atunci indiscutabil* în mod just: în 1848 popoarele revoluţionare au luptat pentru libertate, al cărei principal duşman era ţarismul, iar cehii şi alte popoare erau într-adevăr popoare reacţionare, avanposturi ale ţarismului.

www.dacoromanica.ro

Ce ne dovedește, așadar, acest exemplu concret, pe care, dacă vrem să rămînem fideli marxismului, trebuie să-l analizăm *în mod concret?* Doar atît că : 1) interesele eliberării cîtorva popoare mari și foarte mari din Europa sînt mai presus de interesele mișcării de eliberare a unor națiuni mici ; 2) revendicarea democrației trebuie privită pe scară europeană, iar astăzi pe scară mondială și nicidecum izolat.

Atît și nimic mai mult. Nici urmă de dezicere de la principiul socialist elementar, pe care polonezii îl dau uitării și căruia Marx i-a fost *totdeauna* credincios, și anume că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare [25]. Dacă situația concretă în fața căreia se afla Marx în perioada influenței predominante a țarismului în politica internațională s-ar repeta, de pildă, în sensul că unele popoare ar începe revoluția socialistă (așa cum au început în 1848 în Europa revoluția burghezo-democratică), iar *alte* popoare ar deveni principalii stîlpi ai reacțiunii burgheze, va trebui să ne pronunțăm și noi pentru un război revoluționar împotriva acestora din urmă, pentru „zdrobirea" lor, pentru nimicirea tuturor avanposturilor lor, indiferent de micile mișcări naționale ce vor exista aici. Prin urmare, nu trebuie nicidecum să ignorăm pildele date de tactica lui Marx — ceea ce ar însemna să adoptăm marxismul în vorbe, iar în fapt să renunțăm la el —, ci din analiza lor concretă să extragem învățăminte prețioase pentru viitor. Diferitele revendicări ale democrației, inclusiv autodeterminarea, nu constituie o entitate absolută, ci doar o *parte* a mișcării general-democratice (în prezent general-socialiste) *mondiale*. Este posibil ca în unele cazuri concrete partea să se opună întregului ; în acest caz ea trebuie să fie respinsă. S-ar putea întîmpla ca mișcarea republicană dintr-o anume țară să nu fie decît un instrument al intrigilor clericale sau financiar-monarhiste ale altor țări. În acest caz va trebui să *nu* susținem această mișcare concretă, dar ar fi ridicol ca pe acest considerent să eliminăm lozinca republicii din programul social-democrației internaționale.

Cum anume s-a schimbat din 1848—1871 pînă în 1898—1916 situația concretă (iau jaloanele mari ale im-

www.dacoromanica.ro

perialismului : perioada de la războiul imperialist hispano-american pînă la războiul imperialist european) ? Este incontestabil şi indubitabil că ţarismul a încetat să fie principalul bastion al reacţiunii, în primul rînd datorită faptului că el este susţinut de capitalul financiar internaţional, în special de cel francez, în al doilea rînd datorită evenimentelor din 1905. Atunci sistemul marilor state naţionale — democraţiile europene — aducea lumii, în pofida ţarismului, democraţie şi socialism *. Marx şi Engels n-au apucat imperialismul. Acum există un sistem format dintr-un mănunchi de „mari" puteri imperialiste (5—6 la număr), fiecare dintre ele asuprind alte naţiuni, şi această asuprire constituie totodată una dintre cauzele întîrzierii artificiale a prăbuşirii capitalismului, a susţinerii artificiale a oportunismului şi social-şovinismului naţiunilor imperialiste care domină lumea. Atunci democraţia vest-europeană, care aducea eliberarea marilor naţiuni, era împotriva ţarismului, care folosea unele mici mişcări naţionale în folosul reacţiunii. Astăzi *alianţa* dintre imperialismul ţarist şi imperialismul european, înaintat din punct de vedere capitalist, alianţă întemeiată pe asuprirea în comun a unei serii de naţiuni, se opune proletariatului socialist, scindat în proletariat şovinist, „social-imperialist" şi proletariat revoluţionar.

Iată în ce constă schimbarea concretă a situaţiei, schimbare pe care tocmai social-democraţii polonezi, în ciuda promisiunii lor de a fi concreţi, o ignorează ! De aici rezultă şi o schimbare concretă în *aplicarea* aceloraşi principii socialiste : *atunci* se lupta în primul rînd „împotriva ţarismului" (şi împotriva unor mici mişcări naţionale folosite de *acesta* în scopuri antidemocratice) şi în sprijinul marilor naţiuni revoluţionare din Apus. *Acum* se luptă împotriva puterilor imperialiste, a burgheziei impe-

* În „Arhivele istoriei socialismului" ale lui Grünberg (1916, I), Reazanov a publicat un articol foarte interesant scris de Engels în 1866, care trata problema poloneză. Engels subliniază necesitatea recunoaşterii de către proletariat a independenţei politice şi a „autodeterminării" (right to dispose of itself) marilor naţiuni ale Europei, relevînd absurditatea „principiului naţionalităţilor" (mai ales în accepţia lui bonapartistă), adică punerea pe picior de egalitate a oricărei naţiuni mici cu aceste naţiuni mari. „Rusia — afirmă Engels — este deţinătoarea unei imense cantităţi de avuţie furată" (adică naţiuni asuprite), „pe care va trebui s-o dea înapoi în ziua răfuielilor" [88]. Bonapartismul, ca şi ţarismul, *foloseşte* micile mişcări naţionale în favoarea *lor* şi *împotriva* democraţiei europene.

www.dacoromanica.ro

rialiste, a social-imperialiștilor aliniați într-un front unic, *pentru* folosirea *tuturor* mișcărilor naționale îndreptate împotriva imperialismului *în favoarea* revoluției socialiste. Cu cît lupta proletariatului împotriva frontului comun imperialist este mai *netă* acum, cu atît mai evidentă este actualitatea principiului internaționalist: „nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare".

În numele revoluției sociale, pe care o concepeau în mod doctrinar, proudhoniștii au ignorat rolul internațional al Poloniei și au făcut abstracție de mișcările naționale. Tot atît de doctrinar procedează și social-democrații polonezi, care *sparg* frontul internațional al luptei împotriva social-imperialiștilor și, prin șovăielile lor în problema anexiunilor dau ajutor (în mod obiectiv) acestora din urmă. Căci tocmai frontul internațional al luptei proletare a suferit schimbări în raport cu poziția concretă a națiunilor mici: pe atunci (1848—1871), națiunile mici aveau rolul de eventuale aliate fie ale „democrației apusene" și ale popoarelor revoluționare, fie ale țarismului; astăzi (1898—1914), micile națiuni nu mai dețin un astfel de rol; actualul lor rol constă în a fi o sursă de alimentare a parazitismului și deci a social-imperialismului „marilor națiuni dominante". Important nu este dacă pînă la revoluția socialistă se vor fi eliberat $^1/_{50}$ sau $^1/_{100}$ din națiunile mici, ci faptul că în epoca imperialistă proletariatul este, din cauze obiective, împărțit pe plan internațional în două tabere, din care una este pervertită cu firimiturile ce cad de la masa burgheziei națiunilor dominante, printre altele și datorită dublei sau triplei exploatări la care sînt supuse națiunile mici, iar cealaltă nu poate să se elibereze ea însăși fără a elibera micile națiuni, fără a educa masele în spirit antișovin, adică antianexionist, cu alte cuvinte în spiritul „autodeterminării".

Această latură a problemei, și cea mai importantă, este ignorată de tovarășii polonezi, care în epoca imperialismului privesc lucrurile *nu* de pe pozițiile centrale, nu din punctul de vedere al celor două tabere ale proletariatului internațional.

Iată alte exemple concrete care dovedesc proudhonismul lor: 1) atitudinea lor față de răscoala din 1916 din

www.dacoromanica.ro

Irlanda, despre care vom vorbi în cele ce urmează ; 2) declarația existentă în teze (II, 3, sfîrșitul § 3) că lozinca revoluției socialiste „nu trebuie să fie prin nimic camuflată". Este o idee profund antimarxistă că lozinca revoluției socialiste ar putea fi „camuflată", *legînd-o* de poziția consecvent revoluționară în orice problemă, inclusiv în problema națională.

Social-democrații polonezi consideră că programul nostru este „național-reformist". Comparați cele două propuneri practice, prima pentru autonomie (tezele poloneze III, 4) și a doua pentru libertatea de despărțire. Doar asta, și numai asta, deosebește programele noastre ! Nu e oare limpede că reformist este primul program, iar nu cel de-al doilea ? Schimbări reformiste sînt acelea care nu subminează temeliile puterii clasei stăpînitoare, reprezentînd simple concesii din partea acesteia din urmă și implicînd menținerea dominației ei, pe cînd schimbările revoluționare subminează temeliile acestei puteri. Reformismul în programul național *nu* desființează *toate* privilegiile națiunii dominante, *nu* creează o deplină egalitate în drepturi, *nu* înlătură *orice* asuprire națională. Națiunea „autonomă" nu e egală în drepturi cu națiunea „dominantă" ; tovarășii polonezi nu ar fi putut să nu observe acest lucru dacă n-ar fi refuzat cu încăpățînare (întocmai ca vechii noștri „economiști") să facă analiza noțiunilor și categoriilor *politice*. Norvegia autonomă, ca parte a Suediei, s-a bucurat pînă în 1905 de cea mai largă autonomie, fără a fi însă egală în drepturi cu Suedia. Numai libera ei despărțire a tradus *în fapt* și a dovedit egalitatea ei în drepturi (și, adăugăm în paranteză, tocmai această liberă despărțire a creat premisele în vederea unei apropieri mai strînse, mai democratice, întemeiate pe egalitatea în drepturi). Cît timp Norvegia era numai autonomă, aristocrația suedeză avea *un* privilegiu în plus, și acest privilegiu a fost *anulat cu totul* în urma despărțirii (criteriul fundamental al revoluționarismului unui program), iar nu „atenuat" (esența reformismului este *atenuarea* răului, nu lichidarea lui).

Să precizăm : autonomia ca reformă se deosebește principial de libertatea de despărțire ca măsură revoluționară.

www.dacoromanica.ro

Faptul este neîndoielnic. Reforma însă, după cum este îndeobşte cunoscut, reprezintă de multe ori în practică un pas spre revoluţie. Tocmai autonomia este cea care permite unei naţiuni menţinute cu forţa în graniţele unui anumit stat să se constituie definitiv ca naţiune, să-şi adune, să-şi evalueze şi să-şi organizeze forţele, să aleagă momentul potrivit pentru a *declara*... în spirit „norvegian" : noi, dieta autonomă a cutărei naţiuni sau a cutărui ţinut, declarăm că împăratul întregii Rusii a încetat de a mai fi rege al Poloniei etc. Aici se aduce de obicei „obiecţia" : problemele de genul acesta se soluţionează prin războaie şi nu prin declaraţii. E drept, asemenea cazuri în mare majoritate se soluţionează prin războaie (aşa cum problemele formei de guvernămînt a marilor state se rezolvă, în marea majoritate a cazurilor, numai prin războaie şi revoluţii). Nu strică însă să vedem : e logică o *astfel* de „obiecţie" împotriva programului politic al unui partid revoluţionar ? Sîntem noi împotriva războaielor şi a revoluţiilor *pentru* o cauză justă şi folositoare proletariatului, *pentru* democraţie şi socialism ?

„Nu putem fi însă pentru un război între marile popoare, pentru uciderea a 20 000 000 de oameni în numele eliberării problematice a unei naţiuni mici, care are o populaţie poate de 10 000 000—20 000 000 de suflete !". Firește că nu ! Dar nu pentru că am scoate din programul nostru deplina egalitate pe plan naţional, ci pentru faptul că interesele democraţiei *unei* ţări trebuie să fie subordonate intereselor democraţiei *cîtorva* ţări şi a *tuturor* ţărilor. Să ne închipuim că între două mari monarhii se află una mică, al cărei rege este „legat" de monarhii ambelor ţări vecine prin legături de rudenie şi de altă natură. Să ne închipuim apoi că proclamarea republicii în această ţară mică, izgonirea monarhului *ei,* ar însemna în practică declanşarea unui război între cele două mari ţări vecine în scopul reinstaurării unui anume monarh în ţara cea mică. Nu încape îndoială că întreaga social-democraţie internaţională, precum şi partea cu adevărat internaţionalistă a social-democraţiei din ţara cea mică, *ar fi* în acest caz *împotriva înlocuirii monarhiei cu republica.* Înlocuirea monarhiei cu republica nu este o revendicare

www.dacoromanica.ro

absolută, ci numai una dintre revendicările democratice, subordonată intereselor democrației (și cu atît mai mult, firește, intereselor proletariatului socialist) în ansamblu. Un asemenea caz n-ar provoca, desigur, absolut nici o divergență între social-democrații din indiferent ce țară. Dar un social-democrat care ar propune ca pe *această* bază lozinca republicii să fie în genere scoasă din programul social-democrației internaționale ar fi luat, fără îndoială, drept nebun și i s-ar spune : nu este admisibil totuși să omiți deosebirea logică elementară dintre *particular* și *general.*

Acest exemplu ne îndreaptă, oarecum sub un alt unghi, spre problema educării clasei muncitoare *în spirit internaționalist.* Poate fi oare această educare — a cărei necesitate și importanță deosebită nu constituie un motiv de divergență în rîndurile stîngii zimmerwaldiene — *în mod concret identică* la națiunile mari asupritoare și la națiunile mici asuprite ? La națiunile anexioniste și la cele anexate ?

Evident că nu. Drumul către aceeași țintă : deplina egalitate în drepturi, apropierea cît mai strînsă și apoi *contopirea tuturor* națiunilor, urmează aici, evident, căi concrete diferite, tot așa precum, de pildă, drumul spre un punct din centrul unei pagini o ia spre stînga dacă pornește de la una din marginile ei și spre dreapta dacă pornește de la marginea opusă. Dacă, preconizînd în general contopirea națiunilor, social-democratul unei mari națiuni asupritoare și anexioniste va uita fie și pentru o singură clipă că „al său" Nicolaie al II-lea, „al său" Wilhelm, George, Poincaré etc. *sînt și ei pentru contopirea* cu națiunile mici (pe calea anexiunilor) — Nicolaie al II-lea pentru „contopirea" cu Galiția, Wilhelm al II-lea pentru „contopirea" cu Belgia etc., acest social-democrat nu va fi decît un ridicol doctrinar în domeniul teoriei și un complice al imperialismului în practică.

Centrul de greutate al educației internaționaliste a muncitorilor din țările asupritoare trebuie să-l constituie negreșit propagarea și susținerea libertății de despărțire a țărilor asuprite. Fără asta *nu poate* exista internaționalism. Sîntem în drept și sîntem obligați să tratăm cu dispreț

www.dacoromanica.ro

ca pe un imperialist și ca pe un nemernic pe orice social-democrat al națiunii asupritoare care *nu* desfășoară o asemenea propagandă. Este o cerință absolută chiar dacă înainte de instaurarea socialismului despărțirea ar fi posibilă și „realizabilă" numai într-un caz din o mie.

Sîntem datori a educa pe muncitori în spiritul „indiferenței" față de deosebirile naționale. Asta-i indiscutabil. Nu însă în spiritul de indiferență al *anexioniștilor*. Cetățeanului unei națiuni asupritoare trebuie să-i fie „indiferent" faptul că națiunile mici aparțin, în virtutea simpatiilor lor, statului *său sau* statului *vecin* ori că sînt de sine stătătoare ; fără o asemenea „indiferență" el *nu* e social-democrat. Pentru a fi social-democrat internaționalist trebuie să te gîndești *nu* numai la națiunea ta, ci să pui *mai presus de ea* interesele tuturor, libertatea și egalitatea în drepturi a tuturor națiunilor. În „teorie" toată lumea e de acord cu acest lucru ; în practică însă manifestă o indiferență tocmai în spirit anexionist. Iată obîrșia răului.

Dimpotrivă, social-democratul aparținînd unei națiuni mici, în agitația pe care o desfășoară, trebuie să pună accentul pe *primul* cuvînt al formulei noastre comune : „*unirea* de bunăvoie" a națiunilor. El poate, fără să-și încalce îndatoririle de internaționalist, să fie *și* pentru independența politică a națiunii sale, *și* pentru includerea ei în statul vecin X, Y, Z etc. Dar în toate cazurile el trebuie să lupte *împotriva* îngustimii meschine, a închistării și izolării naționale, să militeze pentru ca întotdeauna să se țină seama de ansamblu, de ceea ce este general, pentru subordonarea intereselor particulare intereselor generale.

Cei care nu aprofundează problema văd o „contradicție" în faptul că social-democrații națiunilor asupritoare trebuie să insiste asupra „libertății de *despărțire*", iar social-democrații națiunilor asuprite asupra „libertății de *unire*". E suficient să reflectezi puțin ca să vezi că nu există și nu poate exista *altă* cale spre internaționalism și spre contopirea națiunilor, că în situația *dată* nu există și nu poate exista altă cale pentru atingerea acestui scop.

Ajungem aici la situația *specială* a social-democrației olandeze și celei poloneze.

www.dacoromanica.ro

8. PARTICULAR ŞI GENERAL ÎN POZIŢIA SOCIAL-DEMOCRAŢILOR INTERNAŢIONALIŞTI OLANDEZI ŞI POLONEZI

Marxiştii olandezi şi polonezi care sînt împotriva autodeterminării se numără, fără îndoială, printre cele mai valoroase elemente revoluţionare şi internaţionaliste ale social-democraţiei internaţionale. Dar cum *se face* că raţionamentele lor teoretice luate în ansamblu prezintă, după cum am văzut, un lanţ nesfîrşit de greşeli ? Nu conţin nici un raţionament de ordin general just, nimic în afară de „economism imperialist" !

Faptul nu se explică cîtuşi de puţin prin însuşirile subiective deosebit de negative ale tovarăşilor olandezi şi polonezi, ci prin condiţiile obiective *speciale* existente în ţările lor. Ambele ţări sînt 1) mici şi neputincioase în „sistemul" actual al marilor puteri ; 2) ambele sînt situate, din punct de vedere geografic, între rechini imperialişti de o forţă uriaşă, rivali de moarte (Anglia şi Germania ; Germania şi Rusia) ; 3) în ambele ţări, amintirile şi tradiţiile din vremurile cînd au fost *ele însele* „mari puteri" se menţin extrem de vii : Olanda a fost o mare putere colonială mai importantă decît Anglia ; Polonia a fost o mare putere mai civilizată şi mai importantă decît Rusia şi Prusia ; 4) ambele şi-au păstrat pînă astăzi privilegiile de a asupri popoare străine : burghezul olandez stăpîneşte Indiile Olandeze, ţară foarte bogată ; moşierul polonez asupreşte pe „holopul" ucrainean şi bielorus, burghezul polonez asupreşte pe evreu etc.

Un asemenea specific care să constea din îmbinarea acestor patru condiţii speciale nu veţi găsi în Irlanda, Portugalia (care a fost o vreme anexată la Spania), Alsacia, Norvegia, Finlanda, Ucraina, Ţinutul leton, Ţinutul bielorus şi în multe alte părţi. Tocmai acest specific constituie *miezul* problemei ! Cînd social-democraţii olandezi şi polonezi se pronunţă împotriva autodeterminării folosind argumente de ordin *general*, adică argumente care se referă la imperialism în general, la socialism în general, la democraţie în general, la asuprire naţională în general, atunci se poate spune pe drept cuvînt că ei comit greşeli peste

www.dacoromanica.ro

greșeli. Dar e suficient să dăm deoparte acest *înveliș* vădit eronat al argumentelor generale și să privim *miezul* problemei din punctul de vedere al condițiilor *speciale* din Olanda și Polonia, pentru ca poziția lor specifică să devină *de înțeles* și întru totul legitimă. Putem spune, fără teama de a cădea în paradoxuri, că, atunci cînd marxiștii olandezi și polonezi fac spume la gură protestînd împotriva autodeterminării, ei nu prea spun ceea ce ar vrea să spună, cu alte cuvinte vor să spună nu tocmai ceea ce spun *.

În tezele noastre ** am și dat un exemplu în acest sens. Gorter se pronunță împotriva autodeterminării țării *sale*, dar *pentru* autodeterminarea Indiilor Olandeze asuprite de națiunea „sa"! Este oare de mirare că îl considerăm un internaționalist mai sincer și un tovarăș de idei mai apropiat de noi decît pe cei care admit autodeterminarea numai *așa*, în vorbe și în mod ipocrit, așa cum o fac Kautsky la germani, Trotki și Martov la noi? Din principiile generale și fundamentale ale marxismului rezultă incontestabil datoria de a lupta pentru libertatea de despărțire a națiunilor asuprite de „propria mea" națiune, dar nu rezultă nicidecum necesitatea de a pune pe primul plan independența tocmai a Olandei, care suferă cel mai mult de pe urma unei închistări înguste, inerte, interesate și abrutizante: chiar de-ar fi să se prăpădească lumea, pe „noi" nu ne privește, „noi" ne mulțumim cu vechea noastră pradă și cu un „rest" al ei extrem de bogat, Indiile, încolo nu „ne" interesează nimic!

Alt exemplu. În articolul „Dreptul națiunilor la autodeterminare" („Lichtstrahlen" [28], nr. 3, anul III, 5 decembrie 1915, revistă lunară radicală de stînga, care apărea sub redacția lui J. Borchardt, în prezent interzisă de cenzura prusacă), Karl Radek, social-democrat polonez, care și-a cîștigat mari merite prin lupta sa hotărîtă pentru internaționalism desfășurată în rîndurile social-democra-

* Vom aminti că în declarația lor de la Zimmerwald *toți* social-democrații polonezi *au admis* autodeterminarea în *general*, dar într-o formulare ceva mai diferită [27].

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 268. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

ţiei germane după începerea războiului, se ridică cu înverşunare împotriva autodeterminării, invocînd în favoarea sa, în treacăt fie zis, *numai* somităţi din Olanda şi Polonia şi aducînd, printre altele, următorul argument: autodeterminarea alimentează ideea „că sprijinirea oricărei lupte pentru independenţă este o obligaţie a social-democraţiei".

Din punctul de vedere al teoriei *generale*, acest argument este de-a dreptul revoltător, întrucît este evident nelogic: în primul rînd, nu există şi nu poate exista o revendicare parţială a democraţiei care să nu dea naştere la abuzuri dacă particularul nu este subordonat generalului; noi nu sîntem obligaţi să sprijinim nici „orice" luptă pentru independenţă, nici „orice" mişcare republicană sau anticlericală. În al doilea rînd, nu există şi nu poate să existe nici o formulare în legătură cu lupta împotriva asupririi naţionale care să nu sufere de *aceeaşi* „insuficienţă". Însuşi Radek a folosit în „Berner Tagwacht" (1915, nr. 253) formula: „împotriva anexiunilor vechi şi noi". Orice naţionalist polonez „va deduce", pe bună dreptate, din această formulă: „Polonia este o anexiune, eu sînt împotriva anexiunilor, *deci* sînt pentru independenţa Poloniei". Sau, Rosa Luxemburg şi-a exprimat, pe cît îmi amintesc, într-un articol din 1908 [29] părerea că este suficientă formula: „împotriva asupririi naţionale". Dar orice naţionalist polonez va spune — *şi pe bună dreptate* — că anexiunea este *una* dintre formele de asuprire naţională şi, *drept urmare*, etc.

Luaţi însă în locul acestor argumente generale condiţiile *speciale* din Polonia: *astăzi* independenţa ei este „irealizabilă" fără război sau revoluţie. A te pronunţa pentru un război general european numai de dragul restaurării Poloniei înseamnă a fi un naţionalist de ultimă speţă, înseamnă a pune interesele unui mic număr de polonezi mai presus de interesele a sute de milioane de oameni care au de suferit de pe urma războiului. Dar tocmai astfel prezintă lucrurile, de pildă, „frachii" (P.P.S.-praviţa) [30], care sînt socialişti numai în vorbe; social-democraţii polonezi au de o mie de ori dreptate să nu fie de acord cu ei. A formula lozinca independenţei

www.dacoromanica.ro

Poloniei *astăzi*, în condițiile raportului *dat* dintre puterile imperialiste *vecine*, înseamnă într-adevăr a urmări o utopie, a da dovadă de un naționalism îngust, a uita că există premise pentru o revoluție general-europeană sau, cel puțin, pentru o revoluție rusă și germană. Tot așa cum a formula ca lozincă de sine stătătoare lozinca libertății coalițiilor în Rusia anilor 1908—1914 însemna a urmări o utopie, dînd în mod obiectiv apă la moară partidului muncitoresc stolîpinist (astăzi potresovist-gvozdevist, ceea ce este, de altfel, același lucru). Dar ar fi o nebunie să renunți în general la revendicarea libertății de coaliție din programul social-democrației!

Al treilea exemplu — și, poate, cel mai important. Citim în tezele poloneze (III, § 2 la sfîrșit) că ideea unui stat-tampon polonez independent este „o vană utopie a unor grupuri mici și neputincioase. Realizarea acestei idei s-ar traduce prin crearea unui mic stat polonez, a unei frînturi de stat, care ar fi o colonie militară a unui grup sau altul de mari puteri, o jucărie a intereselor lor militare și economice, o sferă de exploatare a capitalului străin, un cîmp de bătălie în viitoarele războaie". Toate astea sînt argumente cît se poate de *juste împotriva* lozincii independenței Poloniei *acum*, deoarece chiar o revoluție în Polonia nu ar schimba nimic aici, iar atenția maselor de polonezi ar fi abătută de la ceea ce este *principal*: de la legătura dintre lupta lor și lupta proletariatului rus și german. Nu este un paradox, ci o realitate faptul că proletariatul polonez ca atare poate contribui acum la cauza socialismului și a libertății, *inclusiv cea a Poloniei*, numai prin luptă *comună* cu proletariatul țărilor vecine, împotriva naționaliștilor *înguști polonezi*. Nu se poate nega marele merit istoric al social-democraților polonezi în lupta împotriva acestora din urmă.

Dar aceleași argumente, juste din punctul de vedere al condițiilor *speciale* ale Poloniei în epoca *actuală*, sînt evident eronate în forma *generală* sub care au fost prezentate. Cît timp vor exista războaie, Polonia va fi mereu un cîmp de bătălie în războaiele dintre Germania și Rusia; acesta nu constituie un argument împotriva unei mai largi libertăți politice (și, prin urmare, independențe politice)

www.dacoromanica.ro

în perioadele dintre războaie. Acelaşi lucru se referă şi la consideraţia cu privire la exploatarea de către capitalul străin, cu privire la rolul de jucărie a unor interese străine. Social-democraţii polonezi nu pot lansa acum lozinca independenţei Poloniei, întrucît, ca proletari internaţionalişti, polonezii nu pot întreprinde *nimic* în această direcţie fără să manifeste, asemenea „frachilor", o josnică slugărnicie faţă de *una* din monarhiile imperialiste. Muncitorilor ruşi şi germani *nu* le este însă indiferent dacă vor participa la anexarea Poloniei (ceea ce ar însemna educarea muncitorilor şi ţăranilor germani şi ruşi în spiritul celei mai mîrşave ticăloşii, în spiritul împăcării cu rolul de călău al altor popoare) sau dacă Polonia va fi independentă.

Situaţia este, indiscutabil, cît se poate de complexă, dar există o ieşire care ar permite ca *toţi* participanţii să rămînă internaţionalişti: social-democraţii ruşi şi germani să ceară „*libertatea* de despărţire" necondiţionată a Poloniei; social-democraţii polonezi să militeze pentru unitatea luptei proletare dintr-o ţară mică şi din ţările mari, fără să formuleze pentru epoca actuală sau pentru perioada actuală lozinca independenţei Poloniei.

9. SCRISOAREA LUI ENGELS CĂTRE KAUTSKY

În broşura sa „Socialismul şi politica colonială" (Berlin, 1907), Kautsky, care în vremea aceea mai era marxist, a publicat o scrisoare ce-i fusese adresată de către Engels la 12 septembrie 1882, scrisoare care prezintă un nemăsurat interes în problema care ne preocupă; iată partea principală din scrisoare:

„...După părerea mea, coloniile propriu-zise, adică teritoriile locuite de populaţie de origine europeană, cum sînt Canada, Colonia Capului, Australia, vor deveni independente; dimpotrivă, teritoriile cu populaţie indigenă doar stăpînite de străini, ca India, Algeria, posesiunile olandeze, portugheze şi spaniole, vor trebui să fie preluate pentru un timp de proletariat şi îndrumate cît mai repede spre independenţa lor. În ce mod anume se va desfăşura acest proces e greu de spus. India va face, poate, o revoluţie, ceea ce e chiar probabil, şi, întrucît proletariatul

www.dacoromanica.ro

care se eliberează nu poate să poarte războaie coloniale, el va trebui să se împace cu această situație ; aceasta înseamnă, firește, că nu vor putea fi evitate tot felul de distrugeri. Ele sînt însă inerente oricărei revoluții. Evenimente asemănătoare se pot produce și în alte părți, de pildă în Algeria și în Egipt, ceea ce *pentru noi* ar fi, desigur, cît se poate de binevenit. Vom avea destule de făcut acasă la noi. Din momentul în care Europa și America de Nord vor fi reorganizate, ele vor constitui o forță atît de colosală și un exemplu atît de convingător, încît țările semicivilizate vor porni singure pe drumul deschis de noi ; înseși necesitățile economice le vor determina să procedeze astfel. În privința fazelor politice și sociale prin care vor trebui să treacă aceste țări pînă să ajungă și ele la organizarea socialistă, cred că nu putem face astăzi decît ipoteze lipsite de valoare. Un singur lucru este neîndoielnic : *proletariatul victorios nu va putea ferici cu de-a sila nici un popor străin fără a-și submina prin aceasta propria sa victorie.* Aceasta, firește, nu exclude nicidecum felurite războaie de apărare..." [31].

Engels nu presupune cîtuși de puțin că „economicul" va soluționa de la sine și în mod direct toate dificultățile. Revoluția economică va stimula *toate* popoarele *să tindă* spre socialism ; totodată vor fi însă posibile atît revoluții — împotriva statului socialist —, cît și războaie. Adaptarea politicului la economic va avea loc în mod inevitabil, dar nicidecum dintr-o dată și lin, simplu și direct. Engels formulează un singur principiu ca fiind „neîndoielnic", indiscutabil internaționalist, și îl aplică în cazul *tuturor* „popoarelor străine", adică nu numai față de popoarele coloniale : a le ferici cu de-a sila ar însemna subminarea victoriei proletariatului.

Proletariatul nu va deveni sfînt și nu va fi ferit de greșeli și slăbiciuni exclusiv în virtutea faptului că va fi săvîrșit revoluția socială. Dar eventualele greșeli (ca și interesele egoiste — încercarea de a te urca pe grumazul altora) îl vor face în mod inevitabil să devină conștient de acest adevăr.

Noi, toți zimmerwaldienii de stînga, sîntem convinși, așa cum a fost, de pildă, și Kautsky înainte de 1914, cînd

www.dacoromanica.ro

a părăsit marxismul şi a trecut la apărarea şovinismului, că revoluţia socialistă e pe deplin posibilă într-un viitor *foarte apropiat*, „de pe o zi pe alta", aşa cum s-a exprimat cîndva acelaşi Kautsky. Antipatiile naţionale nu vor dispărea atît de repede ; ura — pe deplin justificată — a naţiunii asuprite împotriva celei asupritoare *va mai dăinui* o vreme ; ea nu va dispărea decît *după* victoria socialismului şi *după* instaurarea definitivă a unor relaţii pe deplin democratice între naţiuni. Dacă vrem să rămînem credincioşi socialismului, trebuie ca încă de pe acum să educăm masele în spirit internaţionalist, educare care la naţiunile asupritoare e imposibilă fără propovăduirea libertăţii de despărţire a naţiunilor asuprite.

10. RĂSCOALA DIN 1916 DIN IRLANDA

Tezele noastre au fost scrise înainte de această răscoală, care trebuie să servească drept material pentru verificarea concepţiilor teoretice.

Concepţiile adversarilor autodeterminării duc la concluzia că vitalitatea naţiunilor mici asuprite de imperialism a şi fost epuizată, că acestea nu pot juca nici un rol împotriva imperialismului, că sprijinirea năzuinţelor lor pur naţionale nu va duce la nimic etc. Experienţa războiului imperialist din 1914—1916 dezminte *efectiv* aceste concluzii.

Războiul este o epocă de criză pentru naţiunile vest-europene, pentru întregul imperialism. Criza înlătură orice element convenţional, smulge orice învelişuri, mătură ceea ce este perimat, scoate la iveală resorturi şi forţe mai profunde. Ce anume a scos ea la iveală în privinţa mişcării naţiunilor asuprite ? În colonii, o serie de încercări de răscoală, pe care, firește, naţiunile asupritoare au încercat să le tăinuiască în fel şi chip cu concursul cenzurii militare. Cu toate astea, se ştie că englezii au reprimat în mod bestial la Singapore o răscoală a trupelor lor indiene ; că au fost încercări de răscoală în Annamul francez (vezi „Naşe Slovo" [32]) şi în Camerunul german

www.dacoromanica.ro

(vezi broșura lui Junius *) ; că în Europa, pe de o parte, s-a răsculat Irlanda, pe care englezii cei „iubitori de libertate", care nu au îndrăznit să impună irlandezilor serviciul militar obligatoriu, au reprimat-o prin execuții ; iar pe de altă parte guvernul austriac a condamnat la moarte „pentru trădare" pe o serie de deputați din dieta cehă și a executat pentru aceeași „crimă" întregi regimente cehe.

Se înțelege că această enumerare este departe de a fi completă. Și, totuși, ea arată că, în pofida draconicelor amenințări și măsuri represive, *atît* în colonii, *cît* și în Europa, *în legătură* cu criza imperialismului, s-au aprins focurile răscoalelor naționale, că s-au manifestat totuși simpatii și antipatii naționale. Și doar criza imperialismului era încă departe de punctul culminant de dezvoltare, puterea burgheziei imperialiste nu era încă zdruncinată (războiul „pînă la epuizare" poate duce aici, dar el nu a dus încă) ; mișcările proletare în interiorul statelor imperialiste sînt încă extrem de slabe. Ce se va întîmpla atunci cînd războiul va duce la o epuizare totală sau cînd măcar într-o singură țară, sub loviturile luptei proletare, puterea burgheziei se va clătina, așa cum s-a întîmplat cu puterea țarismului în 1905 ?

În ziarul „Berner Tagwacht", organ al zimmerwaldienilor, dintre care unii sînt chiar de stînga, a apărut la 9 mai 1916, cu prilejul răscoalei din Irlanda, un articol semnat cu inițialele K.R. și intitulat „Cîntecul s-a sfîrșit". Răscoala irlandeză era calificată, nici mai mult, nici mai puțin, ca un „puci", pentru că, vedeți dv., „problema irlandeză a fost o problemă agrară", țăranii au fost potoliți cu reforme, mișcarea naționalistă era acum „o mișcare pur orășenească, mic-burgheză, care, cu toată zarva pe care a stîrnit-o, nu conține aproape nici un element social".

Nu-i de mirare că această apreciere, de o pedanterie și de un doctrinarism monstruos, a coincis cu aprecierea unui național-liberal rus, cadetul A. Kulișer („Reci" [33],

* Vezi volumul de față, p. 9. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

1916, nr. 102 din 15 aprilie), care a denumit şi el răscoală „puciul" de la Dublin.

Ne permitem să sperăm că, precum grăieşte zicala „tot răul este spre bine" ; această coincidenţă „întîmplătoare" între aprecierea unui reprezentant al burgheziei imperialiste şi aprecierea unui social-democrat va deschide acum ochii multor tovarăşi care nu şi-au dat seama în ce mlaştină se afundă negînd „autodeterminarea" şi avînd o atitudine de desconsiderare faţă de mişcările naţionale ale naţiunilor mici.

Despre un „puci" în accepţia ştiinţifică a cuvîntului se poate vorbi numai atunci cînd o încercare de răscoală nu scoate la iveală nimic în afară de un cerc de complotişti sau de maniaci absurzi şi nu trezeşte nici un fel de simpatii în mase. Or, mişcarea naţională irlandeză, care are o istorie seculară, care a trecut prin diverse etape şi a cunoscut diverse îmbinări de interese de clasă, şi-a găsit expresia, printre altele, în congresul naţional irlandez de masă din America („Vorwärts" din 20 martie 1916), care s-a pronunţat pentru independenţa Irlandei, şi-a găsit expresia în luptele de stradă ale unei părţi din mica burghezie orăşenească *şi ale unei părţi a muncitorilor*, pornite în urma unei îndelungate agitaţii de masă, în urma unor demonstraţii, a interzicerii de ziare etc. Cel care denumeşte o *astfel* de răscoală puci este sau un reacţionar inveterat, sau un doctrinar cu totul incapabil să-şi reprezinte revoluţia socială ca pe un fenomen viu.

A crede că revoluţia socială *este de conceput* fără răscoale ale naţiunilor mici din colonii şi din Europa, fără explozii revoluţionare ale unei părţi a micii burghezii, *cu toate prejudecăţile ei,* fără o mişcare a maselor proletare şi semiproletare inconştiente împotriva asupririi moşiereşti, bisericeşti, monarhice, naţionale etc., — a gîndi aşa înseamnă *a renunţa la revoluţia socială.* E ca şi cum s-ar presupune că într-un loc se va alinia o armată care va declara : „sîntem pentru socialism", iar în alt loc o altă armată care va declara : „sîntem pentru imperialism", şi astfel va avea loc revoluţia socială ! Numai pornind de la o asemenea viziune pedantă şi ridicolă a fost posibil

www.dacoromanica.ro

să fie defăimată răscoala din Irlanda și să fie numită „puci".

Cine așteaptă o revoluție socială „pură" poate s-o aștepte *mult și bine*. Acela este un revoluționar în vorbe, care nu poate concepe o adevărată revoluție.

Revoluția rusă din 1905 a fost o revoluție burghezo-democratică. Ea a constat dintr-o serie de lupte ale *tuturor* claselor, grupurilor și elementelor nemulțumite ale populației. Printre ele s-au aflat mase cu cele mai sălbatice prejudecăți, cu țeluri de luptă dintre cele mai nebuloase și mai fanteziste, au fost grupulețe stipendiate de japonezi, speculanți și aventurieri etc. Muncitorii conștienți conduceau mișcarea maselor, deoarece ea *în mod obiectiv* dărîma țarismul și netezea drumul democrației.

Revoluția socialistă în Europa *nu poate fi* decît o explozie a luptei de masă a tuturor asupriților și nemulțumiților. Unele părți ale micii burghezii și ale muncitorilor înapoiați vor lua în mod inevitabil parte la această luptă — fără o astfel de participare *nu* este posibilă lupta *de masă*, nu este posibilă *nici un fel* de revoluție — și într-un mod tot atît de inevitabil vor aduce în mișcare prejudecățile lor, fanteziile lor reacționare, slăbiciunile și greșelile lor. Dar, *în mod obiectiv*, ele vor ataca *capitalul*, iar proletariatul înaintat, avangarda conștientă a revoluției, exprimînd acest adevăr obiectiv al luptei de masă — care cuprinde elementele cele mai diferite, mai variate, de cele mai diferite concepții și formînd o mulțime aparent neînchegată —, va putea s-o unească și s-o îndrumeze, să cucerească puterea, să ia în mîinile lui băncile, să exproprieze trusturile odioase tuturor (deși din motive diferite !) și să ia alte măsuri dictatoriale care în ansamblu vor marca răsturnarea burgheziei și victoria socialismului, ce nu „se va curăța" în nici un caz dintr-o dată de zgura mic-burgheză.

Social-democrația, citim în tezele poloneze (I, 4), „trebuie să folosească lupta tinerei burghezii coloniale, luptă îndreptată împotriva imperialismului european, *pentru a ascuți criza revoluționară din Europa*". (Sublinierile aparțin autorilor.)

www.dacoromanica.ro

Nu este, oare, limpede că a opune din *acest* punct de vedere Europa coloniilor este cel mai puţin admisibil ? Lupta naţiunilor asuprite *din Europa*, luptă care poate duce pînă la răscoale şi la bătălii de stradă, la încălcarea disciplinei de fier din armată şi a stării de asediu, „va ascuţi criza revoluţionară din Europa“ într-o măsură incomparabil mai mare decît o răscoală mult mai dezvoltată dintr-o colonie îndepărtată. O lovitură dată cu tot atîta forţă puterii burgheziei imperialiste engleze prin răscoala din Irlanda are o însemnătate politică de o sută de ori mai mare decît una dată printr-o răscoală în Asia sau în Africa.

Presa şovină franceză a anunţat de curînd că în Belgia a apărut numărul 80 al revistei ilegale „La Libre Belgique“. Deşi presa şovină din Franţa minte foarte des, această informaţie pare verosimilă. În timp ce social-democraţia şovină şi kautskistă germană nu şi-a creat în doi ani de război o presă liberă, îndurînd supusă jugul cenzurii militare (şi numai elementele radicale de stînga au publicat, spre cinstea lor, broşuri şi manifeste ilegale), o naţiune civilizată asuprită răspunde la nemaivăzuta urgie a asupririi militare prin crearea unui organ de protest revoluţionar ! Dialectica istoriei este de aşa natură, încît naţiunile mici, neputincioase ca factor *de sine stătător* în lupta împotriva imperialismului, joacă rolul unui ferment, al unui bacil, facilitînd intrarea în scenă a *adevăratei* forţe potrivnice imperialismului, şi anume proletariatul socialist.

În actualul război, statele-majore îşi dau toată silinţa să exploateze orice mişcare naţională şi revoluţionară din lagărul adversarilor lor, germanii — răscoala din Irlanda, francezii — mişcarea din Cehia etc. Şi ele procedează cît se poate de just din punctul lor de vedere. Nu poţi avea o atitudine serioasă faţă de un război serios dacă nu exploatezi cea mai mică slăbiciune a adversarului, dacă nu speculezi orice şansă, cu atît mai mult cu cît nu poţi şti dinainte în ce moment anume şi cu ce forţă „va sări în aer“ ici sau colo un depozit de pulbere sau altul. Am fi proşti revoluţionari dacă în marele război de eliberare a proletariatului pentru socialism nu am şti să folosim *orice* mişcare populară împotriva *diferitelor* calamităţi ale

www.dacoromanica.ro

imperialismului în interesul ascuțirii și lărgirii crizei. Dacă, pe de o parte, ne-am apuca să declarăm și să repetăm în mii de chipuri că sîntem „împotriva" oricărei asupriri naționale, iar pe de altă parte am numi „puci" răscoala eroică a celei mai mobile și mai instruite părți a unor clase ale națiunii asuprite împotriva asupritorilor, am ajunge tot atît de limitați ca și kautskiștii.

Nenorocirea irlandezilor este că ei s-au răsculat într-un moment neprielnic, atunci cînd răscoala europeană a proletariatului nu se maturizase *încă*. Capitalismul nu este atît de armonios orînduit încît diferitele focare ale răscoalei să se unească de la sine și dintr-o dată, fără eșecuri și înfrîngeri. Dimpotrivă, tocmai faptul că răscoalele se produc în momente diferite, în chipuri și în locuri diferite este o chezășie a amplorii și profunzimii mișcării generale ; numai în practica mișcărilor revoluționare inoportune, limitate, fărîmițate și de aceea neizbutite, masele vor dobîndi experiență, vor învăța, își vor strînge forțele, își vor găsi adevărații conducători, proletarii socialiști, și astfel vor pregăti asaltul general, după cum diferitele greve și demonstrații la orașe și pe scară națională, tulburările din armată, exploziile din rîndurile țărănimii etc. au pregătit asaltul general din 1905.

11. ÎNCHEIERE

În pofida afirmației eronate a social-democraților polonezi, revendicarea autodeterminării națiunilor a jucat în agitația noastră de partid un rol nu mai puțin important decît, de pildă, înarmarea poporului, despărțirea bisericii de stat, alegerea funcționarilor de către popor și alte puncte denumite de filistini „utopice". Dimpotrivă, înviorarea mișcărilor naționale după 1905 a dus, cum era și firesc, printre altele, și la o înviorare a agitației noastre : o serie de articole din 1912—1913, rezoluția partidului nostru din 1913, care a dat o definiție precisă și „antikautskistă" (adică intransigentă față de „recunoașterea" pur verbală) a *esenței* problemei *.

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere alese, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 55—56. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Încă de pe atunci s-a constatat un fapt care nu poate fi trecut cu vederea : oportunişti de diferite naţiuni, ucraineanul Iurkevici, bundistul Libman, Semkovski — slugoiul din Rusia al lui Potresov & Co. — au pledat *în favoarea* argumentelor Rosei Luxemburg *împotriva* autodeterminării ! Ceea ce la social-democraţia poloneză nu a fost decît o generalizare teoretică greşită a condiţiilor *speciale* ale mişcării din Polonia s-a dovedit a fi dintr-o dată *în mod obiectiv* în practică, într-un cadru mai amplu, în condiţiile nu ale unui stat mic, ci ale unui stat mare, pe plan internaţional, şi nu pe plan îngust polonez, un sprijin oportunist dat imperialismului velicorus. Istoria *curentelor* gîndirii politice (spre deosebire de concepţiile unor persoane) a confirmat justeţea programului nostru.

Astăzi social-imperialişti declaraţi ca Lensch se ridică făţiş atît împotriva autodeterminării, cît şi împotriva negării anexiunilor. Kautskiştii admit în mod ipocrit autodeterminarea : pe aceeaşi cale merg la noi în Rusia Troţki şi Martov. În vorbe *ambii* sînt pentru autodeterminare, ca şi Kautsky. Dar în fapt ? La Troţki — luaţi articolele lui „Naţiunea şi economia“ din „Naşe Slovo“ — dăm de obişnuitul lui eclectism : pe de o parte, economia contopeşte naţiunile, iar pe de altă parte asuprirea naţională le dezbină. Concluzia ? Concluzia este că ipocrizia care domină rămîne nedemascată, agitaţia este lipsită de viaţă şi nu atinge ceea ce este principal, fundamental, esenţial, ceea ce este apropiat de practică : atitudinea faţă de naţiunea asuprită de naţiunea „mea“. Martov şi alţi secretari din străinătate au preferat să uite pur şi simplu — ce bine e să uiţi uneori ! — lupta lui Semkovski, colegul lor de comitet, împotriva autodeterminării. În presa legală a gvozdeviştilor („Naş Golos“ [34]), Martov a scris *în favoarea* autodeterminării, demonstrînd adevărul incontestabil că într-un război imperialist ea nu obligă *încă* la participare etc., dar ocolind esenţialul — ocolindu-l şi în presa ilegală, liberă ! —, anume faptul că *şi pe timp de pace* Rusia a bătut recordul mondial în ceea ce priveşte asuprirea naţiunilor pe baza unui imperialism mult mai brutal, medieval, economiceşte înapoiat, militar-birocratic. Social-democratul rus care „admite“ autodeterminarea naţiu-

www.dacoromanica.ro

nilor cam aşa cum o admit d-nii Plehanov, Potresov & Co., adică fără a lupta pentru libertatea de despărţire a naţiunilor asuprite de ţarism, este *în fapt* un imperialist şi un lacheu al ţarismului.

Oricare ar fi „bunele" intenţii subiective ale lui Troţki şi Martov, în mod obiectiv, prin atitudinea lor evazivă, ei sprijină social-imperialismul rus. Epoca imperialistă a transformat toate „marile" puteri în asupritoare ale unui şir de naţiuni, iar dezvoltarea imperialismului va face în mod inevitabil ca şi în rîndurile social-democraţiei internaţionale să se delimiteze mai clar curentele existente în această problemă.

Scris în iulie 1916

Publicat în octombrie 1916, în „Sbornik Soţial-Demokrata" nr. 1
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

DESPRE APARIŢIA UNUI NOU CURENT: „ECONOMISMUL IMPERIALIST“ [35]

Vechiul „economism“, din 1894—1902, raţiona în felul următor. Teoria narodnicilor a fost infirmată. Capitalismul a învins în Rusia. Prin urmare, nu poate fi vorba de revoluţii politice. Concluzia practică: ori „muncitorii să ducă lupta economică şi liberalii lupta politică“. Asta este o piruetă spre dreapta. Ori în loc de revoluţie politică, grevă generală care să ducă la revoluţia socialistă. Asta este o piruetă spre stînga, exprimată într-o broşură, azi dată uitării, scrisă de un „economist“ rus din ultimii ani ai secolului trecut [36].

Apare acum un nou „economism“, care raţionează în mod analog: „spre dreapta“ sîntem împotriva „dreptului la autodeterminare“ (adică împotriva eliberării popoarelor asuprite, a luptei contra anexiunilor; acest lucru n-a fost dus încă pînă la capăt sau n-a fost spus încă deschis). „Spre stînga“ sîntem împotriva programului-minimum (adică împotriva luptei pentru reforme şi pentru democraţie), deoarece „vine în contradicţie“ cu revoluţia socialistă.

A trecut un an şi mai bine de cînd acest curent în curs de formare a ieşit la iveală în faţa cîtorva tovarăşi la Consfătuirea de la Berna din primăvara anului 1915. Atunci, din fericire, doar un singur tovarăş a insistat pînă la sfîrşitul conferinţei asupra acestor idei ale „economismului imperialist“ şi le-a formulat ca „teze“ proprii în scris, fiind dezaprobat *de toată lumea*. La aceste teze n-a aderat *nimeni* [37].

www.dacoromanica.ro

Apoi la tezele aceluiaşi tovarăş împotriva autodeterminării s-au raliat încă doi (neînţelegînd că între această problemă şi poziţia generală expusă în „tezele" menţionate mai sus există o strînsă legătură) [38]. Iar apariţia în februarie 1916 a „programului olandezilor", publicat în „Buletinul Comisiei Socialiste Internaţionale" nr. 3 [39], a scos *dintr-o dată* la iveală această „neînţelegere" şi a determinat *din nou* pe autorul „tezelor" iniţiale *să reînvie* întregul său „economism imperialist" în ansamblu şi nu aplicat la un punct aşa-zis „particular".

Este cît se poate de necesar *să avertizăm* încă şi încă o dată pe tovarăşii respectivi că *s-au afundat într-o mocirlă*, că „ideile" lor *nu au nimic comun cu marxismul şi nici cu social-democraţia revoluţionară*. Este inadmisibil să lăsăm ca problema să rămînă în continuare „sub obroc": asta ar însemna să favorizăm confuzia ideologică şi s-o dirijăm *în direcţia cea mai proastă*, în direcţia reticenţelor, a unor conflicte „particulare", a unor interminabile „fricţiuni" etc. atunci cînd e de datoria noastră să insistăm în modul cel mai categoric asupra *obligativităţii* de a reflecta şi de a analiza odată problemele apărute.

Redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", în tezele cu privire la autodeterminare (publicate în limba germană ca extras din nr. 2 al revistei „Vorbote"), a ridicat într-adins problema în presă la un mod *impersonal*, dar cît se poate de detaliat, subliniind în special *legătura* dintre autodeterminare şi problema *generală* a luptei pentru reforme, pentru democraţie, problema inadmisibilităţii ignorării laturii *politice* etc.* În observaţiile sale pe marginea tezelor redacţiei cu privire la autodeterminare, autorul tezelor iniţiale (al „economismului imperialist") *se solidarizează cu programul olandezilor*, arătînd astfel el însuşi într-un mod deosebit de concret că problema autodeterminării, aşa cum o pun autorii curentului recent apărut, nu e cîtuşi de puţin o problemă „particulară", ci este o problemă generală şi fundamentală.

Programul olandezilor a fost primit de reprezentanţii stîngii zimmerwaldiene la şedinţa de la Berna a Comisiei

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 260—274. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

socialiste internaţionale[40] din 5—8 februarie 1916. Nici unul dintre membrii stîngii zimmerwaldiene, *inclusiv Radek, nu* s-a pronunţat în favoarea programului, deoarece aici sînt amestecate de-a valma puncte ca „exproprierea băncilor" şi ca „desfiinţarea taxelor vamale comerciale", „desfiinţarea primei camere a senatului" etc. Reprezentanţii stîngii zimmerwaldiene, chiar de la primele cuvinte, iar alţii chiar fără a spune nici un cuvînt, mulţumindu-se să dea din umeri, au lăsat cu toţii deoparte programul olandez, considerîndu-l un program evident nereuşit în ansamblu.

În schimb, el a plăcut atît de mult autorului tezelor iniţiale din primăvara anului 1915, încît acesta a declarat: „în fond, şi eu am spus exact acelaşi lucru" (în primăvara anului 1915), „olandezii au aprofundat lucrurile: *„la ei latura economică constă în exproprierea băncilor şi a marilor industrii"* (întreprinderi), *„cea politică în republică şi altele. Ceea ce e absolut just!"*.

În realitate, olandezii n-au aprofundat lucrurile, ci au întocmit un program cu totul *n e c h i b z u i t*. Asta-i trista soartă a Rusiei, ca la noi unii oameni să se agaţe de tot ceea ce e nechibzuit în fiecare noutate...

Autorului tezelor din 1915 i se pare că redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" se contrazice atunci cînd în § 8 („Sarcini concrete") propune „ea însăşi" „exproprierea băncilor" adăugînd chiar şi cuvîntul „imediată" (plus „măsuri dictatoriale"). „Şi ce m-au mai certat pe mine la Berna pentru asta!", exclamă el cu indignare, amintindu-şi de discuţiile care au avut loc acolo în primăvara anului 1915.

El omite sau scapă din vedere „un mic amănunt": în § 8 redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" analizează clar *d o u ă* cazuri: primul — revoluţia socialistă *a î n c e p u t*. În cazul acesta se vorbeşte acolo de „exproprierea imediată a băncilor" etc.; al doilea caz: revoluţia socialistă *nu* a început, şi atunci sîntem nevoiţi să lăsăm pentru mai tîrziu aceste lucruri frumoase.

Întrucît e limpede că *î n m o m e n t u l d e f a ţ ă* revoluţia socialistă, în sensul arătat, n-a început încă, programul olandezilor e absurd. Autorul tezelor *„aprofundează"* însă problema, revenind iarăşi şi iarăşi la vechea

www.dacoromanica.ro

sa greşeală: aceea de a transforma revendicările politice (cum ar fi „desfiinţarea primei camere"?) într-o *„formulare politică a revoluţiei sociale"*.

Tot bătînd pasul pe loc un an încheiat, autorul a ajuns iar la vechea sa greşeală. Aici e „cuiul" avatarurilor lui: el nu este în stare să se orienteze în problema *cum să lege imperialismul devenit o realitate de lupta pentru reforme şi de lupta pentru democraţie*, tot aşa cum „economismul", fie-i ţărîna uşoară, n-a ştiut să lege capitalismul devenit realitate de lupta pentru democraţie.

De aici o confuzie totală în problema „imposibilităţii de realizare" a revendicărilor democratice în imperialism.

De aici ignorarea inadmisibilă pentru un marxist (şi firească numai pentru un „economist" de la „Raboceaia Mîsl") a luptei politice, azi, în clipa de faţă, ca şi întotdeauna.

De aici tendinţa persistentă de „alunecare" de la *recunoaşterea* existenţei imperialismului la *apologia* lui (aşa cum „economiştii" — fie-le ţărîna uşoară! — alunecau de la recunoaşterea existenţei capitalismului la apologia lui).

Etc. etc.

Este absolut imposibil să analizezi în amănunţime toate greşelile comise de autorul tezelor din 1915 în observaţiile sale la tezele redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat" cu privire la autodeterminare, fiindcă *fiecare frază este greşită!* Doar nu se pot scrie cărţi sau broşuri de răspuns la nişte „observaţii" atunci cînd iniţiatorii „economismului imperialist" de un an întreg bat pasul pe loc şi nu vor nici în ruptul capului să se preocupe de ceea ce datoria lor partinică le impune dacă vor să trateze cu seriozitate problemele politice, şi anume: să vină cu o expunere bine gîndită, închegată a ceea ce ei numesc „divergenţele noastre".

Sînt nevoit să mă limitez la a arăta pe scurt cum aplică autorul greşeala sa fundamentală sau, mai bine zis, cum o „completează".

Autorului i se pare că eu mă contrazic: în 1914 („Prosveşcenie" [41]) scriam că e absurd să cauţi autodeterminarea „*în* programele *socialiştilor din Europa occi-*

www.dacoromanica.ro

d e n t a l ă" *, iar în 1916 declar că autodeterminarea este o problemă cît se poate de actuală.

Lui nu i-a dat însă prin gînd (!!) că aceste „programe" au fost scrise în 1875, 1880, 1891 ![42]

Să examinăm în continuare pe paragrafe (tezele redacţiei ziarului *„Soţial-Demokrat"* cu privire la autodeterminare) :

§ 1. Aceeaşi „economistă" lipsă de dorinţă de a sesiza şi de a ridica problemele *politice*. *Întrucît* socialismul va crea baza economică pentru desfiinţarea asupririi naţionale în politică, *de aceea* autorul nostru nu vrea să formuleze *sarcinile* noastre *politice* în acest domeniu ! E pur şi simplu ridicol !

Întrucît proletariatul victorios nu neagă războaiele împotriva burgheziei din alte ţări, *de aceea* autorul nu doreşte să formuleze sarcinile noastre politice în ceea ce priveşte asuprirea naţională ! ! Toate astea sînt exemple de nesocotire a marxismului şi a logicii ; sau, dacă vreţi, o manifestare a *logicii* erorilor fundamentale ale „economismului imperialist".

§ 2. Adversarii autodeterminării s-au încurcat într-un hal fără hal cu referirile la „imposibilitatea de realizare".

Redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" le explică cele *două* semnificaţii posibile ale imposibilităţii de realizare, precum şi greşeala lor în *ambele* cazuri.

Autorul tezelor din 1915 însă, fără măcar să încerce a arăta cum înţelege *el* această „imposibilitate de realizare", adică *acceptînd* explicaţia noastră că aici se confundă două lucruri diferite, *continuă confuzia ! !*

El leagă crizele de „politica" „imperialistă" : economopoliticul nostru *u i t ă* că crizele au existat *înainte* de imperialism !...

A vorbi despre imposibilitatea de realizare economică a autodeterminării înseamnă a face o confuzie, explică redacţia. Autorul *nu* răspunde, *nu* declară că el consideră autodeterminarea irealizabilă din punct de vedere *economic ;* el cedează o poziţie discutabilă, sărind la politică („este totuşi" irealizabilă), deşi i s-a arătat cît se poate de

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 25, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 291. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

clar că *din punct de vedere politic,* în condiţiile imperialismului, republica este tot atît de „irealizabilă" ca şi autodeterminarea.

Strîns aici cu uşa, autorul mai face un „salt" : el consideră atît republica, cît şi întregul program-minimum „o formulare politică a revoluţiei sociale" ! ! !

Autorul refuză să susţină ideea imposibilităţii de realizare „economică" a autodeterminării, sărind la politică. El trece de la imposibilitatea de realizare politică la problema întregului program-minimum. Aici din nou nici un dram de marxism, nici un dram de logică, în afară de *logica „economismului imperialist"*.

Autorul vrea să azvîrle *pe furiş* peste bord (fără să gîndească şi să vină cu ceva închegat, fără a-şi da silinţa să elaboreze un program propriu) programul-minimum al partidului social-democrat ! Şi mai e de mirare că de un an el bate pasul pe loc !

Problema luptei împotriva *kautskismului* este şi ea nu o problemă particulară, ci o problemă *generală* şi *fundamentală* a contemporaneităţii : autorul *nu a înţeles* această luptă. După cum „economiştii" au transformat lupta împotriva narodnicilor într-o apologie a capitalismului, tot aşa şi el transformă lupta împotriva kautskismului într-o apologie a imperialismului (asta se referă şi la § 3).

Greşeala kautskismului este că el a dat o formulare reformistă unor revendicări cărora într-un moment ca cel de astăzi nu li se poate da decît o formulare revoluţionară (autorul însă se încurcă închipuindu-şi că greşeala kautskismului constă în genere în formularea acestor revendicări, după cum „economiştii" „înţelegeau" lupta împotriva narodnicismului în sensul că „jos absolutismul" înseamnă narodnicism).

Greşeala kautskismului este că el întoarce revendicările democratice *juste* înapoi, spre capitalismul paşnic, în loc să le ducă înainte, spre revoluţia socială (iar autorul se încurcă închipuindu-şi că aceste revendicări nu sînt juste).

§ 3. Vezi mai sus. Autorul ocoleşte *de asemenea* problema „federaţiei". Aceeaşi greşeală fundamentală a ace-

www.dacoromanica.ro

luiaşi „economism" : incapacitatea de a pune problemele *politice* *.

§ 4. „Din autodeterminare decurge apărarea patriei", susţine cu încăpăţînare autorul. El greşeşte aici, vrînd să transforme negarea apărării patriei într-un *şablon*, s-o deducă *nu* din specificul istoric concret al războiului *actual*, ci „în general". Asta nu mai e marxism.

Autorului i s-a spus de mult şi el n-a ripostat încă : încercaţi să găsiţi o formulare a luptei împotriva asupririi naţionale sau inegalităţii în drepturi care să *nu* justifice „apărarea patriei". Nu veţi fi în stare.

Înseamnă oare că noi sîntem contra luptei împotriva asupririi naţionale dacă din ea *se poate* deduce apărarea patriei ?

Nu. Noi nu sîntem împotriva „apărării patriei" „în genere" (vezi rezoluţiile partidului nostru **), ci împotriva *înfrumuseţării* actualului război *imperialist* cu ajutorul acestei lozinci înşelătoare.

Autorul *v r e a* (dar nu reuşeşte ; de aceea el face de un an întreg eforturi zadarnice...) să pună într-un mod *fundamental* greşit, *n e i s t o r i c*, problema „apărării patriei".

Toată vorbăria despre „dualism" dovedeşte că autorul *nu înţelege* ce e monismul şi ce e dualismul.

Dacă „înglobez" o perie de ghete în unitatea mamifer, ăsta-i „monism" ?

Dacă spun că spre ţelul *a* trebuie

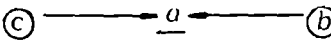

mers din punctul (b) spre stînga, iar din punctul (c) spre dreapta, ăsta-i „dualism" ?

Poziţia proletariatului naţiunilor asupritoare şi al celor asuprite faţă de asuprirea naţională poate fi identică ? Nu, nu e aceeaşi, nu e aceeaşi nici pe plan *economic*, nici *politic*, nici *ideologic*, nici *spiritual etc.*

* „Noi nu ne temem de dezmembrări — scrie autorul —, noi nu apărăm graniţele de stat". Încercaţi să daţi o formulare politică precisă acestei idei ! ! Dar tocmai asta e că *voi nu sînteţi în stare s-o faceţi* ; vă împiedică orbirea „economistă" atunci cînd este vorba de problemele *democraţiei politice*.

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, ed. a doua, p. 161—162. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Deci ?

Deci spre *acelaşi* ţel (contopirea naţiunilor), pornind din puncte *diferite*, unii vor merge *într-un fel*, alţii *în alt fel*. Negarea acestui lucru e „monismul" care aşază o perie de ghete alături de un mamifer.

„*Nu* se cuvine ca proletarii naţiunii asuprite să vorbească despre una ca asta" (să se pronunţe pentru autodeterminare) — iată ce „a priceput" autorul din tezele redacţiei.

Ciudat ! ! În tezele noastre *nu figurează aşa ceva*. Autorul ori nu le-a citit pînă la sfîrşit, ori le-a citit fără să se gîndească.

§ 5. Vezi cele spuse mai sus despre kautskism.

§ 6. Autorului i se spune de trei *tipuri* de ţări existente în lume. El „obiectează", pescuind diverse „cazuri". Cazuistica nu-i politică.

Doriţi un „caz" : „dar Belgia" ?

Vezi broşura lui Lenin şi Zinoviev : acolo se declară că am fi fost *pentru* apărarea Belgiei (chiar prin **războ i**) dacă războiul concret ar fi fost altul *.

Nu sînteţi de acord ?

Spuneţi-o ! !

Voi *n-aţi reflectat* asupra problemei : *de ce* este social-democraţia împotriva „apărării patriei".

Noi sîntem împotriva acestei apărări nu pentru motivul pe care-l credeţi, deoarece modul în care puneţi problema (de fapt sforţări zadarnice şi nu un mod de a pune problema) este neistoric. Iată răspunsul pe care-l dau autorului.

A numi „sofistică" faptul că noi, *justificînd războiul pentru înlăturarea asupririi naţionale*, nu justificăm actualul război imperialist, care este dus de *ambele* părţi *cu scopul* intensificării acestei asupriri înseamnă a folosi un cuvînt „tare" *fără a gîndi de loc*.

Autorul *vrea* să pună într-un mod „mai de stînga" problema „apărării patriei", dar (de un an întreg) rezultă o confuzie totală !

§ 7. El *critică :* „problema «condiţiilor păcii» în general nu este de loc atinsă".

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 319—320. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Halal critică: nu este atinsă o problemă pe care noi nici nu o punem aici !!

Aici este „atinsă" şi pusă însă problema *anexiunilor*, în care „economiştii imperialişti" s-au încurcat de data aceasta *împreună* cu olandezii şi cu Radek.

Ori negaţi lozinca imediată *împotriva tuturor anexiunilor vechi şi noi* (tot atît de „irealizabilă" în condiţiile imperialismului ca şi autodeterminarea, în Europa ca şi în colonii), şi atunci apologia pe care o faceţi imperialismului nu mai e camuflată, ci devine făţişă.

Ori admiteţi această lozincă (aşa cum a făcut-o Radek în presă), şi în cazul acesta admiteţi, sub o altă formă, autodeterminarea naţiunilor ! !

§ 8. Autorul proclamă „bolşevismul pe scara Europei occidentale" („nu poziţia dv.", adaugă el).

Eu nu ţin cu orice preţ la cuvîntul „bolşevism", deoarece cunosc *unii* „vechi bolşevici" de care ar fi bine să ne ferească dumnezeu ! Pot spune doar atît că, după profunda mea convingere, „bolşevismul pe scara Europei occidentale", proclamat de autor, nu este nici bolşevism şi nici marxism, ci o modestă variantă a aceluiaşi vechi „economism".

După mine, a proclama timp de un an *un nou bolşevism* şi a te limita la atîta constituie o culme a neseriozităţii şi a nepartinităţii. Nu e timpul oare *să chibzuim bine* şi să dăm tovarăşilor un material în care acest „bolşevism pe scara Europei occidentale" să fie expus coerent şi închegat ?

Autorul n-a arătat şi nu arată (atunci cînd este vorba de această problemă) care e deosebirea dintre colonii şi naţiunile asuprite din Europa.

La olandezi şi P.S.D., negarea autodeterminării *nu e numai* şi nu atît o confuzie, căci Gorter a admis-o de fapt, ca şi declaraţia de la Zimmerwald a polonezilor, cît un rezultat al situaţiei *specifice* a **naţiunilor** lor (naţiuni mici cu tradiţii şi pretenţii *seculare de mare putere).*

www.dacoromanica.ro

A prelua, a repeta în mod mecanic şi fără simţ critic ceea ce la alţii s-a format în decursul de decenii de luptă împotriva burgheziei naţionaliste care înşală poporul e culmea naivităţii şi nechibzuinţei. Oamenii aceştia au preluat *tocmai* ceea ce nu trebuia să fie preluat!

Scris în august—septembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1929, în revista „Bolşevik" nr. 15
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

RĂSPUNS LUI P. KIEVSKI (I. PEATAKOV) [43]

Pe unii războiul îi abrutizează şi îi frînge, pe alţii îi călește şi îi luminează, asemenea oricărei crize din viaţa unui om sau din istoria popoarelor.

Acest adevăr este valabil şi în ceea ce priveşte ideologia social-democrată despre război şi în legătură cu războiul. Una e să reflectezi mai profund la cauzele şi la semnificaţia războiului imperialist în condiţiile capitalismului ajuns la un înalt grad de dezvoltare, să reflectezi la sarcinile tacticii social-democraţiei în legătură cu războiul, la cauzele crizei social-democraţiei ş.a.m.d., şi alta e să te laşi *abrutizat* de război şi, copleşit de impresiile dureroase şi de efectele sau trăsăturile cumplite ale războiului, să-ţi pierzi capacitatea de a gîndi şi de a analiza.

O formă de *apatie* sau de *abrutizare* a gîndirii omeneşti în urma războiului este atitudinea dispreţuitoare a „economismului imperialist" faţă de *democraţie*. P. Kievski nu-şi dă seama că această abrutizare, intimidare, renunţare la orice analiză din cauza războiului străbat ca un fir roşu toate raţionamentele sale. Ce să mai vorbim despre apărarea patriei cînd în faţa ochilor noştri se desfăşoară un asemenea măcel bestial! Ce să mai vorbim despre drepturile naţiunii cînd unii se sugrumă pe alţii! Ce rost are să vorbim de autodeterminare, de „independenţă" naţională cînd iată ce au făcut cu „independenţa" Greciei! La ce bun în genere să vorbim şi să ne gîndim la „drepturi" cînd pretutindeni orice drepturi sînt călcate în picioare în numele intereselor clicii militariste! La ce bun

www.dacoromanica.ro

să vorbim şi să ne gîndim la republică cînd între cele mai democratice republici şi cele mai reacţionare monarhii nu e absolut nici o deosebire, cînd în cursul actualului război nu mai vedem în jurul nostru nici urmă de republică !

P. Kievski se supără foc cînd i se arată că s-a lăsat intimidat, că a mers pînă acolo încît să nege democraţia în general, — se supără şi obiectează : eu nu sînt nicidecum împotriva democraţiei, ci numai împotriva *unei singure* revendicări democratice, pe care o consider „greşită". Dar, oricît s-ar supăra el, oricît ne-ar *„încredinţa"* pe noi (şi poate şi pe sine însuşi) că nu este nicidecum „împotriva" democraţiei, *raţionamentele* — sau, mai bine zis, *erorile* fără număr din raţionamentele lui — *dovedesc* contrarul.

Apărarea patriei, care este o minciună într-un război imperialist, nu este cîtuşi de puţin o minciună într-un război democratic şi revoluţionar. A discuta despre „drepturi" în timp de război pare ridicol. *Orice* război înlocuieşte direct dreptul prin violenţă, ceea ce nu trebuie să ne facă să uităm că au existat în trecutul istoric (şi vor mai fi şi trebuie să fie şi în viitor) războaie (războaie democratice şi revoluţionare) care, înlocuind orice „drept", orice democraţie prin violenţă, *au servit*, prin conţinutul lor social, prin urmările lor, cauza democraţiei şi *deci* a socialismului. Exemplul Greciei pare „a infirma" orice autodeterminare a naţiunilor, dar, dacă vrei să gîndeşti, să analizezi, să cîntăreşti lucrurile şi nu să te laşi asurzit de zgomotul cuvintelor şi înspăimîntat de coşmarul apăsător al războiului, exemplul nu e de loc mai serios şi mai concludent decît ironiile la adresa republicii, prilejuite de faptul că în republicile „democratice", cele mai democratice, nu numai în Franţa, ci şi în Statele Unite, Portugalia şi Elveţia s-a instaurat şi se instaurează în cursul actualului război aceeaşi samavolnicie a clicii militariste ca şi în Rusia.

Că războiul imperialist şterge orice deosebiri între republică şi monarhie e un fapt, dar a deduce de aici negarea republicii sau chiar o atitudine de dispreţ faţă de ea înseamnă a te lăsa intimidat de război, înseamnă a te lăsa *abrutizat* de ororile lui. Numeroşi susţinători ai lo-

www.dacoromanica.ro

zincii „dezarmării" (Roland-Holst, tinerii elveţieni, „stînga" din Scandinavia[44] şi alţii) raţionează identic. Ce să mai vorbim, zic ei, de folosirea armatei sau a miliţiei în scopuri revoluţionare, cînd, iată, există oare în acest război vreo deosebire între miliţia republicilor şi armatele permanente ale monarhiilor? — cînd militarismul comite *pretutindeni* orori atît de îngrozitoare!

Toate acestea constituie *unul* şi acelaşi raţionament, *una şi aceeaşi* eroare teoretică şi practic-politică, pe care P. Kievski n-o remarcă, dar pe care o comite în articolul lui la fiecare pas. El *îşi închipuie* că combate numai autodeterminarea, *vrea* să combată numai autodeterminarea, dar, contrar voinţei şi conştiinţei lui, *rezultă* — şi tocmai aici e partea curioasă! — că el *nu* aduce *nici un* argument care să nu poată fi adus cu acelaşi temei împotriva democraţiei în general!

Adevărata sursă a tuturor curioaselor sale greşeli de logică, a întregii confuzii — nu numai în problema autodeterminării, dar şi în cea a apărării patriei, în problema despărţirii, în problema „drepturilor" în general — provine de acolo că el, fiind *abrutizat* de război, denaturează cu totul atitudinea marxismului faţă de democraţie în general.

Imperialismul este capitalism ajuns la un înalt nivel de dezvoltare: imperialismul este progresist; imperialismul *este* negarea democraţiei; „deci" democraţia este „irealizabilă" în capitalism. Războiul imperialist constituie o revoltătoare încălcare a oricărei democraţii în aceeaşi măsură în monarhiile înapoiate, ca şi în republicile înaintate; „deci" să nu mai vorbim despre „drepturi" (adică despre democraţie!), n-are nici un sens! Războiului imperialist nu i se poate „opune" „decît" socialismul; „ieşirea" e numai în socialism; „deci" a formula lozinci democratice în programul-minimum, adică chiar în condiţiile capitalismului, este o înşelăciune sau o iluzie, înseamnă a estompa, a elimina etc. lozinca revoluţiei socialiste.

Iată adevărata sursă a tuturor avatarurilor lui P. Kievski, sursă de care acesta nu-şi dă seama. Iată *fundamentala* lui greşeală de logică, care tocmai pentru că stă la bază, autorul nefiind conştient de ea, „*explodează*" la fiecare

www.dacoromanica.ro

pas ca o cameră de bicicletă veche, „răbufneşte" cînd în problema apărării patriei, cînd în problema despărţirii, cînd în fraza despre „drepturi", această superbă (prin profundul ei dispreţ faţă de „drepturi" şi printr-o profundă neînţelegere a problemei) frază: *nu* despre drepturi va fi vorba, *ci* despre sfărîmarea robiei seculare!

A exprima o asemenea frază înseamnă tocmai a da dovadă de neînţelegerea raportului dintre capitalism şi democraţie, dintre socialism şi democraţie.

Capitalismul în general şi imperialismul în special transformă democraţia într-o iluzie şi în acelaşi timp capitalismul generează aspiraţii democratice în mase, creează instituţii democratice, adînceşte antagonismul dintre imperialism, care neagă democraţia, şi mase, care năzuiesc spre ea. Capitalismul şi imperialismul nu poate fi răsturnat prin transformările democratice cele mai „ideale", ci numai printr-o revoluţie economică. Un proletariat care nu este educat în lupta pentru democraţie nu este însă capabil să săvîrşească o revoluţie economică. Capitalismul nu poate fi învins *fără a lua băncile*, fără a desfiinţa *proprietatea privată* asupra mijloacelor de producţie, dar aceste măsuri revoluţionare nu pot fi înfăptuite fără a organiza administrarea democratică de către întregul popor a mijloacelor de producţie luate de la burghezie, fără a atrage întreaga masă de oameni ai muncii — proletari, semiproletari şi mici ţărani — la organizarea democratică a rîndurilor lor, a forţelor lor, a participării lor la treburile statului. Războiul imperialist este, se poate spune, o întreită negare a democraţiei (*a* — orice război înlocuieşte „dreptul" prin violenţă; *b* — imperialismul înseamnă în genere negarea democraţiei; *c* — războiul imperialist pune republicile pe acelaşi plan cu monarhiile), dar trezirea şi dezvoltarea revoluţiei socialiste împotriva imperialismului sînt *indisolubil* legate de sporirea indignării şi a capacităţii de a riposta a păturilor democratice. Socialismul duce la dispariţia treptată a *oricărui* stat şi, prin urmare, a oricărei democraţii, dar el nu este realizabil decît *prin* dictatura proletariatului, care îmbină violenţa împotriva burgheziei, adică împotriva unei minorităţi a populaţiei, cu *deplina* dezvoltare a democraţiei, adică a

www.dacoromanica.ro

participării cu adevărat egale şi cu adevărat generale a *întregii* mase a populaţiei la toate treburile *statului* şi la toate problemele complexe legate de lichidarea capitalismului.

Tocmai în aceste „contradicţii" s-a încurcat P. Kievski, dînd uitării teoria marxistă a democraţiei. Războiul, la figurat vorbind, l-a abrutizat în aşa hal, încît prin îndemnul agitatoric „afară din imperialism" el înlocuieşte orice cugetare, după cum prin exclamaţia „afară din colonii" se înlocuieşte analiza a ceea ce *înseamnă* de fapt, sub raport economic şi politic, „plecarea" popoarelor civilizate „din colonii".

Rezolvarea marxistă a problemei democraţiei constă în *folosirea* de către proletariat, în cursul luptei sale de clasă, a *tuturor* instituţiilor şi aspiraţiilor democratice împotriva burgheziei, în scopul pregătirii victoriei sale asupra burgheziei, al răsturnării acesteia. Această folosire nu este de loc simplă. „Economiştii", tolstoienii etc. o consideră adesea o concesie nejustificată faţă de „elementul burghez" şi cel oportunist, tot aşa după cum P. Kievski consideră că a susţine autodeterminarea naţiunilor „în epoca capitalului financiar" este o concesie nejustificată faţă de elementul burghez. Marxismul ne învaţă că a „lupta împotriva oportunismului" refuzînd să foloseşti instituţiile democratice ale societăţii capitaliste *existente*, instituţii pe care burghezia le-a creat şi tot ea le-a denaturat, înseamnă *a ceda complet* în faţa oportunismului!

Lozinca care indică cea mai rapidă ieşire din războiul imperialist şi *legătura* dintre lupta noastră împotriva lui şi lupta împotriva oportunismului este *războiul civil* pentru socialism. Numai această lozincă ţine seama în mod just şi de particularităţile perioadei de război — războiul se prelungeşte şi ameninţă să se transforme într-o „epocă" de război! —, şi de întregul caracter al activităţii noastre în opoziţie cu oportunismul, care este pacifist, legalist şi care se adaptează la „propria" burghezie. În afară de aceasta, războiul civil împotriva burgheziei este un război al maselor sărăcimii, un război organizat şi dus în mod *democratic* împotriva minorităţii celor avuţi. Războiul civil este şi el un război; aşadar, şi el înlocuieşte, ine-

www.dacoromanica.ro

vitabil, dreptul prin violenţă. Dar violenţa în numele intereselor şi drepturilor majorităţii populaţiei are un alt caracter: ea calcă în picioare „drepturile" exploatatorilor, ale burgheziei, fiind *irealizabilă* fără o organizare democratică a armatei şi a „spatelui frontului". Războiul civil expropriază prin violenţă, dintr-o dată şi în primul rînd băncile, fabricile, căile ferate, marile proprietăţi agricole etc. Dar tocmai *pentru* a expropria toate acestea trebuie să introducem alegerea tuturor funcţionarilor şi a ofiţerilor de către popor, *identificarea deplină* a armatei, care duce războiul împotriva burgheziei, cu masa populaţiei, precum şi introducerea unei depline democraţii în ceea ce priveşte dirijarea rezervelor de produse alimentare, producerea şi repartiţia lor etc. Scopul războiului civil este cucerirea băncilor, fabricilor, uzinelor etc., anihilarea oricărei posibilităţi de împotrivire a burgheziei, exterminarea trupelor *ei*. Dar acest scop nu poate fi atins *nici* sub raport pur militar, *nici* economic, *nici* politic fără introducerea şi extinderea democraţiei, care se dezvoltă simultan în cursul unui astfel de război în rîndurile trupelor *noastre* şi în „spatele frontului" *nostru*. Noi spunem acum maselor (şi ele simt instinctiv că avem dreptate vorbindu-le astfel): „sînteţi înşelaţi şi tîrîţi într-un război pentru interesele capitalismului imperialist, război camuflat sub măreţele lozinci ale democraţiei". „Voi trebuie să duceţi şi veţi duce război *împotriva* burgheziei într-un mod *cu adevărat* democratic şi cu scopul de a înfăptui cu adevărat democraţia şi socialismul". Actualul război uneşte şi „contopeşte" popoarele în coaliţii prin violenţă şi prin dependenţă financiară. *Noi* vom uni şi contopi popoarele în războiul nostru civil împotriva burgheziei *nu* prin forţa rublei, *nu* prin forţa bîtei, *nu* prin violenţă, ci prin *liberul* consimţămînt, prin solidaritatea oamenilor muncii împotriva exploatatorilor. Proclamarea egalităţii în drepturi a tuturor naţiunilor, care pentru burghezie a devenit un mijloc de înşelăciune, va fi pentru noi un adevăr ce va înlesni şi va grăbi atragerea tuturor naţiunilor de partea noastră. Fără o organizare *democratică* în fapt a relaţiilor dintre naţiuni — şi deci fără libertatea de despărţire de stat — războiul civil al muncitori-

www.dacoromanica.ro

lor şi al maselor muncitoare, aparţinînd tuturor naţiunilor, împotriva burgheziei *este imposibil.*

Prin folosirea democratismului burghez — spre organizarea socialistă şi consecvent democratică a proletariatului împotriva burgheziei şi împotriva oportunismului. Altă cale nu există. Nici o altă „ieşire" *nu* este ieşire. Marxismul, ca şi viaţa reală, nu cunosc o altă ieşire. Trebuie să includem despărţirea liberă şi unirea liberă a naţiunilor pe aceeaşi cale şi nu să ne debarasăm de ele, să ne temem că asta va „întina" sarcinile „pur" economice.

Scris în august—septembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1929, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 7

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

О карикатуре на марксизм и
~~Об опортунистической~~
об „империалистическом экономизме"

(1

„Революционной с.-д.-ской книге не сконтролировать, если она сама себя не контролирует". Эта известная всем правдивая вполне марксистская и вдвойне ~~вдвойне~~ вдвойне политическая мысль Энгельса вспомнилась мне, когда я читал новейшие марксистские ~~марксистские~~ ~~марксистские~~ ~~марксистские~~

DESPRE O CARICATURĂ DE MARXISM ŞI DESPRE „ECONOMISMUL IMPERIALIST“ [45]

„Nimic nu poate compromite social-democraţia revoluţionară dacă nu se compromite ea însăşi“. Sînt cuvinte pe care trebuie să ni le amintim şi de care trebuie să ţinem seama ori de cîte ori o teză teoretică sau tactică importantă a marxismului biruie sau este pusă numai la ordinea zilei şi cînd, *în afară de* adversarii ei direcţi şi serioşi, „se năpustesc“ asupra ei şi diverşi prieteni care o compromit iremediabil, adică o batjocoresc făcînd din ea o caricatură. Aşa s-a întîmplat de atîtea ori în istoria social-democraţiei ruse. Victoria marxismului în mişcarea revoluţionară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut a fost însoţită de apariţia unui marxism caricatural : „economismul“ sau „grevismul“ din vremea aceea, şi, dacă „iskriştii“ n-ar fi dus împotriva acestuia o luptă îndelungată, ei n-ar fi reuşit să apere cu succes bazele teoriei şi politicii proletare nici împotriva narodnicismului micburghez, nici împotriva liberalismului burghez. Aşa s-a întîmplat cu bolşevismul, care a învins în mişcarea muncitorească de masă din 1905, printre altele, datorită aplicării juste a lozincii „boicotarea Dumei ţariste“ [46] în perioada marilor bătălii ale revoluţiei ruse din toamna anului 1905 şi care au avut de-a face cu o caricatură de bolşevism — şi au lichidat-o prin luptă — în 1908—1910, cînd Aleksinski şi alţii au stîrnit o mare zarvă împotriva participării la Duma a III-a [47].

www.dacoromanica.ro

Tot aşa şi acum. Definirea *actualului* război drept un război imperialist, dezvăluirea legăturii profunde dintre *el* şi epoca imperialistă a capitalismului, întîmpină pe lîngă adversari serioşi şi prieteni neserioşi, pentru care imperialismul a devenit un cuvînt „la modă" şi care, *învăţîndu-l pe de rost,* răspîndesc în rîndul muncitorilor cea mai gravă confuzie teoretică şi reeditează o mulţime de foste erori ale fostului „economism". Capitalismul a învins, *de aceea* nu trebuie să ne gîndim la problemele politice, raţionau vechii „economişti" din 1894—1901, mergînd pînă la negarea luptei politice în Rusia. Imperialismul a învins, *de aceea* nu trebuie să ne gîndim la problemele democraţiei politice, raţionează „economiştii imperialişti" de astăzi. Articolul lui P. Kievski publicat mai sus este un prototip al unor asemenea tendinţe, al unui asemenea marxism caricatural. El constituie prima încercare de expunere mai coerentă în presă a haosului de idei care s-a făcut remarcat încă de la începutul anului 1915 în unele cercuri din străinătate ale partidului nostru.

Răspîndirea „economismului imperialist" în rîndurile marxiştilor, care în condiţiile marii crize actuale a socialismului s-au ridicat cu hotărîre împotriva social-şovinismului şi s-au situat pe poziţiile internaţionalismului revoluţionar, ar însemna o serioasă lovitură dată orientării noastre şi partidului nostru, care s-ar compromite din interior, din propriile lui rînduri, s-ar transforma într-un exponent al unui marxism caricaturizat. Iată de ce sîntem siliţi să procedăm la o analiză amănunţită cel puţin a principalelor erori din nenumăratele existente în articolul lui P. Kievski, oricît de „lipsit de interes" ar fi acest lucru în sine, oricît ar duce aceasta la tot pasul la o repetare prea obositoare a unor adevăruri prea elementare, pe care cititorul atent şi pătrunzător le cunoaşte şi le-a înţeles de mult din literatura noastră din 1914 şi 1915.

Vom începe cu cel mai „central" punct al raţionamentelor lui P. Kievski, pentru a introduce de la bun început pe cititor în „miezul" noului curent al „economismului imperialist".

www.dacoromanica.ro

1. POZIŢIA MARXIŞTILOR FAŢĂ DE RĂZBOAIE ŞI FAŢĂ DE „APĂRAREA PATRIEI"

P. Kievski este convins el însuşi şi ţine să convingă şi pe cititori că el „nu e de acord" *numai* cu autodeterminarea naţiunilor, cu § 9 din programul partidului nostru. El se mînie şi încearcă să respingă acuzaţia că în problema democraţiei se abate în esenţă de la marxism *în general,* că este un „trădător" al marxismului într-o problemă esenţială (ghilimelele ironice îi aparţin). Adevărul este însă că, de îndată ce autorul nostru se apucă să vorbească despre dezacordul lui cu o chestiune aşa-zis particulară şi singulară, de îndată ce începe să vină cu argumente, considerente etc., se vede că el se abate de la marxism pe toată linia. Luaţi § *b* (secţ. 2) din articolul lui P. Kievski. „Această revendicare" (adică autodeterminarea naţiunilor) „duce direct (!!) la social-patriotism", proclamă autorul nostru şi demonstrează că „trădătoarea" lozincă a apărării patriei este o concluzie „care derivă, în virtutea unei totale (!) necesităţi logice (!) din dreptul naţiunilor la autodeterminare...". Autodeterminarea înseamnă, după părerea lui, „a sancţiona trădarea săvîrşită de social-patrioţii francezi şi belgieni, care apără această independenţă" (independenţa naţională a Franţei şi a Belgiei) „cu arma în mînă — ei *fac* ceea ce partizanii «autodeterminării» se mulţumesc doar să declare"... „Apărarea patriei intră în arsenalul adversarilor cei mai înrăiţi ai noştri"... „Refuzăm net să înţelegem cum poţi să fii *în acelaşi timp* împotriva apărării patriei şi pentru autodeterminare, împotriva patriei şi pentru ea".

Aşa scrie P. Kievski. Evident, el n-a înţeles rezoluţiile noastre împotriva lozincii apărării patriei în actualul război. Ne vedem siliţi să apelăm la ceea ce stă scris negru pe alb în ele şi să explicăm încă o dată sensul unor cuvinte limpezi ca bună ziua.

Rezoluţia partidului nostru, adoptată la Conferinţa de la Berna în martie 1915 şi care e intitulată „Despre lozinca apărării patriei", începe cu cuvintele: „*Esenţa reală a actualului război este*" cutare şi cutare.

www.dacoromanica.ro

Este vorba de *actualul* război. Mai clar nici nu se poate spune acest lucru în ruseşte. Cuvintele „esenţa reală" arată că trebuie să facem distincţie între aparenţă şi esenţă, între vorbă şi faptă. Frazeologia pe tema apărării patriei în actualul război prezintă în mod fals războiul imperialist din 1914—1916, război pentru împărţirea coloniilor, pentru acapararea de teritorii străine etc., drept un război naţional. Spre a nu da cel mai mic prilej de denaturare a concepţiilor noastre, în rezoluţie figurează un alineat special cu privire la „războaiele *cu adevărat* naţionale" care „au avut loc *cu precădere* (nota bene : cu precădere nu înseamnă exclusiv !) în perioada 1789—1871".

Rezoluţia explică că „la baza" acestor războaie „cu adevărat" naţionale „a stat procesul îndelungat al mişcărilor naţionale de masă, al luptei împotriva absolutismului şi feudalismului, al scuturării jugului naţional..."*.

E limpede se pare. În actualul război imperialist, care a fost generat de toate condiţiile epocii imperialiste, adică nu a izbucnit întîmplător, nu este o excepţie, nu este o abatere de la general şi tipic, frazeologia pe tema apărării patriei induce în eroare poporul, deoarece acest război *nu este* un război naţional. Într-un război *cu adevărat* naţional, cuvintele „apărarea patriei" *nu sînt nicidecum* o înşelăciune, *iar noi nu sîntem nicidecum împotriva acestei apărări*. Astfel de războaie (cu adevărat naţionale) au avut loc „cu precădere" în perioada 1789—1871, iar rezoluţia, fără a nega de loc posibilitatea lor şi acum, explică cum trebuie deosebit un război cu adevărat naţional de unul imperialist disimulat prin false lozinci naţionale. Tocmai pentru a putea face această deosebire trebuie să vedem dacă „la bază" stă „procesul îndelungat al mişcărilor naţionale de masă", „al scuturării jugului naţional".

În rezoluţia cu privire la „pacifism" se declară direct : „social-democraţii nu pot tăgădui însemnătatea pozitivă a războaielor revoluţionare, adică a războaielor care n-au un caracter imperialist cum au fost, de pildă" (notaţi acest : „de pildă"), „cele purtate în perioada

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 161. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

1789—1871 pentru lichidarea asupririi naţionale...“*. Ar fi putut oare rezoluţia partidului nostru să vorbească în 1915 despre războaiele naţionale, de felul celor purtate în perioada 1789—1871, şi să arate că noi nu negăm însemnătatea pozitivă a unor astfel de războaie dacă asemenea războaie n-ar fi considerate posibile şi astăzi ? E clar că nu.

Broşura lui Lenin şi Zinoviev „Socialismul şi războiul“ constituie un comentariu la rezoluţiile partidului nostru, adică o explicare populară a lor. Aici, la pagina 5, stă scris negru pe alb că „socialiştii admiteau şi admit acum caracterul legitim, progresist şi drept al apărării patriei sau al războiului de apărare“ *numai* în sensul „înlăturării jugului străin“. Se dă un exemplu : Persia împotriva Rusiei „*etc.*“ şi se spune : „acestea ar fi războaie drepte, de apărare, indiferent cine ar ataca primul, şi orice socialist ar dori ca statele asuprite, dependente, lipsite de drepturi depline să învingă «marile» puteri asupritoare, sclavagiste, prădalnice“ **.

Broşura a apărut în august 1915 ; ea a fost editată în limbile germană şi franceză. P. Kievski o cunoaşte foarte bine. Nici el şi, în genere, nimeni altcineva n-a adus vreo obiecţie împotriva noastră sau împotriva rezoluţiei cu privire la lozinca apărării patriei, împotriva rezoluţiei cu privire la pacifism, împotriva felului în care sînt interpretate ele în broşură. Oare, într-adevăr, noi calomniem pe P. Kievski spunînd că el n-a înţeles de loc marxismul, atunci cînd acest autor, care din martie 1915 încoace n-a obiectat împotriva punctului de vedere al partidului nostru asupra războiului, acum, în august 1916, în articolul despre autodeterminare, adică un articol legat de o problemă, zice-se particulară, dovedeşte o uluitoare neînţelegere a problemei *generale ?*

P. Kievski taxează lozinca apărării patriei drept „trădătoare“. Noi îl încredinţăm cu cugetul împăcat că *orice* lozincă este şi va fi oricînd „trădătoare“ *pentru cei* care o vor repeta în mod mecanic, fără a-i înţelege semnifi-

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 164. — *Nota red.*
** Op. cit., p. 314. 315.

www.dacoromanica.ro

caţia, fără a aprofunda lucrurile, mulţumindu-se să memorizeze cîteva cuvinte fără a le analiza sensul.

Ce este, în genere vorbind, „apărarea patriei“ ? Este ea o noţiune ştiinţifică din domeniul economiei sau politicii etc. ? Nu. Ea nu e decît o expresie curentă, uzuală, uneori de-a dreptul filistină, care semnifică *justificarea războiului.* Atît şi nimic mai mult ! „Elementul de trădare“ poate să constea aici doar în faptul că filistinii sînt în stare să justifice *orice* război declarînd „ne apărăm patria“, pe cînd marxismul, care nu coboară la filistinism, pretinde o analiză istorică a fiecărui război în parte, pentru a se vedea dacă *respectivul* război poate fi considerat progresist, servind interesele democraţiei sau ale proletariatului, şi *în acest sens* legitim, drept etc.

Lozinca apărării patriei este în mod curent o justificare inconştientă şi filistină a războiului, conjugată cu incapacitatea de a analiza sub raport istoric importanţa şi sensul fiecărui război în parte.

Marxismul face o asemenea analiză şi spune : *dacă* „esenţa reală“ a războiului constă, *de pildă*, în scuturarea jugului naţional (ceea ce e *cu totul* tipic pentru Europa în perioada 1789—1871), raportat la statul sau la naţiunea asuprită, el este progresist. *Dacă* „esenţa reală“ a războiului constă în reîmpărţirea coloniilor, împărţirea prăzii, acapararea de teritorii străine (cum se întîmplă cu războiul din 1914—1916), frazeologia pe tema apărării patriei nu e „decît o înşelare a poporului“.

Cum să găsim „esenţa reală“ a războiului, cum s-o definim ? Războiul este o continuare a politicii. Trebuie studiată politica dinainte de război, politica care duce şi a dus la război. Dacă ea a fost o politică imperialistă, adică de apărare a intereselor capitalului financiar, de jefuire şi asuprire a coloniilor şi a altor ţări, atunci şi războiul generat de ea este un război imperialist. Dacă a fost o politică de eliberare naţională, adică expresia unei mişcări de masă împotriva jugului naţional, războiul generat de ea este un război de eliberare naţională.

Filistinul nu înţelege că războiul este „o continuare a politicii“, şi de aceea el spune doar atît că „duşmanul ne atacă“, „duşmanul ne-a cotropit ţara“, fără să priceapă

www.dacoromanica.ro

pentru ce se duce războiul, *de către care* clase, spre atingerea *cărui ţel* politic. P. Kievski coboară cu totul la nivelul unui atare filistin, declarînd că, iată, germanii au ocupat Belgia, deci, din punctul de vedere al autodeterminării, „social-patrioţii belgieni au dreptate", sau: germanii au ocupat o parte din Franţa, deci „Guesde poate fi satisfăcut", deoarece „în acest caz este vorba de teritoriul populat de această naţiune" (şi nu de teritoriul unei alte naţiuni).

Pentru un filistin e important *unde* se află trupele, cine învinge *acum*. Pentru un marxist important este *în ce scop* este purtat războiul *respectiv*, în cursul căruia pot învinge cînd unele, cînd altele din trupele beligerante.

În ce scop este purtat războiul actual? Acest lucru este arătat în rezoluţia noastră (care ia ca punct de plecare *politica* puterilor beligerante, politica dusă de ele timp *de decenii* înainte de război). Anglia, Franţa şi Rusia duc război pentru a-şi păstra coloniile acaparate şi pentru a jefui Turcia şi alte state, Germania pentru a pune mîna pe colonii şi a jefui ea Turcia etc. Să admitem că germanii vor reuşi să cucerească chiar Parisul şi Petersburgul. Asta va schimba caracterul războiului actual? Nicidecum. Scopul germanilor şi — ceea ce e şi mai important— politica ce va fi dusă în cazul victoriei lor vor fi atunci răpirea coloniilor, dominaţia în Turcia, acapararea de regiuni populate de alte naţiuni, de pildă Polonia etc., dar nicidecum subjugarea naţională a francezilor şi ruşilor. Esenţa reală a războiului actual nu este naţională, ci imperialistă. Cu alte cuvinte, războiul este purtat nu pentru că o parte vrea să scuture jugul naţional, în timp ce cealaltă vrea să-l menţină. Războiul se duce între două grupuri de asupritori, între doi tîlhari, pentru a hotărî cum să se împartă prada, cine să jefuiască Turcia şi coloniile.

Pe scurt, războiul *dintre* marile puteri imperialiste (adică cele care asupresc o serie întreagă de alte popoare, pe care le prind în plasa dependenţei faţă de capitalul financiar etc.) sau *în alianţă* cu ele este un război imperialist. Un astfel de război este cel din 1914—1916. În *acest* război „apărarea patriei" este o înşelătorie, este justificarea lui.

www.dacoromanica.ro

Războiul dus *împotriva* puterilor imperialiste, adică asupritoare, de către popoarele asuprite (de pildă popoarele coloniale) este un război cu adevărat național. El este posibil și astăzi. În ceea ce privește țările care suferă de pe urma asupririi naționale, „apărarea patriei" împotriva țării care le asuprește nu este o înșelăciune, iar socialiștii *nu sînt cîtuși de puțin împotriva* „apărării patriei" într-un *astfel* de război.

Autodeterminarea națiunilor este același lucru cu lupta pentru eliberare națională deplină, pentru independența deplină, împotriva anexiunilor, iar socialiștii care ar renunța la o *asemenea* luptă — indiferent de forma pe care ar îmbrăca-o, mergînd pînă la insurecție sau război — ar înceta să fie socialiști.

P. Kievski își închipuie că luptă împotriva lui Plehanov : Plehanov, spune el, a arătat legătura dintre autodeterminarea națiunilor și apărarea patriei ! P. Kievski *l-a crezut* pe Plehanov, a crezut că această legătură este *într-adevăr așa* cum o prezintă el. Dînd crezare lui Plehanov, P. Kievski s-a speriat și a ajuns la convingerea că, spre a se debarasa de concluziile lui, trebuie să nege autodeterminarea... Mare e încrederea în Plehanov, mare e și spaima ce l-a cuprins pe P. Kievski și de aceea el *n-a mai raționat* de loc ca să vadă în ce constă greșeala lui Plehanov !

Social-șoviniștii invocă autodeterminarea națiunilor ca să poată prezenta această conflagrație drept un război național. Lupta justă împotriva lor este una singură : trebuie arătat că lupta nu se duce pentru eliberarea națiunilor, ci pentru a se hotărî care dintre marii rechini urmează să asuprească *mai multe* națiuni. A ajunge însă pînă la negarea războiului dus *într-adevăr* pentru eliberarea națiunilor înseamnă a profesa un marxism caricatural de cea mai rea speță. Plehanov și social-șoviniștii francezi invocă republica din Franța pentru a justifica „apărarea" ei împotriva monarhiei din Germania. Dacă ar fi să raționăm și noi așa cum raționează P. Kievski, ar trebui să ne pronunțăm împotriva republicii sau împotriva războiului dus *într-adevăr* pentru apărarea republicii ! ! Social-șoviniștii germani invocă existența sufragiului universal și

www.dacoromanica.ro

a învăţământului general şi obligatoriu din Germania spre a justifica „apărarea" Germaniei împotriva ţarismului. Dacă ar fi să raţionăm aşa cum raţionează P. Kievski, ar trebui să fim ori împotriva sufragiului universal şi a învăţământului general şi obligatoriu, ori împotriva războiului dus *într-adevăr* pentru apărarea împotriva atentatelor la libertăţile politice!

K. Kautsky a fost marxist pînă la războiul din 1914—1916 şi o serie întreagă de lucrări şi declaraţii deosebit de importante ale sale rămîne pentru totdeauna un model de marxism. La 26 august 1910 Kautsky a scris în „Neue Zeit" în legătură cu războiul care ameninţa să se declanşeze:

„În cazul unui război între Germania şi Anglia nu se pune problema democraţiei, ci a dominaţiei mondiale, adică a exploatării lumii. Este o problemă în care social-democraţii nu trebuie să se situeze de partea exploatatorilor propriei lor naţiuni" („Neue Zeit", 28. Jahrg., Bd. 2, S. 776).

O admirabilă formulare marxistă, care coincide întru totul cu formulările noastre şi demască net pe Kautsky cel *de astăzi*, care a renunţat la marxism, trecînd la apărarea social-şovinismului, o formulare care elucidează complet principiile atitudinii marxiste faţă de războaie (noi vom mai reveni în presă asupra ei). Războaiele sînt o continuare a politicii; de aceea, din moment ce se duce o luptă pentru democraţie, *este posibil* şi un război pentru democraţie; autodeterminarea naţiunilor este numai una dintre revendicările democratice, care principial nu se deosebeşte prin nimic de celelalte. „Dominaţia mondială" este, pe scurt, conţinutul politicii imperialiste, a cărei continuare este războiul imperialist. A nega „apărarea patriei", *adică* participarea la un război democratic, e o absurditate care nu are nimic comun cu marxismul. A prezenta în culori trandafirii războiul imperialist, aplicîndu-i noţiunea de „apărare a patriei", adică prezentîndu-l drept un război democratic, înseamnă a înşela pe muncitori, a trece de partea burgheziei reacţionare.

www.dacoromanica.ro

2. „CUM ÎNȚELEGEM NOI NOUA EPOCĂ"

P. Kievski, căruia îi aparțin cuvintele în ghilimele, vorbește într-una despre o „nouă epocă". Din păcate, și aici raționamentele lui sînt eronate.

Rezoluțiile partidului nostru vorbesc despre actualul război generat de condițiile generale ale epocii imperialiste. Raportul dintre „epocă" și „actualul război" este definit la noi dintr-un punct de vedere marxist just: nu poți fi marxist dacă nu apreciezi în mod concret fiecare război în parte. Pentru a înțelege de ce între marile puteri, dintre care multe s-au situat în fruntea luptei pentru democrație în perioada 1789—1871, a putut și a trebuit să izbucnească un război imperialist, cel mai reacționar, cel mai antidemocratic război, sub aspect politic, este necesar să pătrundem condițiile generale ale epocii imperialiste, adică ale transformării capitalismului din țările înaintate în imperialism.

P. Kievski a denaturat cu totul acest raport dintre „epocă" și „actualul război". După el, a vorbi *concret* înseamnă a vorbi despre „epocă"! Or, nu este adevărat.

Epoca dintre 1789 și 1871 este, indiscutabil, o epocă deosebită pentru Europa. Nu poți înțelege nici unul dintre războaiele de eliberare națională, deosebit de tipice pentru acea perioadă, dacă nu înțelegi condițiile ei generale. Înseamnă că *toate* războaiele din acea epocă au fost războaie de eliberare națională? Firește că nu. A susține așa ceva înseamnă să faci afirmații absurde, să vii cu șabloane ridicole în locul studierii concrete a fiecărui război în parte. Între 1789 și 1871 au avut loc atît războaie coloniale, cît și războaie între imperii reacționare care asupreau o serie întreagă de alte națiuni.

Se pune întrebarea: faptul că capitalismul european (și cel american) înaintat a intrat într-o nouă epocă, epoca imperialismului, înseamnă că astăzi nu sînt posibile decît războaie imperialiste? Ar fi o afirmație absurdă, care ar dovedi incapacitatea de a deosebi un fenomen concret de totalitatea diverselor fenomene posibile într-o epocă. Caracteristic pentru noțiunea de epocă este tocmai că ea cuprinde suma diverselor fenomene și războaie, tipice și netipice,

www.dacoromanica.ro

mari şi mici, proprii ţărilor înaintate şi proprii ţărilor înapoiate. A te eschiva de la aceste probleme concrete prin fraze generale pe tema „epocii", aşa cum face P. Kievski, înseamnă a abuza de această noţiune. Spre a nu face afirmaţii gratuite, să dăm un exemplu printre multe altele. Dar mai întîi trebuie să menţionăm că *un singur* grup de stînga, şi anume grupul „Die Internationale" din Germania, face în § 5 al tezelor sale publicate în nr. 3 al Buletinului Comisiei Executive de la Berna (29 februarie 1916) o afirmaţie evident eronată : „În era acestui imperialism deşănţat, *posibilitatea oricăror* războaie naţionale *este exclusă*". Noi am analizat această afirmaţie în „Sbornik Soţial-Demokrata" *. Aici vom sublinia doar că, deşi această teză teoretică este de mult cunoscută tuturor celor pe care mişcarea internaţionalistă îi interesează (noi am combătut teza respectivă încă la şedinţa lărgită a Comisiei Executive de la Berna din primăvara anului 1916), pînă acum *nici un grup* n-a repetat-o şi n-a adoptat-o. Iar P. Kievski, în august 1916, cînd şi-a scris articolul, n-a spus nici un cuvînt în spiritul acestei afirmaţii sau al alteia de acelaşi gen.

E un lucru care trebuie subliniat şi iată de ce : dacă s-ar fi făcut o astfel de afirmaţie teoretică sau una de acelaşi gen, am fi putut vorbi despre o divergenţă teoretică. Însă, din moment ce ea *nu* a fost făcută, ne vedem siliţi să constatăm că avem în faţa noastră nu o altă înţelegere a „epocii", nu o divergenţă teoretică, ci doar vorbe aruncate în vînt, repetarea pînă la abuz a cuvîntului „epocă".

Exemplu : „Oare ea (autodeterminarea) — scrie P. Kievski chiar la începutul articolului său — nu-i tot una cu dreptul de a primi în mod gratuit 10 000 de deseatine pe Marte ? E o întrebare la care nu se poate răspunde decît foarte concret, avîndu-se în vedere întreaga epocă actuală ; una este dreptul naţiunilor la autodeterminare în epoca formării statelor naţionale, ca cele mai bune forme de dezvoltare a forţelor de producţie la nivelul lor din acel moment, şi alta este în condiţiile cînd aceste forme, formele statului naţional, s-au transformat în cătuşe ale dezvoltării lor. Epoca afirmării capitalismului şi a statului naţional şi epoca pieirii statului naţional şi a ajunului pieirii capitalismului însuşi sînt mult distanţate una de alta.

* Vezi volumul de faţă, p. 1—10. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Iar marxistul nu poate vorbi «în general», făcînd abstracţie de timp şi spaţiu".

Raţionamentul de mai sus este o mostră de utilizare caricaturală a noţiunii de „epocă imperialistă". Tocmai pentru că avem de-a face cu o noţiune nouă şi importantă trebuie să combatem caricaturizarea ei! Ce ţări se au în vedere atunci cînd se face afirmaţia că formele statului naţional au devenit cătuşe etc.? În primul rînd, ţările capitaliste înaintate, Germania, Franţa, Anglia, a căror participare la actualul război a făcut ca el să fie un război imperialist prin excelenţă. În *aceste* ţări, care pînă acum au împins înainte omenirea, îndeosebi în perioada 1789—1871, procesul de formare a statului naţional s-a încheiat, *în aceste* ţări mişcarea naţională a devenit de domeniul unui trecut ireversibil, a cărui reînviere ar fi o utopie absurdă şi reacţionară. Mişcarea naţională din Franţa, Anglia, Germania s-a terminat de mult; *aici* la ordinea de zi a istoriei se află altă problemă: naţiunile care s-au eliberat s-au transformat în naţiuni asupritoare, în naţiuni care practică jaful imperialist, care trăiesc „ajunul pieirii capitalismului".

Dar celelalte naţiuni?

P. Kievski repetă, ca pe o regulă învăţată pe de rost, că marxiştii trebuie să raţioneze „concret", fără *să aplice* ceea ce a învăţat. În tezele noastre noi dăm anume un exemplu de răspuns concret, iar P. Kievski nu binevoieşte să arate dacă a văzut aici vreo greşeală.

În tezele noastre (§ 6) se afirmă că, examinînd lucrurile în mod concret, trebuie să deosebim în problema autodeterminării *trei* tipuri diferite de ţări. (E clar că în nişte teze generale nu se putea vorbi despre fiecare ţară în parte.) Primul tip îl constituie ţările înaintate din Europa occidentală (şi din America), unde mişcarea naţională a devenit de domeniul *trecutului.* Al doilea tip — cele din partea de răsărit a Europei, unde ea se desfăşoară în *prezent.* Al treilea tip — semicoloniile şi coloniile, unde ea este în mare măsură o problemă de *viitor* *.

* *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 268—269. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

E justă această afirmaţie sau nu? Iată *ce anume* trebuia să arate în critica sa P. Kievski. Dar el nici nu remarcă *fondul* problemelor teoretice! El nu-şi dă seama că atît timp cît nu a combătut ideea menţionată (§ 6) din tezele noastre — şi ea nu poate fi combătută pentru că este justă — raţionamentele lui despre „epocă" amintesc de un om care „se năpusteşte" cu sabia scoasă, dar nu loveşte.

„Spre deosebire de V. Ilin — scrie el la sfîrşitul articolului —, noi credem că pentru majoritatea (!) ţărilor occidentale (!) problema naţională nu e rezolvată"...

Aşadar, mişcarea naţională din Franţa, Spania, Anglia, Olanda, Germania, Italia nu a luat sfîrşit în secolele al XVII-lea, al XVIII-lea, al XIX-lea sau chiar mai devreme? La începutul articolului, noţiunea de „epocă a imperialismului" este denaturată, afirmîndu-se că mişcarea naţională ar fi luat sfîrşit peste tot, nu numai în ţările înaintate din Europa occidentală. La sfîrşitul aceluiaşi articol se susţine că „problema naţională" „nu e rezolvată" *tocmai* în ţările occidentale!! Nu-i asta o confuzie?

În ţările occidentale, mişcarea naţională ţine de un trecut îndepărtat. În Anglia, Franţa, Germania etc., noţiunea de „patrie" s-a perimat, şi-a jucat rolul istoric, *ceea ce înseamnă* că aici mişcarea naţională nu poate aduce un element progresist, care să ridice la o nouă viaţă economică şi politică noi mase de oameni. Aici istoria pune la ordinea zilei nu trecerea de la feudalism sau de la barbaria patriarhală la progresul naţional, la o patrie civilizată şi liberă politiceşte, ci trecerea de la „patria" perimată, răscoaptă din punct de vedere capitalist, la socialism.

În Europa răsăriteană situaţia este alta. În ceea ce priveşte pe ucraineni şi pe bieloruşi, de pildă, numai un om care se visează pe Marte ar putea să conteste faptul că aici mişcarea naţională nu este încă încheiată, că procesul de trezire în rîndurile maselor a năzuinţei de a promova limba maternă şi de a crea o literatură în această limbă

www.dacoromanica.ro

continuă să se desfăşoare (ceea ce constituie o condiţie necesară şi un atribut al deplinei dezvoltări a capitalismului, al totalei pătrunderi a schimbului pînă la cea de pe urmă familie ţărănească). Aici „patria" nu şi-a jucat *încă* rolul istoric. Aici „apărarea patriei" *mai* poate însemna apărarea democraţiei, a limbii materne, a libertăţilor politice împotriva naţiunilor asupritoare, împotriva feudalismului, pe cînd englezii, francezii, germanii, italienii mint acum vorbind despre apărarea patriei lor în actualul război, pentru că ei *nu* apără de fapt limba maternă, libertatea de dezvoltare naţională, ci îşi apără drepturile sclavagiste, coloniile, „sferele de influenţă" ale capitalului lor financiar în alte ţări etc.

În semicolonii şi în colonii, mişcarea naţională este şi mai tînără istoriceşte decît în Europa răsăriteană.

La ce se referă cuvintele despre „ţări foarte dezvoltate" şi epoca imperialistă ; *în* ce constă situaţia „specială" a Rusiei (titlul § *e* capitolul 2 la P. Kievski) şi nu numai a Rusiei ; *unde* este mişcarea de eliberare naţională o frază mincinoasă şi *unde* este ea o realitate vie şi progresistă — P. Kievski n-a priceput absolut nimic din toate astea.

3. CE ÎNSEAMNĂ O ANALIZĂ ECONOMICĂ ?

Adversarii autodeterminării îşi construiesc raţionamentele pornind de la „imposibilitatea de realizare" a ei în condiţiile capitalismului în general sau în condiţiile imperialismului. Expresia „imposibilitatea de realizare" este des utilizată în accepţii diverse şi imprecis definite. De aceea am cerut în tezele noastre ceea ce se impune în orice discuţie teoretică : să se explice în ce sens se vorbeşte despre „imposibilitatea de realizare". Şi, nelimitîndu-ne la întrebare, am trecut la explicaţii. În condiţiile imperialismului, toate revendicările democraţiei sînt „irealizabile" fără o serie de revoluţii, în sensul că sînt greu sau imposibil de realizat sub aspect politic.

A vorbi despre caracterul irealizabil al autodeterminării în sensul imposibilităţii economice e fundamental greşit.

www.dacoromanica.ro

Iată teza noastră. Iată esența divergenței teoretice și, într-o discuție serioasă, adversarii noștri ar fi trebuit să-și concentreze toată atenția asupra ei.

Să vedem însă cum raționează în această chestiune P. Kievski.

El respinge categoric interpretarea imposibilității de realizare a autodeterminării în sensul „dificultății de realizare" din motive politice, dar răspunde categoric afirmativ la problema imposibilității economice.

„Înseamnă — scrie el — că în condițiile imperialismului autodeterminarea este la fel de irealizabilă ca și banii-muncă în condițiile producției de mărfuri?" Și P. Kievski răspunde: „Da! Pentru că noi vorbim tocmai despre contradicția logică dintre două categorii sociale: «imperialism» și «autodeterminarea națiunilor», contradicție logică analogă cu cea existentă între alte două categorii: bani-muncă și producția de mărfuri. Imperialismul înseamnă negarea autodeterminării și nici un scamator nu va reuși să împace autodeterminarea cu imperialismul".

Oricît de înspăimîntător ar fi cuvîntul „scamatori" pe care ni-l aruncă la mînie, trebuie să-i arătăm totuși lui P. Kievski că el nu înțelege pur și simplu ce înseamnă o analiză economică. O „contradicție logică", desigur în cadrul unui raționament logic just, nu trebuie să existe *nici* într-o analiză economică și nici într-una politică. De aceea nu are nici un sens să vorbești de „contradicții logice" *în general* atunci cînd este vorba în mod precis de o analiză economică *și nu* de una politică. *Și* economicul, *și* politicul sînt „categorii sociale". Prin urmare, P. Kievski, răspunzînd de la bun început în mod categoric și fără ocol: „da" (adică autodeterminarea e *la fel de* irealizabilă ca și banii-muncă în condițiile producției de mărfuri), nu reușește decît să se învîrtească în jurul problemei, fără a face o analiză economică.

Cum se poate dovedi că banii-muncă sînt irealizabili în condițiile producției de mărfuri? Prin analiză economică. Această analiză, care, ca orice analiză, nu admite „contradicții logice", operează *exclusiv* cu categorii economice (și nu cu categorii „sociale" generale), deducînd din ele imposibilitatea banilor-muncă. În primul capitol din „Capitalul" nu este vorba de nici o politică, de nici

www.dacoromanica.ro

o formă politică, de nici un fel de „categorii sociale" generale : analiza se ocupă *numai* de economic, de schimbul de mărfuri, de dezvoltarea lui. Analiza economică arată — prin raţionamente „logice", fireşte — că în condiţiile producţiei de mărfuri banii-muncă sînt irealizabili.

Dar P. Kievski nici nu încearcă să facă o analiză economică ! El *confundă* esenţa economică a imperialismului cu tendinţele lui politice, după cum se poate vedea chiar din fraza introductivă a primului paragraf din articolul său. Iată această frază :

„Capitalul industrial a constituit o sinteză a producţiei precapitaliste şi a capitalului comercial-cămătăresc. Capitalul cămătăresc s-a dovedit a fi în slujba capitalului industrial. Acum capitalismul lichidează diversele feluri de capital ; apare un tip al său superior, unificat, capitalul financiar, şi de aceea întreaga epocă poate fi denumită epoca capitalului financiar, al cărui sistem adecvat de politică externă este imperialismul".

Din punct de vedere economic, toată această definiţie nu e bună de nimic : în locul unor categorii economice precise avem de-a face numai cu vorbărie. Acum nu avem însă posibilitatea să ne oprim asupra acestui lucru. Important e faptul că P. Kievski califică imperialismul drept „un sistem de politică externă".

Avem de-a face, în primul rînd, cu o repetare greşită a unei idei greşite a lui Kautsky.

În al doilea rînd, cu o definiţie pur politică, exclusiv politică, a imperialismului. Definind imperialismul drept un „sistem de politică", P. Kievski încearcă să se eschiveze de la analiza *economică* la care s-a angajat atunci cînd a declarat că autodeterminarea este *„la fel de"* irealizabilă — irealizabilă sub aspectul economic — în condiţiile imperialismului ca şi banii-muncă în condiţiile producţiei de mărfuri ! *

* Ştie P. Kievski ce cuvînt dur a utilizat Marx pentru a denumi astfel de „procedee logice" ? *Departe de a-i aplica* acest cuvînt dur lui P. Kievski, sîntem nevoiţi să arătăm că Marx le-a denumit „procedee pungăşeşti" : în *definiţia* unei noţiuni cunoscute i se introduce în mod arbitrar tocmai ceea ce este controversat, ceea ce urmează abia să fie dovedit.

Repetăm, nu-i aplicăm lui Kievski expresia dură a lui Marx. Noi nu facem decît să dezvăluim sursa erorii sale. (În manuscris, acest text este tăiat. — *Nota red.*)

www.dacoromanica.ro

În discuţia cu cei de stînga, Kautsky a declarat că imperialismul este „numai un sistem de *politică* externă" (şi anume anexiunile), că nu se poate denumi imperialism un anumit stadiu economic, o anumită treaptă de dezvoltare a capitalismului.

Kautsky n-are dreptate. Fireşte că nu e inteligent să faci o discuţie de cuvinte. Nu poţi interzice utilizarea „cuvîntului" imperialism într-un fel sau altul. Dar atunci cînd vrem să purtăm o discuţie trebuie să începem printr-o clarificare totală a noţiunilor.

Din punct de vedere economic, imperialismul (sau „epoca" capitalului financiar, nu cuvîntul importă) este cea mai înaltă treaptă de dezvoltare a capitalismului, acea treaptă cînd producţia a luat proporţii mari, foarte mari, *înlocuind libera concurenţă prin monopol.* Iată esenţa *economică* a imperialismului. Monopolul se manifestă şi în trusturi, sindicate etc., şi în atotputernicia băncilor gigantice, şi în acapararea surselor de materii prime etc., şi în concentrarea capitalului bancar etc. Monopolul economic — iată esenţialul.

Suprastructura politică a noii economii, a capitalismului monopolist (imperialismul este capitalism monopolist), este o cotitură *de la* democraţie *spre* reacţiunea politică. Liberei concurenţe îi corespunde democraţia. Monopolului îi corespunde reacţiunea politică. „Capitalul financiar tinde spre dominaţie, şi nu spre libertate", afirmă, pe drept cuvînt, R. Hilferding în lucrarea sa „Capitalul financiar".

A separa „politica externă" de politica în general sau, mai mult decît atît, a opune politica externă celei interne este o idee fundamental greşită, nemarxistă, neştiinţifică. Atît în politica externă, cît şi în cea internă, imperialismul tinde în aceeaşi măsură spre încălcarea democraţiei, spre reacţiune. În acest sens e incontestabil faptul că imperialismul înseamnă „negarea" *democraţiei în general, a întregii democraţii,* şi nicidecum numai a *uneia* dintre revendicările democraţiei, anume autodeterminarea naţiunilor.

Fiind o „negare" a democraţiei, imperialismul „neagă" *în aceeaşi măsură* şi democraţia în problema naţională (adică autodeterminarea naţiunilor): el tinde adică „în

www.dacoromanica.ro

aceeaşi măsură" s-o încalce ; înfăptuirea ei este în acelaşi sens şi cu atît mai grea în condiţiile imperialismului, cu cît este mai grea în condiţiile imperialismului (faţă de capitalismul premonopolist) înfăptuirea republicii, a miliţiei, a alegerii funcţionarilor de către popor etc. Despre imposibilitatea realizării lor din punct de vedere „economic" nici nu poate fi vorba.

În afară de totala neînţelegere a cerinţelor unei analize economice, pe P. Kievski l-a indus aici, probabil, în eroare şi faptul că din punct de vedere filistin anexiunea (adică alipirea unei regiuni populate de o altă naţionalitate în pofida voinţei populaţiei respective, adică încălcarea autodeterminării naţiunii) este identificată cu „lărgirea" (expansiunea) capitalului financiar asupra unui teritoriu economic mai vast.

Dar cu noţiuni filistine nu se pot aborda probleme teoretice.

Imperialismul din punct de vedere economic este capitalism monopolist. Pentru ca monopolul să fie total trebuie înlăturaţi concurenţii nu numai de pe piaţa internă (de pe piaţa unui stat), ci şi de pe cea externă, de pe piaţa întregii lumi. Există oare „în era capitalului financiar" posibilitatea *economică* de a înlătura concurenţa chiar într-un alt stat ? Fireşte că da : asta se poate realiza prin dependenţa financiară şi acapararea surselor de materii prime, iar apoi şi a tuturor întreprinderilor concurentului.

Trusturile americane sînt expresia cea mai înaltă a economiei imperialismului sau a capitalismului monopolist. Pentru a înlătura pe concurent, ele nu se limitează la mijloacele economice, ci recurg în permanenţă la mijloace politice şi chiar juridice. Ar fi însă o mare greşeală să se considere că monopolul trusturilor e irealizabil din punct de vedere economic prin metode de luptă pur economice. Dimpotrivă, realitatea dovedeşte la fiecare pas că el e „realizabil" : trusturile subminează creditul concurentului prin intermediul băncilor (stăpînii trusturilor sînt stăpînii băncilor : acapararea acţiunilor) ; trusturile subminează transportarea materialelor destinate concurentului (stăpînii trusturilor sînt stăpînii căilor ferate : acapararea acţiunilor) ; ele reduc pentru o anumită perioadă preţurile sub

www.dacoromanica.ro

preţul de cost, cheltuind milioane spre a ruina pe concurent şi *a-i acapara* întreprinderile, sursele de materii prime (mine, pămînt etc.).

Iată o analiză pur economică a puterii trusturilor şi a expansiunii lor. Iată o cale pur economică de expansiune : *acapararea* întreprinderilor, stabilimentelor, surselor de materii prime.

Marele capital financiar dintr-o ţară poate întotdeauna să acapareze întreprinderile concurenţilor şi dintr-o altă ţară, independentă din punct de vedere politic, şi o face de fiecare dată. Acest lucru este economiceşte întru totul realizabil. „Anexiunea" economică este *întru totul* „realizabilă" fără o anexiune politică, şi ea se întîlneşte în mod curent. În literatura cu privire la imperialism veţi găsi la tot pasul indicaţii ca aceea, de pildă, că Argentina este de fapt o „colonie comercială" a Angliei, că Portugalia este de fapt „vasala" Angliei etc. Ceea ce-i adevărat : dependenţa economică faţă de băncile engleze, datoriile faţă de Anglia, acapararea căilor ferate locale, a minelor, a pămînturilor etc. de către Anglia, toate acestea fac din ţările menţionate o „anexiune" a Angliei în sens economic, fără ca independenţa lor politică să fie încălcată.

Autodeterminarea naţiunilor înseamnă independenţa lor politică. Imperialismul tinde s-o încalce, deoarece, în condiţiile anexiunii politice, anexiunea economică este adesea mai comodă, mai ieftină (e mai uşor să mituieşti pe funcţionari, să capeţi concesii, să obţii votarea unei legi avantajoase etc.), e mai la îndemînă, mai liniştită, tot astfel după cum imperialismul tinde să înlocuiască democraţia în general prin oligarhie. Dar este pur şi simplu absurd să vorbeşti despre „imposibilitatea realizării" *din punct de vedere economic* a autodeterminării în condiţiile imperialismului.

P. Kievski ocoleşte dificultăţile teoretice printr-un procedeu cu totul ieftin şi superficial, care în germană este desemnat prin cuvîntul „burschikos", semnificînd expresii studenţeşti naive, grosolane, care pot fi întrebuinţate (şi sînt adecvate) la petrecerile studenţeşti. Iată o mostră :

www.dacoromanica.ro

„Sufragiul universal — scrie el —, ziua de lucru de 8 ore şi chiar republica sînt *din punct de vedere logic* compatibile cu imperialismul, deşi nu-i surîd (!!) de loc, şi de aceea realizarea lor este extrem de dificilă".

N-am avea absolut nimic împotriva expresiei burschikos: republica nu „surîde" imperialismului — o vorbă de duh înfrumuseţează uneori studiile savante! — dacă în raţionamentele cu privire la o problemă serioasă ar mai exista *în afară* de ea şi o analiză economică şi politică a noţiunilor. La P. Kievski expresiile burschikos înlocuiesc această analiză, sînt menite să mascheze absenţa ei.

Ce înseamnă că „republica nu surîde imperialismului"? Şi de ce mă rog?

Republica este una dintre formele posibile ale suprastructurii politice a societăţii capitaliste şi încă cea mai democratică în condiţiile actuale. A declara: republica „nu surîde" imperialismului înseamnă a afirma că există o contradicţie între imperialism şi democraţie. Se prea poate ca această concluzie a noastră „să nu surîdă", ba chiar „să nu surîdă de loc" lui P. Kievski, dar ea rămîne incontestabilă.

Mai departe. De ce natură este această contradicţie între imperialism şi democraţie? Logică sau nelogică? P. Kievski utilizează cuvîntul „logic" fără să se gîndească şi de aceea nu observă că el îi serveşte în cazul de faţă pentru *a ascunde* (de ochii şi judecata cititorului, cît şi de ochii şi judecata autorului) *tocmai problema* pe care a pornit s-o discute! Această problemă este raportul dintre economic şi politic; raportul dintre condiţiile economice şi conţinutul economic al imperialismului, pe de o parte, şi una dintre formele politice, pe de altă parte. Orice „contradicţie" existentă în raţionamentele omului este o contradicţie logică; asta-i pură tautologie cu ajutorul căreia P. Kievski ocoleşte *fondul* problemei: avem de-a face cu o contradicţie „logică" între două fenomene sau situaţii *economice* (1)? Sau *politice* (2)? Sau între *economic* şi *politic* (3)?

Doar acesta este fondul problemei din moment ce s-a pus chestiunea caracterului irealizabil sau realizabil din

www.dacoromanica.ro

punct de vedere economic în condiţiile unei forme politice sau alta !

Dacă P. Kievski n-ar fi ocolit acest fond al problemei, ar fi văzut, probabil, că contradicţia dintre imperialism şi republică este contradicţia dintre economia capitalismului modern (anume a capitalismului monopolist) şi democraţia politică în general. Căci el nu va reuşi să dovedească niciodată că orice altă măsură democratică importantă şi radicală (alegerea funcţionarilor sau a ofiţerilor de către popor, libertatea totală a întrunirilor şi asociaţiilor etc.) contrazice mai puţin imperialismul (îi „surîde" mai mult dacă vreţi) decît republica.

Ajungem tocmai la situaţia asupra căreia *noi* am insistat în teze : imperialismul contrazice, contrazice „din punct de vedere logic", *întreaga* democraţie politică *în general*. Lui P. Kievski această teză a noastră „nu-i surîde" pentru că îi dărîmă întregul eşafodaj nelogic, dar ce să-i faci ? Oare să ne împăcăm într-adevăr cu procedeul celor care vor, chipurile, să combată anumite teze, dar care, în fapt, le promovează pe furiş camuflîndu-le prin afirmaţia că „republica nu surîde imperialismului" ?

Mai departe. De ce nu surîde republica imperialismului ? Şi cum îşi „îmbină" imperialismul economia cu republica ?

P. Kievski nu s-a gîndit la una ca asta. Îi vom aminti următoarele cuvinte ale lui Engels. Este vorba de republica democratică. Se pune întrebarea : poate bogăţia să domine sub o asemenea formă de guvernămînt ? Adică tocmai problema „contradicţiei" dintre economic şi politic.

Engels răspunde : „...Republica democratică în mod oficial nu mai cunoaşte deosebirile de avere" (dintre cetăţeni). „În această republică, bogăţia îşi exercită puterea în mod indirect, dar cu atît mai sigur ; pe de o parte sub forma coruperii directe a funcţionarilor" („exemplu clasic : America"), „pe de altă parte sub forma alianţei dintre guvern şi bursă..." [48].

Iată un model de analiză economică în problema „posibilităţii de realizare" a democraţiei în capitalism. Or, „posibilitatea de realizare" a autodeterminării în condi-

www.dacoromanica.ro

țiile imperialismului se încadrează și ea în această problemă!

Republica democratică contrazice „din punct de vedere logic" capitalismul, deoarece „oficial" pune pe același plan pe bogat și pe sărac. Iată o contradicție între orînduirea economică și suprastructura politică. Între imperialism și republică există de asemenea o contradicție, care este adîncită sau agravată de faptul că înlocuirea liberei concurențe prin monopol „îngreuiază" și mai mult realizarea oricăror libertăți politice.

Cum se împacă dar capitalismul cu democrația? Realizînd indirect în fapt atotputernicia capitalului! Asta prin două mijloace economice: 1) coruperea directă; 2) alianța dintre guvern și bursă. (În tezele noastre, acest lucru este exprimat prin cuvintele că în condițiile orînduirii burgheze capitalul financiar „are libertatea de a cumpăra și de a corupe orice guvern și orice funcționar public".)

Din moment ce domină producția de mărfuri, burghezia, puterea banilor, coruperea (directă și prin intermediul bursei) este „realizabilă" sub orice formă de guvernămînt, sub orice democrație.

Se pune întrebarea: ce se schimbă în această privință atunci cînd imperialismul ia locul capitalismului, adică capitalismul monopolist ia locul celui premonopolist?

Doar faptul că puterea bursei se mărește! Capitalul financiar este doar cel mai mare capital industrial, ajuns la monopol și contopit cu capitalul bancar. Marile bănci se contopesc cu bursa, înghițind-o. (În literatura cu privire la imperialism se vorbește despre slăbirea rolului bursei, dar numai în sensul că orice bancă gigantică este ea însăși o bursă.)

Mai departe. Dacă pentru „bogăție" în general este perfect realizabilă dominația asupra oricărei republici democratice cu ajutorul coruperii și al bursei, cum poate P. Kievski să afirme, fără să cadă într-o amuzantă „contradicție logică", că averea uriașă a trusturilor și băncilor care mînuiesc miliarde nu poate „realiza" puterea capitalului financiar asupra unei republici străine, adică asupra unei republici independente politicește??

www.dacoromanica.ro

Cum vine asta? Coruperea funcţionarilor este „irealizabilă" într-un stat străin? Sau „alianţa dintre guvern şi bursă" este numai o alianţă a guvernului propriu?

*
* *

Cititorul şi-a putut da seama chiar de pe acum că pentru a descurca şi a explica într-un limbaj popular 10 rînduri pline de confuzii e nevoie de circa 10 pagini de tipar. Nu avem posibilitate şi nici nu găsim necesar să analizăm tot atît de amănunţit fiecare raţionament al lui P. Kievski — şi nu există la el nici unul fără confuzii! — de vreme ce am analizat principalul. Vom arăta restul pe scurt.

4. EXEMPLUL NORVEGIEI

Norvegia „a realizat" dreptul la autodeterminare, aşa-zis, irealizabil în 1905, în era celui mai deşănţat imperialism. De aceea a vorbi despre „imposibilitatea de realizare" este nu numai absurd din punct de vedere teoretic, ci şi ridicol.

P. Kievski încearcă să conteste această afirmaţie, aruncîndu-ne supărat epitetul de „raţionalişti" (de unde pînă unde? raţionalistul se limitează la raţionamente, şi încă abstracte, în timp ce noi am venit cu un fapt cît se poate de concret! Nu cumva P. Kievski utilizează cuvîntul străin „raţionalist" tot aşa... cum să ne exprimăm mai eufemistic?... tot aşa de „reuşit" cum a folosit la începutul articolului său cuvîntul „extractiv", prezentîndu-şi consideraţiile „într-o formă extractivă"?).

P. Kievski ne reproşează că acordăm „importanţă aspectului exterior al fenomenelor, şi nu adevăratei lor esenţe". Să cercetăm, aşadar, adevărata esenţă.

El îşi începe contestaţia printr-un exemplu: promulgarea legii împotriva trusturilor nu dovedeşte că interzicerea trusturilor este irealizabilă. Este adevărat. Atît doar că exemplul nu e reuşit, deoarece pledează *împotriva* lui P. Kievski. Legea este o măsură politică, este politică. Economicul nu poate fi interzis prin nici un fel de măsură

www.dacoromanica.ro

politică. Nici o formă politică a Poloniei, indiferent dacă va fi o parte a Rusiei țariste sau a Germaniei, sau o regiune autonomă, sau un stat politiceşte independent, nu poate interzice sau desființa dependența ei de capitalul financiar al puterilor imperialiste, acapararea acțiunilor întreprinderilor ei de către acest capital.

În 1905 „a fost realizată" numai independența politică a Norvegiei. Ea nu-şi propunea şi nu putea să atingă problema dependenței economice. Tocmai asta spunem în tezele noastre. Noi am arătat anume că autodeterminarea se referă numai la politic, şi de aceea este greşit chiar a pune problema imposibilității realizării ei din punct de vedere economic. Iar P. Kievski „contestă" afirmațiile noastre, aducînd ca argument ineficacitatea interdicțiilor politice împotriva economicului! Halal „contestare"!

Mai departe.

„Unul sau chiar mai multe exemple privind victoria unor întreprinderi mici asupra unor întreprinderi mari nu sînt suficiente pentru a contesta teza justă a lui Marx potrivit căreia cursul general de dezvoltare a capitalismului este însoțit de concentrarea şi de centralizarea producției".

Acest argument constă şi el dintr-un *exemplu* nereuşit, ales pentru a abate atenția (cititorului şi autorului) de la adevărata esență a controversei.

În teza noastră se arată că e greşit a vorbi despre imposibilitatea realizării din punct de vedere economic a autodeterminării în acelaşi sens în care banii-muncă sînt irealizabili în capitalism. Nu poate exista nici un singur „exemplu" care să demonstreze o *asemenea* posibilitate de realizare. P. Kievski recunoaşte în mod tacit că aici avem dreptate, deoarece vine cu o *altă* interpretare a „imposibilității realizării".

De ce nu o face în mod direct? De ce nu îşi formulează deschis şi precis teza: „autodeterminarea, fiind irealizabilă sub aspectul economic în capitalism, contravine dezvoltării şi de aceea ea e reacționară sau constituie doar o excepție"?

Pentru că formularea fățişă a contratezei ar demasca din capul locului pe autor, care este silit să se ascundă.

www.dacoromanica.ro

Legea concentrării economice, a victoriei marii producţii asupra micii producţii este admisă şi de programul nostru, şi de programul de la Erfurt. P. Kievski ascunde faptul că nicăieri nu este admisă legea concentrării politice sau statale. Dacă aceasta este aceeaşi lege sau este tot o lege, de ce P. Kievski n-ar expune-o şi de ce n-ar propune o completare în programul nostru? E drept oare ca el să ne lase să avem un program necorespunzător, incomplet, din moment ce a descoperit această lege nouă a concentrării statale, lege avînd o importanţă practică, deoarece ar scuti programul nostru de concluzii greşite?

P. Kievski nu dă nici o formulare a legii, nu propune completarea programului nostru, deoarece intuieşte vag că ar deveni ridicol. Toată lumea ar izbucni în rîs faţă cu un „economism imperialist" atît de straniu dacă acest punct de vedere ar fi exprimat pe faţă şi, paralel cu legea înlăturării micii producţii de către marea producţie, ar fi formulată o „*lege*" (în legătură cu prima sau independent de ea) a înlăturării statelor mici de către statele mari!

Spre a lămuri acest lucru ne vom limita să-i punem lui P. Kievski o singură întrebare: de ce economiştii — nu cei între ghilimele — *nu* vorbesc despre „desrămarea" trusturilor sau a marilor bănci contemporane? despre posibilitatea unei astfel de destrămări şi despre putinţa ei de realizare? de ce pînă şi „economistul imperialist" — între ghilimele — se vede nevoit să admită ca posibilă şi realizabilă destrămarea marilor state, şi nu numai destrămarea în general, ci, de exemplu, despărţirea „micilor naţiuni" (nota bene!) de Rusia (§ *e* din capitolul 2 al articolului lui P. Kievski)?

În sfîrşit, spre a arăta şi mai concret cît de departe merge autorul nostru şi spre a-l pune în gardă, vom remarca următoarele: noi formulăm absolut făţiş legea înlăturării micii producţii de către marea producţie şi nimeni nu se teme să califice „exemplele" izolate „de victorie a unor mici întreprinderi asupra unora mari" drept un fenomen reacţionar. Deocamdată *nici un* adversar al autodeterminării nu s-a încumetat însă să califice drept reacţionară despărţirea Norvegiei de Suedia, deşi

www.dacoromanica.ro

noi am ridicat această problemă în literatură încă în 1914 *.

Marea producţie e irealizabilă dacă se menţin, de pildă, maşinile-unelte manuale ; ideea „destrămării" fabricilor mecanizate în ateliere manufacturiere e cu desăvîrşire absurdă. Tendinţa imperialistă spre imperii mari este pe deplin realizabilă şi, în practică, se realizează nu arareori sub forma unei uniuni imperialiste, de state independente în accepţia politică a cuvîntului. O asemenea uniune este posibilă şi se observă nu numai sub forma concurenţei economice a capitalurilor financiare a două ţări, dar şi sub forma „colaborării" militare într-un război imperialist. Lupta naţională, răscoala naţională, despărţirea naţională sînt pe deplin „realizabile" şi se observă în fapt *în condiţiile* imperialismului, intensificîndu-se chiar, deoarece imperialismul nu opreşte dezvoltarea capitalismului şi sporirea năzuinţelor democratice în masa populaţiei, ci *agravează* antagonismul dintre aceste năzuinţe democratice şi tendinţa antidemocratică a trusturilor.

Numai din punctul de vedere al „economismului imperialist", adică al unui marxism caricatural, poate fi ignorat, de pildă, următorul fenomen specific politicii imperialiste : pe de o parte, actualul război imperialist ne dă exemple de felul cum prin forţa legăturilor financiare şi a intereselor economice un stat mic, politiceşte independent, poate fi atras în lupta dintre marile puteri (Anglia şi Portugalia). Pe de altă parte, încălcarea democratismului în ceea ce priveşte naţiunile mici, mult mai neputincioase (economiceşte şi politiceşte) în faţa „protectorilor" lor imperialişti, provoacă fie răscoale (Irlanda), fie trecerea unor regimente întregi de partea duşmanului (cehii). Într-o asemenea situaţie, nu numai că e „realizabil" din punctul de vedere al capitalului financiar, dar *uneori* este de-a dreptul *avantajos* pentru trusturi, pentru politica *lor* imperialistă, pentru războiul *lor* imperialist să se acorde *uneia* sau *alteia* dintre naţiunile mici cît mai multe libertăţi democratice, mergînd pînă la independenţa de stat, numai să nu rişte compromiterea „propriilor"

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 25, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 312—318. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

operaţii militare. A ignora specificul raporturilor politice şi strategice şi a repeta cînd trebuie şi cînd nu trebuie acelaşi cuvînt învăţat pe de rost : „imperialism", ăsta nu mai e marxism.

Despre Norvegia, P. Kievski ne spune în primul rînd că ea „a fost totdeauna un stat independent". Este un neadevăr care nu poate fi explicat decît prin neglijenţa burschikose a autorului şi prin neatenţia sa faţă de problemele politice. Pînă în 1905 Norvegia *nu* a fost un stat independent, ci s-a bucurat doar de o autonomie deosebit de largă. Suedia a recunoscut independenţa de stat a Norvegiei numai *după* ce aceasta s-a despărţit de ea. Dacă Norvegia „ar fi fost totdeauna un stat independent", guvernul suedez n-ar fi comunicat celorlalte state la 26 octombrie 1905 că recunoaşte de aici înainte Norvegia ca ţară independentă.

În al doilea rînd, P. Kievski dă o serie de citate pentru a demonstra că Norvegia privea spre Apus, iar Suedia spre Răsărit, că în prima „a lucrat" cu precădere capitalul financiar englez, iar în cealaltă capitalul financiar german etc. De aici el trage triumfător concluzia : „acest exemplu" (al Norvegiei) „se încadrează în întregime în schemele noastre".

Iată o mostră de logică a „economismului imperialist" ! În tezele noastre se arată că capitalul financiar poate domina în „orice ţară", „fie chiar independentă", şi că de aceea toate raţionamentele cu privire la „imposibilitatea realizării" autodeterminării din punctul de vedere al capitalului financiar sînt o totală confuzie. Ni se aduc date care *confirmă* teza noastră cu privire la rolul capitalului financiar străin în Norvegia *atît înainte, cît şi după* despărţire, cu aerul că asta *ar dezminţi* afirmaţiile noastre ! !

A vorbi cîte ceva despre capitalul financiar şi *a ignora* pe acest motiv problemele politice înseamnă a discuta despre politică ?

Nu. Greşelile logice ale „economismului" n-au făcut să dispară problemele politice. În Norvegia, capitalul financiar englez „a lucrat" şi înainte, şi după despărţire. În Polonia, capitalul financiar german „a lucrat" înainte de

www.dacoromanica.ro

despărţirea ei de Rusia şi „va lucra" în *orice* situaţie politică. Este un adevăr atît de elementar, încît e penibil să-l repeţi, dar ce să-i faci dacă se uită adevărurile elementare?

Oare asta face să dispară problema politică a unei anumite situaţii a Norvegiei? a apartenenţei ei la Suedia? a atitudinii muncitorilor atunci cînd s-a pus problema despărţirii?

P. Kievski s-a eschivat de la aceste probleme, deoarece ele lovesc crîncen în „economişti". Dar în viaţă ele s-au pus şi se pun mereu. În viaţă s-a pus problema: poate oare fi socotit social-democrat muncitorul suedez care nu recunoaşte dreptul Norvegiei la despărţire? *Nu.*

Aristocraţii suedezi s-au pronunţat pentru un război împotriva Norvegiei, popii de asemenea. Dacă P. Kievski „a ignorat" acest fapt din istoria poporului norvegian, nu înseamnă că el a dispărut. Muncitorul suedez putea, rămînînd social-democrat, să sfătuiască pe norvegieni să voteze împotriva despărţirii (plebiscitul din Norvegia în problema despărţirii a avut loc la 13 august 1905 şi s-a soldat cu 368 200 de voturi pentru despărţire şi 184 contra, la vot participînd circa 80% din persoanele cu drept de vot). Dar muncitorul suedez care, întocmai ca şi aristocraţia şi burghezia suedeză, ar fi negat dreptul norvegienilor de a hotărî ei înşişi în această problemă, fără suedezi, indiferent de voinţa acestora, ar fi fost *un social-şovinist* şi *un nemernic de netolerat în partidul social-democrat.*

Iată aplicarea § 9 al programului partidului nostru, peste care a încercat *să sară* „economistul" nostru „imperialist". Nu veţi reuşi să săriţi, domnilor, fără a cădea în braţele şovinismului!

Dar muncitorul norvegian? Era el oare obligat din punctul de vedere al internaţionalismului să voteze *pentru* despărţire? Cîtuşi de puţin. El putea, rămînînd social-democrat, să voteze contra. El şi-ar fi încălcat datoria de membru al partidului social-democrat numai în cazul cînd ar fi întins o mînă tovărăşească unui muncitor suedez ultrareacţionar care s-ar fi pronunţat împotriva *libertăţii* de despărţire a Norvegiei.

www.dacoromanica.ro

Sînt unii oameni care nu vor să vadă această deosebire elementară dintre situaţia muncitorului norvegian şi a celui suedez. Dar ei se autodemască *ocolind* o asemenea problemă — cea mai concretă dintre cele mai concrete probleme politice — pe care noi le-o punem direct. Ei tac, se eschivează, cedînd poziţia.

Pentru a dovedi că problema „norvegiană" se poate pune în Rusia, noi am formulat în mod expres teza : în cazul existenţei unor condiţii de ordin *pur* militar şi strategic, este pe deplin realizabil şi *acum* un stat polonez separat. P. Kievski doreşte „să discute" — şi tace ! !

Adăugăm : şi Finlanda, pornind de la considerente *pur* militare şi strategice, în cazul unui anumit deznodămînt al *actualului* război imperialist (de pildă alăturarea Suediei de partea germanilor şi o semivictorie a acestora), *poate* foarte bine să devină un stat separat fără să submineze „posibilitatea de realizare" a vreunei operaţii a capitalului financiar, fără să facă „irealizabilă" acapararea acţiunilor căilor ferate finlandeze şi a altor întreprinderi *.

P. Kievski caută să scape de problemele politice neplăcute pentru el printr-o frază grandilocventă extrem de caracteristică pentru „raţionamentul" lui : ...„Sabia lui Damocles poate să cadă în fiece minut (aşa se spune textual la sfîrşitul § *c* al capitolului I)... şi să curme existenţa atelierului «independent»" („aluzie" la mica Suedie şi Norvegie).

Ei, vezi, asta înseamnă marxism adevărat : de 10 ani există un stat norvegian separat, a cărui despărţire de Suedia a fost apreciată de guvernul *suedez* ca fiind „o măsură revoluţionară". Dar merită oare să analizăm pro-

* Dacă, în cazul unui anumit deznodămînt al actualului război, formarea unor noi state în Europa, a unui stat polonez, finlandez etc., este pe deplin „realizabilă" fără cea mai mică încălcare a condiţiilor dezvoltării imperialismului şi a forţei lui — dimpotrivă, *intensificîndu-se* influenţa, legăturile şi presiunea capitalului financiar —, în cazul unui alt deznodămînt al războiului formarea unui nou stat maghiar, ceh etc. este „realizabilă" *în aceeaşi măsură*. Imperialiştii englezi proiectează încă de pe acum această a doua alternativă în cazul victoriei lor. Epoca imperialistă nu spulberă nici năzuinţele naţiunilor spre independenţa lor politică, nici „posibilitatea de realizare" a acestor năzuinţe în *cadrul* relaţiilor imperialiste pe scară mondială. *În afara* acestui cadru însă, nici republica în Rusia şi în genere nici o altă mare transformare democratică în vreo parte a lumii nu este „realizabilă" fără o serie de revoluţii şi nu este trainică fără socialism. P. Kievski n-a înţeles de loc, absolut de loc, raportul dintre imperialism şi democraţie.

www.dacoromanica.ro

blemele *politice* care decurg de aici dacă am citit „Capitalul financiar" al lui Hilferding şi l-am „înţeles" în sensul că „în fiece minut" — dacă spui ceva, apoi s-o spui în gura mare ! — un stat mic poate să dispară ? Mai merită să dăm atenţie faptului că am denaturat marxismul, transformîndu-l în „economism", şi că ne-am preschimbat politica într-o repetare a discursurilor şoviniştilor autentic ruşi ?

Mare greşeală au făcut muncitorii ruşi în 1905 luptînd pentru republică : doar capitalul financiar se şi mobilizase împotriva ei şi în Franţa, şi în Anglia etc., şi dacă ar fi apărut „sabia lui Damocles" putea s-o reteze „în fiece minut" !

*
* *

„Revendicarea autodeterminării naţionale nu este... utopică în programul-minimum : ea nu contravine dezvoltării sociale, întrucît înfăptuirea ei n-ar opri această dezvoltare". P. Kievski combate acest citat din Martov în acelaşi paragraf al articolului său în care dă „citate" cu privire la Norvegia, citate care *dovedesc* încă şi încă o dată faptul îndeobşte cunoscut că „autodeterminarea" şi despărţirea Norvegiei *nu au oprit nici* dezvoltarea în general, *nici* creşterea operaţiilor capitalului financiar în special, *nici* acapararea Norvegiei de către englezi !

Nu o dată au existat la noi bolşevici, ca, de pildă, Aleksinski, care în 1908—1910 polemiza cu Martov *exact atunci* cînd acesta avea dreptate ! Ferească-ne sfîntul de aşa „aliaţi" !

5. „MONISM ŞI DUALISM"

Reproşîndu-ne „interpretarea dualistă a revendicării", P. Kievski scrie :

„*Acţiunea* monistă a Internaţionalei este înlocuită printr-o *propagandă* dualistă".

www.dacoromanica.ro

Totul sună foarte marxist, materialist: acţiunea, care e unitară, este opusă propagandei, care e „dualistă". Din păcate, privind chestiunea mai îndeaproape, trebuie să spunem că avem de-a face cu acelaşi „monism" *verbal* ca şi la Dühring „Dacă vom îngloba o perie de ghete în categoria mamifer — scria Engels împotriva „monismului" lui Dühring —, asta n-o să facă nicidecum să-i crească mamele" [49].

Ceea ce înseamnă că nu pot fi *declarate* „unitare" decît lucrurile, însuşirile, fenomenele, acţiunile care sînt *unitare* în realitatea obiectivă. Un *„fleac"* de care autorul nostru n-a ţinut seama!

El vede la noi „dualism", în primul rînd, în faptul că cerem din capul locului muncitorilor aparţinînd naţiunilor asuprite *nu acelaşi lucru* pe care-l cerem — este vorba numai de problema naţională — muncitorilor aparţinînd naţiunilor asupritoare.

Ca să putem verifica dacă „monismul" lui P. Kievski nu este aici identic cu „monismul" lui Dühring, trebuie să vedem cum stau lucrurile în *realitatea obiectivă.*

Oare în problema naţională situaţia *reală* în care se află muncitorii aparţinînd naţiunilor asupritoare este identică cu aceea a muncitorilor aparţinînd naţiunilor asuprite?

Nu.

(1) Sub raport *economic,* deosebirea constă în faptul că o parte a clasei muncitoare din ţările asupritoare capătă fărîmituri din *supraprofitul* pe care-l obţine burghezia naţiunilor asupritoare, luînd întotdeauna şapte piei de pe muncitorii naţiunilor asuprite. Datele economice arată că procentul celor ce ajung „maiştri" este *mai mare* printre muncitorii naţiunilor asupritoare decît printre muncitorii naţiunilor asuprite; un procent *mai mare* dintre muncitorii aparţinînd naţiunilor asupritoare ajunge în rîndurile *aristocraţiei* clasei muncitoare *. Este un fapt. Muncitorii naţiunii asupritoare participă *într-o anumită măsură* la

* Vezi, de pildă, cartea lui Gurvici despre imigraţia în America şi despre situaţia clasei muncitoare din America publicată în limba engleză („Immigration and Labor").

www.dacoromanica.ro

jefuirea de către burghezia *lor* a muncitorilor (şi a maselor populaţiei) naţiunii asuprite.

(2) Sub raport *politic*, deosebirea este aceea că muncitorii naţiunilor asupritoare au, în comparaţie cu muncitorii naţiunii asuprite, o situaţie *privilegiată* într-o serie întreagă de domenii ale vieţii politice.

(3) Sub raport *ideologic* sau spiritual, deosebirea constă în faptul că muncitorii naţiunilor asupritoare sînt educaţi întotdeauna de şcoală şi de viaţă într-un spirit de desconsiderare sau de dispreţ faţă de muncitorii naţiunilor asuprite. De pildă, orice velicorus care a fost educat de velicoruşi sau a trăit printre ei a *simţit* asta.

Aşadar, în realitatea obiectivă se manifestă *pe toate liniile* o deosebire, adică un „dualism" în lumea obiectivă, independent de voinţa şi de conştiinţa diferitelor persoane.

Cum să calificăm după toate astea cuvintele lui P. Kievski cu privire la „acţiunea monistă a Internaţionalei" ?

Drept o frază sforăitoare, fără conţinut, şi atît.

Pentru ca acţiunea Internaţionalei, care *în viaţă* este alcătuită din muncitori *împărţiţi* în muncitori aparţinînd naţiunilor asupritoare şi muncitori aparţinînd naţiunilor asuprite, *să fie unitară*, e necesar ca propaganda să fie dusă *în mod diferenţiat* în cele două cazuri : iată cum trebuie să se raţioneze de pe poziţiile adevăratului „monism" (şi nu ale monismului gen Dühring), de pe poziţiile materialismului lui Marx !

Un exemplu ? Am dat (acum doi ani şi mai bine în presa legală !) pe cel al Norvegiei şi nimeni n-a încercat să ne dezmintă. În acest caz concret şi luat din viaţă, *acţiunea* muncitorilor norvegieni şi suedezi a fost „monistă", unitară, internaţionalistă *numai* pentru că şi numai în măsura în care muncitorii suedezi au apărat în mod *necondiţionat* libertatea de despărţire a Norvegiei, iar cei norvegieni au pus în mod *condiţionat* problema acestei despărţiri. Dacă muncitorii suedezi nu s-ar fi pronunţat *în mod necondiţionat* pentru libertatea de despărţire a norvegienilor, atunci ei ar fi fost *şovinişti*, complici ai şovinismului moşierilor suedezi, care voiau „să păstreze" Norvegia prin forţă, prin război.

www.dacoromanica.ro

Dacă muncitorii norvegieni *n-ar* fi pus problema despărţirii *în mod condiţionat*, adică în sensul că şi membrii partidului social-democrat pot vota şi face propagandă împotriva despărţirii, ei şi-ar fi încălcat datoria de internaţionalişti şi ar fi căzut într-un naţionalism norvegian, îngust, *burghez*. De ce? Pentru că cea care înfăptuia despărţirea era *burghezia* şi nu proletariatul! pentru că burghezia norvegiană (ca orice altă burghezie) caută *întotdeauna* să dezbine pe muncitorii din ţara sa şi dintr-o ţară „străină"! pentru că orice revendicare democratică (inclusiv autodeterminarea) este pentru muncitorii conştienţi *subordonată* intereselor supreme ale socialismului. Dacă, de pildă, despărţirea Norvegiei de Suedia s-ar fi soldat în mod cert sau probabil cu un război între Anglia şi Germania, atunci *din acest motiv* muncitorii norvegieni ar fi trebuit să se pronunţe împotriva despărţirii. Iar cei suedezi ar fi avut în aceste condiţii dreptul şi posibilitatea ca, fără a înceta de a fi socialişti, să facă agitaţie împotriva despărţirii *numai* dacă pînă atunci au dus o luptă sistematică consecventă, permanentă *împotriva* guvernului suedez, pentru *libertatea* de despărţire a Norvegiei. În caz contrar, muncitorii norvegieni şi poporul norvegian *n-ar fi crezut* şi *n-ar fi putut* să creadă că sfatul dat lor de muncitorii suedezi e bine intenţionat.

Toată nenorocirea adversarilor autodeterminării este că ei încearcă să scape prin abstracţii moarte, *temîndu-se* să analizeze pînă la capăt un singur exemplu concret din viaţa reală. Indicaţia noastră concretă din teze cu privire la faptul că un nou stat polonez este într-un totul „realizabil" *astăzi*, într-o anumită conjunctură exclusiv militară, strategică *, nu a fost contestată nici de polonezi şi nici de P. Kievski. Dar nimeni n-a vrut *să se gîndească* la consecinţele acestei recunoaşteri tacite a faptului că avem dreptate. Or, de aici decurge în mod evident că propaganda internaţionaliştilor *nu poate fi* identică printre ruşi şi printre polonezi dacă vrea să educe şi pe unii şi pe alţii în vederea unei „acţiuni unitare". Muncitorul velicorus (şi cel german) este dator să se pronunţe

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 261—262. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

în mod necondiţionat pentru libertatea de despărţire a Poloniei, deoarece altfel el ar fi *acum în fapt* un lacheu al lui Nicolaie al II-lea sau al lui Hindenburg. Muncitorul polonez *ar putea* să se pronunţe pentru despărţire *numai* în mod condiţionat, deoarece a specula (aşa cum fac frachii) victoria unei burghezii imperialiste sau a alteia înseamnă a deveni un lacheu *al ei*. A nu înţelege această deosebire, care este condiţia unei „acţiuni moniste" a Internaţionalei, echivalează cu a nu înţelege de ce, pentru a porni o „acţiune monistă" împotriva armatei ţariste, să zicem, lîngă Moscova, armata revoluţionară din Nijni ar trebui să meargă spre apus, iar cea din Smolensk spre răsărit.

*
* *

În al doilea rînd, noul nostru adept al monismului lui Dühring ne reproşează că nu ne preocupăm de o „cît mai mare coeziune organizatorică a diferitelor secţii naţionale ale Internaţionalei" în cazul unei revoluţii sociale. În socialism nu mai poate fi vorba de autodeterminare, scrie P. Kievski, deoarece în cazul acesta nu mai poate fi vorba de stat. Şi asta se scrie pentru a ne combate pe noi ! Dar noi am declarat clar şi precis pe trei rînduri — ultimele trei rînduri din primul paragraf al tezelor noastre — că „democraţia este şi ea o formă de stat, care trebuie să dispară atunci cînd va dispărea statul" *. Tocmai acest adevăr îl repetă — „combătîndu-ne", desigur, pe noi ! — P. Kievski *pe cele cîteva pagini* ale paragrafului *c* (capitolul I) şi-l repetă *denaturîndu-l*. „Noi am conceput întotdeauna şi concepem — scrie el — orînduirea socialistă ca un sistem economic centralizat strict democratic (! ! ?), în cadrul căruia statul, ca aparat de dominaţie a unei părţi a populaţiei asupra alteia, dispare". Avem aici o confuzie, deoarece democraţia este *şi ea* dominaţia „unei părţi a populaţiei asupra alteia", este *şi ea* stat. Autorul n-a înţeles, evident, în ce constă *dispariţia treptată* a statului

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 260. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

după victoria socialismului şi care sînt condiţiile acestui proces.

Dar principalul îl constituie „obiecţiile" lui care se referă la epoca revoluţiei sociale. Aruncîndu-ne cuvinte de ocară ca „talmudişti ai autodeterminării", autorul spune: „Noi concepem acest proces (revoluţia socială) ca o acţiune unită a proletarilor din toate (!!) ţările care distrug graniţele statului burghez (!!), care dărîmă stîlpii de frontieră" (nu o dată cu „distrugerea graniţelor"?), „care aruncă în aer (!!) comunitatea naţională şi statornicesc comunitatea de clasă".

Să nu-i fie cu supărare severului judecător al „talmudiştilor": aici găsim o mulţime de fraze, dar nici urmă de „idee".

Revoluţia socială nu poate să fie acţiunea unită a proletarilor din *toate* ţările pentru simplul motiv că majoritatea ţărilor şi majoritatea populaţiei de pe glob nu se află încă în stadiul capitalist de dezvoltare sau e abia la începutul lui. Noi am spus asta în § 6 din teze *, dar P. Kievski, pur şi simplu din neatenţie sau din incapacitate de a raţiona, „n-a remarcat" că noi nu am formulat paragraful în van, ci cu scopul precis de a respinge denaturările caricaturale ale marxismului. Pentru socialism sînt maturizate *numai* ţările înaintate din Occident şi din America de Nord. În scrisoarea lui Engels către Kautsky („Sbornik Soţial-Demokrata"), P. Kievski poate să găsească o ilustrare concretă a „ideii" — reale şi nu numai anunţate — că a visa la o „acţiune unită a proletarilor din *toate* ţările" înseamnă a amîna socialismul pînă la calendele greceşti, adică a nu-l înfăptui niciodată.

Socialismul va fi înfăptuit prin acţiuni unite nu ale proletarilor din toate ţările, ci din puţinele ţări care au atins treapta de dezvoltare a capitalismului *înaintat*. Neînţelegerea acestui fapt stă la baza erorii lui P. Kievski. În *aceste* ţări înaintate (Anglia, Franţa, Germania şi altele), problema naţională a fost rezolvată demult, comunitatea naţională s-a perimat demult; aici nu există în

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 268—269. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

mod *obiectiv* „sarcini naţionale generale". De aceea numai aici se poate *astăzi* „arunca în aer" comunitatea naţională, se poate statornici o comunitate de clasă.

Alta este situaţia în ţările *ne*dezvoltate, în acele ţări pe care noi le-am încadrat (în § 6 al tezelor noastre) la rubrica a 2-a şi a 3-a, adică în toată Europa răsăriteană şi în toate coloniile şi semicoloniile. Aici *mai* există, ca o regulă generală, naţiuni asuprite şi nedezvoltate din punct de vedere capitalist. În cadrul acestor naţiuni mai există încă în mod *obiectiv* sarcini naţionale generale, anume sarcini *democratice*, sarcini *legate de scuturarea jugului străin*.

Ca exemplu de asemenea naţiuni, Engels citează India, spunînd că ea ar putea face o revoluţie împotriva socialismului victorios, deoarece Engels era departe de acel ridicol „economism imperialist" care-şi imaginează că proletariatul învingător în ţările înaintate va desfiinţa pretutindeni „de la sine", fără anumite măsuri *democratice*, asuprirea naţională. Proletariatul învingător reorganizează ţările în care a repurtat victoria. Asta nu se poate face dintr-o dată şi nici burghezia nu poate „fi învinsă" dintr-o dată. Noi am subliniat în mod intenţionat acest lucru în tezele noastre şi P. Kievski iarăşi nu s-a gîndit *de ce-l* subliniem legat de problema naţională.

În timp ce proletariatul din ţările înaintate răstoarnă burghezia şi respinge tentativele ei contrarevoluţionare, naţiunile nedezvoltate şi asuprite nu stau în aşteptare, nu-şi încetează existenţa, nu dispar. Dacă ele folosesc pînă şi războiul din 1915—1916, care este o criză a burgheziei imperialiste cu totul neînsemnată faţă de o revoluţie socială, pentru a porni o serie de răscoale (coloniile, Irlanda), nu încape îndoială că cu atît mai vîrtos se vor folosi ele în acest scop de *marea criză* care va fi războiul civil din ţările înaintate.

Revoluţia socială nu poate arăta altfel decît ca o epocă în care războiul civil al proletariatului împotriva burgheziei din ţările înaintate se va îmbina cu *o serie întreagă* de mişcări democratice şi revoluţionare, inclusiv cele de eliberare naţională, ale naţiunilor nedezvoltate, înapoiate şi asuprite.

www.dacoromanica.ro

De ce? Pentru că capitalismul se dezvoltă inegal, iar realitatea obiectivă ne arată că pe lîngă naţiuni capitaliste foarte dezvoltate există o serie întreagă de naţiuni foarte slab dezvoltate sau complet nedezvoltate din punct de vedere economic. P. Kievski n-a aprofundat cîtuşi de puţin problema condiţiilor *obiective* ale revoluţiei sociale sub aspectul maturităţii economice a diferitelor ţări, şi de aceea reproşul lui că *noi* „născocim", chipurile, unde să aplicăm autodeterminarea înseamnă într-adevăr a arunca vina ta asupra altuia.

Cu o rîvnă demnă de o cauză mai bună, P. Kievski repetă pînă la refuz citate din Marx şi Engels cu privire la faptul că mijloacele de izbăvire a omenirii de diferite calamităţi sociale „nu" trebuie „născocite, ci descoperite în condiţiile materiale existente". Aceste citate repetate nu pot să nu-mi evoce „economiştii" de tristă amintire care rumegau tot atît de plicticos... „noua lor descoperire" cu privire la victoria capitalismului în Rusia. P. Kievski vrea să ne „dea gata" cu aceste citate, susţinînd că noi am născoci condiţiile aplicării autodeterminării naţiunilor în epoca imperialistă! Totuşi, tot la el citim următoarea „mărturisire imprudentă":

„Însuşi faptul că noi sîntem *împotriva* (subliniat de autor) apărării patriei arată cît se poate de clar că vom opune o rezistenţă activă oricărei înăbuşiri a răscoalei naţionale, deoarece în felul acesta vom lupta împotriva duşmanului nostru de moarte: imperialismul" (cap. II, § *c* din articol).

Nu poţi critica un anumit autor, nu-i poţi *răspunde* fără să citezi în întregime măcar tezele cele mai importante din articolul lui. Dar, îndată ce citezi în întregime chiar o singură teză a lui P. Kievski, găseşti în fiecare frază 2—3 greşeli sau lucruri nechibzuite care denaturează marxismul!

1) P. Kievski n-a remarcat că răscoala naţională este *şi ea* „apărarea patriei"! Or, cine reflectează cît de puţin se convinge că tocmai aşa stau lucrurile, întrucît *orice* „naţiune care se răscoală" „se apără" împotriva unei naţiuni asupritoare, îşi apără limba, teritoriul, patria.

www.dacoromanica.ro

Orice asuprire națională provoacă riposta *maselor largi* ale poporului, iar *sensul* oricărei riposte a populației care suferă asuprirea națională este răscoala națională. Dacă adeseori observăm (îndeosebi în Austria și Rusia) că burghezia națiunilor asuprite flecărește *numai* despre răscoala națională, iar în fapt încheie tranzacții reacționare cu burghezia națiunii asupritoare, fără știrea *și împotriva* propriului ei popor, în astfel de cazuri critica marxiștilor revoluționari trebuie să fie îndreptată nu împotriva mișcării naționale, ci împotriva degenerării, trivializării, denaturării, transformării ei într-o ciorovăială meschină. În treacăt fie zis, foarte mulți social-democrați din Austria și Rusia uită acest lucru, și ura lor *legitimă* față de ciorovăielile naționale meschine, triviale, jalnice, cum ar fi certurile și încăierările pe astfel de teme : care dintre limbi să figureze pe partea de sus a tăbliței indicînd denumirea străzilor, această ură legitimă îi duce la refuzul de a sprijini lupta națională. Noi nu vom „sprijini" bufonada jocului de-a republica într-un principat ca Monaco sau aventurile „republicane" ale „generalilor" din micile state din America de Sud sau de pe vreo insulă din Oceanul Pacific, ceea ce nu înseamnă că ne este îngăduit să dăm uitării lozinca republicii pentru mișcările democratice și socialiste serioase. Noi ridiculizăm și trebuie să ridiculizăm jalnica ciorovăială și tîrguiala națională a națiunilor din Rusia și Austria, ceea ce nu înseamnă că ne este îngăduit să refuzăm a sprijini o răscoală națională sau oricare luptă serioasă dusă de un întreg popor împotriva asupririi naționale.

2) Dacă răscoalele naționale nu sînt posibile în „epoca imperialistă", P. Kievski nu este în drept să vorbească de ele. Dacă ele sînt posibile, atunci praful se alege din toate frazele sale interminabile despre „monism", despre faptul că noi „născocim" exemple de autodeterminare în imperialism etc. etc. Astfel, P. Kievski își dă singur la cap.

Dacă „noi" „opunem o rezistență activă înăbușirii" „răscoalei naționale" — caz considerat ca posibil de „*în sine*" P. Kievski —, ce se întîmplă ?

Rezultă o *acțiune* dublă, „dualistă", dacă e să utilizăm termenul filozofic respectiv tot atît de nelalocul lui pe cît

www.dacoromanica.ro

îl utilizează şi autorul nostru : (a) În primul rînd, o „acţiune" a proletariatului şi a ţărănimii care suferă asuprirea naţională *împreună* cu burghezia care suferă asuprirea naţională *împotriva* naţiunii asupritoare ; (b) în al doilea rînd, o „acţiune" a proletariatului sau a părţii lui conştiente din cadrul naţiunii asupritoare *împotriva* burgheziei şi a tuturor elementelor naţiunii asupritoare care o urmează.

Nesfîrşitul şuvoi de fraze împotriva „blocului naţional", a „iluziilor" naţionale, împotriva „otrăvii" naţionalismului, împotriva „aţîţării urii naţionale" şi tot ce mai îndrugă P. Kievski nu sînt decît nişte mofturi, deoarece, sfătuind proletariatul din ţările asupritoare (pe care, să nu uităm, el îl consideră o forţă serioasă) „să opună o rezistenţă activă înăbuşirii răscoalei naţionale", autorul *aţîţă* implicit ura naţională, *sprijină* implicit „blocul cu burghezia" al muncitorilor din ţările asuprite.

3) Dacă în imperialism sînt posibile răscoale naţionale, atunci sînt posibile şi războaie naţionale. Sub raport politic, între ele nu există o mare deosebire. Istoricii militari ai războaielor clasează pe bună dreptate răscoalele printre războaie. Dar, cum P. Kievski nu raţionează, el face ca propriile sale argumente să se întoarcă atît împotriva sa, cît şi împotriva lui Junius şi a grupului „Die Internationale", care neagă *posibilitatea* războaielor naţionale în condiţiile imperialismului. Iar această negare este singura fundamentare teoretică imaginabilă a concepţiei care neagă autodeterminarea naţiunilor în imperialism.

4) Ce este, în fond, o răscoală „naţională" ? O răscoală care aspiră la independenţa *politică* a naţiunii asuprite, adică la un stat naţional *separat.*

Dacă proletariatul naţiunii asupritoare este o forţă serioasă (cum presupune şi trebuie să presupună autorul avînd în vedere epoca imperialismului), hotărîrea acestui proletariat „de a opune o rezistenţă activă înăbuşirii răscoalei naţionale" *nu înseamnă oare sprijinirea* creării unui stat naţional separat ? Fireşte că da !

www.dacoromanica.ro

Bravul nostru autor care neagă „posibilitatea realizării" autodeterminării a ajuns să spună că proletariatul conştient din ţările înaintate trebuie *să sprijine* înfăptuirea acestei măsuri „irealizabile" !

5) *De ce* trebuie ca „noi" „să opunem o rezistenţă activă" înăbuşirii răscoalei naţionale ? P. Kievski aduce aici un singur argument : „deoarece în felul acesta vom lupta împotriva duşmanului nostru de moarte — imperialismul". Toată *tăria* argumentului se reduce la expresia *tare :* „de moarte", după cum în genere autorul nostru substituie tăriei argumentelor tăria vorbelor mari şi răsunătoare, de pildă „înfigînd o suliţă în trupul tremurînd al burgheziei" şi alte floricele de stil à la Aleksinski.

Dar argumentul lui P. Kievski *este eronat.* Imperialismul este în aceeaşi măsură duşmanul nostru „de moarte" ca şi capitalismul. Asta e adevărat. Dar nici un marxist nu va uita că capitalismul este progresist faţă de feudalism şi tot aşa imperialismul faţă de capitalismul premonopolist. Deci *n u* avem dreptul să sprijinim orice luptă împotriva imperialismului. Noi *nu* vom sprijini lupta claselor reacţionare împotriva imperialismului, *nu* vom sprijini răscoala claselor reacţionare împotriva imperialismului şi a capitalismului.

Deci, dacă autorul recunoaşte necesitatea de a sprijini răscoala naţiunilor asuprite („a opune o rezistenţă activă" înăbuşirii răscoalei înseamnă a sprijini răscoala), el recunoaşte implicit *caracterul progresist* al răscoalei naţionale, *caracterul progresist* al formării, în caz de succes al acestei răscoale, a unui stat nou şi separat, al stabilirii de noi frontiere etc.

Autorul literalmente nu reuşeşte s-o scoată la capăt *cu nici unul* din raţionamentele sale politice !

Răscoala care a avut loc în Irlanda în 1916 după publicarea tezelor noastre în „Vorbote" nr. 2 a dovedit, în treacăt fie zis, că n-am aruncat vorbe-n vînt atunci cînd am arătat posibilitatea răscoalelor naţionale *chiar şi* în Europa !

www.dacoromanica.ro

6. ALTE PROBLEME POLITICE PE CARE P. KIEVSKI LE ABORDEAZĂ ŞI LE DENATUREAZĂ

Noi am declarat în teze că eliberarea coloniilor este tot autodeterminarea naţiunilor. Europenii uită adesea că popoarele coloniale sînt *şi ele* naţiuni, dar a tolera o asemenea „amnezie" înseamnă a tolera şovinismul.

P. Kievski „obiectează" :

Coloniile de tip pur *„nu au* un proletariat în adevăratul sens al cuvîntului" (sfîrşitul § *c* din cap. II). „Pentru cine să preconizăm atunci «autodeterminarea» ? Pentru burghezia din colonii ? Pentru felahi ? Pentru ţărani ? Desigur că nu. Ar fi absurd ca *socialiştii* (subliniat de P. Kievski) să lanseze lozinca autodeterminării pentru colonii, deoarece este în general absurd a lansa lozinci ale partidului muncitoresc pentru ţări în care nu există muncitori".

Oricît de aprig la mînie ar fi P. Kievski, care califică punctul nostru de vedere drept „absurd", vom îndrăzni totuşi să-i arătăm în mod respectuos că argumentele lui sînt eronate. Numai „economiştii", de tristă amintire, credeau că „lozincile partidului muncitoresc" sînt lansate *numai* pentru muncitori *. Nu, aceste lozinci sînt lansate pentru întreaga populaţie muncitoare, pentru întregul popor. Acea parte a programului nostru care conţine revendicări democratice — la a cărei însemnătate P. Kievski n-a reflectat „în general" — se adresează în mod special întregului popor şi de aceea vorbim acolo de „popor" **.

Noi am considerat că popoarele coloniale şi semicoloniale numără 1 000 000 000 de oameni, iar P. Kievski nu şi-a dat osteneala să dezmintă această declaraţie foarte concretă a noastră. Din aceşti 1 000 000 000 de oameni, peste 700 000 000 (China, India, Persia şi Egipt) trăiesc în ţări în care *există* muncitori. Dar chiar şi pentru ţările coloniale în care nu există muncitori, în care există numai stăpîni de sclavi şi sclavi etc., nu numai că *nu* e absurd, dar e chiar *obligatoriu* pentru orice marxist să pre-

* Îl sfătuim pe P. Kievski să recitească scrierile lui A. Martînov & Co. din 1899—1901. Va găsi acolo multe dintre argumentele „sale".

** Unii adversari ciudaţi ai „autodeterminării naţiunilor" aduc împotriva noastră argumentul că „naţiunile" sînt împărţite în clase ! Noi arătăm de obicei acestor marxişti caricaturali că în partea din programul nostru care cuprinde revendicări democratice se vorbeşte de „suveranitatea poporului".

www.dacoromanica.ro

conizeze „autodeterminarea". Dacă se va gîndi puţin, P. Kievski va înţelege, desigur, acest lucru, după cum va înţelege şi faptul că lozinca „autodeterminării" este lansată întotdeauna „pentru" *două* naţiuni : naţiunea asuprită şi cea *asupritoare.*

Altă „obiecţie" a lui P. Kievski :

„De aceea, în ceea ce priveşte coloniile, noi ne limităm la o lozincă negativă, adică la revendicarea prezentată de socialişti guvernelor lor : «afară din colonii !». Această revendicare, irealizabilă în capitalism, ascute lupta împotriva imperialismului, dar nu contravine dezvoltării, deoarece societatea socialistă nu va stăpîni colonii".

Incapacitatea sau lipsa de dorinţă a autorului de a reflecta cît de puţin la conţinutul teoretic al lozincilor politice este de-a dreptul uimitoare ! Cu ce se schimbă situaţia atunci cînd în locul unui termen politic precis din punct de vedere teoretic utilizăm o frază agitatorică ? A spune „afară din colonii" înseamnă a te eschiva de la o analiză teoretică ascunzîndu-te îndărătul unei fraze agitatorice ! Orice agitator al partidului nostru, vorbind despre Ucraina, Polonia, Finlanda şi altele, are dreptul să spună ţarismului („propriului său guvern") „afară din Finlanda etc.", dar orice agitator inteligent înţelege că nu se pot lansa nici lozinci pozitive, nici negative numai în vederea „ascuţirii". Numai oameni ca Aleksinski au putut insista asupra faptului că lozinca „negativă" „afară din Duma ultrareacţionară" poate fi justificată prin tendinţa de „a ascuţi" lupta împotriva răului ştiut de toţi.

Ascuţirea luptei este o vorbă goală a unor subiectivişti care uită că marxismul cere ca orice lozincă să fie justificată printr-o analiză precisă atît a realităţii *economice* şi a situaţiei *politice,* cît şi a sensului *politic* al lozincii. Nu e plăcut să repeţi aceste adevăruri elementare, dar, cînd eşti silit s-o faci, n-ai încotro.

A pune capăt unei discuţii teoretice într-o problemă teoretică prin strigăte agitatorice, această manieră a lui Aleksinski binecunoscută nouă, este o manieră proastă. Conţinutul politic şi economic al lozincii „afară din colonii" este unul singur : libertatea de despărţire pentru naţiunile coloniale, libertatea formării unui stat separat !

www.dacoromanica.ro

Dacă legile *generale* ale imperialismului împiedică, aşa cum îşi închipuie P. Kievski, autodeterminarea naţiunilor, transformînd-o într-o utopie, într-o iluzie etc. etc., atunci cum poţi stabili, aşa pe negîndite, o excepţie de la aceste legi generale pentru *majoritatea* naţiunilor lumii ? E clar că „teoria" lui P. Kievski este o caricatură.

Producţia de mărfuri şi capitalismul, fire ale legăturilor capitalului financiar există în imensa majoritate a ţărilor coloniale. Cum poţi, aşadar, să pretinzi unor state, guvernelor ţărilor imperialiste să se care „afară din colonii" dacă, *din punctul de vedere* al producţiei de mărfuri, al capitalismului şi al imperialismului, asta este o revendicare „neştiinţifică", „utopică", pe care *însuşi* Lensch, Cunow etc. au respins-o ?

În raţionamentele autorului nu afli nici urmă de *raţiune !*

Că eliberarea coloniilor „nu e realizabilă" *numai* în sensul că „nu e realizabilă fără o serie de revoluţii", la aşa ceva autorul nu s-a gîndit ; că ea este realizabilă atunci cînd e *legată* de o revoluţie socialistă în Europa, iar nu s-a gîndit ; că „societatea socialistă nu va stăpîni" *nu numai* colonii, dar nici naţiuni asuprite *în general*, nu s-a gîndit de asemenea ; că în problema de care ne ocupăm *nu e* nici o deosebire economică sau politică dacă Rusia „stăpîneşte" Polonia sau Turkestanul, nu s-a gîndit ; că „societatea socialistă" vrea să plece „afară din colonii" *numai* în sensul că le acordă *dreptul* de liberă despărţire şi *n i c i d e c u m* în sensul că *le recomandă să se despartă*, nu s-a gîndit.

Pentru că facem deosebire între dreptul la despărţire şi problema dacă noi recomandăm despărţirea, P. Kievski ne taxează de „scamatori". Spre „a argumenta în mod ştiinţific" această părere în faţa muncitorilor, el scrie :

„Ce va gîndi muncitorul cînd, întrebînd pe propagandist care trebuie să fie atitudinea proletarului faţă de problema neatîrnării" (adică a independenţei politice a Ucrainei), „va primi următorul răspuns : socialiştii luptă pentru dreptul la despărţire şi fac propagandă împotriva despărţirii ?"

www.dacoromanica.ro

Cred că la această întrebare se poate da un răspuns destul de precis. Anume : cred că orice muncitor conştient *va gîndi* că P. Kievski *nu e în stare să gîndească.*

Orice muncitor cu scaun la cap „va gîndi" : doar tot P. Kievski ne învaţă pe noi, muncitorii, să strigăm : „afară din colonii". Vasăzică, noi, muncitorii velicoruşi, trebuie să cerem guvernului nostru să se care din Mongolia, din Turkestan, din Persia, — muncitorii englezi trebuie să ceară guvernului englez să se care din Egipt, din India, din Persia etc. Dar asta înseamnă că *noi,* proletarii, *vrem* să ne despărţim de muncitorii şi felahii egipteni, de muncitorii şi ţăranii mongoli, indieni sau de cei din Turkestan ? Înseamnă că *noi* trebuie să sfătuim masele de oameni ai muncii din colonii „să se despartă" de proletariatul european conştient ? Nicidecum. Noi am fost, sîntem şi vom fi întotdeauna pentru o cît mai strînsă apropiere şi unire între muncitorii conştienţi din ţările înaintate şi muncitorii, ţăranii, sclavii *din toate* ţările asuprite. Noi am sfătuit şi vom sfătui întotdeauna toate clasele asuprite din toate ţările asuprite, inclusiv coloniile, să *nu* se despartă, ci să se apropie de noi şi să ne unim cît mai strîns.

Dacă cerem guvernelor noastre să se care din colonii — adică, folosind expresii politice precise, şi nu exclamaţii agitatorice, ca guvernul *să acorde* coloniilor deplina *libertate* de despărţire, *dreptul* real *la autodeterminare* —, dacă noi înşine vom înfăptui în mod obligatoriu acest drept, vom acorda această libertate de îndată ce vom lua puterea, apoi noi o cerem guvernului actual şi *o vom realiza* cînd noi înşine vom fi guvernul, *nicidecum* pentru „a recomanda" despărţirea, ci, dimpotrivă, pentru a uşura şi a grăbi apropierea şi contopirea *democratică* a naţiunilor. Vom depune toate eforturile spre a ne apropia şi contopi cu mongolii, persanii, indienii, egiptenii şi considerăm că este de datoria noastră şi este în *interesul nostru* s-o facem, căci altfel socialismul în Europa *nu va fi trainic.* Ne vom strădui să acordăm acestor popoare mai înapoiate şi mai asuprite decît noi un „ajutor cultural dezinteresat", ca să întrebuinţăm o admirabilă expresie

www.dacoromanica.ro

a social-democraţilor polonezi, adică să-i ajutăm să treacă la folosirea maşinilor, la uşurarea muncii, la democraţie, la socialism.

Dacă cerem libertatea de despărţire pentru mongoli, persani, egipteni şi pentru *toate* naţiunile asuprite şi lipsite de drepturi depline fără excepţie, n-o facem nicidecum pe motiv *că am fi pentru despărţirea* lor, ci *numai* fiindcă sîntem pentru o apropiere şi o contopire *liberă, benevolă* şi nu forţată. *Numai* din acest motiv !

Şi aici noi vedem între ţăranul şi muncitorul mongol sau egiptean, şi cel polonez sau finlandez, o *singură* deosebire, şi anume că cei din urmă sînt mai dezvoltaţi, posedînd o mai mare experienţă în domeniul economic şi o mai bună pregătire politică decît velicoruşii etc., şi de aceea ei vor reuşi să convingă, probabil, *în scurt timp* popoarele lor, care astăzi urăsc pe drept cuvînt pe velicoruşi pentru rolul de călău pe care îl joacă, că nu e rezonabil să extindă această ură asupra muncitorilor *socialişti* şi asupra unei Rusii socialiste, că calculul economic, la fel ca instinctul şi conştiinţa internaţionalismului şi democratismului, cer o cît mai grabnică apropiere şi contopire a tuturor naţiunilor în societatea socialistă. Polonezii şi finlandezii, ca oameni instruiţi ce sînt, se vor convinge, probabil în scurt timp, de justeţea acestui raţionament, astfel încît după victoria socialismului despărţirea Poloniei şi a Finlandei va fi de scurtă durată. Felahii, mongolii, persanii, care sînt incomparabil mai puţin civilizaţi, s-ar putea să se despartă pe un termen mai îndelungat, dar noi vom căuta să-l scurtăm, cum am mai spus, printr-un ajutor cultural dezinteresat.

În atitudinea noastră faţă de polonezi şi faţă de mongoli nu există şi nu poate exista *nici o* altă deosebire. Nu există şi nu poate exista *nici o* „contradicţie" între propaganda în favoarea libertăţii de despărţire a naţiunilor şi hotărîrea fermă de a înfăptui această libertate atunci cînd *noi* vom fi guvernul şi propaganda în favoarea apropierii şi contopirii naţiunilor.———

— — — Iată ce „va gîndi", după convingerea noastră, orice muncitor cuminte, orice socialist adevărat, orice in-

www.dacoromanica.ro

ternaţionalist adevărat în privinţa controversei dintre noi şi P. Kievski *.

Principala nedumerire, care străbate ca un fir roşu tot articolul lui P. Kievski, este: de ce să propovăduim şi, atunci cînd ne vom afla la putere, să înfăptuim libertatea de *despărţire* a naţiunilor din moment ce întreaga dezvoltare tinde spre *contopirea* lor? Pentru acelaşi motiv, vom răspunde noi, pentru care propovăduim şi, cînd ne vom afla la putere, vom înfăptui dictatura proletariatului, deşi întreaga dezvoltare tinde spre desfiinţarea dominaţiei prin violenţă a unei părţi a societăţii asupra celeilalte. Dictatura este dominaţia unei părţi a societăţii asupra întregii societăţi, şi încă o dominaţie care se sprijină direct pe violenţă. Dictatura proletariatului, singura clasă revoluţionară pînă la capăt, este necesară pentru a răsturna burghezia şi a respinge tentativele ei contrarevoluţionare. Problema dictaturii proletariatului este atît de importantă, încît cine o neagă sau o admite numai în vorbe nu poate fi membru al partidului social-democrat. Dar nu se poate nega faptul că în anumite cazuri, cu titlu de excepţie de pildă, în cine ştie ce stat mic, după ce un mare stat vecin a înfăptuit revoluţia socială, *este posibil* ca burghezia să cedeze puterea în mod paşnic dacă se va convinge că orice împotrivire ar fi fără sens şi va prefera să-şi salveze pielea. Mult mai probabil este că nici în statele mici socialismul *nu* va fi înfăptuit fără un război civil, şi de aceea *singurul* program al social-democraţiei internaţionale trebuie să fie admiterea unui astfel de război, deşi nu violenţa împotriva oamenilor reprezintă

* După cît se pare, P. Kievski *repetă* pur şi simplu după unii marxişti germani şi olandezi lozinca „afară din colonii" fără să se gîndească nici la conţinutul teoretic şi semnificaţia ei şi nici la particularităţile concrete ale Rusiei. Un marxist olandez, german poate fi scuzat — într-o anumită măsură — atunci cînd se limitează la lozinca „afară din colonii", deoarece, în primul rînd, pentru majoritatea ţărilor din Europa *occidentală* cazul *tipic* de asuprire a naţiunilor este tocmai asuprirea coloniilor şi, în al doilea rînd, în alte ţări noţiunea de „colonie" este deosebit de clară, concretă şi esenţială.

Dar în Rusia? Aici particularitatea este tocmai că între „coloniile" „*noastre*" şi naţiunile „noastre" asuprite deosebirea nu e clară, concretă şi esenţială!

Pe cît de scuzabil poate fi pentru un marxist care scrie, să zicem, în limba germană să uite de *această* particularitate a Rusiei, pe atît de puţin scuzabil este pentru P. Kievski. Socialistului rus care vrea nu numai *să repete*, ci să şi *gîndească* trebuie să-i fie clar că e cît se poate de absurd în cazul Rusiei să încerci a face deosebire serioasă între naţiunile asuprite şi colonii.

www.dacoromanica.ro

idealul nostru. Acelaşi lucru — mutatis mutandis (cu schimbările *corespunzătoare*) — este aplicabil şi naţiunilor. Noi sîntem pentru contopirea lor, dar de la contopirea prin violenţă, de la anexiuni nu se poate trece *astăzi* la contopirea de bunăvoie fără a proclama libertatea de despărţire. Noi admitem — şi sîntem întru totul îndreptăţiţi — primatul factorului economic, dar a-l interpreta à la P. Kievski înseamnă a caricaturiza marxismul. În condiţiile imperialismului contemporan, pînă şi trusturile, pînă şi băncile, la fel de inevitabile în condiţiile capitalismului dezvoltat, nu sînt identice în formele concrete pe care le iau în diferite ţări. Cu atît mai puţin sînt identice, deşi în fond de aceeaşi natură, formele politice din ţările imperialiste înaintate, America, Anglia, Franţa, Germania. Aceeaşi diversitate va exista şi pe drumul pe care îl va parcurge omenirea de la imperialismul de astăzi la revoluţia socialistă de mîine. Toate naţiunile vor ajunge la socialism, faptul este inevitabil, dar nu vor ajunge toate chiar în acelaşi fel ; fiecare va aduce un specific, exprimat într-o anumită formă a democraţiei, într-o anumită varietate a dictaturii proletariatului, într-un anumit ritm al transformărilor socialiste ale diferitelor laturi ale vieţii sociale. Nimic nu e mai jalnic din punct de vedere teoretic şi mai ridicol din punct de vedere practic decît ca „în numele materialismului istoric" să-ţi zugrăveşti în *această* direcţie viitorul într-o culoare cenuşie uniformă : ar fi o mîzgălitură ieftină şi nimic mai mult. Şi chiar dacă realitatea ar arăta că *pînă* la prima victorie a proletariatului socialist numai 1/500 din naţiunile astăzi asuprite se va elibera şi despărţi, că *pînă* la victoria finală a proletariatului socialist pe glob (adică în cursul tribulaţiilor revoluţiei socialiste care a şi început) tot numai 1/500 din naţiunile asuprite se va despărţi, şi asta doar pentru scurt timp, *chiar* şi atunci noi am avea dreptate, atît din punct de vedere teoretic, cît şi din punct de vedere practic-politic, sfătuind pe muncitori ca încă de pe acum să nu lase să treacă pragul partidelor lor social-democrate pe socialiştii aparţinînd naţiunilor asupritoare care nu admit şi nu propagă libertatea de despărţire a *tuturor* naţiunilor asuprite. Căci în realitate noi nu ştim şi nu putem

www.dacoromanica.ro

şti cîte naţiuni asuprite vor avea în practică nevoie să se despartă spre a-şi aduce contribuţia la diversitatea de *forme* ale democraţiei şi de *forme* de trecere la socialism. Dar noi ştim, vedem şi simţim zi de zi faptul că negarea libertăţii de despărţire este astăzi un fals teoretic imens, iar în practică aduce un serviciu şoviniştilor din rîndurile naţiunilor asuprite.

„Noi subliniem — scrie P. Kievski în nota la pasajul citat de noi — că sprijinim în întregime revendicarea «împotriva anexiunilor prin violenţă...»".

La declaraţia noastră absolut precisă că această „revendicare" echivalează cu a admite autodeterminarea, că nu se poate da o definiţie justă noţiunii de „anexiune" fără a o reduce la autodeterminare, autorul n-are nimic de răspuns ! El crede, probabil, că într-o discuţie este suficient să formulezi teze şi revendicări fără a le mai argumenta !

„...În general — continuă el — noi acceptăm întru totul într-o formulare *negativă* o serie de revendicări care fac să crească conştiinţa proletariatului în lupta lui împotriva imperialismului, deoarece nu există nici o posibilitate ca, rămînînd pe terenul orînduirii existente, să găsim formulările *pozitive* adecvate. Sîntem împotriva războiului, dar nu pentru o pace democratică...".

Totul e greşit aici de la primul la ultimul cuvînt. Autorul a citit rezoluţia noastră „pacifismul şi lozinca păcii" (broşura „Socialismul şi războiul" *, p. 44—45) şi chiar a aprobat-o, pare-se, deşi, evident, n-a înţeles-o. Noi sîntem *pentru* o pace democratică, dar prevenim în acelaşi timp pe muncitori împotriva tezei false după care ea ar putea fi încheiată cu guvernele burgheze de astăzi „fără o serie de revoluţii", cum se arată în rezoluţie. Noi am declarat că propagarea „în abstract" a păcii, adică *fără* a se ţine seama de adevărata natură de clasă, mai precis : de natura imperialistă a guvernelor *actuale* din ţările beligerante, înseamnă prostirea muncitorilor. Noi am declarat categoric în tezele publicate în ziarul „Soţial-Demokrat"

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 164—165. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

(nr. 47) că partidul nostru, dacă revoluţia l-ar aduce la putere încă în timpul războiului actual, ar propune imediat o pace democratică tuturor ţărilor beligerante *.

Iar P. Kievski, dîndu-şi asigurări sieşi şi altora că este „numai" împotriva autodeterminării şi nicidecum împotriva democraţiei în general, a ajuns să afirme că noi „nu ne pronunţăm pentru o pace democratică". Nu e oare ridicol ?

Nu considerăm necesar să ne oprim asupra fiecăruia dintre exemplele pe care le dă în continuare P. Kievski, deoarece nu merită să irosim spaţiul pentru a combate nişte greşeli de logică atît de naive, încît provoacă zîmbetul oricărui cititor. Social-democraţia nu are şi nu poate avea nici o lozincă „negativă" care să servească numai pentru „a face să crească conştiinţa proletariatului în lupta lui împotriva imperialismului", fără a da în acelaşi timp un răspuns pozitiv la întrebarea *cum* va rezolva social-democraţia respectiva problemă atunci cînd ea însăşi va deţine puterea. O lozincă „negativă" neînsoţită de o soluţie pozitivă nu „face să crească", ci toceşte conştiinţa, deoarece ea este o vorbă goală, un ţipăt strident, o declamaţie fără conţinut.

P. Kievski n-a înţeles deosebirea dintre lozincile „care neagă" sau înfierează calamităţile *politice* şi cele *economice*. Deosebirea constă în faptul că anumite calamităţi economice sînt inerente capitalismului în general, indiferent de suprastructura lui politică, în faptul că a înlătura aceste calamităţi fără a desfiinţa capitalismul este economiceşte *imposibil* şi nu se poate cita nici un exemplu de o astfel de desfiinţare. Dimpotrivă, calamităţile politice constau în abaterea de la democratismul, care economiceşte este întru totul posibil „pe terenul orînduirii existente", adică în capitalism, şi ca excepţie se realizează, în condiţiile capitalismului, într-un stat de către o parte a lui, în altul — de alta. Din nou, şi pentru a cîta oară, autorul n-a înţeles tocmai condiţiile generale în care este realizabilă democraţia în general !

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 51. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Acelaşi lucru în problema divorţului. Amintim cititorului că această problemă a fost abordată pentru prima oară de Rosa Luxemburg în discuţia asupra problemei *naţionale*. Ea a exprimat ideea justă că, susţinînd autonomia în interiorul unui stat (unei regiuni sau unui ţinut etc.), noi, ca social-democraţi centralişti, trebuie să susţinem rezolvarea de către puterea de stat centrală, de către parlament, a celor mai importante probleme de stat, printre care se numără legislaţia *divorţului*. Exemplul divorţului arată în mod concret că nu poţi fi democrat şi socialist fără a cere imediat deplina libertate a divorţului, deoarece inexistenţa acestei libertăţi sporeşte oprimarea sexului asuprit, a femeii, deşi nu e greu de înţeles că a admite *libertatea* de a te despărţi de soţ nu înseamnă *a invita* pe toate soţiile să se despartă de soţii lor !

P. Kievski „obiectează" :

„Cum ar arăta acest drept" (de divorţ) „dacă în *aceste* cazuri" (cînd soţia *vrea* să se despartă de soţ) „soţia *nu* l-ar putea realiza ? Sau dacă realizarea lui ar depinde de voinţa unor *terţe* persoane sau, şi mai rău, de voinţa pretendenţilor la «mîna» respectivei soţii ? Am milita noi oare pentru proclamarea unui *astfel* de drept ? Fireşte că nu !"

O asemenea obiecţie vădeşte o neînţelegere totală a raportului dintre democraţie *în general* şi capitalism. În capitalism, condiţiile în care clasele asuprite nu-şi pot „realiza" drepturile lor democratice sînt obişnuite ; ele nu reprezintă cazuri izolate, ci un fenomen tipic. În majoritatea cazurilor, dreptul de divorţ va rămîne irealizabil în capitalism, pentru că sexul asuprit este subjugat economiceşte, pentru că în orînduirea capitalistă, în condiţiile oricărei democraţii, femeia rămîne o „sclavă casnică", o sclavă închisă între pereţii dormitorului, ai camerei copiilor, ai bucătăriei. Dreptul de a alege judecători, funcţionari de stat, învăţători, juraţi etc. „proprii" este de asemenea irealizabil în majoritatea cazurilor în condiţiile capitalismului tocmai din cauza oprimării economice a muncitorilor şi ţăranilor. Acelaşi lucru se referă la republica democratică : programul nostru o „proclamă" ca „suveranitate a poporului", deşi toţi social-democraţii

www.dacoromanica.ro

ştiu prea bine că în capitalism cea mai democratică republică nu duce decît la coruperea funcţionarilor de către burghezie şi la o alianţă între guvern şi bursă.

Numai nişte oameni cu totul incapabili să gîndească sau cu totul străini de marxism trag de aici concluzia: prin urmare, republica, libertatea divorţului, democraţia, autodeterminarea naţiunilor toate astea n-au nici un rost! Marxiştii ştiu însă că democraţia *nu* înlătură asuprirea de clasă, ci face doar ca lupta de clasă să fie mai pură, mai largă, mai făţişă, mai ascuţită; aceasta ne şi trebuie. Cu cît e mai deplină libertatea divorţului, cu atît îi este mai clar femeii că izvorul „sclaviei" ei „casnice" e capitalismul, şi nu lipsa de drepturi. Cu cît este mai democratică orînduirea de stat, cu atît le este mai clar muncitorilor că rădăcina răului este capitalismul, şi nu lipsa de drepturi. Cu cît este mai deplină egalitatea în drepturi a naţiunilor (ea *nu* e deplină fără libertatea de despărţire), cu atît le este mai clar muncitorilor aparţinînd naţiunii asuprite că de vină este capitalismul, şi nu lipsa de drepturi. Şi aşa mai departe.

Încă şi încă o dată, este neplăcut să tot stai să explici principiile elementare ale marxismului, dar ce să-i faci dacă P. Kievski nu le cunoaşte?

Raţionamentele lui P. Kievski în legătură cu divorţul se aseamănă cu cele expuse de Semkovski — unul dintre secretarii din străinătate ai C.O. —, pe cîte îmi amintesc, în ziarul „Golos", editat la Paris [50]. Este drept, spunea acesta, libertatea divorţului nu înseamnă a invita toate soţiile să se despartă de soţi, dar, demonstrînd unei soţii: toţi ceilalţi bărbaţi sînt mai buni decît al dv., doamnă, ajungem în fond la acelaşi lucru!!

Raţionînd astfel, Semkovski a uitat că a avea ciudăţenii nu înseamnă a încălca îndatoririle de socialist şi democrat. Dacă Semkovski ar căuta să convingă pe oricare soţie că toţi ceilalţi bărbaţi sînt mai buni decît soţul ei, nimeni n-ar socoti asta drept o încălcare a îndatoririlor de democrat; cel mult s-ar spune: într-un partid mare trebuie să fie şi oameni cu bizarerii! Dar dacă i-ar trece prin gînd să apere şi să considere democrat pe un om care ar nega libertatea divorţului, care, de pildă, ar

www.dacoromanica.ro

recurge la tribunal, la poliţie sau la biserică împotriva soţiei care ar vrea să se despartă de el, sîntem siguri că *pînă şi* majoritatea colegilor lui din secretariatul din străinătate, deşi socialişti de calitate îndoielnică, ar refuza să se solidarizeze cu el !

Atît Semkovski, cît şi P. Kievski, „cercetînd niţel" problema divorţului, au dat dovadă că n-o înţeleg şi au ocolit esenţa lucrurilor : în condiţiile capitalismului, dreptul de divorţ, ca şi *toate* drepturile democratice fără excepţie, este greu de realizat, este condiţional, limitat, formal-îngust, dar, cu toate acestea, nici un social-democrat adevărat nu-i va considera pe cei care neagă acest drept socialişti, şi nici măcar democraţi. Iată esenţa chestiunii. *Toată* „democraţia" constă în proclamarea şi realizarea „drepturilor", care sînt în mică măsură şi numai condiţionat realizabile în capitalism, dar, fără a veni cu asemenea proclamaţii, fără a lupta pentru drepturi, chiar acum, imediat, fără a educa masele în spiritul acestei lupte, socialismul *nu este posibil.*

Neînţelegînd asta, P. Kievski a ocolit în articolul său şi problema principală a temei lui speciale, anume : *cum* vom desfiinţa noi, social-democraţii, asuprirea naţională ? El a căutat să se eschiveze prin vorbărie, arătînd că lumea va fi „înecată în sînge" etc. (ceea ce nu are nici o legătură cu problema în discuţie). În esenţă însă a rămas doar atît : revoluţia socialistă va rezolva totul ! Sau, cum spun uneori cei ce împărtăşesc părerile lui P. Kievski : în condiţiile capitalismului autodeterminarea nu e posibilă, iar în condiţiile socialismului e de prisos.

Este o concepţie absurdă din punct de vedere teoretic şi şovină din punct de vedere practic-politic. Această concepţie denotă neînţelegerea importanţei democraţiei. Socialismul nu este posibil fără democraţie sub două aspecte : (1) proletariatul nu poate săvîrşi revoluţia socialistă dacă nu se pregăteşte în vederea ei luptînd pentru democraţie ; (2) socialismul victorios nu-şi poate consolida victoria şi nu poate duce omenirea spre dispariţia treptată a statului fără a înfăptui o democraţie deplină. De aceea a spune că autodeterminarea este de prisos în socialism înseamnă a debita aceleaşi inepţii, a face confuzie ireparabilă ca şi

www.dacoromanica.ro

atunci cînd ai spune că democraţia este de prisos în socialism.

Autodeterminarea *nu este mai* imposibilă în capitalism şi *este în aceeaşi măsură* de prisos în socialism ca şi democraţia în general.

Revoluţia economică creează premisele necesare pentru desfiinţarea asupririi politice de *orice* fel. Tocmai de aceea este nelogic, greşit să te eschivezi referindu-te la revoluţia economică atunci cînd problema se pune : *cum* să desfiinţăm asuprirea naţională ? Ea nu poate fi desfiinţată fără o revoluţie economică. Faptul este incontestabil. Dar a *rămîne* aici înseamnă a deveni un adept al ridicolului şi jalnicului „economism imperialist".

Trebuie înfăptuită *egalitatea în drepturi* a naţiunilor ; trebuie proclamate, formulate şi realizate „drepturi" egale pentru toate naţiunile. Aici sîntem cu *toţii* de acord, cu excepţia doar a lui P. Kievski. Dar tocmai aici apare întrebarea care este ocolită : negarea *dreptului* de a forma un stat naţional propriu nu înseamnă negarea egalităţii în drepturi ?

Desigur că da. Iar democraţia consecventă, *adică* socialistă, proclamă, formulează şi va realiza acest drept, fără care nu există cale spre apropierea şi contopirea deplină liber consimţită a naţiunilor.

7. ÎNCHEIERE. METODELE LUI ALEKSINSKI

Sîntem departe de a fi analizat toate raţionamentele lui P. Kievski. A le analiza *pe toate* ar însemna să scriem un articol de cinci ori mai mare decît cel de faţă, deoarece nu aflăm la el nici un raţionament care să nu fie greşit. O singură notă în care sînt date cifre cu privire la bănci este *justă*, dar şi aceasta în măsura în care nu sînt greşeli în cifre. Restul, în întregime, nu este decît un ghem de confuzii inadmisibile, drese cu fraze de genul „înfigînd o suliţă în trupul tremurînd", „pe eroii victorioşi nu numai că-i vom judeca, dar îi vom şi condamna la moarte şi la dispariţie", „în cumplite convulsiuni se va naşte o lume nouă", „nu de hrisoave şi drepturi, nu de

www.dacoromanica.ro

proclamarea libertăţii popoarelor va fi vorba, ci de instaurarea unor relaţii cu adevărat libere, de nimicirea sclaviei seculare, de desfiinţarea asupririi sociale în general şi a asupririi naţionale în special" etc. etc.

Aceste fraze disimulează şi exprimă două „lucruri" : în primul rînd, ele au la bază „ideea" *„economismului imperialist"* — aceeaşi monstruoasă caricatură de marxism, aceeaşi totală neînţelegere a atitudinii socialismului faţă de democraţie pe care a întruchipat-o „economismul" de tristă amintire al anilor 1894—1902.

În al doilea rînd, în aceste fraze observăm în mod concret o repetare a metodelor lui Aleksinski, fapt asupra căruia trebuie să ne oprim în mod expres, întrucît P. Kievski a scris un întreg paragraf special din articolul său (cap. II, § *f*: „Situaţia specială a evreilor") folosind *exclusiv* aceste metode.

Încă la Congresul de la Londra din 1907, se întîmpla ca bolşevicii să se depărteze de Aleksinski atunci cînd acesta, ca răspuns la argumente teoretice, lua o atitudine de agitator şi începea să debiteze, cu totul în afară de subiect, fraze zgomotoase împotriva unui oarecare tip de exploatare şi asuprire. „Iar a pornit morişca", spuneau delegaţii noştri. Şi „morişca" nu l-a dus la nimic bun pe Aleksinski.

Aceeaşi „morişcă" o găsim şi la P. Kievski. Neştiind ce să răspundă la numeroasele considerente şi probleme teoretice din teze, el ia o atitudine de agitator şi începe să macine, înşirînd tot soiul de fraze în legătură cu asuprirea evreilor, deşi oricine e capabil să gîndească îşi dă bine seama că nici problema evreilor în general şi nici „morişca" lui P. Kievski nu au absolut nici o legătură cu tema.

Metodele lui Aleksinski nu vor duce la nimic bun.

Scris în august — octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Zvezda" nr. 1 şi 2
Semnat : V. Lenin

Se tipăreşte după manuscris, confruntat cu copia dactilografiată corectată de Lenin

www.dacoromanica.ro

PROGRAMUL MILITAR AL REVOLUȚIEI PROLETARE [51]

În Olanda, în Scandinavia, în Elveția, din rîndurile social-democraților revoluționari care luptă împotriva minciunii social-șovine care e „apărarea patriei" în actualul război imperialist, se ridică glasuri în favoarea înlocuirii vechiului punct din programul-minimum al social-democrației : „miliție" sau „înarmarea poporului", cu un punct nou : „dezarmare". „Jugend-Internationale" [52] a deschis o discuție în această problemă, publicînd în nr. 3 un editorial care se pronunță în favoarea dezarmării. În recentele teze ale lui R. Grimm [53] se face, din păcate, aceeași concesie ideii „dezarmării". Revistele „Neues Leben" [54] și „Vorbote" au deschis și ele o discuție.

Să analizăm poziția celor ce susțin dezarmarea.

I

Principalul argument care se aduce este că revendicarea dezarmării constituie expresia cea mai clară, mai categorică și mai consecventă a luptei împotriva oricărui militarism și oricărui război.

Or, tocmai în acest argument principal rezidă eroarea fundamentală a adepților dezarmării. Socialiștii care se pronunță împotriva oricărui război nu mai sînt socialiști.

În primul rînd, socialiștii n-au fost niciînd și nu pot fi împotriva războaielor revoluționare. Burghezia „marilor" puteri imperialiste a devenit reacționară pînă în măduva oaselor, iar războiul pe care îl duce acum *această* bur-

www.dacoromanica.ro

ghezie îl considerăm un război reacţionar, criminal, un război al stăpînilor de sclavi. Cum stau însă lucrurile cu un război *împotriva* acestei burghezii ? De pildă, cu un război al popoarelor asuprite de această burghezie şi dependente de ea sau al popoarelor coloniale în vederea eliberării lor ? În tezele grupului „Die Internationale" citim în § 5 : „În epoca acestui imperialism deşănţat, posibilitatea oricăror războaie naţionale este exclusă", ceea ce constituie o afirmaţie, evident, eronată.

Istoria secolului al XX-lea, acest secol al „imperialismului deşănţat", abundă în războaie coloniale. Dar ceea ce noi, europenii, asupritorii imperialişti ai majorităţii popoarelor lumii, denumim, cu mîrşavul şovinism european ce ne caracterizează, „războaie coloniale" sînt adesea războaie naţionale sau răscoale naţionale ale acestor popoare asuprite. Una dintre trăsăturile fundamentale ale imperialismului este tocmai aceea că el accelerează dezvoltarea capitalismului în ţările cele mai înapoiate, lărgind şi ascuţind astfel lupta împotriva asupririi naţionale. Asta este fapt. Şi de aici rezultă în mod inevitabil că imperialismul trebuie să genereze în mod frecvent războaie naţionale. Susţinînd în broşura sa „tezele" menţionate, *Junius* demonstrează că în epoca imperialistă orice război naţional împotriva uneia dintre marile puteri imperialiste provoacă intervenţia unei alte mari puteri imperialiste, rivală cu cea dintîi, şi astfel orice război naţional se transformă în război imperialist. Dar şi un asemenea argument este greşit. Asta *se poate* întîmpla, dar nu se întîmplă de fiecare dată. Multe războaie coloniale care au avut loc între 1900 şi 1914 nu au urmat această cale. Şi ar fi de-a dreptul ridicol să declarăm că, de pildă, după actualul război, dacă el se va sfîrşi prin epuizarea totală a ţărilor beligerante, „n-ar putea" izbucni „nici un fel" de războaie naţionale, progresiste, revoluţionare, duse, să spunem, de China în alianţă cu India, cu Persia, cu Siam etc. împotriva marilor puteri.

Negarea totală a posibilităţii războaielor naţionale în condiţiile imperialismului este injustă din punct de vedere teoretic, reprezintă o vădită eroare din punct de vedere istoric, iar din punct de vedere practic echivalează cu

www.dacoromanica.ro

șovinismul european : noi, ca unii care aparținem națiunilor asupritoare a sute de milioane de oameni în Europa, Africa, Asia etc., ținem să declarăm popoarelor asuprite că un război al lor împotriva națiunilor „noastre" este „imposibil" !

În al doilea rînd, războaiele civile sînt și ele războaie. Cine admite lupta de clasă trebuie să admită și războaiele civile, care, în orice societate împărțită în clase, reprezintă continuarea, dezvoltarea și ascuțirea firească, în anumite împrejurări inevitabilă, a luptei de clasă. Marile revoluții confirmă, toate, acest lucru. A nega războaiele civile sau a le ignora înseamnă a aluneca într-un oportunism extrem și a renega revoluția socialistă.

În al treilea rînd, izbînda socialismului într-o singură țară nu exclude cîtuși de puțin războaiele în general, ci, dimpotrivă, le presupune. Dezvoltarea capitalismului are loc extrem de inegal în diferitele țări. Și nici nu poate fi altfel în condițiile producției de mărfuri. De aici concluzia certă : socialismul nu poate învinge simultan *în toate* țările. El va învinge la început într-o singură țară sau în cîteva, celelalte continuînd să rămînă o anumită perioadă de timp burgheze sau preburgheze. Această situație este în măsură să genereze nu numai fricțiuni, ci și tendința directă a burgheziei din celelalte țări de a zdrobi proletariatul victorios al statului socialist. În asemenea cazuri, în ce ne privește, războiul ar fi legitim și drept. El ar fi un război pentru socialism, pentru eliberarea celorlalte popoare de sub jugul burgheziei. Engels a avut perfectă dreptate admițînd de-a dreptul, în scrisoarea către Kautsky din 12 septembrie 1882, posibilitatea unor „războaie de apărare" duse de socialismul *victorios*. El a avut în vedere tocmai apărarea proletariatului victorios împotriva burgheziei din alte țări.

Războaiele vor deveni imposibile numai după ce vom fi răsturnat de la putere, după ce vom fi învins definitiv și vom fi expropriat burghezia din lumea întreagă și nu dintr-o singură țară. Din punct de vedere științific ar fi cu totul greșit și nerevoluționar să ocolim sau să estom-

www.dacoromanica.ro

păm elementul cel mai important : zdrobirea împotrivirii burgheziei, — lucrul cel mai dificil şi care necesită o luptă deosebit de acerbă în perioada *de trecere* la socialism. Popii „sociali" şi oportuniştii sînt oricînd dispuşi să viseze la un viitor socialism paşnic, dar ei se deosebesc de social-democraţii revoluţionari tocmai pentru că nu sînt dispuşi să se gîndească la o înverşunată luptă de clasă şi la *războaie* de clasă în vederea realizării acestui minunat viitor.

Nu trebuie să ne lăsăm înşelaţi de vorbe. De pildă, noţiunea de „apărare a patriei" este detestată de mulţi, deoarece oportuniştii făţişi şi kautskiştii uzează de ea spre a disimula şi a acoperi mişeliile burgheziei cu privire la *actualul* război de jaf. Asta este fapt. De aici nu rezultă însă că trebuie să ne desvăţăm a reflecta asupra sensului lozincilor politice. A admite „apărarea patriei" în actualul război înseamnă a-l considera nici mai mult nici mai puţin decît un război „drept", un război care corespunde intereselor proletariatului, pentru că o invazie nu este exclusă în nici un război. Ar fi de-a dreptul stupid să negăm „apărarea patriei" *de către* popoarele asuprite într-un război al lor *împotriva* marilor puteri imperialiste sau de către proletariatul victorios într-un război al *lui* împotriva vreunui Gallifet dintr-un stat burghez.

Din punct de vedere teoretic ar fi absolut greşit să uităm că orice război este continuarea politicii prin alte mijloace ; actualul război imperialist este continuarea politicii imperialiste a două grupuri de mari puteri, politică generată şi alimentată, la rîndul ei, de ansamblul relaţiilor din epoca imperialistă. Aceeaşi epocă trebuie însă să genereze în mod inexorabil şi să alimenteze şi o politică de luptă împotriva asupririi naţionale, de luptă a proletariatului împotriva burgheziei, de unde posibilitatea şi inevitabilitatea, în primul rînd, a unor răscoale şi războaie naţionale revoluţionare, în al doilea rînd a unor războaie şi răscoale ale proletariatului *împotriva* burgheziei şi, în al treilea rînd, a îmbinării celor două categorii de războaie revoluţionare etc.

www.dacoromanica.ro

II

Aici se mai adaugă următorul considerent de ordin general.

Clasa asuprită care nu tinde să învețe să mînuiască armele, să aibă arme nu merită să fie tratată decît ca o clasă de robi. Numai devenind niște pacifiști burghezi sau niște oportuniști am putea uita că trăim într-o societate împărțită în clase, că nu există și nu are cum să existe altă ieșire din această societate în afară de lupta de clasă. În orice societate împărțită în clase — indiferent dacă ea se întemeiază pe sclavie, pe iobăgie sau, ca în prezent, pe munca salariată —, clasa asupritoare este înarmată. Nu numai armata regulată, dar și miliția din zilele noastre înseamnă, pînă și într-o republică burgheză din cele mai democratice cum e Elveția, înarmarea burgheziei *împotriva* proletariatului. Este un adevăr atît de elementar, încît nu mai e cazul să insistăm asupra lui. E suficient să amintim că în toate țările capitaliste armata este folosită împotriva greviștilor.

Înarmarea burgheziei împotriva proletariatului este unul din faptele cele mai evidente, mai importante și mai esențiale în societatea capitalistă contemporană. În fața unui asemenea fapt, a cere social-democraților revoluționari să formuleze „revendicarea" „dezarmării" echivalează cu renunțarea totală la punctul de vedere al luptei de clasă, cu renunțarea totală la revoluție! Lozinca noastră trebuie să fie: înarmarea proletariatului pentru a învinge, a expropria și a dezarma burghezia. Este singura tactică posibilă a clasei revoluționare, tactică ce decurge din întreaga *dezvoltare obiectivă* a militarismului capitalist și este dictată de ea. Numai *după* ce va fi dezarmat burghezia va putea proletariatul, fără a renunța la misiunea sa istorică mondială, să dea absolut toate armele la fier vechi, și fără îndoială că o va face, dar *numai atunci și în nici un caz mai devreme.*

Dacă actualul război provoacă socialiștilor creștini reacționari și mic-burghezilor plîngăreți *numai* oroare și spaimă, numai dezgust față de mînuirea armelor, de sînge, de moarte etc., trebuie să spunem că societatea capitalistă

www.dacoromanica.ro

a fost şi este *un şir nesfîrşit de orori.* Iar dacă actualul război, cel mai reacţionar din cîte au fost pe pămînt, pregăteşte astăzi acestei societăţi *un oribil sfîrşit,* nu avem nici un motiv să ne lăsăm pradă desperării. Or, într-o vreme în care forţele burgheziei înseşi pregătesc în văzul tuturor singurul război legitim şi revoluţionar, şi anume războiul civil împotriva burgheziei imperialiste, „revendicarea" dezarmării — mai exact visul dezarmării — nu este, prin semnificaţia ei obiectivă, decît un acces de desperare.

Celor care vor susţine că dezvoltăm o teorie ruptă de viaţă le vom aminti două fapte de importanţă istorică mondială : rolul trusturilor şi al muncii femeilor în fabrici, pe de o parte, Comuna din 1871 şi insurecţia din decembrie 1905 din Rusia, pe de altă parte.

Burghezia este interesată să dezvolte trusturile, să mîne femeile şi copiii în fabrici, unde să-i supună la chinuri, să-i pervertească, să-i condamne la cea mai neagră mizerie. Noi nu „revendicăm" o asemenea dezvoltare, nu o „susţinem", ci luptăm împotriva ei. Dar *cum* luptăm ? Ştim că trusturile şi munca femeilor în fabrici sînt un fenomen progresist. Noi nu vrem să ne întoarcem spre trecut la meşteşuguri, la capitalismul premonopolist, la munca la domiciliu a femeilor. Înainte prin trusturi etc. şi mai departe, depăşindu-le, spre socialism !

Acest raţionament este valabil, cu modificările corespunzătoare, şi pentru actuala militarizare a poporului. Astăzi burghezia imperialistă militarizează nu numai întregul popor, dar şi tineretul. Mîine ea va trece, probabil, la militarizarea femeilor. În acest caz trebuie să spunem : cu atît mai bine ! Vom înainta mai repede ! Cu cît se va face mai repede, cu atît mai apropiată va fi insurecţia armată împotriva capitalismului. Cum se poate ca militarizarea tineretului etc. să intimideze pe social-democraţi atunci cînd ei au exemplul de neuitat al Comunei ? Asta nu este o „teorie ruptă de viaţă", un vis, ci este un fapt. Şi ar fi, într-adevăr, foarte regretabil dacă, în ciuda tuturor faptelor de ordin economic şi politic, social-democraţii ar începe să aibă îndoieli că epoca

www.dacoromanica.ro

imperialistă și războaiele imperialiste trebuie să ducă la o inevitabilă repetare a acestor fapte.

Un observator burghez al Comunei scria în mai 1871 într-un ziar englez: „Dacă națiunea franceză ar fi alcătuită numai din femei, oribilă națiune ar fi!" Femeile și copiii de la 13 ani în sus au luptat în timpul Comunei umăr la umăr cu bărbații. Așa va fi și în viitoarele bătălii pentru răsturnarea burgheziei. Femeile proletare nu vor sta să privească cum burghezia bine înarmată împușcă pe muncitorii slab înarmați sau chiar neînarmați. Ca și în 1871, ele vor lua arma în mînă și, din națiunile astăzi terorizate — mai exact, din mișcarea muncitorească de astăzi dezorganizată mai mult de oportuniști decît de guverne —, va lua naștere mai devreme sau mai tîrziu, dar în mod absolut cert, o alianță internațională a „oribilelor națiuni" ale proletariatului revoluționar.

Militarizarea se extinde acum asupra întregii vieți sociale. Imperialismul este o luptă înverșunată a marilor puteri pentru împărțirea și reîmpărțirea lumii, și de aceea el trebuie să ducă inevitabil la o militarizare și mai accentuată în toate țările, inclusiv în țările neutre, cît și în țările mici. Cum vor reacționa în acest caz femeile proletare? Se vor mulțumi numai să blesteme orice război și tot ce e militar, se vor mulțumi numai să ceară dezarmarea? Femeile făcînd parte din clasa asuprită, clasă cu adevărat revoluționară, nu se vor împăca niciodată să joace un asemenea rol rușinos. Ele vor spune fiilor lor: „În curînd ai să te faci mare și ai să capeți o armă. Ia-o și învață cum se cuvine meșteșugul armelor. Proletarii trebuie să-l cunoască nu ca să tragă în frații tăi, muncitorii din alte țări, așa cum se întîmplă în actualul război și cum te sfătuiesc să faci trădătorii socialismului, ci ca să lupte împotriva burgheziei din propria lor țară, ca să pună capăt exploatării, mizeriei și războaielor nu prin deziderate pioase, ci înfrîngînd burghezia și dezarmînd-o".

Dacă se renunță la o asemenea propagandă, și anume la o asemenea propagandă în legătură cu actualul război, să nu se mai spună de loc vorbe mari ca social-democrație revoluționară internațională, revoluție socialistă, război războiului.

www.dacoromanica.ro

III

Adepţii dezarmării se pronunţă împotriva punctului programatic „înarmarea poporului", invocînd, printre altele, motivul că este o revendicare de pe urma căreia s-ar ajunge mai uşor la concesii faţă de oportunism. Am analizat mai sus lucrul cel mai important: raportul dintre dezarmare şi lupta de clasă, pe de o parte, şi dintre dezarmare şi revoluţia socială, pe de altă parte. Să analizăm acum raportul care poate exista între revendicarea dezarmării şi oportunism. Una dintre cauzele cele mai de seamă care fac inacceptabilă această revendicare rezidă în faptul că ea şi iluziile pe care le generează slăbesc în mod inevitabil şi fac ineficientă lupta noastră împotriva oportunismului.

Or, această luptă este, fără îndoială, principala problemă la ordinea de zi a Internaţionalei. Lupta împotriva imperialismului, dacă nu se leagă strîns de lupta împotriva oportunismului, este o vorbă goală sau o înşelăciune. Una dintre principalele deficienţe ale conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental [55], una dintre cauzele fundamentale ale unui eventual fiasco al acestor germeni ai Internaţionalei a III-a este aceea că problema luptei împotriva oportunismului, departe de a fi fost soluţionată în sensul necesităţii unei rupturi cu oportuniştii, nici măcar n-a fost pusă deschis. Pentru moment, oportunismul a învins în mişcarea muncitorească europeană. În toate ţările mari s-au definit două variante principale ale oportunismului: în primul rînd, social-imperialismul făţiş, cinic şi de aceea mai puţin periculos al domnilor Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas şi Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson şi al altora de teapa lor. În al doilea rînd, oportunismul camuflat, kautskist: Kautsky-Haase şi „Grupul social-democrat al muncii" [56] în Germania; Longuet, Pressemanne, Mayeras şi alţii în Franţa; Ramsay MacDonald şi alţi lideri ai „Partidului laburist independent" [57] în Anglia; Martov, Ciheidze şi alţii în Rusia; Treves şi alţi aşa-zişi reformişti de stînga în Italia.

Oportunismul făţiş se pronunţă fără ocol împotriva revoluţiei şi împotriva mişcărilor şi exploziilor revoluţionare

www.dacoromanica.ro

care au început să aibă loc ; el a încheiat o alianță directă cu guvernele, alianță care îmbracă diverse forme, începînd cu intrarea în guvern și terminînd cu participarea la comitetele pentru industria de război (în Rusia) [58]. Oportuniștii camuflați, kautskiștii, sînt cu mult mai periculoși pentru mișcarea muncitorească, deoarece, folosind vorbe frumoase „marxiste" și lozinci pacifiste, ei ascund faptul că apără alianța cu oportuniștii fățiși. Lupta împotriva acestor două forme ale oportunismului dominant trebuie dusă pe *toate* tărîmurile politicii proletare : parlamentarism, sindicate, greve, armată etc. Trăsătura principală care le caracterizează pe *amîndouă* constă în trecerea sub tăcere, disimularea sau tratarea numai în limitele permise de ordonanțele poliției a problemei concrete *a legăturii dintre actualul război și revoluție, precum și a celorlalte probleme concrete ale revoluției.* Și asta în pofida faptului că încă înainte de război s-a arătat de nenumărate ori, atît neoficial, cît și oficial, în Manifestul de la Basel [59], legătura dintre *acest* război, care devenise iminent, și revoluția proletară. Principala deficiență a revendicării dezarmării este tocmai că ea eludează toate problemele concrete ale revoluției. Sau, poate, adepții dezarmării se pronunță pentru o formă cu totul nouă de revoluție neînarmată ?

Mai departe. Noi nu sîntem nicidecum împotriva luptei pentru reforme. Nu vrem să ignorăm trista posibilitate ca omenirea să mai treacă, în cel mai rău caz, printr-un al doilea război imperialist dacă, cu toate exploziile frecvente ale nemulțumirii maselor, cu toate frămîntările din mase și cu toate eforturile depuse de noi, revoluția nu va izbucni în condițiile create de actualul război. Sîntem pentru un program de reforme, care trebuie să fie îndreptat *și el* împotriva oportuniștilor. Oportuniștii n-ar face decît să se bucure dacă am lăsa exclusiv pe seama lor lupta pentru reforme, iar noi am fugi de trista realitate, căutîndu-ne refugiu în himera „dezarmării". „Dezarmarea" înseamnă fugă de realitatea dezgustătoare și nicidecum luptă împotriva ei.

Iată cam ce ar trebui să spunem într-un asemenea program : „Lozinca și admiterea apărării patriei în răz-

www.dacoromanica.ro

boiul imperialist din 1914—1916 înseamnă coruperea mişcării muncitoreşti printr-o minciună burgheză". Un asemenea răspuns concret la probleme concrete ar fi din punct de vedere teoretic mult mai just, mult mai folositor pentru proletariat şi mai insuportabil pentru oportunişti decît a revendica dezarmarea şi a denunţa „orice" apărare a patriei. Şi am putea adăuga: „Burghezia tuturor marilor puteri imperialiste: Anglia, Franţa, Germania, Austria, Rusia, Italia, Japonia, Statele Unite, a devenit atît de reacţionară, iar tendinţele ei spre dominaţie mondială atît de puternice, încît *orice* război al *burgheziei acestor* ţări nu poate fi decît un război reacţionar. Proletariatul trebuie să se ridice nu numai împotriva oricărui război de acest fel, ci să dorească înfrîngerea «propriului» guvern în asemenea războaie, înfrîngere pe care aceasta s-o folosească în vederea insurecţiei revoluţionare dacă insurecţia organizată cu scopul împiedicării războiului nu a reuşit".

În problema miliţiei trebuie să declarăm: sîntem împotriva miliţiei burgheze şi pentru o miliţie proletară. De aceea „nici un ban şi nici un om" pentru armata regulată, ca şi pentru miliţia burgheză, chiar şi în ţări ca Statele Unite sau Elveţia, Norvegia etc. Asta cu atît mai mult, cu cît chiar şi în cele mai libere ţări republicane (de pildă Elveţia) constatăm o prusacizare din ce în ce mai accentuată a miliţiei, în special între anii 1907 şi 1911, şi prostituarea ei în vederea mobilizării trupelor împotriva greviştilor. Noi putem revendica: alegerea ofiţerilor de către popor, desfiinţarea oricărei justiţii militare, egalitatea în drepturi a muncitorilor străini cu cei băştinaşi (punct deosebit de important pentru state imperialiste care, asemenea Elveţiei, exploatează cu tot mai multă nerușinare un număr din ce în ce mai mare de muncitori străini, privîndu-i de drepturi); mai departe: fiecare o sută de locuitori, să zicem, dintr-o ţară să aibă dreptul de a forma o uniune liberă, în cadrul căreia să-şi facă o temeinică instrucţie militară, uniunea putînd să-şi aleagă în mod liber instructorii, care să fie remuneraţi pentru munca lor de către stat etc. Numai în asemenea condiţii

www.dacoromanica.ro

va putea proletariatul să învețe meșteșugul armelor într-adevăr pentru *sine* și nu pentru stăpînii de sclavi din țara sa; interesele proletariatului impun cu necesitate instrucția militară. Revoluția rusă a demonstrat că orice succes, fie și parțial, al mișcării revoluționare — de pildă cucerirea unui oraș, a unei așezări industriale, a unei părți a armatei — *va sili* inevitabil proletariatul învingător să înfăptuiască un asemenea program.

În sfîrșit, e de la sine înțeles că împotriva oportunismului nu se poate lupta numai cu ajutorul programelor; va trebui să veghem neîncetat ca ele să fie puse cu adevărat în practică. Eroarea fundamentală și fatală comisă de falita Intenațională a II-a a fost aceea că vorbele ei nu se potriveau cu faptele, că a cultivat fățărnicia și o frazeologie revoluționară deșănțată (vezi atitudinea pe care au adoptat-o astăzi Kautsky & Co. față de manifestul de la Basel). Ca idee socială, cu alte cuvinte ca idee generată de anumite condiții sociale și capabilă să acționeze asupra unui anumit mediu social, deci care nu rămîne o bizarerie a unei persoane, dezarmarea este generată, pe cît se pare, de condițiile de trai specifice, prin excepție „liniștite", ale unor state mici care au stat o vreme destul de îndelungată deoparte și speră în continuare să nu apuce calea însîngerată a războaielor mondiale. Spre a ne convinge de acest lucru, e suficient să reflectăm, de pildă, la argumentele adepților dezarmării din Norvegia: „Noi sîntem o țară mică, avem o armată mică și nu putem face nimic împotriva marilor puteri" (și de aceea sînt neputincioși și atunci cînd sînt atrași cu forța într-o *alianță* imperialistă cu un grup sau altul de mari puteri)... „vrem să stăm tihniți deoparte în colțișorul nostru și să ne continuăm politica de închistare provincială, să cerem dezarmare, tribunale de arbitraj obligatorii, neutralitate permanentă etc." („permanentă", probabil, ca aceea a Belgiei ?).

Tendința meschină a unor state mici de a sta deoparte, dorința mic-burgheză de a se afla cît mai departe de marile conflagrații ale istoriei universale, de a folosi si-

www.dacoromanica.ro

tuaţia relativă monopolistă pentru a rămîne într-o stare de pasivitate şi de nepăsare — iată condiţiile sociale *obiective* menite să asigure ideii de dezarmare un anumit succes şi o anumită răspîndire în unele state mici. Este, firește, o tendinţă reacţionară, care se bazează numai şi numai pe iluzii, deoarece imperialismul atrage oricum statele mici în vîltoarea economiei mondiale şi a politicii mondiale.

De pildă, situaţia imperialistă a Elveţiei îi dictează în mod obiectiv *două* linii în mişcarea muncitorească: oportuniştii tind ca, în alianţă cu burghezia, să facă din Elveţia o uniune monopolistă republicană-democratică pentru a obţine profituri de pe urma turiştilor burgheziei imperialiste şi pentru a specula în tihnă şi cît mai avantajos această „liniştită" situaţie de monopol.

Adevăraţii social-democraţi din Elveţia tind să folosească libertatea relativă de aici şi situaţia „internaţională" a ţării pentru a ajuta să învingă alianţa strînsă a elementelor revoluţionare din partidele muncitoreşti din Europa. În Elveţia nu se vorbeşte o limbă „proprie", ci — slavă domnului! — trei limbi de circulaţie universală, tocmai limbile vorbite în ţările beligerante cu care se învecinează.

Dacă cei 20 000 de membri ai partidului social-democrat elveţian ar da săptămînal numai cîte 2 centime drept „impozit militar extraordinar", s-ar realiza anual 20 000 de franci, sumă mai mult decît suficientă pentru ca, în ciuda interdicţiilor impuse de marile state-majore, să se tipărească periodic în trei limbi şi să se răspîndească printre muncitorii şi soldaţii ţărilor beligerante adevărul cu privire la revolta care mocneşte printre muncitori, cu privire la fraternizarea lor în tranşee şi la speranţa lor de a folosi în scop revoluţionar armele împotriva burgheziei imperialiste din „propriile" lor ţări etc.

Toate astea nu sînt lucruri noi. Cele mai bune ziare, ca „La Sentinelle", „Volksrecht" [60], „Berner Tagwacht", desfăşoară o asemenea activitate, dar, din păcate, într-o măsură insuficientă. Numai astfel admirabila hotărîre a congresului de partid de la Aarau [61] va putea deveni mai mult decît o hotărîre admirabilă.

www.dacoromanica.ro

Ceea ce ne interesează acum este următoarea întrebare: corespunde revendicarea dezarmării curentului revoluționar care se manifestă printre social-democrații elvețieni? Evident că nu. Obiectiv, „dezarmarea" este programul cel mai național, specific național al unor state mici, și nicidecum un program internațional al social-democrației revoluționare internaționale.

Scris în limba germană
în septembrie 1916

Publicat pentru prima oară
în septembrie—octombrie 1917
în ziarul „Jugend-Internationale"
nr. 9 și 10
Semnat: N. Lenin

Publicat pentru prima oară
în limba rusă în 1929,
în ediția 2—3 ale Operelor
lui V. I. Lenin, vol. XIX

Se tipărește după textul
apărut în ziar
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

UNII CARE S-AU RĂTĂCIT ZIUA ÎN AMIAZA-MARE

Într-o scrisoare a unui bundist din Petersburg, datată 26 februarie 1916 şi publicată în nr. 1 al „Buletinului" bundist [62] (septembrie 1916), putem citi :

„Dificultatea de a accepta formula apărării sporeşte mult în ceea ce ne priveşte, din cauză că noi nu putem trece în nici un caz sub tăcere problema poloneză, aşa cum fac pînă acum tovarăşii noştri ruşi". (Să nu uităm că „tovarăşii" acestui domn sînt Potresov & Co.). „Însuşi faptul că pînă şi defensiştii din rîndurile noastre nu vor să aplice în cazul Rusiei formula «fără anexiuni» este, pentru cei ce din punct de vedere psihologic nu acceptă acum apărarea, un puternic argument împotriva ei, căci aceştia se întreabă cu ironie : ce anume apăraţi voi ? Pe de altă parte, ideea independenţei Poloniei se bucură de recunoaşterea vîrfurilor".

(A cui anume, nu se ştie.)

Cînd am declarat, în rezoluţia din 1915, că în Bund predomină şovinismul germanofil *, d-nii Kosovski & Co. n-au putut să ne răspundă decît prin cuvinte de ocară. Astăzi un coleg al lor de partid confirmă în chiar organul lor de presă declaraţia noastră ! Căci dacă „defensiştii" bundişti nu vor să aplice *„în cazul Rusiei"* (despre Germania, după cum vedeţi, nu scot o vorbă !) formula „fără anexiuni", cu ce se deosebeşte aceasta în fond de şovinismul germanofil ?

Dacă bundiştii ar vrea şi ar fi în stare să gîndească, ei şi-ar da seama că au rătăcit drumul în problema anexiu-

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 165. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

nilor şi că nu există decît o singură ieşire din aceste rătăciri şi confuzii : acceptarea programului expus de noi încă în 1913 *. Anume : pentru a duce în mod conştient şi cinstit o politică de negare a anexiunilor, socialiştii şi democraţii naţiunilor asuprite trebuie să califice în întreaga lor propagandă şi agitaţie drept nemernici pe socialiştii aparţinînd naţiunilor asupritoare (fie ei velicoruşi sau germani, sau polonezi faţă de ucraineni etc.) care nu militează în mod consecvent şi necondiţionat pentru libertatea de despărţire a naţiunilor asuprite (sau reţinute cu forţa) *de propria lor naţiune*.

Dacă bundiştii nu acceptă şi nu vor accepta această concluzie, este *numai* pentru că nu vor să se certe cu Potresovii din Rusia, cu Legienii, Südekumii şi chiar cu Ledebourii (el *nu* se pronunţă pentru libertatea de despărţire a Alsaciei şi Lorenei) din Germania, cu naţionaliştii, sau, mai bine-zis, cu social-şoviniştii din Polonia etc.

Un motiv binecuvîntat, nimic de zis !

Scris în septembrie-octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 240—247. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

SALUT ADRESAT CONGRESULUI PARTIDULUI SOCIALIST ITALIAN [63]

Dragi tovarăşi !

În numele C.C. al P.M.S.D. din Rusia, salut congresul Partidului socialist italian şi urez succes lucrărilor lui.

Partidul socialist italian este *primul* dintre partidele socialiste din ţările beligerante care a reuşit să facă ceea ce ar fi putut şi ar fi trebuit să facă toate partidele socialiste din aceste state dacă n-ar fi trădat socialismul şi n-ar fi trecut de partea burgheziei, şi anume : să convoace un congres, o consfătuire sau o conferinţă a lor în afara razei de acţiune a cenzurii militare „naţionale", a autorităţilor militare, într-o ţară liberă, unde atitudinea socialismului faţă de război poate fi dezbătută şi expusă în mod liber. Permiteţi-mi să-mi exprim speranţa că congresul Partidului socialist italian, care nu poartă botniţe patriotice, va reuşi să facă tot atît de mult şi chiar mai mult pentru lupta împotriva trădării socialismului de către aproape toate partidele socialiste europene decît a făcut pînă acum întregul Partid socialist italian.

Reprezentanţii partidului nostru au lucrat împreună cu reprezentanţii partidului vostru la Zimmerwald şi Kiental. Singura divergenţă serioasă apărută între noi a fost divergenţa cu privire la necesitatea şi inevitabilitatea unei rupturi cu social-şoviniştii, adică cu cei ce sînt socialişti în vorbe şi şovinişti în fapte, cu toţi cei care reprezintă sau justifică „apărarea patriei" în actualul război imperialist, care sprijină direct sau indirect „propriul" guvern şi „propria" burghezie în acest război reacţionar, tîlhăresc pentru împărţirea coloniilor şi pentru dominaţia asupra lumii. Noi considerăm că ruptura cu social-şoviniştii este nece-

www.dacoromanica.ro

sară şi istoriceşte inevitabilă într-o luptă revoluţionară sinceră a proletariatului pentru socialism, luptă care să nu se limiteze la proteste verbale. Reprezentanţii partidului vostru erau de părere că se mai poate spera într-o victorie a proletariatului asupra social-şoviniştilor („sciovinisti") *fără* o ruptură cu ei.

Vrem să sperăm că evoluţia evenimentelor în cadrul socialismului mondial face într-o măsură tot mai mare ca divergenţa dintre noi să rămînă fără obiect.

Pe de o parte, în întreaga lume, nu numai în ţările beligerante, ci şi în principalele ţări neutre, de pildă în Statele Unite ale Americii, ţară capitalistă înaintată, mişcarea muncitorească se scindează *realmente* în adepţi şi adversari ai „apărării patriei" în actualul război imperialist şi în viitoarele războaie imperialiste, pregătite şi generate de întreaga politică dusă de toate aşa-zisele „mari" puteri de astăzi.

Pe de altă parte, nu demult am citit cu deosebită satisfacţie în „*Avanti !*" [64], organul central al partidului socialist, articolul redacţional: „La chiusura della conferenza socialista tedesca" *. Această conferinţă a Partidului socialist german este unul dintre cele mai remarcabile evenimente care au avut loc în ultimele luni în cadrul socialismului mondial, pentru că aici s-au înfruntat *trei* curente principale existente nu numai în socialismul german, dar şi în socialismul mondial: 1) curentul social-şoviniştilor declaraţi, ca Legien, David & Co. în Germania, Plehanov, Potresov, Cihenkeli în Rusia, Renaudel şi Sembat în Franţa, Bissolati şi partidul său în Italia; 2) curentul care împărtăşeşte ideea fundamentală a social-şovinismului, şi anume „apărarea patriei" în actualul război, şi care vrea să împace această idee cu adevăratul socialism şi internaţionalism, curentul Haase-Kautsky; şi 3) curentul cu adevărat socialist şi internaţionalist, reprezentat în Germania de grupul „Die Internationale" şi de „Socialiştii internaţionalişti din Germania".

Caracterizînd aceste trei curente, „*Avanti !*" scria în articolul menţionat (nr. 269 din 27 septembrie 1916):

* — „Încheierea conferinţei socialiştilor germani". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„...il proletariato tedesco finirà indubbiamente per trionfare contro i Legien, gli Ebert ed i David, che anno preteso di compromettere la sua azione di classe nei tristi pattegiamenti coi Bethmann-Hollweg e gli altri fautori della guerra. Di questo noi abbiamo la più schietta certezza".

Noi abbiamo la medesima certezza.

„Piuttosto — continuă „Avanti !" — la conferenza dei socialisti tedeschi ci lascia incerti circa l'atteggiamento prossimo di una parte della opposizione, quella che ebbe per esponente principale l'Haase".

„Il gruppo «Internazionale» con Liebknecht, con Mehring, con Clara Zetkin, con Rosa Luxemburg — con tutti gli altri «sabotatori e traditori della patria» è perfettamente a posto".

...„*Meno conseguente ci è parso Haase*" *.

Şi „Avanti !" explică că el vede „inconsecvenţa" lui Haase şi a grupului său, pe care noi îl denumim în presa noastră curentul *kautskist* din socialismul mondial, în faptul

că „*essi non accepttano le logiche e naturali conseguenze cui sono giunti Liebknecht e compagni*" **.

Aşa scrie „*Avanti !*".

Noi salutăm din toată inima aceste declaraţii din „Avanti !". Sîntem convinşi că „Vorwärts", organul central al social-democraţilor germani şi principalul organ al curentului kautskist, greşeşte atunci cînd, referindu-se la aceste cuvinte din „Avanti !", scrie în numărul din 7 octombrie 1916 :

„dass der «Avanti !» über die Parteiverhältnisse und Parteivorgänge in Deutschland *nicht ganz zutreffend informiert ist*" ***.

Sîntem convinşi că „*Avanti !*" dispune de informaţii „ganz zutreffend" **** şi că nu întîmplător consideră el

* — „Proletariatul german va triumfa, fără îndoială, în cele din urmă asupra lui Legien, Ebert şi David, care au încercat să compromită lupta lui de clasă prin lamentabile tranzacţii cu Bethmann-Hollweg şi cu alţi partizani ai războiului. Sîntem ferm convinşi de asta".

Şi noi nutrim aceeaşi convingere.

„Totuşi — continuă „Avanti !" — conferinţa socialiştilor germani nu ne oferă o certitudine în ceea ce priveşte comportarea ulterioară a acelei părţi a opoziţiei al cărei principal exponent este Haase".

„Grupul «Die Internationale» cu Liebknecht, Mehring, Clara Zetkin, Rosa Luxemburg şi cu toţi ceilalţi «sabotori şi trădători de patrie» rămîne neclintit la postul său".

...„*Mai puţin consecvent pare Haase*". — *Nota trad.*

** — „ei nu acceptă concluziile logice şi fireşti la care au ajuns Liebknecht şi tovarăşii". — *Nota trad.*

*** — „că «Avanti !» *nu dispune de informaţii întru totul exacte* cu privire la viaţa şi la situaţia din partidul socialist din Germania". — *Nota trad.*

**** — „întru totul exacte". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

că cel ce are dreptate este grupul lui Liebknecht şi nu grupul lui Haase. De aceea sperăm că, susţinînd principiile şi tactica lui Liebknecht, Partidul socialist italian poate ocupa un loc de seamă în socialismul internaţional.

Partidul nostru îşi desfăşoară activitatea în condiţii incomparabil mai grele decît cel italian. Întreaga noastră presă este sugrumată. Dar şi din emigraţie noi reuşim să sprijinim lupta tovarăşilor noştri din Rusia. Că această luptă împotriva războiului dusă de partidul nostru în Rusia a fost cu adevărat o luptă a *muncitorilor* înaintaţi şi a *maselor* muncitoreşti o dovedesc două fapte: primul, deputaţii muncitori ai partidului nostru, aleşi de muncitori în guberniile cele mai industriale din Rusia, Petrovski, Şagov, Badaev, Samoilov şi Muranov, au fost deportaţi de guvernul ţarist în Siberia pentru propagandă revoluţionară împotriva războiului [65]. Al doilea, mult timp după deportarea acestora, muncitorii înaintaţi din Petersburg, care fac parte din partidul nostru, au refuzat categoric să intre în comitetele pentru industria de război.

În ianuarie 1917 se întruneşte conferinţa Entente-Sozialisten [66]. Noi am mai încercat o dată să participăm la o conferinţă similară la Londra, dar reprezentantului nostru i s-a luat cuvîntul de îndată ce a îndrăznit să spună adevărul cu privire la trădarea săvîrşită de socialiştii europeni [67]. De aceea, considerînd că la asemenea conferinţe nu au ce căuta decît domnii Bissolati, Plehanov, Sembat şi tutti quanti *, nu intenţionăm să participăm la această conferinţă. Noi propunem să adresăm o scrisoare muncitorilor europeni, în care să-i demascăm pe social-şoviniştii care înşală poporul.

Salut încă o dată congresul Partidului socialist italian şi urez succes lucrărilor lui.

Scris în prima jumătate a lunii octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris

* — cei de-o teapă cu ei. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

LOZINCA „DEZARMĂRII"

Într-o serie de ţări, în special în ţări mici neangrenate în actualul război, cum sînt Suedia, Norvegia, Olanda, Elveţia, se fac auzite glasuri care cer înlocuirea vechiului punct din programul-minimum al social-democraţiei: „miliţie" sau „înarmarea poporului" printr-unul nou: „dezarmare". În nr. 3 al publicaţiei „Jugend-Internationale", organul de presă al organizaţiei internaţionale a tineretului a apărut un editorial în favoarea dezarmării. În „tezele" cu privire la problema războiului, elaborate de R. Grimm pentru congresul Partidului social-democrat din Elveţia, găsim o concesie făcută ideii „dezarmării". În revista elveţiană „Neues Leben" din 1915, Roland-Holst se pronunţă aparent pentru „împăcarea" ambelor revendicări, dar în realitate pentru o concesie identică. În nr. 2 al publicaţiei „Vorbote", organul stîngii internaţionale, a apărut un articol al marxistului olandez Wijnkoop, care pledează în favoarea vechii revendicări a înarmării poporului. Cei de stînga din Scandinavia, după cum se poate vedea din articolele publicate mai jos, acceptă „dezarmarea", admiţînd uneori că ea conţine elemente de pacifism [68].

Să analizăm poziţia apărătorilor dezarmării.

I

Unul dintre principalele postulate în favoarea dezarmării este următorul raţionament, nu întotdeauna exprimat în mod direct: noi sîntem împotriva războiului, în general

www.dacoromanica.ro

Россійская Соціаль-Демократическая Рабочая Партія

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

СБОРНИКЪ СОЦІАЛЬ-ДЕМОКРАТА

Центральнаго Органа Россійской Соціаль-Демократической Рабочей Партіи

Декабрь 1916

№ 2

Цѣна 1 франкъ

Изданіе Центральнаго Комитета Р. С.-Д. Р. П.

Coperta volumului „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 2. — 1916.

www.dacoromanica.ro

împotriva oricărui război, iar revendicarea dezarmării constituie expresia cea mai clară, mai categorică şi mai lipsită de echivoc a acestui punct de vedere al nostru.

Cît de greşit este acest raţionament am arătat în articolul cu privire la broşura lui Junius, la care şi trimitem pe cititor *. Socialiştii care vor să rămînă socialişti nu se pot pronunţa împotriva oricărui război. Nu trebuie să ne lăsăm orbiţi de actualul război imperialist. Tipice pentru epoca imperialistă sînt tocmai astfel de războaie între „marile" puteri, ceea ce nu înseamnă că sînt imposibile războaiele şi răscoalele democratice, de pildă ale naţiunilor asuprite împotriva celor care le asupresc, pentru eliberarea de sub asuprire. Războaiele civile ale proletariatului împotriva burgheziei pentru socialism sînt inevitabile. Sînt posibile războaie ale socialismului învingător într-o ţară împotriva altor ţări burgheze sau reacţionare.

Dezarmarea este un ideal al socialismului. În societatea socialistă nu vor fi războaie, prin urmare se va înfăptui dezarmarea. Cine aşteaptă însă înfăptuirea socialismului *fără* revoluţie socială şi dictatura proletariatului, acela nu este socialist. Dictatura este o putere de stat care se bazează direct pe *violenţă*. În secolul al XX-lea, şi în general în epoca civilizaţiei, violenţa nu înseamnă pumn sau măciucă, ci *armată*. A include în program „dezarmarea" înseamnă a declara în genere că noi sîntem împotriva folosirii armelor. Această teză este tot atît de străină marxismului ca şi afirmaţia că noi sîntem împotriva violenţei!

Notăm că discuţia desfăşurată pe plan internaţional asupra problemei dezarmării s-a dus mai ales, dacă nu exclusiv, în limba germană. Or, în germană există pentru dezarmare două cuvinte, deosebirea dintre ele fiind greu de redat în rusește. Unul este „Abrüstung", pe care Kautsky şi kautskiştii, de pildă, îl utilizează dîndu-i sensul de reducere a armamentelor. Al doilea este „Entwaffnung", pe care îl utilizează cu precădere cei de stînga, în sensul de desfiinţare a militarismului, a oricărui sistem militarist (războinic). În acest articol vom vorbi

* Vezi volumul de faţă, p. 1—16. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

despre cea de-a *doua* revendicare, revendicare curentă la unii social-democraţi *revoluţionari*.

Predica kautskistă a „dezarmării", adresată tocmai actualelor guverne ale marilor puteri imperialiste, nu este altceva decît oportunismul cel mai vulgar, un pacifism burghez, care — în ciuda „deziderateloг pioase" ale mieroşilor kautskişti — are *în fapt* menirea să abată pe muncitori de la lupta revoluţionară. Căci printr-o asemenea predică muncitorilor li se sugerează ideea că actualele guverne burgheze ale puterilor imperialiste *nu* sînt legate prin mii de fire de capitalul financiar şi prin zeci sau sute de *tratate secrete* corespunzătoare (tratate tîlhăreşti care pregătesc războiul imperialist) între ele.

II

Clasa asuprită care nu tinde să înveţe să mînuiască armele, să aibă arme nu merită să fie tratată decît ca o clasă de robi. Numai devenind nişte pacifişti burghezi sau nişte oportunişti am putea uita că trăim într-o societate împărţită în clase, că nu există şi nu are cum să existe altă ieşire din această societate în afară de lupta de clasă şi zdrobirea puterii clasei dominante.

În orice societate împărţită în clase — indiferent dacă ea se întemeiază pe sclavie, pe iobăgie sau, ca în prezent, pe munca salariată —, clasa asupritoare este înarmată. Nu numai armata regulată, dar şi miliţia din zilele noastre înseamnă, pînă şi într-o republică burgheză din cele mai democratice cum e Elveţia, înarmarea burgheziei *împotriva* proletariatului. Este un adevăr atît de elementar, încît nu mai e cazul să insistăm asupra lui. E suficient să amintim că în toate ţările capitaliste, fără excepţie, armata (inclusiv miliţia republicană-democratică) este folosită împotriva grevi̇ştilor. Înarmarea burgheziei împotriva proletariatului este unul din faptele cele mai evidente, mai importante şi mai esenţiale în societatea capitalistă contemporană.

În faţa unui asemenea fapt, a cere social-democraţilor revoluţionari să formuleze „revendicarea" „dezarmării" echivalează cu renunţarea totală la punctul de vedere al

www.dacoromanica.ro

luptei de clasă, cu renunţarea totală la revoluţie ! Lozinca noastră trebuie să fie : înarmarea proletariatului pentru a învinge, a expropria şi a dezarma burghezia. Este singura tactică posibilă a clasei revoluţionare, tactică ce decurge din întreaga *dezvoltare obiectivă* a militarismului capitalist şi este dictată de ea. Numai *după* ce va fi dezarmat burghezia va putea proletariatul, fără a renunţa la misiunea sa istorică mondială, să dea absolut toate armele la fier vechi, şi fără îndoială că o va face, dar numai atunci şi în nici un caz mai devreme.

Dacă actualul război provoacă socialiştilor creştini reacţionari şi mic-burghezilor plîngăreţi *numai* oroare şi spaimă, numai dezgust faţă de mînuirea armelor, de sînge, de moarte etc., trebuie să spunem că societatea capitalistă a fost şi este *un şir nesfîşit de orori.* Iar dacă actualul război, cel mai reacţionar din cîte au fost pe pămînt, pregăteşte astăzi acestei societăţi *un oribil sfîrşit,* nu avem nici un motiv să ne lăsăm pradă desperării. Or, într-o vreme în care forţele burgheziei înseşi pregătesc în văzul tuturor singurul război legitim şi revoluţionar, şi anume războiul civil împotriva burgheziei imperialiste, „revendicarea" dezarmării — mai exact visul dezarmării — nu este, prin semnificaţia ei obiectivă, decît un acces de desperare.

Celor care vor susţine că dezvoltăm o teorie ruptă de viaţă le vom aminti două fapte de importanţă istorică mondială : rolul trusturilor şi al muncii femeilor în fabrici, pe de o parte, Comuna din 1871 şi insurecţia din decembrie 1905 din Rusia, pe de altă parte.

Burghezia este interesată să dezvolte trusturile, să mîne femeile şi copiii în fabrici, unde să-i supună la chinuri, să-i pervertească, să-i condamne la cea mai neagră mizerie. Noi nu „revendicăm" o asemenea dezvoltare, nu o „susţinem", ci luptăm împotriva ei. Dar *cum* luptăm ? Ştim că trusturile şi munca femeilor în fabrici sînt un fenomen progresist. Noi nu vrem să ne întoarcem în trecut la meşteşuguri, la capitalismul premonopolist, la munca casnică a femeilor. Înainte prin trusturi etc. şi mai departe, depăşindu-le, spre socialism !

www.dacoromanica.ro

Acest raţionament, care are în vedere *mersul obiectiv* al dezvoltării, este valabil, cu modificările corespunzătoare, şi pentru actuala militarizare a poporului. Astăzi burghezia imperialistă militarizează nu numai întregul popor, dar şi tineretul. Mîine ea va trece, probabil, la militarizarea femeilor. În acest caz trebuie să spunem: cu atît mai bine! Vom înainta mai repede! Cu cît se va face mai repede, cu atît mai apropiată va fi insurecţia armată împotriva capitalismului. Cum se poate ca militarizarea tineretului etc. să intimideze pe social-democraţi atunci cînd ei au exemplul de neuitat al Comunei? Asta nu este o „teorie ruptă de viaţă", un vis, ci este un fapt. Şi ar fi, într-adevăr, foarte regretabil dacă, în ciuda tuturor faptelor de ordin economic şi politic, social-democraţii ar începe să aibă îndoieli că epoca imperialistă şi războaiele imperialiste trebuie să ducă la o inevitabilă repetare a acestor fapte.

Un observator burghez al Comunei scria în mai 1871 într-un ziar englez: „Dacă naţiunea franceză ar fi alcătuită numai din femei, oribilă naţiune ar fi!". Femeile şi copiii de la 13 ani în sus au luptat în timpul Comunei umăr la umăr cu bărbaţii. Aşa va fi şi în viitoarele bătălii pentru răsturnarea burgheziei. Femeile proletare nu vor sta să privească cum burghezia bine înarmată împuşcă pe muncitorii slab înarmaţi sau chiar neînarmaţi. Ca şi în 1871, ele vor lua arma în mînă şi, din naţiunile astăzi terorizate — mai exact, din mişcarea muncitorească de astăzi dezorganizată mai mult de oportunişti decît de guverne —, va lua naştere mai devreme sau mai tîrziu, dar în mod absolut cert, o alianţă internaţională a „oribilelor naţiuni" ale proletariatului revoluţionar.

Militarizarea se extinde acum asupra întregii vieţi sociale. Imperialismul este o luptă înverşunată a marilor puteri pentru împărţirea şi reîmpărţirea lumii, şi de aceea el trebuie să ducă inevitabil la o militarizare şi mai accentuată în toate ţările, inclusiv în ţările neutre, cît şi în ţările mici. Cum vor reacţiona în acest caz femeile proletare? Se vor mulţumi numai să blesteme orice război şi tot ce e militar, se vor mulţumi numai să ceară dezarmarea? Femeile făcînd parte din clasa asuprită, clasă cu

www.dacoromanica.ro

adevărat revoluţionară, nu se vor împăca niciodată să joace un asemenea rol ruşinos. Ele vor spune fiilor lor: „În curînd ai să te faci mare şi ai să capeţi o armă. Ia-o şi învaţă cum se cuvine meşteşugul armelor. Proletarii trebuie să-l cunoască nu ca să tragă în fraţii tăi, muncitorii din alte ţări, aşa cum se întîmplă în actualul război şi cum te sfătuiesc să faci trădătorii socialismului, ci ca să lupte împotriva burgheziei din propria lor ţară, ca să pună capăt exploatării, mizeriei şi războaielor, nu prin deziderate pioase, ci înfrîngînd burghezia şi dezarmînd-o".

Dacă se renunţă la o asemenea propagandă, şi anume la o asemenea propagandă în legătură cu actualul război, să nu se mai spună de loc vorbe mari ca social-democraţie revoluţionară internaţională, revoluţie socialistă, război războiului.

III

Adepţii dezarmării se pronunţă împotriva punctului programatic „înarmarea poporului", invocînd, printre altele, motivul că este o revendicare de pe urma căreia s-ar ajunge mai uşor la concesii faţă de oportunism. Am analizat mai sus lucrul cel mai important: raportul dintre dezarmare şi lupta de clasă, pe de o parte, şi dintre dezarmare şi revoluţia socială, pe de altă parte. Să analizăm acum raportul care poate exista între revendicarea dezarmării şi oportunism. Una dintre cauzele cele mai de seamă care fac inacceptabilă această revendicare rezidă în faptul că ea şi iluziile pe care le generează slăbesc în mod inevitabil şi fac ineficientă lupta noastră împotriva oportunismului.

Or, această luptă este, fără îndoială, principala problemă la ordinea de zi a Internaţionalei. Lupta împotriva imperialismului, dacă nu se leagă strîns de lupta împotriva oportunismului, este o vorbă goală sau o înşelăciune. Una dintre principalele deficienţe ale conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental, una dintre cauzele fundamentale ale unui eventual fiasco (insucces, crah) al acestor germeni ai Internaţionalei a III-a este aceea că problema luptei

www.dacoromanica.ro

împotriva oportunismului, departe de a fi fost soluționată în sensul necesității unei rupturi cu oportuniștii, nici măcar n-a fost pusă deschis. Pentru moment, oportunismul a învins în mișcarea muncitorească europeană. În toate țările mari s-au definit două variante principale ale oportunismului: în primul rînd, social-imperialismul făţiș, cinic și de aceea mai puțin periculos, al domnilor Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas și Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson și al altora de teapa lor. În al doilea rînd, oportunismul camuflat, kautskist: Kautsky-Haase și „Grupul social-democrat al muncii" în Germania; Longuet, Pressemanne, Mayeras și alții în Franța; Ramsay MacDonald și alți lideri ai „Partidului laburist independent" în Anglia; Martov, Ciheidze și alții în Rusia; Treves și alți așa-zișI reformiști de stînga în Italia.

Oportunismul făţiș se pronunță fără ocol împotriva revoluției și împotriva mișcărilor și exploziilor revoluționare care au început să aibă loc; el a încheiat o alianță directă cu guvernele, alianță care îmbracă diverse forme, începînd cu intrarea în guvern și terminînd cu participarea la comitetele pentru industria de război. Oportuniștii camuflați, kautskiștii, sînt cu mult mai periculoși pentru mișcarea muncitorească, deoarece, folosind vorbe frumoase „marxiste" și lozinci pacifiste, ei ascund faptul că apără alianța cu oportuniștii făţiși. Lupta împotriva acestor două forme ale oportunismului dominant trebuie dusă pe *toate* tărîmurile politicii proletare: parlamentarism, sindicate, greve, armată etc.

În ce constă, totuși principala trăsătură care caracterizează *ambele* forme ale oportunismului dominant?

Ea constă în trecerea sub tăcere, disimularea sau tratarea numai în limitele permise de ordonanțele poliției a problemei concrete *a legăturii dintre actualul război și revoluție, precum și a celorlalte probleme concrete ale revoluției.* Și asta în pofida faptului că încă înainte de război s-a arătat de nenumărate ori, atît neoficial, cît și oficial, în Manifestul de la Basel, legătura dintre *acest* război, care devenise iminent, și revoluția proletară.

www.dacoromanica.ro

Principala deficienţă a revendicării dezarmării este tocmai că ea eludează toate problemele concrete ale revoluţiei. Sau, poate, adepţii dezarmării se pronunţă pentru o formă cu totul nouă de revoluţie neînarmată ?

IV

Mai departe. Noi nu sîntem nicidecum împotriva luptei pentru reforme. Nu vrem să ignorăm trista posibilitate ca omenirea să mai treacă, în cel mai rău caz, printr-un al doilea război imperialist dacă, cu toate exploziile frecvente ale nemulţumirii maselor, cu toate frămîntările din mase şi cu toate eforturile depuse de noi, revoluţia nu va izbucni în condiţiile create de actualul război. Sîntem pentru un program de reforme, care trebuie să fie îndreptat *şi el* împotriva oportuniştilor. Oportuniştii n-ar face decît să se bucure dacă am lăsa exclusiv pe seama lor lupta pentru reforme, iar noi am fugi de trista realitate, căutîndu-ne refugiu în himera „dezarmării". „Dezarmarea" înseamnă fugă de realitatea dezgustătoare şi nicidecum luptă împotriva ei.

În treacăt fie zis : o lacună serioasă care se observă la cei de stînga atunci cînd pun, de pildă, problema apărării patriei este răspunsul insuficient de concret pe care-l dau. E mult mai just din punct de vedere teoretic şi infinit mai important din punct de vedere practic să declari că în *actualul* război imperialist apărarea patriei este o înşelătorie burgheză-reacţionară decît să vii cu o teză „generală" împotriva „oricărei" apărări a patriei. Asta nu este nici just şi nici nu „loveşte" în duşmanul direct al muncitorilor din cadrul partidelor muncitoreşti : oportunismul.

Elaborînd un răspuns concret şi necesar din punct de vedere practic, în problema miliţiei trebuie să declarăm : sîntem împotriva miliţiei burgheze şi pentru o miliţie proletară. De aceea „nici un ban şi nici un om" pentru armata regulată, ca şi pentru miliţia burgheză, chiar şi în ţări ca Statele Unite sau Elveţia, Norvegia etc. Asta cu atît mai mult, cu cît chiar şi în cele mai libere ţări republicane (de pildă Elveţia) constatăm o prusacizare din ce în ce mai accentuată a miliţiei şi prostituarea ei în

www.dacoromanica.ro

vederea mobilizării trupelor împotriva grevi̦tilor. Noi putem revendica: alegerea ofi̦terilor de către popor, desfiin̦area oricărei justi̦ii militare, egalitatea în drepturi a muncitorilor străini cu cei băştinaşi (punct deosebit de important pentru state imperialiste care, asemenea Elve̦iei, exploatează cu tot mai multă neruşinare un număr din ce în ce mai mare de muncitori străini, privîndu-i de drepturi); mai departe: fiecare o sută de locuitori, să zicem, dintr-o ţară să aibă dreptul de a forma o uniune liberă, în cadrul căreia să-şi facă o temeinică instruc̦ie militară, uniunea putînd să-şi aleagă în mod liber instructorii, care să fie remunera̦i pentru munca lor de către stat etc. Numai în asemenea condi̦ii va putea proletariatul să înve̦e meşteşugul armelor într-adevăr pentru *sine* şi nu pentru stăpînii de sclavi din ţara sa; interesele proletariatului impun cu necesitate instruc̦ia militară. Revolu̦ia rusă a demonstrat că orice succes, fie şi par̦ial, al mişcării revolu̦ionare — de pildă cucerirea unui oraş, a unei aşezări industriale, a unei părţi a armatei — *va sili* inevitabil proletariatul învingător să înfăptuiască un asemenea program.

În sfîrşit, e de la sine înţeles că împotriva oportunismului nu se poate lupta numai cu ajutorul programelor; va trebui să veghem neîncetat ca ele să fie puse cu adevărat în practică. Eroarea fundamentală şi fatală comisă de falita Internaţională a II-a a fost aceea că vorbele ei nu se potriveau cu faptele, că a cultivat o frazeologie revolu̦ionară deşănţată (vezi atitudinea pe care au adoptat-o astăzi Kautsky & Co. faţă de manifestul de la Basel). Privind sub acest aspect revendicarea dezarmării, trebuie să ne gîndim în primul rînd la semnifica̦ia ei *obiectivă*. Ca idee socială, cu alte cuvinte ca idee generată de anumite condi̦ii sociale şi capabilă să ac̦ioneze asupra unui anumit mediu social, deci care nu rămîne o bizarerie a unei persoane sau a unui cerc, dezarmarea este generată, pe cît se pare, de condi̦iile de trai specifice, prin excep̦ie „liniştite", ale unor state mici care au stat o vreme destul de îndelungată deoparte de calea sîngeroasă a războaielor mondiale şi speră să rămînă în continuare deoparte. Spre a ne convinge de acest lucru, e suficient

www.dacoromanica.ro

să reflectăm, de pildă, la argumentele adepţilor dezarmării din Norvegia : „Noi sîntem o ţară mică, avem o armată mică şi nu putem face nimic împotriva marilor puteri" (şi de aceea sînt neputincioşi şi atunci cînd sînt atraşi cu forţa într-o *alianţă* imperialistă cu un grup sau altul de mari puteri !), „vrem să stăm tihniţi deoparte în colţişorul nostru şi să ne continuăm politica de închistare provincială, să cerem dezarmare, tribunale de arbitraj obligatorii, neutralitate permanentă etc." („permanentă", probabil, ca aceea a Belgiei ?).

Tendinţa meschină a unor state mici de a sta deoparte, dorinţa mic-burgheză de a se afla cît mai departe de marile conflagraţii ale istoriei universale, de a folosi situaţia relativă monopolistă pentru a rămîne într-o stare de pasivitate şi de nepăsare — iată condiţiile sociale *obiective* menite să asigure ideii de dezarmare un anumit succes şi o anumită răspîndire în unele state mici. Este, firește, o tendinţă reacţionară, care se bazează numai şi numai pe iluzii, deoarece imperialismul atrage oricum statele mici în vîltoarea economiei mondiale şi a politicii mondiale.

Să explicăm acest lucru prin exemplul Elveţiei. Situaţia ei imperialistă îi dictează în mod obiectiv *două* linii în mişcarea muncitorească. Oportuniştii tind ca, în alianţă cu burghezia, să facă din Elveţia o uniune monopolistă republicană-democratică pentru a obţine profituri de pe urma turiştilor burgheziei imperaliste şi pentru a specula în tihnă şi cît mai avantajos această „liniştită" situaţie de monopol. În realitate, asta este o politică de alianţă a unei mici pături privilegiate de muncitori dintr-o ţară mică, aflată într-o situaţie privilegiată, cu burghezia propriei ţări *împotriva* masei proletariatului. Adevăraţii social-democraţi din Elveţia tind să folosească libertatea relativă de aici, situaţia „internaţională" a ţării (vecinătatea unor ţări cu un înalt grad de cultură, apoi faptul că în Elveţia nu se vorbeşte o limbă „proprie", ci, slavă domnului, trei limbi de circulaţie universală) pentru lărgirea, consolidarea, întărirea alianţei *revoluţionare* a elementelor revoluţionare ale proletariatului din întreaga Europă. Să ajutăm burghezia noastră să-şi menţină cît va

www.dacoromanica.ro

putea mai mult situaţia de monopol în comerţul arhiliniştit cu frumuseţile Alpilor, căci de aici ne mai pică şi nouă cîte ceva — iată conţinutul *obiectiv* al politicii oportuniştilor elveţieni. Să ajutăm la realizarea unei alianţe a proletariatului revoluţionar în rîndurile francezilor, germanilor, italienilor pentru doborîrea burgheziei — iată conţinutul obiectiv al politicii social-democraţilor revoluţionari elveţieni. Din păcate, „stînga" din Elveţia duce încă într-o măsură cu totul insuficientă această politică, iar admirabila hotărîre a congresului partidului lor, care a avut loc în 1915 la Aarau (recunoaşterea luptei revoluţionare de masă), rămîne deocamdată mai mult pe hîrtie. Dar să lăsăm asta acum.

Ceea ce ne interesează acum este următoarea întrebare: corespunde revendicarea dezarmării curentului revoluţionar care se manifestă printre social-democraţii elveţieni? Evident că nu. Obiectiv, „revendicarea" dezarmării corespunde unei linii oportuniste în mişcarea muncitorească, linie îngust-naţională, limitată la orizontul unui stat mic. Obiectiv, „dezarmarea" este programul cel mai naţional, specific naţional al unor state mici, şi nicidecum un program internaţional al social-democraţiei revoluţionare internaţionale.

P.S. În ultimul număr al publicaţiei engleze „The Socialist Review" [69] (septembrie 1916), organul „Partidului laburist independent" oportunist, găsim, la p. 287, rezoluţia conferinţei de la Newcastle a acestui partid: refuzul de a sprijini *orice* război, *indiferent de natura lui*, dus de *orice* guvern, *indiferent care ar fi el*, chiar dacă „poartă numele" de război „de apărare". Iar la p. 205 găsim următoarea declaraţie făcută într-un articol redacţional: „Noi nu aprobăm răscoala sinn-fenienilor" (răscoala din 1916 din Irlanda). „Nu aprobăm nici un fel de insurecţie armată, după cum nu aprobăm nici o altă formă de militarism şi război".

www.dacoromanica.ro

Mai e necesar să dovedim că *asemenea* „antimilitariști", *asemenea* adepți ai dezarmării nu într-un stat mic, ci într-un stat mare, sînt oportuniștii cei mai înrăiți? Deși din punct de vedere teoretic au toată dreptatea să privească insurecția armată ca fiind „una dintre formele" militarismului și războiului.

Scris în octombrie 1916

Publicat în decembrie 1916, în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 2
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

IMPERIALISMUL ŞI SCINDAREA SOCIALISMULUI

Există vreo legătură între imperialism şi victoria monstruoasă, detestabilă, repurtată de oportunism (care a îmbrăcat forma social-şovinismului) asupra mişcării muncitoreşti din Europa ?

Iată problema fundamentală a socialismului contemporan. După ce am stabilit cu precizie în literatura noastră de partid, în primul rînd, caracterul imperialist al epocii noastre şi al războiului actual şi, în al doilea rînd, legătura istorică indisolubilă dintre social-şovinism şi oportunism, precum şi conţinutul lor ideologic-politic identic, putem şi trebuie să trecem la analiza acestei probleme fundamentale.

Trebuie să începem prin a defini pe cît mai exact şi mai complet cu putinţă imperialismul. Imperialismul este un stadiu istoric deosebit al capitalismului. Acest caracter deosebit este triplu : imperialismul este (1) capitalism monopolist ; (2) capitalism parazitar sau în descompunere ; (3) capitalism muribund. Înlocuirea liberei concurenţe prin monopol este trăsătura economică fundamentală, *esenţa* imperialismului. Monopolismul se manifestă prin următoarele 5 aspecte principale : 1) carteluri, sindicate şi trusturi ; concentrarea producţiei a atins un asemenea grad, încît a generat aceste uniuni monopoliste ale capitaliştilor ; 2) situaţia de monopol a marilor bănci : 3—5 bănci gigantice dirijează întreaga viaţă economică a Americii, Franţei, Germaniei ; 3) acapararea izvoarelor de *materii prime* de către trusturi şi de oligarhia financiară (capitalul financiar

www.dacoromanica.ro

este capitalul monopolist industrial contopit cu capitalul bancar); 4) împărţirea lumii (din punct de vedere economic) de către cartelurile internaţionale *a început*. Astfel de carteluri internaţionale, care stăpînesc *întreaga* piaţă mondială şi care o împart „în mod amiabil" — pînă n-o *re*împarte războiul —, au depăşit cifra de *o sută!* Exportul de capital, ca fenomen deosebit de caracteristic spre deosebire de exportul de mărfuri propriu capitalismului premonopolist, este strîns legat de împărţirea economică şi politică-teritorială a lumii. 5) Împărţirea teritorială a lumii (coloniile) *s-a terminat*.

Imperialismul, ca stadiul cel mai înalt al capitalismului din America şi Europa, iar apoi şi din Asia, s-a cristalizat pe deplin între 1898 şi 1914. Războaiele hispano-american (1898), anglo-bur (1899—1902), ruso-japonez (1904—1905) şi criza economică din Europa din 1900 — iată principalele jaloane istorice ale noii epoci a istoriei universale.

Faptul că imperialismul este capitalism parazitar sau în descompunere se manifestă în primul rînd în tendinţa de descompunere, caracteristică *oricărui* monopol în condiţiile proprietăţii private asupra mijloacelor de producţie. Deosebirea dintre burghezia imperialistă republicană-democrată şi monarhistă-reacţionară dispare tocmai pentru că şi una şi alta putrezeşte de vie (ceea ce nu exclude nicidecum dezvoltarea uimitor de rapidă a capitalismului în anumite ramuri ale industriei, în anumite ţări, în anumite perioade). În al doilea rînd, descompunerea capitalismului se manifestă în crearea unei imense pături de *rentieri*, de capitalişti care trăiesc din „tăierea cupoanelor". În patru ţări imperialiste înaintate, Anglia, America de Nord, Franţa şi Germania, capitalul în titluri de valoare este de cîte 100—150 de *miliarde* de franci, ceea ce înseamnă un venit anual de cel puţin 5—8 miliarde de fiecare ţară. În al treilea rînd, exportul de capital este parazitism la pătrat. În al patrulea rînd, „capitalul financiar tinde spre dominaţie şi nu spre libertate". Reacţiunea politică pe *toată* linia este o trăsătură caracteristică a imperialismului. Venalitate, corupţie în proporţii gigantice, panamale de toate genurile. În al cincilea rînd, exploatarea naţiunilor

www.dacoromanica.ro

asuprite, fapt indisolubil legat de anexiuni, şi îndeosebi exploatarea coloniilor de către o mînă de „mari" puteri transformă din ce în ce mai mult lumea „civilizată" într-un parazit care trăieşte pe corpul popoarelor necivilizate de sute de milioane de oameni. Proletarul roman trăia pe seama societăţii. Societatea actuală trăieşte pe seama proletariatului contemporan. Această profundă observaţie a lui Sismondi a fost subliniată în mod deosebit de Marx [70]. Imperialismul schimbă întrucîtva lucrurile. Pătura privilegiată a proletariatului puterilor imperialiste trăieşte, în parte, pe seama sutelor de milioane de oameni ale popoarelor necivilizate.

E lesne de înţeles de ce imperialismul este capitalism *muribund*, capitalism *de trecere* la socialism: monopolul, care se dezvoltă *din* capitalism, înseamnă *deja* moartea treptată a capitalismului, începutul trecerii lui la socialism. Gigantica *socializare* a muncii de către imperialism (ceea ce apologeţii — economiştii burghezi — numesc „împletire") înseamnă acelaşi lucru.

Formulînd această definiţie a imperialismului, ajungem într-o totală contradicţie cu K. Kautsky, care refuză să vadă în imperialism „o fază a capitalismului" şi defineşte imperialismul ca o *politică* „preferată" a capitalului financiar, ca o tendinţă a ţărilor „industriale" de a anexa ţări „agrare" *. Această definiţie a lui Kautsky este, din punct de vedere teoretic, complet falsă. Trăsătura caracteristică a imperialismului este dominaţia capitalului financiar şi *nu* a celui industrial, este tendinţa de a anexa *nu* numai ţări agrare, ci *orice* ţări. Kautsky *rupe* politica imperialismului de economia lui, rupe monopolismul în politică de monopolismul în economie pentru a curăţa drumul reformismului său burghez vulgar de felul „dezarmării", „ultraimperialismului" şi al altor inepţii asemănătoare. Semnificaţia şi scopul acestui fals teoretic se reduce în întregime la estomparea *celor mai adînci* contradicţii ale imperialismului şi la justificarea, în felul acesta, a teoriei

* „Imperialismul este un produs al capitalismului industrial ajuns la un înalt grad de dezvoltare. El constă în tendinţa oricărei naţiuni capitaliste industriale de a subordona şi de a anexa din ce în ce mai multe teritorii *agrare*, indiferent de naţiunea care populează aceste teritorii" (Kautsky, în „Neue Zeit" din 11 septembrie 1914).

www.dacoromanica.ro

„unităţii" cu apologeţii imperialismului, cu social-şoviniştii şi cu oportuniştii declaraţi.

Despre această ruptură a lui Kautsky cu marxismul am scris suficient atît în „Soţial-Demokrat", cît şi în „Kommunist" [71]. Kautskiştii noştri ruşi, „okiştii", cu Akselrod şi Spectator în frunte, inclusiv Martov şi într-o mare măsură Troţki, au preferat să treacă sub tăcere problema kautskismului ca curent. Ei s-au temut să apere ceea ce a scris Kautsky în timpul războiului, eschivîndu-se fie printr-o simplă elogiere a lui Kautsky (Akselrod în broşura sa scrisă în limba germană, pe care C.O. *a promis* s-o publice în limba rusă), fie prin referiri la scrisorile particulare ale lui Kautsky (Spectator), în care el asigură că face parte din opoziţie şi încearcă în mod iezuit să reducă la zero declaraţiile sale şovine.

Vom nota că „concepţia" lui Kautsky asupra imperialismului, concepţie care echivalează cu prezentarea acestuia din urmă în culori trandafirii, reprezintă un pas înapoi nu numai faţă de „Capitalul financiar" al lui Hilferding (oricît de zelos ar apăra astăzi Hilferding pe Kautsky şi „unitatea" cu social-şoviniştii !), dar şi faţă de *socialliberalul* J. A. Hobson. În lucrarea pe care a publicat-o în 1902 *, acest economist englez care nu formulează nicidecum pretenţii la titlul de marxist, defineşte imperialismul şi dezvăluie contradicţiile lui într-un mod mult mai profund. Iată ce a scris J. A. Hobson (la care poţi găsi aproape toate vulgarităţile pacifiste şi „împăciuitoriste" ale lui Kautsky) în legătură cu problema deosebit de importantă a caracterului parazitar al imperialismului.

După părerea lui Hobson, două categorii de împrejurări au slăbit puterea vechilor imperii : 1) „parazitismul economic" şi 2) alcătuirea armatelor din popoare dependente. „Prima împrejurare este obiceiul parazitismului economic, în virtutea căruia statul dominant foloseşte provinciile şi coloniile sale, precum şi ţările dependente, în scopul îmbogăţirii clasei sale conducătoare şi al coruperii claselor sale de jos pentru ca acestea să rămînă liniştite". În ce priveşte a doua împrejurare, Hobson scrie :

* *J. A. Hobson.* „Imperialism", London, 1902.

www.dacoromanica.ro

„Unul din simptomele cele mai stranii ale orbirii imperialismului" (în gura social-liberalului Hobson aceste basme despre „orbirea" imperialiştilor sînt mai nimerite decît în gura „marxistului" Kautsky) „este modul uşuratic cu care Marea Britanie, Franţa şi celelalte naţiuni imperialiste pornesc pe această cale. Marea Britanie a mers mult mai departe decît toţi ceilalţi. Majoritatea bătăliilor prin care am cucerit imperiul nostru indian au fost purtate de armatele noastre alcătuite din indigeni; în India, ca şi, în ultimul timp, în Egipt, marile armate permanente sînt comandate de britanici; aproape toate războaiele pentru cucerirea Africii, cu excepţia cuceririi părţii ei de sud, au fost purtate pentru noi de către indigeni".

În legătură cu perspectiva împărţirii Chinei, Hobson face următoarea apreciere cu caracter economic: „O bună parte din Europa apuseană ar putea lua atunci înfăţişarea şi caracterul pe care îl au astăzi anumite regiuni ale ţărilor vest-europene, ca sudul Angliei, Riviera, localităţile din Italia şi Elveţia cele mai vizitate de turişti şi populate de bogătaşi, anume: grupuri mici de aristocraţi bogaţi, care primesc dividende şi pensii din Extremul Orient cu un grup ceva mai mare de funcţionari de profesie şi de negustori şi cu un număr mai mare de servitori şi de muncitori ocupaţi în transporturi şi în industriile de finisare a produselor. Principalele ramuri ale industriei ar dispărea, iar produsele alimentare şi semifabricatele de larg consum ar curge într-un şuvoi continuu ca tribut din Asia şi din Africa". „Iată ce perspective ne deschide o uniune mai largă a statelor occidentale, o federaţie europeană a marilor puteri: ea nu numai că nu ar face să promoveze cauza civilizaţiei mondiale, ci ar putea însemna pericolul imens al unui parazitism occidental, adică desprinderea unui grup de naţiuni industriale înaintate, ale căror clase dominante ar primi un tribut uriaş din Asia şi din Africa, iar cu ajutorul acestui tribut ar întreţine o mare masă docilă de funcţionari şi de slugi, care nu s-ar mai ocupa cu producerea de produse agricole şi industriale de larg consum, ci s-ar transforma în valeţi sau ar depune o muncă industrială de importanţă secundară sub controlul unei noi aristocraţii financiare. Cei care sînt gata să respingă această teorie" (trebuia spus: perspectivă) „ca ceva ce nu merită nici măcar să fie supus unei analize ar trebui să examineze atent condiţiile economice şi sociale existente în districtele din sudul Angliei de astăzi, care au şi fost aduse în această situaţie, să se gîndească ce extindere colosală ar putea lua acest sistem dacă China ar fi supusă controlului economic al unor asemenea grupuri de financiari, de «investitori de capital» (rentieri), controlului funcţionarilor lor politici şi al celor din industrie şi comerţ, pompînd profituri din cel mai mare rezervor potenţial pe care l-a cunoscut vreodată lumea, în scopul de a consuma aceste profituri în Europa. Bineînţeles, situaţia este prea complexă, jocul forţelor mondiale este prea greu de evaluat pentru a face complet verosimilă această sau orice altă interpretare a viitorului numai într-o singură direcţie. Dar influenţele care dirijează astăzi imperialismul Europei occidentale se deplasează în această direcţie, şi, dacă nu vor întîmpina nici o

www.dacoromanica.ro

rezistenţă, dacă nu vor fi abătute în altă direcţie, ele vor acţiona tocmai în sensul unei asemenea desăvîrşiri a procesului".

Social-liberalul Hobson nu vede că această „rezistenţă" poate fi opusă *numai* de proletariatul revoluţionar şi *numai* sub forma revoluţiei sociale. De aceea şi este social-liberal! Dar încă în 1902 el a abordat admirabil atît problema cu privire la semnificaţia „Statelor Unite ale Europei" (aviz kautskistului Troţki!), cît şi tot ceea ce caută să estompeze *kautskiştii făţarnici* din diferite ţări, anume: că *oportuniştii* (social-şoviniştii) acţionează împreună cu burghezia imperialistă *tocmai* în direcţia creării pe spinarea Asiei şi Africii a unei Europe imperialiste, că *oportuniştii* reprezintă în mod obiectiv acea parte a micii burghezii şi a unor pături ale clasei muncitoare, care a fost *coruptă* cu ajutorul supraprofiturilor imperialiste şi transformată în *câini de pază* ai capitalismului, în agenţi *de pervertire* a mişcării muncitoreşti.

Noi am atras atenţia de nenumărate ori nu numai în articole, dar şi în rezoluţiile partidului nostru asupra acestei legături economice profunde tocmai dintre burghezia imperialistă şi oportunismul care a învins astăzi (pentru multă vreme oare?) mişcarea muncitorească. De aici am conchis noi, printre altele, că ruptura cu social-şovinismul este inevitabilă. Kautskiştii noştri au preferat să ocolească problema! Martov, de pildă, a lansat încă în referatele sale un sofism care în „Izvestiia Zagranicinogo Secretariata OK" [72] (nr. 4 din 10 aprilie 1916) este exprimat în felul următor:

— — „...Cauza social-democraţiei revoluţionare ar ajunge într-o situaţie foarte precară şi desperată dacă grupurile cele mai calificate de muncitori şi care din punctul de vedere al dezvoltării intelectuale s-au apropiat cel mai mult de «intelectualitate» ar părăsi-o şi ar trece în mod fatal de partea oportunismului...".

Cu ajutorul stupidului cuvînţel „fatal" şi al unei oarecare „măsluiri" a fost *ocolit faptul* că *anumite* pături de muncitori *au trecut* de partea oportunismului şi a burgheziei imperialiste! Iar sofiştilor din C.O. tocmai asta le şi trebuie: *să ocolească* acest fapt! Ei rezolvă problema prin acel „optimism oficial" pe care îl etalează astăzi şi kautskistul Hilferding şi mulţi alţii: condiţiile obiective,

www.dacoromanica.ro

spun ei, constituie chezăşia unităţii proletariatului şi victoriei curentului revoluţionar! noi sîntem „optimişti" în ceea ce priveşte proletariatul!

În realitate însă, ei, toţi aceşti kautskişti, Hilferding, okiştii, Martov & Co. sînt *optimişti*... în ceea ce priveşte *oportunismul*. Iată esenţa problemei!

Proletariatul este un produs al capitalismului, al capitalismului mondial, şi nu numai al celui european şi nu numai al celui imperialist. Pe scară mondială, 50 de ani mai devreme sau 50 de ani mai tîrziu — din punctul de vedere al *acestei* scări chestiunea este de ordin particular —, „proletariatul" „va fi", desigur, unit şi în rîndurile lui va învinge „inevitabil" social-democraţia revoluţionară. Nu despre asta este vorba, domnilor kautskişti, ci despre faptul că acum în ţările imperialiste din Europa *voi vă ploconiţi* în faţa oportuniştilor, care sînt *străini* proletariatului ca clasă, în faţa celor care sînt slugi, agenţi, promotori ai influenţei burgheziei, şi, dacă mişcarea muncitorească *nu se eliberează* de ei, ea va rămîne *o mişcare muncitorească burgheză*. Propovăduirea de către voi a „unităţii" cu oportuniştii, cu alde Legien, David, Plehanov sau Cihenkeli şi Potresov etc. înseamnă în mod obiectiv apărarea *înrobirii* muncitorilor de către burghezia imperialistă prin intermediul celor mai buni agenţi ai ei în mişcarea muncitorească. Victoria social-democraţiei revoluţionare pe scară mondială este absolut inevitabilă, dar ea vine şi va veni, are loc şi va avea loc numai *împotriva* voastră, va fi o victorie *asupra* voastră.

Cele două tendinţe, putem spune chiar cele *două* partide din mişcarea muncitorească contemporană, care s-au separat atît de vădit în întreaga lume în anii 1914—1916, au fost *urmărite de Engels şi Marx în Anglia* în decursul mai multor *decenii* între 1858 şi 1892.

Nici Marx, nici Engels nu au trăit în epoca imperialistă a capitalismului mondial, care începe nu mai devreme de 1898—1900. Dar Anglia se caracteriza, încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, prin existenţa a cel puţin *două* trăsături distincte foarte importante ale imperialismului: (1) colonii cu teritorii întinse şi (2) profituri monopoliste (ca urmare a situaţiei de monopol pe piaţa mondială).

www.dacoromanica.ro

În ambele privinţe, Anglia era atunci o excepţie printre ţările capitaliste, iar Engels şi Marx, analizînd această excepţie, au arătat foarte clar şi precis *legătura* dintre ea şi victoria (vremelnică) a oportunismului în mişcarea muncitorească engleză.

În scrisoarea adresată lui Marx la 7 octombrie 1858, Engels scria: „Proletariatul englez se îmburghezeşte realmente din ce în ce mai mult, aşa că această naţiune, cea mai burgheză dintre toate, vrea, pe cît se pare, să ducă în cele din urmă lucrurile aşa de departe, încît să aibă o aristocraţie burgheză şi un proletariat burghez *alături* de burghezie. Fireşte, pentru o naţiune care exploatează întreaga lume, acest lucru este într-o anumită măsură firesc“ [73]. În scrisoarea adresată lui Sorge la 21 septembrie 1872, Engels comunică că Hales a stîrnit în consiliul federal al Internaţionalei un scandal enorm şi a făcut să se dea un vot de blam lui Marx pentru cuvintele lui: „conducătorii muncitorilor englezi s-au vîndut“ [74]. Marx scrie lui Sorge la 4 august 1874: „Cît priveşte muncitorii de la oraş aici (în Anglia), este cazul să regretăm că toată banda de conducători n-a intrat în parlament. Aceasta ar fi fost calea cea mai sigură pentru a scăpa de aceste canalii“ [75]. În scrisoarea din 11 august 1881 adresată lui Marx, Engels vorbeşte despre „cele mai reprobabile trade-unionuri engleze, care se lasă conduse de oameni vînduţi burgheziei sau, în cel mai bun caz, plătiţi de ea“ [76]. În scrisoarea din 12 septembrie 1882 către Kautsky, Engels scria: „Mă întrebaţi ce gîndesc muncitorii englezi despre politica colonială? Ei bine, exact ce gîndesc despre politică în general. Aici nu există un partid muncitoresc, există numai radical-conservatori şi radical-liberali, iar muncitorii profită liniştit, împreună cu ei, de monopolul colonial al Angliei şi de monopolul ei pe piaţa mondială“ [77].

La 7 decembrie 1889 Engels scria lui Sorge: „...Aici (în Anglia) lucrul cel mai respingător este «respectabilitatea» burgheză care le-a intrat muncitorilor în sînge... pînă şi lui Tom Mann, pe care-l consider cel mai bun dintre ei, îi place să amintească de faptul că va lua dejunul la lordul mayor. Şi numai comparîndu-i cu francezii

www.dacoromanica.ro

îţi dai seama ce bine prinde o revoluţie“ [78]. În scrisoarea din 19 aprilie 1890 el spune : „mişcarea (clasei muncitoare din Anglia) merge înainte *sub* suprafaţă, cuprinde pături tot mai largi, mai cu seamă din masa *cea mai de jos* (subliniat de Engels), pînă acum inertă, şi nu e departe ziua cînd această masă *se va găsi pe sine însăşi*, cînd va înţelege limpede că tocmai ea însăşi este această colosală masă în mişcare“. La 4 martie 1891 : „...eşecul uniunii docherilor care s-a destrămat, trade-unionurile «vechi» conservatoare, *bogate* şi tocmai de aceea laşe, rămîn singure pe cîmpul de luptă...“. La 14 septembrie 1891 : la congresul de la Newcastle al trade-unionurilor au fost învinşi vechii unionişti, adversari ai zilei de lucru de 8 ore, „iar ziarele burgheze recunosc înfrîngerea *partidului muncitoresc burghez*“ (subliniat peste tot de Engels)... [79].

Prefaţa la a doua ediţie a lucrării „Situaţia clasei muncitoare din Anglia“, 1892 [80], dovedeşte că aceste gînduri, repetate în decurs de decenii, au fost exprimate de Engels şi în mod public, în scris. În această prefaţă se vorbeşte despre o „aristocraţie în rîndurile clasei muncitoare“, despre o „minoritate privilegiată de muncitori“ în opoziţie cu „marea masă a muncitorilor“. Numai „o mică minoritate protejată şi privilegiată“ a clasei muncitoare s-a bucurat de „avantaje durabile“ de pe urma situaţiei privilegiate a Angliei între 1848 şi 1868, „marea masă a cunoscut în cel mai bun caz numai o îmbunătăţire temporară a situaţiei ei“... „O dată cu prăbuşirea monopolului industrial al Angliei, clasa muncitoare engleză va pierde situaţia ei privilegiată“... Membrii „noilor“ unionuri, ai sindicatelor muncitorilor necalificaţi „au un avantaj imens : spiritele lor sînt un teren virgin, complet libere de prejudecăţile burgheze «respectabile» moştenite, care creează confuzii în capetele «vechilor unionişti» cu situaţie mai bună“... „Aşa-zişii reprezentanţi ai muncitorilor“ sînt denumiţi în Anglia oameni „cărora li se iartă apartenenţa la clasa muncitoare pentru că ei înşişi sînt gata să înece această calitate în oceanul liberalismului lor...“.

Am citat în mod special pasaje destul de amănunţite din declaraţiile directe ale lui Marx şi Engels, pentru ca

www.dacoromanica.ro

cititorul să le poată studia *în întregime*. Ele trebuie studiate, ele merită să fie aprofundate. Deoarece aici găsim *esenţialul* acelei tactici în mişcarea muncitorească care este dictată de condiţiile obiective ale epocii imperialiste.

Kautsky a încercat şi aici „să tulbure apele" şi să înlocuiască marxismul printr-un împăciuitorism dulceag manifestat faţă de oportunism. În polemica cu social-imperialiştii făţişi şi naivi (de genul lui Lensch), care justifică războiul dus de Germania ca fiind menit să distrugă monopolul Angliei, Kautsky *„corectează"* acest fals evident printr-un alt fals tot atît de evident. El înlocuieşte falsul cinic cu un fals mieros! Monopolul *industrial* al Angliei a fost de mult înfrînt, spune el, a fost de mult distrus, nu mai ai ce să distrugi şi nu mai e cazul să distrugi.

În ce constă falsitatea acestui argument?

În primul rînd, în aceea că a fost trecut cu vederea monopolul *colonial* al Angliei. Or, după cum am putut vedea, Engels a atras atenţia în mod deosebit asupra acestui monopol încă în 1882, deci cu 34 de ani în urmă. Dacă monopolul industrial al Angliei a fost distrus, cel colonial nu numai că a rămas, dar s-a accentuat extrem de mult, pentru că întregul glob este deja împărţit! Prin dulceaga-i minciună, Kautsky caută să strecoare ideea burgheză-pacifistă şi oportunist-filistină conform căreia, după cum afirmă el, „nu mai e pentru ce să se ducă războaie". Dimpotrivă, *capitaliştii* nu numai că au acum pentru ce să ducă război, dar *nu pot să nu* ducă război dacă vor să menţină capitalismul pentru că, fără reîmpărţirea prin violenţă a coloniilor, *noile* ţări imperialiste nu pot să obţină acele privilegii de care se bucură puterile imperialiste mai vechi *(şi mai puţin puternice)*.

În al doilea rînd. De ce monopolul Angliei explică victoria oportunismului (pentru un timp) în Anglia? Pentru că monopolul aduce *supraprofit*, adică un surplus de profit peste profitul capitalist normal, obişnuit în întreaga lume. Din acest supraprofit capitaliştii *pot* arunca o părticică (chiar destul de mare) pentru a corupe pe *propriii* muncitori, pentru a crea ceva în genul unei

www.dacoromanica.ro

alianţe (amintiţi-vă de celebrele „alianţe" ale trade-unionurilor cu patronii lor descrise de soţii Webb) a muncitorilor naţiunii respective cu propriii capitalişti *împotriva* celorlalte ţări. Monopolul industrial al Angliei a fost distrus încă la sfîrşitul secolului al XIX-lea. Acest lucru este incontestabil. Dar *cum* a avut loc această distrugere? În aşa fel încît să dispară *orice* monopol?

Dacă lucrurile ar sta astfel, atunci „teoria" împăciuitoristă (faţă de oportunism) a lui Kautsky ar avea o anumită justificare. Dar lucrurile *nu* stau astfel. Imperialismul *este* capitalism monopolist. Fiecare cartel, trust, sindicat, fiecare bancă gigantică *este* un monopol. Supraprofitul nu a dispărut, ci a rămas. Exploatarea de către o ţară privilegiată, bogată din punct de vedere financiar, a *tuturor* celorlalte a continuat să existe şi s-a accentuat. O mînă de ţări bogate — în total patru, dacă e să vorbim despre bogăţia „modernă", cu adevărat gigantică şi independentă: Anglia, Franţa, Statele Unite şi Germania — a dezvoltat monopolurile în proporţii imense şi obţine *supra*profit de sute de milioane dacă nu de miliarde, „trăieşte pe spinarea" a sute şi sute de milioane de oameni din alte ţări, luptă între ele pentru împărţirea unei prăzi deosebit de bogate, de grase, de liniştite.

Tocmai în aceasta şi constă esenţa economică şi politică a imperialismului, ale cărui contradicţii extrem de adînci Kautsky nu le dă la iveală, ci le estompează.

Burghezia unei „mari" puteri imperialiste *poate din punct de vedere economic* să corupă păturile de sus ale muncitorilor „ei", azvîrlind în acest scop o sută-două de milioane de franci pe an, pentru că *supra*profitul ei se ridică, probabil, la circa un miliard. Cum se împarte această mică pomană între muncitorii-miniştri, „muncitorii-deputaţi" (amintiţi-vă admirabila analiză a acestei noţiuni făcută de Engels), muncitorii participanţi la comitetele pentru industria de război, muncitorii-funcţionari, muncitorii organizaţi în sindicate înguste de breaslă, funcţionarii etc. etc., aceasta este o chestiune secundară.

Între 1848 şi 1868 şi, în parte, mai tîrziu, numai Anglia deţinea monopolul; *de aceea* oportunismul a putut să învingă în Anglia pentru cîteva decenii; *nu existau* alte

www.dacoromanica.ro

ţări care să aibă colonii foarte bogate şi un monopol industrial.

Ultima treime a secolului al XIX-lea a consfinţit o trecere la noua epocă imperialistă. Monopolul este deţinut de capitalul financiar *nu* al unei singure mari puteri, ci al cîtorva, foarte puţine la număr. (În Japonia şi Rusia, monopolul forţei militare, al teritoriului foarte vast sau cel al jefuirii deosebit de comode a alogenilor, a Chinei etc. completează în parte, înlocuieşte în parte monopolul capitalului financiar modern, contemporan.) Din această deosebire rezultă că monopolul Angliei *a putut să nu fie disputat* timp de decenii. Monopolul capitalului financiar contemporan este disputat cu furie, a început epoca războaielor imperialiste. Pe atunci clasa muncitoare dintr-o *singură* ţară putea fi coruptă, pervertită pentru cîteva decenii. Acum aceasta este puţin probabil, aş spune chiar imposibil; în schimb, *fiecare* „mare" putere imperialistă poate să corupă şi corupe pături *mai mici* (decît în Anglia anilor 1848—1868) ale „aristocraţiei muncitoreşti". Pe atunci, *„un partid muncitoresc burghez"*, după expresia plină de profunzime a lui Engels, a putut să fie creat într-o singură ţară, pentru că numai una singură deţinea monopolul, şi l-a deţinut vreme îndelungată. Acum *„un partid muncitoresc burghez"* este *inevitabil* şi tipic pentru *toate* ţările imperialiste, dar, avînd în vedere lupta lor înverşunată pentru împărţirea prăzii, este puţin probabil ca un astfel de partid să poată învinge pentru mult timp într-o serie de ţări; deoarece trusturile, oligarhia financiară, scumpetea etc., *permiţînd* coruperea unui grup puţin numeros de vîrfuri, oprimă, exploatează, torturează tot mai mult *masa* proletariatului şi semiproletariatului.

Pe de o parte, tendinţa burgheziei şi a oportuniştilor de a transforma o mînă de naţiuni privilegiate, foarte bogate, în paraziţi „veşnici" pe corpul omenirii, „de a se culca pe laurii" exploatării negrilor, a indienilor etc., menţinîndu-i supuşi cu ajutorul militarismului modern, înzestrat cu o perfectă tehnică de exterminare. Pe de altă parte, tendinţa *maselor* asuprite mai mult decît înainte şi care suportă toate vicisitudinile războaielor imperialiste de a se elibera de acest jug, de a răsturna burghezia.

www.dacoromanica.ro

În lupta dintre aceste două tendinţe se va desfăşura în mod inevitabil acum istoria mişcării muncitoreşti. Căci prima tendinţă nu e întîmplătoare, ci este „fundamentată" din punct de vedere economic. Burghezia a şi dat naştere, a crescut şi şi-a asigurat „partide muncitoreşti burgheze" ale social-şoviniştilor în *toate* ţările. Deosebirile dintre partidul formal constituit, de pildă al lui Bissolati în Italia, partid social-imperialist în toată regula, şi, să zicem, partidul Potresovilor, Gvozdevilor, Bulkinilor, Ciheidzilor, Skobelevilor & Co., care nu este întru totul constituit din punct de vedere formal, nu sînt esenţiale. Important este că din punct de vedere economic deplasarea spre burghezie a păturii aristocraţiei muncitoreşti s-a accentuat şi a fost desăvîrşită, iar acest fapt economic, această deplasare în relaţiile dintre clase îşi va găsi fără deosebită „trudă" o formă politică sau alta.

Pe baza economică arătată, instituţiile politice ale capitalismului modern — presa, parlamentul, uniunile, congresele etc. — au creat pentru funcţionarii şi muncitorii respectuoşi, docili, reformişti şi patriotici privilegii şi pomeni *politice* corespunzătoare privilegiilor şi pomenilor economice. Locşoare rentabile şi liniştite în ministere sau în comitetele pentru industria de război, în parlament şi în diferite comisii, în redacţiile ziarelor legale „solide" sau în conducerea nu mai puţin solidă şi „docilă faţă de burghezie" a sindicatelor muncitoreşti — iată prin ce atrage şi recompensează burghezia imperialistă pe reprezentanţii şi adepţii „partidelor muncitoreşti burgheze".

Mecanismul democraţiei politice acţionează în aceeaşi direcţie. Alegerile sînt de neconceput în secolul nostru; de mase nu te poţi lipsi, iar în epoca tiparului şi a parlamentarismului *nu poţi* atrage masele fără a folosi cu regularitate un sistem foarte ramificat, bine dotat din punct de vedere material, de linguşire, minciună, şarlatanie, fără a jongla cu expresiile populare la modă, fără a promite în dreapta şi în stînga fel de fel de reforme şi avantaje pentru muncitori, — numai şi numai pentru ca ei să renunţe la lupta revoluţionară în vederea răsturnării burgheziei. Aş numi acest sistem lloyd-georgism, după numele unuia dintre cei mai de seamă şi mai abili reprezentanţi ai acestui sistem

www.dacoromanica.ro

din ţara clasică a „partidului muncitoresc burghez", ministrul englez Lloyd George. Afacerist burghez de mîna întîi şi aventurier politic, orator care se bucură de popularitate, capabil să ţină fel de fel de discursuri, chiar şi rrevoluţionare, în faţa unui auditoriu muncitoresc, în stare să acorde pomeni considerabile muncitorilor docili sub formă de reforme (asigurări etc.), Lloyd George slujeşte burghezia în mod admirabil * şi o slujeşte tocmai *în rîndul* muncitorilor, promovează influenţa ei *tocmai* în rîndurile proletariatului, acolo unde este cel mai necesar şi cel mai greu să-ţi subordonezi din punct de vedere moral masele.

Şi este oare mare deosebire între Lloyd George şi alde Scheidemann, Legien, Henderson şi Hyndman, Plehanov, Renaudel & Co.? Dintre aceştia din urmă, ni se va obiecta, unii se vor întoarce la socialismul revoluţionar al lui Marx. Este posibil, dar dacă privim problema pe scară politică, adică de masă, aceasta este, ca gradaţie, o diferenţă infimă. Unele persoane din rîndul conducătorilor social-şovinişti de astăzi pot să se întoarcă la proletariat. Dar *curentul* social-şovinist sau (ceea ce este acelaşi lucru) oportunist nu poate nici să dispară, nici „să se întoarcă" la proletariatul revoluţionar. Acolo unde marxismul este popular printre muncitori, acolo acest curent politic, acest „partid muncitoresc burghez" va jura credinţă numelui lui Marx. Nu li se poate interzice acest lucru, după cum nu se poate interzice unei întreprinderi comerciale să folosească orice etichetă, orice firmă, orice reclamă. În istorie s-a întîmplat nu o dată ca, după moartea conducătorilor revoluţionari care se bucurau de o mare popularitate în rîndurile claselor asuprite, duşmanii lor să încerce să-şi însuşească numele acestor conducători pentru a înşela clasele asuprite.

Este evident că „partidele muncitoreşti burgheze", ca fenomen politic, s-au şi format în *toate* ţările capitaliste înaintate, că fără o luptă hotărîtă, necruţătoare pe toată linia împotriva acestor partide — sau, ceea ce e tot una,

* De curînd am citit într-un ziar englez un articol al unui tory, adversar politic al lui Lloyd George: „Lloyd George din punctul de vedere al tory-lor". Războiul a deschis ochii acestui adversar, arătîndu-i ce excelent vechil al burgheziei este acest Lloyd George! Tory s-au împăcat cu el!

www.dacoromanica.ro

grupuri, curente etc. — nici vorbă nu poate fi nici de luptă împotriva imperialismului, nici de marxism, nici de o mişcare muncitorească socialistă. Fracţiunea Ciheidze [81], „Naşe Delo", „Golos Truda" [82] în Rusia şi „okiştii" în străinătate nu sînt altceva decît o varietate a unuia dintre *aceste* partide. Nu avem nici cel mai mic temei pentru a crede că aceste partide pot să dispară *înainte* de revoluţia socială. Dimpotrivă, cu cît va izbucni mai repede această revoluţie, cu cît ea se va dezlănţui mai viguros, cu cît în procesul ei de desfăşurare trecerile şi salturile vor fi mai bruşte şi mai puternice, cu atît va fi mai mare rolul pe care-l va juca în mişcarea muncitorească lupta curentului revoluţionar, de masă — împotriva celui oportunist, mic-burghez. Kautskismul nu reprezintă un curent de sine stătător, neavînd rădăcini nici în mase, nici în pătura privilegiată care a trecut de partea burgheziei. Dar pericolul kautskismului constă în faptul că, folosindu-se de ideologia trecutului el se străduieşte să împace proletariatul cu „partidul muncitoresc burghez", să apere unitatea proletariatului cu acest partid, să ridice astfel prestigiul acestui partid. Masele nu mai urmează pe social-şoviniştii declaraţi : Lloyd George a fost fluierat în Anglia la adunările muncitoreşti, Hyndman s-a retras din partid, pe alde Renaudel şi Scheidemann, Potresov şi Gvozdev îi apără poliţia. Apărarea camuflată a social-şoviniştilor de către kautskişti este mai periculoasă decît orice.

Unul dintre cele mai răspîndite sofisme ale kautskismului este referirea la „mase". Noi, vedeţi dv., nu vrem să ne rupem de mase şi de organizaţiile de masă ! Aprofundaţi însă modul cum a pus această problemă Engels. „Organizaţiile de masă" ale trade-unionurilor engleze au fost în secolul al XIX-lea de partea partidului muncitoresc burghez. Din acest motiv Marx şi Engels nu s-au împăcat cu el, ci l-au demascat. Ei n-au uitat (în primul rînd) că în mod direct organizaţiile trade-unionurilor cuprind *minoritatea proletariatului.* Atît atunci în Anglia, cît şi acum în Germania din organizaţii face parte nu mai mult de 1/5 din proletariat. Nu se poate crede în mod serios că în

www.dacoromanica.ro

capitalism majoritatea proletarilor ar putea fi încadraţi în organizaţii. În al doilea rînd, şi aceasta este principalul, problema nu constă atît în numărul membrilor organizaţiei, cît în semnificaţia reală, obiectivă a politicii ei: reprezintă oare această politică masele, slujeşte ea oare masele, adică eliberarea maselor de sub jugul capitalismului, sau reprezintă interesele minorităţii, împăcarea acesteia cu capitalismul? Tocmai această din urmă situaţie a fost caracteristică pentru Anglia în secolul al XIX-lea şi este acum caracteristică pentru Germania etc.

Engels deosebeşte de „partidul muncitoresc burghez" al *vechilor* trade-unionuri, de minoritatea privilegiată, „masa *de jos*", majoritatea reală, face apel la această majoritate, care *nu* e molipsită de „respectabilitatea burgheză". Iată în ce constă esenţa tacticii marxiste!

Nu putem, şi nimeni nu poate, preciza ce parte anume a proletariatului urmează şi va urma pe social-şovinişti şi oportunişti. Aceasta o va arăta numai lupta, aceasta o va hotărî în mod definitiv numai revoluţia socialistă. Ştim însă cu certitudine că „apărătorii patriei" în războiul imperialist *reprezintă* numai o minoritate. De aceea, dacă vrem să rămînem socialişti, este de datoria noastră să pătrundem *mai jos* şi *mai adînc* spre adevăratele mase: în aceasta constă întreaga însemnătate şi tot conţinutul luptei împotriva oportunismului. Demascînd faptul că oportuniştii şi social-şoviniştii nu fac în realitate altceva decît să trădeze şi să vîndă interesele maselor, că apără privilegiile vremelnice ale unei minorităţi a muncitorilor, că promovează influenţa şi ideile burgheze, că sînt de fapt aliaţi şi agenţi ai burgheziei, implicit învăţăm masele să cunoască adevăratele lor interese politice, le învăţăm să lupte pentru socialism şi pentru revoluţie trecînd prin toate peripeţiile îndelungi şi chinuitoare ale războaielor imperialiste şi ale armistiţiilor imperialiste.

A explica maselor inevitabilitatea şi necesitatea rupturii cu oportunismul, a le educa în vederea revoluţiei printr-o luptă necruţătoare împotriva lui, a ţine seama de expe-

www.dacoromanica.ro

rienţa războiului pentru demascarea caracterului mîrşav al politicii muncitoreşti naţional-liberale şi nu pentru camuflarea lui — iată singura linie marxistă în mişcarea muncitorească mondială.

În articolul care va urma vom încerca să sistematizăm principalele trăsături caracteristice ale acestei linii în opoziţie cu kautskismul.

Scris în octombrie 1916

Publicat în decembrie 1916, în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 2
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

CUVÎNTARE ROSTITĂ LA CONGRESUL PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN 4 NOIEMBRIE 1916 [83]

Nu de mult, Partidul social-democrat elveţian a avut cinstea să-şi atragă mînia conducătorului Partidului social-democrat danez oficial, domnul ministru Stauning. Într-o scrisoare adresată la 15 septembrie a.c. lui Vandervelde, alt ministru cvasisocialist, Stauning a declarat mîndru că „noi (partidul danez) ne-am dezis categoric de activitatea scizionistă, dăunătoare din punct de vedere organizatoric, desfăşurată din iniţiativa partidelor italian şi elveţian de către aşa-zisa mişcare zimmerwaldiană".

Salut în numele C.C. al P.M.S.D.R. congresul Partidului social-democrat elveţian şi-mi exprim speranţa că el va sprijini şi în viitor unirea internaţională a social-democraţilor revoluţionari, care a început la Zimmerwald şi care trebuie să se termine printr-o ruptură totală a socialismului cu trădătorii ministeriali şi social-patrioţi din rîndurile sale.

Această ruptură se conturează în toate ţările capitalismului dezvoltat. În Germania, tov. Otto Rühle, tovarăş de idei al lui Karl Liebknecht, a fost atacat de oportunişti şi de aşa-zisul centru atunci cînd a declarat în organul central al partidului german că ruptura a devenit inevitabilă („Vorwärts" din 12 ianuarie 1916). Faptele dovedesc însă din ce în ce mai clar că tov. Rühle a avut dreptate că în Germania există într-adevăr două partide : unul care ajută burghezia şi guvernul să ducă un război de jaf,

www.dacoromanica.ro

iar altul, care-şi desfăşoară activitatea mai ales în ilegalitate, răspîndeşte proclamaţii cu adevărat socialiste în rîndurile adevăratelor mase, organizează demonstraţii de masă şi greve politice.

În Franţa, „Comitetul pentru restabilirea legăturilor internaţionale“ [84] a publicat de curînd broşura „Socialiştii zimmerwaldieni şi războiul“, în care citim că în Franţa, în cadrul partidului, s-au definit trei curente principale. Primul, acela al majorităţii, este înfierat în broşură ca un curent al socialiştilor-naţionalişti, al social-patrioţilor, care au încheiat o „sfîntă alianţă“ cu duşmanii noştri de clasă. Al doilea curent este descris ca reprezentînd o minoritate alcătuită din adepţii deputaţilor Longuet şi Pressemanne, care în problemele esenţiale se alătură majorităţii şi îi dau în mod conştient apă la moară, atrăgînd de partea lor elementele nemulţumite cărora le adorm conştiinţa socialistă şi pe care le silesc să urmeze politica oficială a partidului. Al treilea curent sînt consideraţi în broşură zimmerwaldienii. Aceştia din urmă consideră că Franţa a fost atrasă în război nu fiindcă Germania i-a declarat război, ci datorită politicii ei imperialiste, care a legat-o de Rusia prin tratate şi împrumuturi. Acest al treilea curent declară fără echivoc că *„apărarea patriei contravine principiilor socialismului“*.

Şi la noi în Rusia, ca şi în Anglia şi în neutrele State Unite ale Americii, într-un cuvînt în întreaga lume, s-au format, în esenţă, aceleaşi trei curente. Lupta dintre ele va hotărî soarta mişcării muncitoreşti în viitorul apropiat.

Permiteţi-mi să mă refer în cîteva cuvinte la încă o problemă mult discutată astăzi şi în privinţa căreia noi, social-democraţii ruşi, avem o experienţă cît se poate de vastă : problema terorii.

Nu dispunem încă de nici un fel de informaţii cu privire la social-democraţii revoluţionari austrieci, care, evident, există, dar în privinţa cărora informaţiile sînt extrem de sărace. De aceea nu ştim dacă asasinarea lui Stürgkh de către tov. Fritz Adler înseamnă folosirea

www.dacoromanica.ro

terorii ca tactică constînd în organizarea sistematică de asasinate politice fără legătură cu lupta revoluționară a maselor, sau este doar un moment de trecere de la tactica oportunistă nesocialistă a social-democraților austrieci oficiali, cu a lor apărare a patriei, la tactica acțiunilor revoluționare de masă. Această din urmă presupunere pare să corespundă cel mai mult adevărului, și (de aceea mesajul de salut pe care Comitetul Central al partidului italian a hotărît să-l adreseze lui Fritz Adler, mesaj publicat în „Avanti !" la 29 octombrie, merită toată simpatia.

În orice caz, sîntem convinși că experiența revoluției și a contrarevoluției din Rusia a confirmat justețea luptei duse de partidul nostru timp de peste 20 de ani împotriva tacticii terorii. Nu trebuie să uităm însă că ea a fost dusă strîns legat de lupta necruțătoare împotriva oportunismului, care pornise să nege orice folosire a violenței de către clasele asuprite împotriva asupritorilor. Noi ne-am pronunțat întotdeauna pentru folosirea violenței atît în lupta de masă, cît și legat de ea. În al doilea rînd, noi am dus lupta împotriva terorismului în strînsă legătură cu propaganda în favoarea insurecției armate, propagandă pe care am inițiat-o și am desfășurat-o cu mulți ani înainte de decembrie 1905. Noi am considerat insurecția armată nu numai cel mai bun răspuns al proletariatului la politica guvernului, ci și un rezultat inevitabil al dezvoltării luptei de clasă pentru socialism și democrație. În al treilea rînd, noi nu ne-am limitat la admiterea în principiu a violenței și la propaganda în favoarea insurecției armate. Astfel, de pildă, cu patru ani înainte de revoluție ne-am pronunțat pentru folosirea violenței de către mase împotriva asupritorilor lor, mai ales în timpul demonstrațiilor de stradă. Ne-am străduit ca întreaga țară să-și însușească învățămintele ce se puteau trage din fiecare demonstrație de acest fel. Noi ne străduim într-o măsură din ce în ce mai mare să organizăm o împotrivire susținută și sistematică a maselor față de poliție și armată, să atragem pe această cale o parte cît mai mare a armatei la lupta din-

www.dacoromanica.ro

tre proletariat şi guvern, să atragem ţărănimea şi armata la o participare conştientă în această luptă. Iată tactica aplicată de noi în lupta împotriva terorismului şi care, sîntem profund convinşi, a fost încununată de succes.

Închei, tovarăşi, salutînd încă o dată congresul Partidului social-democrat din Elveţia, urîndu-i succes în lucrările sale. (A p l a u z e.)

Publicat în 1916 în „Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 4. und 5. November 1916 abgehalten im Gesellschaftshaus «z. Kaufleuten» in Zürich"

Se tipăreşte după textul cărţii Tradus din limba germană

În limba rusă publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 4

www.dacoromanica.ro

PACE SEPARATĂ

Între Rusia şi Germania au început tratativele cu privire la o pace separată. Tratativele au un caracter oficial şi cele două puteri au şi căzut de acord în problemele principale.

Ştirea a apărut recent într-un ziar socialist din Berna, care dispune de informaţii în acest sens[85]. Iar cînd ambasada rusă de la Berna s-a grăbit să dea publicităţii o dezminţire oficială iar şoviniştii francezi au declarat că sînt zvonuri răspîndite de nemţi cu scopul de a induce în eroare opinia publică, ziarul socialist n-a dat absolut nici o importanţă dezminţirii şi a confirmat ştirea, arătînd că în Elveţia se află tocmai acum atît „oameni de stat" germani (Bülow), cît şi ruşi (Ştiurmer, Ghirs şi un diplomat venit din Spania) şi că cercurile comerciale din Elveţia dispun de informaţii provenite din cercurile comerciale din Rusia, informaţii care vin să confirme pe cele anterioare.

Firește, că e posibil ca la mijloc să fie o înşelăciune atît din partea Rusiei, care nu poate recunoaşte că duce tratative cu privire la o pace separată, cît şi din partea Germaniei, care nu se poate să nu bage zîzanii între Rusia şi Anglia, independent de faptul dacă duce sau nu tratative şi independent de faptul dacă acestea sînt sau nu încununate de succes.

Pentru a elucida problema păcii separate nu trebuie să pornim de la zvonuri şi ştiri despre ceea ce se petrece acum în Elveţia, lucruri care, în fond, nu pot fi contro-

www.dacoromanica.ro

late, ci de la *faptele* incontestabile din *politica* ultimelor decenii. Domnii Plehanov, Cihenkeli, Potresov & Co., care astăzi au ajuns să joace rolul de lachei sau bufoni marxistoizi ai lui Purişkevici şi Miliukov, n-au decît să se dea peste cap, încercînd să dovedească „vina Germaniei" şi „caracterul defensiv" al războiului din partea Rusiei ; muncitorii conştienţi n-au dat şi nu dau ascultare acestor bufoni. Războiul este generat de relaţiile imperialiste dintre marile puteri, adică de lupta pentru împărţirea prăzii, pentru a decide cine să înghită cutare colonii şi state mici ; în războiul actual se detaşează pe primul plan *două* conflicte. Întîiul — între Anglia şi Germania. Al doilea — între Germania şi Rusia. Aceste trei mari puteri, aceşti trei mari tîlhari sîngeroşi, sînt principalele forţe în actualul război, toţi ceilalţi fiind sateliţii lor.

Ambele conflicte au fost pregătite de *întreaga* politică dusă de aceste puteri timp de *cîteva decenii* înainte de război. Anglia duce război pentru acapararea coloniilor Germaniei şi ruinarea principalului ei concurent, care o lovea fără cruţare prin tehnica superioară şi nivelul mai înalt de organizare, prin energia lui comercială, dîndu-i asemenea lovituri, încît Anglia *nu-şi mai putea* păstra dominaţia mondială fără război. Germania poartă război deoarece capitaliştii germani consideră, şi pe bună dreptate, că au dreptul burghez „sacru" la primatul mondial în jefuirea coloniilor şi a ţărilor dependente ; ea duce război în special pentru a-şi subordona ţările balcanice şi Turcia. Rusia duce război pentru Galiţia, pe care trebuie să pună mîna mai ales ca să poată sugruma poporul ucrainean (căci, în afară de Galiţia, acest popor nu are şi nu poate avea nici un colţişor în care să se bucure de libertate, relativă desigur), pentru Armenia şi pentru Constantinopol, ca şi pentru subordonarea ţărilor balcanice.

Alături de ciocnirea de „interese" tîlhăreşti dintre Rusia şi Germania, există o ciocnire nu mai puţin acută, dacă nu chiar mai acută, între Rusia şi Anglia. Ţelul politicii imperialiste a Rusiei, ţel dictat de rivalitatea de veacuri şi de raportul obiectiv dintre marile puteri pe arena internaţională, poate fi rezumat astfel : să zdrobească Germania în Europa cu ajutorul Angliei şi Franţei pentru a

www.dacoromanica.ro

jefui Austria (luîndu-i Galiţia) şi Turcia (luîndu-i Armenia şi în special Constantinopolul), iar apoi, cu ajutorul Japoniei *şi al aceleiaşi* Germanii, să zdrobească Anglia în Asia pentru a pune mîna pe *întreaga* Persie, pentru a termina cu împărţirea Chinei etc.

Ţarismul urmăreşte de veacuri să cucerească nu numai Constantinopolul, ci şi o parte cît mai mare din Asia ; el duce sistematic o politică în acest sens, speculînd contradicţiile şi conflictele de tot felul dintre marile puteri. Anglia a opus timp îndelungat o rezistenţă mai puternică şi mai îndîrjită acestor tendinţe decît Germania. Începînd din 1878, cînd armatele ruse se apropiaseră de Constantinopol, iar flota engleză a apărut în faţa Dardanelelor, ameninţînd să deschidă focul asupra ruşilor de îndată ce vor pune piciorul în „Ţarigrad", pînă în 1885, cînd Rusia a fost pe punctul de a intra într-un război cu Anglia pentru împărţirea prăzii în Asia Centrală (Afganistanul ; înaintarea trupelor ruseşti în interiorul Asiei Centrale ameninţa dominaţia englezilor în India), şi pînă în 1902, cînd Anglia a încheiat o alianţă cu Japonia ajutînd-o să se pregătească de război împotriva Rusiei, — în toată această lungă perioadă Anglia a fost adversarul cel mai puternic al politicii tîlhăreşti a Rusiei, pentru că Rusia ameninţa să submineze dominaţia Angliei asupra altor popoare.

Dar acum ? Să vedem ce se întîmplă în actualul război. Este de-a dreptul insuportabil să auzi pe „socialiştii" care au trădat proletariatul şi au trecut de partea burgheziei cum vorbesc despre „apărarea patriei" sau despre „salvarea ţării" (Ciheidze), căutînd să justifice poziţia Rusiei în actualul război. Este de-a dreptul insuportabil să auzi pe mierosul Kautsky & Co. cum vorbesc de o pace democratică, ca şi cînd guvernele actuale, şi în general guvernele burgheze, *ar putea* încheia o astfel de pace. Asta cînd în realitate guvernele sînt prinse în plasa *tratatelor secrete* încheiate între ele, cu aliaţii lor şi *împotriva* aliaţilor lor, tratate al căror conţinut nu este întîmplător, nu depind numai de „relele intenţii", ci de întregul curs al politicii externe imperialiste. „Socialiştii" care aruncă praf în ochii muncitorilor şi le împuiază capetele cu fraze

www.dacoromanica.ro

goale despre lucruri în general bune (apărarea patriei, pace democratică) *fără* a demasca tratatele *secrete* încheiate de guvernul ţării lor cu scopul de a jefui alte ţări, aceşti „socialişti" trădează total socialismul.

Guvernele german, englez şi rus nu au decît de cîştigat atunci cînd din lagărul socialiştilor se aud predici despre o pace echitabilă, deoarece, în primul rînd, se insuflă astfel credinţa în posibilitatea unei astfel de păci sub actualele guverne şi, în al doilea rînd, se distrage atenţia de la politica lor tîlhărească.

Războiul este o continuare a politicii. Iar politica „continuă" şi ea *în timpul* războiului! Germania a încheiat acorduri secrete de împărţire a prăzii cu Bulgaria şi Austria şi continuă să ducă tratative în acest sens. Rusia a încheiat acorduri secrete cu Anglia, Franţa etc., care au *toate* drept scop *tîlhăria* şi *jaful*, acapararea coloniilor Germaniei, jefuirea Austriei, împărţirea Turciei etc.

„Socialistul", care, astfel stînd lucrurile, predică popoarelor şi guvernelor despre o pace echitabilă, seamănă leit cu un popă care, zărind în primele rînduri în biserică pe patroana unei case de toleranţă şi pe comisarul de poliţie aflat în cîrdăşie cu ea, le „propovăduieşte" lor şi norodului iubirea aproapelui şi respectarea preceptelor creştine.

Între Rusia şi Anglia există, fără îndoială, un acord secret, printre altele, în problema Constantinopolului. Se ştie că Rusia speră să-l capete, iar Anglia nu vrea să-l dea, şi, chiar dacă-l va da, fie că va căuta să-l ia după aceea înapoi, fie că în schimbul acestei „concesii" va impune alte condiţii defavorabile Rusiei. Textul acordului secret nu este cunoscut, dar faptul că lupta dintre Anglia şi Rusia se desfăşoară şi acum tocmai în jurul acestei probleme este şi cunoscut, şi incontestabil. În acelaşi timp se ştie că între Rusia şi Japonia, ca o completare la acordurile anterioare (de pildă la cel din 1910, care dă mînă liberă Japoniei „să înghită" Coreea, iar Rusiei să înghită Mongolia), a fost încheiat chiar în timpul actualului război un *nou* acord secret, îndreptat nu numai împotriva Chinei, dar *într-o anumită măsură şi împotriva Angliei*, fapt cert, deşi textul acordului nu este cunoscut. După ce cu aju-

www.dacoromanica.ro

torul Angliei Japonia a înfrînt Rusia în 1904—1905, acum, cu ajutorul Rusiei, pregăteşte cu precauţie o eventuală înfrîngere a Angliei.

În Rusia, în „cercurile guvernante", în banda de la curtea lui Nicolaie Sîngerosul, în rîndurile nobilimii, în armată etc. există un partid germanofil. În Germania se observă în ultima vreme o accentuare generală a tendinţelor rusofile ale burgheziei (şi, după ea, şi ale social-şoviniştilor), o orientare spre o pace separată cu Rusia, tendinţa de a cîştiga Rusia şi de a lovi cu toată forţa în Anglia. În ceea ce priveşte Germania, acest plan e clar şi nu dă naştere la nici un dubiu. În ceea ce priveşte Rusia, iată cum stau lucrurile: ţarismul ar prefera, firește, să zdrobească întîi complet Germania, pentru „a apuca" cît mai mult, şi toată Galiţia, şi toată Polonia, şi toată Armenia, şi Constantinopolul, şi „să dea lovitura de graţie" Austriei etc. După asta ar fi mai comod ca, cu ajutorul Japoniei, să se întoarcă împotriva Angliei. Dar, pe cît se vede, n-o ţin puterile la aşa ceva. Aici e buba.

Atunci cînd fostul socialist Plehanov vrea să demonstreze că în genere reacţionarii din Rusia sînt cei ce vor pace cu Germania, pe cînd „burghezia progresistă" vrea nimicirea „militarismului prusac" şi prietenie cu „democrata" Anglie, el înşiră nişte poveşti pentru copii, adaptate la nivelul unor politicieni puerili. În realitate, *atît* ţarismul, *cît şi* toţi reacţionarii din Rusia, *precum şi* întreaga burghezie „progresistă" (octombriştii şi cadeţii) vor *un singur* lucru: să jefuiască Germania, Austria şi Turcia în Europa, să înfrîngă Anglia în Asia (să cotropească toată Persia, toată Mongolia, întreg Tibetul etc.). Controversa dintre aceşti „buni amici" se poartă numai pe tema *cînd şi cum* să se treacă de la lupta împotriva Germaniei la lupta împotriva Angliei. Atîta tot!

Or, rezolvarea acestei probleme, singura controversată între bunii amici depinde de *considerente de ordin militar şi diplomatic*, pe care *numai* guvernul ţarist le cunoaşte în întregime, iar Miliukovii şi Gucikovii le ştiu doar pe sfert.

www.dacoromanica.ro

Să smulgă Germaniei şi Austriei toată Polonia ! Ţarismul *vrea* asta, dar nu ştie dacă-l ţin puterile şi dacă Anglia îi va îngădui.

Să ia Constantinopolul şi strîmtorile ! Să dea lovitura de graţie Austriei şi s-o fărîmiţeze ! Ţarismul vrea şi asta, dar nu ştie nici aici dacă-l ţin puterile şi dacă Anglia îl va lăsa.

Ţarismul ştie cîte milioane de soldaţi au fost ucişi şi cîte mai poate scoate *încă* de la popor, cîte obuze se consumă şi pe cîte se mai poate conta (în cazul unui război cu China, război care e întru totul posibil, Japonia *nu* va mai da obuze !). El ştie cum s-au desfăşurat şi cum merg în prezent tratativele sale secrete cu Anglia în ceea ce priveşte Constantinopolul, cunoaşte efectivul trupelor pe care Anglia le are în Salonic, Mesopotamia etc. Ţarismul ştie toate astea, are toate cărţile în mînă şi calculează cu precizie — în măsura în care este în genere posibilă precizia în asemenea chestiuni, în care factorul incertitudine şi „şansa militară" joacă un rol atît de mare.

Miliukovii şi Gucikovii însă, cu cît ştiu mai puţin, cu atît aruncă mai multe vorbe în vînt. Plehanovii, Cihenkelii, Potresovii nu ştiu absolut nimic despre tranzacţiile secrete ale ţarismului, ba au uitat şi ceea ce ştiau înainte ; ei nu cercetează presa străină, nu analizează în profunzime desfăşurarea politicii externe a ţarismului înainte de război, nu urmăresc evoluţia *ei* în timpul războiului şi de aceea joacă rolul de prostănaci socialişti.

Din clipa în care, în ciuda ajutorului societăţii liberale, în ciuda zelului manifestat de comitetele pentru industria de război, în ciuda concursului pe care domnii Plehanovi, Potresovi, Bulkini, Cirkini, Ciheidze („salvarea ţării" nu-i lucru de glumă !), Kropotkini şi celelalte slugi îl acordă nobilei opere de sporire a numărului de obuze, ţarismul s-a convins că, în actuala situaţie a forţelor militare (sau a neputinţei militare) a tuturor aliaţilor posibili şi a celor atraşi în război, *nu se poate* obţine mai mult, că o înfrîngere *categorică* a Germaniei nu e cu putinţă sau că ar costa nemaipomenit de scump (de pildă pierderea a *încă* zece milioane de soldaţi ruşi, a căror recrutare, instruire şi echipare ar necesita încă multe miliarde şi

www.dacoromanica.ro

mulţi ani de război), *el trebuie să încerce* să încheie o pace separată cu Germania.

Dacă „noi" vom alerga după o pradă prea mare în Europa, riscăm să epuizăm complet resursele „noastre" militare, să nu căpătăm mai nimic în Europa şi să pierdem posibilitatea de a căpăta ce-i „al nostru" în Asia — iată cum raţionează ţarismul, şi el raţionează *just* din punctul de vedere al intereselor imperialiste, în tot cazul *mai just* decît Miliukovii, Plehanovii, Gucikovii, Potresovii, aceşti flecari burghezi şi oportunişti.

Dacă n-avem cum să luăm mai mult în Europa, chiar după ralierea Romîniei şi Greciei (de la care „noi" am luat cît am putut), să luăm măcar ceea ce putem lua! Anglia *nu* „ne" *poate* da acum nimic. Germania ne-ar putea da înapoi Kurlanda şi o parte din Polonia şi, fără îndoială, Galiţia răsăriteană — lucru deosebit de important pentru „noi" spre a înăbuşi mişcarea pentru libertate şi folosirea limbii materne a unui popor de multe milioane care istoriceşte a dormitat pînă acum, poporul ucrainean —, ea ne va da, fără îndoială, şi Armenia turcească. Luînd toate astea *astăzi*, putem ieşi din război *întăriţi*, iar *mîine*, cu ajutorul Japoniei şi Germaniei, vom reuşi să obţinem, printr-o politică inteligentă şi cu concursul larg pe care Miliukovii, Plehanovii, Potresovii sînt gata să ni-l dea în continuare întru „salvarea" „patriei" mult iubite, o bucată bună din Asia în condiţiile unui război împotriva Angliei (toată Persia şi Golful Persic cu ieşire la ocean, nu ca în cazul Constantinopolului, unde nu există decît o ieşire la Marea Mediterană, şi aceea printre insule, pe care Anglia le poate uşor ocupa şi transforma în baze militare, privîndu-ne pe „noi" de orice ieşire la o mare liberă) etc.

Aşa raţionează ţarismul, şi, repetăm, el raţionează just nu numai din punct de vedere îngust monarhic, ci şi dintr-un punct de vedere general imperialist; el ştie mai multe şi vede mai departe decît liberalii, Plehanovii şi Potresovii.

De aceea e cu totul posibil ca mîine-poimîine să ne trezim cu un manifest al celor trei monarhi: „plecîndu-ne urechea la glasul preaiubitelor noastre popoare, am hotărît să vă fericim cu binefacerile păcii, să decretăm ar-

www.dacoromanica.ro

mistiţiul şi să convocăm un congres general european al păcii". Cei trei monarhi ar putea chiar să facă cu acest prilej o glumă bună, repetînd cîteva frînturi de fraze luate din Vandervelde, Plehanov, Kautsky : noi, ar spune ei, „promitem" — promisiunile sînt singurul lucru ieftin pînă şi într-o epocă de scumpete deşănţată — să discutăm problema reducerii armamentelor şi problema unei păci „permanente" etc. Vandervelde, Plehanov, Kautsky vor porni cu o grabă servilă să organizeze un congres al lor, al „socialiştilor", în acelaşi oraş în care se va ţine congresul de pace ; aici se vor înşira la nesfîrşit în toate limbile deziderate pioase, vorbe mieroase, asigurări cu privire la necesitatea de „a apăra patria". Aşa se va crea o situaţie destul de favorabilă pentru a disimula trecerea de la alianţa imperialistă anglo-rusă împotriva Germaniei la o alianţă asemănătoare germano-rusă împotriva Angliei !

Astfel, fie că actualul război va lua sfîrşit într-un viitor foarte apropiat sau Rusia „va persevera" un anumit timp în năzuinţa de a învinge Germania şi de a jefui cît mai mult Austria, fie că tratativele cu privire la o pace separată vor juca rolul de manevră a unui şantajist abil (ţarismul va prezenta Angliei un proiect de tratat cu Germania gata pregătit şi va spune : dă-mi atîtea miliarde de ruble şi atîtea concesii sau garanţii, altfel mîine semnez acest tratat), — *în orice caz* războiul imperialist *nu se poate* termina decît printr-o pace imperialistă *dacă* nu se va transforma într-un război civil pentru socialism, dus de proletariat împotriva burgheziei. În orice caz, cu excepţia acestui din urmă deznodămînt, războiul imperialist va duce la întărirea unuia sau altuia din cele trei state imperialiste foarte puternice — Anglia, Germania, Rusia — pe seama celor slabe (Serbia, Turcia, Belgia etc.), fiind pe deplin posibil ca după război *toţi* aceşti trei tîlhari să se întărească, împărţind prada (coloniile, Belgia, Serbia, Armenia), iar singura problemă controversată va rămîne aceea a proporţiilor în care urmează să se facă împărţeala *prăzii.*

În orice caz, atît social-şoviniştii inveteraţi şi declaraţi, adică cei care admit deschis „apărarea patriei" în actualul

www.dacoromanica.ro

război, cît şi social-şoviniştii camuflaţi, inconsecvenţi, kautskiştii, care propovăduiesc „pacea" *în general*, „fără învingători şi învinşi" etc., vor apărea în mod inevitabil prostiţi şi dezonoraţi. Orice pace încheiată de guvernele burgheze care au început războiul sau de altele, tot atît de burgheze, va arăta în mod concret tuturor popoarelor ce rol de slugi ale imperialismului au jucat toţi aceşti socialişti.

Oricare ar fi deznodămîntul războiului, se va vedea că au avut dreptate cei care arătau că războiul civil al proletariatului pentru socialism este singura ieşire din război, ieşire care corespunde principiilor socialismului. Se va vedea că au avut dreptate acei social-democraţi ruşi care arătau că înfrîngerea ţarismului, zdrobirea lui totală pe plan militar, este „în orice caz" un rău mai mic. Căci istoria nu stă niciodată în loc, ea înaintează şi în timpul actualului război; şi dacă acum proletariatul Europei nu va putea merge înainte spre socialism, nu va putea scutura jugul social-şoviniştilor şi al kautskiştilor în perioada primului mare război imperialist, Europa răsăriteană şi Asia vor merge înainte spre democraţie cu paşi gigantici numai în cazul cînd ţarismul va suferi o totală înfrîngere pe plan militar şi cînd i se va lua *orice* posibilitate de a duce o politică imperialistă de tip semifeudal.

Războiul va extirpa, va nimici tot ceea ce este slab, inclusiv şovinismul şi kautskismul. Pacea imperialistă va face ca *aceste* slăbiciuni să devină şi mai evidente, şi mai ruşinoase, şi mai respingătoare.

„Soţial-Demokrat" nr. 56 din 6 noiembrie 1916

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ZECE MINIŞTRI „SOCIALIŞTI"!

Huysmans, secretar al Biroului internaţional social-şovinist [86], a trimis o telegramă de salut lui Stauning, şeful partidului „social-democrat" danez, ministru fără portofoliu :

„Aflu din ziare că aţi fost numit ministru. Călduroase felicitări. Acum avem în toată lumea zece miniştri socialişti. Evoluăm ! Salutări cordiale".

Evoluăm, nimic de zis. Internaţionala a II-a evoluează rapid spre o totală contopire cu politica naţional-liberală. Reproducînd această telegramă, ziarul „Volksstimme" [87] din Chemnitz, organ militant al oportuniştilor şi social-şoviniştilor extremişti, remarcă cu sarcasm : „Secretarul Biroului socialist internaţional salută fără rezerve acceptarea postului de ministru de către un social-democrat. Or, nu cu mult înainte de război, toate congresele de partid şi congresele internaţionale s-au pronunţat categoric împotriva acestui lucru ! Vremurile se schimbă, se schimbă şi concepţiile, şi în această direcţie".

Heilmann, David, Südekum şi alţii de teapa lor sînt pe deplin îndreptăţiţi să bată pe umăr cu dispreţuitoare condescendenţă pe Huysmans, Plehanov, Vandervelde şi ceilalţi...

Stauning a publicat recent o scrisoare către Vandervelde, plină de sarcasmul unui social-şovinist filo-german împotriva unui social-şovinist francez. În scrisoare, Stauning, printre altele, se mîndreşte cu faptul că „noi (partidul

www.dacoromanica.ro

danez) ne-am dezis categoric de activitatea scizionistă, dăunătoare din punct de vedere organizatoric, desfăşurată din iniţiativa partidelor italian şi elveţian de către aşa-zisa mişcare zimmerwaldiană". Textual!

Formarea statului naţional danez a avut loc în secolul al XVI-lea. Pentru masele poporului danez, mişcarea burgheză de eliberare a devenit de domeniul unui trecut îndepărtat. În Danemarca, populaţia este alcătuită în proporţie de peste 96% din danezi născuţi în Danemarca. În Germania nu sînt nici 200 000 de danezi (populaţia Danemarcii este de 2 900 000 de locuitori). Ne putem deci da seama ce minciună burgheză sfruntată este vorbăria burgheziei daneze pe tema unui „stat naţional independent" ca sarcină la ordinea zilei! Şi asta o spun în secolul al XX-lea burghezii şi monarhiştii din Danemarca, *care posedă colonii* avînd o populaţie aproape egală cu numărul danezilor din Germania şi pe care guvernul danez *le scoate acum la vînzare*.

Cine a spus că în vremurile noastre nu se face negoţ cu oameni? Se face, şi încă foarte bine. Danemarca vinde Americii pentru atîtea milioane (tocmeala nu s-a încheiat încă) trei insule, fireşte populate.

O trăsătură specifică a imperialismului danez mai este şi realizarea de supraprofituri de pe urma situaţiei avantajoase de monopol pe piaţa produselor lactate şi de carne: exportul pe calea maritimă, cea mai ieftină, la Londra — cea mai mare piaţă a lumii. Datorită acestui fapt, burghezia daneză şi ţăranii danezi bogaţi (burghezi de cea mai pură speţă, în ciuda pălăvrăgelilor narodnicilor ruşi) au devenit întreţinuţi „prosperi" ai burgheziei imperialiste engleze, participanţi la profiturile ei grase, dobîndite fără nici o osteneală.

Partidul „social-democrat" danez, care s-a lăsat influenţat cu totul de această situaţie internaţională, a susţinut şi susţine din răsputeri aripa de dreapta, pe oportuniştii din cadrul social-democraţiei germane. Social-democraţii danezi au votat credite pentru guvernul burghezo-monarhist, invocînd un pretext plauzibil: „apărarea neutralităţii". La congres, în ziua de 30 septembrie 1916, o majoritate de 9/10 s-a pronunţat pentru intrarea în guvern, pentru

www.dacoromanica.ro

o tranzacţie cu guvernul ! Corespondentul ziarului socialist din Berna anunţă că împotriva participării la guvern în Danemarca s-au pronunţat Gerson Trier şi redactorul I. P. Sundbo. Trier a susţinut într-un strălucit discurs concepţiile marxiste revoluţionare, iar cînd partidul a hotărît să participe la guvern, el a declarat că iese din Comitetul Central şi din partid, pentru că nu vrea să fie membru al unui partid *burghez*. În ultimii ani, Partidul „social-democrat" danez nu s-a deosebit cu nimic de radicalii burghezi.

Salutăm pe tovarăşul G. Trier ! „Evoluăm", Huysmans are dreptate, evoluăm spre o delimitare precisă, clară, onestă din punct de vedere politic, necesară din punct de vedere socialist, între marxiştii revoluţionari, reprezentanţi ai *maselor* proletariatului revoluţionar, şi Plehanov-Potresov-Huysmans & Co., aliaţi şi agenţi ai burgheziei imperialiste, care au de partea lor majoritatea *„conducătorilor"*, dar nu reprezintă interesele maselor asuprite, ci ale unei minorităţi a muncitorilor privilegiaţi, care trec de partea burgheziei.

Muncitorii conştienţi ruşi, cei care au ales pe deputaţii deportaţi în Siberia, cei care au votat împotriva intrării în comitetele pentru industria de război, destinate să sprijine războiul imperialist, vor voi oare să facă parte din „Internaţionala" celor *zece* miniştri ? Din Internaţionala *Stauningilor ?* Din Internaţionala din care oameni ca *Trier* se retrag ?

„Soţial-Demokrat" nr. 56 din 6 noiembrie 1916

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SARCINILE ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN [68]

Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elveţian (4—5 noiembrie 1916) a demonstrat definitiv că hotărîrea acestui partid de a adera la Zimmerwald şi de a admite *lupta revoluţionară de masă* (rezoluţia Congresului de la Aarau, 1915) rămîne o hotărîre pe hîrtie şi că în partid s-a format pe deplin un „centru", adică un curent, care corespunde curentului Kautsky-Haase şi „Arbeitsgemeinschaft" [89] din Germania, Longuet — Pressemanne & Co. din Franţa. Acest „centru", în fruntea căruia se află R. Grimm, îmbină declaraţiile „de stînga" cu practica „de dreapta", adică oportunistă.

De aceea sarcina zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elveţian este de a-şi uni strîns, neîntîrziat şi necondiţionat forţele pentru a influenţa sistematic partidul în aşa fel, încît hotărîrea congresului de la Aarau să nu rămînă literă moartă. Strînsa unire a forţelor zimmerwaldienilor de stînga constituie o necesitate cu atît mai imperioasă, cu cît congresul de la Aarau şi cel de la Zürich nu lasă nici o îndoială în privinţa simpatiilor revoluţionare şi internaţionaliste pe care le nutreşte proletariatul elveţian. Nu e suficient să adopţi rezoluţii de simpatie faţă de Liebknecht; trebuie să priveşti cu toată seriozitatea lozinca lui cu privire la necesitatea *regenerării* (Regeneration) partidelor social-democrate de astăzi [90].

Iată cam ce platformă ar trebui să adopte zimmerwaldienii de stînga din Partidul social-democrat elveţian:

www.dacoromanica.ro

I. ATITUDINEA FAŢĂ DE RĂZBOI ŞI FAŢĂ DE GUVERNUL BURGHEZ ÎN GENERAL

1. În ceea ce priveşte Elveţia, „apărarea patriei" atît în actualul război imperialist, cît şi în cele care se pregătesc în viitor nu este decît o înşelăciune burgheză faţă de popor, deoarece în realitate participarea Elveţiei la actualul război şi la alte războaie de acest fel ar fi o participare alături de * *una* dintre coaliţiile imperialiste la un război reacţionar şi de jaf, şi nicidecum la un război pentru „libertate", „democraţie", „independenţă" etc.

2. Atitudinea Partidului social-democrat elveţian faţă de guvernul burghez şi faţă de toate partidele burgheze din Elveţia trebuie să fie o atitudine de totală neîncredere. Fiindcă acest guvern (a) se află în cele mai strînse relaţii economice şi financiare şi într-o totală dependenţă faţă de burghezia „marilor" puteri imperialiste; (b) a trecut de mult şi pe toată linia la reacţiune politică atît pe plan intern, cît şi pe plan internaţional (poliţie politică; prosternare în faţa reacţiunii europene şi a monarhiilor europene etc.); (c) prin întreaga lui politică, el a dovedit de-a lungul unui şir de ani (reorganizarea militară din 1907 etc.; „afacerile" Egli, de Loys etc. etc.) că se transformă tot mai mult într-o marionetă a partidului militarist, cel mai reacţionar partid din Elveţia, şi a clicii militare.

3. Iată de ce sarcina imperioasă a Partidului social-democrat din Elveţia este să demaşte adevăratul caracter al guvernului, care se prosternează în faţa burgheziei imperialiste şi a clicii militare, să arate că prin vorbăria pe tema democraţiei etc. el înşală poporul, să explice că este foarte posibil ca (avînd consimţămîntul întregii burghezii care guvernează Elveţia) el să vîndă interesele poporului elveţian uneia dintre coaliţiile imperialiste.

4. De aceea, în cazul în care Elveţia ar fi atrasă în actualul război, datoria social-democraţiei este să respingă

* În manuscris, deasupra cuvintelor „alături de" figurează cuvintele „în alianţă cu". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

necondiţionat „apărarea patriei" şi să arate că este o lozincă menită să înşele poporul. Într-un asemenea război, muncitorii şi ţăranii ar muri nu pentru apărarea intereselor lor, nu pentru cauza democraţiei, ci pentru interesele burgheziei imperialiste. Socialiştii din Elveţia, ca şi cei din alte ţări înaintate, pot şi trebuie să admită apărarea patriei cu arma în mînă *numai* atunci cînd ea va fi reorganizată pe baze socialiste, adică apărarea revoluţiei socialiste, proletare împotriva burgheziei.

5. Atît în timp de pace, cît şi în timp de război, Partidul social-democrat şi deputaţii lui nu trebuie să voteze în nici un caz creditele militare, indiferent de vorbăria şarlatanească pe tema „apărării neutralităţii" etc. prin care s-ar încerca justificarea acestui vot.

6. Răspunsul proletariatului la război trebuie să fie propagarea, pregătirea şi înfăptuirea unor acţiuni revoluţionare de masă în scopul doborîrii dominaţiei burgheziei, al cuceririi puterii politice şi înfăptuirii orînduirii socialiste, singura care va salva omenirea de războaie ; hotărîrea de a înfăptui această orînduire creşte în conştiinţa muncitorilor din *toate* ţările cu nemaipomenită repeziciune.

7. Printre acţiunile revoluţionare trebuie să se numere demonstraţiile şi grevele de masă, dar în nici un caz refuzul de a presta serviciul militar. Nu refuzul de a lua arma în mînă, ci numai întoarcerea armelor împotriva burgheziei din *propria* ţară corespunde sarcinilor proletariatului şi lozincilor celor mai valoroşi reprezentanţi ai internaţionalismului, cum e, de pildă, K. Liebknecht.

8. Muncitorii social-democraţi trebuie să răspundă chiar şi la cele mai neînsemnate măsuri luate de guvern înainte de război sau în timpul războiului pe linia desfiinţării sau îngrădirii libertăţilor politice prin înfiinţarea de organizaţii ilegale, care să propage, în mod sistematic, perseverent şi fără a se opri în faţa oricăror sacrificii, lozinca război războiului şi să arate maselor care este adevăratul caracter al războiului.

www.dacoromanica.ro

II. SCUMPETEA ŞI SITUAŢIA ECONOMICĂ INSUPORTABILĂ A MASELOR

9. Nu numai în ţările beligerante, ci şi în Elveţia, războiul a dus la o înavuţire nemaipomenită, scandaloasă a unui pumn de bogătaşi şi la o mizerie de nedescris a maselor ca urmare a scumpetei şi a lipsei de mijloace de subzistenţă. Principala sarcină a Partidului social-democrat trebuie să fie nu lupta pentru reforme, ci propagarea şi pregătirea sistematică şi perseverentă a luptei revoluţionare împotriva acestui flagel, fără a dezarma în faţa inevitabilelor greutăţi şi înfrîngeri vremelnice.

10. Drept răspuns la numeroasele proiecte burgheze de reformă financiară, principala sarcină a Partidului social-democrat trebuie să fie demascarea încercărilor burgheziei de a arunca pe spinarea muncitorilor şi ţăranilor săraci toată povara mobilizării şi a războiului.

Social-democraţia nu trebuie să admită sub nici un motiv introducerea impozitelor indirecte. Atît hotărîrea Congresului de la Aarau (1915), cît şi rezoluţia lui Huber—Grimm adoptată la Congresul de la Zürich (1916), care admit aprobarea de către social-democraţi a introducerii impozitelor indirecte, trebuie anulate. Toate organizaţiile social-democrate să treacă de îndată la pregătiri intense în vederea congresului partidului, care urmează să aibă loc în februarie 1917 la Berna, şi să aleagă pentru congres numai delegaţi care sînt de acord cu anularea hotărîrii şi rezoluţiei amintite mai sus.

A ajuta guvernul burghez să iasă din actualele dificultăţi menţinîndu-se orînduirea capitalistă, adică eternizîndu-se mizeria maselor, este sarcina slujbaşilor liberali şi nicidecum a social-democraţiei revoluţionare.

11. Social-democraţii trebuie să propage cît mai larg în rîndul maselor necesitatea imperioasă a unui impozit federal unic pe avere şi venit cu cote ridicate şi progresive, care *să nu fie sub* nivelul celor de mai jos :

www.dacoromanica.ro

Avere	Venit	Cota impozitului
20 000 fr. —	5 000 —	neimpozabil
50 000 „ —	10 000 —	10% impozit
100 000 „ —	25 000 —	40% „
200 000 „ —	60 000 —	60% „
	etc.	

Impozit asupra locatarilor pensiunilor :

pînă la 4 fr. pe zi — neimpozabil
5 „ „ „ — 1%
10 „ „ „ — 20%
20 „ „ „ — 25% etc.

12. Social-democraţii trebuie să lupte fără cruţare împotriva minciunii burgheze, pe care o răspîndesc şi numeroşi oportunişti în rîndurile Partidului social-democrat, că ar fi „nepractic" să propagi ideea unor cote ridicate de impozit pe avere şi venit, stabilite în mod revoluţionar. Dimpotrivă, este singura politică practică şi singura politică social-democrată, deoarece, în primul rînd, noi nu trebuie să ne adaptăm la ceea ce este „acceptabil" pentru bogaţi, ci să apelăm la masele largi ale celor pauperi şi fără avere, care astăzi manifestă o atitudine de indiferenţă sau neîncredere faţă de Partidul social-democrat în mare măsură tocmai fiindcă el este reformist şi oportunist. În al doilea rînd, singurul mijloc de a obţine concesii din partea burgheziei constă nu în a face „tranzacţii" cu ea, nu în a te „adapta" la interesele sau la prejudecăţile ei, ci în a pregăti *forţele* revoluţionare ale maselor *împotriva* ei. Cu cît vom reuşi să convingem o mai mare parte a poporului de caracterul echitabil al cotelor ridicate ale impozitului, cote stabilite în mod revoluţionar, şi de necesitatea luptei pentru a le cuceri, cu atît burghezia va face mai repede concesii, iar noi vom profita de fiecare dintre ele, oricît de mici ar fi, în vederea luptei intransigente pentru exproprierea totală a burgheziei.

13. Stabilirea unui maximum de salariu pentru toţi funcţionarii şi slujbaşii, Bundesräte * etc. fără excepţie,

* — membrii Consiliului federal — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

şi anume 5 000—6 000 de franci anual, în funcţie de numărul membrilor de familie. Interzicerea oricărui cumul de venituri sub ameninţarea pedepsei cu închisoarea şi a confiscării acestor venituri.

14. Exproprierea fabricilor şi uzinelor — în primul rînd a celor necesare pentru a asigura populaţiei mijloace de trai —, precum şi a tuturor gospodăriilor agricole care au peste 15 ha de pămînt (40 de „Jucharten" *) (numărul acestor gospodării este în Elveţia de numai 22 000 din numărul total de 252 000 de gospodării agricole, adică sub 1/10). Măsuri sistematice, pe baza acestor transformări, pentru a spori producţia de alimente şi a asigura poporului o alimentaţie ieftină.

15. Exproprierea imediată în folosul statului a tuturor surselor hidroenergetice ale Elveţiei, aplicîndu-se şi aici, ca şi în cazul celorlalte exproprieri, cotele de impozit pe avere şi pe venit arătate mai sus.

III. TRANSFORMĂRILE DEMOCRATICE CELE MAI NECESARE ŞI FOLOSIREA LUPTEI POLITICE ŞI A PARLAMENTARISMULUI

16. Folosirea tribunei parlamentare şi a dreptului de iniţiativă şi referendum nu în mod reformist, adică nu pentru a susţine reforme care sînt „acceptabile" pentru burghezie, şi care din această cauză nu sînt în măsură să înlăture principalele vicisitudini ce se abat asupra maselor, ci pentru propagandă în favoarea transformării socialiste a Elveţiei, lucru pe deplin realizabil din punct de vedere economic şi imperios necesar ca urmare atît a scumpetei insuportabile şi a jugului capitalului financiar, cît şi a relaţiilor internaţionale create de război, care împing proletariatul din toată Europa pe calea revoluţiei.

17. Desfiinţarea fără excepţie a *tuturor* îngrădirilor drepturilor politice ale femeilor în comparaţie cu drepturile bărbaţilor. Să se explice maselor cît de imperios necesară este această măsură într-o vreme cînd războiul şi scumpetea produc frămîntări în rîndurile maselor largi

* — „acri". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

populare şi polarizează atenţia şi interesul femeilor spre politică.

18. Introducerea naturalizării obligatorii (Zwangseinbürgerung) şi gratuite a străinilor care locuiesc în Elveţia. Orice străin care locuieşte de 3 luni în Elveţia devine cetăţean elveţian dacă nu solicită o amînare pe un termen de cel mult 3 luni, din motive bine întemeiate. Să se explice maselor necesitatea stringentă a unei asemenea reforme pentru Elveţia nu numai din punct de vedere general democratic, ci şi din cauză că situaţia imperialistă a Elveţiei a făcut ca ea să fie, în Europa, statul cu cel mai mare număr de străini. $^{9}/_{10}$ din aceşti străini vorbesc una din cele 3 limbi din Elveţia. Lipsa de drepturi politice şi izolarea muncitorilor străini intensifică reacţiunea politică, şi aşa în creştere, şi slăbesc solidaritatea internaţională a proletariatului.

19. Să se treacă imediat la o muncă intensă de agitaţie în sensul ca propunerile de candidaţi din partea Partidului social-democrat în alegerile din 1917 pentru Nationalrat * să fie condiţionate de discutarea prealabilă şi amănunţită în faţa alegătorilor a platformei politice, în special a atitudinii faţă de război şi faţă de apărarea patriei, şi a luptei reformiste sau revoluţionare împotriva scumpetei.

IV. SARCINILE IMEDIATE ALE PROPAGANDEI, AGITAŢIEI ŞI ORGANIZĂRII DE PARTID

20. Transpunerea efectivă în fapt a hotărîrii de la Aarau cu privire la lupta revoluţionară a maselor nu este posibilă fără a desfăşura o muncă sistematică şi susţinută pentru lărgirea influenţei social-democraţiei asupra maselor, fără a atrage în mişcare *noi* pături ale masei muncitoare şi exploatate. Propaganda şi agitaţia pentru revoluţia socială trebuie să se desfăşoare mai concret, mai viu, direct, în mod practic, astfel încît ele să fie accesibile nu numai muncitorilor organizaţi, care în capitalism vor constitui întotdeauna o minoritate a proletariatului şi a claselor asuprite în general, ci şi majorităţii celor exploataţi, care,

* — Consiliul naţional. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

strivită sub jugul apăsător al capitalismului, nu este în stare să se organizeze sistematic.

21. Pentru a influenţa mase mai largi, partidul trebuie să treacă la difuzarea sistematică şi gratuită de foi volante în care să se explice maselor că proletariatul revoluţionar luptă pentru transformarea socialistă a Elveţiei, transformare vitală pentru 9/10 din populaţie şi corespunzînd întrutotul intereselor acesteia. Să se organizeze o întrecere publică între toate secţiile partidului, şi în special între organizaţiile de tineret, în ceea ce priveşte difuzarea acestor foi, agitaţia pe străzi şi în case ; să se acorde o atenţie din ce în ce mai mare şi să se intensifice agitaţia în rîndurile muncitorilor agricoli, argaţilor şi zilerilor, precum şi în rîndurile ţăranilor săraci, care nu exploatează muncitori salariaţi şi nu se îmbogăţesc, ci, dimpotrivă, au de suferit de pe urma scumpetei. Să se ceară reprezentanţilor partidului din parlamente (National-, Kantons-, Gross- şi celelalte Räte) să folosească situaţia lor politică deosebit de avantajoasă nu pentru a se îndeletnici în parlament cu flecăreala reformistă, care pe bună dreptate provoacă plictiseală şi neîncredere printre muncitori, ci pentru a face propagandă în favoarea revoluţiei socialiste în *cele mai înapoiate* pături ale proletariatului şi semiproletariatului de la oraşe şi mai ales de la sate.

22. Social-democraţii trebuie s-o rupă hotărît cu teoria „neutralităţii" organizaţiilor economice ale clasei muncitoare, ale funcţionarilor etc. Să se explice maselor un adevăr pe care războiul l-a confirmat deosebit de concret, şi anume că aşa-zisa „neutralitate" este o minciună, o făţărnicie burgheză, că ea înseamnă în realitate subordonare *pasivă* faţă de burghezie şi faţă de acţiunile ei nemaipomenit de mîrşave, cum e războiul imperialist. Intensificarea activităţii social-democrate în toate asociaţiile de orice fel ale clasei muncitoare şi în păturile sărace ale micii burghezii sau ale funcţionarilor, formarea de grupe speciale de social-democraţi în cadrul tuturor acestor asociaţii, pregătirea sistematică în vederea cuceririi majorităţii în toate aceste asociaţii de către social-democraţia revoluţionară, care să ia conducerea lor. Să se explice ma-

www.dacoromanica.ro

selor importanța deosebită a acestei condiții pentru succesul luptei revoluționare.

23. Lărgirea și intensificarea activității social-democrate în armată, atît în timpul recrutărilor, cît și în timpul prestării serviciului militar de către tineri. Crearea de grupe social-democrate în toate unitățile militare. Explicarea inevitabilității istorice și a legitimității din punctul de vedere al socialismului a folosirii armelor în singurul război legitim, războiul proletariatului împotriva burgheziei pentru eliberarea omenirii din robia salariată. Propagandă împotriva *atentatelor* izolate, pentru a lega strîns lupta părții revoluționare din armată cu mișcarea largă a proletariatului și a maselor exploatate ale populației în genere. Intensificarea propagandei în favoarea hotărîrii de la Olten, în care se recomandă soldaților să refuze executarea ordinelor atunci cînd armata este folosită împotriva grevi-știlor, precum și a necesității ca soldații să nu se mărginească la refuzul pasiv de a executa ordinele [91].

24. Să se explice maselor legătura indisolubilă dintre activitatea practică de orientare social-democrată revoluționară consecventă, despre care am vorbit mai sus, și lupta *principială* sistematică între cele *trei* curente *principale* din mișcarea muncitorească contemporană, care s-au format în *toate* țările civilizate și care s-au cristalizat definitiv și în Elveția (în special la congresul de la Zürich din 1916). Aceste trei curente sînt: 1) social-patrioții, adică cei care admit fățiș „apărarea patriei" în actualul război imperialist (1914—1916), curent oportunist al agenților burgheziei în mișcarea muncitorească; 2) zimmerwaldienii de stînga, care respîng principial „apărarea patriei" în războiul imperialist și militează pentru o ruptură cu social-patrioții, agenți ai burgheziei, și pentru lupta revoluționară a maselor legată de reorganizarea *totală* a tacticii social-democrate potrivit cerințelor propagării și pregătirii acestei lupte; 3) așa-zisul „centru" (Kautsky — Haase, „Arbeitsgemeinschaft" în Germania; Longuet — Pressemanne în Franța) *, care se pronunță pentru unitatea între primul și cel de-al doilea curent.

* În presa social-democrată germană, „centrul" este uneori identificat, și pe bună dreptate, cu aripa de *dreapta* a „zimmerwaldienilor".

www.dacoromanica.ro

O asemenea „unitate" n-ar face decît să lege mîinile social-democraţiei revoluţionare, împiedicînd-o să-şi desfăşoare activitatea şi pervertind masele prin lipsa unei legături indisolubile între principiile partidului şi activitatea lui practică.

Din cuvîntările în legătură cu Nationalratsfraktion *, rostite de Platten, Naine şi Greulich la congresul Partidului social-democrat elveţian (Zürich, 1916), a rezultat cît se poate de clar că lupta dintre diferitele curente ale politicii social-democrate înăuntrul Partidului social-democrat din Elveţia *a devenit demult o realitate*. Majoritatea delegaţilor au adoptat o atitudine de evidentă simpatie faţă de Platten atunci cînd acesta a vorbit despre necesitatea de a te pronunţa consecvent pentru o activitate în spiritul social-democraţiei revoluţionare. Naine a declarat precis şi fără ocol că în Nationalratsfraktion se desfăşoară în permanenţă lupta între cele două curente şi că organizaţiile muncitoreşti trebuie să aibă ele însele grijă să trimită în Nationalrat adepţi ai curentului revoluţionar cu adevărat solidari între ei. Acelaşi lucru, adică existenţa unor curente care se luptă între ele, l-a recunoscut şi Greulich atunci cînd a declarat că partidul a renunţat la vechii săi „favoriţi" (Lieblinge), găsindu-şi alţii noi. Dar nici un muncitor conştient şi care gîndeşte nu va accepta „teoria favoriţilor". Pentru ca lupta necesară şi inevitabilă dintre curente să nu degenereze într-o competiţie a unor „favoriţi", în conflicte personale, în suspiciuni şi scandaluri mărunte, este de datoria tuturor membrilor Partidului social-democrat să se îngrijească ca lupta dintre diferitele curente ale politicii social-democrate să fie o luptă *principială deschisă*.

25. Intensificarea luptei *principiale* împotriva Grütli-Verein-ului [92], care reprezintă o manifestare concretă pe pămîntul elveţian a tendinţelor politicii muncitoreşti *burgheze*, şi anume a oportunismului, reformismului, socialpatriotismului, a pervertirii maselor cu ajutorul iluziilor burghezo-democrate. Să se explice maselor, luînd drept exemplu activitatea concretă a Grütli-Verein-ului, cît de

* — fracţiunea din Consiliul naţional. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

greşită şi de dăunătoare este politica social-patriotismului şi a „centrului".

26. Să se treacă imediat la pregătirea alegerilor pentru congresul partidului, care va avea loc în februarie (1917) la Berna, în aşa fel încît aceste alegeri să nu se desfăşoare decît pe baza discutării în fiecare organizaţie de partid a platformelor principiale şi politice concrete. Platforma social-democraţilor internaţionalişti consecvent revoluţionari trebuie să fie platforma de faţă.

Alegerile pentru toate posturile de conducere din partid, pentru Presskommission *, pentru toate instituţiile reprezentative, pentru toate organele de conducere etc. nu se vor desfăşura decît tot pe baza discutării platformelor.

Fiecare organizaţie locală trebuie să exercite asupra organului de presă de partid local un control atent pentru ca acesta să nu promoveze numai concepţiile şi tactica social-democraţiei în general, ci anume *platforma precis definită* a politicii social-democrate.

V. SARCINILE INTERNAŢIONALE ALE SOCIAL-DEMOCRAŢILOR ELVEŢIENI

27. Pentru ca recunoaşterea internaţionalismului de către social-democraţii elveţieni să nu rămînă o simplă frază care nu obligă la nimic — o vorbă goală la fel cu cele la care se mărginesc întotdeauna adepţii „centrului" şi în general social-democraţii din epoca Internaţionalei a II-a —, este necesar, în primul rînd, să se ducă o luptă sistematică şi consecventă pentru apropierea şi contopirea organizatorică în asociaţii unice a muncitorilor străini şi a muncitorilor elveţieni, precum şi pentru egalitatea lor deplină în drepturi (civile şi politice). Specificul imperialismului în Elveţia constă tocmai în exploatarea din ce în ce mai crîncenă a muncitorilor străini, lipsiţi de drepturi, de către burghezia elveţiană, care îşi pune speranţele în izolarea acestora de muncitorii elveţieni.

În al doilea rînd, trebuie să se depună toate eforturile pentru ca în rîndurile muncitorilor germani, francezi şi

* — Comisia pentru problemele presei. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

italieni din Elveţia să se formeze în fapt, în toată *practica* mişcării muncitoreşti, un curent *internaţionalist unic*, care să lupte tot atît de hotărît şi cu aceeaşi principialitate atît împotriva social-patriotismului francez (din Elveţia romandă), cît şi împotriva celui german şi italian. Platforma de faţă trebuie să stea la baza platformei comune şi unice a muncitorilor *tuturor celor trei* naţiuni sau limbi principale existente în Elveţia. Fără o asemenea contopire a muncitorilor tuturor naţiunilor din Elveţia care se situează pe poziţiile social-democraţiei revoluţionare, internaţionalismul rămîne o vorbă goală.

Pentru a înlesni această contopire trebuie să se treacă la editarea de suplimente (măcar săptămînale (lunare) şi, pentru început, numai de 2 pagini) la toate ziarele social-democrate (şi la toate organele asociaţiilor economice ale muncitorilor, funcţionarilor etc.) din Elveţia, care să fie tipărite *în trei limbi* şi să propage, legat de politica cotidiană, platforma de faţă.

28. Social-democraţii elveţieni trebuie să sprijine în toate celelalte partide socialiste *numai* elementele internaţionaliste revoluţionare care se situează pe poziţiile stîngii zimmerwaldiene, iar acest sprijin nu trebuie să rămînă platonic. O deosebită importanţă prezintă reeditarea în Elveţia a proclamaţiilor, tipărite clandestin, împotriva guvernului din Germania, Franţa, Italia, traducerea lor în toate cele 3 limbi şi răspîndirea lor atît în rîndurile proletariatului elveţian, cît şi în rîndurile proletariatului din toate ţările învecinate.

29. La Congresul de la Berna (februarie 1917), Partidul social-democrat elveţian trebuie nu numai să decidă aderarea fără rezerve la hotărîrile Conferinţei de la Kiental, dar şi să ceară, la rîndul lui, o ruptură organizatorică completă şi imediată cu I.S.B. de la Haga — reazemul oportunismului şi social-patriotismului, care sînt implacabil ostile intereselor socialismului.

30. Partidul social-democrat elveţian, care se bucură de condiţii extrem de prielnice pentru a putea cunoaşte ceea ce se petrece în mişcarea muncitorească din ţările înaintate din Europa şi pentru a uni elementele revoluţionare din

www.dacoromanica.ro

cadrul acesteia, nu trebuie să aştepte în mod pasiv evoluţia luptei interne din această mişcare, ci *să păşească înaintea* ei. Şi anume : el trebuie să păşească pe calea stîngii zimmerwaldiene, a cărei justeţe este demonstrată pe zi ce trece mai convingător de desfăşurarea evenimentelor din cadrul socialismului în Germania, Franţa, Anglia, Statele Unite şi în toate ţările civilizate.

Scris la sfîrşitul lunii octombrie şi începutul lunii noiembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1918, în broşură în limba franceză

In limba rusă publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 4

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

TEZE CU PRIVIRE LA ATITUDINEA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN FAŢĂ DE RĂZBOI [93]

1. Actualul război mondial este un război imperialist, dus în scopul exploatării politice şi economice a lumii, pentru pieţe de desfacere, surse de materii prime şi noi sfere de investiţii de capital, pentru subjugarea popoarelor slabe etc.

Frazeologia pe tema „apărării patriei" de care fac uz ambele coaliţii beligerante nu este decît o înşelăciune burgheză faţă de popoare.

2. Guvernul elveţian este un vechil al burgheziei elveţiene, întru totul dependentă de capitalul financiar internaţional şi cît se poate de strîns legată de burghezia imperialistă a marilor puteri.

De aceea faptul că zi de zi — şi asta de cîteva decenii — guvernul elveţian duce o politică din ce în ce mai reacţionară şi o diplomaţie secretă, restrînge şi încalcă drepturile democratice şi libertăţile poporului, se prosternează în faţa clicii militare şi sacrifică sistematic şi cu brutalitate interesele maselor largi ale populaţiei în favoarea intereselor unui mănunchi de magnaţi ai finanţei nu este cîtuşi de puţin întîmplător, ci este un rezultat necesar al acestor realităţi economice.

Datorită dependenţei guvernului burghez elveţian faţă de interesele oligarhiei financiare, precum şi sub presiunea puternică a uneia dintre coaliţiile puterilor imperialiste, atragerea Elveţiei în actualul război este astăzi oricînd posibilă.

www.dacoromanica.ro

3. În consecinţă, şi în ceea ce priveşte Elveţia, „apărarea patriei" este astăzi o frază făţarnică, pentru că în realitate nu este vorba de apărarea democraţiei, independenţei şi intereselor maselor largi populare etc., ci, dimpotrivă, de pregătirea pentru măcel a muncitorilor şi a micii ţărănimi întru menţinerea monopolurilor şi a privilegiilor burgheziei, de întărirea dominaţiei capitaliştilor şi de creşterea reacţiunii politice.

4. Pornind de la aceste fapte, Partidul social-democrat din Elveţia respinge principial „apărarea patriei", cere demobilizare imediată şi cheamă clasa muncitoare să răspundă prin cele mai drastice metode ale luptei de clasă proletare atît la pregătirile de război ale burgheziei elveţiene, cît şi la război în cazul cînd va izbucni.

Putem indica aici în mod special următoarele mijloace :

(a) Nici un fel de pace civilă ; intensificarea luptei principiale împotriva tuturor partidelor burgheze, precum şi împotriva Uniunii Grütli, uniune de agenţi ai burgheziei în rîndurile mişcării muncitoreşti, ca şi împotriva tendinţelor grütliene din partidul socialist.

(b) Respingerea oricăror credite militare atît în timp de pace, cît şi în timp de război, indiferent de pretextul sub care ar fi solicitate.

(c) Sprijinirea tuturor mişcărilor revoluţionare şi a oricărei lupte duse de clasa muncitoare din ţările beligerante împotriva războiului şi împotriva guvernelor din propria ţară.

(d) Sprijinirea luptei revoluţionare de masă în Elveţia, a grevelor, a demonstraţiilor, a insurecţiei armate împotriva burgheziei.

(e) Desfăşurarea unei propagande sistematice în armată, crearea în acest scop de grupuri speciale social-democrate în armată şi în rîndurile tineretului premilitar.

(f) Crearea de organizaţii ilegale de către însăşi clasa muncitoare drept răspuns la măsurile prin care guvernul ştirbeşte sau desfiinţează libertăţile politice.

(g) Printr-o muncă de lămurire sistematică a muncitorilor, conducerea tuturor organizaţiilor de muncitori şi funcţionari fără excepţie să treacă în mîinile unor persoane

www.dacoromanica.ro

care admit şi vor fi capabile să desfăşoare lupta revoluţionară împotriva războiului.

5. Partidul trasează drept ţel al luptei revoluţionare de masă, ţel recunoscut încă la Parteitag-ul din 1915 de la Aarau, revoluţia socialistă în Elveţia. Sub raport economic, revoluţia poate fi înfăptuită imediat. Ea reprezintă singurul mijloc eficient de eliberare a maselor de urmările nefaste ale scumpetei şi ale foametei. Revoluţia se apropie ca urmare a crizei prin care trece acum întreaga Europă; ea este absolut necesară pentru lichidarea totală a militarismului şi războaielor.

Partidul declară că toată frazeologia burghezo-pacifistă şi socialist-pacifistă împotriva militarismului şi războaielor, care nu admite acest scop final şi căile revoluţionare ce duc spre el, este o iluzie sau o minciună menită să abată clasa muncitoare de la lupta hotărîtă împotriva temeliilor capitalismului.

Fără a înceta lupta pentru îmbunătăţirea situaţiei robilor salariaţi, partidul cheamă clasa muncitoare şi pe reprezentanţii ei să pună la ordinea zilei propagarea revoluţiei socialiste imediate în Elveţia prin agitaţie de masă, intervenţii parlamentare, iniţiative etc., demonstrînd necesitatea înlocuirii guvernului burghez printr-unul proletar, care să se sprijine pe masa populaţiei neavute, şi explicînd necesitatea imperioasă a unor măsuri ca exproprierea băncilor şi a marilor întreprinderi, desfiinţarea oricăror impozite indirecte, introducerea unui impozit direct unic cu cote ridicate stabilite în mod revoluţionar pentru veniturile mari etc.

Scris în limba germană
la începutul lunii decembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

TEZE PRINCIPIALE CU PRIVIRE LA PROBLEMA RĂZBOIULUI

În rîndurile social-democraţilor de stînga din Elveţia există tocmai în legătură cu războiul actual o unanimitate deplină în ceea ce priveşte necesitatea respingerii principiului apărării patriei. Proletariatul, sau, cel puţin, elementele sale cele mai bune, se pronunţă de asemenea împotriva apărării patriei.

Aşadar, în problema cea mai arzătoare a socialismului contemporan, în general, şi a Partidului socialist elveţian, în special, există, pe cît se vede, unitatea necesară. Analizînd însă mai îndeaproape lucrurile, ajungem în mod inevitabil la concluzia că este vorba doar de o unitate *aparentă*.

În realitate nu există o claritate — fără a mai vorbi de o unitate de păreri — în legătură cu faptul că o declaraţie prin care se respinge apărarea patriei impune în fond *exigenţe deosebite* în ceea ce priveşte conştiinţa revoluţionară, precum şi capacitatea de acţiune revoluţionară a partidului care o face, fireşte cu condiţia ca ea să nu fie o vorbă goală. Dacă însă declarăm pur şi simplu că respingem apărarea patriei fără a fi conştienţi de cerinţele care decurg de aici, fără a vedea clar că *toată propaganda, agitaţia, organizarea*, într-un cuvînt întreaga activitate a partidului trebuie radical schimbată, „reînnoită“ (folosind o expresie a lui Karl Liebknecht) şi adaptată la sarcinile revoluţionare *supreme*, — această declaraţie rămîne vorbă goală.

www.dacoromanica.ro

Să reflectăm însă asupra semnificaţiei propriu-zise a acestei lozinci dacă o privim ca pe o lozincă politică care *trebuie luată în serios* şi *înfăptuită* realmente.

În primul rînd. Noi propunem proletarilor şi exploataţilor din toate ţările beligerante şi din toate ţările ameninţate de război să respingă apărarea patriei. În momentul de faţă, în urma experienţei cîtorva ţări beligerante, ştim cît se poate de precis ce înseamnă *în realitate* a respinge apărarea patriei în actualul război. Înseamnă a nega întreaga bază a societăţii burgheze contemporane şi a tăia rădăcinile orînduirii sociale contemporane nu numai în teorie, nu numai „în general", ci şi direct, în practică, fără întîrziere. Nu este limpede oare că asta nu se poate înfăptui dacă n-am ajuns nu numai la ferma convingere teoretică că capitalismul este întru totul maturizat pentru transformarea lui în socialism, ci şi la recunoaşterea faptului că transformarea socialistă, adică revoluţia socialistă, este realizabilă în practică, direct, imediat ?

Dar acest lucru este aproape întotdeauna uitat de cei care vorbesc despre respingerea apărării patriei. În cel mai bun caz, ei sînt dispuşi să admită „teoretic" că capitalismul s-a şi maturizat pentru transformarea lui în socialism, *dar de o transformare radicală, imediată* a întregii activităţi a partidului *în spiritul revoluţiei socialiste iminente nici nu vor să audă !*

Poporul, vezi bine, n-ar fi încă pregătit !

Ce inconsecvenţă ridicolă. Ori — ori. Ori nu avem de ce să cerem respingerea imediată a apărării patriei, ori trebuie să desfăşurăm *imediat* sau să începem a desfăşura o propagandă sistematică în favoarea înfăptuirii directe a revoluţiei socialiste. Într-un anumit sens, „poporul", firește, „nu este pregătit" *nici* pentru a respinge apărarea patriei, *nici* pentru revoluţia socialistă, ceea ce nu înseamnă că avem dreptul să amînăm peste doi ani — doi ani ! — începutul acestei pregătiri sistematice !

În al doilea rînd. Ce se opune politicii apărării patriei şi păcii civile ? Lupta revoluţionară împotriva războiului, „acţiunile revoluţionare de masă", admise de rezoluţia Parteitag-ului de la Aarau din 1915. Hotărîrea este, fără doar şi poate, admirabilă, dar... dar istoria partidului de

www.dacoromanica.ro

la acest congres încoace, *adevărata* politică a partidului dovedesc că ea a rămas doar o hotărîre *pe hîrtie!*

Care este *scopul* luptei revoluţionare de masă? Partidul n-a declarat nimic oficial în această privinţă, şi în general nu se vorbeşte nimic despre asta. Fie că se consideră un lucru de la sine înţeles, fie că se recunoaşte direct că este vorba de „*socialism*". Capitalismului (sau imperialismului) i se opune socialismul.

Ceea ce este cu totul nelogic (din punct de vedere teoretic), iar din punct de vedere practic lipsit de conţinut. Este nelogic pentru că totul este *prea* general, prea vag. „Socialismul" în general, ca scop, în opoziţie cu capitalismul (sau imperialismul), este recunoscut acum nu numai de kautskişti şi social-şovinişti, dar şi de mulţi politicieni social-burghezi. Dar acum nu este vorba să contrapui în general două sisteme sociale, ci este vorba de scopul *concret* al unei „lupte revoluţionare de masă" *concrete* împotriva unui rău *concret,* şi anume împotriva scumpetei *de azi,* împotriva primejdiei de război *de azi* sau a războiului *actual.*

Întreaga Internaţională a II-a a opus între 1889 şi 1914 socialismul capitalismului în general, şi *tocmai* această „generalizare" prea generală a dus-o la faliment. Ea a ignorat răul specific epocii ei, pe care F. Engels îl caracteriza acum aproape 30 de ani, la 10 ianuarie 1887, prin următoarele cuvinte:

„...Chiar în cadrul Partidului social-democrat, şi chiar în fracţiunea sa din parlament există un fel de socialism mic-burghez. Şi anume în sensul că principiile de bază ale socialismului modern şi revendicarea de a transforma toate mijloacele de producţie în proprietate socială sînt recunoscute, ce-i drept, ca justificate, *dar realizarea lor e declarată posibilă într-un viitor îndepărtat, practic imprevizibil. Astfel, în ceea ce priveşte prezentul, ne limităm* la simple *cîrpeli de ordin social...*" („Contribuţii la problema locuinţelor", Prefaţa)[94].

Scopul concret al „luptei revoluţionare de masă" nu-l pot constitui decît măsurile *concrete* ale *revoluţiei* socialiste şi *nu* „socialismul" în general. Cînd se cere însă ca aceste

www.dacoromanica.ro

măsuri concrete să fie precis definite — cum au făcut, de pildă, tovarăşii olandezi în programul lor publicat în „Buletinul Comisiei Socialiste Internaţionale" nr. 3 (Berna, 29 februarie 1916): anularea datoriilor statului, exproprierea băncilor, exproprierea tuturor întreprinderilor mari —, dacă se cere ca asemenea măsuri foarte concrete să fie introduse într-o rezoluţie oficială a partidului şi să fie explicate sistematic şi într-o formă cît mai populară prin propagandă şi agitaţie de partid făcută zi de zi la adunări, în discursurile parlamentare, prin propunerile legislative, — primim iarăşi acelaşi răspuns negativ sau evaziv, cu totul sofistic, şi anume că poporul nu este încă pregătit etc. !

Or, important este ca pregătirea să înceapă tocmai acum şi să se desfăşoare sistematic !

În al treilea rînd. Partidul „a recunoscut" lupta revoluţionară de masă. Foarte bine. Dar este el *în stare* s-o înfăptuiască ? Se pregăteşte el pentru asta ? Studiază el *aceste* probleme, adună materialul corespunzător, creează organele şi organizaţiile *corespunzătoare*, discută în rîndurile poporului şi împreună cu el problemele ce-l privesc pe acesta ?

Nimic din toate astea ! Partidul se menţine neclintit pe vechiul său făgaş exclusiv parlamentar, exclusiv trade-unionist, reformist, legal. Partidul, precum se ştie, rămîne *incapabil* să stimuleze lupta revoluţionară de masă şi s-o conducă, el nu se pregăteşte de loc în acest scop. Domneşte vechea rutină, iar vorbele „noi" (respingerea apărării patriei, lupta revoluţionară de masă) rămîn *vorbe !* Cei de stînga nu-şi dau seama de acest lucru şi nu-şi concentrează în mod sistematic şi cu perseverenţă forţele lor peste tot, în toate domeniile muncii de partid, pentru a lupta împotriva răului.

Nu poţi decît să rămîi nedumerit citind, de pildă, următoarea frază (ultima) din tezele lui Grimm cu privire la problema războiului :

„Organele partidului, împreună cu organizaţiile sindicale din ţară, trebuie să ia în această împrejurare (adică chemînd, în cazul unei primejdii de război, pe feroviari la o grevă de masă etc.) toate măsurile necesare".

www.dacoromanica.ro

Tezele au fost publicate în vara acestui an, iar la 16 septembrie 1916 se putea citi în „Schweizerische Metallarbeiterzeitung“ [95], ai cărui redactori sînt O. Schneeberger şi K. Dürr, următoarea frază (era cît pe-aci să spun: următorul *răspuns oficial* la tezele sau la dezideratele pioase ale lui Grimm):

„...Fraza: «muncitorul n-are patrie»... este de prost gust într-un moment cînd muncitorii din toată Europa, în majoritatea lor covîrşitoare, luptă umăr la umăr cu burghezia împotriva «duşmanilor» patriei lor, iar cei care au rămas acasă vor «să reziste» în pofida lipsurilor şi a mizeriei. *În cazul unui atac străin, noi am asista fără îndoială la acelaşi spectacol şi în Elveţia !!!*“

Oare nu avem de-a face cu o politică „kautskistă“, o politică a frazelor neputincioase, a declamaţiilor de stînga şi a practicii oportuniste, cînd, pe de o parte, se propun rezoluţii în sensul că partidul trebuie să iniţieze „împreună cu organizaţiile sindicale“ greve revoluţionare de masă, iar pe de altă parte nu se duce nici o luptă împotriva *curentului grütlian*, adică social-patriotic, reformist, exclusiv legalist, şi împotriva adepţilor lui din partid şi din sindicate?

Asta înseamnă „a educa“ masele sau înseamnă a le corupe şi demoraliza dacă nu li se spune şi nu li se demonstrează *zi de zi* că tovarăşii „conducători“ O. Schneeberger, K. Dürr, P. Pflüger, H. Greulich, Huber şi *mulţi alţii* împărtăşesc *tocmai* concepţiile social-patriotice şi duc *tocmai* politica social-patriotică pe care Grimm o demască şi o biciuieşte cu atîta „vitejie“... cînd este vorba *de germanii din Germania* şi nu de elveţieni? Să ocărăşti pe străini şi să-ţi acoperi „concetăţenii“... ăsta-i un procedeu „internaţionalist“? e un procedeu „democratic“?

Iată cum înfăţişează Hermann Greulich situaţia muncitorilor elveţieni, criza socialismului elveţian, precum şi *esenţa* politicii grütliene *înăuntrul* partidului socialist:

„...Nivelul de trai a crescut foarte puţin şi numai pentru păturile de sus (ascultaţi! ascultaţi!) ale proletariatului. Masa muncitorilor continuă să trăiască în mizerie şi să se zbată în griji şi lipsuri. De aceea se nasc uneori îndoieli cu privire la justeţea căii pe care am mers pînă acum. Criticii caută căi noi şi îşi pun speranţe îndeosebi

www.dacoromanica.ro

în acţiuni mai hotărîte. În această direcţie se fac încercări, care, de regulă (?), se soldează cu un eşec (? ?) şi determină o mai puternică revenire la vechea tactică" (oare dorinţa nu este şi aici mama ideii ?)... „A început războiul mondial... Scăderea excesivă a nivelului de trai, care aduce mizeria în păturile ce au dus pînă acum o existenţă suportabilă, accentuează starea de spirit revoluţionară" (ascultaţi ! ascultaţi !) ... „Într-adevăr, conducerea partidului nu a fost la înălţimea sarcinilor care-i stau în faţă şi s-a lăsat (??) prea puternic influenţată de capetele înfierbîntate (aşa ? aşa ?)... Comitetul Central al Uniunii Grütli îşi asumă sarcina de a înfăptui o «politică naţională practică» pe care vrea s-o ducă în afara partidului... De ce nu a făcut-o în cadrul partidului ?" (ascultaţi ! ascultaţi !). „De ce a lăsat aproape întotdeauna numai în seama mea lupta împotriva ultraradicalilor ?" („Scrisoare deschisă către Uniunea Grütli din Gottingen", 26 septembrie 1916).

Aşa zice Greulich. Deci nu e de loc vorba de faptul că unii „străini rău-intenţionaţi" (cum gîndesc în sinea lor sau fac aluzii în presă grütlienii din partid şi cum declară deschis grütlienii din afara partidului), mînaţi de propria lor nerăbdare, vor să introducă spiritul revoluţionar în mişcarea muncitorească, pe care o privesc cu „ochi de străini". Nu. Nimeni altul decît Hermann Greulich — al cărui rol politic echivalează, de fapt, cu rolul de ministru burghez al muncii într-o mică republică democratică — ne aduce la cunoştinţă că numai situaţia păturilor de sus ale muncitorilor s-a îmbunătăţit într-o oarecare măsură, pe cînd *masa* continuă să trăiască în mizerie, şi că „accentuarea stării de spirit revoluţionare" se datoreşte nu blestemaţilor „instigatori" străini, ci „scăderii excesive a nivelului de trai".

Deci ?

Deci, avem tot temeiul să declarăm :

> *Ori* poporul elveţian va fi expus la foametea care va deveni cu fiecare săptămînă mai îngrozitoare şi la primejdia de a fi atras de la o zi la alta în războiul imperialist, adică de a fi măcelărit în interesul capitaliştilor, *ori* va urma sfaturile celei mai bune părţi a proletariatului său şi îşi va concentra toate forţele spre a înfăptui revoluţia socialistă.

Revoluţia socialistă ? O utopie ! O posibilitate „îndepărtată, incertă din punct de vedere practic" !...

www.dacoromanica.ro

Dar nu este de loc o utopie mai mare decît negarea apărării patriei în actualul război sau lupta revoluționară de masă împotriva războiului. Nu trebuie să ne amețim cu vorbe mari și nici să ne lăsăm intimidați de ele. Aproape oricine este gata să admită necesitatea luptei revoluționare împotriva războiului, dar trebuie să ne gîndim și la sarcina de o imensă importanță de a pune capăt unui astfel de război prin revoluție! Nu, asta nu-i utopie! Revoluția *crește* în toate țările și *acum* problema nu se pune: să continuăm a duce o viață liniștită și acceptabilă sau să ne lansăm într-o aventură. Dimpotrivă, ea se pune astfel: să flămînzim și să fim măcelăriți *în interesul altora,* pentru *interese străine,* sau să ne jertfim pentru cauza socialismului, în interesul a $^{9}/_{10}$ din omenire.

Revoluția socialistă este o utopie! Dar poporul elvețian nu are o limbă „de sine stătătoare", „independentă", ci vorbește, slavă domnului, trei limbi de circulație universală, limbi care se vorbesc în statele beligerante vecine. Așadar, nu este de loc de mirare ca el să știe bine ce se petrece în aceste state. În Germania s-a ajuns la conducerea *dintr-un singur centru* a vieții economice *a 66 000 000 de oameni,* la organizarea de către un singur centru a economiei naționale a acestor 66 000 000, s-au impus sacrificii enorme majorității covîrșitoare a poporului, și toate acestea pentru ca „30 000 de sus-puși" să poată băga în buzunar profituri de război însumînd miliarde și pentru ca milioane de oameni să piară în acest măcel în folosul acestor reprezentanți — „cei mai nobili și mai buni" — ai națiunii. Și în fața unor asemenea *fapte,* a unei asemenea *experiențe* mai poate fi considerat „o utopie" faptul că un popor mic, care nu are nici monarhie, nici iuncheri, care se află pe o treaptă foarte înaltă a capitalismului, care este organizat în diferite uniuni mai bine, poate, decît în toate celelalte țări capitaliste, — că un astfel de popor, *pentru a se salva de la foamete și de la primejdia unui război,* va face *același lucru* care în practică este încercat în Germania, cu deosebirea, firește, că în Germania sînt uciși și mutilați milioane de oameni pentru ca cîțiva să se îmbogățească, să-și asigure Bagdadul,

www.dacoromanica.ro

să pună mîna pe Balcani, în timp ce în Elveţia trebuie să fie expropriaţi maximum 30 000 de burghezi, care nu vor fi duşi la pieire, ci vor fi condamnaţi la o soartă „îngrozitoare" : să obţină un venit de *„numai"* 6 000—10 000 de franci, iar restul să trebuiască să-l dea guvernului muncitoresc socialist pentru a feri poporul de foamete şi de primejdia unui război.

Dar marile puteri nu vor tolera niciodată o Elveţie socialistă, şi primii germeni ai unei revoluţii socialiste în Elveţia vor fi striviţi de colosala superioritate de forţe ale acestor puteri !

Aşa s-ar întîmpla, desigur, dacă, în primul rînd, izbucnirea unei revoluţii în Elveţia ar fi posibilă *fără* a provoca o mişcare solidară de clasă în ţările vecine ; în al doilea rînd, dacă aceste mari puteri nu s-ar afla în impasul unui „război de epuizare", care a şi făcut ca cele mai răbdătoare popoare să ajungă la capătul răbdării. În momentul de faţă, o intervenţie armată din partea marilor puteri, care se duşmănesc între ele, n-ar constitui decît prologul izbucnirii unei revoluţii în toată Europa.

Mă credeţi, poate, atît de naiv încît să-mi închipui că o problemă ca aceea a revoluţiei socialiste poate fi rezolvată „prin persuasiune" ?

Nu. Vreau să fac doar *o ilustrare* şi doar la o singură *problemă particulară :* ce *schimbare* ar trebui să survină în întreaga propagandă de partid dacă ar exista dorinţa de a privi într-adevăr serios *respingerea apărării patriei !* Dar *numai* o ilustrare şi *numai* la o singură problemă particulară, fără a avea alte pretenţii.

Ar fi absolut greşit să se presupună că, spre a lupta direct pentru înfăptuirea revoluţiei socialiste, noi am putea sau ar trebui să renunţăm la lupta pentru reforme. În nici un caz. Nu putem şti cît de repede vom izbîndi, cît de repede condiţiile obiective vor permite izbucnirea *acestei* revoluţii. Trebuie să sprijinim orice îmbunătăţire, orice îmbunătăţire reală atît în situaţia economică, cît şi în cea politică a maselor. Deosebirea dintre noi şi reformişti (adică în Elveţia grütlienii) nu constă în faptul că noi sîntem împotriva reformelor, iar ei pentru. Nicidecum. Ei se mărginesc la reforme şi astfel decad în aşa hal, încît,

www.dacoromanica.ro

după expresia reuşită a unui (rar !) colaborator revoluţionar al ziarului „Schweizerische Metallarbeiterzeitung" (nr. 40), ajung nişte „infirmiere ale capitalismului". Noi spunem muncitorilor : votaţi pentru alegeri proporţionale etc., dar nu limitaţi aici activitatea voastră, ci puneţi pe primul plan răspîndirea sistematică a ideii unei revoluţii socialiste imediate, pregătiţi-vă pentru ea şi introduceţi pe toată linia schimbările fundamentale corespunzătoare în întreaga activitate de partid. Condiţiile democraţiei burgheze ne silesc de multe ori să adoptăm o poziţie sau alta faţă de o sumedenie de reforme mici şi foarte mici, dar trebuie să ştim sau să învăţăm să adoptăm o asemenea poziţie faţă de reforme, încît — exprimîndu-ne cam simplist pentru a fi mai clari — în fiecare cuvîntare de jumătate de oră să vorbim 5 minute despre reforme şi 25 de minute despre revoluţia iminentă.

Fără o luptă revoluţionară de masă, luptă grea, cerînd numeroase sacrificii, revoluţia socialistă nu este posibilă. A admite lupta revoluţionară de masă şi tendinţa de a pune imediat capăt războiului şi a respinge în acelaşi timp revoluţia socialistă imediată înseamnă a fi inconsecvent ! Prima fără a doua n-are nici o valoare, este o vorbărie goală.

Nu va putea fi evitată nici *lupta* grea *înăuntrul partidului*. Dar ar fi o schimonoseală, o făţărnicie, o politică filistină a struţului dacă ne-am închipui că în Partidul social-democrat elveţian *ar putea* în genere domni o „pace internă". Nu aşa se pune problema : ori „pace internă", ori „luptă internă de partid". E de ajuns să citeşti scrisoarea lui Hermann Greulich amintită mai sus şi să examinezi evenimentele din partid din ultimii cîţiva ani pentru a vedea cît de falsă este o asemenea premisă.

Iată cum se pune problema în realitate : *ori actualele forme* camuflate ale luptei interne de partid, care au o influenţă demoralizatoare asupra maselor, *ori* luptă principială, deschisă între curentul internaţionalist revoluţionar şi curentul grütlian înăuntrul şi în afara partidului.

O „luptă internă" în cadrul căreia H. Greulich se năpusteşte asupra „ultraradicalilor" sau asupra „capetelor înfierbîntate" fără să arate cu degetul pe aceşti monştri şi

www.dacoromanica.ro

fără să definească precis politica lor, iar R. Grimm publică în „Berner Tagwacht" articole din care 99% dintre cititori nu pricep nimic, articole pline de insinuări şi de vorbe de ocară la adresa acelora care privesc „cu ochi de străini" sau a „celor care poartă de fapt vina" pentru proiectele de rezoluţii ce nu-i sînt pe plac lui Grimm, o astfel de luptă internă *demoralizează* masele, care văd sau bănuiesc că există „intrigi în rîndurile conducătorilor" *fără a înţelege despre ce-i vorba în fond.*

Dar o luptă în care curentul grütlian *dinăuntrul* partidului — iar acest curent este mult mai important şi mult mai periculos decît cel din afara partidului — se va vedea silit să lupte *deschis* împotriva celor de stînga, şi ambele *curente* îşi vor susţine pretutindeni propriile păreri şi propria politică, vor lupta *principial* unul împotriva celuilalt, lăsînd ca problemele principiale importante să fie rezolvate *într-adevăr* de masa tovarăşilor de partid şi nu numai de „conducători", — o asemenea luptă este necesară şi folositoare, ea *educă masele* în spiritul independenţei şi a capacităţii de a-şi îndeplini misiunea revoluţionară de importanţă istorică mondială.

Scris în limba germană în decembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

CUM SE PUNE PROBLEMA APĂRĂRII PATRIEI

Burghezia şi adepţii ei din mişcarea muncitorească, grütlienii, o pun de obicei astfel :

ori admitem în mod principial datoria de a ne apăra patria, ori ne lăsăm ţara fără apărare.

Acest mod de a pune problema este fundamental greşit.

În realitate, ea se pune astfel :

ori ne vom lăsa măcelăriţi în interesul burgheziei imperialiste, ori vom pregăti în mod sistematic majoritatea exploataţilor şi pe noi înşine, pentru ca, cu preţul unor sacrificii cît mai mici, să luăm în stăpînire băncile, să expropriem burghezia, spre a pune capăt atît scumpetei, cît şi războaielor.

*
* *

Primul mod de a pune problema este întru totul burghez şi nu socialist. El ignorează faptul că trăim în epoca imperialismului, că actualul război este un război imperialist, în care Elveţia nu va lupta în nici un caz *împotriva* imperialismului, ci se va angaja *de partea* uneia dintre coaliţiile puterilor imperialiste, adică va fi de fapt un acolit al unora sau al altora dintre marile puteri hrăpăreţe, că burghezia elveţiană este demult legată prin mii de fire de interesele imperialiste, fie prin reţeaua de relaţii şi „participaţii reciproce" dintre marile bănci, prin export de capital, prin turism, care există datorită miliona-

www.dacoromanica.ro

rilor străini, fie prin exploatarea neruşinată a muncitorilor străini lipsiţi de drepturi etc.

Într-un cuvînt, sînt date uitării toate principiile fundamentale ale socialismului, toate ideile socialiste, războiul imperialist de jaf este prezentat în culori trandafirii, burghezia „proprie" este înfăţişată ca o mieluşea nevinovată, iar directorii de bănci, îmbătrîniţi în rele, din Elveţia de astăzi drept eroici Wilhelmi Telli, se închid ochii la acordurile secrete dintre băncile şi diplomaţii autohtoni şi cei străini, iar tot acest noian de minciuni burgheze este disimulat printr-o frumoasă frază „populară" menită să ameţească poporul : „apărarea patriei" !

Scris în limba germană în decembrie 1916

Publicat pentru prima oară la 1 august 1929, în ziarul „Pravda" nr. 174

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

INTERNAȚIONALA TINERETULUI

(NOTĂ)

Sub acest titlu apare în Elveția de la 1 septembrie 1915, în limba germană, „organul de luptă și de propagandă al Uniunii internaționale a organizațiilor socialiste de tineret". Pînă acum au apărut 6 numere ale acestei publicații, care trebuie, în genere, scoasă în evidență și insistent recomandată tuturor membrilor partidului nostru care au posibilitatea să vină în contact cu partidele social-democrate și cu organizațiile de tineret din străinătate.

Majoritatea partidelor social-democrate oficiale din Europa se plasează astăzi pe pozițiile celui mai ticălos și mai mîrșav social-șovinism și oportunism. Așa sînt partidele german, francez, partidul fabian [96] și cel laburist [97] din Anglia, partidele suedez, olandez (partidul lui Troelstra), danez, austriac etc. În partidul elvețian, cu toate că ultraoportuniștii s-au constituit (spre binele mișcării muncitorești) într-o „Grütli-Verein" *fără* partid, chiar în rîndurile partidului social-democrat au mai rămas numeroși conducători oportuniști, social-șovini și de orientare kautskistă care exercită o *mare* influență asupra activității partidului.

Aceasta fiind starea de lucruri în Europa, uniunii organizațiilor socialiste de tineret îi revine sarcina grea, dar măreață și nobilă, de a lupta *pentru* internaționalismul revoluționar, *pentru* adevăratul socialism, împotriva oportunismului dominant, care a trecut de partea burgheziei imperialiste. „Internaționala Tineretului" a publicat o serie

www.dacoromanica.ro

de articole bune în apărarea internaţionalismului revoluţionar, şi întreaga publicaţie este impregnată de un admirabil spirit de ură fierbinte împotriva trădătorilor socialismului, „apărători ai patriei" în actualul război, de dorinţa sinceră de a curăţa mişcarea muncitorească internaţională de şovinismul şi de oportunismul care o macină.

Fireşte, ziarul tineretului este *încă* lipsit de claritate şi de fermitate teoretică şi, poate, nu le va avea niciodată, tocmai pentru că este un ziar al tineretului plin de elan, impetuos, în permanentă căutare. Dar faţă de lipsa de claritate teoretică a *acestor* oameni trebuie să adoptăm cu totul altă atitudine decît cea pe care trebuie s-o adoptăm faţă de haosul teoretic din capetele „okiştilor", ale „socialiştilor-revoluţionari", ale tolstoienilor, ale anarhiştilor noştri, ale kautskiştilor („centrul") din întreaga Europă etc. şi faţă de inconsecvenţa revoluţionară din inimile lor. Una este cînd avem de-a face cu oameni maturi care dezorientează proletariatul, care au pretenţia să conducă şi să înveţe pe alţii : împotriva lor trebuie să ducem o luptă *necruţătoare*. Şi alta este cînd avem de-a face cu organizaţii *de tineret* care declară deschis că ele abia învaţă, că principala lor raţiune de a fi este să pregătească activişti pentru partidele socialiste. Pe aceşti oameni trebuie să-i ajutăm prin toate mijloacele, să fim cît se poate de îngăduitori faţă de greşelile lor, căutînd să le îndreptăm cu încetul, în special prin metoda *convingerii* şi nu prin luptă. Se întîmplă de multe ori ca oamenii din generaţia matură şi bătrînii *să nu ştie* cum să se apropie de tineret, care prin forţa lucrurilor este nevoit să se apropie de socialism *altfel, pe altă cale, sub altă formă, în alte* condiţii decît părinţii lui. De aceea, între altele, trebuie să ne pronunţăm în orice caz *pentru independenţa organizatorică* a uniunii tineretului, *şi asta nu numai* pentru că oportuniştii se tem de ea, ci şi din motive care privesc fondul chestiunii. Deoarece fără a le acorda independenţa totală tinerii *nu vor putea* să devină buni socialişti şi nici să se pregătească să ducă socialismul *înainte*.

www.dacoromanica.ro

Să ne pronunțăm pentru independența totală a uniunilor de tineret, dar și pentru deplina libertate de critică tovărășească a greșelilor lor ! Nu trebuie să lingușim tineretul.

Printre greșelile excelentului organ menționat de noi se numără în primul rînd următoarele trei :

1) În ceea ce privește „Abrüstung" (sau „Entwaffnung") a fost adoptată o poziție greșită, pe care noi o criticăm într-un alt articol special *. Înclinăm să credem că greșeala se datorește exclusiv dorinței lăudabile de a sublinia necesitatea de a năzui spre „desființarea totală a militarismului" (ceea ce e întru totul just), ignorîndu-se însă rolul războaielor civile în revoluția socialistă.

2) În problema atitudinii deosebite a socialiștilor și anarhiștilor față de stat, articolul tov. Nota-Bene (nr. 6) conține o gravă eroare (ca și în alte cîteva probleme, cum ar fi *motivarea* luptei noastre împotriva lozincii „apărării patriei"). Autorul vrea să dea „o idee clară despre stat în general" (și în același timp o imagine a statului imperialist tîlhăresc). După ce citează cîteva afirmații ale lui Marx și Engels, el ajunge, printre altele, la următoarele două concluzii :

a) „...Ar fi cu desăvîrșire greșit să se creadă că deosebirea dintre socialiști și anarhiști constă în aceea că primii sînt partizani ai statului, iar ceilalți adversari ai lui. În realitate, deosebirea constă în faptul că social-democrația revoluționară vrea să organizeze noua producție socială ca o producție centralizată, cea mai progresistă din punct de vedere tehnic, în timp ce producția descentralizată a anarhiștilor ar fi un pas înapoi spre tehnica veche, spre vechea formă de întreprinderi". Este inexact. Autorul pune problema deosebirii dintre atitudinea socialiștilor și cea a anarhiștilor *față de stat*, dar *nu* dă răspuns la ea, ci la o *altă* problemă, și anume la aceea a atitudinii deosebite față de baza economică a societății viitoare. Este, desigur, o problemă extrem de interesantă și importantă. Ceea ce nu înseamnă că poate fi ignorat elementul *principal* în

* Vezi volumul de față, p. 152—163. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

deosebirea de atitudine a socialiştilor şi anarhiştilor faţă de stat. Socialiştii se pronunţă pentru folosirea statului de azi şi a instituţiilor lui în lupta de eliberare a clasei muncitoare, precum şi pentru necesitatea de a folosi statul ca o formă de trecere specifică de la capitalism la socialism. O asemenea formă de trecere — *tot* un stat — este dictatura proletariatului.

Anarhiştii vor „să suprime" statul, să-l „arunce în aer" („sprengen"), cum se exprimă într-un loc tov. Nota-Bene, atribuind în mod eronat această concepţie socialiştilor. Socialiştii — autorul citează, din păcate, cu totul incomplet cuvintele lui Engels în această chestiune — admit „dispariţia treptată", „stingerea" treptată a statului *după* exproprierea burgheziei.

b) „Pentru social-democraţie, care este sau, în tot cazul, trebuie să fie educatoarea maselor, e acum mai necesar decît oricînd să sublinieze ostilitatea ei principială faţă de stat... Actualul război a arătat ce rădăcini adînci a prins ideea de stat în conştiinţa muncitorilor". Aşa scrie tov. Nota-Bene. Pentru „a sublinia" „ostilitatea principială" faţă de stat, trebuie s-o înţelegi într-adevăr „clar", iar autorului îi lipseşte tocmai claritatea. Fraza despre „rădăcinile ideii de stat" este cu totul confuză, nemarxistă şi nesocialistă. Ciocnirea nu s-a produs între „ideea de stat" şi negarea ideii de stat, ci între politica oportunistă (adică atitudinea oportunistă, reformistă, burgheză faţă de stat) şi politica social-democrată revoluţionară (adică atitudinea social-democrată revoluţionară faţă de statul burghez şi faţă de folosirea statului împotriva burgheziei în vederea răsturnării ei). Astea sînt lucruri cu totul şi cu totul diferite. Asupra acestei probleme extrem de importante sperăm să revenim într-un articol special [98].

3) În „declaraţia de principii a Uniunii internaţionale a organizaţiilor socialiste de tineret", publicată în nr. 6 ca „proiect al secretariatului", găsim un număr destul de mare de inexactităţi şi, în schimb, nu găsim *esenţialul:* o comparaţie clară între cele *trei* curente fundamentale

www.dacoromanica.ro

(social-șovinismul ; „centrul“ ; cei de stînga) care luptă astăzi între ele în cadrul socialismului din lumea întreagă.

Încă o dată : aceste greșeli trebuie combătute și explicate, străduindu-ne din toate puterile să stabilim contacte cu organizațiile de tineret și să ne apropiem de ele, ajutîndu-le prin toate mijloacele, dar s-o facem cu multă *pricepere*.

Publicat în decembrie 1916 în „Sbornik «Sotial-Demokrata»“ nr. 2
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în „Sbornik“

www.dacoromanica.ro

SFORŢĂRI DE A SCOATE OPORTUNISMUL BASMA CURATĂ

Ziarul „Naşe Slovo" din Paris, recent interzis de guvernul francez, care are o atitudine slugarnică faţă de ţarism (pretextul pentru interzicere fiind acela că asupra soldaţilor ruşi răsculaţi la Marsilia s-au găsit exemplare din ziar), s-a arătat indignat de rolul „lamentabil" al deputatului Ciheidze, care a luat cuvîntul la întruniri publice în Caucaz, cu permisiunea autorităţilor, îndemnînd populaţia să nu se dedea la „tulburări" (la devastarea magazinelor etc.), ci să organizeze cooperative etc. Frumos turneu pentru un *aşa-zis* social-democrat, nimic de zis, remarcă ziarul „turneu organizat sub protecţia unui guvernator, a unui colonel, a unui popă şi a unui comisar de poliţie" („Naşe Slovo" nr. 203).

L. Martov s-a grăbit să protesteze deîndată cu multă afectare în coloanele „Buletinului" bundiştilor împotriva „prezentării lui Ciheidze drept un fel de" (?? nu „un fel de", ci „unul la fel cu toţi lichidatorii") „duşman care înăbuşă spiritul revoluţionar în creştere". Martov apără pe Ciheidze pe două linii: pe linie principială şi pe linia faptelor.

Obiecţia de fapt este aceea că „Naşe Slovo" citează un ziar caucazian ultrareacţionar şi că cei care au luat cuvîntul alături de Ciheidze sînt: Mikoladze, ofiţer în retragere, „cunoscut în judeţ ca om cu idei radicale", şi preotul Hundadze, care „în 1905 a fost trimis la ordine pentru participarea la mişcarea social-democrată" („în mişcarea social-democrată gruzină — adaugă Martov — partici-

www.dacoromanica.ro

parea preoților de la țară este, după cum se știe, un fenomen destul de curent").

Așa „apără" Martov pe Ciheidze. Este o apărare cît se poate de proastă. Chiar dacă un ziar ultrareacționar scrie că Ciheidze a luat cuvîntul alături de un popă, *faptul* ca atare nu este cu nimic dezmințit și însuși Martov recunoaște că așa s-a întîmplat.

Dacă Hundadze „a fost chemat la ordine în 1905", asta nu înseamnă încă nimic, deoarece atunci și Gapon și Aleksinski „au fost chemați la ordine". Din ce partid fac parte *acum* sau cu ce partid simpatizează Hundadze și Mikoladze, nu cumva sînt *defensiști*, iată ce trebuia să afle Martov, dacă voia să afle adevărul, în loc să se ocupe de „chițibușuri avocățești". „Cunoscut în județ ca om cu idei radicale", iată o frază prin care aproape întotdeauna presa noastră prezintă pe moșierul liberal.

Afirmînd că „Nașe Slovo" a prezentat „un tablou cu totul fals", Martov vrea să ascundă prin țipete *adevărul*, pe care nu l-a putut răsturna.

Dar asta nu-i esențialul. Asta-i floare la ureche față de ceea ce urmează. Nereușind să dezmintă cu fapte comportarea „lamentabilă" a lui Ciheidze, Martov o *confirmă* prin apărarea sa *principială*.

„Un lucru este cert — scrie Martov — că tovarășul Ciheidze" (?? tovarăș cu Potresov & Co. ?) „a socotit de cuviință să se ridice nu numai împotriva orientării reacționare care a fost imprimată tulburărilor din Caucaz, întrucît ea a căzut" (? ei au căzut ?) „sub influența ultrareacționarilor, ci și împotriva formelor distructive (devastarea magazinelor, acte de violență împotriva negustorilor), pe care, în general vorbind, poate să le ia nemulțumirea poporului chiar independent de influențele reacționare". Notați: „Un lucru este cert"!

Și lui Martov îi merge gura ca și lui V. Maklakov: neputința, fărîmițarea, „dezorientarea, ba chiar și conștiința redusă" a maselor... „calea acestui fel de «revolte» nu duce la atingerea scopului și este, în ultimă instanță, dăunătoare din punctul de vedere al intereselor proletariatului"... Pe de o parte, „partidul revoluționar care ar întoarce spatele mișcării pe cale de apariție, pentru că ea este însoțită de excese spontane și neraționale, ar face o

www.dacoromanica.ro

prostie" ; pe de altă parte, „partidul care ar socoti de datoria sa revoluţionară să renunţe la lupta împotriva acestor excese ca fiind acţiuni neraţionale ar face o prostie"... „Întrucît la noi în Rusia... n-a început (?) încă o campanie organizată de luptă împotriva războiului, întrucît risipirea elementelor conştiente ale proletariatului nu permite să se compare situaţia noastră nu numai cu cea din 1904—1905, dar nici cu cea din 1914—1915 (?), tulburările populare care izbucnesc din cauza scumpetei etc., deşi *simptome* foarte importante, nu pot să devină (?) *nemijlocit* (?) izvoare ale mişcării care constituie sarcina noastră. «Folosirea» lor raţională poate să constea numai în canalizarea nemulţumirii pe făgaşul unei lupte organizate, indiferent care ar fi ea, în afara căreia nici vorbă nu poate fi ca masele să-şi pună sarcini revoluţionare. De aceea însuşi (! !) îndemnul la organizarea de cooperative, la exercitarea de presiuni asupra dumelor orăşeneşti în scopul fixării unor preţuri maximale şi la alte paliative de acest fel pe baza dezvoltării iniţiativei maselor este o acţiune mai revoluţionară (ha-ha !) şi mai rodnică decît cochetarea... speculaţiile uşuratice sînt «de-a dreptul criminale»" etc.

Cu greu îţi păstrezi calmul citind asemenea lucruri revoltătoare. Pînă şi redacţia bundistă a simţit, pe cît se vede, şarlatania lui Martov şi a însoţit articolul lui cu promisiunea echivocă „vom mai reveni"...

Problema este mai mult decît limpede. Să admitem că Ciheidze a avut de-a face cu tulburări care s-au desfăşurat sub o formă considerată de el neraţională. E limpede că dreptul şi datoria lui de revoluţionar îi impuneau să lupte împotriva unei forme *neraţionale*... în ce scop ? în scopul unor acţiuni *revoluţionare* raţionale ? sau în scopul unei lupte *liberale* raţionale ?

Aici e totul ! Or, Martov tocmai aici o încurcă !

Domnul Ciheidze „a canalizat" „nemulţumirea maselor", care se manifestă în mod revoluţionar, *„pe făgaşul"* unei lupte l i b e r a l e (numai cooperative paşnice, numai presiune legală, aprobată de guvernator, asupra dumelor orăşeneşti etc.) şi nu pe făgaşul unei lupte *revoluţionare*

www.dacoromanica.ro

rațională. Aici e esențialul; or, Martov apără politica liberală și îi dă apă la moară!

Un social-democrat revoluționar va spune: nu e rațional să devastezi o dugheană, trebuie să organizăm o demonstrație mai serioasă, de pildă, concomitent cu muncitorii din Baku, Tiflis și Petersburg, să ne canalizăm ura împotriva guvernului, să atragem de partea noastră acea parte din armată care dorește pacea. *Așa* a vorbit domnul Ciheidze? Nu, el a chemat la o „luptă" *acceptabilă pentru liberali!*

Martov și-a pus la repezeală semnătura pe „platforma" care recomandă „acțiuni revoluționare de masă" [99] — ce să-i faci, în fața muncitorilor trebuie să apari în postura de revoluționar! —, dar, cînd concret, în Rusia, apar primii germeni ai acestor acțiuni, el începe să apere, recurgînd la tot felul de mijloace, pe *liberalul* „de stînga" Ciheidze.

„În Rusia n-a început încă o campanie organizată de luptă împotriva războiului...". În primul rînd, nu e adevărat. Ea a început, de pildă, la Petersburg prin proclamații, mitinguri, greve, demonstrații. În al doilea rînd, *dacă* undeva în provincie ea n-a început încă, *trebuie începută*, iar Martov prezintă campania liberală pe care „o începe" d-nul Ciheidze drept „mai revoluționară".

Ce altceva înseamnă asta decît a scoate basma curată mîrșăvia oportunistă?

Publicat în decembrie 1916, în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 2
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

FRACŢIUNEA CIHEIDZE ŞI ROLUL EI

Am arătat întotdeauna că domnii Ciheidze & Co. *nu* reprezintă proletariatul social-democrat şi că niciodată partidul muncitoresc cu adevărat social-democrat nu se va împăca şi nu se va uni cu această fracţiune. Concluziile noastre se bazau pe fapte incontestabile : 1) formula „salvarea patriei", folosită de Ciheidze, în fond nu se deosebeşte prin nimic de defensism ; 2) fracţiunea Ciheidze nu a luat niciodată atitudine împotriva d-lui Potresov & Co., nici chiar atunci cînd Martov s-a pronunţat împotriva lui ; 3) această fracţiune nu s-a pronunţat împotriva participării la comitetele pentru industria de război, ceea ce este un fapt esenţial.

Nimeni n-a încercat măcar să conteste aceste fapte. Adepţii lui Ciheidze le trec pur şi simplu sub tăcere.

„Naşe Slovo" şi Troţki, care ne acuză de „fracţionism", au ajuns, sub greutatea faptelor, să vadă tot mai clar necesitatea luptei împotriva Comitetului de organizare şi a lui Ciheidze ; numai „sub presiune" (sub presiunea criticii noastre şi a criticii faptelor) cei de la „Naşe Slovo" au cedat o poziţie după alta, *fără să se fi pronunţat însă* în mod categoric *nici pînă acum.* Unitate sau ruptură cu fracţiunea Ciheidze ? — aici ei tot se mai tem să-şi precizeze atitudinea !

În nr. 1 al „Buletinului Comitetului din străinătate al Bundului" (septembrie 1916) este publicată o scrisoare din Petersburg din 26 februarie 1916. Ea constituie un document preţios, deoarece confirmă întru totul aprecierea făcută de noi. Autorul scrisorii recunoaşte fără ocol

www.dacoromanica.ro

„existenţa certă a unei crize în lagărul menşevismului însuşi" ; dar — fapt extrem de caracteristic — despre *menşevicii adversari* ai participării la comitetele pentru industria de război el *nu scoate o vorbă !* El nu i-a văzut şi nici n-a auzit vorbindu-se de ei în Rusia !

Autorul declară că trei dintre cei cinci membri ai fracţiunii Ciheidze sînt împotriva „poziţiei apărării" (ca şi Comitetul de organizare), iar *doi* sînt *pentru.*

„Persoane care s-au pus în serviciul fracţiunii — scrie el — nu reuşesc să clintească majoritatea fracţiunii de pe poziţia pe care ea s-a situat. În ajutorul majorităţii fracţiunii vine «grupul de iniţiativă»[100] local, care respinge poziţia apărării".

Cei ce s-au pus în serviciul fracţiunii sînt domnii intelectuali liberali de tipul lui Potresov, Maslov, Ortodox & Co., care îşi zic social-democraţi. *Un bundist confirmă acum* ceea ce noi am arătat în repetate rînduri, şi anume că acest grup de *intelectuali* este un „focar" de oportunism şi de politică muncitorească liberală.

El scrie în continuare : „Viaţa a creat (nu cumva Puriş-kevici şi Gucikov au creat ?)... un organ nou, grupul muncitoresc, care devine într-o măsură din ce în ce mai mare centrul mişcării muncitoreşti". (Autorul are în vedere mişcarea muncitorească gucikovistă, sau, ca să folosim un termen mai vechi, stolîpinistă : altă mişcare el nu recunoaşte !) „*Cu prilejul alegerii acestui grup s-a ajuns la o soluţie de compromis : nu apărarea şi autoapărarea, ci salvarea ţării, care cuprinde o sferă mai largă*".

Iată cum *un bundist* demască pe Ciheidze şi minciuna lui Martov cu privire la acesta. *Cu prilejul alegerii* ciracilor lui Gucikov (Gvozdev, Breido etc.) în comitetele pentru industria de război, Ciheidze şi Comitetul de organizare *au încheiat un compromis.* Formula folosită de Ciheidze este un *compromis* cu Potresov şi cu alde Gvozdev !

Martov a ascuns şi ascunde toate astea.

Compromisul nu s-a oprit aici. Şi declaraţia a fost elaborată tot printr-o soluţie de compromis, pe care *bundistul* o caracterizează astfel :

www.dacoromanica.ro

„*A dispărut precizia*". „Reprezentanţii majorităţii fracţiunii şi ai «grupului de iniţiativă» au rămas nemulţumiţi, deoarece declaraţia reprezintă, totuşi, un însemnat pas înainte în sensul formulării poziţiei apărării". „*Compromisul este, în fond, poziţia social-democraţiei germane, dar aplicată la Rusia*".

Aşa scrie bundistul.

Chestiunea este, pe cît se pare, clară? Un singur partid — okist, ciheidzist, potresovist. În cadrul lui se luptă între ele două aripi, care ajung la o *înţelegere*, încheie un compromis şi continuă să coexiste în acelaşi partid. Compromisul se încheie *pe baza* participării la comitetele pentru industria de război. Chestiunea controversată este numai cea a formulării „motivelor" (adică a metodelor de a înşela pe muncitori). Rezultatul compromisului este, „în fond, poziţia social-democraţiei germane".

Ei, şi n-am avut noi dreptate cînd spuneam că partidul okist este un partid social-şovinist? Că Comitetul de organizare şi Ciheidze reprezintă, ca partid, ceea ce sînt Südekumii în Germania?

Pînă şi un bundist este silit să recunoască identitatea lor cu Südekumii!

Deşi sînt „nemulţumiţi" de compromis, nici Ciheidze & Co., nici Comitetul de organizare nu s-au pronunţat nicăieri şi niciodată împotriva lui.

Aşa stăteau lucrurile în februarie 1916. În aprilie 1916 Martov îşi face apariţia la Kiental avînd mandat din partea „grupului de iniţiativă" şi reprezentînd *întregul* Comitet de organizare, Comitetul de organizare *în general*.

Nu-i asta o înşelare a Internaţionalei?

Iată unde am ajuns! Potresov, Maslov şi Ortodox îşi întemeiază un organ *propriu*, „Delo" [101], organ făţiş defensist, *invită ca colaborator* pe Plehanov, grupează în jurul acestui organ pe domnii Dmitriev, Cerevanin, Maevski, Gr. Petrovici şi alţii de teapa lor, întreaga companie de intelectuali, foşti stîlpi ai lichidatorismului. Declaraţiile făcute de mine în numele bolşevicilor în *mai 1910* („Diskussionnîi Listok" [102]) cu privire la înche-

www.dacoromanica.ro

garea definitivă a *grupului legaliștilor-independenți* * se confirmă întru totul.

„Delo" se situează în mod ostentativ pe o poziție șovinistă și reformistă. E destul să vezi cum îl falsifică d-na Ortodox pe Marx, făcîndu-l, cu ajutorul unor puncte de suspensie, aliat al lui Hindenburg (cu motivări „filozofice", nu-i de glumit!), cum d-l Maslov (în special în nr. 2 al revistei „Delo") susține reformismul pe toată linia, cum d-l Potresov acuză pe Akselrod și Martov de „maximalism" și anarhosindicalism, cum întreaga revistă prezintă îndatorirea apărării drept o cauză a „democrației", ocolind cu modestie problema penibilă dacă nu cumva țarismul este acela care duce acest război reacționar în scopuri tîlhărești pentru sugrumarea Galiției, Armeniei etc.

Fracțiunea Ciheidze și Comitetul de organizare tac. Skobelev adresează un salut „Liebknechților din toate țările", deși *adevăratul* Liebknecht a demascat și a înfierat fără cruțare pe Scheidemannii și pe kautskiștii din *propria-i* țară, pe cînd Skobelev se află în cîrdășie și prietenie permanentă atît cu Scheidemannii ruși (Potresov & Co., Cihenkeli etc.), cît și cu kautskiștii ruși (Akselrod etc.).

În nr. 2 al ziarului „Golos" [103] (Samara, 20 septembrie 1916), Martov declară în numele său și al prietenilor săi din străinătate că refuză să colaboreze la revista „Delo" *și totodată* depune eforturi pentru a-l scoate basma curată pe Ciheidze și se străduiește să încredințeze publicul („Izvestiia" nr. 6 din 12 noiembrie 1916) că s-ar fi separat de Trotki și de „Naše Slovo" din cauza ideii „trotkiste" a negării revoluției burgheze în Rusia, cînd toată lumea știe că asta-i o minciună, că Martov a părăsit „Naše Slovo" deoarece acest ziar n-a putut să-i tolereze încercările *de a scoate basma curată* Comitetul de organizare! Tot în „Izvestiia", Martov *se apără* împotriva acuzației de a fi înșelat opinia publică din Germania, înșelăciune care a revoltat-o pînă și pe Roland-Holst și care a constat în faptul că în broșura publicată de el în limba germană este omisă *tocmai acea parte* a declarației menșevicilor din Petersburg și Moscova în care se spune

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a II-a, p. 301—315. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

că ei *acceptă să participe* la comitetele pentru industria de război [104] !

Amintiţi-vă de polemica care a avut loc între Troţki şi Martov în coloanele ziarului „Naşe Slovo" înainte ca acesta din urmă să se fi retras din redacţie. Martov îi reproşa lui Troţki faptul că nu ştie nici pînă acum dacă îl va urma în momentul hotărîtor pe Kautsky. Troţki îi replica lui Martov că joacă rolul de „nadă", menită să atragă pe muncitorii revoluţionari de partea partidului oportunist şi şovinist al Potresovilor, apoi de partea Comitetului de organizare etc.

Ambii adversari au repetat argumentele *noastre*. Şi amîndoi au avut dreptate.

Oricît s-ar căuta să se ascundă adevărul cu privire la Ciheidze & Co., el tot iese la suprafaţă. Rolul lui Ciheidze este de a încheia compromisuri cu Potresovii, *camuflînd* prin cuvinte evazive sau aproape „de stînga" politica oportunistă şi şovinistă. Iar rolul lui Martov este de a scoate basma curată pe Ciheidze.

Publicat în decembrie 1916, în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 2 Semnat : N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU AMENDAMENTUL LA REZOLUȚIA PROPUSĂ DE BEBEL LA CONGRESUL DE LA STUTTGART [105]

Îmi amintesc foarte bine că redactarea definitivă a acestui amendament a fost precedată de îndelungi discuții, pe care le-am purtat direct cu Bebel. În prima redactare se vorbea mai direct de agitație revoluționară și de acțiuni revoluționare. Am arătat-o lui Bebel ; el a răspuns : nu pot accepta, deoarece în acest caz parchetul va dizolva organizațiile noastre de partid : or, nu putem risca acest lucru atîta timp cît nu există nimic serios. După o consfătuire cu specialiștii juriști și după mai multe modificări operate în text în scopul de a exprima aceeași idee într-o formă legală, s-a ajuns la formula definitivă cu a cărei adoptare Bebel s-a declarat de acord.

Scris în decembrie 1916

Publicat în decembrie 1916, în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 2
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după manuscris, confruntat cu textul apărut în „Sbornik"

www.dacoromanica.ro

PACIFISM BURGHEZ ŞI PACIFISM SOCIALIST [106]

Publicat pentru prima oară în 1924, în „Culegeri din Lenin", vol. II
Semnat: N. L.

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

ARTICOLUL (SAU CAPITOLUL) I
O COTITURĂ ÎN POLITICA MONDIALĂ

Există indicii că s-a produs sau e pe cale să se producă o asemenea cotitură, şi anume: o cotitură de la războiul imperialist la o pace imperialistă.

Epuizarea evidentă şi accentuată a ambelor coaliţii imperialiste; dificultăţile pe care le comportă continuarea războiului; faptul că capitaliştii în general şi capitalul financiar în special cu greu ar mai putea jupui popoarele după ce a luat şapte piei de pe ele sub forma scandaloaselor profituri „de război"; suprasaturarea capitalului financiar din ţările neutre — Statele Unite, Olanda, Elveţia etc. —, care s-a îmbogăţit enorm de pe urma războiului şi care, din cauza lipsei de materii prime şi de produse alimentare, cu greu ar mai putea să continue această activitate „avantajoasă"; încercările asidue ale Germaniei de a desprinde de principala ei rivală imperialistă, Anglia, pe unul sau pe altul dintre aliaţi; declaraţiile pacifiste ale guvernului german urmate de declaraţii similare ale unor guverne din ţări neutre — iată cele mai importante dintre aceste indicii.

Sînt sau nu sînt şanse ca războiul să se termine repede?

E o întrebare la care e greu să dai un răspuns afirmativ. După părerea noastră, apar destul de precis două cazuri posibile:

Primul caz — o pace separată între Germania şi Rusia a fost încheiată chiar dacă nu există un tratat formal scris. Al doilea caz — o asemenea pace n-a fost încheiată, iar Anglia şi aliaţii ei mai dispun de posibilităţi reale de a se

www.dacoromanica.ro

menţine încă un an sau doi etc. În primul caz războiul va lua sfîrşit în mod inevitabil, dacă nu astăzi, într-un viitor foarte apropiat şi nu ne putem aştepta la schimbări importante în desfăşurarea lui. În al doilea caz este posibilă continuarea lui pe o perioadă nedeterminată.

Să ne oprim la primul caz.

Că nu de mult au avut loc tratative cu privire la o pace separată între Germania şi Rusia, că însuşi Nicolaie al II-lea şi influenta sa camarilă înclină spre o asemenea pace, că în politica mondială se conturează o cotitură de la alianţa imperialistă dintre Rusia şi Anglia împotriva Germaniei la o alianţă tot atît de imperialistă între Rusia şi Germania împotriva Angliei, toate acestea sînt lucruri care nu pot fi puse la îndoială.

Înlocuirea lui Ştiurmer cu Trepov, declaraţia publică a ţarismului că toţi aliaţii recunosc „drepturile" Rusiei asupra Constantinopolului, crearea de către Germania a unui stat polonez separat par a fi indicii că tratativele cu privire la o pace separată au eşuat. Poate că ţarismul a dus aceste tratative *numai* cu scopul de a şantaja Anglia spre a obţine de la ea o recunoaştere formală şi directă a „drepturilor" lui Nicolaie Sîngerosul asupra Constantinopolului, precum şi anumite garanţii „serioase" în legătură cu ele.

Întrucît conţinutul principal, fundamental al actualului război imperialist este împărţirea prăzii între cei trei rivali imperialişti principali, între cei trei tîlhari, Rusia, Germania şi Anglia, o asemenea presupunere nu are în ea nimic neverosimil.

Pe de altă parte, cu cît ţarismului îi devine mai clară imposibilitatea reală, militară de a recăpăta Polonia, de a cuceri Constantinopolul, de a sparge frontul de fier al trupelor germane pe care Germania îl rectifică, îl scurtează şi îl întăreşte considerabil în urma ultimelor victorii repurtate în Romînia, cu atît mai mult *este el silit* să încheie o pace separată cu Germania, *adică* să treacă de la alianţa imperialistă cu Anglia împotriva Germaniei la o alianţă imperialistă cu Germania împotriva Angliei. Şi de ce nu ? Doar Rusia a fost la un pas de un război împotriva Angliei din cauza rivalităţii imperialiste ivite între cele

www.dacoromanica.ro

două puteri la împărţirea prăzii în Asia mijlocie ! Se ştie, de asemenea, că în 1898 s-au dus tratative între Anglia şi Germania cu privire la o alianţă *împotriva* Rusiei, Anglia şi Germania înţelegîndu-se atunci în secret să împartă între ele coloniile Portugaliei „în cazul" cînd ea nu se va achita de obligaţiile sale financiare !

Încă de acum cîteva luni s-a conturat o tendinţă accentuată a cercurilor imperialiste dominante din Germania spre o alianţă cu Rusia împotriva Angliei. Baza alianţei o va constitui, pe cît se vede, împărţirea Galiţiei (pentru ţarism este deosebit de important să stîrpească acest centru de agitaţie proucraineană şi de libertate ucraineană), a Armeniei şi, *poate, şi a Romîniei !* Semnificativ în acest sens este că într-un ziar german s-a strecurat o „aluzie" la faptul că Romînia ar putea fi împărţită între Austria, Bulgaria şi Rusia ! Germania ar mai consimţi să facă unele „mici concesii" ţarismului, ca să realizeze în schimbul lor o alianţă cu Rusia şi eventual cu Japonia împotriva Angliei.

Se poate foarte bine ca Nicolaie al II-lea şi Wilhelm al II-lea să fi încheiat o pace separată în secret. Istoria diplomaţiei cunoaşte exemple de tratate secrete despre care, în afară de 2—3 persoane, nu avea cunoştinţă nimeni altcineva, nici chiar miniştrii. Istoria diplomaţiei cunoaşte exemple cînd, „marile puteri" se adunau la un congres „european general", după ce principalii rivali căzuseră de acord în secret asupra problemelor esenţiale (de pildă acordul secret dintre Rusia şi Anglia cu privire la jefuirea Turciei încheiat înainte de Congresul de la Berlin din 1878). N-ar fi de loc de mirare ca ţarismul să respingă o pace separată formală între guverne, printre altele, pe considerentul că în situaţia actuală a Rusiei s-ar putea ca în acest caz să vină în fruntea guvernului ori Miliukov cu Gucikov, ori Miliukov cu Kerenski, şi în acelaşi timp să încheie un tratat secret, nu formal, dar tot atît de „trainic", cu Germania, în sensul că ambele „înalte părţi contractante" vor urma *cutare* linie la viitorul congres al păcii !

Nu putem afirma cu certitudine că această presupunere este justă. În orice caz ea cuprinde de o mie de ori mai

www.dacoromanica.ro

mult *adevăr*, o caracterizare a *ceea ce este*, decît nesfîrşitele fraze dulcege cu privire la o pace între guvernele actuale şi, în general, între guverne burgheze pe baza negării anexiunilor etc. Aceste fraze sînt fie deziderate pioase, fie făţărnicie şi minciună menite să ascundă adevărul. Adevărul epocii noastre, al actualului război, al momentului actual, cînd se încearcă să se încheie pacea, constă *în împărţirea prăzii imperialiste*. Acesta este esenţialul, şi a înţelege acest adevăr, a-l spune, „a spune ceea ce este" — iată sarcina fundamentală a politicii socialiste, spre deosebire de politica burgheză, pentru care principalul este să ascundă, să estompeze acest adevăr.

Ambele coaliţii imperialiste au acaparat o anumită cantitate din pradă, iar doi rechini, cei mai mari şi mai puternici — Germania şi Anglia — au jefuit cel mai mult. Anglia nu a pierdut nici o palmă din pămîntul şi din coloniile ei, ci „a dobîndit" coloniile germane şi o parte din Turcia (Mesopotamia). Germania şi-a pierdut aproape toate coloniile, dar a dobîndit în schimb teritorii mult mai preţioase în Europa, ocupînd Belgia, Serbia, Romînia, o parte din Franţa, o parte din Rusia etc. Acum este vorba de împărţirea prăzii. „Căpeteniile" celor două bande de tîlhari, adică Anglia şi Germania, trebuie să-şi răsplătească într-o anumită măsură aliaţii, care, cu excepţia Bulgariei şi mai puţin a Italiei, au avut pierderi deosebit de grele. Aliaţii cei mai slabi au înregistrat pierderile cele mai mari ; în coaliţia engleză au fost strivite Belgia, Serbia, Muntenegrul, Romînia, în cea germană Turcia a pierdut Armenia şi o parte din Mesopotamia.

Pînă în momentul de faţă prada Germaniei este indiscutabil cu mult mai mare decît prada Angliei. Pînă acum Germania a învins, dovedindu-se nemăsurat mai puternică decît s-ar fi presupus înainte de război. Este deci lesne de înţeles de ce ei i-ar conveni să încheie pace cît mai grabnic : pentru că rivala ei ar mai putea încă, în cazul cel mai avantajos imaginabil (deşi puţin probabil) pentru ea, să pună în mişcare rezerve mai mari de recruţi etc.

Iată care este situaţia *obiectivă*. Iată care este momentul actual al luptei pentru împărţirea prăzii imperialiste. E

www.dacoromanica.ro

cît se poate de firesc ca *acest* moment să dea naştere la tendinţe, declaraţii şi manifestări pacifiste mai ales în rîndurile burgheziei şi guvernelor coaliţiei germane, apoi ale ţărilor neutre. Tot atît de firesc este şi ca burghezia şi guvernele *ei* să fie împinse să caute să prostească popoarele prin toate mijloacele, disimulînd goliciunea respingătoare a păcii imperialiste, împărţirea prăzii, prin fraze — fraze cu totul mincinoase — despre o pace democrată, libertatea popoarelor mici, reducerea armamentelor etc.

Dar dacă pentru burghezie tendinţa de a prosti popoarele este firească, cum îşi fac socialiştii datoria ? Despre asta vom vorbi în articolul (sau capitolul) următor.

ARTICOLUL (SAU CAPITOLUL) AL II-LEA
PACIFISMUL LUI KAUTSKY ŞI TURATI

Kautsky este teoreticianul cu cea mai mare autoritate al Internaţionalei a II-a, liderul cel mai de vază al aşazisului „centru marxist" din Germania, reprezentant al opoziţiei care a creat în Reichstag o fracţiune aparte : „Grupul social-democrat al muncii" (Haase, Ledebour etc.). Într-o serie de ziare social-democrate din Germania, Kautsky publică acum, în legătură cu condiţiile de pace, diverse articole care parafrazează declaraţia oficială a „Grupului social-democrat al muncii" referitoare la cunoscuta notă a guvernului german prin care acesta a propus tratative de pace. Cerînd guvernului să propună condiţii precise de pace, declaraţia conţine, printre altele, şi următoarea frază caracteristică :

„...Pentru ca această notă (a guvernului german) să ducă la pace, este necesar ca toate ţările să respingă fără echivoc ideea anexării de teritorii străine, ideea subordonării politice, economice sau militare a unui popor, indiferent care ar fi el, faţă de o putere străină...".

Parafrazînd şi concretizînd această teză, Kautsky „demonstrează" amănunţit în articolele sale că Constantinopolul nu trebuie să fie dat Rusiei şi că Turcia nu trebuie să fie vasala nimănui.

Să examinăm mai atent aceste lozinci şi argumente politice ale lui Kautsky şi ale tovarăşilor săi de idei.

www.dacoromanica.ro

Cînd vine vorba de Rusia, adică de rivala imperialistă a Germaniei, Kautsky nu formulează o revendicare abstractă, „generală", ci una cu totul concretă, precisă, bine definită: Constantinopolul nu trebuie să fie dat Rusiei. El *demască* implicit *adevăratele* planuri imperialiste... ale Rusiei. Cînd este vorba de Germania, adică tocmai de acea țară în care burghezia și guvernul sînt ajutate să poarte războiul imperialist de majoritatea partidului al cărui membru este Kautsky (pe care l-a numit redactor al principalului său organ teoretic, „Neue Zeit"), atunci el *nu* demască planurile imperialiste *concrete* ale guvernului din propria sa țară, ci se mărginește la un deziderat sau la o teză generală: Turcia nu trebuie să fie vasala nimănui!!

Cu ce se deosebește, după conținutul ei real, politica lui Kautsky de politica social-șoviniștilor, ca să zicem așa, militanți (adică socialiști în vorbe, șovinești în fapte) din Franța și Anglia, care demască deschis acțiunile imperialiste concrete ale Germaniei, eschivîndu-se prin deziderate și teze „generale" atunci cînd vine vorba de țările sau de popoarele pe care le cuceresc Anglia și Rusia? care fac tapaj cînd este vorba de cotropirea Belgiei, Serbiei, dar păstrează tăcere cînd este vorba de cotropirea Galiției, a Armeniei, a coloniilor din Africa?

În realitate, politica lui Kautsky și a lui Sembat-Henderson ajută în aceeași măsură guvernul imperialist al *propriei* țări, acordînd atenție exclusiv perfidiei rivalului și a dușmanului, mascînd cu ajutorul unor fraze nebuloase, generale și al dezideratelor pioase acțiunile *tot atît* de imperialiste ale *„propriei"* burghezii. Dacă ne-am mărgini la o contemplare, ca să zicem așa, creștinească a caracterului inofensiv al acestor dulcege fraze generale fără să dezvăluim *adevărata* lor semnificație politică, n-am mai fi marxiști, n-am mai fi în genere socialiști. Oare nu avem mereu prilejul să constatăm că diplomația tuturor puterilor imperialiste face paradă de fraze „generale" sentimentale și de declarații „democratice", *camuflînd* cu ajutorul lor jefuirea, asuprirea și sugrumarea popoarelor mici?

www.dacoromanica.ro

„Turcia nu trebuie să fie vasala nimănui"... Dacă spun numai atît, creez impresia că mă pronunţ pentru libertatea deplină a Turciei, pe cînd în realitate eu nu fac decît să repet o frază pe care o spun de obicei şi ipocriţii diplomaţi germani, minţind cu *bună-ştiinţă* şi disimulînd prin această frază *faptul* că Germania a făcut *astăzi* din Turcia o vasală a ei sub raport financiar *şi* militar! Dacă eu sînt socialist german, diplomaţiei germane *îi merg la inimă* frazele mele „generale", deoarece adevărata lor semnificaţie este că ele prezintă imperialismul german *în culori trandafirii.*

„...Toate ţările trebuie să respingă ideea anexiunilor, ...a subordonării economice a unui popor indiferent care ar fi el...".

Ce mărinimie! Imperialiştii „resping" de mii de ori „ideea" anexiunilor şi a sugrumării financiare a popoarelor slabe, dar ce se întîmplă dacă confruntăm aceste afirmaţii cu *faptele* care ne arată că orice mare bancă din Germania, Anglia, Franţa, Statele Unite îşi *„subordonează"* popoare mici? Ar putea oare actualul guvern burghez al unei ţări bogate să respingă *în fapt* anexiunile şi subordonarea economică a altor popoare atunci cînd el a investit miliarde şi miliarde în căile ferate şi în alte întreprinderi ale popoarelor slabe?

Cine luptă cu adevărat împotriva anexiunilor etc.: cel care aruncă în vînt fraze sentimentale a căror semnificaţie obiectivă este cea a aghiasmei creştine cu care sînt stropiţi tîlharii capitalişti şi încoronaţi, sau cel care explică muncitorilor că nu se poate pune capăt anexiunilor şi sugrumării financiare fără a răsturna burghezia imperialistă şi guvernele ei?

Iată şi o mostră italiană a pacifismului propovăduit de Kautsky.

Cunoscutul reformist Filippo Turati a publicat în numărul din 25 decembrie 1916 al ziarului „Avanti!", organul central al Partidului socialist italian, un articol intitulat „Abracadabra". La 22 noiembrie 1916, scrie el, grupul parlamentar socialist din Italia a propus în parlament încheierea păcii. În această propunere, grupul „constată o concordanţă între principiile proclamate de

www.dacoromanica.ro

reprezentanţii Angliei şi Germaniei, principii menite să stea la baza eventualei păci, şi invită guvernul să înceapă tratative de pace prin mijlocirea Statelor Unite şi a altor ţări neutre". Iată conţinutul propunerii socialiştilor, expus de însuşi Turati.

La 6 decembrie 1916, Camera „înmormîntează" propunerea socialistă, „amînînd" discutarea ei. La 12 decembrie, cancelarul Germaniei propune din partea sa în Reichstag ceea ce voiau socialiştii italieni. La 22 decembrie intervine Wilson cu nota sa, „parafrazînd şi repetînd — după cum remarcă F. Turati — ideile şi motivele propunerii socialiste". La 23 decembrie apar pe scenă alte state neutre, care parafrazează nota lui Wilson.

Noi sîntem acuzaţi că ne-am vîndut Germaniei, exclamă Turati. Dar ce-au făcut atunci Wilson şi statele neutre?

La 17 decembrie, Turati a rostit în parlament o cuvîntare din care un pasaj a făcut, pe bună dreptate, senzaţie. Reproducem pasajul incriminat după relatarea apărută în „Avanti!" :

„...Să presupunem că o discuţie ca aceea pe care ne-o propune Germania ar fi în stare să rezolve, în linii generale, probleme ca evacuarea Belgiei şi a Franţei, restabilirea graniţelor Romîniei, Serbiei şi, dacă vreţi, şi ale Muntenegrului; eu adaug şi rectificarea graniţelor italiene, înglobîndu-se teritorii care sînt incontestabil italiene şi corespund unor garanţii cu caracter strategic"... Aici Camera burgheză şi şovină îl întrerupe pe Turati; din toate părţile se aud strigăte : „Bravo! Va să zică şi voi vreţi asta! Vivat Turati! Vivat!...".

Simţind, probabil, că în entuziasmul burgheziei este ceva suspect, Turati încearcă „să se corecteze" şi „să se explice" :

„...Domnilor — spune el —, să lăsăm spiritele deplasate. Una este să admiţi dreptul legitim la unitate naţională, pe care noi l-am admis întotdeauna, şi alta să provoci sau să justifici un război în acest scop".

Nici această „explicaţie" a lui Turati, nici articolele scrise în „Avanti!" în apărarea lui, nici scrisoarea lui Turati din 21 decembrie şi nici articolul unui oarecare „*b b*" apărut în ziarul „Volksrecht" din Zürich nu „re-

www.dacoromanica.ro

mediază" situaţia şi nu pot ascunde faptul *că Turati s-a dat de gol!...* Mai bine-zis : nu Turati s-a dat de gol, ci întregul pacifism socialist, reprezentat şi de Kautsky şi, după cum vom vedea mai jos, de „kautskiştii" francezi. Presa burgheză din Italia a reprodus acest pasaj din cuvîntarea lui Turati, jubilînd pe drept cuvînt pe marginea lui.

Menţionatul „*b b*" încearcă să-l apere pe Turati, afirmînd că el a vorbit doar despre „dreptul naţiunilor la autodeterminare".

Proastă apărare ! Ce caută aici „dreptul naţiunilor la autodeterminare", care, precum se ştie, se referă în programul marxiştilor — şi s-a referit întotdeauna în programul democraţiei internaţionale — la apărarea popoarelor *asuprite?* Aici, într-un război imperialist, adică într-un război dus pentru împărţirea coloniilor, pentru *asuprirea* altor ţări, într-un război *între* puterile jefuitoare, asupritoare, pentru a se hotărî *cine* să subjuge *mai multe* popoare străine ?

A invoca autodeterminarea naţiunilor pentru a justifica un război imperialist şi nu un război naţional, prin ce se deosebeşte asta de vorbăria lui Aleksinski, Hervé, Hyndman, care invocă *republica* din Franţa, opunînd-o monarhiei din Germania, deşi toată lumea ştie că actualul război nu se duce cîtuşi de puţin în urma unei ciocniri între republicanism şi principiul monarhic, ci pentru împărţirea coloniilor etc. între cele două coaliţii imperialiste ?

Turati a încercat să se explice şi să se justifice, afirmînd că el *nu* „justifică" *nicidecum* războiul.

Să-l credem pe Turati reformistul, pe Turati adeptul lui Kautsky că *n-a intenţionat* să justifice războiul. Cine nu ştie însă că în politică nu intenţiile contează, ci faptele ? nu dezideratele pioase, ci faptele ? nu ceea ce este imaginar, ci ceea ce este real ?

Să presupunem că Turati n-a vrut să justifice războiul şi că Kautsky n-a vrut să justifice faptul că Germania a stabilit cu Turcia relaţii prin care a transformat-o într-un stat vasal imperialismului german. *În realitate* însă, amîndoi aceşti pacifişti pioşi *vin tocmai cu o justificare a războiului!* Iată esenţialul. Dacă o asemenea frază :

www.dacoromanica.ro

„Constantinopolul nu trebuie să fie dat Rusiei, Turcia nu trebuie să fie vasală nimănui", Kautsky n-ar fi scris-o într-o revistă atît de plicticoasă încît n-o citeşte nimeni, ci ar fi rostit-o de la tribuna parlamentului, în faţa unui public burghez vioi, impresionabil şi înzestrat cu un temperament meridional, n-ar fi fost nimic surprinzător în exclamaţiile burghezilor spirituali : „Admirabil ! Just ! Vivat Kautsky !"

Fie că a vrut sau nu, fie că şi-a dat sau nu seama, Turati a adoptat în realitate punctul de vedere al unui samsar burghez care propune încheierea unei tranzacţii amiabile între rechinii imperialişti. „Eliberarea" teritoriilor italiene care aparţin Austriei ar fi *în realitate* o recompensă camuflată dată burgheziei italiene pentru participarea la războiul imperialist de partea unei uriaşe coaliţii imperialiste, ar fi un adaos neînsemnat la împărţirea coloniilor din Africa, a sferelor de influenţă în Dalmaţia şi Albania. Pentru reformistul Turati este, desigur, firesc să adopte un punct de vedere burghez, dar Kautsky nu se deosebeşte în fapt cu absolut nimic de Turati.

Pentru a nu prezenta războiul imperialist în culori trandafirii, pentru a nu ajuta burghezia să prezinte în mod fals acest război drept un război naţional, de eliberare a popoarelor, pentru a nu ajunge pe poziţiile reformismului burghez, ar fi trebuit să se vorbească nu aşa cum vorbesc Kautsky şi Turati, ci cum a vorbit Karl Liebknecht, ar fi trebuit să se declare burgheziei din *propria* ţară că este ipocrită atunci cînd vorbeşte despre eliberarea naţională, că încheierea acestui război cu o pace democrată nu este posibilă dacă proletariatul nu „va întoarce armele" împotriva guvernelor din *propriile* ţări.

Iată care putea să fie poziţia unui adevărat marxist, a unui adevărat socialist şi nu a unui reformist burghez. Nu cel care repetă dezideratele generale, pioase ale pacifismului, deziderate ce nu spun nimic, nu obligă la nimic, contribuie într-adevăr la încheierea unei păci democratice, ci cel care demască caracterul imperialist atît al actualului război, cît şi al păcii imperialiste pe care o pregăteşte cel

www.dacoromanica.ro

care cheamă popoarele la revoluţie împotriva guvernelor criminale.

Sînt unii care încearcă să apere uneori pe Kautsky şi pe Turati, afirmînd că în mod legal nu se putea face mai mult decît o „aluzie" împotriva guvernului, „aluzie" prezentă la pacifiştii de acest gen. Aici trebuie să răspundem însă, în primul rînd, că imposibilitatea de a spune adevărul în mod legal nu constituie un argument în favoarea disimulării adevărului, ci în favoarea necesităţii unei organizaţii şi a unei prese ilegale, adică libere de poliţie şi de cenzură ; în al doilea rînd, că sînt momente istorice în care unui socialist *i se cere* să treacă peste orice legalitate ; în al treilea rînd, că pînă şi în Rusia iobăgistă Dobroliubov şi Cernîşevski ştiau să spună adevărul, fie trecînd sub tăcere manifestul din 19 februarie 1861, fie ridiculizînd şi înfierînd pe liberalii din vremea aceea, care vorbeau întocmai cum vorbesc astăzi Turati şi Kautsky.

În articolul următor vom trece la pacifismul francez, care şi-a găsit expresia în rezoluţiile a două recente congrese ale organizaţiilor muncitoreşti şi socialiste din Franţa.

ARTICOLUL (SAU CAPITOLUL) AL III-LEA
PACIFISMUL SOCIALIŞTILOR ŞI AL SINDICALIŞTILOR FRANCEZI

De curînd şi-au încheiat lucrările congresul C.G.T. (Confédération générale du Travail) [107] şi congresul Partidului socialist francez [108]. La aceste congrese a ieşit la iveală cu deosebită claritate adevărata semnificaţie şi adevăratul rol pe care-l joacă în momentul de faţă pacifismul socialist.

Iată rezoluţia congresului sindical, adoptată *în unanimitate* şi de majoritatea şoviniştilor declaraţi în frunte cu Jouhaux, care şi-a cîştigat o tristă notorietate, şi de anarhistul Broutchoux, şi de... „zimmerwaldianul" Merrheim :

„Conferinţa federaţiilor corporatiste naţionale, a uniunilor sindicatelor, a burselor muncii, luînd act de nota preşedintelui Statelor Unite, «care cheamă toate naţiunile beligerante să expună în mod public punctul lor de vedere asupra condiţiilor în care s-ar putea pune capăt războiului», —

cere guvernului francez să accepte această propunere ;

www.dacoromanica.ro

apelează la guvern să ia inițiativa unei intervenții similare printre aliații săi pentru a grăbi ceasul încheierii păcii ;

declară că o federație a națiunilor care să constituie o garanție a unei păci definitive poate fi realizată numai în condițiile independenței, inviolabilității teritoriale și libertății politice și economice a tuturor națiunilor, mari și mici.

Organizațiile reprezentate la conferință se angajează să sprijine și să propage această idee în masa muncitorilor, pentru a se pune capăt unei situații confuze, echivoce, favorabile numai diplomației secrete, împotriva căreia s-a ridicat întotdeauna clasa muncitoare".

Iată un model de pacifism „pur", cu totul în spiritul lui Kautsky, de pacifism aprobat de o organizație muncitorească oficială, care n-are nimic comun cu marxismul și ai cărei membri sînt în majoritate șovinişti. Avem în față un remarcabil document, care merită cea mai mare atenție, un document care consacra *unirea politică* a șovinișților și „kautskiștilor" pe platforma unei frazeologii pacifiste goale. Dacă în articolul precedent am căutat să scoatem în evidență baza *teoretică* a unității de concepții dintre șovinişti și pacifişti, dintre burghezi și reformiștii socialişti, acum vedem această unitate înfăptuită în *practică* într-o altă țară imperialistă.

La Conferința de la Zimmerwald, care a avut loc la 5—8 septembrie 1915, Merrheim a declarat : „Le parti, les Jouhaux, le gouvernement, ce ne sont que trois têtes sous un bonnet" („Partidul, domnii Jouhaux, guvernul sînt trei capete sub aceeași pălărie", adică sînt tot una). La 26 decembrie 1916, la conferința C.G.T., Merrheim votează, *alături de Jouhaux*, o rezoluție pacifistă. La 23 decembrie 1916, unul dintre organele de presă cele mai extremiste și mai necamuflate ale social-imperialiștilor germani, ziarul „Volksstimme" din Chemnitz, publică un editorial intitulat „Descompunerea partidelor burgheze și refacerea unității social-democrate". Articolul preamărește, bineînțeles, dragostea de pace a lui Südekum, Legien, Scheidemann & Co., a întregii majorități a Partidului social-democrat german, precum și a guvernului german, și declară că „primul congres al partidului, care va fi convocat după război, va trebui să refacă unitatea partidului, cu excepția unor fanatici, puțini la număr, care refuză să plătească cotizațiile de partid" (adică a adepților lui Karl

www.dacoromanica.ro

Liebknecht !), „unitatea partidului pe baza politicii promovate de conducerea partidului, de fracţiunea social-democrată din Reichstag şi de sindicate".

Aici este cît se poate de clar exprimată ideea şi este proclamată politica „unităţii" între social-şoviniştii făţişi din Germania şi Kautsky & Co. şi „Grupul social-democrat al muncii", unitate pe baza frazeologiei pacifiste, „unitate" realizată în Franţa la 26 decembrie 1916 între Jouhaux şi Merrheim !

„Avanti !", organul central al Partidului socialist italian, scrie la 28 decembrie 1916 într-o notă redacţională :

„Dacă Bissolati şi Südekum, Bonomi şi Scheidemann, Sembat şi David, Jouhaux şi Legien au trecut în lagărul naţionalismului burghez şi au trădat (hanno tradito, au săvîrşit o trădare) unitatea ideologică a internaţionaliştilor, unitate pe care au jurat s-o slujească cu credinţă şi abnegaţie, noi vom rămîne alături de tovarăşii noştri germani — Liebknecht, Ledebour, Hoffmann, Meyer —, de tovarăşii noştri francezi — Merrheim, Blanc, Brizon, Raffin-Dugens —, care nu şi-au schimbat ideile şi n-au şovăit".

Priviţi ce confuzie iese de aici :

Bissolati şi Bonomi *au fost excluşi* din Partidul socialist italian, ca reformişti şi şovinişti, încă înainte de război. „Avanti !" îi pune, în mod justificat fireşte, pe acelaşi plan cu Südekum şi Legien, dar Südekum, David şi Legien se află în fruntea aşa-zisului Partid social-democrat german, în realitate partid social-şovinist, şi acelaşi „Avanti !" se ridică împotriva excluderii lor, împotriva unei rupturi cu ei, împotriva formării Internaţionalei a III-a. „Avanti !" declară, şi pe bună dreptate, că Legien şi Jouhaux au trecut în lagărul naţionalismului burghez, opunîndu-le pe Liebknecht şi Ledebour, Merrheim şi Brizon. Noi vedem însă că Merrheim *votează alături de Jouhaux,* iar Legien îşi exprimă, în ziarul „Volksstimme" din Chemnitz, convingerea că unitatea partidului va fi refăcută, urmînd să fie excluşi *doar* tovarăşii de idei ai lui Liebknecht, adică „unitate" *împreună* cu „Grupul social-democrat al muncii" (inclusiv Kautsky), din care face parte şi Ledebour ! !

Această confuzie porneşte de acolo că „Avanti !" confundă pacifismul burghez cu internaţionalismul social-de-

www.dacoromanica.ro

mocrat revoluţionar, în timp ce politicieni experimentaţi ca Legien şi Jouhaux au înţeles perfect *identitatea* dintre pacifismul socialiştilor şi pacifismul burghez.

Într-adevăr, cum să nu jubileze d-l Jouhaux şi ziarul lui şovinist, „La Bataille“ [109], în legătură cu „armonia“ dintre Jouhaux şi Merrheim, cînd rezoluţia adoptată în unanimitate, rezoluţie reprodusă de noi în întregime, nu conţine *în fapt* nimic altceva decît fraze burgheze-pacifiste, nu vădeşte *nici urmă* de conştiinţă revoluţionară, nu are *nici o singură* idee socialistă ?

Nu e oare ridicol să vorbeşti despre „libertatea economică a tuturor naţiunilor mari şi mici“, trecînd sub tăcere faptul că, atîta timp cît n-au fost răsturnate guvernele burgheze şi n-a fost expropriată burghezia, această „libertate economică“ înseamnă aceeaşi *înşelare* a poporului ca şi frazele despre „libertatea economică“ a cetăţenilor *în general,* a ţăranilor cu gospodărie mică şi a bogătanilor, a muncitorilor şi a capitaliştilor în societatea contemporană ?

Rezoluţia pentru care au votat atît Jouhaux, cît şi Merrheim este străbătută de la un capăt la altul de ideile „naţionalismului burghez“, pe care „Avanti !“ îl constată pe bună dreptate la Jouhaux, dar pe care, lucru ciudat, *nu-l* vede la Merrheim.

Naţionaliştii burghezi au făcut întotdeauna şi pretutindeni paradă de fraze „generale“ despre „o federaţie a naţiunilor“ *în general,* despre „libertatea economică a tuturor naţiunilor, mari şi mici“. În opoziţie cu naţionaliştii burghezi, socialiştii au declarat şi declară : a perora pe tema „libertăţii economice a naţiunilor mari şi mici“ atîta timp cît *unele* naţiuni (de pildă Anglia şi Franţa) investesc peste graniţe, adică acordă sub formă de împrumuturi cu dobînzi cămătăreşti naţiunilor mici şi înapoiate, *capitaluri de zeci şi zeci de miliarde de franci,* iar naţiunile mici şi slabe se află într-o stare de dependenţă faţă de ele este o ipocrizie dezgustătoare.

Nu există frază din rezoluţia pentru care au votat în perfectă unanimitate Jouhaux şi Merrheim care să nu fie de natură să stîrnească un protest categoric din partea socialiştilor. Socialiştii ar fi trebuit să declare, în opoziţie directă cu această rezoluţie, că iniţiativa lui Wilson este

www.dacoromanica.ro

o minciună şi o făţărnicie fără seamăn, pentru că Wilson este un exponent al burgheziei, care a adunat miliarde de pe urma războiului, este şeful unui guvern care a dus înarmarea Statelor Unite pînă la paroxism în scop vădit de a declanşa un *al doilea* mare război imperialist; — că guvernul burghez francez, legat de mîini şi de picioare de capitalul financiar, al cărui rob este, şi de tratate imperialiste secrete, tîlhăreşti şi reacţionare cu Anglia, Rusia etc., nu este capabil nici să spună şi nici să facă nimic, decît să debiteze aceleaşi minciuni, în problema unei păci democratice şi „drepte"; — că lupta pentru o astfel de pace nu constă în a repeta fraze pacifiste pioase şi mieroase, fraze generale, goale, care nu spun nimic, nu obligă la nimic şi nu fac în realitate decît să prezinte în culori trandafirii pacostea imperialistă, ci în a spune popoarelor *adevărul*, şi anume: ca să se ajungă la o pace democrată şi dreaptă trebuie răsturnate guvernele burgheze ale tuturor ţărilor beligerante, folosind în acest scop faptul că milioane de muncitori sînt înarmaţi, precum şi nemulţumirea generală a maselor populare provocată de scumpete şi de urgiile războiului imperialist.

Iată ce ar fi trebuit să spună socialiştii în loc să fi venit cu rezoluţia lui Jouhaux şi Merrheim.

Partidul socialist francez nu numai că n-a spus asta la congresul său, care a avut loc la Paris concomitent cu congresul C.G.T., ci a adoptat o rezoluţie *şi mai proastă*, cu 2 838 de voturi pentru, 109 contra şi 20 de abţineri; rezoluţia a fost adoptată de blocul social-şoviniştilor (Renaudel & Co., aşa-numiţii „majoritari", adepţi ai majorităţii) şi al *longuetiştilor* (adepţii lui Longuet, kautskiştii francezi)!! Zimmerwaldianul Bourderon şi kientalianul (kientalian, participant la Conferinţa de la Kiental) Raffin-Dugens au votat pentru rezoluţie!!

Nu vom reproduce textul rezoluţiei, care este peste măsură de lungă şi total neinteresantă: frazele pioase, dulcege despre pace *stau alături* de afirmarea hotărîrii de a susţine mai departe aşa-zisa „apărare a patriei" în Franţa, adică de a susţine războiul imperialist pe care-l duce Franţa în alianţă cu tîlhari şi mai mari, şi mai puternici, ca Anglia şi Rusia.

www.dacoromanica.ro

Unirea social-şoviniştilor cu pacifiştii (sau kautskiştii) în Franţa şi cu o parte a zimmerwaldienilor a devenit, aşadar, fapt nu numai în C.G.T., ci şi în partidul socialist.

ARTICOLUL (SAU CAPITOLUL) AL IV-LEA
ZIMMERWALDUL LA RĂSPÎNTIE

La 28 decembrie au sosit la Berna ziarele franceze în care era publicată o relatare asupra congresului C.G.T., iar la 30 decembrie a apărut în ziarele socialiste din Berna şi Zürich un nou manifest al I.S.K. („Internationale Sozialistische Kommission") de la Berna, organ executiv al Uniunii zimmerwaldiene. În acest manifest, datat: sfîrşitul lunii decembrie 1916, se vorbeşte despre propunerea de pace făcută de Germania, de Wilson şi de unele ţări neutre, toate aceste acţiuni ale guvernelor fiind calificate, pe bună dreptate, drept un „joc ridicol de-a pacea", „joc pentru prostirea propriilor popoare", „gesticulaţii pacifiste făţarnice ale diplomaţilor".

Acestei comedii şi minciuni i se opune „unica forţă" capabilă să înfăptuiască pacea etc., „voinţa fermă" a proletariatului internaţional „de a îndrepta armele de luptă nu împotriva propriilor săi fraţi, ci împotriva duşmanului din propria ţară".

Pasajele citate ne arată în mod concret existenţa a două politici fundamental deosebite, care, dacă pînă acum coexistaseră în cadrul Uniunii zimmerwaldiene, în prezent s-au delimitat în mod definitiv.

Pe de o parte, Turati apreciază cu precizie şi în mod cu totul justificat că propunerea Germaniei, a lui Wilson etc. nu este decît o *„parafrazare"* a pacifismului „socialist" italian; declaraţia social-şoviniştilor germani şi votul celor francezi arată că atît unii, cît şi ceilalţi şi-au dat perfect de bine seama de utilitatea unui camuflaj pacifist pentru politica *lor*.

Pe de altă parte, manifestul Comisiei socialiste internaţionale califică pacifismul tuturor guvernelor ţărilor beligerante şi neutre drept o comedie şi o făţărnicie.

www.dacoromanica.ro

Pe de o parte, Jouhaux se uneşte cu Merrheim, Bourderon, Longuet şi Raffin-Dugens cu Renaudel, Sembat şi Thomas, iar social-şoviniştii germani Südekum, David, Scheidemann proclamă iminenta „refacere a unităţii social-democrate" cu Kautsky şi cu „Grupul social-democrat al muncii".

Pe de altă parte, manifestul Comisiei socialiste internaţionale cheamă „minoritatea socialistă" să ducă o luptă hotărîtă împotriva „guvernelor din propria ţară" „şi împotriva năimiţilor lor social-patrioţi" (Söldlinge).

Ori — ori.

Să demaşti lipsa de conţinut, absurditatea, făţărnicia pacifismului burghez, *ori* să-l „parafrazezi" într-un pacifism „socialist" ? Să lupţi împotriva d-nilor Jouhaux, Renaudel, Legien şi David şi a altora de teapa lor, ca împotriva unor „năimiţi" ai guvernelor, *ori* să te uneşti cu ei pe baza unor declamaţii pacifiste deşarte de tip francez sau german ?

Iată care este în prezent linia de demarcaţie între dreapta zimmerwaldiană, care a protestat întotdeauna vehement împotriva unei rupturi cu social-şoviniştii, şi stînga zimmerwaldiană, care încă la Zimmerwald a căutat cu grijă să se delimiteze în mod public de dreapta, să prezinte atît la conferinţă, cît şi ulterior în presă o platformă aparte, şi a avut toate motivele s-o facă. Încheierea iminentă a păcii sau chiar discuţiile tot mai frecvente ce se poartă între diferite elemente burgheze în problema păcii a determinat nu întîmplător, ci în mod inevitabil o delimitare şi mai vizibilă între cele două politici. Căci pacea a fost şi este concepută întotdeauna de pacifiştii burghezi şi de acoliţii sau papagalii lor „socialişti" ca o stare principial deosebită în sensul că pacifiştii de ambele nuanţe n-au înţeles niciodată ideea : „războiul este continuarea politicii de pace, pacea este continuarea politicii de război". Că războiul imperialist din 1914—1917 este continuarea politicii imperialiste din perioada 1898—1914, dacă nu chiar de mai înainte, acest lucru n-au vrut şi nu vor să-l vadă nici burghezii, nici social-şoviniştii. Că, *acum,* dacă nu vor fi răsturnate în mod revoluţionar guvernele burgheze, pacea nu poate fi decît o pace imperialistă, o con-

www.dacoromanica.ro

tinuare a războiului imperialist, acest lucru nu-l văd nici pacifiştii burghezi, nici cei socialişti.

Tot aşa cum pentru aprecierea războiului actual s-a recurs la fraze stupide, vulgare, filistine despre agresiune şi apărare în general, pentru aprecierea păcii se face uz de aceleaşi locuri comune filistine, ignorîndu-se situaţia istorică concretă, realităţile concrete ale luptei dintre puterile imperialiste. Era firesc ca social-şoviniştii, aceşti agenţi ai guvernelor şi ai burgheziei din interiorul partidelor muncitoreşti, să se cramponeze de încheierea iminentă a păcii, ba chiar şi de discuţiile despre pace, pentru *a disimula* reformismul lor extrem dezvăluit de război, oportunismul lor, pentru a-şi restabili influenţa asupra maselor care a fost compromisă. De aceea, după cum am văzut, social-şoviniştii din Germania şi cei din Franţa îşi intensifică încercările de „a se uni" cu partea nestatornică, lipsită de principii, pacifistă a „opoziţiei".

Şi în cadrul Uniunii zimmerwaldiene se vor face, probabil, încercări de a disimula deosebirea radicală dintre cele două linii politice ireconciliabile. Se pot prevedea două încercări de acest gen. Concilierea „în spirit practic" va consta pur şi simplu într-o îmbinare mecanică a frazeologiei revoluţionare răsunătoare (cum este, de pildă, cea din manifestul Comisiei socialiste internaţionale) cu practica oportunistă şi pacifistă. Aşa a fost în Internaţionala a II-a. Frazeologia arhirevoluţionară din apelurile lui Huysmans şi Vandervelde şi din unele rezoluţii ale congreselor nu făcea decît să camufleze practica arhioportunistă a majorităţii partidelor europene, fără a o schimba, fără a o submina, fără a lupta împotriva ei. Este îndoielnic însă ca în cadrul Uniunii zimmerwaldiene această practică să aibă din nou sorţi de izbîndă.

„Conciliatorii principiali" vor încerca să servească o falsificare a marxismului, de pildă, în spiritul unui asemenea raţionament: reformele nu exclud revoluţia, o pace imperialistă cu anumite „rectificări" aduse graniţelor naţionalităţilor, dreptului internaţional sau cheltuielilor pentru înarmare etc. este posibilă alături de mişcarea revoluţionară ca „unul din momentele de desfăşurare" a acestei mişcări etc. etc.

www.dacoromanica.ro

Aceasta ar fi o falsificare a marxismului. Fireşte că reformele nu exclud revoluţia. Dar nu despre asta este vorba acum, ci despre faptul că revoluţionarii nu trebuie să se excludă *pe sine înşişi* în faţa reformiştilor, cu alte cuvinte că socialiştii nu trebuie să înlocuiască activitatea lor revoluţionară printr-o activitate reformistă. În Europa există o situaţie revoluţionară. Războiul şi scumpetea o accentuează. Trecerea de la război la pace nu înlătură în mod obligatoriu această situaţie, căci nu scrie nicăieri că milioanele de muncitori care au acum în mînă arme admirabile se vor lăsa neapărat şi necondiţionat „dezarmaţi în mod paşnic" de burghezie şi nu vor pune în practică sfatul lui K. Liebknecht de a întoarce armele împotriva burgheziei din *propria* ţară.

Problema nu se pune aşa cum o pun pacifiştii, kautskiştii : ori o campanie politică reformistă, ori renunţarea la reforme. Un asemenea mod de a pune problema este burghez. În realitate ea se pune astfel : ori lupta revoluţionară, al cărei produs accesoriu în cazul unui succes parţial sînt reformele (lucru dovedit de întreaga istorie a revoluţiilor din întreaga lume), ori numai vorbărie şi promisiuni de reforme.

Reformismul lui Kautsky, Turati, Bourderon, care se manifestă acum sub forma pacifismului, nu numai că lasă de o parte problema revoluţiei (ceea ce înseamnă *deja* trădarea socialismului), nu numai că renunţă în practică la orice activitate revoluţionară sistematică şi perseverentă, dar ajunge să declare că demonstraţiile de stradă sînt o aventură (Kautsky în „Neue Zeit" din 26 noiembrie 1915), ajunge să susţină şi să înfăptuiască unitatea cu adversarii declaraţi şi categorici ai luptei revoluţionare, cu alde Südekum, Legien, Renaudel, Thomas etc. etc.

Un asemenea reformism este întru totul incompatibil cu marxismul revoluţionar, care este dator să folosească sub toate aspectele situaţia revoluţionară actuală din Europa pentru propagandă directă în favoarea revoluţiei, pentru răsturnarea guvernelor burgheze, pentru cucerirea puterii de către proletariatul înarmat, fără să facă legămînt că va renunţa să folosească reformele atît în ve-

www.dacoromanica.ro

derea dezvoltării luptei pentru revoluţie, cît şi în desfăşurarea ei.

Vom vedea în viitorul cel mai apropiat cum vor evolua evenimentele în Europa în general, lupta dintre reformism-pacifism şi marxismul revoluţionar în special, inclusiv lupta dintre cele două părţi ale uniunii zimmerwaldiene.

Zürich, 1 ianuarie 1917

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE BORIS SOUVARINE [110]

Cetăţeanul Souvarine declară că scrisoarea sa mi se adresează şi mie. Îi răspund cu multă plăcere, cu atît mai mult cu cît articolul său abordează probleme extrem de importante ale socialismului internaţional.

Souvarine consideră „apatriotic" punctul de vedere al celor care declară că „apărarea patriei" este incompatibilă cu socialismul. El „apără" la rîndu-i punctul de vedere al lui Turati, Ledebour, Brizon, care, votînd împotriva creditelor de război, se declară adepţi ai „apărării patriei", adică susţin punctul de vedere al curentului denumit „centru" (aş zice mai curînd „mlaştină"), sau — după numele principalului său teoretician şi publicist, Karl Kautsky — kautskism. Notez în treacăt că Souvarine nu are dreptate atunci cînd afirmă că „ei (adică tovarăşii ruşi care vorbesc despre falimentul Internaţionalei a II-a) identifică oameni de felul lui Kautsky, Longuet etc. ... cu naţionaliştii de tipul lui Scheidemann şi Renaudel". Niciodată, nici eu, nici partidul din care fac parte (C.C. al P.M.S.D.R.) nu am identificat punctul de vedere al social-şoviniştilor cu punctul de vedere al „centrului". În declaraţiile oficiale ale partidului nostru, în manifestul C.C. dat publicităţii la 1 noiembrie 1914 şi în rezoluţiile adoptate în martie 1915 * (ambele documente sînt reproduse *in extenso* în broşura noastră „*Socialismul şi războiul*", pe care Souvarine o cunoaşte), noi am făcut

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a II-a, p. 13—22, 160—166. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

întotdeauna o deosebire între social-şovinişti şi „centru". După părerea noastră, primii au trecut de partea burgheziei. În ceea ce-i priveşte pe aceştia, cerem nu numai luptă împotriva lor, ci şi o ruptură cu ei. Ceilalţi sînt oameni nehotărîţi, şovăielnici, care, prin eforturile lor de a uni masele socialiste cu conducătorii şovinişti, aduc imense prejudicii cauzei proletariatului.

Souvarine afirmă că vrea „să examineze faptele din punct de vedere marxist".

Or, definiţii generale şi abstracte ca „apatriotism" nu prezintă din punct de vedere marxist nici o valoare. Patria, naţiunea sînt categorii istorice. Dacă este vorba de un război dus pentru apărarea democraţiei sau pentru scuturarea jugului străin, nu sînt cîtuşi de puţin împotriva unui asemenea război şi nu mă tem de cuvintele „apărarea patriei" dacă ele se raportează la un asemenea război sau răscoală. Socialiştii sînt întotdeauna de partea celor asupriţi şi deci ei nu pot fi împotriva războaielor al căror scop este lupta democratică sau socialistă împotriva asupririi. Astfel, ar fi de-a dreptul ridicol să negi caracterul legitim al războaielor din 1793, duse de Franţa împotriva monarhiilor europene reacţionare sau al războaielor lui Garibaldi etc. ... Tot atît de ridicol ar fi să nu recunoşti caracterul legitim al războaielor duse de popoarele asuprite împotriva celor ce le asupresc, războaie care ar putea izbucni acum, de pildă o răscoală a irlandezilor împotriva Angliei sau o răscoală a Marocului împotriva Franţei, a Ucrainei împotriva Rusiei etc. ...

Din punct de vedere marxist este necesar să se stabilească conţinutul politic în fiecare caz în parte, pentru fiecare război în parte.

Dar cum putem stabili conţinutul politic al unui război?

Orice război nu este decît o continuare a politicii. Continuarea cărei politici este războiul actual? Este el continuarea politicii proletariatului, care de la 1871 pînă în 1914 a fost singurul exponent al socialismului şi al democraţiei în Franţa, Anglia şi Germania? Sau este mai curînd continuarea politicii imperialiste, a politicii de jaf colonial şi de asuprire a popoarelor slabe de către burghezia reacţionară, descompusă şi muribundă?

www.dacoromanica.ro

Este suficient să punem problema în mod precis şi just şi vom avea un răspuns absolut clar : actualul război este un război imperialist, un război al proprietarilor de sclavi care s-au certat pentru vitele lor de muncă, proprietari care vor să consolideze şi să eternizeze sclavia. El este acel „război tîlhăresc al capitaliştilor" de care vorbea Jules Guesde în 1899, condamnînd implicit cu anticipaţie trădarea pe care el însuşi a comis-o ulterior. Guesde declara atunci :

„Există alte războaie... care izbucnesc zilnic, războaiele pentru pieţe de desfacere. Privit din acest punct de vedere, războiul nu numai că nu dispare, dar ameninţă să devină permanent. Acesta este un război prin excelenţă capitalist, un război între capitaliştii din toate ţările pentru profit, pentru acapararea pieţei mondiale cu preţul sîngelui nostru. Şi închipuiţi-vă că, în fiecare din ţările capitaliste ale Europei, în fruntea acestei măcelăriri reciproce al cărei scop este jaful se află un socialist ! Închipuiţi-vă un Millerand englez, un Millerand italian, un Millerand german ca o completare la cel francez, care instigă pe proletari unii împotriva altora în acest război tîlhăresc al capitaliştilor ! Vă întreb, tovarăşi, ce ar mai rămîne din solidaritatea internaţională ? În ziua în care millerandismul ar deveni un fenomen general, ar trebui să spunem «adio» oricărui internaţionalism şi să devenim naţionalişti, ceea ce nici eu, nici voi nu vom accepta vreodată" (vezi *Jules Guesde*. „En Garde !", Paris, 1911, p. 175—176).

Nu este adevărat că Franţa luptă în actualul război (1914—1917) pentru libertate, independenţă naţională, democraţie etc. ... Ea luptă pentru menţinerea coloniilor ei, pentru menţinerea coloniilor Angliei, la care Germania ar avea mult mai multe drepturi, firește, din punctul de vedere al dreptului burghez. Ea luptă pentru ca Rusia să capete Constantinopolul etc. ... Prin urmare, războiul nu este dus de Franţa democratică şi revoluţionară, de Franţa anului 1792, de Franţa anului 1848, de Franţa Comunei. El este dus de Franţa burgheză, Franţa reacţionară, aliata şi prietena ţarismului, „cămătarul internaţional" (expresia nu este a mea ci a lui Lysis, colaborator al ziarului „L'Humanité" [111]), care îşi apără prada, „dreptul sacru" de a avea colonii, de a avea „libertatea" să exploateze întreaga lume cu ajutorul miliardelor date cu împrumut popoarelor slabe sau mai puţin bogate.

www.dacoromanica.ro

Să nu mi se obiecteze că este greu să deosebeşti războaiele revoluţionare de războaiele reacţionare. Vreţi ca, pe lîngă criteriul ştiinţific pe care l-am indicat, să indic şi un criteriu pur practic, pe înţelesul tuturor ?

Iată-l : orice război mare este pregătit dinainte. Cînd se pregăteşte un război revoluţionar, democraţii şi socialiştii *nu se tem să declare dinainte* că sînt pentru „apărarea patriei" într-un asemenea război. Dimpotrivă, cînd se pregăteşte un război reacţionar, nici un socialist *nu îndrăzneşte* să precizeze *dinainte*, adică înainte de declararea războiului, că va fi pentru „apărarea patriei" într-un asemenea război.

Marx şi Engels nu s-au temut să cheme poporul german la război împotriva Rusiei în 1848 şi 1859.

La Basel, însă, în 1912, dimpotrivă, socialiştii nu au îndrăznit să vorbească despre „apărarea patriei" în războiul a cărui izbucnire o prevedeau şi care a izbucnit într-adevăr în 1914.

Partidul nostru nu se teme să declare public că va aproba războaiele sau răscoalele pe care ar putea să le pornească Irlanda împotriva Angliei, Marocul, Algeria, Tunisul împotriva Franţei, Tripolitania împotriva Italiei, Ucraina, Persia, China împotriva Rusiei etc.

Dar social-şoviniştii ? Dar „centriştii" ? Vor cuteza ei să declare deschis şi oficial că sînt sau că vor fi pentru „apărarea patriei" în cazul cînd va izbucni război, de pildă, între Japonia şi Statele Unite, război net imperialist, care ameninţă multe sute de milioane de oameni şi care este pregătit de zeci de ani ? Să încerce ! Sînt gata să fac prinsoare că nu o vor face, pentru că îşi dau prea bine seama că, dacă ar cuteza s-o facă, ar ajunge de batjocura maselor muncitoare, care i-ar huidui şi i-ar alunga din partidele socialiste. Iată de ce social-şoviniştii şi „centriştii" vor evita orice declaraţie făţişă în această problemă şi vor continua s-o scalde, să mintă, să producă confuzii şi să se eschiveze prin sofisme ca acela adoptat la ultimul congres al partidului francez din 1915 : „Ţara care a fost atacată are dreptul să se apere".

www.dacoromanica.ro

Ca şi cum esenţialul este *cine a atacat primul* şi nu *care sînt cauzele războiului, scopurile urmărite de el şi clasele care îl duc*. S-ar putea admite, de pildă, că socialiştii întregi la minte ar fi putut să recunoască în 1796 dreptul Angliei la „apărarea patriei" cînd armatele franceze revoluţionare au început să fraternizeze cu irlandezii ? Or, cei ce au atacat în acel moment Anglia au fost tocmai francezii, iar armata franceză se pregătea chiar pentru o debarcare în Irlanda. Şi s-ar putea oare recunoaşte mîine Rusiei sau Angliei dreptul la „apărarea patriei" dacă, după ce vor fi primit o lecţie din partea Germaniei, ar fi atacate de Persia în alianţă cu India, China şi cu alte popoare revoluţionare din Asia care ar înfăptui şi ele un 1789 şi un 1793 al lor ?

Iată răspunsul meu la acuzaţia de-a dreptul ridicolă ce ni s-a adus că am împărtăşi ideile lui Tolstoi. Partidul nostru a respins atît doctrina lui Tolstoi, cît şi pacifismul, declarînd că socialiştii trebuie să tindă să transforme actualul război într-un război civil al proletariatului împotriva burgheziei, pentru socialism.

Dacă mi se va spune că asta este o utopie, vă voi răspunde că, pe cît se vede, burghezia din Franţa, Anglia etc. nu împărtăşeşte părerea voastră, căci ea nu s-ar fi apucat să joace un rol mîrşav şi ridicol, ajungînd să arunce în închisori şi să mobilizeze pe „pacifişti" dacă n-ar fi presimţit şi n-ar fi prevăzut creşterea neîncetată şi implacabilă a revoluţiei, precum şi apropiata ei izbucnire.

Ajung aici la problema sciziunii, problemă pe care o ridică şi Souvarine. Sciziunea ! Iată o sperietoare cu care conducătorii socialişti caută să intimideze pe alţii, dar de care ei înşişi se tem cel mai tare ! „Ce foloase ar aduce *acum* crearea unei noi Internaţionale ?" — spune Souvarine. — „Activitatea ei ar fi infructuoasă pentru că ea ar fi foarte slabă numericeşte".

Infructuoasă este tocmai „activitatea" lui Pressemanne şi Longuet în Franţa, a lui Kautsky şi Ledebour în Germania, lucru confirmat zi de zi prin fapte *tocmai pentru că ei se tem de o sciziune!* Şi, tocmai pentru că K. Liebknecht şi O. Rühle în Germania nu s-au temut de o sciziune, au arătat deschis *necesitatea* ei (vezi scri-

www.dacoromanica.ro

soarea lui Rühle în „Vorwärts" din 12 ianuarie 1916) şi nu au şovăit s-o realizeze, activitatea lor are o însemnătate atît de mare pentru proletariat, *deşi ei sînt slabi numericeşte*. Liebknecht şi Rühle sînt numai 2 contra 108. Dar ei doi reprezintă milioane de oameni, masele exploatate, uriaşa majoritate a populaţiei, viitorul omenirii, revoluţia care ia amploare şi se maturizează pe zi ce trece. Cei 108 nu sînt decît un grup puţin numeros de lachei slugarnici ai burgheziei în rîndurile proletariatului. Atunci cînd Brizon împărtăşeşte slăbiciunea centrului sau a mlaştinii, activitatea lui este infructuoasă. Şi, dimpotrivă, atunci cînd el sfărîmă realmente „unitatea" şi exclamă cu curaj în parlament „jos războiul!" sau cînd spune în mod public adevărul, declarînd că aliaţii se încaieră pentru a da Constantinopolul Rusiei, activitatea lui nu mai e infructuoasă, ci contribuie la organizarea proletariatului, la trezirea lui.

Sînt oare internaţionaliştii cu adevărat revoluţionari slabi numericeşte? Da de unde! Să luăm ca exemplu Franţa anului 1780 şi Rusia anului 1900. Revoluţionarii conştienţi şi hotărîţi, care în primul caz au fost reprezentanţii burgheziei, clasa revoluţionară din acea epocă, iar în al doilea caz reprezentanţii clasei revoluţionare de astăzi, proletariatul, au fost extrem de slabi numericeşte. Ei erau puţini la număr, reprezentînd maximum 1/10 000 sau chiar 1/100 000 din clasa lor. După cîţiva ani însă, aceşti oameni puţini la număr, această minoritate atît de infimă a dus după sine masele, milioane şi zeci de milioane de oameni. De ce? Pentru că ea reprezenta într-adevăr interesele maselor, pentru că ea credea în revoluţia iminentă şi era gata s-o servească cu devotament.

Sîntem slabi numericeşte? Dar de cînd revoluţionarii îşi stabilesc politica în funcţie de faptul dacă sînt în majoritate sau în minoritate? Cînd în noiembrie 1914 partidul nostru a declarat că este necesară o ruptură cu oportuniştii * şi că ruptura va fi singurul răspuns just şi

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a II-a, p. 13—22. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

demn la trădarea săvîrşită de ei în august 1914, această declaraţie li s-a părut multora o sminteală sectaristă a unor oameni care s-au rupt definitiv de viaţă şi de realitate. De atunci au trecut doi ani şi priviţi ce se petrece. În Anglia, sciziunea este un fapt împlinit: social-şovinistul Hyndman a trebuit să părăsească partidul. În Germania, ea se produce în văzul tuturor. Organizaţiile din Berlin, Bremen şi Stuttgart au avut chiar cinstea de a fi excluse din partid... din partidul lacheilor kaiserului, al diverşilor domni Renaudel, Sembat, Thomas, Guesde & Co. germani. Care-i situaţia în Franţa? Pe de o parte, partidul acestor domni declară că rămîne adept al „apărării patriei"; pe de altă parte, zimmerwaldienii declară în broşura lor „Socialiştii de la Zimmerwald şi războiul" că „apărarea patriei" nu este o lozincă socialistă. Asta nu înseamnă sciziune?

Şi cum ar putea activa solidar în cadrul aceluiaşi partid oameni care, după doi ani de la izbucnirea acestei uriaşe crize mondiale, dau răspunsuri diametral opuse la cea mai importantă problemă a tacticii actuale a proletariatului?

Să luăm America, o ţară care mai e şi neutră. Şi acolo a început o sciziune: în timp ce, pe de o parte, Eugen Débs, acest „Bebel american", declară în presa socialistă că nu admite decît un singur fel de război, războiul civil pentru victoria socialismului, şi că ar prefera să se lase împuşcat decît să voteze măcar un cent pentru cheltuielile de război ale Americii (vezi „Appeal to Reason" [112] nr. 1 032 din 11 septembrie 1915), Renaudel-ii şi Sembat-ii americani, pe de altă parte, proclamă „apărarea patriei" şi „pregătirea pentru război". Iar Longuet-ii şi Pressemanne-ii americani — sărmanii de ei! — se străduiesc să împace pe social-şovinişti cu internaţionaliştii revoluţionari.

Există de pe acum două Internaţionale. Una a lui Sembat-Südekum-Hyndman-Plehanov & Co. şi a doua a lui K. Liebknecht, Maclean (profesor scoţian condamnat de burghezia engleză la muncă silnică pentru că a sprijinit lupta de clasă a muncitorilor), Höglund (deputat suedez condamnat la muncă silnică pentru agitaţie revoluţionară împotriva războiului, unul dintre cei care la

www.dacoromanica.ro

Zimmerwald au întemeiat „stînga zimmerwaldiană"), a celor cinci deputaţi din Duma de stat condamnaţi la deportare pe viaţă în Siberia pentru agitaţie împotriva războiului etc. Există, pe de o parte, Internaţionala celor *care ajută guvernelor lor să ducă războiul imperialist,* iar de altă parte Internaţionala celor *care duc lupta revoluţionară împotriva acestui război.* Şi nici o elocvenţă a flecarilor din parlament, nici o „diplomaţie" a „oamenilor de stat" ai socialismului nu vor reuşi să unească aceste două Internaţionale. Internaţionala a II-a şi-a trăit traiul. Internaţionala a III-a a şi luat naştere. Şi dacă ea n-a primit încă binecuvîntarea marilor sacerdoţi şi papi ai Internaţionalei a II-a, ci, dimpotrivă, este afurisită de ei (vezi cuvîntările lui Vandervelde şi Stauning), asta n-o împiedică totuşi să capete din zi în zi forţe noi. Internaţionala a III-a va da proletariatului posibilitatea să scape de oportunişti şi tot ea va duce masele la victorie în revoluţia socială care se maturizează şi se apropie.

În încheiere trebuie să spun cîteva cuvinte cu privire la polemica personală a lui Souvarine. El cere (socialiştilor care se află în Elveţia) să modereze critica personală îndreptată împotriva lui Bernstein, Kautsky, Longuet etc. ...În ce mă priveşte, trebuie să declar că nu pot fi de acord cu această cerere. Înainte de toate trebuie să-i spun lui Souvarine că eu combat pe „centrişti" făcîndu-le nu o critică personală, ci o critică politică. Influenţa d-lor Südekumi, Plehanovi etc. asupra maselor nu mai poate fi recîştigată: autoritatea lor a fost compromisă într-atît, încît pretutindeni ei trebuie să fie apăraţi de poliţie. Dar prin propaganda lor în favoarea „unităţii" şi a „apărării patriei", prin tendinţa lor de conciliere, prin sforţările lor de a camufla cu ajutorul vorbelor divergenţele cele mai profunde, „centriştii" aduc mişcării muncitoreşti prejudicii imense, făcînd să întîrzie falimentul definitiv al autorităţii morale a social-şoviniştilor, menţinînd influenţa lor asupra maselor, reanimînd cadavrul oportuniştilor Internaţionalei a II-a. Din toate aceste motive eu consider că lupta împotriva lui Kautsky şi a celorlalţi reprezentanţi ai „centrului" constituie pentru mine o îndatorire socialistă.

www.dacoromanica.ro

Printre alţii, Souvarine „se adresează lui Guilbeaux, lui Lenin, tuturor celor care se bucură de privilegiul de a se afla «în afara încăierării», privilegiu care îţi permite adeseori să judeci lucid oamenii şi problemele socialismului, dar care prezintă, poate, şi unele inconveniente".

Iată o aluzie transparentă. La Zimmerwald, Ledebour a exprimat această idee fără ocol, învinuindu-ne pe noi, „zimmerwaldienii de stînga", că adresăm de peste graniţă maselor lozinci revoluţionare. Repet cetăţeanului Souvarine acelaşi lucru pe care l-am spus lui Ledebour la Zimmerwald. Au trecut 29 de ani de cînd am fost arestat în Rusia. În toţi aceşti ani nu am încetat să lansez în mase lozinci revoluţionare. Am făcut-o din închisoarea unde mă aflam, din Siberia, iar mai tîrziu de peste graniţă. Şi nu de puţine ori am întîlnit în presa revoluţionară aceleaşi „aluzii" ca şi în discursurile procurorilor ţarişti, prin care mi se aduc învinuiri că nu sînt destul de cinstit, pentru că, trăind în străinătate, adresez maselor din Rusia lozinci revoluţionare. Venite din partea procurorilor ţarişti, asemenea „aluzii" nu vor mira pe nimeni. Mărturisesc însă că mă aşteptam la alte argumente din partea lui Ledebour. Ledebour a uitat, probabil, că Marx şi Engels, scriind în 1847 celebrul lor „Manifest Comunist", au adresat tot de peste graniţă muncitorilor germani lozinci revoluţionare! Adesea lupta revoluţionară este imposibilă fără emigrarea revoluţionarilor. Franţa a făcut de nenumărate ori această experienţă. Cetăţeanul Souvarine ar fi făcut mai bine să nu urmeze exemplul prost al lui Ledebour şi... al procurorilor ţarişti.

Souvarine mai spune că „Lenin înfierează pur şi simplu ca pe un şovinist pe Troţki, pe care noi (minoritatea franceză) îl considerăm ca fiind unul dintre elementele cele mai extremiste ale extremei stîngi a Internaţionalei. Trebuie să se recunoască că aici se exagerează".

Da, firește că „aici se exagerează", dar asta n-o fac eu, ci Souvarine. Căci eu nu am înfierat niciodată poziţia lui Troţki ca pe o poziţie şovinistă. Ceea ce i-am reproşat realmente lui Troţki este faptul că el reprezenta foarte adesea în Rusia politica „centrului". Iată faptele. Sciziunea în P.M.S.D.R. există formal din ianuarie 1912 [113].

www.dacoromanica.ro

Partidul nostru (care este grupat în jurul C.C.) acuză de oportunism celălalt grup, Comitetul de organizare, ai cărui conducători marcanți sînt Martov și Akselrod. Troțki făcea parte din partidul lui Martov, pe care l-a părăsit abia în 1914. Între timp se declară războiul. Fracțiunea din Dumă care se situează pe pozițiile noastre, fracțiune formată din cinci membri (Muranov, Petrovski, Șagov, Badaev, Samoilov), este deportată în Siberia. Muncitorii noștri din Petrograd votează *împotriva* participării la comitetele pentru industria de război (cea mai importantă problemă practică pentru noi ; în Rusia ea este o problemă tot atît de importantă ca și problema participării la guvern în Franța). Pe de altă parte, cei mai cunoscuți și mai influenți publiciști ai Comitetului de organizare — Potresov, Zasulici, Levițki și alții — se pronunță pentru „apărarea patriei" și participarea la comitetele pentru industria de război. Martov și Akselrod protestează și se pronunță împotriva participării la aceste comitete, dar nu rup legăturile cu partidul lor, din care o fracțiune, devenită șovinistă, acceptă să participe. De aceea i-am și reproșat lui Martov la Kiental faptul că el voia să reprezinte Comitetul de organizare în întregime, în timp ce în realitate nu era în măsură să reprezinte decît o fracțiune a acestui curent. Reprezentanța acestui partid în Dumă (Ciheidze, Skobelev etc.) s-a împărțit în două. O parte dintre acești deputați sînt pentru „apărarea patriei", cealaltă parte — contra. Cu toții sînt pentru participarea la comitetele pentru industria de război și folosesc formula echivocă a necesității „salvării patriei", ceea ce în esență nu este decît lozinca „apărării patriei" a lui Südekum și Renaudel, exprimată doar cu alte cuvinte. Mai mult decît atît, ei nu protestează de loc împotriva poziției lui Potresov (care în realitate este identică cu poziția lui Plehanov ; Martov a protestat public împotriva lui Potresov și a refuzat să colaboreze la revista acestuia pentru că Potresov a invitat pe Plehanov să colaboreze la ea).

Dar Troțki ? După ce a ieșit din partidul lui Martov, el continuă să ne reproșeze că sîntem scizioniști. El se deplasează tot mai spre stînga și propune chiar o ruptură cu conducătorii social-șoviniștilor ruși, dar nu ne declară

www.dacoromanica.ro

categoric dacă vrea unitate cu fracţiunea Ciheidze sau sciziune. Or, asta este tocmai una dintre problemele cele mai importante. Într-adevăr, dacă mîine se va încheia pacea, poimîine vom avea noi alegeri pentru Dumă. Astfel, vom avea de rezolvat problema imediată dacă mergem alături de Ciheidze sau împotriva lui. Noi sîntem împotriva acestei alianţe. Martov este pentru. Dar Troţki ? Nu se ştie. În cele 500 de numere ale ziarului rusesc „Naşe Slovo", care apare la Paris şi la care Troţki este redactor, nu s-a scris un cuvînt categoric în acest sens. Iată de ce sîntem noi în divergenţă cu Troţki.

Dar nu este vorba numai despre noi. La Zimmerwald, Troţki nu a vrut să se alăture „stîngii zimmerwaldiene". El, împreună cu tov. H. Roland-Holst, reprezentau „centrul". Şi iată ce scrie acum tov. Roland-Holst în ziarul olandez socialist „Tribuna" [114] (nr. 159 din 23 august 1916) : „Cei care, asemenea lui Troţki şi grupului lui, vor să desfăşoare o luptă revoluţionară împotriva imperialismului trebuie să lichideze urmările divergenţelor dintre emigranţi, care au în mare măsură un caracter personal şi care dezmembrează extrema stîngă, şi să se alăture leniniştilor. Un «centru revoluţionar» nu este posibil".

Îmi cer iertare pentru faptul că am vorbit atît de mult despre relaţiile noastre cu Troţki şi Martov, dar sînt obligat să procedez astfel pentru că presa franceză socialistă, deşi vorbeşte despre ele destul de des, oferă cititorilor informaţii foarte inexacte. Este necesar ca tovarăşii francezi să fie mai bine informaţi în privinţa faptelor legate de mişcarea social-democrată din Rusia.

Lenin

Scris în a doua jumătate a lunii decembrie 1916

Publicat pentru prima oară, cu prescurtări, la 27 ianuarie 1918, în ziarul „La Vérité" nr. 48

Publicat pentru prima oară integral în limba rusă în 1929, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 7

Se tipăreşte după şpalt
Tradus din limba franceză

www.dacoromanica.ro

CIORNĂ DE PROIECT AL TEZELOR ADRESEI CĂTRE COMISIA SOCIALISTĂ INTERNAŢIONALĂ ŞI CĂTRE TOATE PARTIDELE SOCIALISTE [115]

1. Cotitura care s-a produs în politica mondială — de la războiul imperialist la declaraţiile făţişe făcute de un şir de guverne burgheze în favoarea unei păci imperialiste — coincide acum cu o cotitură în dezvoltarea socialismului mondial.

2. Prima cotitură determină un potop de fraze pacifiste, mieroase şi sentimentale, de promisiuni şi făgăduieli cu ajutorul cărora burghezia şi guvernele imperialiste caută să prostească popoarele, aducîndu-le „în mod paşnic" în situaţia de a plăti docil pentru războiul de jaf, să dezarmeze în mod paşnic milioanele de proletari, să camufleze cu ajutorul unor jumătăţi de concesii tranzacţiile dinainte pregătite privind împărţirea coloniilor şi sugrumarea financiară (dacă este cazul şi politică) a naţiunilor slabe, tranzacţii care constituie conţinutul viitoarei păci imperialiste şi continuarea directă a tratatelor secrete de jaf care există în prezent şi care au fost încheiate mai ales în timpul războiului între *toate* puterile *celor* două coaliţii imperialiste beligerante.

3*. A doua cotitură constă în „concilierea" curentului social-şoviniştilor, care au trădat socialismul şi au trecut de partea naţionalismului burghez sau a imperialismului, *cu aripa dreaptă a zimmerwaldienilor*, reprezentată de Kautsky & Co. în Germania, Turati & Co. în Italia, Longuet-Pressemanne-Merrheim în Franţa etc. Unindu-se pe

* Se va contopi cu § 4.

www.dacoromanica.ro

baza unor fraze pacifiste lipsite de conţinut, care nu spun nimic, care nu obligă la nimic, *care în realitate disimulează* politica imperialistă şi pacea imperialistă, *prezentîndu-le în culori trandafirii* în loc să le demaşte, aceste două curente fac un pas hotărît spre cea mai neruşinată înşelare a muncitorilor, spre consolidarea dominaţiei politicii muncitoreşti burgheze, disimulată prin fraze socialiste, în mişcarea muncitorească, a dominaţiei acelor conducători şi a acelor pături privilegiate ale clasei muncitoare care au ajutat guvernelor şi burgheziei să ducă războiul imperialist de jaf, numind aceasta „apărarea patriei".

4. Politica social-pacifistă sau politica frazeologiei social-pacifiste, care predomină acum în partidele socialiste din principalele ţări ale Europei (vezi cele cinci articole pacifiste publicate de Kautsky în presa social-democrată germană şi declaraţia publicată concomitent de conducătorii social-imperialismului „Volksstimme" din Chemnitz, în care aceştia se arată gata la realizarea păcii şi unităţii cu kautskiştii pe baza unei frazeologii pacifiste ; manifestul pacifist al opoziţiei kautskiste germane din 7 ianuarie 1917 ; votul longuetiştilor alături de Renaudel & Co. la congresul partidului socialist din Franţa ; votul lui Jouhaux şi Merrheim, precum şi al lui Broutchoux, la Congresul organizaţiei Confederation Générale du Travail * *pentru* nişte rezoluţii care nu conţineau decît o frazeologie pacifistă menită să înşele poporul ; cuvîntarea pacifistă de acelaşi gen rostită de Turati la 17 decembrie 1916 şi susţinerea poziţiei lui de către întregul partid socialist italian), această politică, *oricare* ar fi condiţiile în care s-ar încheia pacea ce se pregăteşte între guvernele actuale, adică *burgheze*, ale *ambelor* coaliţii imperialiste, înseamnă transformarea organizaţiilor socialiste şi sindicale (Jouhaux şi Merrheim) într-o *unealtă* a intrigilor urzite de guverne şi de diplomaţia imperialistă secretă.

5. Eventualele condiţii ale păcii pe care o pregătesc acum guvernele burgheze ale ambelor coaliţii imperialiste sînt determinate în realitate de *schimbările* în raportul de *forţe* pe care le-a adus şi le poate aduce războiul. În linii

* Confederaţia Generală a Muncii. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

generale, aceste schimbări sînt următoarele: (a) pînă în momentul de față, coaliția imperialistă germană s-a dovedit a fi mult mai puternică decît rivala ei, iar teritoriile ocupate de armatele germane și de aliații lor constituie în mîinile acestora o *garanție* pentru noua împărțire imperialistă a lumii (a coloniilor, a țărilor slab dezvoltate, a sferelor de influență a capitalului financiar etc.), pe care pacea nu va face decît s-o consfințească formal; (b) coaliția imperialistă engleză speră să-și îmbunătățească situația militară în primăvară; dar (c) epuizarea provocată de război și, *mai ales,* faptul că oligarhia financiară cu greu ar putea jefui popoarele *și* mai mult decît le-a jefuit prin uriașele „profituri de război" determină, în legătură cu teama de revoluția proletară, tendințele unor cercuri burgheze de a pune cît mai repede capăt războiului printr-o tranzacție între cele două grupuri de tîlhari imperialiști; (d) în politica mondială se constată o cotitură de la coaliția anglo-rusă împotriva Germaniei la o coaliție (avînd un caracter tot atît de imperialist) germano-rusă împotriva Angliei, coaliție bazată pe faptul că țarismul nu este în stare să cucerească Constantinopolul, care îi fusese făgăduit în tratatele secrete încheiate cu Franța, Anglia, Italia etc., și caută ca, prin împărțirea Galiției, Armeniei și, poate, și a Romîniei etc., precum și printr-o alianță cu Germania împotriva Angliei în scopul jefuirii Asiei, să se despăgubească de pierderile suferite; (e) o altă cotitură importantă în politica mondială constă în îmbogățirea fabuloasă pe seama Europei a capitalului financiar al Statelor Unite ale Americii, care și-a sporit în ultimul timp înarmările (ca și imperialismul japonez, deși acesta este mult mai slab) în proporții nemaipomenite și care este foarte bucuros să poată abate atenția muncitorilor din „propria" sa țară de la aceste înarmări printr-o frazeologie pacifistă ieftină *cu privire la... Europa!*

6. Burghezia, temîndu-se de revoluția proletară, se vede nevoită să încerce în fel și chip să camufleze și să prezinte în culori trandafirii această situație politică obiectivă, această realitate imperialistă, să abată atenția muncitorilor, să-i prostească, iar în acest scop cel mai bun mijloc îl consti-

www.dacoromanica.ro

tuie frazele despre o pace „democratică", despre libertatea popoarelor mici „în general", despre „limitarea înarmărilor" etc., obişnuitele fraze făţarnice şi care nu obligă la nimic ale diplomaţiei deprinse cu minciuna. Burgheziei imperialiste îi este cu atît mai uşor să înşele popoarele, cu cît, atunci cînd vorbeşte, de pildă, despre o „pace fără anexiuni", *orice* burghezie are în vedere anexiunile *rivalului* ei şi „trece cu modestie sub tăcere" anexiunile *deja* făcute de *ea*. Germanii „uită" că *în realitate* nu numai Constantinopolul, Belgradul, Bucureştiul, Bruxelles-ul sînt anexiuni ale lor, ci şi Alsacia-Lorena, o parte din Schleswig, Polonia prusiană etc. Ţarismul şi lacheii lui, burghezii imperialişti din Rusia (inclusiv Plehanov şi Potresov & Co., adică majoritatea partidului Comitetului de organizare din Rusia), „uită" că nu numai Erzerumul şi o parte din Galiţia sînt anexiuni ale Rusiei, ci şi Finlanda, Ucraina etc. Burghezii francezi „uită" că împreună cu englezii au acaparat coloniile Germaniei. Burghezii italieni „uită" că jefuiesc Tripolitania, Dalmaţia, Albania etc. etc.

7. Aceasta fiind situaţia obiectivă, sarcina evidentă şi indiscutabilă a oricărei politici socialiste sincere, a oricărei politici proletare cinstite (ca să nu mai vorbim de o politică conştient-marxistă) este în primul rînd şi înainte de toate *demascarea* consecventă, sistematică, curajoasă şi fără rezerve a *făţărniciei pacifiste şi democratice a guvernului din propria sa ţară* şi *a burgheziei ei din propria ţară*. Fără aceasta, toate frazele despre socialism, sindicalism, internaţionalism nu sînt altceva decît o înşelare a poporului, deoarece demascarea anexiunilor rivalilor lor imperialişti (indiferent dacă acestora li se spune direct pe nume sau se subînţeleg în mod tacit, folosindu-se fraze îndreptate împotriva anexiunilor „în general" şi alte asemenea procedee „diplomatice" de a ascunde ceea ce gîndesc) reprezintă interesul direct şi gheşeftul direct al *tuturor* ziariştilor venali, al tuturor imperialiştilor, inclusiv al celor deghizaţi în socialişti, de teapa lui Scheidemann & Co., Sembat & Co., Plehanov & Co. etc.

www.dacoromanica.ro

8. Această datorie directă a lor n-au înţeles-o de loc Turati & Co., Kautsky & Co., Longuet şi Merrheim & Co., care reprezintă un întreg curent în cadrul socialismului internaţional şi care *în realitate, în mod obiectiv*, oricare ar fi virtuoasele lor intenţii, nu fac fiecare decît să ajute burghezia imperialistă din „propria" lor ţară *să amăgească* popoarele, *să prezinte în culori trandafirii* scopurile imperialiste ale burgheziei. Aceşti social-pacifişti, adică socialişti în vorbă şi promotori ai făţărniciei burghezo-pacifiste în fapt, joacă în prezent absolut acelaşi rol pe care l-au jucat de-a lungul veacurilor popii creştini, care, cu ajutorul frazelor despre iubirea faţă de aproape şi despre poruncile lui Hristos, prezentau în culori trandafirii politica claselor asupritoare, a proprietarilor de sclavi, a feudalilor, a capitaliştilor, pentru *a împăca* clasele asuprite cu dominaţia acestora.

9. O politică care să nu înşele pe muncitori, ci să le deschidă ochii trebuie să constea din următoarele:

(a) Tocmai acum, cînd problema păcii este la ordinea zilei, socialiştii din fiecare ţară trebuie să demaşte neapărat cu mai multă energie decît de obicei guvernul din *propria* lor ţară şi burghezia din *propria* lor ţară; să demaşte tratatele secrete pe care *acestea* le-au încheiat şi le încheie cu aliaţii *lor* imperialişti cu privire la împărţirea coloniilor, la împărţirea sferelor de influenţă, la întreprinderile financiare comune în alte ţări, la acapararea de acţiuni, la monopoluri, concesiuni etc.

Căci aceasta şi *numai* aceasta este *baza*, esenţa reală, autentică şi nu falsă a păcii imperialiste care se pregăteşte, tot restul fiind o înşelare a poporului. Pentru o pace democratică, fără anexiuni etc. nu este cel ce se jură pe toţi sfinţii repetînd aceste cuvinte, ci cel ce *în fapt* demască *tocmai* burghezia din *propria* sa ţară, burghezie care prin *faptele* ei calcă în picioare măreţele principii ale adevăratului socialism şi ale adevăratei democraţii.

Căci orice parlamentar, redactor, secretar de sindicat muncitoresc, ziarist, militant pe tărîmul social *poate întotdeauna* să adune materialul — tăinuit de guvern şi de oamenii de finanţe — care conţine *adevărul* despre esenţa

www.dacoromanica.ro

reală a tranzacţiilor imperialiste, iar socialiştii care *nu*-şi *îndeplinesc* această datorie *trădează* socialismul. Nu încape îndoială că în acest moment *nici un* guvern nu va permite să se publice în mod liber materiale care demască adevărata lui politică, tratatele sale, tranzacţiile financiare etc. Acesta nu este un argument care pledează pentru renunţarea la demascare. Acesta este un argument care pledează pentru necesitatea de a se trece de la supunerea slugarnică faţă de cenzură la editarea unor publicaţii libere, adică nesupuse la cenzură, adică ilegale.

Căci un socialist din *altă* ţară nu poate demasca guvernul şi burghezia statului care se află în război cu naţiunea „sa" nu numai pentru că nu cunoaşte limba, istoria, particularităţile poporului etc., ci şi pentru că o *asemenea* demascare constituie o intrigă *imperialistă* şi nu o datorie *internaţionalistă*.

Internaţionalist este nu cel ce se jură pe toţi sfinţii că este internaţionalist, ci numai cel ce într-adevăr luptă în mod internaţionalist împotriva burgheziei din *propria* sa ţară, împotriva social-şoviniştilor din *propria* sa ţară, împotriva kautskiştilor din *propria* sa ţară.

(b) În munca de agitaţie pe care o desfăşoară socialiştii din fiecare ţară trebuie să sublinieze acum mai mult decît orice necesitatea de a manifesta o totală neîncredere nu numai faţă de orice frazeologie politică a guvernului din *propria* lor ţară, ci şi faţă de orice frazeologie politică a social-şoviniştilor din *propria* lor ţară, căci *în fapt* aceştia se află în slujba guvernului.

(c) Socialiştii din fiecare ţară trebuie să explice maselor mai mult decît orice adevărul de netăgăduit că o pace cu adevărat trainică, cu adevărat democratică (fără anexiuni etc.) poate fi încheiată acum *numai* cu condiţia ca acest lucru să fie făcut *nu* de guvernele actuale şi în general *nu* de guverne burgheze, ci de guverne proletare, care să fi răsturnat puterea burgheziei şi să fi trecut la exproprierea ei.

Războiul a dovedit în mod cît se poate de pregnant şi totodată în mod practic adevărul pe care înainte de război îl repetau toţi conducătorii socialismului, trecuţi acum de partea burgheziei, şi anume că societatea capita-

www.dacoromanica.ro

listă contemporană, îndeosebi * în ţările înaintate, este pe deplin coaptă pentru a trece la socialism. Dacă Germania, de pildă, pentru a obţine o încordare a forţelor poporului în vederea războiului de jaf, a trebuit să dirijeze întreaga viaţă economică a unui popor de 66 000 000 de oameni *dintr-o singură instituţie centrală* în interesul unei sute sau două de magnaţi financiari sau de nobili, al monarhiei & Co., atunci masele neavute pot realiza foarte bine *acest lucru*, în interesul a $^{9}/_{10}$ din populaţie, cu condiţia ca lupta lor să fie condusă de muncitorii conştienţi, eliberaţi de sub influenţa social-imperialiştilor şi social-pacifiştilor.

Întreaga agitaţie pentru socialism trebuie să fie transformată dintr-o agitaţie abstractă şi generală într-una concretă şi nemijlocit practică : expropriind băncile, sprijinindu-vă pe mase şi în interesul lor, faceţi *acelaşi lucru* pe care îl face *WUMBA* ** în Germania !

(d) Socialiştii din fiecare ţară trebuie să explice maselor adevărul incontestabil că, dacă e să considerăm ca serioase, sincere şi cinstite cuvintele despre „o pace democratică" şi nu să le folosim ca pe o mincinoasă frază *creştină* care camuflează pacea *imperialistă*, muncitorii *numai* printr-un singur mijloc ar putea să înfăptuiască *acum* într-adevăr o asemenea pace, şi anume *întorcînd armele împotriva guvernului din propria lor ţară* (adică dînd ascultare sfatului lui Karl Liebknecht, condamnat pentru aceasta la muncă silnică, care a exprimat prin alte cuvinte ceea ce partidul nostru a numit în manifestul său din 1 noiembrie 1914 transformarea războiului imperialist într-un război civil al proletariatului împotriva burgheziei pentru socialism ***).

Atunci cînd manifestul din 24 noiembrie 1912 de la Basel, care a fost semnat *de toate* partidele socialiste şi care se referea *tocmai la războiul* ce a şi izbucnit, ameninţa guvernele cu *„revoluţia proletară"* tocmai în legătură cu

* În manuscris, deasupra cuvintelor „îndeosebi" sînt scrise cuvintele : „cel puţin". — *Nota red.*

** Waffen und Munitionbeschaffungsamt — Departamentul aprovizionării cu armament şi muniţii. — *Nota trad.*

*** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a II-a, p. 13—22. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

războiul iminent, atunci cînd se referea la Comuna din Paris el spunea adevărul, adevăr de care astăzi se leapădă în mod laş trădătorii socialismului. Căci dacă în 1871 muncitorii parizieni au putut să folosească excelentul armament pe care li l-a pus în mînă Napoleon al III-lea în scopurile sale cezariste pentru a face o încercare eroică şi admirată de socialiştii din întreaga lume, încercarea de a răsturna burghezia şi de a cuceri puterea pentru a înfăptui socialismul, o asemenea încercare este de o mie de ori mai realizabilă, mai posibilă şi cu mai mulţi sorţi de izbîndă în prezent, cînd un număr mult mai mare de muncitori mai organizaţi, mai conştienţi din cîteva ţări au la dispoziţie un armament mult mai bun şi cînd masele sînt din zi în zi mai luminate şi mai revoluţionare ca urmare a modului cum se desfăşoară războiul. Şi principala piedică care stă astăzi în calea pornirii în toate ţările a unei propagande şi agitaţii sistematice în acest spirit nu este nicidecum „oboseala maselor", pe care o invocă în mod fals Scheidemanii plus Kautsky etc.; „masele" nu au obosit încă să tragă cu arma, şi chiar şi la primăvară mase largi de oameni vor mai trage dacă duşmanii lor de clasă nu vor cădea la învoială în ceea ce priveşte împărţirea Turciei, Romîniei, Armeniei, Africii etc.; principala piedică este însă *încrederea* pe care o are o parte a muncitorilor conştienţi în social-imperialişti şi social-pacifişti, iar sarcina principală ce se impune acum este de a acţiona astfel încît muncitorii să-şi piardă încrederea în aceste curente, în aceste *idei,* în aceste feluri de *politică.*

În ce măsură este realizabilă o astfel de încercare din punctul de vedere al *stării de spirit* a celor mai largi mase, aceasta o poate *dovedi* numai începerea în modul cel mai hotărît, mai general şi mai energic a unei asemenea agitaţii şi propagande, sprijinirea cea mai sinceră şi mai plină de abnegaţie a tuturor manifestărilor revoluţionare ale furiei crescînde a maselor, sprijinirea grevelor şi demonstraţiilor care silesc pe reprezentanţii burgheziei din Rusia să recunoască fără ocol că revoluţia se apropie şi care l-au silit pe Helfferich să spună în Reichstag: „Mai bine să-i ţinem în închisoare pe social-democraţii de stînga decît

www.dacoromanica.ro

să vedem cadavre în piaţa Potsdam", adică să recunoască că agitaţia celor de stînga *are* o bază în mase.

În orice caz, alternativa pe care socialiştii trebuie s-o pună în mod clar în faţa maselor este : ori să continue să se măcelărească unii pe alţii de dragul profiturilor capitaliştilor, să îndure scumpete, foamete, jugul datoriilor de miliarde şi comedia *armistiţiului* imperialist, disimulat prin promisiuni de măsuri democratice şi de reforme, ori insurecţia împotriva burgheziei.

Pentru un partid revoluţionar care în faţa lumii întregi a ameninţat deschis guvernele cu „revoluţia proletară" în cazul cînd va izbucni tocmai un *asemenea* război cum este cel ce are loc în prezent, ar însemna o sinucidere morală dacă nu ar da muncitorilor şi maselor sfatul să-şi îndrepte toate gîndurile şi eforturile spre o insurecţie într-un moment cînd masele sînt perfect înarmate, excelent instruite din punct de vedere militar şi profund conştiente de absurditatea, de caracterul criminal al măcelului imperialist la care au contribuit pînă acum.

(e) Socialiştii trebuie să pună în centrul activităţii lor lupta împotriva reformismului, care întotdeauna a pervertit mişcarea muncitorească revoluţionară prin introducerea ideilor burgheze şi care a luat acum o formă întrucîtva deosebită. Şi anume : reformismul „se sprijină" pe reformele pe care va trebui să le efectueze burghezia după război ! el pune problema în aşa fel ca şi cum prin propovăduirea, propagarea, pregătirea revoluţiei socialiste a proletariatului noi „scăpăm din vedere" „elementul practic", „pierdem" şansa de a obţine reforme.

Acest mod de a pune problema, propriu atît socialşoviniştilor, cît şi adepţilor lui Kautsky, care a fost în stare să califice drept „aventură" demonstraţiile de stradă, este cu totul neştiinţific, fals, este o minciună burgheză.

În timpul războiului, capitalismul mondial a făcut un pas înainte nu numai spre concentrare în general, dar şi spre trecerea de la monopoluri în general la *capitalismul de stat* în proporţii şi mai mari decît pînă atunci. Reformele economice în această direcţie sînt inevitabile.

În domeniul politic, războiul imperialist a arătat că tocmai din punctul de vedere al imperialiştilor este *une-*

www.dacoromanica.ro

ori mult mai avantajos să ai ca aliat o naţiune mică, independentă din punct de vedere politic şi dependentă din punct de vedere financiar, decît să te expui la riscul unor „incidente" irlandeze sau cehe (adică răscoale sau trecerea unor regimente întregi de partea inamicului) în timpul războiului. De aceea este foarte posibil ca, paralel cu politica de sugrumare directă a naţiunilor mici, politică la care imperialismul nu va putea niciodată să renunţe cu desăvîrşire, el să adopte în unele cazuri o politică de alianţă „de bunăvoie" (adică determinată numai de sugrumarea financiară) cu noi state naţionale mici sau cu avortoni de state de felul Poloniei.

De aici nu rezultă nicidecum că social-democraţii ar putea „să voteze" pentru aceste „reforme" ale imperialiştilor sau să fie de acord cu ele fără a se trăda pe ei înşişi.

Numai reformiştii burghezi, pe poziţiile cărora au trecut *de fapt* Kautsky, Turati, Merrheim, pun problema astfel : *ori* renunţarea la revoluţie, şi în acest caz reforme, *ori* nici un fel de reforme.

Întreaga experienţă a istoriei mondiale, precum şi experienţa revoluţiei ruse din 1905, ne învaţă că lucrurile stau cu totul altfel : *ori* lupta de clasă revoluţionară, al cărei produs secundar îl reprezintă *întotdeauna* reformele (în cazul unui succes parţial al revoluţiei), *ori* nici un fel de reforme.

Căci *singura* forţă *reală* care impune schimbări este energia revoluţionară a maselor, nu cea care rămîne doar pe hîrtie, aşa cum a fost cazul Internaţionalei a II-a, ci energia care duce la propagandă, agitaţie şi la o organizare revoluţionară multilaterală a maselor de către înseşi partidele care păşesc în fruntea şi nu în coada revoluţiei.

Numai dacă proclamă deschis revoluţia, îndepărtînd din partidele muncitoreşti pe toţi cei care sînt împotriva ei sau pe cei care o admit „în mod sceptic", numai dacă face ca *întreaga* muncă a partidelor să fie pătrunsă de spirit revoluţionar, social-democraţia poate garanta maselor în epocile *„critice"* ale istoriei mondiale, cum este cea pe care o trăim acum, ori succesul deplin al cauzei lor în cazul cînd revoluţia este sprijinită de mase foarte

www.dacoromanica.ro

largi, ori reforme, adică concesii din partea burgheziei, în cazul unui succes parţial al revoluţiei.

Altminteri, dată fiind politica dusă de alde Scheidemann şi Kautsky, nu există *nici un fel* de garanţii că reformele nu vor fi reduse la zero sau că nu vor fi realizate cu asemenea restricţii poliţist-reacţionare încît *vor exclude* pentru proletariat posibilitatea de a se sprijini ulterior pe ele în lupta sa neîncetată pentru revoluţie.

(f) Socialiştii trebuie să pornească cu seriozitate la aplicarea lozincii lui Karl Liebknecht. Simpatia de care se bucură în *mase* acest nume constituie o *garanţie* că munca revoluţionară este posibilă şi plină de perspective. Atitudinea lui Scheidemann & Co., a lui Kautsky & Co. faţă de acest nume este un model de făţărnicie, căci *în vorbe* îi salută pe „Liebknechţii din toate ţările", iar *în fapte* luptă împotriva tacticii lui Liebknecht.

Liebknecht a rupt-o nu numai cu cei de teapa lui Scheidemann (Renaudelii, Plehanovii, Bissolatii), ci şi cu *curentul* lui Kautsky (Longuet, Akselrod, Turati).

Încă în scrisoarea sa din *2 octombrie 1914* către Parteivorstand *, Liebknecht a proclamat:

„Ich habe erklärt, dass die deutsche Partei, nach meiner innersten Ueberzeugung, von der Haut bis zum Mark ***regeneriert*** werden muss, wenn sie das Recht nicht verwirken will, sich sozialdemokratisch zu nennen, wenn sie sich die jetzt gründlich verscherzte Achtung der Welt wiedererwerben will" („Klassenkampf gegen den Krieg! Material zum «Fall Liebknecht»". Seite 22). (Geheim gedruckt in Deutschland: „Als Manuskript gedruckt!") **.

Toate partidele trebuie să adopte această lozincă a lui Liebknecht, şi ar fi, desigur, ridicol să credem că ea ar putea fi realizată fără a exclude din partid pe cei de teapa lui Scheidemann, Legien, Renaudel, Sembat, Plehanov, Vandervelde & Co. sau fără a rupe cu politica de

* — Conducerea partidului. — *Nota trad.*

** — „Am declarat că, potrivit profundei mele convingeri, partidul german trebuie să fie **regenerat** de sus pînă jos dacă nu vrea să-şi piardă dreptul de a se numi social-democrat, dacă vrea să-şi redobîndească în ochii lumii prestigiul ce-i este serios ştirbit în momentul de faţă" („Lupta de clasă împotriva războiului! Materiale referitoare la «Cazul Liebknecht»", p. 22). (Se tipăreşte în mod conspirativ în Germania: „Tipărit ca manuscris!"). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

concesii făcute curentului lui Kautsky, Turati, Longuet, Merrheim.

*
* *

10. De aceea propunem convocarea unei conferinţe a zimmerwaldienilor şi prezentăm acestei conferinţe următoarele propuneri :

(1) Să respingă în mod hotărît, definitiv, ca fiind reformism burghez (pornind de la tezele expuse mai sus), pacifismul socialist de o anumită orientare : al lui Longuet-Merrheim, Kautsky, Turati etc., pacifism care din punct de vedere principial a fost respins încă la Kiental şi trebuie să fie respins şi sub aspectul apărării concrete a lui de către sus-numiţii reprezentanţi ai acestor *curente*.

(2) Să declare şi pe plan organizatoric o ruptură tot atît de hotărîtă cu social-şovinismul.

(3) Să arate clasei muncitoare care sînt sarcinile ei revoluţionare directe şi imediate tocmai în legătură cu faptul că războiul şi minciuna frazelor pacifiste sentimentale ale burgheziei au adus masele la limita răbdării.

(4) Să recunoască şi să condamne deschis ruptura totală cu întregul spirit şi cu toate hotărîrile adoptate la Zimmerwald şi Kiental atît a politicii Partidului socialist italian, ce a păşit tocmai pe calea pacifismului, cît şi a politicii Partidului social-democrat elveţian, care la 4 noiembrie 1916 a votat la Zürich pentru introducerea impozitelor indirecte, care la 7 ianuarie 1917, datorită alianţei dintre „centristul" R. Grimm şi social-patrioţii Greulich, G. Müller & Co., a reuşit să amîne pentru un timp nedefinit congresul special al partidului convocat pentru 11 februarie 1917 în vederea discutării problemei războiului şi care suportă acum în tăcere ultimatumul direct dat de aceiaşi conducători social-patrioţi, ce ameninţă făţiş că-şi vor depune mandatele în cazul cînd partidul va respinge apărarea patriei.

Trista experienţă a Internaţionalei a II-a a arătat cu prisosinţă cît de profund dăunătoare este practica care constă în faptul că hotărîri revoluţionare „generale", formulate în fraze generale, sînt însoţite *în realitate* de o

www.dacoromanica.ro

practică reformistă, că proclamarea internaţionalismului este însoţită de refuzul de a discuta *în comun* în spirit cu adevărat internaţionalist problemele fundamentale ale tacticii fiecărui partid, care este o parte componentă a uniunii internaţionale.

Încă înainte de Conferinţa de la Zimmerwald, precum şi la conferinţă, partidul nostru a socotit că este de datoria lui să aducă la cunoştinţa tovarăşilor că noi condamnăm fără rezerve pacifismul, propovăduirea abstractă a păcii, ca pe o înşelăciune burgheză (rezoluţia partidului nostru a fost difuzată la Conferinţa de la Zimmerwald, în limba germană, în broşura „Socialismul şi războiul" * şi, în limba franceză, într-o foaie volantă care conţinea traducerea rezoluţiilor). *Stînga zimmerwaldiană*, la a cărei constituire am luat parte, s-a organizat separat, tot la Zimmerwald, tocmai pentru a arăta că noi sprijinim Uniunea zimmerwaldiană *în măsura* în care ea luptă împotriva social-şovinismului.

Acum a ieşit în mod definitiv la iveală, după profunda noastră convingere, faptul că majoritatea zimmerwaldiană sau dreapta zimmerwaldiană a cotit-o *definitiv* nu în direcţia luptei împotriva social-şovinismului, ci în direcţia cedării tuturor poziţiilor, în direcţia contopirii cu acesta pe platforma unor fraze pacifiste lipsite de conţinut. Şi considerăm de datoria noastră să declarăm deschis că, în aceste condiţii, a întreţine iluzii în privinţa unităţii Zimmerwaldului şi a luptei acestuia pentru Internaţionala a III-a aduce uriaşe prejudicii mişcării muncitoreşti. Noi declarăm, nu ca o „ameninţare", nu ca un „ultimatum", ci aducem deschis la cunoştinţă hotărîrea noastră de a înceta, în cazul cînd această situaţie nu se va schimba, de a ne mai considera membri ai Uniunii de la Zimmerwald.

Scris înainte de 25 decembrie 1916 (7 ianuarie 1917)

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris

---

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a II-a, p. 160—166. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE CHARLES NAINE, MEMBRU ÎN COMISIA SOCIALISTĂ INTERNAŢIONALĂ DE LA BERNA

Stimate tovarăşe ! Cuvîntarea pe care domnul consilier naţional Robert Grimm a rostit-o în ziua de 7 ianuarie a.c. la şedinţa conducerii partidului şi în care s-a situat pe aceeaşi poziţie cu toţi social-naţionaliştii şi în mare măsură în fruntea lor, pronunţîndu-se *în favoarea* rezoluţiei de amînare a congresului partidului, umple cupa răbdării şi-l demască definitiv pe d-l consilier naţional R. Grimm.

Preşedintele Comisiei socialiste internaţionale, aleasă la Zimmerwald, preşedintele conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental, reprezentantul care se bucura de cel mai mare „prestigiu" în faţa lumii întregi, al întregii Uniuni zimmerwaldiene, ia poziţie alături de social-patrioţi şi în fruntea lor ca un trădător direct al Zimmerwaldului, face o propunere de zădărnicire a congresului partidului, fixat de mult timp şi în mod special pentru a rezolva — în ţara cea mai liberă şi, din punct de vedere internaţional, cea mai influentă din Europa în virtutea condiţiilor de loc şi de timp — problema apărării patriei în războiul imperialist ! !

Putem noi oare tăcea ? Putem noi oare rămîne calmi în faţa unui fapt care ar compromite pentru totdeauna întreaga mişcare zimmerwaldiană, care ar transforma-o pentru totdeauna într-o comedie dacă d-lui consilier naţional R. Grimm nu i s-ar smulge masca ?

Partidul socialist elveţian este singurul dintre partidele socialiste din Europa care, în mod deschis şi oficial, în cadrul unui congres legal, fără a avea de întîmpinat piedici

www.dacoromanica.ro

din partea cenzurii militare şi a autorităţilor militare, a aderat la Zimmerwald, l-a sprijinit, a dat doi membri pentru Comisia socialistă internaţională, a apărut în faţa lumii întregi ca principalul reprezentant al mişcării zimmerwaldiene, dacă facem abstracţie de partidul italian, care, ca urmare a apăsării exercitate de starea de război, se află în condiţii incomparabil mai grele. Şi iată că în Partidul socialist elveţian, care, la congresul său de la Zürich din 4—5 noiembrie 1916 — după tergiversări provocate, printre altele, de lupta împotriva social-patrioţilor făţişi care abia în toamna anului 1916 s-au rupt de partid şi s-au constituit în Grütli-Verein * —, a hotărît să convoace la Berna, în februarie 1917, un congres special al partidului pentru a rezolva problema războiului şi problema apărării patriei, — în acest partid s-au găsit oameni care au hotărît să împiedice convocarea acestui congres, să-l zădărnicească, să nu dea posibilitate muncitorilor de a discuta şi de a rezolva *ei înşişi*, şi aceasta în timpul războiului, problema atitudinii faţă de militarism şi faţă de apărarea patriei.

Iar în fruntea acestor oameni, a căror politică înseamnă o palmă dată întregii mişcări zimmerwaldiene, se află preşedintele Comisiei socialiste internaţionale!

Nu înseamnă oare aceasta o trădare totală a Zimmerwaldului? Nu înseamnă oare aceasta *batjocorirea* tuturor hotărîrilor adoptate la Zimmerwald?

E de ajuns să arunci o privire fie şi numai asupra unora dintre motivele invocate pentru explicarea oficială a amînării congresului ca să înţelegi întreaga semnificaţie a acestei măsuri.

„Muncitorii, vedeţi dv., nu sînt pregătiţi" încă să rezolve această problemă!

În toate manifestele, în toate rezoluţiile adoptate la conferinţele de la Zimmerwald şi Kiental se afirmă de nenumărate ori că apărarea patriei într-un război imperialist, război dus de două coaliţii imperialiste în scopul acaparării de colonii şi sugrumării naţiunilor slabe, înseamnă o trădare a socialismului, indiferent dacă este vorba de „mari puteri sau de naţiuni mici care deocamdată şi-au

* — Uniunea grütliană — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

păstrat neutralitatea. În zeci de feluri este repetată această idee în toate documentele oficiale de la Zimmerwald şi Kiental. În sute de articole şi note apărute în toate ziarele socialiste din Elveţia, şi în special în „Berner Tagwacht", redactat de d-l consilier naţional R. Grimm, a fost rumegată şi răsrumegată această idee. În declaraţiile de simpatie faţă de K. Liebknecht, Höglund, Maclean etc. s-a subliniat de sute de ori convingerea împărtăşită de toţi zimmerwaldienii că oamenii aceştia au înţeles *just* situaţia şi interesele *masei,* că simpatia *maselor,* adică a majorităţii celor asupriţi şi exploataţi, este de partea *lor,* că proletarii, datorită instinctului lor de clasă, sesizează pretutindeni — şi în „marea" Germanie beligerantă, şi în mica Suedie neutră — adevărul că apărarea patriei într-un război imperialist înseamnă *o trădare a socialismului.*

Iar acum preşedintele Comisiei socialiste internaţionale, aprobat cu entuziasm şi sprijinit cu înflăcărare de toţi reprezentanţii *declaraţi* ai social-patriotismului din rîndurile partidului socialist elveţian, ca H. Greulich, P. Pflüger, Huber, Manz-Schäppi etc. etc., invocă argumentul ipocrit şi mincinos că congresul partidului se amînă pentru că „muncitorii nu sînt pregătiţi".

Aceasta este o ipocrizie şi o minciună revoltătoare în sensul propriu al cuvîntului. Toată lumea ştie — şi ziarul „*Grütlianer*" [116] publică deschis acest adevăr amar — că congresul este amînat pentru că sus-numiţii social-patrioţi *se tem* de muncitori, *se tem* că muncitorii vor adopta o hotărîre împotriva apărării patriei, *ameninţă* că-şi vor depune mandatele de deputaţi în National-Rath dacă va fi adoptată o hotărîre în sensul de respingere a apărării patriei. „Conducătorii" social-patriotici ai Partidului socialist elveţian, care şi în momentul de faţă, după doi ani şi jumătate de la izbucnirea războiului, se pronunţă pentru „apărarea patriei", adică pentru *apărarea* burgheziei imperialiste dintr-o coaliţie sau din alta, aceşti conducători au hotărît *să zădărnicească congresul,* să nesocotească voinţa muncitorilor socialişti din Elveţia, să nu le permită să discute şi să-şi definească în timpul războiului atitudinea faţă de război, faţă de „apărătorii patriei", adică faţă de lacheii burgheziei imperialiste.

www.dacoromanica.ro

Iată care este adevăratul motiv al amînării congresului, motiv pe care toată lumea îl cunoaşte foarte bine, iată în ce constă trădarea Zimmerwaldului de către preşedintele Comisiei socialiste internaţionale, care a dezertat, trecînd de partea social-patrioţilor din Partidul socialist elveţian *împotriva* muncitorilor conştienţi elveţieni!

Acesta este adevărul amar care a fost exprimat de ziarul social-patriotic făţiş „Grütlianer", un ziar de altfel întotdeauna foarte bine informat asupra intenţiilor şi asupra acţiunilor conducătorilor *grütlieni*, Greulich, Pflüger, Huber, Manz-Schäppi & Co., *în cadrul* partidului socialist, şi care, scria *cu trei zile* înainte de şedinţa din 7 ianuarie 1917 următoarele * :

Un alt motiv „oficial" pentru amînarea congresului : în comisia special aleasă în decembrie sau chiar în noiembrie 1916 pentru redactarea rezoluţiilor cu privire la problema războiului „nu s-a ajuns la unanimitate"!!

Ca şi cum Grimm & Co. nu ştiau dinainte că în partidul socialist elveţian *nu e cu putinţă* unanimitatea într-o asemenea problemă atîta timp cît în rîndurile lui rămîn, fără a trece în partidul grütlian, partid social-patriotic, „conducători" ca Greulich, Pflüger, G. Müller, Huber, Manz-Schäppi, Otto Lang şi alţii, care împărtăşesc *întru totul* punctul de vedere social-patriotic al „Grütli-Verein"-ului şi care, rămînînd în partidul *socialist*, nu fac decît *să-i înşele* pe muncitorii socialişti!

Ca şi cum în vara anului 1916 Grimm & Co. n-au văzut limpede că nu există şi nu poate exista unanimitate în problema apărării patriei, căci în vara anului 1916 au fost publicate tezele *social-patriotice* ale lui Pflüger, G. Müller etc., iar Grimm, bineînţeles, *n-a putut să nu constate* de mii *de ori* în *National-Rath* care sînt concepţiile social-patriotice ale lui Greulich & Co., dacă nu chiar ale majorităţii membrilor fracţiunii social-democrate din National-Rath!

Grimm & Co. vor să-i înşele pe muncitorii socialişti din Elveţia. De aceea, atunci cînd au numit comisia, ei *n-au dat publicităţii* numele membrilor ei. Iar „Grütlianer" a

* În manuscris este lăsat aici loc liber pentru un citat. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

spus *adevărul* publicînd aceste nume şi adăugînd, ca un adevăr de la sine înţeles, un adevăr cunoscut de toată lumea, că *o asemenea* comisie nu poate să ia o hotărîre unanimă !

Pentru a-i înşela pe muncitori, Grimm & Co. *nu* au luat hotărîrea de a publica *imediat* rezoluţiile adoptate de comisie, *ascunzînd* muncitorilor adevărul. Or, rezoluţiile sînt demult gata *şi chiar tipărite în mod confidenţial!!*

Aşa cum era de aşteptat, Huber, Pflüger, Klöti, G. Müller au semnat rezoluţia *care admite* „apărarea patriei", adică justifică *trădarea socialismului* în timpul războiului, al cărui caracter imperialist a fost demascat de o mie de ori ! Nobs, Affolter, Schmid, Naine, Graber au semnat rezoluţia care *respinge* „apărarea patriei".

Priviţi, aşadar, la ce joc neruşinat şi necinstit se pretează Grimm şi social-patrioţii faţă de muncitorii socialişti :

Ei strigă că muncitorii nu sînt pregătiţi, şi aceasta tocmai atunci cînd *înşişi* aceşti conducători *ascund* muncitorilor *rezoluţii gata pregătite* care pun în mod limpede în faţa muncitorilor două categorii de idei, *două* politici de neîmpăcat, politica social-patriotică şi politica zimmerwaldiană ! !

Grimm şi social-patrioţii sînt nişte oameni lipsiţi de scrupule care-i înşală pe muncitori, pentru că, deşi ei au fost aceia care au hotărît să zădărnicească congresul, să nu publice rezoluţiile, să-i împiedice pe muncitori să cumpănească şi să discute deschis ambele politici, tot ei strigă că muncitorii sînt „nepregătiţi" !

Alte argumente „oficiale" pentru a justifica amînarea congresului : trebuie să luptăm împotriva scumpetei, trebuie să desfăşurăm campania electorală etc.

Aceste argumente sînt pur şi simplu o bătaie de joc la adresa muncitorilor. Cine nu ştie că noi, social-democraţii, *nu sîntem* împotriva luptei pentru reforme, dar, spre deosebire de social-patrioţi, spre deosebire de oportunişti şi reformişti, *nu ne limităm* la lupta pentru reforme, ci o *subordonăm* luptei pentru revoluţie ? Cine nu ştie că aceasta este politica care a fost în repetate rînduri

www.dacoromanica.ro

expusă în manifestele de la Zimmerwald şi Kiental ? Noi nu sîntem împotriva alegerilor şi nici împotriva unor reforme care să ducă la atenuarea scumpetei, dar *pe primul plan* noi punem *adevărul* pe care-l declarăm deschis maselor : scumpetea *nu poate* fi lichidată decît prin exproprierea băncilor şi a marilor întreprinderi, adică prin înfăptuirea revoluţiei sociale.

Şi la ce cheamă proletariatul *fiecare* manifest al Uniunii zimmerwaldiene *ca răspuns* la război ? *în legătură* cu războiul ?

La lupta revoluţionară de masă, la întoarcerea armelor împotriva duşmanului din propria ţară (vezi ultimul manifest lansat de Internationale Sozialistische Kommission „An die Arbeiterklasse" * de la sfîrşitul lunii decembrie 1916), adică la întoarcerea armelor împotriva burgheziei din *propria* ţară, a guvernului din *propria* ţară.

Oare de aici nu reiese limpede pentru orice om cît de cît în stare să gîndească că tocmai politica *de renunţare* la apărarea patriei *este legată* de lupta cu adevărat revoluţionară, cu adevărat socialistă împotriva scumpetei ? de folosirea cu adevărat socialistă şi nu burghezo-reformistă a campaniei electorale ?

Oare nu este limpede că tocmai politica social-patriotică, politica de „apărare a patriei" în războiul imperialist, este politica *reformismului*, adică politica luptei burghezo-reformiste *şi nu* a luptei socialiste împotriva scumpetei în timpul campaniei electorale ?

Cum se poate deci *„amîna"* un congres care trebuie să rezolve problema „apărării patriei" (adică să aleagă *între* politica social-patriotică *şi* cea socialistă) „sub pretextul" luptei împotriva scumpetei etc. ? ? Prin acest argument fals, mincinos, Grimm şi social-patriotii vor *să ascundă* muncitorilor adevărul că atît lupta împotriva scumpetei, cît şi cea electorală etc. vor s-o ducă în spirit burghezo-reformist şi nu în spirit zimmerwaldian ?

Vorbind în ziua de 6 august la Zürich în faţa a 115 Arbeitervertrauensleute aus der ganzen Schweiz [117], Grimm a dezvoltat ideea unei lupte burghezo-reformiste, şi numai reformiste, împotriva scumpetei ! Grimm merge

* — Comisia socialistă internaţională „Către clasa muncitoare". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„cu paşi siguri" spre *ţelul său:* apropierea de social-patrioţi *împotriva* muncitorilor socialişti, *împotriva* Zimmerwaldului.

Dar ceea ce este îndeosebi dezgustător este faptul că, pentru a-şi *disimula* trecerea de partea social-patrioţilor, Grimm recurge tot *mai mult* la insulte la adresa social-patrioţilor *neelveţieni.* Aceasta este una dintre rădăcinile cele mai adînci ale trădării săvîrşite de Grimm, unul dintre izvoarele cele mai adînci ale întregii politici de înşelare care a fost scoasă la iveală de declaraţia lui din 7 ianuarie 1917.

Priviţi *„Berner Tagwacht":* cîte vorbe de ocară n-a proferat acest ziar la adresa social-patrioţilor ruşi, francezi, englezi, germani, austrieci, într-un cuvînt la adresa tuturor... în afară de elveţieni! Grimm a mers pînă acolo, încît pe social-patriotul german Ebert, membru în Parteivorstand-ul Partidului social-democrat german, l-a numit „einen Rausschmeisser in einem Bordell" * („Berner Tagwacht" nr. ... din ...).

Viteaz mai e Grimm ăsta, nu-i aşa? Ce cavaler neînfricat! Cu cît curaj îi atacă el de la Berna pe social-patrioţii... de la Berlin! Cu cîtă noblеţe *îi trece sub tăcere* acest cavaler pe social-patrioţii... *de la Berna şi Zürich!*

Dar ce-l deosebeşte pe Ebert de la Berlin de Greulich, Manz-Schäppi, Pflüger de la Zürich? de Gustav Müller, Schneeberger, Dürr de la Berna? *Absolut nimic. Toţi sînt social-patrioţi.* Toţi se situează pe o poziţie principială absolut identică. Toţi propagă în masă idei „grütliene", adică reformiste, naţionaliste, burgheze, şi *nu* idei socialiste.

În vara anului 1916, cînd şi-a scris tezele în problema războiului şi în mod intenţionat le-a expus prolix şi confuz în speranţa de a-i înşela atît pe cei de stînga, cît şi pe cei de dreapta, în speranţa „de a specula" divergenţele dintre unii şi ceilalţi, Grimm şi-a încheiat aceste teze cu următoarea frază:

„Organele partidului şi cele ale sindicatelor trebuie să ajungă la o înţelegere" (tocmai în cazul unei primejdii de război şi al necesităţii unor acţiuni revoluţionare de masă).

* — un „portar de bordel". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Dar cine se află în fruntea sindicatelor din Elveţia? Tocmai Schneeberger şi Dürr, care, fiind amîndoi redactori ai ziarului „Schweizerische Metallarbeiterzeitung" în vara anului 1916, conduceau acest ziar în spirit reacţionar, reformist, social-patriotic, declarau *făţiş* că sînt *pentru* „apărarea patriei" şi se ridicau *făţiş* împotriva *întregii* politici zimmerwaldiene.

Iar în fruntea Partidului socialist elveţian, după cum a vădit o dată mai mult 7 ianuarie 1917, se află social-patrioţii Greulich, Pflüger, Manz-Schäppi, Huber etc. etc.

Aşadar, ce rezultă?

Rezultă că în tezele sale Grimm propunea partidului ca conducerea acţiunilor revoluţionare de masă *împotriva războiului* să fie încredinţată *tocmai* social-patrioţilor, unor oameni de teapa lui Schneeberger, Dürr, Greulich, Pflüger & Co.! Tocmai *adversarilor* unor asemenea acţiuni, tocmai *reformiştilor!!*

Acum, după 7 ianuarie 1917, întreaga „tactică" a lui Grimm a fost demascată pînă la capăt.

El vrea să treacă drept conducător al celor de stînga, preşedinte al Comisiei socialiste internaţionale, reprezentant şi conducător al zimmerwaldienilor, îi înşală pe muncitori prin tot felul de fraze „rrrevoluţionare" prin care *de fapt camufleaza* vechea practică social-patriotică, burghezo-reformistă a partidului.

El se jură pe toţi sfinţii că simpatizează cu K. Liebknecht, Höglund etc., că este adeptul *lor*, că promovează politica *lor*.

Dar K. Liebknecht în Germania, Höglund în mica Suedie neutră *nu* au luptat *împotriva* social-patrioţilor *străini*, *ci* împotriva social-patrioţilor din ţările lor, au combătut pe reformiştii şi pe naţionaliştii de la ei, din Berlin sau Stockholm, şi nu pe cei din alte ţări. Prin faptul că au demascat fără cruţare pe social-patrioţi, şi-au atras din partea Greulichilor, Pflügerilor, Schneebergerilor, Dürrilor *de la Berlin* şi *de la Stockholm* o ură care le face cinste.

Să fie oare atît de greu de înţeles că, atunci cînd şovinistii francezi îl laudă pe germanul Liebknecht şi cei germani pe englezul Maclean, ei procedează ca nişte

www.dacoromanica.ro

şarlatani care prin cuvinte „internaţionaliste" de laudă la adresa internaţionalismului *altora* vor să-şi camufleze *propriul lor* naţionalism ? Să fie oare atît de greu de înţeles că tocmai aşa procedează Grimm cînd îi împroaşcă cu ocări pe social-patrioţii din toate ţările, *în afară* de Elveţia, şi că o face tocmai pentru a-şi disimula trecerea de partea social-patrioţilor elveţieni ?

Social-patriotului Ebert, Grimm îi aruncă cuvinte de ocară, numindu-l „Rausschmeisser in einem Bordell" *pentru că* acesta le-a furat muncitorilor germani ziarul „Vorwärts", pentru că el, deşi face atîta zarvă pe tema sciziunii, *a dat* şi-i dă afară din partid pe cei de stînga.

Dar ce face la el acasă, în Elveţia, Grimm împreună cu lamentabilii eroi ai lamentabilei zile de 7 ianuarie 1917 ?

Grimm n-a furat muncitorilor elveţieni congresul care trebuia să se întrunească special pentru a rezolva problema apărării patriei şi care le fusese făgăduit în mod solemn ? Grimm, deşi face zarvă pe tema sciziunii, nu pregăteşte excluderea zimmerwaldienilor din partid ?

Să nu ne arătăm de o naivitate puerilă şi să privim adevărul drept în faţă !

La adunarea din 7 ianuarie 1917, noii prieteni şi protectori ai lui Grimm, social-patrioţii, au ţipat împreună cu el împotriva sciziunii, învinuind de scizionism îndeosebi organizaţia tineretului, iar unul dintre ei i-a strigat lui Platten, secretar al partidului, că „er sei kein Parteisekretär, er sei Parteiverräter" *.

Poţi oare să taci cînd se spun asemenea lucruri şi cînd „conducătorii" vor să le ascundă partidului ? Se poate oare ca muncitorii socialişti elveţieni să nu fie revoltaţi de folosirea unor asemenea procedee ?

Care este vina uniunii tineretului şi a lui Platten ? Ei n-au altă vină decît aceea de a fi adepţi sinceri ai Zimmerwaldului, zimmerwaldieni sinceri şi nu nişte carierişti. Singura lor vină este de a se fi pronunţat *împotriva* amînării congresului. Iar dacă clevetitorii strigă că împotriva amînării congresului, precum şi, în general, „împotriva maiestăţii sale Grimm", nu se ridică decît adepţii stîngii

* — „nu este secretar al partidului, este un trădător al partidului" — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

zimmerwaldiene ca o fracţiune aparte, nu a dovedit oare 7 ianuarie 1917 că asta nu-i decît o clevetire? Oare dv., tovarăşe Ch. Naine, care n-aţi aderat niciodată, nici direct, nici indirect, nici formal, nici neformal, la stînga zimmerwaldiană, nu v-aţi ridicat împotriva lui Grimm?

Învinuire de scizionism! Aceasta este o învinuire într-adevăr răsuflată pe care o aduc în prezent în toate ţările tocmai social-patrioţii din toate ţările pentru a camufla faptul că *ei* îi dau afară din partid pe Liebknechţi şi Höglunzi.

Scris la 26—27 decembrie 1916 (8—9 ianuarie 1917)

Publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 4

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

CĂTRE MUNCITORII CARE SPRIJINĂ LUPTA ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI ŞI ÎMPOTRIVA SOCIALIŞTILOR CARE AU TRECUT DE PARTEA GUVERNELOR DIN PROPRIA LOR ŢARĂ

Situaţia internaţională devine tot mai clară şi mai ameninţătoare. Caracterul imperialist al războiului a fost cu deosebită pregnanţă scos la iveală în ultimul timp de către ambele coaliţii beligerante. Frazeologia pacifistă, frazeologia despre o pace democratică, o pace fără anexiuni etc., este demascată în toată goliciunea şi falsitatea ei cu atît mai repede, cu cît mai stăruitor recurg la ea guvernele statelor capitaliste, pacifiştii burghezi şi socialiştii. Germania striveşte cîteva naţiuni mici, ţinîndu-le sub un călcîi de fier, iar hotărîrea ei de a nu lăsa să-i scape prada decît dacă primeşte în schimbul unei părţi din ea imense posesiuni coloniale este absolut evidentă şi camuflează, prin făţarnice fraze pacifiste, faptul că e gata să încheie imediat o pace imperialistă.

Anglia şi aliaţii ei ţin tot atît de ferm în mîinile lor coloniile germane acaparate, o parte a Turciei etc. şi numesc continuarea la nesfîrşit a măcelului pentru acapararea Constantinopolului, sugrumarea Galiţiei, împărţirea Austriei, ruinarea Germaniei — luptă pentru o pace „echitabilă".

Adevărul care la începutul războiului constituia convingerea teoretică a unui mic număr de oameni devine evident pînă la palpabil pentru un număr tot mai mare de muncitori conştienţi, şi anume: fără lupta revoluţionară a maselor din fiecare ţară, conduse de proletariat, împotriva guvernelor din ţara lor, fără doborîrea dominaţiei burgheze, fără o revoluţie socialistă, nici vorbă nu poate fi de o luptă serioasă împotriva războiului, de o

www.dacoromanica.ro

luptă pentru lichidarea războaielor şi pentru făurirea unei păci trainice. Şi războiul însuşi, care a adus popoarele la o încordare nemaipomenită a forţelor, conduce omenirea spre această singură ieşire din impas, silind să se facă paşi uriaşi înainte pe drumul capitalismului de stat, arătînd în mod practic cum trebuie şi cum se poate dezvolta, sub conducerea proletariatului revoluţionar, o economie socială planificată, nu în interesul capitaliştilor, ci prin exproprierea lor, în interesul maselor care astăzi sînt decimate de foamete şi de celelalte calamităţi aduse de război.

Cu cît acest adevăr devine mai evident, cu atît se vede mai limpede cît de adîncă este prăpastia dintre cele două tendinţe, politici, orientări de neîmpăcat ale activităţii socialiste, pe care le-am arătat încă la Zimmerwald, unde ne-am manifestat ca un grup aparte, stînga zimmervaldiană, în numele căreia, imediat după Zimmerwald, am adresat un manifest către toate partidele socialiste şi către toţi muncitorii conştienţi. Aceasta este prăpastia dintre încercarea de a camufla falimentul care a ieşit la iveală al socialismului oficial, precum şi trecerea reprezentanţilor lui de partea burgheziei şi a guvernelor, încercarea de a împăca masele cu această trădare totală a socialismului, pe de o parte, iar pe de altă parte tendinţa de a dezvălui întreaga profunzime a acestui faliment, de a demasca politica burgheză a „social-patrioţilor“ care au părăsit proletariatul trecînd de partea burgheziei, de a smulge masele de sub influenţa lor, de a crea posibilitatea şi o bază organizatorică pentru o adevărată luptă împotriva războiului.

Dreapta zimmerwaldiană, care forma majoritatea la Zimmerwald, a luptat din răsputeri împotriva ideii unei rupturi cu social-patrioţii, împotriva ideii de a se întemeia Internaţionala a III-a. De atunci această ruptură a devenit un fapt împlinit în Anglia, iar în Germania ultima conferinţă a „opoziţiei“, la 7 ianuarie 1917, a arătat tuturor celor care nu suferă de miopie voită că în realitate şi în această ţară îşi desfăşoară activitatea în direcţii diametral opuse două partide muncitoreşti, duşmane de neîmpăcat: unul socialist, care în mare măsură acţionează

www.dacoromanica.ro

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Către muncitorii care sprijină lupta împotriva războiului și împotriva socialiștilor care au trecut de partea guvernelor din propria lor țară". — 1916

Micșorat

www.dacoromanica.ro

ilegal şi care numără printre conducătorii lui pe K. Liebknecht, altul întru totul burghez, social-patriotic, care tinde să-i împace pe muncitori cu războiul şi cu guvernul. Nu există ţară în lume în care să nu se constate aceeaşi împărţire.

La Kiental, dreapta zimmerwaldiană nu mai dispunea de o asemenea majoritate încît să-şi poată continua politica ; ea a votat rezoluţia împotriva Biroului socialist internaţional social-patriotic, în care acesta era condamnat cu cea mai mare asprime, şi rezoluţia împotriva social-pacifismului, în care muncitorii erau preveniţi împotriva falsităţii frazeologiei pacifiste, indiferent de zorzoanele socialiste cu care ar fi împodobite. Pacifismul socialist care nu explică muncitorilor cît de iluzorii sînt speranţele de pace *atîta timp* cît nu a fost răsturnată burghezia şi instaurat socialismul nu este decît o îngînare a pacifismului burghez, care insuflă muncitorilor încredere în burghezie, prezintă în culori trandafirii guvernele imperialiste şi tranzacţiile pe care acestea le încheie între ele, abate masele de la revoluţia socialistă, pe care evenimentele au făcut-o iminentă şi au pus-o la ordinea zilei.

Şi ce s-a întîmplat în realitate ? După Kiental, într-o serie de ţări mari, în Franţa, Germania, Italia, dreapta zimmerwaldiană a alunecat în întregime şi pe deplin pe panta acestui social-pacifism care a fost condamnat şi respins la Kiental ! În Italia, partidul socialist s-a împăcat în mod tacit cu frazeologia pacifistă a fracţiunii lui parlamentare şi a principalului lui orator, Turati, deşi tocmai acum, cînd o frazeologie absolut identică este folosită şi de către Germania, şi de către Antantă, şi de către reprezentanţii guvernelor burgheze dintr-o serie de ţări neutre în care burghezia s-a îmbogăţit şi se îmbogăţeşte nemaipomenit de mult de pe urma războiului, tocmai acum întreaga falsitate a acestei frazeologii pacifiste a ieşit în mod cît se poate de evident la iveală. Frazele pacifiste sînt în realitate un paravan în dosul căruia se ascunde o nouă cotitură în lupta pentru împărţirea prăzii imperialiste !

În Germania, liderul dreptei zimmerwaldiene, Kautsky, a lansat un manifest pacifist identic care nu spune nimic,

www.dacoromanica.ro

care nu obligă la nimic şi care în realitate nu face decît să trezească în muncitori speranţe în burghezie şi să le insufle încredere în iluzii, un manifest de care au trebuit să se dezică în mod formal adevăraţii socialişti, adevăraţii internaţionalişti din Germania, grupul „Die Internationale" şi grupul „Socialiştilor internaţionalişti din Germania", care în fapt luptă pentru aplicarea tacticii lui Karl Liebknecht.

În Franţa, participanţii la conferinţa de la Zimmerwald, Merrheim, Bourderon, precum şi Raffin-Dugens, care a participat la conferinţa de la Kiental, votează *pentru* rezoluţii pacifiste lipsite de orice conţinut şi, prin semnificaţia lor obiectivă, complet false, rezoluţii care în actuala situaţie sînt atît de *convenabile* burgheziei imperialiste, încît pentru ele au votat şi Jouhaux şi Renaudel, învinuiţi în fiecare declaraţie a Conferinţei de la Zimmerwald şi a celei de la Kiental că au trădat socialismul !

Faptul că Merrheim a votat alături de Jouhaux, iar Bourderon şi Raffin-Dugens alături de Renaudel nu este întîmplător, nu este un episod izolat, ci simbolul cel mai concret al *contopirii* social-patrioţilor cu social-pacifiştii *împotriva* socialiştilor internaţionalişti, contopire pregătită pretutindeni.

Fraze pacifiste în notele unui lung şir de guverne imperialiste, aceleaşi fraze pacifiste la Kautsky, Turati, Bourderon şi Merrheim, apoi Renaudel care întinde cu prietenie mîna atît unora, cît şi altora — iată demascarea pacifismului în politica *reală* ca mijloc de *consolare* a popoarelor, ca mijloc de *a ajuta* guvernele *să obţină mai uşor* supunerea popoarelor în măcelul imperialist care continuă !

Acest faliment total al dreptei zimmerwaldiene a ieşit şi mai limpede la iveală în Elveţia, singura ţară din Europa în care zimmerwaldienii se puteau întruni liber şi în care ei aveau o bază. Partidul socialist din Elveţia, care şi-a ţinut congresele în timpul războiului fără a întîmpina vreo piedică din partea guvernului şi care a avut cele mai mari posibilităţi pentru a ajuta la unirea pe plan internaţional a muncitorilor germani, francezi şi italieni împotriva războiului, a aderat formal la Zimmerwald.

Iar unul dintre conducătorii acestui partid, preşedinte al conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental, membru şi

www.dacoromanica.ro

reprezentant marcant al Comisiei socialiste internaţionale de la Berna, consilierul naţional R. Grimm, *a trecut de partea* social-patrioţilor *din ţara sa* într-o problemă hotărîtoare pentru partidul proletar, făcînd ca în şedinţa de la 7 ianuarie 1917 a Partei-Vorstand-ului partidului socialist elveţian să fie adoptată hotărîrea de *a se amîna* pe un timp nelimitat congresul partidului, care urma să fie convocat în mod special pentru a rezolva problema apărării patriei şi a atitudinii faţă de hotărîrile de la Kiental care au condamnat social-pacifismul !

În apelul semnat de Internationale Sozialistische Kommission şi datat decembrie 1916, Grimm califică drept ipocrită frazeologia pacifistă a guvernelor şi nu suflă nici un cuvînt despre pacifismul socialist în jurul căruia s-au unit Merrheim şi Jouhaux, Raffin-Dugens şi Renaudel. În acest apel Grimm cheamă pe socialiştii aflaţi în minoritate la luptă împotriva guvernelor şi năimiţilor lor social-patrioţi, dar în acelaşi timp, împreună cu „năimiţii social-patrioţi“ din cadrul partidului elveţian, *înmormîntează* congresul partidului, fapt care a provocat indignarea pe deplin justificată a tuturor muncitorilor internaţionalişti conştienţi şi sinceri din Elveţia.

Nici un fel de subterfugii nu pot ascunde faptul că semnificaţia hotărîrii de la 7 ianuarie 1917 a Partei-Vorstand-ului este tocmai victoria deplină a social-patrioţilor elveţieni *asupra* muncitorilor socialişti elveţieni, a adversarilor elveţieni ai Zimmerwaldului *asupra* Zimmerwaldului.

Ziarul „Grütlianer“, organul slugilor consecvente şi făţişe ale burgheziei din rîndurile mişcării muncitoreşti, a spus un adevăr pe care toată lumea îl cunoaşte atunci cînd a declarat că social-patrioţii de tipul lui Greulich, Pflüger, la care se poate şi trebuie să-i adăugăm pe Seidel, Huber, Lang, Schneeberger, Dürr etc., vor să împiedice ţinerea congresului, să împiedice rezolvarea de către muncitori a problemei apărării patriei şi ameninţă cu *depunerea* mandatelor în cazul cînd congresul va fi convocat şi va lua o hotărîre în spiritul Zimmerwaldului.

Atît la şedinţa Partei-Vorstand-ului, cît şi în ziarul său „Berner Tagwacht“ din 8 ianuarie 1917, Grimm a debitat o minciună revoltătoare şi inadmisibilă, căutînd să justi-

www.dacoromanica.ro

fice amînarea congresului prin lipsa de pregătire a muncitorilor, prin necesitatea unei campanii împotriva scumpetei, prin acceptarea amînării chiar de către cei „de stînga" etc. [118].

În realitate, tocmai cei de stînga, adică zimmerwaldienii sinceri, în dorinţa, pe de o parte, de a accepta cel mai mic dintre rele şi, pe de altă parte, de a demasca adevăratele intenţii ale social-patrioţilor şi ale noului lor prieten Grimm, au propus amînarea pînă în *martie*, au votat pentru amînarea pînă în *mai*, au propus să se fixeze conducerilor cantonale un termen pînă în *iulie*, dar *toate* aceste propuneri au fost respinse de „apărătorii patriei" în frunte cu preşedintele conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental, R. Grimm ! !

În fond, problema se punea aşa : să se îngăduie ca Internationale Sozialistische Kommission şi ziarul lui Grimm să împroaşte cu ocări pe social-patrioţii *străini* şi *să acopere*, mai întîi prin tăcerea lor, iar apoi şi prin dezertarea lui R. Grimm, pe social-patrioţii *elveţieni*, sau să se ducă o politică internaţionalistă cinstită, să se ducă lupta în primul rînd împotriva social-patrioţilor din *propria* ţară.

În fond, problema se punea aşa : să fie disimulată printr-o frazeologie revoluţionară dominaţia social-patrioţilor şi a reformiştilor în rîndurile partidului elveţian sau să se ducă lupta împotriva lor, opunîndu-li-se un program şi o tactică *revoluţionară* în problema luptei împotriva scumpetei şi a luptei împotriva războiului, precum şi în problema punerii la ordinea de zi a luptei pentru revoluţia socialistă.

În fond, problema se punea aşa : să se îngăduie ca în Uniunea zimmerwaldiană să fie repetate *cele mai nefaste* tradiţii ale Internaţionalei a II-a, care a dat un faliment ruşinos, ca maselor muncitoare să li se ascundă ceea ce hotărăsc şi afirmă conducătorii lor în Partei-Vorstand, ca frazeologia revoluţionară să mascheze infamia social-patriotică şi reformistă, sau să fim internaţionalişti *în fapt*.

În fond, problema se punea aşa : să se preconizeze şi în Elveţia, al cărei partid prezintă o importanţă de prim

www.dacoromanica.ro

ordin pentru întreaga Uniune zimmerwaldiană, o delimitare clară, principială, cinstită din punct de vedere politic între internaţionalişti şi social-patrioţi, între revoluţionari şi reformiştii burghezi, între sfătuitorii proletariatului care îl ajută să săvîrşească revoluţia socialistă şi agenţii sau „năimiţii" burgheziei, care, prin reforme şi promisiuni de reforme, vor să-i abată pe muncitori de la revoluţie, între grütlieni şi partidul socialist, — *s a u* să se semene confuzie în conştiinţa muncitorilor, să li se pervertească conştiinţa prin promovarea în cadrul partidului socialist tocmai a politicii „grütliene" a grütlienilor, a social-patrioţilor din rîndurile partidului socialist însuşi.

Social-patrioţii elveţieni, aceşti „grütlieni" care vor să ducă dinăuntrul partidului politica grütli, adică politica burgheziei lor naţionale, n-au decît să profere injurii la adresa străinilor, n-au decît să apere „imunitatea" partidului elveţian la critica adusă de alte partide, n-au decît să susţină vechea politică burghezo-reformistă, tocmai acea politică care a dus la falimentul partidului german şi al altor partide la 4 august 1914, — noi, adepţii Zimmerwaldului nu în vorbe, ci în fapte, noi înţelegem prin internaţionalism altceva.

Noi nu sîntem de acord să privim în tăcere la tendinţele care au ieşit în mod definitiv la iveală şi pe care le-a consfinţit însuşi preşedintele conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental de a lăsa totul în starea de pînă acum în putredul socialism european şi de *a ocoli* printr-o solidarizare ipocrită cu K. Liebknecht adevărata lozincă a acestui conducător al muncitorilor internaţionalişti, apelul lui de a lupta pentru „regenerarea de sus pînă jos" a vechilor partide. Sîntem convinşi că alături de noi sînt toţi muncitorii conştienţi, care în lumea întreagă l-au salutat cu entuziasm pe K. Liebknecht şi tactica lui.

Noi demascăm deschis dreapta zimmerwaldiană, care a trecut de partea pacifismului burghezo-reformist.

Noi demascăm deschis trădarea Zimmerwaldului de către R. Grimm şi cerem convocarea unei conferinţe care să-i retragă calitatea de membru în Internationale Sozialistische Kommission.

www.dacoromanica.ro

Cuvîntul Zimmerwald este o lozincă a socialismului internaţional şi a luptei revoluţionare. Acest cuvînt nu trebuie să servească drept paravan social-patriotismului şi reformismului burghez.

Pentru adevăratul internaţionalism, care ne cere să luptăm *în primul rînd* împotriva social-patrioţilor din propria noastră ţară! Pentru o tactică cu adevărat revoluţionară, care nu este cu putinţă dacă se încheie înţelegeri cu social-patrioţii *împotriva* muncitorilor socialişti şi revoluţionari!

Scris la sfîrşitul lunii decembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliutiia" nr. 5

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

CONFERINŢA DESPRE REVOLUŢIA DIN 1905 [119]

Tineri prieteni şi tovarăşi!

Astăzi se împlinesc 12 ani de la „Duminica sîngeroasă", care pe drept cuvînt este considerată începutul revoluţiei ruse.

Mii de muncitori — şi nu muncitori social-democraţi, ci drept-credincioşi, oameni devotaţi ţarului — se îndreaptă din toate colţurile oraşului, sub conducerea preotului Gapon, spre centrul capitalei, spre piaţa Palatului de Iarnă, pentru a înmîna ţarului o petiţie. Muncitorii poartă icoane, iar conducătorul lor de atunci, Gapon, îl încredinţează în scris pe ţar că-i garantează securitatea personală şi-l roagă să apară în faţa poporului.

Sînt aduse trupe. Ulanii şi cazacii se năpustesc asupra mulţimii folosind arme albe, trag în muncitorii neînarmaţi, care, în genunchi, îi imploră pe cazaci să fie lăsaţi să meargă la ţar. După rapoartele poliţiei, au fost ucişi mai bine de 1 000 de muncitori şi peste 2 000 au fost răniţi. Indignarea muncitorilor nu poate fi descrisă.

Iată un tablou foarte sumar al zilei de 22 ianuarie 1905, „Duminica sîngeroasă".

Pentru a vă da mai bine seama de însemnătatea istorică a acestui eveniment, vă voi citi cîteva fragmente din petiţia muncitorilor. Petiţia începe astfel:

„Noi, muncitorii, locuitori ai oraşului Petersburg, am venit la Tine. Sîntem nişte robi nenorociţi, batjocoriţi, striviţi sub călcîiul despotismului şi al samavolniciei. Cînd cupa răbdării s-a umplut,

www.dacoromanica.ro

am încetat lucrul şi i-am rugat pe patronii noştri să ne dea doar atît cît e nevoie ca viaţa să nu ne fie un chin. Dar toate cererile noastre au fost respinse, fabricanţilor li s-a părut că totul este nelegal. Noi, cei de aici, multe mii de muncitori, ca şi întreg poporul rus, nu ne bucurăm de nici un fel de drepturi omeneşti. Din pricina slujbaşilor Tăi, am devenit robi".

În petiţie sînt enumerate următoarele revendicări: amnistie, libertăţi publice, un salariu normal, trecerea treptată a pămîntului în mîinile poporului, convocarea unei adunări constituante pe baza votului universal şi egal. Petiţia se termină cu cuvintele:

„Stăpîne! Nu te da în lături de a ajuta poporul Tău! Dărîmă zidul dintre Tine şi poporul Tău! Porunceşte şi jură că rugăminţile noastre vor fi împlinite şi că vei face Rusia fericită; dacă nu, sîntem gata să murim chiar aici. Nu avem decît două căi: libertatea şi fericirea sau mormîntul".

Încerci un sentiment ciudat cînd citeşti *acum* această petiţie a unor muncitori inculţi, neştiutori de carte, conduşi de un preot patriarhal. Fără voie, îţi vine în minte o paralelă între această petiţie naivă şi paşnicele rezoluţii de astăzi ale social-pacifiştilor, adică ale unor oameni care vor să fie socialişti, dar care în realitate nu sînt decît nişte flecari burghezi. Muncitorii inconştienţi din Rusia prerevoluţionară nu ştiau că ţarul este căpetenia *clasei dominante*, şi anume a clasei marilor proprietari funciari, care sînt deja legaţi prin mii de fire de marea burghezie, şi care sînt gata să-şi apere prin orice mijloace violente monopolul, privilegiile şi profiturile. Social-pacifiştii de astăzi, care — nu glumesc de loc! — vor să pară oameni de „înaltă cultură", nu ştiu că a aştepta o pace „democratică" de la guvernele burgheze, care duc un război imperialist de jaf, este la fel de stupid ca şi ideea stupidă că prin petiţii paşnice sîngerosul ţar ar putea fi determinat să încline spre reforme democratice.

Dar, cu toate acestea, între ei există o mare deosebire: social-pacifiştii de astăzi sînt în mare măsură nişte ipocriţi, care tind ca prin poveţe blînde să abată poporul de la lupta revoluţionară, în timp ce inculţii muncitori ruşi din

www.dacoromanica.ro

Jugendgenossen,
Parteigenossen u. Parteigenossinnen!

Wir feiern heute den zwölften Jahrestag des „Blutigen Sonntags", der mit Recht als Beginn der russischen Revolution betrachtet wird.

Tausende von Arbeitern — vorwiegend reine Hauptstadtbevölkerung, sondern religiösgesinnte, zaisertreue Leute — unter der Führung des Priesters Gapon gingen von allen Stadtteilen aus zum Zentrum der Hauptstadt, zum Platz vor dem Winterpalast um dem Zaren eine Petition überreichen. Die Arbeiter gingen mit Heiligenbildern und ihrem religiösen Führer Gapon an der Spitze, er hatte ihnen versichert, der Zar werde barmherzig sein, er werde ihnen für die Unerschrockenheit seiner Leute und alle die vor ihr Fenster getreten waren, danken.

Das Militär wird aufgeboten. Ulanen und Kosaken gegen die Menge wird der Befehl gegeben, es wird geschossen gegen die waffenlosen Arbeiter, die auf den Knien die Petition flehen, die dem Kaiser zu bringen. Nach polizeilichen Mitteilungen gab es mehr als (1000) Tausend Tote, mehr als fünftausend verwundete. Die Erbitterung der Arbeiter war unbeschreiblich.

Das ist das allgemeine Bild des 9. (22.) Januars 1905, des Blutigen Sonntags.

Um Ihnen die geschichtliche Bedeutung dieses Tages besser verständlicher zu machen, werde ich einige Stellen aus der Arbeiterpetition verlesen. Die Petition beginnt folgendermaßen:

„Wir, Arbeiter, Bürger von Petersburg, kommen zu Dir

Micșorat

www.dacoromanica.ro

Rusia prerevoluționară au dovedit prin fapte că sînt oameni sinceri și că în ei se trezea pentru prima oară conștiința politică.

Și în această trezire a conștiinței politice în uriașe mase populare, precum și în trezirea la luptă revoluționară, rezidă însemnătatea istorică a zilei de 22 ianuarie 1905.

„În Rusia nu există încă un popor revoluționar", așa scria *cu două zile înainte* de „Duminica sîngeroasă" d-l Piotr Struve, conducătorul din acea vreme al liberalilor ruși, care edita pe atunci în străinătate un ziar ilegal, liber. Atît i se părea de absurdă acestui lider „de înaltă cultură", înfumurat și din cale-afară de prost al reformiștilor burghezi ideea că o țară de țărani analfabeți ar putea să dea naștere unui popor revoluționar! Atît de ferm convinși erau reformiștii de atunci, la fel ca și cei de astăzi, de imposibilitatea unei adevărate revoluții!

Pînă la 22 (după stilul vechi 9) ianuarie 1905, partidul revoluționar din Rusia era alcătuit dintr-o mînă de oameni — reformiștii din acea vreme (întocmai ca și cei de astăzi) ne ziceau în bătaie de joc „sectă". Cîteva sute de organizatori revoluționari, cîteva mii de membri ai organizațiilor locale, o jumătate de duzină de gazete revoluționare care apăreau cel mult o dată pe lună, erau editate mai ales în străinătate și aduse, prin contrabandă în Rusia, înfruntîndu-se greutăți de necrezut, cu prețul a numeroase jertfe — iată ce erau pînă la 22 ianuarie 1905 partidele revoluționare din Rusia, și în primul rînd social-democrația revoluționară. Această împrejurare dădea reformiștilor mărginiți și aroganți dreptul formal de a afirma că în Rusia nu există încă un popor revoluționar.

Dar în cîteva luni tabloul s-a schimbat cu desăvîrșire. Sutele de social-democrați revoluționari au crescut „deodată", devenind mii, miile au devenit conducători a 2 000 000—3 000 000 de proletari. Lupta proletară a dus la mari frămîntări, în parte și la o mișcare revoluționară, în străfundurile masei țărănești de 50 000 000—100 000 000 de oameni, mișcarea țărănească a trezit un

www.dacoromanica.ro

răsunet în armată ceea ce a dus la răscoale în rîndurile soldaţilor, ciocniri armate între o parte şi cealaltă parte a armatei. În felul acesta, o ţară imensă, cu o populaţie de 130 000 000 de locuitori, a păşit pe calea revoluţiei, în felul acesta adormita Rusie s-a transformat în Rusia proletariatului revoluţionar şi a poporului revoluţionar.

Trebuie studiată această trecere, trebuie înţeleasă posibilitatea ei, ca să zicem aşa, metodele şi căile ei.

Mijlocul cel mai important al acestei treceri a fost *greva de masă*. Specificul revoluţiei ruse constă tocmai în faptul că, prin conţinutul ei social, ea a fost o revoluţie *burghezo-democratică*, dar prin mijloacele de luptă o revoluţie *proletară*. Ea a fost o revoluţie burghezo-democratică pentru că scopul spre care a tins în mod nemijlocit şi pe care putea să-l atingă în mod nemijlocit prin propriile ei forţe era republica democratică, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea marii proprietăţi funciare nobiliare, care se întinde pe o suprafaţă imensă, toate acestea fiind măsuri pe care revoluţia burgheză din Franţa din 1792 şi 1793 le-a înfăptuit aproape în întregime.

Revoluţia rusă a fost totodată şi o revoluţie proletară, nu numai în sensul că proletariatul a fost forţa conducătoare, avangarda mişcării, ci şi în sensul că mijlocul specific proletar de luptă, şi anume greva, a constituit principalul mijloc de a antrena masele în mişcare şi fenomenul cel mai caracteristic printre evenimentele hotărîtoare care se desfăşurau, precipitîndu-se sub formă de valuri.

În istoria lumii, revoluţia rusă este *prima* dar, fără îndoială, nu va fi ultima mare revoluţie în care greva politică de masă a jucat un rol neobişnuit de important. Se poate spune chiar că nu putem înţelege evenimentele din cadrul revoluţiei ruse şi succesiunea formelor ei politice dacă nu studiem, călăuzindu-ne după *statistica grevelor, bazele* acestor evenimente şi ale acestei succesiuni de forme.

Ştiu foarte bine cît de puţin indicat este ca într-o conferinţă să recurgi la cifre statistice aride, de natură să-i sperie pe ascultători. Totuşi nu pot să nu prezint cîteva

www.dacoromanica.ro

cifre rotunjite ca să puteți aprecia baza obiectivă reală a întregii mișcări. În Rusia, în decurs de 10 ani pînă la revoluție, numărul mediu anual al greviștilor era de 43 000. Prin urmare, numărul total al greviștilor în tot deceniul premergător revoluției a fost de 430 000. În ianuarie 1905, în prima lună a revoluției, numărul greviștilor a fost de 440 000. Deci, *într-o singură* lună au fost *mai mulți* decît în întregul deceniu precedent!

În nici o țară capitalistă din lume, nici chiar în cele mai înaintate, cum sînt Anglia, Statele Unite ale Americii, Germania, lumea n-a cunoscut o mișcare grevistă atît de grandioasă ca cea din Rusia din 1905. Numărul total al greviștilor a ajuns la 2 800 000, de două ori mai mult decît numărul total al muncitorilor industriali! Aceasta nu dovedește, firește, că muncitorii industriali de la orașe din Rusia erau mai instruiți sau mai puternici ori mai apți de luptă decît frații lor din Europa occidentală. Dimpotrivă.

Aceasta însă arată cît de mare poate fi energia latentă a proletariatului. Aceasta dovedește că într-o epocă revoluționară — afirm acest lucru fără a exagera cîtuși de puțin, bazîndu-mă pe cele mai exacte date ale istoriei Rusiei — proletariatul *poate* să desfășoare o energie de luptă *de o sută de ori* mai mare decît în vremurile liniștite, obișnuite. Aceasta dovedește că pînă în 1905 omenirea încă nu știa cît de mare, cît de grandioasă poate fi și va fi încordarea forțelor proletariatului atunci cînd este vorba de o luptă pentru țeluri cu adevărat măreț, de o luptă cu adevărat revoluționară!

Istoria revoluției ruse ne arată că tocmai avangarda, elementele de elită ale muncitorilor salariați au luptat cu cea mai mare îndîrjire și cu cel mai mare spirit de sacrificiu. Cu cît erau mai mari uzinele, cu atît era mai mare îndîrjirea cu care se desfășurau grevele, cu atît se repetau ele mai des în cursul aceluiași an. Cu cît era mai mare orașul, cu atît rolul proletariatului în luptă era mai însemnat. Trei orașe mari, care au muncitorii cei mai conștienți și cei mai numeroși, Petersburgul, Riga și Varșovia, dau în comparație cu numărul total al munci-

www.dacoromanica.ro

torilor un procent incomparabil mai mare de greviști decît toate celelalte orașe, ca să nu mai vorbim de sate *.

Muncitorii metalurgiști reprezintă în Rusia, probabil la fel ca și în celelalte țări capitaliste, detașamentul de avangardă al proletariatului. Și în legătură cu aceasta relevăm următorul fapt instructiv : în 1905, la fiecare sută de muncitori industriali din Rusia a revenit în general 160 de greviști. Or, în același an, la fiecare sută de *muncitori metalurgiști* a revenit 320 de greviști ! Potrivit calculelor făcute, fiecare muncitor industrial rus a pierdut în 1905 ca urmare a grevei în medie 10 ruble — circa 26 de franci după cursul dinainte de război, ca să zicem așa, le-a jertfit pentru luptă. Dacă-i luăm însă numai pe muncitorii metalurgiști, vom obține o sumă *de trei ori mai mare !* În frunte mergeau cele mai bune elemente ale clasei muncitoare, antrenînd după sine elementele șovăitoare, trezindu-i pe cei adormiți și îmbărbătîndu-i pe cei slabi.

Un fenomen cu totul specific a fost împletirea grevelor economice și a celor politice în timpul revoluției. Nu încape îndoială că numai cea mai strînsă legătură dintre aceste două forme de greve a putut asigura mișcării o mare forță. Masele largi de exploatați nu ar fi putut fi atrase nicicum în mișcarea revoluționară dacă n-ar fi avut zilnic în fața lor exemple de muncitori salariați din diferite ramuri ale industriei care-i sileau pe capitaliști să le îmbunătățească nemijlocit și imediat situația. Datorită acestei lupte, un suflu nou a pornit să adie în întreaga masă a poporului rus. Abia acum Rusia iobăgistă, cufundată într-un somn adînc, Rusia patriarhală, evlavioasă și smerită, și-a lepădat vechile-i veșminte ; abia acum poporul rus a primit o educație cu adevărat democratică, cu adevărat revoluționară.

Cînd vorbesc cu atîta înfumurare despre „educația" maselor, domnii burghezi și ciracii lor necritici, reformiștii socialiști, înțeleg de obicei prin educație ceva scolastic, pedant, care demoralizează masele și le inoculează prejudecăți burgheze.

* În manuscris, acest alineat este șters. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Adevărata educație a maselor nu poate fi niciodată despărțită de lupta politică independentă, și în special de lupta revoluționară a masei înseși. Numai în luptă se educă clasa exploatată, numai lupta îi dezvăluie măsura forțelor sale, îi lărgește orizontul, îi dezvoltă capacitatea, îi luminează mintea, îi oțelește voința. Și de aceea pînă și reacționarii au fost nevoiți să recunoască faptul că în 1905, an de luptă, „an de nebunie", a fost înmormîntată pentru totdeauna Rusia patriarhală.

Să examinăm mai de aproape raportul existent în Rusia, în timpul luptei greviste din 1905, între muncitorii metalurgiști și cei textiliști. Muncitorii metalurgiști sînt proletarii cei mai bine retribuiți, cei mai conștienți, cei mai ridicați din punct de vedere cultural. Muncitorii textiliști, al căror număr depășea în Rusia în 1905 de peste două ori și jumătate pe cel al muncitorilor metalurgiști, reprezintă o masă de muncitori extrem de înapoiați, cel mai prost retribuiți și care adeseori nu s-au rupt încă definitiv de rudele lor de la sate. Și aici constatăm următorul fapt foarte important.

Grevele muncitorilor metalurgiști din tot anul 1905 arată o precumpănire a grevei politice asupra celei economice, deși la începutul anului această precumpănire nu era nici pe departe atît de mare cum a fost la sfîrșitul anului. Cînd este vorba de muncitorii textiliști, raportul este invers. La începutul anului 1905 se observă o colosală precumpănire a grevelor economice, greva politică devenind precumpănitoare abia la sfîrșitul anului. De aici rezultă cît se poate de limpede că numai lupta economică, numai lupta pentru îmbunătățirea imediată, nemijlocită a situației lor este în stare să trezească păturile cele mai înapoiate ale masei exploatate, să le educe cu adevărat și — într-o epocă revoluționară — să le transforme în cîteva luni într-o armată de luptători politici.

Firește, pentru aceasta era necesar ca detașamentul de avangardă al muncitorilor să nu conceapă lupta de clasă ca o luptă pentru interesele unei mici pături de sus, așa cum s-au străduit foarte adesea reformiștii să le sugereze muncitorilor, ci ca proletarii să acționeze într-adevăr ca avangardă a majorității celor exploatați, să antreneze

www.dacoromanica.ro

această majoritate în luptă, aşa cum s-a întîmplat în Rusia în 1905 şi cum va trebui să se întîmple şi se va întîmpla, fără îndoială, în viitoarea revoluţie proletară din Europa *.

Începutul anului 1905 a marcat primul mare val al mişcării greviste în întreaga ţară. Încă în primăvara acestui an constatăm declanşarea primei mari *mişcări ţărăneşti*, nu numai economice, ci şi politice, din Rusia. Ce mare importanţă prezintă acest fapt crucial pentru istorie poate să înţeleagă numai cel care-şi va aminti că ţărănimea din Rusia s-a eliberat abia în 1861 de cea mai grea iobăgie, că în majoritatea lor ţăranii sînt analfabeţi, trăiesc într-o mizerie de nedescris, sînt oprimaţi de moşieri, îndobitociţi de popi, izolaţi unii de alţii din cauza distanţelor enorme şi a lipsei aproape totale de drumuri.

În 1825 Rusia a cunoscut pentru prima oară o mişcare revoluţionară împotriva ţarismului, şi această mişcare era reprezentată aproape exclusiv de către nobili. Din acel moment şi pînă în 1881, cînd Alexandru al II-lea a fost ucis de terorişti, în fruntea mişcării s-au aflat intelectualii proveniţi din starea de mijloc. Ei au dat dovadă de cel mai înalt spirit de sacrificiu şi, prin metoda lor eroică teroristă de luptă, au uimit întreaga lume. Fără îndoială că aceste jertfe n-au fost zadarnice, fără îndoială că, direct sau indirect, ele au contribuit la educaţia revoluţionară de mai tîrziu a poporului rus. Ei însă nu şi-au atins şi nici nu puteau să-şi atingă scopul lor nemijlocit : declanşarea revoluţiei populare.

Acest lucru a reuşit să-l facă numai lupta revoluţionară a proletariatului. Numai valurile grevelor de masă, care s-au rostogolit în întreaga ţară ca urmare a lecţiei aspre date de războiul imperialist ruso-japonez, au trezit masele largi ale ţărănimii din somnul lor letargic. Cuvîntul „grevist" a căpătat la ţărani o accepţie cu totul nouă : el însemna acum ceva în genul unui răzvrătit, revoluţionar, ceea ce înainte era exprimat prin cuvîntul „student". Dar, cum „studentul" făcea parte din starea de mijloc, dintre „învăţaţi", dintre „domni", el era străin poporului.

* În manuscris, cele patru alineate precedente sînt şterse. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Grevistul", dimpotrivă, a ieșit el însuși din popor, făcea el însuși parte din categoria celor exploatați ; atunci cînd i se interzicea șederea în Petersburg, foarte adesea se întorcea în sat și povestea tovarășilor săi despre vîlvătăile care au cuprins orașele și care trebuiau să nimicească atît pe capitaliști, cît și pe nobili. În satul rus a apărut un nou tip : tînărul țăran conștient. El venea în contact cu „grevițtii", citea ziare, le vorbea țăranilor despre evenimentele care aveau loc la oraș, explica tovarășilor săi din sat importanța revendicărilor politice, îi chema la luptă împotriva nobililor-mari proprietari funciari, împotriva popilor și slujbașilor.

Țăranii se adunau în grupuri, vorbeau despre situația lor și, încetul cu încetul, intrau în luptă : în cete mari țăranii porneau împotriva marilor proprietari funciari, dădeau foc palatelor și conacelor lor sau puneau mîna pe rezervele lor, pe cereale și alte provizii, omorau pe poliițiști, cereau ca pămînturile întinselor moșii ale nobililor să fie trecute în mîinile poporului.

În primăvara anului 1905, mișcarea țărănească era abia în fașă, cuprinzînd doar o mică parte dintre județe, aproximativ a șaptea parte a lor.

Dar îmbinarea grevei proletare de masă de la orașe cu mișcarea țărănească de la sate a fost suficientă pentru a zdruncina ultimul reazem și cel mai „trainic" al țarismului. Mă refer la *armată*.

Începe o perioadă de *răscoale militare* în flotă și în armata de uscat. Fiecare creștere a valului mișcării greviste și țărănești din timpul revoluției este însoțită în toate colțurile Rusiei de răscoale ale soldaților. Cea mai cunoscută dintre ele este răscoala de pe cuirasatul „Prințul Potemkin" din flota Mării Negre, care, încăpînd pe mîna răsculaților, a luat parte la revoluție la Odesa, iar după înfrîngerea revoluției și eșuarea încercărilor de a pune stăpînire pe alte porturi (de exemplu Feodosia din Crimeea) s-a predat autorităților romînești de la Constanța.

Permiteți-mi să vă descriu pe larg un mic episod din această răscoală a flotei Mării Negre, pentru ca să aveți un tablou concret al evenimentelor ajunse la apogeul dezvoltării lor :

www.dacoromanica.ro

„Se organizau adunări ale muncitorilor și matrozilor revoluționari ; numărul lor era din ce în ce mai mare. Întrucît militarii nu erau lăsați să participe la mitingurile muncitorești, muncitorii au început să participe în masă la mitingurile militarilor. Se adunau cu miile. Ideea unei acțiuni comune a trezit un puternic ecou. În companiile mai conștiente erau aleși delegați.

Autoritățile militare au hotărît să ia măsuri. Încercările unora dintre ofițeri de a rosti la mitinguri cuvîntări «patriotice» au avut rezultate din cele mai lamentabile : matrozii, familiarizați cu discuțiile, îi sileau pe comandanții lor să bată rușinos în retragere. În urma acestor insuccese s-a hotărît interzicerea în general a mitingurilor. În dimineața zilei de 24 noiembrie 1905, la poarta cazărmilor flotei a fost postată o companie complet echipată de luptă. Contraamiralul Pisarevski a ordonat cu glas tare : «Nimeni să nu fie lăsat să iasă din cazărmi ! În caz de neascultare să se deschidă focul». Din rîndurile companiei care a primit acest ordin a ieșit matrozul Petrov, și-a încărcat în văzul tuturora arma și cu un foc l-a ucis pe căpitanul-secund Știein din regimentul Belostok, iar cu al doilea foc l-a rănit pe contraamiralul Pisarevski. A răsunat comanda ofițerului : «Arestați-l !». Nimeni nu s-a mișcat din loc. Petrov și-a aruncat arma la pămînt. «De ce stați ? Luați-mă !» A fost arestat. Matrozii, care veneau din toate părțile, cereau insistent punerea lui în libertate, declarînd că garantează pentru el. Starea de surescitare ajunsese la apogeu.

— Petrov, nu-i așa că arma s-a descărcat din greșală ? — a întrebat ofițerul pentru a găsi o ieșire din situația creată.

— Ce greșală ? ! Am ieșit din front, am încărcat arma și am ochit ; cum poate fi din greșală ?

— Ei cer să fii pus în libertate...

Și Petrov a fost pus în libertate. Dar matrozii nu s-au mulțumit cu atît ; toți ofițerii de serviciu au fost arestați, dezarmați și duși la cancelarie... Delegații matrozilor, în număr de circa 40 de oameni, au ținut sfat toată noaptea. Au hotărît să pună în libertate pe ofițeri, dar să le interzică accesul în cazarmă...".

Această mică scenă arată în mod concludent cum s-au desfășurat evenimentele în cea mai mare parte dintre răscoalele din armată. Nu se putea ca frămîntările revoluționare din rîndurile poporului să nu cuprindă și armata. Caracteristic este faptul că conducătorii mișcării se ridicau dintre *acele elemente* ale flotei de război și ale armatei care erau recrutate mai ales din rîndurile muncitorilor industriali, elemente cu o mai mare pregătire tehnică, ca, de pildă, pionierii. Masele largi erau încă prea naive, aveau o stare de spirit prea pașnică, prea blîndă, prea creștinească. Ele se infierbîntau destul de ușor ; orice act de nedreptate, tratamentul prea brutal din partea ofițeri-

www.dacoromanica.ro

lor, hrana proastă etc. puteau să provoace revolta. Dar ei nu erau destul de fermi, nu erau conștienți de sarcina pe care o aveau: pentru ei nu era suficient de limpede că singura garanție a succesului revoluției constă numai în continuarea cu și mai multă energie a luptei armate, numai victoria asupra tuturor autorităților militare și civile, numai răsturnarea guvernului și cucerirea puterii în întregul stat.

Masele largi de matrozi și soldați porneau cu ușurință la răscoală. Dar cu aceeași ușurință săvîrșeau prostia naivă de a pune în libertate pe ofițerii arestați; se lăsau amăgite de promisiunile și stăruințele superiorilor; în felul acesta autoritățile cîștigau timp prețios, primeau întăriri, fărîmițau forțele răsculaților, după care urma cea mai cruntă represiune și executarea conducătorilor.

Deosebit de interesantă este compararea răscoalelor în armată din Rusia din 1905 cu răscoala militară a decembriștilor din 1825. În 1825 conducerea mișcării politice o aveau aproape în exclusivitate ofițerii, și anume ofițerii din rîndurile nobilimii; ei erau contaminați de ideile democratice ale Europei, cu care au venit în contact în timpul războaielor napoleoneene. Masa soldaților, care pe atunci era încă formată din țărani iobagi, rămînea pasivă.

Istoria anului 1905 ne înfățișează un tablou complet diferit. Cu mici excepții, ofițerii aveau atunci o stare de spirit sau burghezo-liberală, reformistă, sau chiar de-a dreptul contrarevoluționară. Muncitorii și țăranii în haină militară erau sufletul răscoalelor; mișcarea devenise populară. Pentru prima oară în istoria Rusiei, ea cuprindea majoritatea celor exploatați. Ceea ce lipsea mișcării era, pe de o parte, fermitatea, hotărîrea maselor, care sufereau prea mult de boala credulității, iar pe de altă parte organizarea muncitorilor social-democrați revoluționari îmbrăcați în haine militare: ei nu au știut să ia conducerea în mîinile lor, să treacă în fruntea armatei revoluționare și să dezlănțuie ofensiva împotriva puterii de stat.

De altfel — poate mai încet de cum am dori noi, dar sigur —, aceste două lipsuri vor fi lichidate nu numai de

www.dacoromanica.ro

dezvoltarea generală a capitalismului, ci şi de războiul actual *...

În orice caz, din istoria revoluţiei ruse, ca şi din istoria Comunei din Paris din 1871, se degajă în mod cert învăţămîntul că niciodată şi în nici un caz militarismul nu poate fi învins şi lichidat altfel decît prin lupta victorioasă a unei părţi a armatei împotriva celeilalte părţi. Nu este de ajuns să tuni şi să fulgeri împotriva militarismului, să-l blestemi, „să-l negi", să-l critici şi să demonstrezi caracterul lui dăunător, este o prostie să refuzi în mod pacifist să te supui obligaţiei serviciului militar ; sarcina constă în a menţine mereu trează conştiinţa revoluţionară a proletariatului şi totodată în a pregăti nu numai în general, ci şi în mod concret cele mai bune elemente ale lui, pentru ca în momentul unor adînci frămîntări în rîndurile poporului să treacă în fruntea armatei revoluţionare.

Acelaşi lucru ne învaţă experienţa de zi cu zi a oricărui stat capitalist. Fiecare criză „mică" prin care trece un asemenea stat ne înfăţişează în miniatură elementele şi germenii luptelor care în perioada unei mari crize în mod inevitabil trebuie să se repete pe scară mare. Şi ce altceva reprezintă, de pildă, orice grevă dacă nu o mică criză a societăţii capitaliste? Oare nu a avut dreptate ministrul de interne al Prusiei, d-l von Puttkamer, atunci cînd a rostit faimoasa maximă : „În fiecare grevă se ascunde hidra revoluţiei". Faptul că în toate ţările capitaliste, pînă şi în — cu iertăciune fie zis — cele mai paşnice, cele mai „democratice" se recurge la forţa armată în timpul grevelor nu ne arată oare *cum* vor sta lucrurile în timpul unor crize cu adevărat *mari?*

Dar voi reveni la istoria revoluţiei ruse.

Am încercat să vă înfăţişez cum au pus în mişcare grevele muncitoreşti întreaga ţară, inclusiv păturile cele mai largi, cele mai înapoiate ale celor exploataţi, cum a început mişcarea ţărănească, cum a fost ea însoţită de răscoale militare.

În toamna anului 1905, întreaga mişcare a ajuns la apogeu. La 19 (6) august a apărut manifestul ţarului cu

* În manuscris, cele trei alineate precedente sînt şterse. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

privire la crearea unui organ reprezentativ. Așa-zisa Dumă a lui Bulîghin urma să fie creată pe baza unei legi electorale care prevedea un număr ridicol de mic de alegători, iar acestui „parlament" sui-generis nu i se acorda nici un fel de drepturi legislative, ci numai *consultative !*

Burghezia, liberalii, oportuniștii erau gata să înhațe cu ambele mîini acest „dar" al țarului speriat. Reformiștii noștri din 1905, ca și toți reformiștii, nu puteau să înțeleagă că sînt situații istorice cînd reformele, și mai ales promisiunile de reforme, urmăresc *în mod exclusiv* un singur scop : să stăvilească frămîntările poporului, să slească clasa revoluționară să înceteze sau cel puțin să slăbească lupta.

Social-democrația revoluționară din Rusia a înțeles perfect adevăratul caracter al acestor favoruri, al acestui act prin care se dăruia, în august 1905, o constituție iluzorie. Și de aceea, fără a pierde nici un moment, ea a lansat lozinca : jos Duma consultativă ! Boicot Dumei ! Jos guvernul țarist ! Continuarea luptei revoluționare în scopul răsturnării acestui guvern ! Nu țarul, ci un guvern revoluționar provizoriu trebuie să convoace prima reprezentanță cu adevărat populară în Rusia !

Istoria a dovedit că social-democrații revoluționari au avut dreptate, întrucît *Duma lui Bulîghin* n-a fost niciodată convocată. Ea a fost măturată de furtuna revoluției înainte de a fi fost convocată ; acest uragan l-a silit pe țar să promulge o nouă lege electorală, prin care numărul alegătorilor era considerabil sporit, și să recunoască Dumei un caracter legislativ *.

Octombrie și decembrie 1905 marchează punctul culminant al liniei ascendente a revoluției din Rusia. Toate izvoarele forței revoluționare a poporului au țîșnit într-un șuvoi și mai larg decît înainte. Numărul greviștilor, care în ianuarie 1905, după cum v-am mai spus, se ridica la 440 000, în octombrie 1905 a depășit o jumătate de milion (notați bine, numai într-o singură lună !). Dar la acest număr, în care sînt cuprinși *numai* muncitorii din fabrici,

* In manuscris, cele patru alineate precedente sînt șterse. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

trebuie să mai adăugăm cîteva sute de mii de muncitori feroviari, funcţionari de la poştă şi telegraf etc.

Greva generală a muncitorilor feroviari din Rusia a întrerupt circulaţia pe căile ferate şi a paralizat în modul cel mai hotărît forţa guvernului. S-au deschis porţile universităţilor, iar auditoriile, unde în timp de pace nu se făcea altceva decît să se împuieze capetele tinerilor cu înţelepciunea profesorală de catedră, transformîndu-i în slugi docile ale burgheziei şi ţarismului, serveau acum drept locuri de întrunire pentru mii şi mii de muncitori, meseriaşi, funcţionari, care discutau deschis şi liber problemele politice.

A fost cucerită libertatea presei. Cenzura a fost pur şi simplu înlăturată. Nici un editor nu îndrăznea să prezinte autorităţilor exemplarul obligatoriu, iar autorităţile nu îndrăzneau să ia vreo măsură împotriva lor. Pentru prima oară în istoria Rusiei au apărut liber la Petersburg şi în alte oraşe ziare revoluţionare. Numai la Petersburg se scoteau trei cotidiane social-democrate, cu un tiraj între 50 000 şi 100 000 de exemplare.

Proletariatul păşea în fruntea mişcării. El şi-a pus ca sarcină cucerirea zilei de muncă de 8 ore pe cale revoluţionară. Lozinca de luptă a proletariatului din Petersburg era pe atunci: „*Ziua de muncă de 8 ore şi arme!*". Pentru masa din ce în ce mai mare a muncitorilor devenea evident că numai lupta armată poate să decidă şi va decide soarta revoluţiei.

În focul luptei s-a format o organizaţie de masă specifică: celebrele *Soviete de deputaţi ai muncitorilor*, adunări de delegaţi din partea tuturor fabricilor. În cîteva oraşe din Rusia, aceste *Soviete de deputaţi ai muncitorilor* începeau să joace tot mai mult rolul de guvern revoluţionar provizoriu, rolul de organe şi conducători ai răscoalelor. S-au făcut încercări de a organiza Soviete de deputaţi ai soldaţilor şi matrozilor şi de a le uni cu Sovietele de deputaţi ai muncitorilor.

În acele zile, unele oraşe din Rusia au luat, pentru o perioadă de timp, forma unor mici „republici" locale, în care puterea de stat era înlăturată, iar Sovietul de deputaţi ai muncitorilor a funcţionat efectiv ca o nouă putere de

www.dacoromanica.ro

stat. Din păcate, aceste perioade au fost de prea scurtă durată, „victoriile" prea slabe, prea izolate.

În toamna anului 1905, mișcarea țărănească a luat o și mai mare amploare. În *peste o treime* din județele întregii țări au izbucnit așa-numitele „dezordini țărănești" și adevărate răscoale țărănești. Țăranii au dat foc la vreo 2 000 de conace și au împărțit între ei proviziile pe care rechinii nobili le jefuiseră de la popor.

Din păcate, această activitate a lor nu a fost destul de temeinică ! Din păcate, țăranii au distrus atunci numai a cincisprezecea parte din totalul conacelor nobililor, numai a cincisprezecea parte din ceea ce ar fi *trebuit* să distrugă pentru a șterge complet de pe fața pământului rusesc rușinea marii proprietăți funciare feudale. Din păcate, țăranii au acționat prea răzleț, neorganizat, nu îndeajuns de ofensiv, și în aceasta constă una dintre principalele cauze ale înfrîngerii revoluției.

Printre popoarele asuprite din Rusia a izbucnit o mișcare națională de eliberare. În Rusia, *mai mult de jumătate, aproape trei cincimi (exact : 57%)*, din populație trăiește sub jugul asupririi naționale ; aceste popoare nu se bucură nici măcar de libertatea de a folosi limba maternă, ele sînt supuse unui proces de rusificare forțată. Musulmanii, de pildă, care reprezintă în Rusia o populație de zeci de milioane de oameni, au organizat în acea vreme cu o uluitoare repeziciune — aceasta, în general, a fost o epocă de creștere uriașă a organizațiilor de diferite tipuri — o uniune musulmană.

Pentru ca adunarea, și mai ales tineretul, să-și poată face o idee de felul în care creștea în Rusia de atunci, în legătură cu mișcarea muncitorească, mișcarea națională de eliberare, vă voi da un mic exemplu.

În decembrie 1905, în sute de școli elevii polonezi au ars toate cărțile și tablourile rusești, precum și portretele țarului, i-au bătut și i-au alungat din școli pe profesorii și pe colegii lor ruși, strigîndu-le : „Cărați-vă în Rusia !". Revendicările pe care le formulau elevii polonezi din școlile medii erau printre altele : „1) toate școlile medii să fie în subordinea Sovietului de deputați ai muncitorilor ; 2) convocarea unor adunări comune ale elevilor și munci-

www.dacoromanica.ro

torilor în localurile şcolilor ; 3) permisiunea de a purta în licee cămăşi roşii în semn de apartenenţă la viitoarea republică proletară" etc.

Cu cît valurile mişcării creşteau, cu atît mai hotărît şi mai energic se înarma reacţiunea în vederea luptei împotriva revoluţiei. În timpul revoluţiei ruse din 1905 s-au adeverit cele scrise de K. Kautsky în 1902 în cartea sa „Revoluţia socială" (în treacăt fie spus, pe atunci el era încă marxist revoluţionar şi nu un apărător al social-patrioţilor şi al oportuniştilor cum este astăzi). Kautsky scria următoarele :

...„Viitoarea revoluţie... va semăna mai puţin cu o răscoală izbucnită pe neaşteptate împotriva guvernului şi mai mult cu un *război civil* de lungă durată".

Aşa s-a şi întîmplat ! Fără îndoială că aşa se va întîmpla şi în viitoarea revoluţie europeană !

Ura ţarismului s-a îndreptat îndeosebi împotriva evreilor. Pe de o parte, evreii dădeau un procent foarte ridicat (raportat la totalul populaţiei evreieşti) de conducători ai mişcării revoluţionare. De altfel, şi acum evreii au meritul de a da, în comparaţie cu celelalte popoare, un procent relativ ridicat de reprezentanţi ai curentului internaţionalist. Pe de altă parte, ţarismul a ştiut foarte bine să folosească împotriva evreilor abjectele prejudecăţi ale păturilor celor mai ignorante ale populaţiei. Astfel au izbucnit *pogromurile*, în majoritatea cazurilor sprijinite de poliţie, dacă nu chiar conduse nemijlocit de ea — în 100 de oraşe ele s-au soldat în această perioadă cu peste 4 000 de morţi şi peste 10 000 de schilodiţi — această odioasă masacrare a evreilor paşnici, a soţiilor şi copiilor lor, care a stîrnit atîta oroare în întreaga lume civilizată. Mă refer, desigur, la oroarea resimţită de elementele cu adevărat democratice din lumea civilizată, iar aceste elemente sînt reprezentate *exclusiv* de muncitorii, de proletarii socialişti.

Burghezia, chiar burghezia din ţările cele mai libere, chiar din ţările republicane ale Europei occidentale, se pricepe de minune să îmbine frazele ei făţarnice despre „atrocităţile ruseşti" cu cele mai neruşinate tranzacţii financiare, îndeosebi cu sprijinul financiar acordat ţarismu-

www.dacoromanica.ro

lui și cu exploatarea imperialistă a Rusiei prin exportul de capital etc.

Revoluția din 1905 și-a atins punctul culminant în insurecția din decembrie de la Moscova. Un mic număr de muncitori răsculați, organizați și înarmați — cel mult *opt mii* — timp de 9 zile au opus rezistență guvernului țarist, care nu se putea încrede în garnizoana Moscovei, ci, dimpotrivă, a trebuit s-o consemneze în cazărmi, și a putut reprima insurecția numai cu ajutorul regimentului Semenovski sosit din Petersburg.

Burgheziei îi place să spună că insurecția de la Moscova a fost ceva artificial și s-o ia în bătaie de joc. Astfel, în așa-zisa literatură „științifică" germană, d-l profesor Max Weber, în ampla sa lucrare despre dezvoltarea politică a Rusiei, a numit insurecția de la Moscova „puci". „Grupul leninist — scria acest „erudit" domn profesor — și o parte a socialiștilor-revoluționari pregăteau de multă vreme această *absurdă* insurecție".

Pentru a aprecia la justa ei valoare această înțelepciune profesorală a burgheziei lașe, e de ajuns să ne reamintim cifrele aride ale statisticii grevelor. În ianuarie 1905 au fost în Rusia numai 123 000 de participanți la grevele cu caracter pur politic, în octombrie 330 000, *în decembrie a fost atins maximum*, și anume *370 000* într-o singură lună! Să ne reamintim de avîntul crescînd al revoluției, de răscoalele țăranilor și ale soldaților și ne vom convinge imediat că aprecierea făcută de „știința" burgheză despre insurecția din decembrie nu numai că este absurdă, dar este un subterfugiu verbal la care recurg reprezentanții burgheziei lașe, care vede în proletariat pe cel mai periculos dușman de clasă al său.

În realitate, întregul mers al revoluției ruse ducea în mod inevitabil la o bătălie armată hotărîtoare între guvernul țarist și avangarda proletariatului conștient din punct de vedere de clasă.

În considerațiile pe care le-am expus mai sus am arătat în ce a constat slăbiciunea revoluției ruse care a dus la înfrîngerea ei vremelnică.

Din momentul reprimării insurecției din decembrie, revoluția urmează o linie descendentă. Și în această perioadă

www.dacoromanica.ro

există momente extrem de interesante; este de ajuns să ne amintim cele două încercări făcute de cele mai combative elemente ale clasei muncitoare de a opri procesul de retragere a revoluției și de a pregăti o nouă ofensivă.

Dar aproape am epuizat timpul ce mi-a fost rezervat și nu vreau să abuzez de răbdarea ascultătorilor. Ceea ce prezintă cea mai mare importanță pentru înțelegerea revoluției ruse: caracterul ei de clasă și forțelei ei motrice, mijloacele ei de luptă, — toate acestea, pe cît mi se pare, le-am și înfățișat în măsura în care, în general, este cu putință să epuizezi o temă atît de vastă într-o scurtă conferință *.

Țin să mai fac încă cîteva scurte observații cu privire la importanța mondială a revoluției ruse.

Din punct de vedere geografic, economic și istoric, Rusia face parte nu numai din Europa, ci și din Asia. Și de aceea faptul că ea a trezit pentru totdeauna din somn cea mai mare și mai înapoiată țară din Europa și a creat un popor revoluționar condus de un proletariat revoluționar nu este singura realizare a revoluției din Rusia.

Ea nu a realizat numai acest lucru. Revoluția rusă a provocat o mișcare în întreaga Asie. Revoluțiile din Turcia, Persia și China dovedesc că viguroasa insurecție din 1905 a lăsat urme adînci și că influența ei asupra mișcării în continuă creștere a *sute și sute* de milioane de oameni nu poate fi anihilată.

În mod indirect, revoluția rusă a exercitat o înrîurire și asupra țărilor occidentale. Nu trebuie să uităm că, de îndată ce, la 30 octombrie 1905, a sosit la Viena o telegramă cu privire la manifestul constituțional al țarului, această știre a avut un rol hotărîtor în victoria definitivă a sufragiului universal în Austria.

În timpul unei ședințe a congresului social-democrației austriece, pe cînd tovarășul Ellenbogen — pe atunci acesta nu era încă social-patriot, pe atunci era încă tovarăș — își dezvolta raportul cu privire la greva politică, i s-a pus în față pe masă această telegramă. Dezbaterile au fost imediat suspendate. Locul nostru este în stradă! Acesta a fost

* În manuscris, textul care începe cu cuvintele „Ceea ce prezintă" și pînă la sfîrșitul alineatului este șters. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

strigătul care a răsunat de la un capăt la altul al sălii în care își țineau ședințele delegații social-democrației austriece. Zilele care au urmat au fost zilele celor mai impunătoare demonstrații de stradă la Viena și de baricade la Praga. Victoria sufragiului universal în Austria devenise un lucru cert.

Foarte adesea întîlnim occidentali care, analizînd revoluția din Rusia, prezintă lucrurile în așa fel ca și cum evenimentele, relațiile și mijloacele de luptă din această țară înapoiată ar avea foarte puțin comun cu relațiile din Europa occidentală și că de aceea este puțin probabil ca ele să aibă vreo importanță practică.

Nu există ceva mai greșit decît această părere.

Fără îndoială că în viitoarea revoluție europeană formele viitoarelor lupte și motivele care le vor declanșa se vor deosebi în multe privințe de formele revoluției ruse. Dar, cu toate acestea, revoluția rusă — tocmai datorită caracterului ei proletar în sensul special despre care am mai vorbit al acestui cuvînt — rămîne *prologul* viitoarei revoluții europene. Fără îndoială că această viitoare revoluție nu poate fi decît o revoluție proletară, și încă în sensul și mai profund al acestui cuvînt : proletară, socialistă și prin conținutul ei. Această viitoare revoluție va arăta într-o măsură și mai mare, pe de o parte, că numai o luptă necruțătoare, și anume războiul civil, poate elibera omenirea de sub jugul capitalului, iar pe de altă parte că numai proletarii conștienți din punct de vedere de clasă pot fi și vor fi conducătorii uriașei majorități a celor exploatați.

Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de liniștea mormîntală care domnește astăzi în Europa. Europa poartă în pîntecele ei revoluția. Monstruozitățile războiului imperialist, chinurile pe care le aduce scumpetea generează pretutindeni o stare de spirit revoluționară, iar clasele dominante — burghezia, și vătafii acestora — guvernele, ajung din ce în ce mai mult într-un impas din care, fără foarte mari zguduiri, în general nu pot găsi o ieșire.

Tot așa cum în Rusia în 1905, sub conducerea proletariatului, a început o răscoală populară împotriva guvernului țarist pentru cucerirea republicii democrate, tot

www.dacoromanica.ro

astfel viitorii ani vor duce în Europa, tocmai ca urmare a acestui război de jaf, la răscoale populare sub conducerea proletariatului împotriva puterii capitalului financiar, împotriva marilor bănci, împotriva capitaliştilor, iar aceste zguduiri nu se pot termina decît prin exproprierea burgheziei, prin victoria socialismului.

Noi, cei bătrîni, poate că nu vom apuca bătăliile hotărîtoare ale acestei viitoare revoluţii. Dar cred că pot să-mi afirm cu toată certitudinea speranţa că tineretul care desfăşoară o activitate atît de frumoasă în cadrul mişcării socialiste din Elveţia şi din întreaga lume va avea fericirea nu numai să lupte, ci şi să învingă în viitoarea revoluţie proletară.

Scris în limba germană
înainte de 9 (22) ianuarie 1917

Publicat pentru prima oară
la 22 ianuarie 1925,
în ziarul „Pravda" nr. 18
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

DOUĂSPREZECE TEZE SCURTE CU PRIVIRE LA SUSȚINEREA DE CĂTRE H. GREULICH A APĂRĂRII PATRIEI [120]

1. H. Greulich declară la începutul primului său articol că astăzi există „socialiști" (probabil că se referă la *pretinșii* socialiști) care „manifestă încredere în guvernele iunchereşti şi burgheze".

Această acuzație adusă *unui* curent al „socialismului" contemporan, şi anume social-patriotismului, este, desigur, justă. Dar ce altceva dovedesc toate cele patru articole ale tov. H. Greulich dacă nu faptul că şi el „manifestă o încredere" *oarbă* în „guvernul burghez" al Elveției? ? El uită pînă şi că „guvernul burghez" al Elveției, datorită multiplelor legături ale capitalului bancar elvețian, este nu numai un „guvern burghez", ci şi un guvern burghez *imperialist*.

2. H. Greulich recunoaşte în primul articol că în întreaga social-democrație internațională există *două* curente principale. Unuia dintre ele (firește, celui *social-patriotic)* îi dă o definiție cît se poate de justă atunci cînd îi înfierează pe adepții social-patriotismului ca pe niște „agenți" ai guvernelor burgheze.

Dar Greulich, în mod ciudat, uită că, în primul rînd, social-patrioții elvețieni sînt şi ei agenți ai guvernului burghez elvețian; în al doilea rînd, că, aşa cum Elveția în general nu poate fi considerată în afara orbitei pieței mondiale, tot astfel nici actuala Elveție burgheză, foarte dezvoltată şi extrem de bogată, nu poate fi smulsă din rețeaua relațiilor mondiale imperialiste; în al treilea rînd, că ar fi bine ca argumentele pro şi contra apărării patriei

www.dacoromanica.ro

să fie examinate în întreaga social-democrație internațională și mai ales în legătură cu aceste relații financiare-capitaliste mondiale, imperialiste; în al patrulea rînd, că aceste două curente existente în întreaga social-democrație internațională sînt de neîmpăcat și că din acest motiv partidul elvețian trebuie *să aleagă* cu care din ele vrea să meargă.

3. În al doilea articol, H. Greulich declară: „Elveția nu poate duce un război de agresiune".

Greulich, în mod ciudat, uită faptul evident și incontestabil că în *ambele* cazuri posibile — și anume atît în cazul unei alianțe a Elveției cu Germania împotriva Angliei, cît și în cazul unei alianțe cu Anglia împotriva Germaniei —, în *ambele* cazuri Elveția va participa la un război imperialist, la un război de jaf, la un război de agresiune.

În nici un caz nu poate Elveția burgheză nici să schimbe caracterul războiului actual, nici, în general, să ducă un război antiimperialist.

Este oare admisibil ca Greulich să părăsească „domeniul faptelor" (vezi al patrulea articol al său) și, în loc să vorbească despre *acest* război, să vorbească despre nu știu ce război fantezist?

4. H. Greulich declară în al doilea articol:

„În ceea ce privește Elveția, neutralitatea și apărarea patriei sînt identice. Cine respinge apărarea patriei pune în primejdie neutralitatea. Acest lucru trebuie să ne fie clar".

Două întrebări discrete tovarășului Greulich:

În primul rînd, nu trebuie oare să ne fie clar că a manifesta încredere în declarațiile de neutralitate și în intențiile lui de a păstra neutralitatea în războiul actual înseamnă a manifesta nu numai o încredere oarbă în „guvernul burghez" din *propria* ta țară și în „guvernele burgheze" din *alte* țări dar este pur și simplu ridicol?

În al doilea rînd, nu trebuie oare să ne fie clar că în realitate lucrurile stau astfel:

Cine admite apărarea patriei în acest război devine un complice al burgheziei naționale din „*propria*" sa țară, burghezie care și în Elveția este imperialistă pînă în

www.dacoromanica.ro

măduva oaselor, fiind legată sub raport financiar de marile puteri şi antrenată în politica mondială imperialistă.

Cine respinge apărarea patriei în acest război face să se năruie încrederea proletariatului în burghezie şi *ajută* proletariatul mondial să ducă lupta *împotriva* dominaţiei burgheziei.

5. În încheierea celui de-al doilea articol, H. Greulich declară :

„Prin faptul că am desfiinţa miliţia elveţiană nu înseamnă încă că am înlătura războiul dintre marile puteri".

De ce uită tov. Greulich că social-democraţii se gîndesc la desfiinţarea *oricărei* armate (prin urmare şi a miliţiei) numai *după* revoluţia socială victorioasă ? că tocmai acum trebuie să luptăm, în alianţă cu minoritatea internaţionalist-revoluţionară din *toate* marile state, pentru revoluţia socială ?

De la *cine* aşteaptă Greulich lichidarea „războaielor dintre marile puteri" ? Nu cumva de la miliţia unui mic stat burghez cu o populaţie de patru milioane de oameni ?

Noi, social-democraţii, aşteptăm lichidarea „războaielor dintre marile puteri" de la acţiunile revoluţionare ale proletariatului din *toate* statele, mari şi *mici*.

6. În al treilea articol, Greulich susţine că muncitorii elveţieni trebuie „să apere" „democraţia" ! !

Oare într-adevăr să nu ştie tov. Greulich că în acest război *nici un* stat din Europa nu apără democraţia şi nici nu o poate apăra ? Dimpotrivă, participarea la acest război imperialist înseamnă pentru *toate* statele, mari şi mici, *sugrumarea* democraţiei, victoria reacţiunii asupra democraţiei. Oare într-adevăr să nu cunoască Greulich miile de exemple în acest sens din Anglia, Germania, Franţa etc. ? Sau tov. Greulich are într-adevăr atît de multă „încredere" în guvernul elveţian, adică în „guvernul burghez" din propria sa ţară, încît pe toţi directorii de bănci şi pe toţi milionarii din Elveţia îi consideră nişte adevăraţi Wilhelmi Telli ?

Nu participarea la războiul imperialist, nu participarea la mobilizări, chipurile, în vederea apărării neutralităţii, ci lupta revoluţionară împotriva *tuturor* guvernelor burgheze este singura cale care poate duce la socialism, iar

www.dacoromanica.ro

fără socialism nu există nici o *garanție* pentru democrație!

7. Tov. Greulich scrie în al treilea articol:

„Nu cumva Elveția se așteaptă ca proletariatul «să se bată cu sine însuși în luptele imperialiste»?"

Această întrebare dovedește că tov. Greulich se situează cu ambele picioare pe teren național, dar, din păcate, în războiul actual pentru Elveția *nu există* un astfel de teren. Nu Elveția „așteaptă" acest lucru de la proletariat, ci capitalismul, care în toate țările civilizate, și în Elveția la fel ca și în celelalte, s-a transformat în capitalism *imperialist*. Dominația burgheziei „așteaptă" astăzi ca proletariatul din *toate* țările „să se bată cu sine însuși în luptele imperialiste" — iată un lucru pe care Greulich îl uită. Pentru a te feri de o asemenea situație astăzi, nu există nici un alt mijloc decît lupta revoluționară internațională de clasă împotriva burgheziei!

De ce uită Greulich că încă în 1912 manifestul de la Basel al Internaționalei a considerat în mod expres, în primul rînd, că capitalismul *imperialist* determină caracterul esențial al viitorului război; în al doilea rînd, că în același manifest se vorbește despre *revoluția proletară t o c m a i* în legătură cu *acest* război?

8. Greulich scrie în cel de-al treilea articol:

Lupta revoluționară de masă, „în locul folosirii drepturilor democratice", este „o noțiune foarte vagă".

Aceasta dovedește că Greulich admite exclusiv calea burghezo-reformistă, respingînd sau ignorînd *revoluția*. Acest lucru se potrivește unui grütlian, dar nicidecum unui social-democrat.

Revoluțiile nu se pot înfăptui *fără* „lupta revoluționară de masă". Asemenea revoluții n-au existat niciodată. În epoca imperialistă care a început acum, revoluțiile sînt inevitabile și în Europa.

9. În al patrulea articol, Greulich declară de-a dreptul că în cazul cînd partidul va respinge *în principiu* apărarea patriei „este de la sine înțeles" că-și va depune mandatul de membru al Consiliului național, adăugînd că respingerea apărării patriei va însemna „încălcarea unității noastre".

www.dacoromanica.ro

Această declarație este un ultimatum limpede care nu se pretează la nici un fel de interpretări și pe care membrii social-patriotici ai Consiliului național îl dau partidului. *Sau* partidul admite concepțiile sociale-patriotice, *sau* „noi" (Greulich, Müller etc.) ne depunem mandatele.

Dar, la drept vorbind, despre ce „unitate" poate fi vorba? Desigur, nu poate fi vorba de altceva decît de „unitatea" dintre conducătorii social-patrioți și mandatele *lor* de membri ai Consiliului național?!

Unitatea proletară principială înseamnă cu totul altceva: social-patrioții, adică „apărătorii patriei", trebuie să fie „una" cu uniunea grütliană social-patriotică, cu desăvîrșire burgheză. Social-democrații care resping apărarea patriei trebuie să fie „una" cu proletariatul socialist. Este un lucru cît se poate de limpede.

Avem toată speranța că tov. Greulich nu va vrea să se facă de rușine și nu se va apuca să demonstreze (în pofida experienței din Anglia, Germania, Suedia etc.) că „unitatea" social-patrioților, acești „agenți" ai guvernelor burgheze, cu proletariatul socialist poate să ducă la altceva decît la o deplină dezorganizare, demoralizare, ipocrizie și minciună.

10. După părerea lui Greulich, „jurămîntul" dat de membrii Consiliului național de a apăra independența țării este „incompatibil" cu refuzul de a apăra țara.

Perfect! Dar există oare vreo activitate revoluționară care să fie „compatibilă" cu „jurămintele" de a apăra legile statelor capitaliste?? Grütlienii, adică slugile burgheziei, admit în principiu numai căile legale. N-a existat pînă acum nici un social-democrat care să fi respins revoluțiile sau să le fi admis numai pe acelea care sînt „compatibile" cu „jurămintele" de a apăra legile burgheze.

11. Greulich neagă faptul că Elveția este „un stat de clasă burghez" „în sensul absolut al acestui cuvînt". În definiția dată de el socialismului (la sfîrșitul celui de-al patrulea articol), revoluția socială și orice acțiune revoluționară dispar cu desăvîrșire. Revoluția socială este o „utopie", acesta este pe scurt sensul tuturor lungilor discursuri sau articole ale lui Greulich.

www.dacoromanica.ro

Perfect ! Dar acesta este cel mai evident grütlianism şi nu socialism. Este reformism burghez şi nu socialism.

De ce nu propune tov. Greulich pe faţă să se şteargă din manifestul de la Basel din 1912 cuvintele cu privire la „revoluţia proletară" ? sau cele din hotărîrea de la Aarau din 1915 cu privire la „acţiunile revoluţionare de masă" ? sau să se dea foc tuturor rezoluţiilor de la Zimmerwald şi Kiental ?

12. Tov. Greulich se situează cu ambele picioare pe un teren naţional, pe un teren burghezo-reformist, grütlian.

El ignorează cu încăpăţînare caracterul imperialist al actualului război, precum şi legăturile imperialiste ale burgheziei elveţiene contemporane. El ignorează scindarea socialiştilor din întreaga lume în social-patrioţi şi internaţionalişti revoluţionari.

El uită că în realitate în faţa proletariatului elveţian există *numai* două căi :

Prima cale. Să ajute burgheziei sale naţionale să se înarmeze, să sprijine mobilizările în scopul, chipurile, apărării neutralităţii şi să se expună zilnic primejdiei de a fi antrenat în războiul imperialist. În cazul unei „victorii" în acest război — să flămînzească, să înregistreze 100 000 de morţi, să toarne în buzunarele burgheziei elveţiene noi miliarde reprezentînd profituri de război, să-i asigure noi investiţii rentabile de capital în străinătate şi să ajungă într-o nouă stare de dependenţă financiară faţă de „aliaţii" săi imperialişti — marile puteri.

A doua cale. În strînsă alianţă cu minoritatea revoluţionară internaţionalistă din toate statele mari, să ducă o luptă hotărîtă împotriva tuturor „guvernelor burgheze", şi în primul rînd împotriva „guvernului burghez" din *propria* sa ţară, să nu acorde nici o „încredere" nici guvernului burghez din propria sa ţară, în general, şi nici vorbăriei lui pe tema apărării neutralităţii şi să-i invite politicos pe social-patrioţi să se care în uniunea grütliană.

În caz de victorie, să scape pentru totdeauna de scumpete, foamete şi războaie, să dezlănţuie împreună cu muncitorii francezi, germani etc. revoluţia socialistă.

Amîndouă aceste căi sînt anevoioase, amîndouă cer sacrificii.

www.dacoromanica.ro

Proletariatul elveţian trebuie să aleagă : vrea oare el să facă aceste sacrificii în folosul burgheziei imperialiste din Elveţia şi a uneia dintre coaliţiile marilor puteri sau în folosul cauzei eliberării omenirii de sub jugul capitalismului, pentru a o scăpa de foamete şi războaie ?

Proletariatul trebuie să aleagă.

Scris în limba germană între 13 şi 17 (26 şi 30) ianuarie 1917

Publicat la 31 ianuarie şi 1 februarie 1917, în ziarul „Volksrecht" nr. 26 şi 27
Semnat : — e —

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

Publicat pentru prima oară în limba rusă în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

www.dacoromanica.ro

APĂRAREA NEUTRALITĂŢII

Din faptul că admitem teza potrivit căreia actualul război este un război imperialist, adică un război între doi mari tîlhari pentru stăpînirea lumii şi jefuirea ei, încă nu rezultă că trebuie să respingem apărarea patriei elveţiene. Noi, elveţienii, apărăm tocmai neutralitatea noastră, noi am amplasat trupe la frontierele noastre tocmai pentru a evita participarea la acest război de jaf!

Aşa vorbesc social-patrioţii, grütlienii, din partidul socialist şi din afara lui.

La baza acestui argument stau următoarele premise acceptate în mod tacit sau strecurate pe neobservate:

Repetarea necritică a ceea ce spune burghezia şi trebuie să spună pentru a-şi menţine dominaţia de clasă.

Totală încredere în burghezie şi totală neîncredere faţă de proletariat.

Ignorarea situaţiei internaţionale reale, neplăsmuite, care s-a creat pe baza relaţiilor imperialiste dintre toate statele europene şi a „dependenţei" de imperialism a clasei capitaliste elveţiene.

Oare luni de-a rîndul burghezia romînă şi cea bulgară n-au dat asigurările cele mai solemne că pregătirile lor de război ar fi dictate „numai" de apărarea neutralităţii?

Există oare motive ştiinţifice serioase pentru ca în această problemă să se facă o deosebire *principială* între burghezia ţărilor amintite şi cea elveţiană?

Desigur că nu! Se spune că în Romînia şi în Bulgaria burghezia este stăpînită de o anumită patimă a cuceririlor

www.dacoromanica.ro

și anexiunilor și că în ceea ce privește burghezia elvețiană nu se poate spune acest lucru, dar nu se poate considera că aceasta este o deosebire *principială*. Așa cum știe toată lumea interesele imperialiștilor nu se limitează numai la achiziții teritoriale, ei urmăresc și achiziții *financiare*. Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că burghezia elvețiană exportă un capital de cel puțin 3 miliarde de franci, adică exploatează în mod imperialist popoare înapoiate. Acesta este un fapt. Tot un fapt este și că capitalul bancar elvețian este legat de capitalul bancar al marilor puteri, că interesele lor se împletesc în modul cel mai strîns și că „Fremdenindustrie" * din Elveția etc. reprezintă *împărțirea* permanentă a bogăției imperialiste între marile puteri și Elveția. În plus, în ceea ce privește dezvoltarea capitalismului, Elveția se află pe o treaptă cu mult mai înaltă decît Romînia și Bulgaria ; în Elveția nici vorbă nu poate fi despre vreo mișcare populară „națională" : pentru Elveția această epocă a dezvoltării istorice s-a încheiat cu multe secole în urmă, ceea ce nu se poate spune despre nici unul dintre statele balcanice menționate mai sus.

Așadar, burghezului i se potrivește să caute să inspire poporului, celor exploatați, încredere în burghezie și să se străduiască să camufleze printr-o frazeologie adecvată *adevărata* politică imperialistă a burgheziei din „propria" sa țară.

Ceea ce se potrivește socialistului este însă cu totul altceva. Și anume : să demaște fără cruțare și fără a lăsa loc la nici un fel de iluzii adevărata politică a burgheziei din „propria" sa țară. O continuare a adevăratei politici a burgheziei elvețiene care să constea în *vinderea* poporului său uneia sau alteia dintre coalițiile imperialiste ale marilor puteri ar fi cu mult mai verosimilă și mai „firească" (adică ar corespunde mai mult naturii acestei burghezii) decît apărarea democrației în adevăratul înțeles al acestui cuvînt, în contradicție cu interesele profitului.

* — „Industria pentru deservirea turiștilor străini". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„Fiecare cu ce i se potrivește" ; n-au decît grütlienii, în calitatea lor de slugi și agenți ai burgheziei, să înșele poporul cu fraze despre „apărarea neutralității".

Dar socialiștii, care luptă împotriva burgheziei, trebuie să deschidă poporului ochii asupra primejdiei cît se poate de reale de a fi *vîndut* de burghezia din „propria" sa țară, primejdie a cărei existență a dovedit-o întreaga istorie a politicii burgheze elvețiene.

Scris în limba germană
în ianuarie 1917

Publicat pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

O COTITURĂ ÎN POLITICA MONDIALĂ

Pe uliţa pacifiştilor e un fel de sărbătoare. Virtuoşii burghezi din ţările neutre jubilează: „ne-am pricopsit destul de pe urma profiturilor de război şi a scumpetei; n-o fi oare de ajuns? mai mult profit, de bună seamă, tot nu vom putea obţine şi s-ar putea ca poporul să-şi piardă pînă la urmă răbdarea...".

Şi cum să nu jubileze din moment ce „însuşi" Wilson „parafrazează" declaraţia pacifistă a Partidului socialist italian, care a adoptat nu de mult la Kiental o rezoluţie oficială şi solemnă în care se arăta totala inconsistenţă a social-pacifismului?

Este oare de mirare că Turati îşi exprimă în „Avanti!" satisfacţia în legătură cu faptul că Wilson parafrazează frazele *lor*, italiene, pacifiste, pseudosocialiste? Este oare de mirare că în ziarul lor, „Le Populaire" [121], social-pacifiştii şi kautskiştii francezi „se unesc" cu multă dragoste cu Turati şi cu Kautsky? Acesta din urmă a publicat în presa social-democrată germană cinci articole pacifiste deosebit de stupide, care, desigur, „parafrazează" şi ele flecăreala despre o onorabilă pace democratică, flecăreală pe care evenimentele au pus-o la ordinea zilei.

Acum, într-adevăr, această flecăreală se deosebeşte de cea anterioară tocmai prin faptul că are o anumită bază *obiectivă*. Această bază a fost creată de cotitura intervenită în politica mondială, cotitură *de la războiul imperialist*, care a adus popoarelor cele mai mari calamităţi şi cea mai mare trădare a socialismului de către alde domnii Plehanov, Albert Thomas, Legien, Scheidemann etc., la

www.dacoromanica.ro

o pace imperialistă, care urmează să aducă popoarelor cea mai mare înşelătorie cu ajutorul unor fraze frumoase, al unor reforme ciuntite, al unor concesii parţiale etc.

A survenit această cotitură.

În momentul de faţă nu se poate şti — şi nici chiar conducătorii politicii imperialiste, regii finanţelor şi tîlharii încoronaţi nu sînt în măsură să precizeze acest lucru — cînd anume va veni pacea imperialistă, ce schimbări vor interveni în desfăşurarea războiului, şi nici nu poate cunoaşte amănunte în legătură cu pacea. Dar aceasta nici nu prezintă prea mare importanţă. Important este *faptul* că a survenit o cotitură în direcţia păcii, important este *caracterul principal* al acestei păci ; or, aceste două împrejurări au fost îndeajuns de clarificate de către desfăşurarea anterioară a evenimentelor.

În cele 29 de luni de război, resursele ambelor coaliţii imperialiste s-au precizat îndeajuns, toţi sau aproape toţi aliaţii dintre „vecinii" cei mai apropiaţi, care reprezintă o forţă serioasă, au fost atraşi în măcel, forţele armatelor şi ale flotelor au fost încercate şi răsîncercate, măsurate şi răsmăsurate. Capitalul financiar a cîştigat miliarde : uriaşele datorii de război indică proporţiile tributului pe care proletariatul şi masele neavute „vor trebui" acum să-l plătească timp de zeci de ani burgheziei internaţionale pentru că le-a permis cu atîta bunăvoinţă să măcelărească, într-un război pentru împărţirea prăzii imperialiste, milioane de fraţi de-ai lor întru robie salariată.

Se pare că cu ajutorul *acestui* război nu se poate jupui şi mai multe piei de pe boii muncii salariate — iată una dintre bazele economice profunde ale cotiturii care se observă astăzi în politica internaţională. Nu se poate pentru că se epuizează resursele în general. Miliardarii americani şi fraţii lor mai mici din Olanda, Elveţia, Danemarca şi din celelalte ţări neutre încep să-şi dea seama că mina de aur secătuieşte ; acesta este izvorul creşterii pacifismului neutru şi nicidecum nişte nobile sentimente umanitare, aşa cum cred Turati, Kautsky & Co., aceşti naivi, jalnici şi ridicoli.

La aceasta se mai adaugă creşterea nemulţumirii şi indignării maselor. În numărul precedent am reprodus de-

www.dacoromanica.ro

claraţiile lui Gucikov şi Helfferich [122], declaraţii din care reiese că amîndoi *se tem* de revoluţie. Nu este oare timpul să se pună capăt primului măcel imperialist?

Condiţiile obiective care impun încetarea războiului se completează astfel cu înrîurirea exercitată de instinctul de clasă şi de calculul de clasă al burgheziei ghiftuite cu profituri de război.

Cotitura politică survenită pe baza acestei cotituri economice se desfăşoară pe două linii principiale: Germania învingătoare *desprinde* de Anglia, duşmanul ei principal, pe aliaţii acesteia, datorită, pe de o parte, faptului că nu Anglia, ci tocmai aceşti aliaţi au primit (şi mai pot primi) cele mai grele lovituri, iar pe de altă parte datorită faptului că imperialismul german, care a jefuit enorm de mult, este în măsură să facă aliaţilor Angliei unele concesii neînsemnate.

Nu este exclus ca o pace separată între Germania şi Rusia *să fi fost*, totuşi, *încheiată*. S-a schimbat numai *forma* tranzacţiei politice dintre aceşti doi tîlhari. Este posibil ca ţarul să fi spus lui Wilhelm: „Dacă eu voi semna făţiş o pace separată, s-ar putea ca mîine tu, augustul meu partener, să fii nevoit să ai de-a face cu un guvern Miliukov-Gucikov, dacă nu cu unul Miliukov-Kerenski. Căci revoluţia creşte şi eu nu garantez pentru armata ai cărei generali sînt în corespondenţă cu Gucikov şi ai cărei ofiţeri, în majoritatea lor, provin din rîndurile liceenilor de ieri. Are oare rost să riscăm ca eu să pierd tronul, iar tu să pierzi un bun partener?"

„Fireşte că n-are nici un rost" — trebuie să fi răspuns Wilhelm, dacă, direct sau indirect, i s-a spus aşa ceva. „Şi, apoi, ce nevoie avem noi de o pace separată făţişă sau, în general, de o pace consemnată pe hîrtie? Oare nu putem obţine acelaşi lucru pe altă cale, mai subtilă? Eu voi adresa deschis întregii omeniri propunerea de a o ferici cu binefacerile păcii. Pe ascuns voi face cu ochiul francezilor, lăsîndu-i să înţeleagă că sînt gata să le restitui întreaga sau aproape întreaga Franţă şi Belgie în schimbul unui preţ «echitabil»: cedarea coloniilor lor din Africa, iar italienilor că pot conta pe «o bucăţică» din teritoriile italiene din Austria plus unele bucăţele din

www.dacoromanica.ro

Balcani. Eu pot să fac ca propunerile şi planurile mele să ajungă la cunoştinţa popoarelor: vor putea oare atunci englezii să-şi mai păstreze aliaţii din Europa occidentală ? Iar noi doi vom împărţi între noi Romînia, Galiţia, Armenia; cît priveşte Constantinopolul, o augustul meu frate, n-o să-l vezi aşa cum n-o să-ţi vezi vreodată ceafa ! Polonia, o augustul meu frate, de asemenea n-ai s-o vezi cum n-ai să-ţi vezi vreodată ceafa !"

Dacă a avut sau nu loc o asemenea convorbire nu se poate şti. Dar asta n-are nici o importanţă. Important este că lucrurile evoluează *tocmai* în această direcţie. Dacă ţarul nu s-a lăsat convins de argumentele diplomaţilor germani, în schimb *„argumentele"* armatei lui Mackensen din Romînia trebuie să fi avut un efect mai convingător.

Cît despre planul de împărţire a Romîniei între Rusia şi „Quadrupla alianţă" (adică aliaţii Germaniei, Austria şi Bulgaria), despre aceasta se vorbeşte *pe faţă* în presa imperialistă germană ! Iar pe flecarul Hervé l-a şi luat gura pe dinainte: noi nu vom putea sili poporul să continue lupta dacă va afla că am putea recăpăta *chiar acum* Belgia şi Franţa, şi prostănacii pacifişti din rîndurile burgheziei neutre au şi fost puşi „la treabă": Wilhelm le-a dezlegat limba ! Iar... înţelepţii pacifişti din rîndurile socialiştilor, Turati în Italia, Kautsky în Germania etc. etc. se fac luntre şi punte, făcînd caz de umanitarismul lor, de dragostea lor de oameni, de virtutea supraomenească (şi de marea lor inteligenţă) *pentru a prezenta în culori trandafirii* viitoarea pace imperialistă !

Ce bine sînt rînduite în general toate lucrurile în această cea mai bună dintre lumi ! Noi, regii finanţelor şi tîlharii încoronaţi, ne-am cam încurcat în politica de jaf imperialist, a trebuit să purtăm război. Şi, ce-i cu asta ? Ne vom îmbogăţi de pe urma războiului la fel de bine ca şi de pe urma păcii, ba chiar mult mai bine ! Lachei slugarnici care să proclame războiul nostru un război „de eliberare", oameni de teapa lui Plehanov, Albert Thomas, Legien, Scheidemann & Co. avem destui ! Vine momentul cînd trebuie să încheiem o pace imperialistă ? Şi, ce-i cu asta ? Dar ce, datoriile de război nu sînt oare angajamente care garantează dreptul nostru sacru de a percepe un

www.dacoromanica.ro

tribut însutit de la popoare? Cît despre prostănaci care *să prezinte în culori trandafirii* această pace imperialistă, care să amăgească popoarele cu vorbe dulcege, din ăştia avem cît poftiţi, — uite, de pildă, Turati, Kautsky şi ceilalţi „conducători" ai socialismului mondial!

Caracterul tragicomic al acţiunilor lui Turati şi Kautsky constă tocmai în faptul că ei *nu-şi dau seama* de rolul politic, obiectiv, *real* pe care-l joacă, şi anume rolul unor popi *care consolează* popoarele în loc să le ridice la revoluţie, rolul unor *avocaţi burghezi* care, prin fraze pompoase despre tot felul de lucruri frumoase, în general, şi despre o pace democratică, în special, disimulează, camuflează, înfrumuseţează, acoperă goliciunea respingătoare a păcii imperialiste prin care sînt negociate unele popoare şi sînt ciopîrţite unele ţări.

Unitatea principială dintre social-şovinişti (Plehanovii şi Scheidemannii) şi social-pacifişti (Turati şi Kautsky) constă tocmai în aceea că şi unii şi ceilalţi sînt *în mod obiectiv slugi* ale imperialismului: unii îl „slujesc" prezentînd în culori trandafirii războiul imperialist şi folosind în legătură cu el noţiunea de „apărare a patriei", ceilalţi slujesc *acelaşi* imperialism înfrumuseţînd, prin frazeologia lor despre o pace democratică, pacea imperialistă care se apropie şi este în curs de pregătire.

Burghezia imperialistă are nevoie de ambele tipuri sau nuanţe de lachei: de alde Plehanov pentru ca prin ţipetele „jos cuceritorii" să stimuleze continuarea măcelului, de alde Kautsky pentru ca prin proslăvirea mieroasă a păcii să consoleze şi să liniştească masele prea îndîrjite.

De aceea şi unirea generală a social-şoviniştilor din toate ţările cu social-pacifiştii — acel „complot" general „împotriva socialismului" despre care se vorbeşte într-unul dintre apelurile Comisiei socialiste internaţionale de la Berna [123], acea „amnistie generală" despre care am vorbit nu o dată — nu va fi un fenomen întîmplător, ci numai o manifestare a unităţii principiale dintre *aceste două* curente ale pseudosocialismului mondial. Nu este întîmplător faptul că Plehanov ţipă în gura mare despre „trădarea" săvîrşită de Scheidemanni şi, în acelaşi timp, face aluzii

www.dacoromanica.ro

la pace şi unitate cu aceşti domni atunci cînd va sosi momentul pentru aceasta.

Dar — va obiecta, poate, cititorul — putem oare uita că o pace imperialistă „este totuşi mai bună" decît războiul imperialist? că programul unei păci democratice poate fi înfăptuit, dacă nu în întregime, măcar „în limita posibilităţilor" „parţial"? că o Polonie independentă este un lucru mai bun decît o Polonie rusească? că alipirea la Italia a teritoriilor italiene din Austria înseamnă un pas înainte?

La adăpostul acestor considerente se şi pun apărătorii lui Turati şi Kautsky, fără să-şi dea seama că în felul acesta se transformă din marxişti revoluţionari în nişte reformişti burghezi obişnuiţi.

Ar putea oare cineva nega, dacă nu şi-a pierdut facultatea de a judeca, că Germania lui Bismarck şi legile ei sociale reprezintă „ceva mai bun" decît Germania dinainte de 1848? Că reformele stolîpiniste reprezintă „ceva mai bun" decît Rusia dinainte de 1905? Dar oare aceasta i-a făcut pe social-democraţii germani (pe atunci ei mai erau încă social-democraţi) să voteze reformele lui Bismarck? Oare reformele lui Stolîpin au fost prezentate în culori trandafirii sau măcar sprijinite de social-democraţii ruşi, în afară, fireşte, de d-nii Potresov, Maslov & Co., cărora pînă şi Martov, membru *al propriului lor partid*, le întoarce cu dispreţ spatele?

Istoria nu stă pe loc nici în epocile de contrarevoluţie. Istoria a mers înainte şi în timpul măcelului imperialist din 1914—1916, care a fost o *continuare* a politicii imperialiste a deceniilor precedente. Capitalismul mondial, care între 1860 şi 1880 era o forţă înaintată şi progresistă a liberei concurenţe şi care la începutul secolului al XX-lea s-a transformat în capitalism *monopolist*, adică în imperialism, a făcut în cursul războiului un considerabil pas *înainte* nu numai în ceea ce priveşte o mai mare concentrare a capitalului financiar, dar şi în direcţia transformării în *capitalism de stat*. În decursul acestui război, forţa coeziunii naţionale, importanţa simpatiilor naţionale au fost date la iveală de atitudinea, de pildă, a irlandezilor în cadrul uneia dintre coaliţiile imperialiste, a

www.dacoromanica.ro

cehilor în cealaltă. Conducătorii conştienţi ai imperialismului îşi spun : noi nu ne putem, desigur, realiza scopurile fără a sugruma popoarele mici, dar există două metode de sugrumare. Sînt cazuri cînd e mai sigur — şi mai avantajos — ca într-un război imperialist să ai „apărători ai patriei" sinceri şi de nădejde prin crearea unor state independente *din punct de vedere politic*, de a căror dependenţă *financiară* o să avem „noi" grijă ! E mai avantajos să fii aliat (în cazul unui război serios între puterile imperialiste) al unei Bulgarii independente decît stăpîn al unei Irlande dependente ! Desăvîrşirea a ceea ce a rămas nerezolvat în domeniul reformelor privind problema naţională poate uneori să întărească, pe plan intern, o coaliţie imperialistă ; de acest lucru ţine în mod just seama, de pildă, unul dintre lacheii cei mai mîrşavi ai imperialismului german, K. Renner, care este, bineînţeles, un apărător de neclintit al „unităţii" partidelor social-democrate, în general, şi al unităţii cu Scheidemann şi Kautsky, în special.

Mersul obiectiv al lucrurilor îşi spune cuvîntul, şi, aşa cum sugrumătorii revoluţiilor de la 1848 şi 1905 au fost, într-un anumit sens, executorii testamentari ai acestora, tot aşa şi dirijorii măcelului imperialist *sînt nevoiţi* să înfăptuiască anumite reforme în direcţia capitalismului de stat, anumite reforme privind problema naţională. În afară de aceasta, masele, îndîrjite din cauza războiului şi a scumpetei, trebuie *liniştite* prin mici concesii : de ce să nu li se promită (şi să nu se înfăptuiască parţial — doar aceasta nu obligă la nimic !) „reducerea înarmărilor" ? Doar, oricum, războiul este o „ramură a industriei" asemănătoare silviculturii : e nevoie de zeci de ani ca să crească îndeajuns de mari copacii... vreau să spun „carne de tun" îndeajuns de abundentă şi de adultă. Iar peste zeci de ani sperăm că în rîndurile social-democraţiei internaţionale „unite" vor creşte noi Plehanovi, noi Scheidemanni, noi împăciuitorişti mieroşi de teapa lui Kautsky...

Reformiştii şi pacifiştii burghezi sînt oameni care, de regulă, sub o formă sau alta *sînt plătiţi* pentru a consolida dominaţia capitalismului peticindu-l pe ici pe colo, pentru a adormi masele populare şi a le abate de la lupta revolu-

www.dacoromanica.ro

ţionară. Atunci cînd „conducători" ai socialismului cum sînt Turati şi Kautsky, fie prin declaraţii directe (o asemenea declaraţie i-a „scăpat" lui Turati în cuvîntarea sa de tristă faimă din 17 decembrie 1916 [124]), fie *prin tăcere* (în acest domeniu Kautsky este maestru), sugerează maselor ideea posibilităţii unei păci democratice care să rezulte din actualul război imperialist, *menţinîndu-se* guvernele burgheze, fără o insurecţie revoluţionară împotriva întregii reţele de relaţii mondiale imperialiste, sîntem datori să declarăm că o asemenea propagandă înseamnă înşelarea poporului, că n-are nimic comun cu socialismul, că nu este decît o prezentare a păcii *imperialiste* în culori trandafirii.

Noi sîntem *pentru* o pace democratică. Şi tocmai de aceea nu vrem să amăgim popoarele, aşa cum le amăgesc — animaţi fiind, desigur, de cele mai bune intenţii şi de cele mai nobile ţeluri! — Turati şi Kautsky. Noi vom spune *adevărul:* nu este posibilă o pace democratică dacă proletariatul revoluţionar din Anglia, Franţa, Germania şi Rusia nu va răsturna guvernele burgheze. Considerăm că ar fi o mare nerozie din partea social-democraţilor revoluţionari dacă ar renunţa la lupta pentru reforme în general, inclusiv la lupta pentru „construcţia de stat". Dar tocmai acum Europa trece printr-un moment cînd trebuie, mai mult decît oricînd, să nu uităm adevărul că *reformele sînt un rezultat accesoriu al luptei revoluţionare de clasă.* Căci la ordinea zilei — nu din voinţa noastră, nu în virtutea unor planuri ale cuiva, ci în virtutea mersului obiectiv al lucrurilor — se pune rezolvarea unor importante sarcini istorice prin violenţa directă a maselor, care creează noi temelii, şi nu prin tranzacţii pe baza vechilor rînduieli putrede şi pe cale de dispariţie.

Tocmai acum, cînd burghezia aflată la putere se pregăteşte să dezarmeze în mod paşnic milioane de proletari şi să-i mute fără nici o primejdie pentru sine — la adăpostul unei ideologii cu o faţadă arătoasă şi aghesmuindu-i neapărat cu fraze mieroase pacifiste! — din tranşeele murdare, pestilenţiale, unde erau puşi să se îndeletnicească cu omorul, în ocnele, adică în fabricile capitaliste, unde vor trebui „prin muncă cinstită" să producă sutele de miliarde necesare achitării datoriilor statului,

www.dacoromanica.ro

tocmai acum lozinca pe care în toamna anului 1914 partidul nostru a adresat-o popoarelor : transformarea războiului imperialist într-un război civil pentru socialism * capătă o importanţă şi mai mare decît la începutul războiului. Karl Liebknecht, care a fost condamnat la muncă silnică, a aderat la această lozincă atunci cînd de la tribuna Reichstagului a spus : întoarceţi armele împotriva duşmanilor voştri de clasă dinăuntrul ţării ! În ce măsură societatea de astăzi a ajuns la maturitatea necesară pentru a trece la socialism a demonstrat-o tocmai războiul, cînd, avînd în vedere încordarea forţelor poporului, a trebuit să se treacă la reglementarea întregii vieţi economice a peste 50 000 000 de oameni dintr-un *singur* centru. Dacă acest lucru este posibil sub conducerea unui mic grup de iuncheri-nobili în interesul unui pumn de rechini financiari, apoi fără îndoială că este tot atît de posibil sub conducerea muncitorilor conştienţi în interesul a nouă zecimi din populaţia căreia foametea şi războiul i-au sleit puterile.

Dar, pentru a conduce masele, muncitorii conştienţi trebuie să înţeleagă toată putreziciunea de care dau dovadă unii conducători ai socialismului ca Turati, Kautsky & Co. Aceşti domni se cred social-democraţi revoluţionari şi sînt profund indignaţi cînd li se spune că locul lor este în partidul d-lor Bissolati, Scheidemann, Legien & Co. Turati şi Kautsky, însă nu înţeleg de loc că numai revoluţia maselor poate să rezolve marile probleme puse la ordinea zilei ; ei nu au nici cea mai mică încredere în revoluţie, nu dau nici cea mai mică atenţie şi nu manifestă nici umbră de interes faţă de faptul că în conştiinţa şi în starea de spirit a maselor, tocmai ca urmare a războiului, revoluţia ajunge la maturitate. Toată atenţia le este absorbită de reforme, de tranzacţii între diferite părţi ale claselor dominante ; acestora li se adresează ei, pe ele caută să le „înduplece", la ele vor să adapteze mişcarea muncitorească.

Or, astăzi esenţialul este tocmai ca avangarda conştientă a proletariatului să-şi îndrepte gîndurile spre lupta revo-

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, ed. a II-a, p. 13—22. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

luţionară şi să-şi strîngă forţele în vederea acestei lupte pentru răsturnarea guvernului din propria ţară. Revoluţii ca acelea pe care atît Turati, cît şi Kautsky „sînt gata" să le admită, şi anume revoluţii despre care poţi spune dinainte cînd vor izbucni, cît de mari sînt şansele lor de victorie, asemenea revoluţii nu există. Situaţia revoluţionară din Europa este o realitate. Masele sînt cuprinse de o mare nemulţumire, sînt frămîntate şi îndîrjite. Social-democraţii revoluţionari trebuie să-şi îndrepte toate forţele în vederea intensificării *acestui* torent. De forţa mişcării revoluţionare în cazul unui mic succes va depinde în ce proporţie vor fi într-adevăr înfăptuite reformele „promise" şi dacă vor fi cît de cît de folos pentru lupta ulterioară a clasei muncitoare. De forţa mişcării revoluţionare în cazul succesului ei vor depinde victoria socialismului în Europa şi înfăptuirea nu a unui armistiţiu imperialist între lupta Germaniei împotriva Rusiei şi Angliei şi lupta Rusiei şi Germaniei împotriva Angliei sau lupta Statelor Unite împotriva Germaniei şi Angliei etc., ci a unei păci într-adevăr durabile şi într-adevăr democratice.

„Soţial-Demokrat" nr. 58 din 31 ianuarie 1917

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

STATISTICĂ ŞI SOCIOLOGIE [125]

PREFAŢĂ

Studiile oferite atenţiei cititorului parte n-au văzut încă lumina tiparului, parte reprezintă reproducerea unor articole apărute înainte de război în diferite publicaţii periodice. Problema căreia îi sînt consacrate studiile — importanţa şi rolul mişcării naţionale, raportul dintre naţional şi internaţional — trezeşte astăzi în mod firesc un deosebit interes. Cel mai frecvent şi cel mai mare neajuns al raţionamentelor cu privire la această problemă este lipsa unui punct de vedere istoric şi a unei abordări concrete. Strecurarea contrabandei de tot felul sub steagul frazelor generale e un lucru foarte obişnuit. De aceea credem că puţină statistică va fi binevenită. După părerea noastră, o confruntare între afirmaţiile făcute de noi înainte de război şi învăţămintele trase din acesta ar fi de folos. Studiile sînt legate între ele prin unitatea teoriei şi a punctului de vedere.

Ianuarie 1917.

Autorul

CONDIŢIILE ISTORICE ALE MIŞCĂRILOR NAŢIONALE

Faptele sînt îndărătnice, spune un proverb englez. Acest proverb îţi vine deseori în minte cînd vezi cîte un scriitor care ridică osanale măreţiei „principiului naţionalităţii" în diversele lui sensuri şi conexiuni, acest „principiu" fiind de cele mai multe ori aplicat într-un mod tot atît de

www.dacoromanica.ro

reuşit pe cît de reuşită şi de nimerită a fost exclamaţia unui cunoscut erou de basm popular la vederea unei procesiuni funebre : „Azi unu — mîine doi".

Fapte exacte, fapte incontestabile — iată ce nu pot nicidecum suporta scriitorii de acest gen şi iată ce este deosebit de necesar dacă vrem cu toată seriozitatea să ajungem la înţelegerea clară a unei probleme complexe şi grele care foarte adesea este în mod intenţionat încîlcită. Dar cum să adunăm faptele ? Cum să stabilim conexiunea şi interdependenţa lor ?

În domeniul fenomenelor sociale nu există o metodă mai răspîndită şi mai inconsistentă decît aceea de a lua fapte *izolate*, decît jocul de-a exemplele. În general, să adun exemple nu e mare greutate, dar nici nu prezintă vreo importanţă, sau prezintă o importanţă pur negativă, căci esenţialul îl constituie condiţiile concrete istorice în care a avut loc fiecare caz în parte. Faptele luate în *ansamblul* lor, în *conexiunea* lor, sînt nu numai „îndărătnice", dar şi absolut concludente. Faptele luate în afara ansamblului, în afara conexiunii, faptele izolate şi arbitrare, nu sînt decît o jucărie sau chiar ceva mai rău. De pildă, cînd un scriitor care a fost cîndva un scriitor serios şi care ţine să fie considerat ca atare se referă la jugul mongol şi îl prezintă ca exemplu pentru a explica unele evenimente din Europa secolului al XX-lea, acest lucru poate fi oare considerat numai ca un joc sau mai just este să fie considerat o şarlatanie politică ? Jugul mongol este un fapt istoric, legat fără îndoială de problema naţională, aşa cum şi în Europa secolului al XX-lea se observă o serie de fapte tot atît de neîndoios legate de această problemă. Totuşi, nu se vor găsi prea mulţi oameni — de tipul celor cărora francezii le spun „clovni naţionali" — care să se pretindă serioşi şi care, pentru a ilustra cele ce se petrec în Europa în secolul al XX-lea, să opereze cu „faptul" jugului mongol.

Concluzia care rezultă de aici e limpede : trebuie să încercăm ca din fapte exacte şi incontestabile să creăm o temelie pe care să ne putem sprijini, cu care să putem compara oricare dintre raţionamentele „generale" sau „exemplificatoare" de care se abuzează astăzi atît de mult

www.dacoromanica.ro

în unele ţări. Pentru ca aceasta să reprezinte într-adevăr o temelie trebuie să luăm nu fapte izolate, ci *toate* faptele referitoare la problema analizată *fără nici o* excepţie, căci altminteri s-ar naşte în mod inevitabil bănuiala, şi o bănuială cît se poate de legitimă, că faptele au fost alese sau triate arbitrar, că în locul unei conexiuni şi interdependenţe obiective a fenomenelor istorice în ansamblul lor oferim o cîrpăceală „subiectivă", al cărei scop este de a justifica, poate, o mîrşăvie. Se întîmplă şi de astea... mai des decît s-ar părea.

Pornind de la aceste considerente, am hotărît să începem cu statistica, ştiind foarte bine, desigur, cu ce antipatie privesc statistica unii cititori care preferă „adevărurilor prozaice" „minciuna care ne înalţă" şi unii scriitori cărora le place să strecoare contrabandă politică sub steagul raţionamentelor „generale" despre internaţionalism, cosmopolitism, naţionalism, patriotism etc.

CAPITOLUL 1
PUŢINĂ STATISTICĂ

I

Pentru a analiza într-adevăr *totalitatea* datelor cu privire la mişcările naţionale, trebuie să luăm *întreaga* populaţie a globului. Totodată trebuie să stabilim cît mai exact şi să urmărim cît mai atent doi indici : în primul rînd, caracterul omogen sau eterogen al compoziţiei naţionale a diferitelor state ; în al doilea rînd, împărţirea statelor (sau a formaţiilor de genul statului atunci cînd e îndoielnic că se poate vorbi despre un stat propriu-zis) în state independente din punct de vedere politic şi state dependente din punct de vedere politic.

Vom lua datele cele mai noi, publicate în 1916, şi ne vom sprijini pe două izvoare : unul german, „Tabelele geografice-statistice" ale lui Otto Hübner, şi unul englez, „Anuarul politic" („The Statesman's Year-Book"). Va trebui să luăm drept bază primul izvor, deoarece este mult mai complet în ceea ce priveşte problema care ne interesează, iar de al doilea ne vom folosi pentru verificarea

www.dacoromanica.ro

şi pentru corectarea unor date de cele mai multe ori de importanţă secundară.

Vom începe analiza noastră cu statele independente din punct de vedere politic şi cele mai „pure" în sensul omogenităţii compoziţiei naţionale. Pe primul loc se plasează aici un grup de state din Europa *occidentală*, adică situate la apus de Rusia şi de Austria.

Avem aici în total 17 state, dintre care însă cinci, deşi sînt foarte pure în ceea ce priveşte compoziţia naţională, sînt, prin mărimea lor infimă, adevărate state liliput. Acestea sînt : Luxemburg, Monaco, San Marino, Lichtenstein şi Andorra, a căror pupulaţie, luată la un loc, este de numai 310 000 de oameni. Desigur că este mult mai just ca în general ele să nu fie incluse în numărul statelor la care ne referim. Din restul de 12 state, şapte au o compoziţie naţională absolut pură : în Italia, Olanda, Portugalia, Suedia şi Norvegia, 99% din populaţia fiecărui stat aparţine unei singure naţionalităţi : în Spania şi Danemarca, 96% din populaţie. Urmează trei state cu o compoziţie naţională aproape pură : Franţa, Anglia şi Germania. În Franţa, italienii, care au fost anexaţi de Napoleon al III-lea prin încălcarea şi nesocotirea voinţei populaţiei, reprezintă numai 1,3% din populaţie. În Anglia există o anexiune, Irlanda, a cărei populaţie de 4 400 000 reprezintă mai puţin de o zecime din totalul populaţiei (46 800 000). În Germania, în totalul populaţiei de 64 900 000 de oameni, elementul naţional străin şi aproape pretutindeni asuprit din punct de vedere naţional, asemenea irlandezilor în Anglia, îl constituie polonezii (5,47%), danezii (0,25%) şi locuitorii Alsaciei şi Lorenei (1 870 000) ; însă dintre aceştia din urmă o anumită parte (nu se poate preciza cîţi anume), fără îndoială, tinde spre Germania nu numai sub raportul limbii, ci şi al intereselor economice şi al simpatiei. În total, circa 5 000 000 de locuitori din Germania aparţin unor naţiuni străine, care nu se bucură de drepturi depline şi sînt chiar asuprite.

Numai două state mici din Europa occidentală au o compoziţie naţională amestecată : Elveţia, a cărei populaţie de aproape 4 000 000 de oameni este alcătuită în proporţie

www.dacoromanica.ro

de 69% din germani, de 21% din francezi şi de 8% din italieni, şi Belgia (cu o populaţie de aproape 8 000 000 de oameni ; aproximativ 53% sînt, probabil, flamanzi şi circa 47% francezi). Trebuie să relevăm însă că, oricît de eterogenă este compoziţia naţională a acestor state, nu se poate vorbi de asuprirea naţiunilor. Constituţiile ambelor ţări prevăd egalitate în drepturi pentru toate naţiunile ; în Elveţia această egalitate în drepturi este pe deplin tradusă în viaţă ; în Belgia se poate vorbi de inegalitate în drepturi în ceea ce-i priveşte pe flamanzi, deşi aceştia formează majoritatea populaţiei, dar această inegalitate în drepturi este infimă în comparaţie, de pildă, cu ceea ce au avut de îndurat polonezii în Germania sau irlandezii în Anglia, ca să nu mai vorbim de ceea ce se observă de obicei în ţările care nu intră în grupul de state de care ne ocupăm. De aceea, în treacăt fie zis, termenul de „stat de naţionalităţi", pus în circulaţie îndeosebi de oportuniştii în problema naţională, publiciştii austrieci K. Renner şi O. Bauer, este just numai într-un sens foarte restrîns, şi anume atunci cînd, pe de o parte, nu se dă uitării locul istoric deosebit pe care-l ocupă majoritatea statelor de acest tip (despre aceasta vom vorbi mai jos), iar pe de altă parte atunci cînd cu ajutorul acestui termen nu se disimulează deosebirea fundamentală dintre egalitatea reală în drepturi a naţiunilor şi asuprirea naţiunilor.

Luînd împreună ţările de care ne-am ocupat, rezultă un grup de 12 state vest-europene, cu o populaţie totală de 242 000 000 de oameni. Din aceste 242 000 000, numai circa 9 500 000, adică numai 4%, reprezintă naţiuni asuprite (în Anglia şi în Germania). Dacă totalizăm acele părţi ale populaţiei din toate aceste state care nu aparţin naţionalităţii dominante în stat, obţinem 15 000 000, adică 6%.

În general deci, statele din acest grup se caracterizează prin următoarele trăsături : sînt cele mai înaintate ţări capitaliste, cele mai dezvoltate atît sub raport economic, cît şi sub raport politic. Nivelul cultural este de asemenea cel mai ridicat. Din punct de vedere naţional, majoritatea acestor state au o compoziţie naţională absolut pură sau aproape absolut pură. Inegalitatea în drepturi

www.dacoromanica.ro

sub raport național ca fenomen politic deosebit joacă un rol cu totul neînsemnat. Avem de-a face cu tipul „statului național", despre care se vorbește atît de des, trecîndu-se de cele mai multe ori cu vederea caracterul istoricește determinat și de tranziție al acestui tip în dezvoltarea capitalistă generală a omenirii. Dar despre aceasta vom vorbi mai amănunțit la locul potrivit.

Se pune întrebarea : se limitează oare acest tip la statele din Europa occidentală ? Evident că nu. Toate trăsăturile caracteristice principale ale acestui tip — economice (dezvoltarea înaltă și deosebit de rapidă a capitalismului), politice (regim reprezentativ), culturale, naționale — se constată și la statele înaintate din America și din Asia : Statele Unite și Japonia. Compoziția națională a acesteia din urmă s-a statornicit demult și este absolut pură : în proporție de peste 99%, populația este alcătuită din japonezi. În Statele Unite, negrii (precum și mulatrii și indienii) reprezintă numai 11,1% din populație ; ei constituie națiunea asuprită, deoarece, în realitate, în principalele regiuni locuite de negri (în Sud) egalitatea cucerită prin războiul civil din 1861—1865 și garantată de constituția republicii este în multe privințe tot mai îngrădită ca urmare a trecerii de la capitalismul progresist, premonopolist, din perioada 1860—1880 la capitalismul reacționar, monopolist (imperialismul) al epocii moderne, care în America este delimitată foarte precis de războiul imperialist (adică provocat de împărțirea prăzii între doi tîlhari) spaniolo-american din 1898.

Din 88,7% cît reprezintă populația albă a Statelor Unite, 74,3% sînt americani și numai 14,4% cei născuți în străinătate, adică emigrați din alte țări. După cum se știe, condițiile extrem de favorabile ale dezvoltării capitalismului în America și ritmul deosebit de rapid al acestei dezvoltări au făcut ca în această țară uriașele deosebiri naționale să se șteargă mai repede și mai radical decît oriunde, luînd naștere națiunea „americană" unică.

Prin adăugarea Statelor Unite și a Japoniei la țările vest-europene enumerate mai sus, rezultă 14 state, cu o populație totală de 394 000 000 de oameni, dintre care circa 26 000 000, adică 7%, nu se bucură de drepturi egale

www.dacoromanica.ro

sub raport naţional. Anticipînd, vom menţiona că la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, adică tocmai în perioada transformării capitalismului în imperialism, majoritatea acestor 14 state înaintate s-au avîntat vijelios pe calea politicii colonialiste şi, datorită acestui lucru, ele „dispun" astăzi de o populaţie de peste o jumătate de miliard de oameni din ţările coloniale dependente.

II

Grupul de state din estul Europei — Rusia, Austria, Turcia (din punct de vedere geografic este mai just ca aceasta din urmă să fie considerată astăzi un stat asiatic, iar din punct de vedere economic o „semicolonie") şi cele 6 mici state balcanice : Romînia, Bulgaria, Grecia, Serbia, Muntenegru şi Albania — ne oferă la prima privire un tablou care este radical diferit de cel precedent. *Nici unul* dintre aceste state nu au o compoziţie naţională pură ! Numai micile state din Balcani pot fi considerate state naţionale, dar nu trebuie să se uite că şi aici populaţia de altă naţionalitate constituie între 5 şi 10%, că foarte mulţi romîni şi sîrbi (în raport cu numărul total al romînilor şi sîrbilor) locuiesc în afara graniţelor statului „lor", că în general „construcţia de stat" în direcţia burghezo-naţională nu s-a terminat în Balcani nici chiar prin războaiele, s-ar putea spune, „de ieri" din 1911—1912. Printre micile state balcanice nu există nici un stat naţional *cum este* Spania, Suedia etc. Iar în toate cele trei state mari din estul Europei, procentul populaţiei de naţionalitate „proprie", care este în acelaşi timp naţiunea dominantă, reprezintă numai 43%. În fiecare din aceste trei state mari, 57%, adică mai mult de jumătate din populaţie, este formată din oameni de „altă naţionalitate" (inorodţî *, ca să ne exprimăm în adevărata limbă rusă). Sub raport statistic, deosebirea dintre grupul de state din vestul Europei şi cel din estul Europei se exprimă în felul următor :

* — alogeni. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

În primul grup sînt 10 state cu o componenţă naţională pură sau aproape pură, avînd o populaţie de 231 000 000 ; numai două state au o compoziţie naţională „eterogenă", dar nu există asuprire naţională, egalitatea în drepturi a naţiunilor fiind garantată prin constituţie şi respectată în practică ; aceste state au o populaţie de 11 500 000.

În al doilea grup sînt 6 state aproape pure, cu o populaţie de 23 000 000 ; *trei* state „eterogene" sau „amestecate", unde nu există egalitatea în drepturi a naţiunilor ; populaţia acestora este de 249 000 000 de oameni.

În general, procentul populaţiei de altă naţionalitate (adică populaţie care nu aparţine naţiunii dominante * din fiecare stat) reprezintă în Europa occidentală 6%, iar dacă adăugăm Statele Unite şi Japonia, 7%. În estul Europei, acest procent este de 53% ! **

Scris în ianuarie 1917
Semnat : P. Piriucev

Publicat pentru prima oară în 1935, în revista „Bolşevic" nr. 2

Se tipăreşte după manuscris

---

* În Rusia velicoruşii, în Austria germanii şi ungurii, în Turcia turcii.
** Aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

O MLAŞTINĂ IMAGINARĂ SAU REALĂ ? [126]

În articolul său despre majoritate şi minoritate („Berner Tagwacht" şi „Neues Leben"), tov. R. Grimm afirmă că „şi la noi a fost născocită" „o mlaştină, un pretins centru de partid".

Vom dovedi că tocmai poziţia pe care s-a situat Grimm în articolul sus-menţionat reprezintă un punct de vedere tipic centrist.

Polemizînd cu majoritatea, Grimm scrie :

„*Nici unul* dintre partidele care se situează pe platforma Zimmerwaldului şi Kientalului n-a lansat lozinca refuzului de a presta serviciul militar şi în acelaşi timp obligativitatea pentru membrii săi de a traduce în viaţă această lozincă. Liebknecht însuşi a îmbrăcat haina militară şi a intrat în rîndurile armatei. Partidul italian s-a mărginit să respingă creditele de război şi pacea civilă. Minoritatea din Franţa a procedat la fel".

Ne frecăm la ochi, căci nu ne vine să credem. Recitim din nou acest important pasaj din articolul lui Grimm şi sfătuim pe cititor să reflecteze asupra lui.

E neverosimil, dar e adevărat ! Pentru a dovedi că existenţa centrului la noi este o născocire, un reprezentant al acestui centru al nostru, Grimm, pune în aceeaşi oală pe internaţionaliştii de stînga (Liebknecht) şi pe zimmerwaldienii de dreapta sau centrul ! ! !

Oare într-adevăr Grimm speră că va reuşi să înşele pe muncitorii elveţieni şi să-i convingă că Liebknecht şi partidul italian aparţin aceluiaşi curent ? că între ei nu există

www.dacoromanica.ro

tocmai acea deosebire care desparte pe cei de stînga de centru ?

Vom prezenta argumentele *noastre :*

În primul rînd, să ascultăm un martor care nu face parte nici din rîndurile centrului, nici ale celor de stînga. Social-imperialistul german Ernst Heilmann scria la 12 august 1916 în „Glocke", p. 772 : ...„Die Arbeitsgemeinschaft *, *sau dreapta zimmerwaldiană*, al cărei teoretician este Kautsky, iar conducători politici Haase şi Ledebour"... Poate oare Grimm să conteste faptul că Kautsky-Haase-Ledebour sînt reprezentanţi tipici ai centrului ?

În al doilea rînd. Se poate oare ca Grimm să nu fi aflat că, în cadrul socialismului contemporan, dreapta zimmerwaldiană sau centrul se pronunţă *împotriva* unei rupturi imediate cu B.S.I., Biroul socialist internaţional de la Haga, *birou al social-patrioţilor ?* că stînga militează *pentru* această ruptură ? că reprezentanţii grupului „Die Internationale" — şi din acest grup face parte Liebknecht — au luptat la Kiental împotriva convocării B.S.I. şi pentru o ruptură cu acesta ?

În al treilea rînd. Să fi uitat Grimm oare că social-pacifismul, care a fost condamnat în termeni categorici în rezoluţia de la Kiental, a devenit tocmai acum platforma centrului în Franţa, Germania şi Italia ? că întreg partidul italian, care n-a protestat nici împotriva numeroaselor rezoluţii şi declaraţii social-pacifiste ale grupului său parlamentar, nici împotriva ruşinosului discurs rostit de Turati la 17 decembrie, se situează pe platforma social-pacifismului ? că ambele grupuri de stînga din Germania, atît I.S.D. („Socialiştii internaţionalişti din Germania"), cît şi „Die Internationale" (sau grupul „Spartacus", din care face parte Liebknecht) *au respins categoric* social-pacifismul centrului ? Totodată, nu trebuie să uităm că cei mai înrăiţi social-imperialişti şi social-patrioţi din Franţa, în frunte cu Sembat, Renaudel şi Jouhaux, au votat *şi ei* rezoluţiile social-pacifiste şi că prin aceasta a fost dată în vileag cît se poate de limpede semnificaţia reală, obiectivă a social-pacifismului.

* — Asociaţia muncii. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

În al patrulea rînd... dar ajunge ! Grimm se situează tocmai pe poziţia centrului atunci cînd dă partidului elveţian sfatul „să se mulţumească" cu respingerea creditelor şi a păcii civile, aşa cum a făcut partidul italian. Grimm critică propunerile majorităţii tocmai de pe poziţiile centrului, pentru că majoritatea vrea să se apropie de punctul de vedere *al lui Liebknecht.*

Grimm se ridică în apărarea clarităţii, a sincerităţii şi a cinstei. Foarte bine ! Dar oare aceste admirabile însuşiri nu-ţi impun să faci o deosebire limpede, sinceră şi cinstită între punctul de vedere şi tactica lui Liebknecht şi cele ale centrului şi să nu le pui în aceeaşi oală ?

A fi cu Liebknecht înseamnă : (1) a ataca pe duşmanul principal din propria ta ţară ; (2) a demasca pe social-patrioţii din propria ta ţară (şi nu numai pe cei din *străinătate*, să-mi fie cu iertare, tovarăşe Grimm !), a lupta împotriva lor şi nu a te uni cu ei — să-mi fie cu iertare, tovarăşe Grimm ! — împotriva radicalilor de stînga ; (3) a critica deschis şi a înfiera nu numai slăbiciunile social-patrioţilor, ci şi cele ale social-pacifiştilor şi ale „centriştilor" din propria ta ţară ; (4) a folosi tribuna parlamentară pentru a chema proletariatul la luptă revoluţionară, pentru a-l chema să întoarcă armele ; (5) a difuza literatura ilegală şi a organiza adunări ilegale ; (6) a organiza demonstraţii proletare, ca, de pildă, demonstraţia din Piaţa Potsdam de la Berlin în timpul căreia a fost arestat Liebknecht ; (7) a chema la greve pe muncitorii din industria de război, aşa cum a făcut în proclamaţiile sale ilegale grupul „Die Internationale" ; (8) a arăta deschis că e nevoie de o completă „reînnoire" a partidelor de astăzi, care se mărginesc la o activitate reformistă, şi a acţiona aşa cum a acţionat Liebknecht ; (9) a respinge fără rezerve apărarea patriei în războiul imperialist ; (10) a lupta pe toată linia împotriva reformismului şi oportunismului din cadrul social-democraţiei ; (11) a combate cu aceeaşi intransigenţă pe conducătorii sindicali, care în toate ţările, şi îndeosebi în Germania, Anglia şi Elveţia, formează avangarda social-patriotismului şi oportunismului etc.

www.dacoromanica.ro

Este limpede că din *acest* punct de vedere multe prevederi din proiectul majorității sînt pasibile de critică. Dar despre aceasta se poate vorbi numai într-un articol special. Aici trebuie să subliniem însă că în orice caz majoritatea propune să se facă unii pași în *această* direcție, iar Grimm atacă această majoritate nu de pe o poziție de stînga, ci *de pe o poziție de dreapta*, nu din punctul de vedere al lui Liebknecht, ci din punctul de vedere al centrului.

În articolul său, Grimm confundă în permanență două probleme principial deosebite: în primul rînd, *cînd*, în care moment anume trebuie să fie înfăptuită o acțiune revoluționară sau alta. A căuta să rezolvi dinainte această problemă este absurd, iar reproșurile pe care Grimm le face majorității în legătură cu acest lucru nu înseamnă decît a arunca praf în ochii muncitorilor.

A doua problemă: *cum* să transformăm, să reorganizăm partidul, care în momentul de față *nu este în stare* să desfășoare o luptă sistematică, perseverentă și cu adevărat revoluționară în orice condiții concrete, într-un partid care *să fie în stare să facă acest lucru.*

Aceasta este problema cea mai importantă! *Esența* întregii dispute, a întregii lupte dintre curente atît în problema războiului, cît și în aceea a apărării țării! Și tocmai această problemă este trecută sub tăcere, estompată, pusă în umbră de Grimm. Mai mult: explicațiile lui Grimm se reduc la *negarea* acestei probleme.

Totul rămîne așa cum a fost — iată firul roșu care străbate tot articolul lui Grimm; acesta este cel mai profund argument în sprijinul afirmației că prin acest articol este reprezentat *centrul.* Totul rămîne așa cum a fost: *numai* respingerea creditelor de război și a păcii civile! Orice burghez inteligent trebuie să recunoască că, în ultimă instanță, aceasta *este acceptabil* și pentru burghezie: nu primejduiește cu nimic dominația burgheză, nu împiedică burghezia să ducă războiul („noi ne supunem", fiind „o minoritate în stat", aceste cuvinte ale lui Grimm au o însemnătate politică foarte, foarte mare, mult mai mare decît ar părea la prima vedere!).

www.dacoromanica.ro

Şi oare faptul că însăşi burghezia şi guvernele ei din ţările beligerante, şi în primul rînd din Anglia şi din Germania, îi *persecută numai* pe adepţii lui Liebknecht şi îi *tolerează* pe reprezentanţii centrului nu este o realitate pe plan internaţional ?

Să mergem înainte, spre stînga, chiar dacă aceasta implică plecarea unora dintre conducătorii social-patrioţi ! — iată, pe scurt, sensul politic al propunerilor majorităţii.

Să ne retragem de pe poziţia pe care ne-am situat la Zimmerwald şi să mergem înapoi, spre dreapta, spre social-pacifism, spre poziţia centrului, spre „pace" cu conducătorii social-patrioţi, să renunţăm la orice acţiuni de masă, la orice revoluţionare a mişcării, la orice reînnoire a partidului ! — iată punctul de vedere al lui Grimm.

Să sperăm că acest punct de vedere va deschide în cele din urmă ochii radicalilor de stînga din Elveţia, făcîndu-i să vadă poziţia centristă a lui Grimm.

Scris în limba germană
la sfîrşitul lunii ianuarie 1917

Publicat pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

PROPUNERE DE MODIFICĂRI ÎN REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA PROBLEMA RĂZBOIULUI [127]

1. Reprezentanţii partidului în parlament să-şi ia obligaţia de a respinge, printr-o motivare principială, toate cererile legate de război, precum şi creditele de război. Revendicarea demobilizării.

2. Nici un fel de pace civilă ; ascuţirea luptei principale împotriva tuturor partidelor burgheze, precum şi împotriva ideilor naţionaliste-grütliene în rîndurile mişcării muncitoreşti şi ale partidului.

3. Propagandă revoluţionară sistematică în armată.

4. Sprijinirea tuturor mişcărilor revoluţionare şi a luptei împotriva războiului şi împotriva guvernului din propria ţară în toate statele beligerante.

5. Sprijinirea oricărei lupte revoluţionare de masă din Elveţia, a grevelor, a demonstraţiilor şi transformarea lor într-o luptă armată deschisă.

6. Partidul proclamă drept ţel al luptei revoluţionare de masă, ţel recunoscut încă în 1915 de Parteitag-ul de la Aarau, transformarea socialistă a Elveţiei. Această revoluţie reprezintă singurul şi cel mai eficace mijloc de eliberare a clasei muncitoare de grozăviile scumpetei şi ale foametei, şi este necesară pentru înlăturarea completă a militarismului şi a războiului.

Scris între 27 şi 29 ianuarie (9 şi 11 februarie) 1917

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după o copie dactilografiată
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

ISTORIA UNEI SCURTE PERIOADE DIN VIAŢA UNUI PARTID SOCIALIST

7 ianuarie 1917. Are loc o şedinţă a conducerii Partidului socialist din Elveţia. Conducătorul „centrului", R. Grimm, se uneşte cu liderii social-patrioţi şi amînă pe termen nelimitat Parteitag-ul (la care urma să fie discutată problema războiului şi care fusese fixat pentru 11 februarie 1917).

Împotriva acestei hotărîri protestează şi votează Nobs, Platten, Naine etc.

Această amînare provoacă o foarte mare indignare în rîndurile muncitorilor conştienţi.

9 ianuarie 1917. Sînt date publicităţii rezoluţiile majorităţii şi cele ale minorităţii [128]. În proiectul majorităţii lipseşte *cu desăvîrşire* declaraţia clară *împotriva* apărării patriei (Affolter şi Schmid au fost împotriva acestui lucru), dar în § 3 este formulată totuşi următoarea revendicare: „Reprezentanţii partidului în parlament sînt obligaţi să respingă, printr-o motivare principială, toate cererile legate de război, precum şi creditele de război". Trebuie să ţinem bine minte acest lucru.

23 ianuarie 1917. Ziarul „Volksrecht" din Zürich publică o expunere de motive în favoarea referendumului [129]. În această expunere de motive se face o caracterizare aspră, dar absolut justă a amînării ca fiind o victorie a grütlienilor asupra socialismului.

Propunerea unui referendum provoacă o furtună de indignare în rîndurile liderilor. *Grimm* în „Berner Tagwacht", *Jacques Schmid* (Olten) în „Neue Freie Zei-

www.dacoromanica.ro

tung“ [130], *F. Schneider* în „Basler Vorwärts“ [131], apoi, în afară de aceşti „centrişti“, social-patriotul *Huber* în „Volksstimme“ din St. Gallen, toţi împroaşcă cu ocări şi ameninţări pe iniţiatorii referendumului.

R. Grimm se află în fruntea acestei ruşinoase campanii, căutînd mai ales să intimideze „organizaţia tineretului“, şi promiţînd să ia atitudine împotriva ei la viitorul Parteitag.

Sute şi sute de muncitori din Elveţia germană şi franceză se întrec în a-şi pune numele pe listele cu semnături ale referendumului. Naine telegrafiază lui Münzenberg că secretariatul cantonului se va pronunţa, pare-se, pentru sprijinirea referendumului.

22 ianuarie 1917. „Berner Tagwacht“ şi „Volksrecht“ publică o declaraţie a lui *Gustav Müller*, membru în Consiliul naţional. Müller prezintă partidului un ultimatum formal, declarînd în numele grupului său (el scrie : „grupul nostru“) că va depune mandatul său de membru în Consiliul naţional, întrucît consideră că „respingerea principială a creditelor de război“ este *inacceptabilă*.

26 ianuarie 1917. *Greulich* prezintă partidului, în al patrulea articol al său, apărut în „Volksrecht“, un ultimatum asemănător, declarînd că în cazul cînd Parteitag-ul va adopta *paragraful 3 al rezoluţiei majorităţii* „este de la sine înţeles“ că el îşi va depune mandatul [132].

27 ianuarie 1917. Într-o notă redacţională („În legătură cu referendumul“), E. Nobs declară că *în nici un caz* el nu este de acord cu expunerea de motive în favoarea referendumului [133].

Platten tace.

31 ianuarie 1917. Secretariatul hotărăşte convocarea Parteitag-ului pentru 2 şi 3 iunie 1917 (nu trebuie să uităm că secretariatul mai hotărîse odată fixarea Parteitag-ului pentru 11 februarie 1917, dar conducerea partidului a anulat această hotărîre !).

1 februarie 1917. La Olten se întruneşte conferinţa zimmerwaldienilor, la care nu participă toţi membrii. La această conferinţă iau parte reprezentanţii organizaţiilor

www.dacoromanica.ro

invitate la conferința socialiștilor din țările Antantei (în martie 1917).

Radek, Zinoviev, Münzenberg, unul dintre membrii grupului „Die Internationale" (grupul „Spartacus" din Germania, al cărui membru a fost K. Liebknecht) îl biciuesc în mod public pe R. Grimm și declară că, în urma alianței cu social-patrioții *împotriva* muncitorilor socialiști din Elveția, el a devenit, „un cadavru politic".

Presa se încăpățînează să treacă sub tăcere această conferință.

1 februarie 1917. Platten publică primul său articol cu privire la problema războiului [134]. În legătură cu aceasta există două declarații cărora trebuie să le acordăm o deosebită atenție.

În primul rînd, Platten scrie textual următoarele:

„Desigur, în comisie se simțea lipsa unui cap limpede și a unui luptător zimmerwaldian neînfricat și consecvent care să preconizeze ca problema războiului *să fie pusă la dosar* pînă la terminarea războiului".

Nu e greu de ghicit pe cine vizează acest atac.

În al doilea rînd, Platten se pronunță în același articol în mod principial:

„Problema războiului nu este numai o luptă de opinii în jurul *acestei* probleme, ci și o anumită linie pentru dezvoltarea ulterioară a partidului, este o luptă împotriva oportunismului din partid, o luare de poziție împotriva reformiștilor și pentru lupta de clasă revoluționară".

3 februarie 1917. Are loc o consfătuire neoficială a centriștilor (Grimm, Schneider, Rimathé etc.), la care participă și Nobs și Platten. Münzenberg și d-rul Bronski au fost și ei invitați, dar au refuzat să ia parte.

Se adoptă o hotărîre de „a se modifica" rezoluția majorității, astfel încît ea este simțitor *înrăutățită* și devine o „rezoluție centristă", mai ales în urma eliminării *paragrafului 3*, care este înlocuit printr-o formulare cu totul neprecisă, vagă.

6 februarie 1917. Are loc la Zürich o adunare generală a membrilor Partidului social-democrat. Punctul cel mai important a fost alegerea comitetului.

www.dacoromanica.ro

A fost puţină lume, mai ales puţini muncitori.

Platten prezintă o propunere de amînare a şedinţei. Social-patrioţii şi Nobs sînt împotrivă. Amînarea este respinsă.

Se procedează la alegere. Cînd se anunţă că a fost ales d-rul Bronski, social-patriotul *Baumann*, în numele a patru membri ai comitetului, declară că refuză să lucreze împreună cu d-rul Bronski.

Platten propune să fie acceptat acest ultimatum (să i se supună), întrucît el (în mod absolut nedemocratic şi nelegal) declară alegerile anulate. Această propunere este acceptată ! ! !

9 februarie 1917. Se publică „noua" rezoluţie a majorităţii. Ea poartă semnăturile „centriştilor" Grimm, Rimathé, Schneider, Jacques Schmid etc., precum şi ale lui Nobs şi Platten. Rezoluţia a fost mult înrăutăţită, iar *paragraful al treilea*, după cum am mai spus, a dispărut [135].

Rezoluţia nu conţine *nici o aluzie* la lupta împotriva oportunismului şi reformismului, la hotărîrea fermă de a urma tactica lui Karl Liebknecht !

Este o rezoluţie centristă tipică, în care predomină peroraţiile „generale", chipurile „teoretice", iar revendicările practice sînt formulate în mod intenţionat atît de palid şi de vag, încît se poate spera că nu numai Greulich şi G. Müller, ci chiar şi Baumann = Zürich vor binevoi, probabil, să-şi retragă ultimatumul şi... să amnistieze partidul.

Bilanţul : zimmerwaldismul a fost înmormîntat solemn în „mlaştină" de liderii partidului elveţian.

Adaos.

La 25 ianuarie 1917, în „*Volksstimme*" din St. Gallen (unde publică foarte des *Huber* = Rorschach) se poate citi :

„Este de ajuns să opunem acestei neobrăzări (adică expunerii de motive în favoarea referendumului) faptul că propunerea de amînare (7 ianuarie) a fost făcută de tov. *Grimm* şi susţinută energic, printre alţii, de tovarăşii *Manz*, *Greulich*, *Müller*, *Affolter* şi *Schmid*".

www.dacoromanica.ro

„*Basler Vorwärts*“ din 16 ianuarie 1917 relatează că propunerea de amînare (7 ianuarie) a fost făcută de următorii tovarăşi :

„Grimm, Rimathé, Studer, Münch, Lang = Zürich, Schneider = Basel, Keel = St. Gallen şi Schnurrenberger“ (aşa să fie ! ! ? Nu o fi vreo greşeală de tipar ? în loc de : Schneeberger ?).

Muncitorii au toate motivele să fie recunoscători celor două ziare pentru publicarea acestor *nume !...*

Scris în limba germană
la sfîrşitul lunii februarie 1917

Publicat pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

MATERIALE PREGĂTITOARE

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA DECLARAŢIA SOCIAL-DEMOCRAŢILOR POLONEZI LA CONFERINŢA DE LA ZIMMERWALD [136]

Din această declaraţie făcută de P.S.D. la Zimmerwald se vede că ceea ce vor să spună social-democraţii polonezi atunci cînd se ridică împotriva dreptului naţiunilor la autodeterminare nu este tocmai ceea ce spun. Ei vor să spună că nu orice mişcare în sprijinul independenţei naţionale merită să fie susţinută de social-democraţie. Aceasta este indiscutabil atît pentru că orice revendicare democratică este subordonată intereselor generale ale luptei de clasă a proletariatului, fără a avea nicidecum un caracter absolut, cît şi pentru că în epoca competiţiilor imperialiste pentru dominarea naţiunilor sînt posibile alianţe făţişe şi secrete între burghezia ţării asuprite şi burghezia uneia dintre ţările asupritoare.

Scris în iulie 1916

Se tipăreşte pentru prima oară după manuscris

www.dacoromanica.ro

PLANUL ARTICOLULUI „IMPERIALISMUL ŞI SCINDAREA SOCIALISMULUI" *

Imperialism şi oportunism *(scindarea socialismului)*

1. Ce este imperialismul? *(definiţia* din rezoluţie + completare).
2. Tendinţa de *descompunere* (parazitism).
3. **H o b s o n** (1900).
4. Engels.
   { 1858 / 1892 } → în special N.B.: a merge *m a i j o s* pînă la *m u n c i t o r i i n e c a l i f i c a ţ i*, pînă la masă
   + scindarea muncitorilor datorită emigraţiei şi imigraţiei (comp. Engels despre America)
   + armată din rîndurile popoarelor coloniale...
5. Kautsky (cocoloşire).
6. Germania vs Anglia...
7. Optimism... în ceea ce priveşte oportunismul (la Martov).
8. Optimismul şi pesimismul în partidul nostru. (2 vs 20 de ani?). Tactica?
9. Termenele sînt necunoscute (2 perspective şi două linii)...
10. Democraţia învaţă *să înşele...*
    Partidele muncitoreşti şi frazeologia *social-democrată*.
11. Sciziunea (sofismele lui Troţki).
    Accentuarea ei ((Rühle, 12 ianuarie 1916.))
12. Inevitabilitatea ei.

* Vezi volumul de faţă, p. 164 — 180. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

A

Caracter monopolist (1) carteluri
(2) bănci
(3) surse de materie primă
(4) împărţirea lumii (alianţele internaţionale).
(5) „ „ sub aspect teritorial.

B

Caracter parazitar (1) rentier
(2) „pe spinarea negrilor“
(3) reacţiunea.

I >	300
II >	1 000
ad4*	300
III	1 600

1. Sursa economică: supraprofitul.
2. Anglia 1848—1868 (α) colonii
(β) monopol asupra**
3. Colonii (Franţa etc.) monopol *de alt gen* = capital financiar
3 bis: pe atunci o singură ţară, acum pretutindeni sciziune
4. Povara „pe spinarea negrilor“.
5. „Partidul muncitoresc burghez“: „s-au vîndut“...
6. „Masa“. Quid est?***
7. A pătrunde mai adînc.
8. Cine reprezintă masa?
9. Acţiuni de masă.
10. Aceasta este o înşelăciune. Lloydgeorgism.

Rühle + Liebknecht în Germania. + Anglia 1850—1890 şi imperialism 1898—1914 } asemănare şi deosebire
Sciziune în Anglia

* — la punctul 4. — *Nota red.*
** Urmează un cuvînt indescifrabil. — *Nota red.*
*** — Ce este aceasta? — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Economismul imperialist" } „joc de cedare"* }
„otzovismul" ~ „ ~ } ++ lupta pentru reforme și folosirea posibilităților legale (rolul acestora în tactica revoluționară).

Scris în octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1936. în „Culegeri din Lenin", vol. XXIX

Se tipărește după manuscris

---

* Joc de dame, în care este considerat câștigător cel care pierde piesele. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

PLANUL ARTICOLULUI „IMPERIALISMUL ŞI ATITUDINEA FAŢĂ DE EL“ [137]

1

Imperialismul şi atitudinea faţă de el

1. Definiţia { { economică / politică } { reacţiune / asuprire naţională / anexiuni. }

Imperialism = capitalism

α) monopolist { 1) carteluri / 2) marile bănci / 3) oligarhia financiară (> 100 de miliarde Effektenkapital*) / 4) colonii şi export de capital (împărţirea lumii) }

β) parazitar { 1) export de capital / 2) 100 de miliarde Effektenkapital. }

γ) muribund („de tranziţie“).

1a. Basel und Chemnitz}.

2. Contra K. Kautsky tocirea contradicţiilor, camuflare, Wegräsonnieren etc.**

* — capital în efecte. — *Nota trad.*
** — tendinţă de a se eschiva. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

3. Trei linii:

lacheii, reformiştii, social-democraţii revoluţionari { oportunişti grosolani, „ cinici, „ subtili, deghizaţi; marxişti } naţional-liberale* (Liebknecht)

4. Fabien + Vandervelde, Jaurès & Co. (1907)...[138] + „Sozialistische Monatshefte“ + „Glocke“ + Renner & Co. + Plechanow & „discipolii“ din Rusia.

5.

(1) Abrüstung...**
(2) Statele Unite ale Europei (kartell al imperialiştilor)... (comp. „Mitteleuropa“***)...[139]
(3) Anexiuni...
(4) „Pace“ (social-pacifism)...
(5) „Ultraimperialism“...
(6) „Apărarea patriei“...
(7) Caracterul imperialist al războiului...
(8) Libertatea comerţului („Friedlicher Verkehr“****)...
(9) Colonii (cf. 1907 şi 1914—1916)... (Fort von Kolonien?)*****
(10) Avantaje de pe urma coloniilor { import şi export din coloniile proprii } vs „libertatea comerţului“
(11) Imperialism şi oportunism (Stimmung vs Richtung******)
(12) „Unitatea“ cu oportuniştii.
(13) Richtungen în social-democraţia internaţională 1889—1914 vs descompunerea actuală. { Millierandismus[140] (Jaurès) Bernsteinismus[141] Englisch „liberal-labour“ }

* — naţional-liberalii. — *Nota trad.*
** — dezarmare... — *Nota trad.*
*** — „Europa centrală“. — *Nota trad.*
**** — relaţii paşnice. — *Nota trad.*
***** — (Afară din colonii?) — *Nota trad.*
****** — stare de spirit în loc de orientare. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

(14) Votarea creditelor.
(15) Massenaktionen = „Abenteuer"?*
(16) Früher (1909; 1910; 1911 K. Kautsky vs 1914—1916) und später (Worte und Thaten)**.
(17) K. Kautsky vs Panneckoek 1912 despre Massenaktionen...
(18) Eklektik vs Dialektik.
(19) Engels şi Marx despre rădăcinile oportunismului englez.
(20) Vertuschung***
4 august 1914
2 august 1914
şi *Ultimatum* opposition ****
(21) Simpathie für
K. Liebknecht
(überall)
(ob im Europa?) *****
(22) Zimmerwald und Haag.

Scris în octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1936, în „Culegeri din Lenin", vol. XXIX

Se tipăreşte după manuscris

---

* — Acţiuni de masă = „aventură"? — *Nota trad.*
** — Înainte (1909; 1910; 1911 K. Kautsky faţă de 1914—1916) şi după (vorbe şi fapte). — *Nota trad.*
*** — Estompare. — *Nota trad.*
**** — Ultimatumul opoziţiei. — *Nota trad.*
***** — Simpatie faţă de K. Liebknecht (pretutindeni) (în Europa?). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

PLANUL TEZELOR „SARCINILE ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEȚIAN" *

1. Apărarea patriei = înșelătorie burgheză

(în actualul război imperialist și în noile războaie care se pregătesc) | deoarece în alianță cu coaliția imperialistă și nu împotriva tuturor puterilor imperialiste

2. Totală neîncredere față de guvernul burghez (și față de partidele burgheze din Elveția)
   - (α) tranzacții cu burghezia imperialistă și slugărnicie
   - (β) reacțiunea politică
   - (γ) auf den Knieen** în fața *partidului militar.*

2 *bis.* Popoarele sînt pentru buget.

3. Este pe deplin posibil să fie vîndut poporul unei puteri imperialiste sau alteia sau unei coaliții.

4. În caz de război:

   4a)) să se respingă apărarea patriei ca fiind o înșelătorie burgheză

---

* Vezi volumul de față, p. 197—209. — *Nota red.*
** — în genunchi. 197—209. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

4b)) să se răspundă prin revoluție și prin activitate revoluționară sistematică

4c)) să se respingă în mod necondiționat creditele de război atît în timp de pace, cît și în timp de război

Ergreifen die Gewalt** 4d)) să se răspundă nu prin Dienstverweigerung*, ci prin acțiuni de masă revoluționare în rîndurile armatei; acțiuni militare

4e)) organizație ilegală ca răspuns la cele mai mici încercări de a îngrădi și limita libertatea.

5 = *4 d*.

6. Teuerung ***. Situația de nesuportat a maselor. „Lupta de masă revoluționară" (Aarau) nu în vorbe, nu numai pe hîrtie.
((Skandalöse Bereicherung der Reichen ****.))

7. Reforma financiară. *Nici un fel* de impozite indirecte în nici un caz.
Anularea hotărîrilor congreselor de la *Aarau* (1915) și Zürich (1916).

8. Bundessteuer***** pe venit și pe avere.

9. Zwangsenteignung****** gospodăriilor țărănești bazate pe muncă salariată în vederea creșterii productivității agriculturii și a asigurării săracilor cu pîine ieftină.

10. Zwangsenteignung imediată și necondiționată a tuturor Wasserkraft*******.

11. Annullierung von Staatsschulden********.

---

* — refuzul de a presta serviciul militar. — *Nota trad.*
** — a recurge la violență. — *Nota trad.*
*** — Scumpetea. — *Nota trad.*
**** — Scandaloasă înavuțire a celor bogați. — *Nota trad.*
***** — Impozit federal. — *Nota trad.*
****** — Exproprierea. — *Nota trad.*
******* — surselor hidroenergetice. — *Nota trad.*
******** — Anularea datoriilor de stat. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

12. Extinderea muncii în mase, adică în rîndurile majorității

13. — — — populației nevoiașe și sărace,

14. — — — în rîndurile armatei. Înainte de recrutare și în timpul serviciului militar.

15. — — — în rîndurile muncitorilor agricoli și ale țăranilor săraci.

în rîndurile uniunilor de muncitori de toate felurile (Arbeitertage*) [„a scoate din funcții"]

16. — Flugblätter pentru această masă și Wettbewerb a secțiilor și Nationalräte**.

17. Zwangsenteignung fabricilor și uzinelor.

18. Maximum de salariu *6000* și interzicerea cumulului.

19. Organizații de tineret: libertatea organizațiilor politice; sprijinirea ((criticarea faptului că nu au o linie limpede))

20. Ambele orientări în cadrul partidului pe toată linia.

21. Lupta principială împotriva Grütli-Verein-ului.

22. Alegerile în *Nationalrat* 1917 și pentru congresul al II-lea. 1917 și în Presskommission*** etc. numai pe baza *platformei*.

23. 2 și 4 p. Beilage**** în 3 limbi.

24. Zwangseinbürgerung*****.

* — Congrese muncitorești. — *Nota trad.*
** — Foi volante pentru această masă și întrecerea secțiilor și a membrilor Consiliului național. — *Nota trad.*
*** — Comisia pentru problemele presei. — *Nota trad.*
**** — Suplimente. — *Nota trad.*
***** — Naturalizare obligatorie. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

25. Sprijinirea revoluției în țările vecine

α) 3 curente
β) manifeste
γ) contribuție

26. Bruch cu *I.S.B.**
27. Femeilor egalitate **deplină** în drepturi.
28. Lupta parlamentară și oricare altă luptă să fie folosită **nu** *în mod reformist.*
29. Să se păsească în fruntea celorlalte partide pe calea *stîngii zimmerwaldiene*, și nu să se stea în expectativă.
30. Inițiativă și referendum pentru propagandă și pentru pregătirea unor transformări socialiste și nu a unor reforme burgheze.
31. Luptă hotărîtă împotriva argumentului „lipsă de spirit practic".

Scris la sfîrșitul lunii octombrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipărește după manuscris

---

* — Bruch cu Internationales Sozialistisches Bureau — Ruptura cu Biroul socialist internațional. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

TEZE CU PRIVIRE LA ATITUDINEA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN FAŢĂ DE RĂZBOI *

Partea practică

(1) Respingerea categorică a apărării patriei, atît din punct de vedere militar, cît şi politic, şi demascarea necruţătoare a minciunii burgheze care se ascunde sub această lozincă.

(2) Respingerea necondiţionată a tuturor creditelor de război şi a cererilor legate de război, atît în timp de pace, cît şi în timp de război, prezentînd o expunere principială de motive. Să fie obligaţi să facă acest lucru reprezentanţii partidului în parlament, precum şi în toate celelalte instituţii de stat.

(3) Lupta împotriva tuturor instituţiilor militare, respingerea de către partid, în întreaga propagandă şi agitaţie şi pe primul plan în activitatea practică, a tuturor obligaţiilor militare impuse de statul de clasă burghez.

(4) Partidul să treacă sistematic, pe toată linia, la lupta revoluţionară şi tactica revoluţionară, în loc să se limiteze la reformism în munca practică.

(5) Să se ia ca model şi să se urmeze exemplul activităţii şi muncii lui Karl Liebknecht şi a întregului grup „Spartacus" din Germania, singura activitate internaţionalistă îndreptată cu adevărat împotriva războiului şi a tuturor războaielor.

(6) Să se ducă lupta prin mijloace de propagandă, agitaţie şi organizatorice împotriva social-patrioţilor (adică a „apărătorilor patriei") şi reformiştilor (adică a

* Vezi volumul de faţă, p. 210–212. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

adversarilor folosirii imediate a mijloacelor de luptă revoluționare) din Partidul socialist elvețian.

(7) Să se explice maselor că, dacă nu intervine o schimbare totală în structura și activitatea partidului, dacă adversarii hotărîți ai social-patriotismului și reformismului nu iau în mîinile lor toate posturile din organizațiile muncitorești socialiste, din sindicate, din organizațiile de consum și din toate celelalte, orice declarație pompoasă împotriva militarismului și războaielor va rămîne inevitabil o simplă vorbărie.

(8) Să se facă propagandă și să se pregătească o cît mai energică luptă revoluționară de masă (demonstrații, greve *și așa mai departe*, în funcție de creșterea luptei revoluționare generale) avînd ca scop revoluția proletară — unicul mijloc de a scăpa de războaie.

(9) Să se explice maselor că pentru o astfel de luptă e necesar, ca la nevoie, ele însele, de jos, să creeze organizații speciale, adaptate la condițiile grele ale perioadei de război.

(10) Să se ia măsuri pentru ca sarcinile revoluționare ale partidului în lupta împotriva scumpetei, a războaielor etc. să fie cunoscute și limpezi tuturor păturilor exploatate aflate în afara rîndurilor partidului.

(11) Să se desfășoare o propagandă sistematică în sensul arătat printre tinerii care n-au împlinit vîrsta de recrutare, precum și în armată etc.

Scris în limba germană la sfîrșitul lunii noiembrie — începutul lunii decembrie 1916

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipărește după manuscris Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

PLANUL TEZELOR ÎN VEDEREA DISCUTĂRII SARCINILOR CE STAU ÎN FAŢA ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN [142]

I. 1. Introducere.
Special pentru social-democraţii ruşi membri ai partidului elveţian.
Analizarea din punct de vedere *internaţional* (Zimmel).
Pornirea discuţiei.

II. 2. Reforma financiară.
3. Pentru impozite indirecte?
4. Taxa de timbru „nu va împovăra" masele?
5. „Pentru scopuri sociale" „3 teze"?
6. Un rău mare în comparaţie cu unul mai mic.
7. Burghezia reacţionară în comparaţie cu cea progresistă.
8. Cine este reprezentantul socialismului?
9. Tranzacţii politice (pe ascuns)
(aripa de stînga independentă — tinerii radicali).
10. Presa burgheză „Frankfurter Zeitung"
„Neue Züricher Zeitung"
„Luzerner Tageblatt"
(Wettstein?).
11. Discuţia din coloanele ziarului „Basler Vorwärts".

III. 12. Impozite directe? în locul luptei împotriva scumpetei.
13. Exproprierea marilor uzine şi a marilor venituri. (Demonstrativ.)

www.dacoromanica.ro

14. Utopic?
15. Şi — respingerea apărării patriei?
16. Numai „rus“?
17. Olanda.
18. America.
19. „Lupta revoluţionară de masă“ *pentru*?
20. Condiţii obiective. „Grütlianer“ ameninţă cu revoluţia.

IV. 21. Problema militară.
22. Tezele lui Grimm sînt nesatisfăcătoare, şi toate intrările şi ieşirile au rămas deschise (tot pentru oportunişti).
23. „În general“.
24. Pacifism burghez? Numai burghez?
25. Pentru Elveţia — sub raport internaţional??
26. „În condiţiile“?
27. Un răspuns precis şi clar nu există.
28. „Grütlianer“ despre tezele lui Grimm.
29. (Tezele) independente ale celor de stînga. Proiect.

V. 30. Uniunea grütliană.
31. O. Lang: „noi am fost corecţi“.
32. Lupta principială.
33. „Frankfurter Zeitung“ despre „Uniunea grütliană“.
34. Greulich despre acest lucru la 26 septembrie 1916.
35. Educarea maselor? „În general“ numai împotriva social-patriotismului.
36. Citadelele şi metodele Uniunii grütliene.

VI. 37. „Die Internationale“ în Elveţia.
38. Cazul Guilbeaux.

VII. 39. Sindicatele.
40. Neutru sau partinic?
41. O gogoriţă — sciziunea.
42. Chiar acum o luptă între curente.
43. Discuţia din coloanele ziarului „Metallarbeiter Zeitung“.
44. Tezele lui Grimm, § 9 *la sfîrşit*.

www.dacoromanica.ro

VIII. 45. Măsuri practice?

46. Totul? — — platforma
oratori.
alianță (cf.* Mandl)
Editura.

47. Numai elveţienii pot să hotărască şi *să judece* aceasta. Numai să se declanşeze discuţia.

IX. 48. Prea repede?
cf. Liebknecht. De ce este el o figură proeminentă?

Scris în limba germană la începutul lunii decembrie 1916

Tipărit pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVII

Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană

* — în acest loc este un cuvînt indescifrabil. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

OBSERVAȚII PE MARGINEA ARTICOLULUI DESPRE MAXIMALISM [143]

P. 6 (alineatul 2). Aici trebuie neapărat introdusă mențiunea că în prezent Potresov s-a dezis *în fapt* de aceste teze (ale lui Kautsky + Hilferding etc.) care conțin o negare principială a reformismului. Potresov a devenit reformist.

(Nu ne putem limita la declarația: „nici n-am avut intenția să demonstrăm": acest lucru trebuie prezentat ca *d e m o n s t r a t*, iar lui Potresov să i se spună deschis: în mod efectiv, deși cu teamă, pe tăcute, dumneavoastră și mai ales Maslov și cei de la „Delo" ați trecut cu totul *de pe această poziție* la reformism.)

P. 7. (sfîrșitul § I) „acțiuni de masă"?? Aceasta trebuie spus în alt mod, fără a folosi acest cuvînt, care păcătuiește prin aceea că, fiind întrebuințat *în mare măsură din cauza cenzurii g e r m a n e* (pseudonimul *revoluției)*, estompează noțiunea de revoluție. (În legătură cu aceasta va mai trebui să ne răfuim cu Panneckoek + Radek și Co.!! Un exemplu: în Elveția nu există cenzura germană, și aici termenul „acțiuni de masă" dă naștere *d e p e a c u m* la confuzii convenabile reformiștilor.

Dar nu acesta este principalul; principalul este ideea dumneavoastră *fundamental greșită* potrivit căreia „acele revendicări ale lui (ale programului-minimum) ar constitui în ansamblu *trecerea* la o orînduire socială principial diferită (p. 7, § II *ș. a.*) (idem, p. *9*).

Aceasta este total greșit!! Niciodată *n i c i* cunoscutele revendicări ale programului-minimum („acele revendi-

www.dacoromanica.ro

cări ale lui"), *nici ansamblul* revendicărilor programului-minimum *nu* constituie „o trecere la o orînduire socială principial diferită". A gîndi astfel înseamnă a trece principial pe poziţiile reformismului şi a părăsi punctul de vedere al revoluţiei socialiste.

Programul-minimum este un program care principial este *compatibil* cu capitalismul şi care *nu depăşeşte* cadrul acestuia.

Aţi vrut, poate, să spuneţi că, în condiţiile în care societatea este în mod obiectiv matură pentru socialism, din înfăptuirea *întregului* ansamblu de revendicări ale programului-minimum *ar rezulta* socialismul? Dar nici asta nu e adevărat. Se poate afirma numai că în practică este *foarte probabil* ca din orice luptă serioasă pentru *cele mai importante* revendicări ale programului-minimum *să izbucnească* lupta pentru socialism şi că *noi*, în orice caz, tindem spre aceasta.

Mai este un lucru pe care nu trebuie să-l uităm aşa cum îl uită Panneckoek + Radek, şi anume: imperialismul înseamnă exploatarea de către un mic număr de naţiuni foarte bogate a sute de milioane de oameni aparţinînd naţiunilor dependente. De aici rezultă *posibilitatea* existenţei unei democraţii depline în cadrul naţiunii foarte bogate, *menţinîndu-se* dominaţia acesteia asupra naţiunilor dependente. Această situaţie a existat în vechea Grecie în condiţiile sclavagismului. Aşa stau lucrurile acum cu Noua Zeelandă şi Anglia.

(Un amănunt: p. 8 nu este bun. *Nu* aşa trebuie spus acest lucru. De pildă, tocmai „pîine" nu vei primi în epoca imperialismului şi a scumpetei *numai* prin reforme.

P. 8 — apărare împotriva acuzaţiei aduse de Potresov. — Nu trebuie să ne apărăm, ci să atacăm: *dumneavoastră vă mărginiţi* la reforme, aşa cum făceau liberalii în 1904 în Rusia.)

P. 10 — în 1905 liberalii *s-au mărginit* la reforme; noi am cerut, am făcut propagandă pentru revoluţie, am pregătit-o etc. Aici nu este vorba de „caracterul concret", ci de principiul fundamental (esenţa) oricărei revoluţii: înlăturarea clasei vechi, cucerirea „*întregii puteri*" (*der* Macht) de către *noua* clasă.

www.dacoromanica.ro

(P. 10 la sfîrșit: este vorba de o „reformă" proletară teribil de imprudentă și de neabilă, deși dumneavoastră vreți s-o numiți „revoluție"!! „Ca și în 1904, în Rusia, nu reforme, ci *o reformă* " ceva în genul acesta.)

P. 11 este total greșit. Și ziua de muncă de 8 ore, și „înarmarea poporului", *imperialismul* le va oferi *împotriva* revoluției socialiste. Nu pentru aceasta se va duce lupta, și în genere **nu** pentru programul-minimum.

Imperialismul va oferi „dume ale lui Bulîghin", reforme *împotriva* revoluției. Noi vom fi pentru revoluție.

„Cele mai importante probleme ale contemporaneității" vor fi și sînt *n u* cele menționate de dumneavoastră, ci scumpetea (1) + (2) războaiele cu caracter imperialist.

Împotriva scumpetei (în condițiile existenței trusturilor etc.), reformele sînt tot atît de neputincioase, cum au fost și împotriva autocrației din anii 1904—1905 în Rusia.

Ați pus greșit problema reformelor, și a programului-minimum, și a democrației.

\# V-aș sfătui insistent să refaceți, limitîndu-vă *deocamdată* (pentru „Voprosî Strahovaniia", un mic articol) la o comparație: dumneavoastră, d-le Potresov, sînteți **un reformist** pînă-n măduva oaselor, vă limitați la „reformism", *a ț i u i t a t* importanța și sensul „formulei": „nu «reforme, ci o reformă»", importanța și sensul declarațiilor citate ale lui Kautsky + Hilferding + Bauer etc. „Delo" = un organ pe deplin conturat ideologicește al *reformismului*, al partidului muncitoresc burghez.

„Trei balene" a însemnat o extindere a luptei pentru reforme *înainte* de revoluție. Așa a fost pusă problema și în manifestul stîngii zimmerwaldiene: orice luptă pentru reforme trebuie transformată *într-o luptă* pentru revoluție.

După părerea mea, autodeterminarea națiunilor nu trebuie ridicată la rangul de „cea mai însemnată problemă" în general: în această privință ați mers de zece ori mai departe de cele afirmate de noi pînă acum. Procedînd astfel, m-ați obliga să mă aliez împotriva dumneavoastră — o, ce oroare! — cu Buharin!!!

www.dacoromanica.ro

N-ar fi mai bine să amînăm deocamdată discutarea acestei probleme, refăcînd articolul à la ※, și să elaborăm ceva în genul unor teze cu privire la atitudinea față de programul-minimum etc. pentru a fi trimise Biroului etc.?

※ Frazeologia despre „maximalism" nu reprezintă altceva decît niște atacuri ale unui *reformist* împotriva *revoluționarilor* („adversarilor principiali ai reformismului" pentru cenzură). În general, să tratezi o *asemenea* problemă în condițiile cenzurii este foarte greu și heikle sehr heikle Sache!!*

Scris după 7 (20) decembrie 1916 *Se tipărește pentru prima oară, după manuscris*

* — o chestiune delicată, foarte delicată!! — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

PLANURILE BROȘURII „STATISTICĂ ȘI SOCIOLOGIE" *

Statistică și **sociologie**

1

A) Condițiile istorice ale mișcărilor naționale.
B) Cîteva probleme teoretice referitoare la mișcările naționale.
C) Dreptul națiunilor la autodeterminare și Rosa Luxemburg.
D) Autonomia cultural-națională...

A) Condițiile istorice ale mișcărilor naționale...

schimbarea epocilor; tipuri de țări ca trepte istorice ale acestei schimbări...

B) Cîteva probleme teoretice [Some unsettled questions? ****] care se referă la mișcările naționale.

A. *Condițiile istorice ale mișcărilor naționale* (p. 2**)

Capitolul 1. Puțină statistică... *p. 4.* I și II, p. 8***

2. Trei „tipuri" de țări... (Tipuri = trepte istorice).

„Statul de naționalități" [stadiul mișcărilor naționale încheiate...]

* Vezi volumul de față, p. 349—356. — *Nota red.*
** Este vorba de p. 2 a manuscrisului broșurii (vezi volumul de față, p. 349—351). — *Nota red.*
*** Vezi volumul de față, p. 351—355 și 355—356. — *Nota red.*
**** — Unele probleme nerezolvate? — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

(1)

B. Despre noțiunea posibilitatea de realizare

1. „Posibilitatea de realizare" a autodeterminării.

3. Imperialismul și împărțirea lumii... (diagrama?)
4. Regula: națiuni asupritoare și asuprite...
5. „Sistemul de state..."
   Sistemul de state naționale
   sistemul de state imperialiste

(2) 2 *bis*: „Dualism" și monism...

2. Războaiele naționale în „epoca" imperialismului.
   Hilferding[144] Noțiunea de „epocă".
   Patouillet[145].
   Junius.

ad A. → 6.

(3)

Anexiuni și colonii

3. Anexiunile și autodeterminarea.
4. Coloniile și autodeterminarea.
7. Îmbinarea războaielor imperialiste cu cele naționale... America 1783 — „posibil" și real.

(4)

Argumentele lui Lensch

5. Lensch vs Struve. „Argumentele" lui Lensch...[146]
6. Engels despre pactul din 1866 (foaie separată)...

(5)

7. Economismul imperialist și „ultraimperialismul"...

(6)

8. Statul și construcția de stat.
9. Democrația și socialismul.
10. Minimum și maximum.

www.dacoromanica.ro

(7) 11. Social-şovinismul vs kautskismul în problema autodeterminării şi a imperialismului.

(8) Statele Unite ale Europei:...

Patouillet (Wilhelm al II-lea)...
Coloniile.

(9) Social-pacifismul ca o sulimenire a imperialismului
(K. Kautsky. Decembrie, 1916)[147]

2

Deosebirea dintre ţările asupri *t o a r e* şi cele asupri *t e*

+ Marx despre Irlanda *a n u l u i 1 8 6 9* (din Beiträge zur Biographie[148])	Statele europene şi coloniile în 18 *7 6* şi în 1 9 *1 6* „Nu era cazul să fie eliberaţi negrii" (Wirth). Marx despre stat: „*d e r h e u t i g e* Staat"*?? (N.B.)
+ Engels despre pactul din 1866 şi anularea lui (foaie separată).	„Legea" concentrării de stat????
+ „Argumentele" lui Lensch (cele 2 articole ale sale)...	Particularităţile naţionale ale naţiunilor asuprite (Wirth despre Irlanda). Engels despre Irlanda în cazul unui război dintre America şi Anglia. „Neue Zeit", 1915—1916? ...„Economismul imperialist"... / „Ultraimperialismul"... — Două aberaţii

* — „statul *c o n t e m p o r a n*". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„Era războaielor naționale“ (Patouillet și Junius) | „Nu există războaie naționale“ în „epoca“ imperialistă. (Ca să fie mai tare!) Noțiunea de „epocă“...

3

Studii vechi și noi în problema națională:

Ad **A**:

1. 3 „tipuri“ de țări.
2. „Tipuri“ = trepte istorice.
3. Dezvoltarea inegală.

{„Statul de naționalitați“. Imperfecțiunea acestei noțiuni.}

Ad **B**
- Evoluția reformelor: Bismarck vs 1848
- Războiul imperialist din 1914—1917 vs 1848(!!!)
- Imperialismul și împărțirea lumii
- Războaiele imperialiste având la bază robia etc.
- Îmbinarea războaielor imperialiste cu cele naționale

Condițiile istorice ale mișcărilor naționale

Etwa**:
- *A*. Puțină statistică. (Faptele are stubborn things*.)
- *B*. Greșelile teoretice în raționamentele unor marxiști cu privire la problema națională.
- *C*. Dreptul națiunilor la autodeterminare și Rosa Luxemburg } studii vechi...
- *D*. Autonomia cultural-națională } studii vechi...

Ad **B**:

Imperialismul și problema națională.
„*Posibilitatea de realizare*“ a autodeterminării naționale.
Anexiunile și autodeterminarea națională.

* — sînt îndărătnice. — *Nota trad.*
** — De pildă. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Coloniile și autodeterminarea națională.
Statul și construcția de stat.
„Dualismul“ și „monismul“ în problema națională.
Diversitatea mișcărilor spre un scop unic.
„Afară din colonii“??
Socialismul și coloniile (Engels, 1882).
Evreii sînt o națiune?
Contopirea națiunilor?

Scris în ianuarie 1917

Publicat pentru prima oară în 1937, în „Culegeri din Lenin“, vol. XXX

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

PARTICULARITĂŢILE „CENTRULUI“, CA CURENT ÎN CADRUL SOCIAL-DEMOCRAŢIEI INTERNAŢIONALE [149]

După Grimm:

Particularităţile „centrului“, ca curent în cadrul social-democraţiei internaţionale:

\+ 1. Să nu rupem cu social-patrioţii din *propria* ţară nici în ceea ce priveşte principiile fundamentale, nici din punct de vedere organizatoric; de aici 2.

\+ 2. Împotriva sciziunii.

(+ —) 3. Atitudine evazivă în problema apărării patriei.

\+ 4. Să recunoaştem Zimmerwaldul şi Kientalul — fără a o rupe cu I.S.B.* şi cu social-patriotismul internaţional.

\+ 5. Să n-o rupem cu reformismul: să-l criticăm numai verbal („passiver Radikalismus“**).

\+ 6. Faţă de revoluţia iminentă (în *legătură* cu *acest* război) să avem o atitudine de *expectativă* (să *nu* avem o atitudine activă, să *nu* dăm dovadă de iniţiativă, să ne manifestăm ca oameni de stînga).

\+ (ΣΣ***) 7. ΣΣ = sulimenirea (şi apărarea) social-patriotismului într-o măsură sau alta,

---

* — Internationales Sozialistisches Bureau — Biroul socialist internaţional. — *Nota trad.*

** — „radicalism pasiv“. — *Nota trad.*

*** — Summa summarum — Bilanţul general. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

(? = p. 1) folosind o metodă sau alta, aceasta este *esența* (Wesen) „centrului"...

\+ 8. Nici un fel de reorganizare a actualelor partide social-democrate și a sindicatelor, nimic în genul „Regeneration* de jos în sus", preconizată de Liebknecht. Amînarea acestei probleme.

(—) 9. Social-pacifismul ca program și tactică.

\+ 10. Nici un fel de propagandă sistematică a revoluției în legătură cu războiul actual.

\+ 11. Nici un fel de pregătire a organizațiilor etc. pentru o asemenea revoluție.

— α) „Avanti!" din 6 martie 1916
β) Morgari în ziarul din Elveția
γ) social-pacifism
\+ αα) exclusiv social-patrioți
ββ) tineri.

Punînd alături pe Liebknecht și Partidul socialist italian, Grimm amestecă centrul cu stînga.

Grimm vrea să rezolve sarcina revoluționară (lupta împotriva războiului) prin măsuri reformiste („schwächen", erschweren** etc.).

Impozitul indirect 4/5 noiembrie 1916.

Lupta reformistă împotriva scumpetei (6 august 1916).

Polemica cu*** („Sozialismus tut not"****).

Idem despre reformism || Trecerea sub tăcere a existenței social-patriotismului în rîndurile Partidului socialist elvețian. Nu se duce lupta împotriva lui. Idem în mișcarea sindicală (Schneeberger & Dürr).

N.B. || Problema *momentului* acțiunilor revoluționare se *confundă* cu problema propagandei sistematice, a pregătirii din punct de vedere agitatoric și organizatoric a posibilității acțiunilor revoluționare în general.

* — „Regenerării" .— *Nota trad.*
** — a slăbi, a complica. — *Nota trad.*
*** — urmează un cuvînt indescifrabil. — *Nota red.*
**** — „Socialism este necesar". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Tertipuri necinstite, lipsite de scrupule în legătură cu Entwaffnung* (comp. chiar „tezele“ lui). Idem Dienster weigerung**.

Tertipuri în problema was heiβt „*verweigern*“ die „Leipziger Volkszeitung“? Verzerrung der Frage *s e i t e n s* Grütli-Verein***

N.B.: Se recunoaşte „*în vorbe*“ Zimmerwald + Kiental în practică totul rămîne *ca în trecut*!!

P. 13 Din punctul de vedere al „centrului“ în general, în Elveţia a fi *c o n s e c v e n t* înseamnă a fi *pentru* apărarea patriei!!!****

Scris în ianuarie 1917

Publicat pentru prima oară parţial în 1940, în revista „Bolşevik“ nr. 3

Se tipăreşte integral pentru prima oară, după manuscris

---

* — dezarmarea. — *Nota trad.*

** — Acelaşi lucru în ceea ce priveşte refuzul de a presta serviciul militar. — *Nota trad.*

*** — ce numeşte „*refuz*“ „Leipziger Volkszeitung“? Denaturarea problemei *d e c ă t r e* Uniunea grütliană. — *Nota trad.*

**** — aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

PLANUL ARTICOLULUI „ÎNVĂŢĂMINTELE RĂZBOIULUI“ [150]

Învăţămintele războiului

Etwa*:

1. Definiţia imperialismului.
2. Caracterul imperialist al războiului a fost demascat.
3. Evoluţia capitalismului monopolist spre capitalismul de stat.
4. „Nevoia“ învaţă. Foametea etc.
5. Munca femeilor. „Arbeitszwang“ etc. „Kriegssozialismus“?**
6. Social-patriotism sau social-şovinism. Importanţa internaţională.
7. Kautskism sau centrism sau social-pacifism.
8. Cei de stînga.
8. *b i s*. Basler Manifest. *Este respins*?
9. Abordare social-economică. „Not kennt kein Gebot“***. Ori socialism, ori foamete (idem Neutrale****).
10. Wie's gemacht wird? „Wumba“*****.
11. Sarcini politice: revoluţia.
12. Războiul civil. Waffen umkehren. („Entwaffnung der Arbeiter“?)******
13. „A sfărîma vechea“ maşină „de stat“ (Kautsky gegen Panneckoek).

---

* — De pildă. — *Nota trad.*
** — „Muncă forţată“. „Socialismul de război“. — *Nota trad.*
*** — „Nevoia nu cunoaşte lege“. — *Nota trad.*
**** — neutre. — *Nota trad.*
***** — Cum se face? „Wumba“ (Departamentul aprovizionării cu armament şi muniţii). — *Nota trad.*
****** — A întoarce armele. („Dezarmarea muncitorilor“?). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

14. „Dictatura proletariatului". 1871 și 1905.
15. Vechea putere de stat, „gata pregătită" sau una *nouă*?
16. „Sovietele de deputați ai muncitorilor". Să fie oare parlamentarism?
17. Rolul democrației *noi* și dispariția ei treptată.
17. *bis* „Noua" democrație („neue Schöpfung"*) = muncitoare, socialistă, proletară, *comunistă*.
18. Momentele, elementele, caracteristicile cotiturii spre revoluție.

M. Capy, urb. Gohier
R. Rolland

„The North American Review".
„The Atlantic Monthly"?

Teme: **A.** Imperialismul și războiul imperialist (1—2).
B. 3 curente în cadrul socialismului internațional (6—8).
C. Progresul economiei (3—5).
D. „Posibilitatea de realizare" și necesitatea vitală a socialismului.
E. Revoluția politică (11—17).
F. „Der Sturm naht"** (18).

Scris în februarie 1917

Publicat pentru prima oară în 1939, în revista „Proletarskaia Revoliutiia" nr. 1

Se tipărește după manuscris

---

* — „Noua creație". — *Nota trad.*
** — „Furtuna se apropie". — *Nota*

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICI

DATE DIN
VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT
(iulie 1916 — februarie 1917)

1916

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

În scrisoarea de răspuns către V. I. Lenin din 1 (14) septembrie 1916, M. M. Litvinov comunica : „Dragă Vladimir Ilici, am fost extrem de bucuros primind cartea dumneavoastră poştală" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

CARTE POŞTALĂ CĂTRE L. B. KAMENEV

În scrisoarea de răspuns către V. I. Lenin, L. B. Kamenev comunica : „...am primit cartea dumneavoastră poştală din 26/IX" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE P. LEVI

În scrisoarea către V. A. Karpinski din 26 septembrie (8 octombrie) 1916, N. K. Krupskaia l-a rugat să afle dacă P. Levi a primit o scrisoare din partea lui V. I. Lenin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE G. I. BELENKI

Aceste scrisori au fost scrise de V. I. Lenin în perioada septembrie 1916 pînă în februarie 1917. Despre primirea acestora G. I. Belenki l-a informat pe V. I. Lenin în scrisorile sale de răspuns (Arhiva centrală a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE S. G. BUACIDZE (NOIE)

Despre această scrisoare, V. I. Lenin a scris la începutul lui octombrie 1916 : „Credeam că ai plecat şi de aceea i-am trimis lui Noie o scrisoare despre problemele elveţiene. Dar scrisoarea ţi-e destinată şi d-tale" (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, p. 215).

SCRISOARE CĂTRE N. I. BUHARIN

Scrisoarea a fost scrisă în octombrie 1916. În scrisoarea către V. I. Lenin din 8 (21) octombrie 1916, N. I. Buharin scria : „La două ore după plecarea vaporului am primit scrisoarea dumneavoastră". În scrisoarea lui Lenin i se trasau lui N. I. Buharin sarcini pe care trebuia să le ducă la îndeplinire în America. Într-o altă scrisoare către V. I. Lenin, scrisă în noiembrie 1916, N. I. Buharin scria : „Noi (aici este şi Alexandra Mihailovna) luăm o serie întreagă de măsuri în spiritul indicaţiilor dumneavoastră din scrisoarea pe care mi-aţi adresat-o" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. SINIŢÎN (ANDREI)

În scrisoarea din 18 noiembrie (1 decembrie) 1916, A. Siniţîn îl înştiinţa pe V. I. Lenin : „Am primit scrisoarea dumneavoastră şi noi şi toţi cei de stînga regretăm foarte mult situaţia dumneavoastră şi sîntem şi mai amărîţi din cauza bolii Nadejdei Konstantinovna" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE K. B. RADEK

Scrisoarea este scrisă în legătură cu hotărîrea conducerii partidului social-democrat elveţian din 7 ianuarie 1917 privind amînarea convocării congresului extraordinar în problema războiului. Despre această scrisoare, Lenin i-a scris lui I. F. Armand la 30 decembrie 1916 (13 ianuarie 1917) : „I-am scris lui Radek — îl chemăm pe el şi pe Roland-Holst — ş.a. să protesteze împotriva lui Grimm..." (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE T. NERMAN

În scrisoarea de răspuns către V. I. Lenin din 30 ianuarie (12 februarie) 1917, T. Nerman scria : „Am primit scrisoarea dumneavoastră şi l-am vizitat pe Höglund în închisoare..." Nerman îşi

www.dacoromanica.ro

exprima regretul că din cauza insuficientei cunoaşteri a evenimentelor, Höglund nu poate să voteze pentru îndepărtarea lui R. Grimm din C.S.I. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

1917

SCRISORI CĂTRE N. I. BUHARIN

Despre aceste scrisori V. I. Lenin i-a scris lui A. M. Kollontai la 4 (17) februarie 1917: „Regret foarte mult că nu pot aduna toate documentele referitoare la S.L.P. (l-am rugat pe Buharin să facă acest lucru, dar se vede că scrisorile se pierd" (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, p. 263).

www.dacoromanica.ro

LISTA PUBLICAŢIILOR ŞI A DOCUMENTELOR LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT V. I. LENIN

„SBORNIK «SOŢIAL-DEMOKRATA»"

Nr. 1 — octombrie 1916
Nr. 2 — decembrie 1916

ZIARUL „SOŢIAL-DEMOKRAT"

Nr. 56— 6 noiembrie 1916
Nr. 57— 30 decembrie 1916
Nr. 58— 31 ianuarie 1917

G. E. ZINOVIEV „RĂZBOIUL ŞI CRIZA SOCIALISMULUI"

Petrograd, partea I 1917 ; partea a II-a 1919

Manuscrisul cărţii lui Zinoviev a fost redactat de V. I. Lenin în anii 1915—1917. În cuvîntul introductiv al cărţii în anul 1926, Zinoviev scria : „Întreaga carte a fost scrisă în timpul cînd autorul se afla în relaţii strînse cu V. I. Lenin. Vladimir Ilici a condus această lucrare şi parţial a redactat-o".

„GEGEN DIE LÜGE DER VATERLANDSVERTEIDIGUNG"

Manifestul nr. 1 „Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung" („Împotriva minciunii despre apărarea patriei") tipărit sub semnătura : „Grupul zimmervaldienilor de stînga din Elveţia", a fost scris nu mai tîrziu de 6 (19) februarie 1917. V. I. Lenin a luat o parte foarte activă la întocmirea şi redactarea manifestului : „Astăzi, — o înştiinţa el pe Inessa Armand, — am terminat *manifestul* nr. 1 („Grupul elveţian al stîngii zimmerwaldiene")" (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, p. 267). În textul manifestului este inclus documentul scris de Lenin. „Propunere de modificări în rezoluţia cu privire la problema războiului" şi o serie de teze din alte opere ale lui V. I. Lenin.

www.dacoromanica.ro

DESPRE CONVOCAREA CONFERINȚEI „SOCIALIȘTII ANTANTEI"
DECLARAȚIA COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Declarația este tipărită sub semnătura C.C. al P.M.S.D.R. în „Sbornik «Soțial Demokrata»" nr. 2 din decembrie 1916.

Aflînd despre probabila convocare a celei de a 2-a conferințe a socialiștilor Antantei, în scrisoarea către G. I. Belenki la Paris, V. I. Lenin îl ruga să afle exact data convocării conferinței, promitea să trimită manifestul consacrat acestei probleme și îl ruga să fie organizată difuzarea lui (vezi vol. 36, Editura politică, p. 425). Amintind despre această conferință în „Salut congresului Partidului socialist italian", V. I. Lenin a scris : „Avem intenția să refuzăm de a asista la conferință și să adresăm o scrisoare muncitorilor europeni, demascînd înșelarea poporului de către social-șovinișți" (Opere, vol. 23, E.S.P.L.P. 1957, p. 87). Prin conținutul său, declarația coincide cu ceea ce a scris lui V. I Lenin.

www.dacoromanica.ro

ADNOTĂRI

1 Articolul „*Broşura lui Junius*" a fost publicat în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 1 din octombrie 1916.

„*Sbornik «Soţial-Demokrata»*", înfiinţat de Lenin, a fost editat de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". În total au apărut două numere: nr. 1 — în octombrie şi nr. 2 — în decembrie 1916. În aceste numere au fost publicate lucrările lui V. I. Lenin: „Revoluţia socialistă şi dreptul naţiunilor la autodeterminare. Teze", „Broşura lui Junius", „Bilanţul discuţiilor despre autodeterminare", „Despre lozinca «dezarmării»", „Imperialismul şi scindarea socialismului", „Internaţionala Tineretului", „Sforţări de a scoate basma curată oportunismul", „Fracţiunea Ciheidze şi rolul ei". A fost pregătit materialul pentru nr. 3 al culegerii în care urma să apară articolul lui V. I. Lenin „Despre o caricatură de marxism şi despre «economismul imperialist»", dar din cauza lipsei de fonduri acest număr al culegerii n-a mai putut fi tipărit. — *1.*

2 C.*S.I.* (Comisia socialistă internaţională) — organ executiv al Uniunii zimmerwaldiene; a fost înfiinţată la prima Conferinţă socialistă internaţională care a avut loc la Zimmerwald între 5 şi 8 septembrie 1915. În această comisie au fost aleşi R. Grimm, O. Morgari, Ch. Naine, A. Balabanova. C.S.I. a avut sediul la Berna. Curînd după Conferinţa de la Zimmerwald, la propunerea lui R. Grimm, a fost creată Comisia socialistă internaţională lărgită, în care au intrat reprezentanţi ai tuturor partidelor ce au aderat la hotărîrile Conferinţei de la Zimmerwald. Din partea C.C. al P.M.S.D.R., în C.S.I. lărgită au intrat V. I. Lenin, I. F. Armand, G. E. Zinoviev. Organul de presă al C.S.I. a fost buletinul „Internationale Sozialistische Komission zu Bern. Bulletin" („Comisia socialistă internaţională de la Berna. Buletin"), publicat în limbile germană, franceză şi engleză, din septembrie 1915 pînă în ianuarie 1917. Au apărut şase numere.

În nr. 3 al „Buletinului" C.S.I. (februarie 1916), în articolul intitulat „Ein Vorschlag deutscher Genossen" („O propunere

www.dacoromanica.ro

făcută tovarăşilor germani"), au fost publicate tezele grupului „Internaţionala" — „Leitsätze" („Teze fundamentale"), care au precizat poziţia social-democraţilor de stînga germani în cele mai importante probleme ale teoriei şi politicii în perioada războiului imperialist mondial. — *1.*

3 *Grupul „Die Internationale"* — organizaţie revoluţionară a social-democraţilor de stînga germani ; a fost format la începutul războiului mondial imperialist de către K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, K. Zetkin, I. Marhlevski, L. Jogiches (Tyszka), V. Pieck. În aprilie 1915, R. Luxemburg şi F. Mehring au înfiinţat revista „Die Internationale", în jurul căreia s-a adunat grupul principal al social-democraţilor de stînga din Germania. La 1 ianuarie 1916 s-a ţinut la Berlin Conferinţa pe întreaga Germanie a social-democraţilor de stînga, în cadrul căreia acest grup s-a constituit din punct de vedere organizatoric şi a hotărît să poarte denumirea de grupul „Die Internationale". Ca platformă a grupului, conferinţa a adoptat „Leitsätze" („Tezele fundamentale"), elaborate de R. Luxemburg, cu colaborarea lui K. Liebknecht, F. Mehring şi K. Zetkin. În afară de foile politice care au apărut în 1915, începînd din 1916, grupul „Die Internationale" a trecut la editarea şi difuzarea ilegală a „Scrisorilor politice" sub semnătura „Spartacus" (au apărut regulat pînă în octombrie 1918) ; de atunci grupul „Die Internationale" a început să se numească şi grupul „Spartacus".

Spartachiştii au dus o propagandă revoluţionară în mase, au organizat manifestaţii antirăzboinice de masă, au condus greve, au demascat caracterul imperialist al războiului mondial şi trădarea liderilor oportunişti social-democraţi. Spartachiştii au făcut însă serioase greşeli în probleme de teorie şi politică : ei negau posibilitatea războaielor de eliberare naţională în epoca imperialismului, nu aveau o poziţie consecventă în ceea ce priveşte lozinca transformării războiului imperialist în război civil, subapreciau rolul partidului proletar ca avangardă a clasei muncitoare, se temeau de o ruptură hotărîtă cu oportuniştii.

În aprilie 1917 spartachiştii au intrat în Partidul social-democrat independent din Germania, partid centrist, păstrînd în acest partid independenţa organizatorică. În noiembrie 1918, în timpul revoluţiei din Germania, spartachiştii au rupt cu „independenţii", s-au constituit în „Uniunea Spartacus" şi au publicat la 14 decembrie 1918 programul lor. La Congresul de constituire (30 decembrie 1918 — 1 ianuarie 1919), spartachiştii au creat Partidul Comunist din Germania. V. I. Lenin a criticat în repetate rînduri greşelile social-democraţilor de stînga germani, insistînd asupra inconsecvenţei lor. În acelaşi timp, el a dat o înaltă apreciere activităţii lor revoluţionare. „Activitatea grupului german «Spartacus» din Germania, care a desfăşurat o propagandă revoluţionară sistematică în cele mai grele condiţii — scria el —, a salvat într-adevăr onoarea

www.dacoromanica.ro

socialismului german şi a proletariatului german" (vezi Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 306). — *1.*

4 „*Vorwärts*" — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania ; a început să apară la Berlin din 1891 sub denumirea de „Vorwärts. Berliner Volksblatt", potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului ; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt", care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacţia ziarului a încăput pe mîinile aripii drepte a partidului şi a publicat sistematic articole scrise de oportunişti.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts" s-a situat pe poziţiile social-şovinismului ; după Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a desfăşurat o propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — *3.*

5 „*Bremer Bürger-Zeitung*" — cotidian social-democrat, a apărut la Bremen între 1890 şi 1919 ; pînă în 1916 a fost sub influenţa social-democraţilor de stînga din Bremen, apoi a trecut în mîinile social-şoviniştilor. — *4.*

6 „*Volksfreund*" — cotidian social-democrat, fondat în 1871 la Braunschweig ; în 1914—1915 a fost de fapt un organ de presă al social-democraţilor germani de stînga ; în 1916 a trecut în mîinile kautskiştilor. — *4.*

7 *Socialiştii internaţionalişti din Germania* (I.S.D. — „Internationale Sozialisten Deutschlands") — grup de social-democraţi germani de stînga, care s-a format în anii primului război mondial ; organul lui de presă a fost revista „Lichtstrahlen", care a apărut la Berlin din 1913 pînă în 1921. „Socialiştii internaţionalişti din Germania" s-au pronunţat făţiş împotriva războiului şi a oportunismului ; au adoptat în Germania poziţia cea mai consecventă în problema delimitării de social-şovinism şi de centrism. La Conferinţa de la Zimmerwald, J. Borchardt, reprezentantul grupului I.S.D., a semnat proiectele de rezoluţii şi manifestul stîngii zimmerwaldiene. Curînd după încheierea lucrărilor conferinţei, biroul stîngii zimmerwaldiene a fost încunoştiinţat că grupul „Socialiştilor internaţionalişti din Germania" a aderat la stînga zimmerwaldiană. O înştiinţare în acest sens a fost publicată în „Internationale Flügblätter" nr. 1 din 1915. Acest grup nu a avut legături largi cu masele şi s-a destrămat curînd. — *4.*

8 „*Die Neue Zeit*" — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania, a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 a apărut sub îngrijirea lui K. Kautsky, iar după aceea sub îngrijirea lui H. Cunow. În „Die Neue Zeit" au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale lui K. Marx şi F. Engels. Engels ajuta în permanenţă cu sfaturile

www.dacoromanica.ro

sale redacția revistei și o critica adeseori pentru abaterile ei de la marxism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui F. Engels, revista a început să publice sistematic articole scrise de revizioniști, printre care și seria de articole ale lui E. Bernstein „Problemele socialismului", care a marcat dezlănțuirea unei ofensive a revizioniștilor împotriva marxismului. În timpul războiului imperialist mondial (1914—1918), revista s-a situat pe poziții centriste, sprijinind de fapt pe social-șovinești. — *4.*

9 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 379. — *11.*

10 V. I. Lenin i-a denumit *prizîviști* pe partizanii grupului „Prizîv", înființat de menșevici și de socialiștii-revoluționari în septembrie 1915. Grupul a adoptat o poziție social-șovinistă extremă. El a editat ziarul „Prizîv", care a apărut la Paris din octombrie 1915 pînă în martie 1917 ; din conducerea ziarului au făcut parte G. V. Plehanov, G. A. Aleksinski, I. Bunakov, N. D. Avksentiev ș.a. — *13.*

11 *Grupul stîngii zimmerwaldiene* a fost înființat din inițiativa lui V. I. Lenin la Conferința socialistă internațională de la Zimmerwald din septembrie 1915. Din el au făcut parte 8 delegați — reprezentanți ai C.C. al P.M.S.D.R. și ai social-democraților de stînga din Suedia, Norvegia, Elveția, Germania, ai opoziției social-democrate poloneze și ai social-democrației din Ținutul Letoniei. Grupul stîngii zimmerwaldiene, condus de V. I. Lenin, a luptat împotriva majorității centriste a conferinței și a propus proiectele rezoluției și manifestului, în care se condamna războiul, era demascată trădarea social-șoviniștilor și se indica necesitatea desfășurării unei lupte active împotriva războiului. Aceste proiecte au fost respinse de majoritatea centristă a conferinței. Totuși, stînga zimmerwaldiană a reușit să obțină includerea în manifestul adoptat de conferință a unor importante teze din proiectul său de rezoluție. Apreciind manifestul ca un prim pas în lupta împotriva războiului imperialist, stînga zimmerwaldiană a votat pentru acest manifest, subliniind într-o declarație separată lipsurile și inconsecvența manifestului și motivele pentru care a votat totuși în favoarea acestuia. Totodată, stînga zimmerwaldiană a declarat că, rămînînd în Uniunea generală zimmerwaldiană, va activa independent pe plan internațional și va propaga concepțiile proprii. Ea a ales un organ conducător — biroul, în care au intrat V. I. Lenin, G. E. Zinoviev și K. Radek. Stînga zimmerwaldiană a editat propriul său organ — revista „Vorbote" („Precursorul") în limba germană, în care au fost publicate o serie de articole ale lui V. I. Lenin.

Forța conducătoare în grupul stîngii zimmerwaldiene era reprezentată de bolșevici, singurii care au avut o poziție consecvent internaționalistă. Lenin a luptat împotriva șovăielilor oportuniste ale lui Radek, a criticat greșelile unora de stînga. În

www.dacoromanica.ro

jurul stîngii zimmerwaldiene au început să se grupeze elementele internaționaliste ale social-democrației internaționale. La cea de-a doua Conferință socialistă internațională, care a avut loc în aprilie 1916 în satul Kiental, în apropiere de Berna, grupul stîngii zimmerwaldiene a trimis 12 din cei 43 de delegați la conferință, iar într-o serie de probleme, pentru propunerile sale au votat aproape jumătate din numărul delegaților. Social-democrații de stînga dintr-o serie de țări, care au intrat în grupul stîngii zimmerwaldiene, au dus o susținută activitate revoluționară și au jucat un rol important în crearea partidelor comuniste în propriile lor țări.

Despre grupul stîngii zimmerwaldiene, vezi articolele lui V. I. Lenin „Un prim pas", „Marxiștii revoluționari la Conferința socialistă internațională din 5—8 septembrie 1915" (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 37—43, 44—48). — *17.*

12 *„Soțial-Demokrat"* — ziar ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R.; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. După încercări nereușite de a scoate nr. 1 al ziarului în Rusia, editarea lui a fost strămutată în străinătate ; nr. 2—32 (februarie 1909 — decembrie 1913) au apărut la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914 — ianuarie 1917) la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente. Din decembrie 1911, ziarul „Soțial-Demokrat" a fost redactat de V. I. Lenin. În ziar au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

În anii grei ai reacțiunii și în perioada noului avînt al mișcării revoluționare, ziarul „Soțial-Demokrat" a avut o importanță deosebită în lupta bolșevicilor împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unității și a legăturii sale cu masele.

După nr. 32, care a apărut la 15 (28) decembrie 1913, ziarul „Soțial-Demokrat" și-a întrerupt temporar apariția, editarea lui fiind reluată în anii războiului imperialist mondial. Îndată după sosirea sa în Elveția, în septembrie 1914, V. I. Lenin a desfășurat o intensă activitate pentru a se relua editarea Organului Central al partidului — ziarul „Soțial-Demokrat". La 1 noiembrie 1914 a apărut numărul următor al ziarului, al 33-lea. Cu toate dificultățile din timpul războiului, ziarul „Soțial-Demokrat" a apărut regulat. Lenin a condus întreaga muncă legată de editarea ziarului, a stabilit conținutul fiecărui număr, a redactat diferite materiale și s-a ocupat de prezentarea și de tipărirea ziarului.

În anii războiului imperialist mondial, ziarul „Soțial-Demokrat" a jucat un rol deosebit în lupta împotriva oportunismului internațional, a naționalismului și șovinismului, în propagarea lozincilor bolșevice, în trezirea la luptă a clasei muncitoare și a maselor de oameni ai muncii împotriva războiului imperialist și a ațițătorilor lui, împotriva absolutismului și capitalismului. În ziarul „Soțial-Demokrat" au fost dezbătute toate pro-

www.dacoromanica.ro

blemele de seamă ale mişcării muncitoreşti revoluţionare, au fost dezvăluite scopurile imperialiste ale războiului, au fost demascate frazeologia fățarnică şi acţiunile oportuniste ale social-şoviniştilor şi centriştilor, arătîndu-se că lupta revoluţionară a proletariatului este singura cale justă în condiţiile războiului imperialist. În paginile ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", în care el a formulat pentru prima oară concluzia cu privire la posibilitatea victoriei socialismului la început într-o singură ţară. Difuzarea ziarului „Soţial-Demokrat" în Rusia şi reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarele bolşevice locale au contribuit la clarificarea politică şi la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaţionalismului, la pregătirea maselor pentru revoluţie.

Ziarul „Soţial-Demokrat" a jucat un mare rol în sudarea elementelor internaţionaliste din cadrul social-democraţiei internaţionale. Învingînd toate obstacolele determinate de starea de război, ziarul „Soţial-Demokrat" a pătruns în multe ţări. Mărturie a modului cum era difuzat şi a influenţei pe care o exercita ziarul „Soţial-Demokrat" stau sumele adunate şi serbările jubiliare organizate cu prilejul apariţiei celui de-al 50-lea număr, precum şi mesajele de salut trimise pe adresa redacţiei din Paris, Londra, Lyon, Zürich, Geneva, Lausanne, Berna, Chaux-de-Fonds, Copenhaga, Chicago, Toulouse, Genua, New York, Cristiania (Oslo), Stockholm, Glasgow etc.

Apreciind în mod pozitiv serviciile aduse de ziarul „Soţial-Demokrat" în perioada războiului imperialist mondial, V. I. Lenin scria ulterior că „orice muncitor conştient care doreşte *să înţeleagă* dezvoltarea ideilor revoluţiei socialiste internaţionale şi a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască" articolele apărute în el (Opere, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 205). — *17.*

13 „*Gazeta Robotnicza*" — organ ilegal al Comitetului din Varşovia al social-democraţiei din Polonia şi Lituania, editat în perioada mai—octombrie 1906. Au fost scoase 14 numere sub redacţia lui G. Kamenski, după care ziarul şi-a încetat apariţia. După scindarea social-democraţiei poloneze în 1912, la Varşovia au luat fiinţă două comitete şi au fost editate două organe de presă sub denumirea de „Gazeta Robotnicza" : unul de către partizanii Conducerii centrale la Varşovia (iulie 1911—iulie 1913), iar celălalt de către organizaţia opoziţionistă Comitetul din Varşovia — la Cracovia (iulie 1911—februarie 1916). La acesta din urmă se referă V. I. Lenin.

„Gazeta Robotnicza" a aderat la stînga zimmerwaldiană. În problema războiului s-a situat pe o poziţie internaţionalistă, deşi într-o serie de probleme importante (ruptura organizatorică cu centriştii, atitudinea faţă de revendicările programului minimum în timpul războiului) a înclinat înspre centrism. În problema naţională, redacţia ziarului s-a ridicat împotriva

www.dacoromanica.ro

dreptului naţiunilor la autodeterminare. Cu privire la poziţia redacţiei ziarului „Gazeta Robotnicza", vezi „Scrisoarea Comitetului organizaţiilor din străinătate către secţiile P.M.S.D.R.", scrisă de Lenin (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 283—286).

În această scrisoare este vorba despre tezele „Revoluţia socialistă şi dreptul naţiunilor la autodeterminare", scrise de Lenin, şi despre tezele „Cu privire la imperialism şi asuprirea naţională", întocmite de redacţia ziarului „Gazeta Robotnicza". Atît unele cît şi celelalte au fost publicate în revista „Vorbote" şi reproduse în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 1 (octombrie 1916), unde a fost publicat şi articolul lui Lenin „Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării". — *17*.

14 *Discuţia în „Die Neue Zeit" în problema naţională*, care a avut loc înaintea Congresului de la Londra al Internaţionalei a II-a, a fost deschisă cu articolul Rosei Luxemburg „Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich" („Noile tendinţe în mişcarea socialistă poloneză în Germania şi Austria"), publicat în nr. 32 şi nr. 33 ale revistei din 1895—1896. Articolul era îndreptat împotriva poziţiei naţionaliste a liderilor Partidului socialist polonez (P.P.S.), care, acţionînd sub steagul luptei pentru o Polonie independentă, au dus o propagandă separatistă, naţionalistă printre muncitorii polonezi, pe care se străduiau să-i abată de la lupta comună cu proletariatul rus împotriva ţarismului şi a capitalismului. Atrăgînd atenţia asupra strînselor relaţii economice ale unor părţi din Polonia, aflate sub stăpînirea Austriei, Germaniei şi Rusiei ţariste, cu aceste ţări, R. Luxemburg considera că socialiştii polonezi nu trebuie să revendice independenţa Poloniei. În legătură cu aceasta, ea a avut în general o atitudine negativă faţă de revendicarea dreptului naţiunilor la autodeterminare.

Împotriva punctului de vedere al Rosei Luxemburg s-a ridicat în cadrul discuţiei S. Hekker din partea „nepodleglosiştilor" („independenţilor"), aripa de dreapta a P.P.S., care a publicat în nr. 37 din „Die Neue Zeit" articolul „Der Sozialismus in Polen" („Socialismul în Polonia"). Apărînd poziţia naţionalistă a liderilor P.P.S., S. Hekker a insistat ca, în programul ei, Internaţionala să recunoască revendicarea independenţei Poloniei. R. Luxemburg i-a răspuns lui Hekker printr-un nou articol — „Der Sozial-patriotismus in Polen" („Social-patriotismul în Polonia"), publicat în nr. 41 al revistei „Die Neue Zeit".

Al treilea punct de vedere a fost dezvoltat de K. Kautsky, care a publicat articolul „Finis Poloniae" („Sfîrşitul Poloniei") în numerele 42 şi 43 ale revistei „Die Neue Zeit". Fiind de acord cu teza Rosei Luxemburg că numai victoria democraţiei în Rusia va duce la eliberarea naţională a Poloniei, Kautsky s-a ridicat în acelaşi timp împotriva tezei susţinute de ea că social-democraţii polonezi nu trebuie să formuleze revendicarea

www.dacoromanica.ro

independenței Poloniei, subliniind că din punctul de vedere al socialiștilor este absolut greșit să se ignoreze sarcinile de eliberare națională în condițiile existenței jugului național.

Congresul socialist internațional de la Londra din 1896 a adoptat rezoluția „Acțiunile politice ale clasei muncitoare", în care erau cuprinse, așa cum scria V. I. Lenin, „recunoașterea directă și fără echivoc a dreptului deplin la autodeterminare pentru toate națiunile, iar, pe de altă parte... un apel, tot atît de lipsit de echivoc, către muncitori, care e un îndemn la unitate *internațională* în lupta de clasă" (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 320—321). — *17.*

15 În 1903, în timpul pregătirii pentru cel de-al II-lea Congres al P.M.S.D.R. și la Congres, cu prilejul dezbaterii proiectului de program al P.M.S.D.R. elaborat de redacția „Iskrei", au avut loc discuții în legătură cu revendicarea dreptului națiunilor la autodeterminare. În articolele „Despre manifestul «Uniunii social-democraților armeni»" și „Problema națională în programul nostru", publicate în „Iskra" (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 101—104 și 229—238), Lenin a clarificat poziția marxiștilor-iskriști ruși în această problemă. În jurul revendicării dreptului națiunilor la autodeterminare, formulată în § 9 al proiectului de program, s-a încins o luptă ascuțită în cadrul comisiei însărcinate de congres cu redactarea programului. Considerînd că această revendicare va da apă la moară naționaliștilor polonezi, social-democrații polonezi au propus înlocuirea acesteia cu revendicarea autonomiei național-culturale. Pe aceeași poziție s-au situat bundiștii, care, deși atunci nu erau împotriva autodeterminării națiunilor, au propus completarea § 9 cu teza autonomiei național-culturale. Totodată, bundiștii au luat atitudine împotriva internaționalismului în construcția de partid, propunînd principiul federativ al construcției partidului. Congresul a respins punctul de vedere al social-democraților polonezi și pretențiile naționaliste ale bundiștilor, a adoptat punctul privitor la autodeterminarea națiunilor, la principiul internațional al construcției partidului.

În anii 1913—1914, în legătură cu avîntul mișcărilor de eliberare națională, pe de o parte, și cu întărirea șovinismului de mare putere și a naționalismului local, pe de alta, a avut loc din nou o dezbatere în problema națională. Menșevicii-lichidatoriști, bundiștii, oportuniștii ucraineni au luat atitudine împotriva programului marxist în problema națională, împotriva revendicării dreptului națiunilor la autodeterminare pînă la despărțire, opunîndu-i revendicarea naționalistă a autonomiei național-culturale. În această problemă, o atitudine nejustă a avut și R. Luxemburg, care, în articolul său „Problema națională și autonomia" (1908—1909) și în alte lucrări, a încercat să argumenteze necesitatea înlăturării din programul P.M.S.D.R. a punctului privitor la dreptul națiunilor la autodeterminare. Lenin

www.dacoromanica.ro

a criticat în lucrările sale „Note critice în problema națională" și „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare" poziția naționalistă a oportuniștilor și concepțiile greșite ale Rosei Luxemburg. În aceste lucrări, Lenin a dezvoltat învățătura marxistă în problema națională, a fundamentat programul național și politica națională a partidului bolșevic (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 125—162, și vol. 25, p. 277—345).

Vorbind despre „șovăieli în concepțiile unor membri din partidul nostru" în problema națională în anii războiului, Lenin a avut în vedere cuvîntarea rostită de N. I. Buharin la Conferința de la Berna a secțiunilor din străinătate ale P.M.S.D.R. din vara anului 1915 și tezele comune ale lui N. I. Buharin, G. L. Peatakov și E. B. Boș „Despre lozinca dreptului națiunilor la autodeterminare" (toamna anului 1915), în care era respinsă revendicarea programatică a partidului în legătură cu dreptul națiunilor la autodeterminare. În articolele publicate în prezentul volum „Despre apariția unui nou curent: «economismul imperialist»", „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)", „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»", Lenin critică poziția grupului Buharin—Peatakov—Boș (vezi volumul de față, p. 60—69, 70—76, 79—132). — *18.*

16 „*Economism*" — curent oportunist în social-democrația rusă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunismului internațional. „Economiștii" limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., susținînd că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia liberală, contestau rolul conducător al partidului clasei muncitoare. Plecînd-se în fața caracterului spontan al mișcării muncitorești, „economiștii" subapreciau importanța teoriei revoluționare, negau necesitatea introducerii conștiinței socialiste în mișcarea muncitorească din afară, de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzlețirea și metodele primitive de muncă din mișcarea social-democrată, ridicîndu-se împotriva necesității de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare.

Lenin a făcut o critică amplă a concepțiilor „economiștilor" în următoarele lucrări ale sale: „Protestul social-democraților din Rusia", „O orientare retrogradă în social-democrația rusă", „În legătură cu «Profession de foi»", „De vorbă cu apărătorii economismului" (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 157—170, 235—267, 304—314; vol. 5, p. 360—367). Zdrobirea ideologică a „economismului" a fost desăvîrșită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut?" (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului" a jucat „Iskra" leninistă. — *20.*

www.dacoromanica.ro

17 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 29—30. — *20.*

18 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 296. — *20.*

19 *„Autonomia cultural-naţională"* — program antimarxist, naţionalist-burghez, de rezolvare a problemei naţionale, elaborat de social-democraţii austrieci O. Bauer şi K. Renner şi adoptat de Partidul social-democrat austriac, precum şi de alte partide ale Internaţionalei a II-a. Acest program respingea dreptul naţiunilor la autodeterminare pînă la despărţire, delimita pe muncitori după criteriul naţional şi nimicea unitatea internaţională a proletariatului; el înlesnea atragerea proletarilor şi a ţăranilor muncitori în sfera de influenţă a ideilor naţionalismului burghez, îi îndepărta de la lupta împotriva claselor exploatatoare ale propriei naţiuni, de la sarcinile consecvent-democratice de transformare a statului în ansamblu. Revendicarea „autonomiei naţional-culturale" a fost supusă de Lenin unei aspre critici în lucrările „Note critice în problema naţională", „Despre dreptul naţiunilor la autodeterminare" (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 125—162; vol. 25, p. 277—345) şi în alte lucrări. — *21.*

20 *„Berner Tagwacht"* — ziar, organ al Partidului social-democrat elveţian. Apare din 1893 la Berna. Între anii 1909 şi 1918, redactor al ziarului a fost R. Grimm. La începutul războiului imperialist mondial, ziarul a publicat articole scrise de K. Liebknecht, F. Mehring şi de alţi social-democraţi de stînga. Din 1917, ziarul a susţinut făţiş pe social-şovinişti. În momentul de faţă, poziţia ziarului în problemele fundamentale ale politicii interne şi externe coincide cu cea a ziarelor burgheze. — *26.*

21 Broşura *„Socialismul şi războiul (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război)"* a fost elaborată de V. I. Lenin cu prilejul pregătirii pentru prima conferinţă socialistă internaţională. La întocmirea broşurii a luat parte G. E. Zinoviev, totuşi în linii mari ea a fost scrisă de V. I. Lenin. Tot lui îi aparţine redactarea generală a întregii broşuri.

Lenin a definit lucrarea „Socialismul şi războiul" drept un comentariu la rezoluţiile partidului nostru, adică „explicarea lor în termeni populari". Considerînd ca o sarcină importantă folosirea primei Conferinţe socialiste internaţionale, convocată la Zimmerwald în scopul unirii elementelor de stînga ale social-democraţiei internaţionale pe poziţii revoluţionare, Lenin a depus toate eforturile ca broşura să apară pînă la convocarea conferinţei.

Lucrarea „Socialismul şi războiul" a fost tipărită în preajma deschiderii Conferinţei de la Zimmerwald, sub forma unei broşuri nu prea mari, în limbile rusă şi germană şi difuzată participanţilor la conferinţă. La sfîrşitul broşurii, sub formă de anexe,

www.dacoromanica.ro

au fost tipărite: manifestul C.C. al P.M.S.D.R. „Războiul şi social-democraţia rusă", rezoluţiile conferinţei secţiunilor din străinătate ale P.M.S.D.R. şi rezoluţia în problema naţională adoptată în octombrie 1913 la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu lucrătorii de partid. După Conferinţa de la Zimmerwald, broşura a fost publicată în Franţa, în limba franceză. Ea a fost, de asemenea, publicată integral în limba norvegiană, în organul social-democraţilor de stînga norvegieni. Tot atunci V. I. Lenin a încercat în repetate rînduri să editeze această broşură în America în limba engleză. Dar în vremea aceea o asemenea editare n-a fost cu putinţă.

Acordînd o mare importanţă broşurii „Socialismul şi războiul", după revoluţia din februarie 1917 din Rusia Lenin a cerut reeditatea ei la Petrograd (vezi Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 287). Lucrarea „Socialismul şi războiul (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război)" a apărut sub formă de broşură separată la Petrograd, în 1918, editată de Sovietul din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi ostaşilor roşii. Ea a căpătat o largă răspîndire. Broşura a fost, de asemenea, publicată în diverse ediţii, în mai multe limbi. — *29*.

22 *Struvismul* — o denaturare burghezo-liberală a marxismului, căreia i se spunea astfel după numele reprezentantului principal al „marxismului legal" din Rusia, P. B. Struve. „Marxismul legal" a luat naştere ca curent social-politic în rîndul intelectualităţii burghezo-liberale din Rusia în ultimul deceniu al secolului trecut. „Marxiştii legali", în frunte cu Struve, au încercat să folosească marxismul în interesul burgheziei. Lenin a arătat că struvismul ia din marxism tot ceea ce-i convine burgheziei liberale, suprimînd suflul viu al marxismului — spiritul său revoluţionar, teoria pieirii inevitabile a capitalismului, teoria revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului. Struve ridica în slăvi sistemul capitalist, lansa îndemnul „să învăţăm de la capitalism". În lucrarea „Conţinutul economic al narodnicismului şi critica sa în cartea d-lui Struve", Lenin a supus unei critici vehemente „marxismul legal", pe care l-a calificat drept „o reflectare a marxismului în literatura burgheză" şi i-a demascat pe „marxiştii legali" ca pe nişte ideologi ai burgheziei liberale. Ulterior, caracterizarea făcută de Lenin „marxiştilor legali" s-a adeverit întru totul: mulţi dintre ei au devenit cadeţi notorii, iar apoi albgardişti înverşunaţi.

Lupta hotărîtă dusă de Lenin împotriva „marxismului legal" din Rusia a fost în acelaşi timp şi o luptă împotriva revizionismului internaţional, constituind un exemplu de intransigenţă ideologică faţă de orice denaturare a teoriei marxiste. — *31*.

23 *„Die Glocke"* — revistă bilunară, a fost editată între anii 1915 şi 1925 la München, iar apoi la Berlin de Parvus (Ghelfand) social-şovinist german. — *32*.

www.dacoromanica.ro

24 Vezi F. Engels. „Panslavismul democrat" (K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 6, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 301—319). — *38.*

25 Vezi F. Engels. „Literatura din emigraţie" (K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 525). — *39.*

26 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 167. — *40.*

27 Este vorba de *„Declaraţia" social-democraţilor polonezi la Conferinţa socialistă internaţională de la Zimmerwald* (1915). În această „Declaraţie" a fost exprimat protestul împotriva politicii de asuprire duse de absolutismul ţarist, de guvernul german şi cel austriac, care, „privînd poporul polonez de posibilitatea de a-şi hotărî singur soarta, consideră ţinuturile poloneze ca o garanţie în apropiatul joc de-a compensaţiile"... „Aici — se spunea în „Declaraţie" — apare cu o deosebită brutalitate esenţa politicii guvernelor capitaliste, care, trimiţînd masele populare la măcel, hotărăsc, în acelaşi timp, în mod samavolnic şi pentru multe generaţii soarta unor popoare". Social-democraţia poloneză şi-a exprimat convingerea că numai participarea proletariatului revoluţionar internaţional la lupta pentru socialism care se apropie, „la lupta care va sfărîma lanţurile asupririi naţionale şi va distruge orice forme de dominaţie străină, asigurînd şi poporului polonez posibilitatea unei dezvoltări multilaterale ca membru cu drepturi egale în uniunea popoarelor". În legătură cu această declaraţie, vezi şi volumul de faţă, p. 371. — *47.*

28 *„Lichtstrahlen"* — revistă lunară, organul grupului social-democraţilor de stînga din Germania („Socialiştii internaţionalişti din Germania"), editată sub îngrijirea redacţională a lui J. Borchardt. Din 1913 pînă în 1921 revista a apărut neregulat la Berlin. La revistă au colaborat A. Panneckoek, A. Balabanova etc. — *47.*

29 V. I. Lenin se referă la articolul Rosei Luxemburg „Problema naţională şi autonomia", apărut în revista „Przeglad Socialdemokratyczny" nr. 6, 7, 8—9, 10 din 1908 şi nr. 12, 14—15 din 1909. — *48.*

30 *„Frachii"* („fracţiunea revoluţionară") — aripa dreaptă a Partidului socialist polonez (P.P.S.) — partid reformist naţionalist, întemeiat în 1892. Acţionînd sub lozinca luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudsky şi a adepţilor săi, a desfăşurat o propagandă separatistă naţionalistă printre muncitorii polonezi şi a căutat să-i abată de la lupta comună cu muncitorii ruşi împotriva absolutismului şi capitalismului.

Ca urmare a scindării P.P.S., în 1906 s-au format P.P.S.-„leviţa" şi P.P.S.-„praviţa" („fracţiunea revoluţionară" — „frachii"), continuatoarea politicii naţionaliste a P.P.S. În timpul

www.dacoromanica.ro

războiului imperialist mondial (1914—1918) şi după aceea, „frachii" au promovat o politică naţional-şovinistă. — *48.*

31 Vezi K. Marx şi F. Engels. Despre sistemul colonial al capitalismului, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 316—317. — *51.*

32 *„Naşe Slovo"* — ziar menşevic ; a apărut la Paris din ianuarie 1915 pînă în septembrie 1916, în locul ziarului „Golos". Unul din redactorii ziarului a fost L. Troţki. — *52.*

33 *„Reci"* — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg de la 23 februarie (8 martie) 1906, în redactarea efectivă a lui P. N. Miliukov şi I. V. Ghessen şi cu colaborarea activă a lui M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve ş.a. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. Pînă în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri : „Naşa Reci", „Svobodnaia Reci", „Vek", „Novaia Reci", „Naş Vek". — *53.*

34 *„Naş Golos"* — gazetă menşevică legală ; a apărut la Samara în anii 1915—1916 ; se situa pe poziţii social-şoviniste. — *58.*

35 Articolul *„Despre apariţia unui nou curent : «economismul imperialist»"* şi articolele publicate ulterior „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)" şi „Despre o caricatură de marxism şi despre «economismul imperialist»" au fost îndreptate împotriva poziţiei nemarxiste, antibolşevice a grupului Buharin — Peatakov — Boş. Acest grup a început să se cristalizeze în timpul pregătirii pentru tipar a revistei „Kommunist", a cărei editare a fost iniţiată în primăvara anului 1915 de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" împreună cu G. L. Peatakov şi E. B. Boş, care şi-au asumat răspunderea financiară a editării, şi cu N. I. Buharin, care a intrat în redacţia revistei. Încă din vara anului 1915, Peatakov şi Boş, după afirmaţia lui Lenin, „«făceau scene» din pricina lui Ciheidze ! !" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 189), cerînd o înţelegere cu fracţiunea menşevică a Dumei („fracţiunea Ciheidze" — cum a fost ea denumită de Lenin) şi cu alţi centrişti. Peatakov şi Boş, în complicitate cu G. E. Zinoviev, membru al redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", au reuşit, împotriva voinţei lui Lenin, să obţină includerea în nr. 1—2 al revistei „Kommunist" a primei părţi a articolului lui K. Radek „Un sfert de veac de dezvoltare a imperialismului", în care erau propovăduite ideile „economismului imperialist". Divergenţele dintre Lenin, pe de o parte, şi Peatakov, Boş şi Buharin, pe de alta, s-au ascuţit după apariţia, în luna septembrie 1915, a numărului 1—2 al revistei „Kommunist". Buharin, Peatakov şi Boş, care în vara anului 1915 s-au mutat de la Baugy la Stockholm, s-au unit pe baza tezelor intitulate „Despre lozinca dreptului naţiunilor la autodeterminare", semnate de ei şi expediate redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat" în

www.dacoromanica.ro

toamna anului 1915, în care au luat poziție împotriva teoriei leniniste a revoluției socialiste, au respins necesitatea luptei pentru democrație în epoca imperialismului, au cerut ca partidul să renunțe la lozinca dreptului națiunilor la autodeterminare.

Cînd redacția ziarului „Soțial-Demokrat" a încheiat un acord provizoriu cu „editorii" — Peatakov și Boș — cu privire la editarea în comun a revistei „Kommunist", scria Lenin, ultimii „s-au pronunțat *împotriva* oscilărilor lui Buharin (la Conferința de la Berna din martie 1915), și *nu există* nici un fapt care să arate că cei trei (editorii + Buharin) s-ar fi constituit într-un grup cu vederi aparte. Chiar după apariția primului număr al revistei, ei au alcătuit un asemenea grup..." (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 195).

Nelimitîndu-se numai la divergențele de ordin teoretic, grupul Peatakov—Buharin—Boș s-a pronunțat categoric împotriva liniei și lozincilor partidului, a vrut să se folosească de revista „Kommunist" în scopurile sale fracționiste, a încercat să impună redacției „Soțial-Demokrat" punctul său de vedere. Peatakov și Boș au adresat B.S.C.C. cererea ca grupul lor să fie recunoscut ca un grup separat, care să nu fie subordonat Biroului din străinătate al C.C. și să dispună de dreptul de a avea legături de sine stătătoare cu partea din Rusia a C.C., de a putea tipări broșuri și alte materiale. Deși au fost refuzați, ei au încercat să se pună în legătură directă cu Biroul C.C. al P.M.S.D.R. din Rusia, separat de B.S.C.C.

Exprimînd dezacordul său hotărît cu tezele grupului Peatakov—Boș—Buharin, Lenin a scris că pentru aceste teze „noi nu ne putem asuma răspunderea nici direct, nici indirect, și nici pentru faptul că facem parte din același partid, fără a mai vorbi de egalitatea în drepturi". În scrisorile către N. I. Buharin, G. L. Peatakov, G. E. Zinoviev, A. G. Șleapnikov, Lenin a criticat aspru punctele de vedere și acțiunile antipartinice, fracționiste ale grupului Peatakov—Boș—Buharin, a condamnat poziția împăciuitoristă a lui Zinoviev și Șleapnikov față de acest grup. La propunerea lui Lenin, s-a sistat editarea în comun a revistei „Kommunist" de către redacția ziarului „Soțial-Demokrat" și grupul Peatakov—Boș—Buharin (vezi și adnotarea 71). În scrisoarea către A. G. Șleapnikov, în martie 1916, Lenin scria că, dacă grupul Buharin—Peatakov—Boș va încerca să-și mențină punctul de vedere, să-l impună prin mijloace reprobabile, „ei *vor împinge* lucrurile pînă la o polemică în presă ; și atunci și eu *voi fi nevoit* să-i numesc «economiști imperialiști», să arăt totala lor nimicnicie, totala lor neseriozitate și superficialitate" (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 192).

Articolul „Despre apariția unui nou curent : «economismul imperialist»" a fost scris de Lenin după ce ziarul „Soțial-Demokrat" primise observațiile lui Buharin la tezele „Revoluția socialistă și dreptul națiunilor la autodeterminare". Articolul nu a fost publicat atunci. — *60.*

www.dacoromanica.ro

36 Este vorba de articolul „*Cine va înfăptui revoluţia politică ?*“, publicat în culegerea „Proletarskaia Borba“ nr. 1, editată în 1899 de „Grupul social-democrat din Ural“ şi reeditată apoi sub formă de broşură separată de Comitetul din Kiev. Autorul broşurii, A. A. Sanin, care s-a situat pe poziţiile „economismului“, a luat atitudine împotriva creării unui partid politic independent al clasei muncitoare, a negat necesitatea revoluţiei politice şi a considerat că transformarea socialistă în Rusia este o sarcină nemijlocită care poate fi înfăptuită pe calea grevei generale. — *60.*

37 Este vorba despre *Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R.* care a avut loc la Berna între 14 şi 19 februarie (27 februarie — 4 martie) 1915. Conferinţa a fost convocată din iniţiativa lui Lenin şi a avut importanţa unei conferinţe generale de partid, deoarece în timpul războiului nu exista posibilitatea convocării unui congres al partidului sau a unei conferinţe pe întreaga Rusie a P.M.S.D.R.

La conferinţă au participat reprezentanţi ai C.C. al P.M.S.D.R., ai Organului Central al P.M.S.D.R. — ziarul „Soţial-Demokrat“ —, ai organizaţiei social-democrate de femei, reprezentanţi ai secţiunilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — din Paris, Zürich, Berna, Lausanne, Geneva, Londra şi Baugy. La conferinţă au participat : V. I. Lenin, N. K. Krupskaia, I. F. Armand, V. M. Kasparov, G. L. Şklovski, F. Ilin, N. V. Krîlenko, I. Kornblum, M. M. Haritonov, G. I. Belenki, G. E. Zinoviev, N. I. Buharin ş.a. Ca invitaţi la conferinţă au luat parte toţi membrii secţiei din Berna, unii membri ai secţiei din Lausanne şi ai grupului din Baugy. V. I. Lenin a fost delegat din partea C.C şi a O.C. al P.M.S.D.R. El a condus toate lucrările conferinţei.

Ordinea de zi a conferinţei a fost următoarea : 1) Dări de seamă de pe teren ; 2) Războiul şi sarcinile partidului (atitudinea faţă de celelalte grupuri politice) ; 3) Sarcinile organizaţiilor din străinătate (atitudinea faţă de manifestările şi acţiunile generale ale diferitelor grupuri) ; 4) O.C. şi noua gazetă ; 5) Atitudinea faţă de problemele „coloniale“ (problemele „coloniilor“ de emigranţi) ; 6) Alegerea Comitetului organizaţiilor din străinătate ; 7) Diverse.

Principalul punct al ordinii de zi a conferinţei a fost problema războiului şi sarcinile partidului. Raportul asupra acestei probleme a fost ţinut de Lenin. El a dezvoltat tezele manifestului C.C. al P.M.S.D.R. „Războiul şi social-democraţia rusă“. Aşa cum au arătat rezoluţia secţiei din Montpellier şi în special cea a grupului din Baugy, adoptate înainte de conferinţă, unii membri ai secţiilor bolşevice nu înţelegeau modul leninist de a privi problema războiului civil ; erau împotriva lozincii înfrîngerii „propriului“ guvern, susţineau lozinca păcii, nu erau conştienţi de necesitatea şi importanţa luptei cu centrismul. În cadrul dezbaterilor care au avut loc la conferinţă, aceste probleme au fost clarificate, iar tezele leniniste au fost sprijinite în unani-

www.dacoromanica.ro

mitate. Numai Buharin a insistat asupra tezelor greşite ale rezoluţiei grupului din Baugy, fiind împotriva lozincilor partidului şi social-democraţiei internaţionale lansate de Lenin. În tezele sale, pe care ulterior V. I. Lenin le-a caracterizat drept „culmea absurdităţii : o ruşine, semianarhism" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 191), Buharin a luat atitudine împotriva revendicării dreptului naţiunilor la autodeterminare şi în general împotriva revendicărilor generale ale programului-minimum, declarînd că acestea „contrazic" revoluţia socialistă. Dar la conferinţă nimeni n-a sprijinit tezele lui Buharin.

În rezoluţiile adoptate la raportul lui V. I. Lenin, Conferinţa din Berna a stabilit sarcinile şi tactica partidului bolşevic în condiţiile războiului imperialist.

De asemenea, conferinţa a adoptat rezoluţiile „Sarcinile organizaţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R.", „Atitudinea faţă de problemele «coloniale»" şi „Despre colectele în folosul Organului Central". În legătură cu încercarea grupului din Baugy de a-şi organiza propria gazetă, separat de O.C. al P.M.S.D.R., la conferinţă s-a ridicat problema „O.C. şi noua gazetă". În rezoluţia privitoare la această problemă, conferinţa s-a solidarizat cu linia ideologică a O.C. şi cu poziţia sa faţă de război şi a recunoscut necesitatea apariţiei mai frecvente a O.C. ; la punctul trei, scris de Lenin (vezi Opere, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 375), se spunea că conferinţa cheamă pe membrii secţiilor din străinătate să sprijine permanent O.C. În anexa strict confidenţială la această rezoluţie, conferinţa a arătat că n-ar fi de dorit ca grupul din Baugy să-şi tipărească propria gazetă şi a chemat toate forţele partidului să se strîngă în jurul acţiunilor întregului partid, indicate în rezoluţia conferinţei. — *60.*

38 Este vorba de tezele „*Cu privire la lozinca dreptului naţiunilor la autodeterminare*", elaborate de N. I. Buharin în noiembrie 1915 şi trimise redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat" sub semnătura lui N. I. Buharin, G. L. Peatakov, E. B. Boş. — *61.*

39 Este vorba de proiectul de program al stîngii olandeze, scris de Roland-Holst şi publicat la 29 februarie 1916 în nr. 3 al „Buletinului" Comisiei socialiste internaţionale sub titlul „Ein Programm-Entwurf der R.S.V. und der S.D.A.P. Hollands" („Proiect de program al Uniunii revoluţionar-socialiste şi al Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda"), semnat de H. Roland-Holst, I. Fischer, D. Wynkoop, I. Seton. — *61.*

40 Lenin are în vedere consfătuirea *Comisiei socialiste internaţionale lărgite*, care a avut loc la Berna de la 5 la 9 februarie 1916. La consfătuire au participat 22 de reprezentanţi ai internaţionaliştilor din diferite ţări, inclusiv din Germania, Rusia, Italia, Norvegia, Austria, Polonia, Elveţia, Bulgaria şi Romînia. Componenţa consfătuirii a demonstrat schimbarea raportului de

www.dacoromanica.ro

forţe în favoarea celor de stînga, deşi, ca şi la Conferinţa de la Zimmerwald, majoritatea participanţilor erau centrişti.

Lenin a participat activ la lucrările consfătuirii : el a scris „Proiect de hotărîre cu privire la convocarea celei de-a doua Conferinţe socialiste" şi propunerile delegaţiei în legătură cu condiţiile de participare la această conferinţă (vezi Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 234, 235—236). La consfătuire, Lenin a criticat falsul internaţionalism al menşevicilor, iar în cadrul discutării proiectului chemării C.S.I. „Către toate partidele şi grupurile care au aderat" a adus amendamente la proiectul acestei chemări, a elaborat, de asemenea, o declaraţie în numele bolşevicilor şi al conducerii de ţinut a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi Lituaniei împotriva invitării lui Kautsky, Haase şi Bernstein la cea de-a doua Conferinţă socialistă internaţională. În textul acestei declaraţii se spunea : „Activitatea lor în ultimii ani dinainte de război, lupta lor împotriva acţiunilor revoluţionare ale maselor populare, concepţiile lor social-patriotice şi social-pacifiste nu oferă nici un temei pentru a presupune că şi în realitate, iar nu numai în vorbe, s-ar putea să se situeze pe platforma mişcării zimmerwaldiene".

Consfătuirea a adoptat chemarea „Către toate partidele şi grupurile care au aderat" („Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen"), în care, sub presiunea bolşevicilor şi a social-democraţilor de stînga, au fost incluse amendamente în spiritul stîngii zimmerwaldiene. Chemarea a condamnat participarea socialiştilor la guvernele burgheze, lozinca „apărării patriei" în cadrul războiului imperialist şi votarea creditelor militare, a indicat necesitatea sprijinirii mişcării muncitoreşti şi a pregătirii acţiunilor revoluţionare de masă împotriva războiului imperialist. Totuşi, chemarea suferea de inconsecvenţă, deoarece nu conţinea cererea de a rupe cu social-şoviniştii şi cu oportuniştii. Nu toate amendamentele la chemare propuse de V. I. Lenin au fost adoptate de consfătuire. Votînd pentru textul chemării, reprezentanţii stîngii zimmerwaldiene la consfătuire au declarat că, deşi nu consideră satisfacătoare toate punctele ei, votează în favoarea chemării, pe care o consideră un pas înainte în comparaţie cu hotărîrile primei Conferinţe socialiste internaţionale de la Zimmerwald.

„Proiectul de hotărîre cu privire la convocarea celei de-a doua Conferinţe socialiste", propus de Lenin, a fost dezbătut la consfătuirea lărgită a C.S.I. ; o serie de puncte ale proiectului de hotărîre au fost adoptate. A fost fixat termenul de convocare a celei de-a doua Conferinţe socialiste internaţionale. Curînd după consfătuire, Lenin a expediat o informare secţiilor din străinătate ale bolşevicilor în care arăta necesitatea pregătirii urgente a celei de-a doua Conferinţe socialiste internaţionale. — *62.*

www.dacoromanica.ro

41 „*Prosveşcenie*“ — revistă teoretică bolşevică legală, cu apariţie lunară ; a fost editată la Petersburg din decembrie 1911 pînă în iunie 1914. Tirajul revistei ajungea pînă la 5 000 de exemplare. Din Paris şi, ulterior, din Cracovia şi Poronino, Lenin a condus revista „Prosveşcenie“, a redactat articolele, a purtat o corespondenţă regulată cu membrii colegiului de redacţie. În revistă au fost publicate lucrările lui Lenin : „Probleme principiale ale campaniei electorale“, „Trei izvoare şi trei părţi constitutive ale marxismului“, „Note critice în problema naţională“, „Despre dreptul naţiunilor la autodeterminare“, „Cum este disimulată încălcarea unităţii de cei ce vorbesc într-una despre unitate“, „Metodele de luptă ale intelectualităţii burgheze împotriva muncitorilor“ şi multe altele. — *63.*

42 V. I. Lenin se referă la programul din 1880 al Partidului muncitoresc francez şi la programele social-democraţiei germane — cel de la Gotha din 1875 şi cel de la Erfurt din 1891. — *64.*

43 Prezentul articol a reprezentat un răspuns la articolul lui G. L. Peatakov (P. Kievski) „Proletariatul şi «dreptul naţiunilor la autodeterminare» în epoca capitalului financiar“, scris în luna august 1916. Pe manuscrisul articolului există însemnarea lui V. I. Lenin „Articolul lui Kievski despre autodeterminare şi răspunsul lui Lenin la acest articol“. Răspunsul lui V. I. Lenin a fost trimis lui Peatakov. „După ce Iurii ne-a trimis articolul său — scria Lenin într-o scrisoare către Inessa Armand — şi *a acceptat* (a acceptat ! *a trebuit* să accepte) răspunsul meu —, activitatea lor, ca «grup», *a luat sfîrşit*“ (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 232). Ambele articole urmau să fie publicate în „Sbornik «Soţial-Demokrata»“ nr. 3. Ceva mai tîrziu, în locul articolului „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)“, Lenin a scris un amplu articol „Despre o caricatură de marxism şi despre «economismul imperialist»“ (vezi volumul de faţă, p. 79—132). — *70.*

44 V. I. Lenin se referă la articolul „Miliz oder Abrüstung ?“ („Miliţie sau dezarmare ?“) al social-democratei de stînga H. Roland-Holst (Olanda), publicat în revista Partidului social-democrat elveţian „Neues Leben“ („Viaţa nouă“) nr. 10—11 (octombrie-noiembrie) şi nr. 12 (decembrie) 1915.

Vorbind despre tinerii elveţieni, Lenin se referă mai ales la revista „Jugend-Internationale“ („Internaţionala tineretului“), organul Uniunii internaţionale a organizaţiilor socialiste de tineret, care se edita în acea vreme în Elveţia şi în jurul căreia s-au grupat social-democraţii de stînga elveţieni. În nr. 3 al revistei „Jugend-Internationale“ a fost publicat articolul redacţional „Volksheer oder Entwaffnung ?“ („Armată populară sau dezarmare ?“)

Poziţia social-democraţilor de stînga scandinavi (suedezi şi norvegieni) în această problemă este oglindită în articolele :

www.dacoromanica.ro

K. Cilbum. „Social-democrația din Suedia și războiul mondial" și A. Hansen. „Unele momente ale mișcării muncitorești contemporane în Norvegia", publicate în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 2.

Despre lozinca „dezarmării", vezi articolele lui V. I. Lenin „Programul militar al revoluției proletare" și „Lozinca «dezarmării»" (volumul de față, p. 133—145, 152—163). — 72.

45 Articolul *„Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»"* a fost scris ca răspuns la articolul lui P. Kievski „Proletariatul și «dreptul națiunilor la autodeterminare» în epoca capitalului financiar". Ambele articole urmau să fie publicate în „Sbornik «Soțial-Demokrata»" nr. 3. În luna decembrie 1916, în nr. 2 al culegerii, s-a publicat un anunț în legătură cu primirea în redacție a materialelor pentru cel de-al treilea număr al revistei, printre care erau citate cele două articole amintite. Din cauza lipsei de fonduri, nr. 3 al revistei n-a apărut atunci, iar articolele n-au văzut lumina tiparului. Manuscrisul articolului „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»" a fost cunoscut pe scară largă de bolșevicii care trăiau peste hotare și de unii social-democrați de stînga.

În scrisoarea către A. G. Șleapnikov, scrisă la începutul lunii octombrie 1916, înaintea plecării sale în Rusia, V. I. Lenin scria : „Ar fi foarte regretabil dacă Belenin n-ar aștepta articolul în care îi dau o replică lui Kievski (l-am trimis ieri la transcris și nu va fi gata decît peste cîteva zile)" (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 210). În timpul discuției care a avut loc în străinătate asupra problemei naționale, V. I. Lenin a trimis acest articol bolșevicilor pentru „o pregătire pe plan teoretic". Ca răspuns la scrisoarea lui N. D. Kiknadze în care se vorbea despre discuția de la Geneva în problema națională cu A. V. Lunacearski și alții, V. I. Lenin a scris : „Întrucît intenționezi să angajezi o discuție cu ei, îți trimit articolul meu pe această temă, care urmează să apară în nr. 3 (sau 4) al culegerii" (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 214). Acest articol a fost, de asemenea, trimis lui V. A. Karpinski, I. F. Armand și altor bolșevici.

Articolele lui V. I. Lenin în problema națională au ajutat pe bolșevicii șovăielnici să adopte o poziție justă în această chestiune. „După cum înainte eram cu totul și pe de-a-ntregul împotriva «dreptului la autodeterminare», acum sînt cu totul și pe de-a-ntregul pentru acest «drept»... — scria N. D. Kiknadze lui V. I. Lenin în noiembrie 1916. — Vă sînt profund recunoscător pentru articolele dumneavoastră, care însumează (după articolele dumneavoastră din „Prosveșcenie" nr. 4, 5. 6 din 1914) tot ce se poate spune împotriva polonezilor și tratează problema exhaustiv, și care au determinat, fără îndoială, această cotitură... Aceste articole mi se par adevărate modele de aplicare a metodei dialectice în studierea problemelor politice ale mișcării noastre"

www.dacoromanica.ro

(Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). — *79*.

46 La 6 (19) august 1905 a fost publicat manifestul ţarului — legea cu privire la crearea Dumei de stat şi regulamentul alegerilor pentru Dumă. Duma a primit denumirea de Duma lui Bulîghin, după numele ministrului de interne A. G. Bulîghin, care fusese însărcinat de ţar să întocmească proiectul de lege. Bolşevicii i-au chemat pe muncitori şi ţărani la boicotarea activă a Dumei lui Bulîghin, punînd în centrul campaniei de agitaţie lozincile: insurecţia armată, armată revoluţionară, guvern revoluţionar provizoriu. Campania de boicotare a Dumei lui Bulîghin a fost folosită de bolşevici pentru mobilizarea tuturor forţelor revoluţionare, pentru organizarea unor greve politice de masă şi pregătirea insurecţiei armate. Alegerile pentru Duma lui Bulîghin n-au mai avut loc; guvernul n-a reuşit să convoace această Dumă. Ea a fost măturată de avîntul crescînd al revoluţiei şi de greva politică generală din octombrie 1905. În legătură cu Duma lui Bulîghin, vezi articolele lui Lenin: „Tocmeala în jurul constituţiei", „Boicotarea Dumei lui Bulîghin şi insurecţia", „«Unitatea dintre ţar şi popor şi dintre popor şi ţar»", „În coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluţionar şi a ţărănimii revoluţionare?" (Opere complete, vol. 10, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 67—71; vol. 11, p. 162—170; 176—185; 193—205) etc. — *79*.

47 Este vorba de otzovişti şi ultimatişti.

Otzoviştii — grup oportunist, apărut în rîndurile bolşevicilor în 1908. Camuflîndu-se îndărătul frazeologiei revoluţionare, otzoviştii (A. A. Bogdanov, G. A. Aleksinski, A. V. Sokolov (S. Volski), A. V. Lunacearski, M. N. Leadov ş.a.) cereau ca deputaţii social-democraţi să fie rechemaţi din Duma a III-a de stat şi să se renunţe la activitatea în organizaţiile legale. Declarînd că în condiţiile reacţiunii partidul trebuie să desfăşoare în exclusivitate o activitate ilegală, otzoviştii refuzau să intre în Dumă, în sindicatele muncitoreşti, în cooperative şi în alte organizaţii de masă legale şi semilegale şi considerau că întreaga activitate a partidului trebuie concentrată în organizaţia ilegală. O varietate a otzovismului era ultimatismul.

Ultimatiştii se deosebeau de otzovişti numai formal. Negînd necesitatea unei munci migăloase de educare a deputaţilor social-democraţi în spirit revoluţionar, de îndreptare a greşelilor făcute de ei, ultimatiştii propuneau să se prezinte fracţiunii social-democrate din Dumă un ultimatum cu privire la supunerea necondiţionată a fracţiunii faţă de hotărîrile Comitetului Central al partidului, iar în cazul cînd nu vor da curs acestui ultimatum, deputaţii social-democraţi să fie rechemaţi din Dumă. Ultimatismul era de fapt un otzovism ascuns, mascat. Lenin i-a numit pe ultimatişti „otzovişti pudici". Otzoviştii au făcut mult rău partidului. Politica lor ducea la ruperea partidului de mase,

www.dacoromanica.ro

la transformarea acestuia într-o organizaţie sectară, incapabilă să-şi adune forţele în vederea unui nou avînt revoluţionar.

Criticii otzovismului i-a consacrat Lenin următoarele articole : „Pe marginea a două scrisori", „Pe marginea articolului «Cu privire la problemele curente»", „O caricatură de bolşevism", „Lichidarea lichidatorismului", „Despre fracţiunea adepţilor otzovismului şi ai zidirii de dumnezeu" şi altele (vezi Opere complete, vol. 17, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 299—316, 377—380, 405—417 ; vol. 19, p. 44—53, 79—115). — *79.*

48 F. Engels. „Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului", Bucureşti, Editura politică, 1961, ed. a V-a, p. 174—175. — *99.*

49 F. Engels. „Anti-Dühring", Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a III-a, p. 52. — *109.*

50 *„Golos"* — cotidian menşevic ; a apărut la Paris din septembrie 1914 pînă în ianuarie 1915. L. Troţki a avut un rol conducător în cadrul redacţiei ziarului. Primele cinci numere au apărut sub titlul „Naş Golos". Ziarul s-a situat pe o poziţie centristă. În primele zile ale războiului mondial imperialist, „Golos" a publicat articolele lui L. Martov împotriva social-şoviniştilor. După cotitura lui Martov spre dreapta, ziarul i-a susţinut tot mai mult pe social-şovinişti, preferînd „unitatea cu social-şoviniştii în locul apropierii de aceia care au o atitudine intransigentă faţă de social-şovinism" (Opere, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 116). Din ianuarie 1915, în locul ziarului „Golos", a apărut ziarul „Naşe Slovo".

Comitetul de organizare (C.O.) — centrul conducător al menşevicilor ; a fost creat în 1912, la Conferinţa din august a lichidatorilor. În anii războiului imperialist mondial, C.O. s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, a justificat războiul dus de ţarism, propovăduind ideile naţionalismului şi şovinismului. C.O. a editat revista „Naşa Zarea", iar după desfiinţarea ei — „Naşe Delo", apoi „Delo" şi ziarele „Rabocee Utro", iar apoi „Utro". C.O. a funcţionat pînă la alegerea C.C. al partidului menşevic în august 1917. În afară de C.O., care a activat în Rusia, a existat Secretariatul din străinătate al C.O., format din cinci membri (P. B. Akselrod, I. S. Astrov-Poves, I. O. Martov, A. S. Martînov, S. I. Semkovski), care s-a situat pe o poziţie apropiată de centrism, şi, la adăpostul unor fraze internaţionaliste, i-a sprijinit în fapt pe social-şoviniştii ruşi. Secretariatul din străinătate al C.O. a editat organul său, ziarul „Izvestiia Zagranicinogo Sekretariata Organizaţionnogo Komiteta Rossiiskoi Soţial-Demokraticeskoi Rabocei Partii", care a apărut din februarie 1915 pînă în martie 1917.

Numărul partizanilor C.O. în Rusia era neînsemnat şi scădea mereu, lucru pe care chiar L. Martov a fost silit să-l recunoască. În scrisoarea către P. B. Akselrod din 3 ianuarie 1916,

www.dacoromanica.ro

Martov scria : „În Rusia treburile noastre merg prost... F. I. (Dan. — *Nota red.)* se teme că toate forţele vii vor trece de partea leniniştilor...".

Articolul lui S. Semkovski „Decăderea Rusiei ?", la care, probabil, se referă V. I. Lenin, a fost publicat la 21 martie 1915 în ziarul „Naşe Slovo" nr. 45 — *129.*

51 Articolul *„Programul militar al revoluţiei proletare"* (În corespondenţa sa, Lenin îl numeşte „Entwaffnung" — „Despre dezarmare"), scris în limba germană, era destinat să fie publicat în presa social-democraţilor de stînga elveţieni, suedezi şi norvegieni. În acea vreme însă, articolul n-a fost tipărit. Curînd după aceea, Lenin a operat unele modificări în textul articolului pentru a-l publica în limba rusă. Articolul intitulat „Lozinca «dezarmării»" a fost publicat în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 2 în decembrie 1916 (vezi volumul de faţă, p. 152—163)

Textul iniţial, în limba germană, al articolului a fost publicat în organul Uniunii internaţionale a organizaţiilor socialiste de tineret „Jugend-Internationale" nr. 9 şi 10 din septembrie şi octombrie 1917 sub titlul „Das Militärprogramm der proletarischen Revolution". Redacţia revistei a însoţit articolul de următoarea notă : „Astăzi, cînd Lenin este unul dintre conducătorii revoluţiei ruse despre care se vorbeşte din ce în ce mai des, articolul de mai jos al acestui vechi revoluţionar călit, care face cunoscut o mare parte a programului său politic, prezintă un interes deosebit. Lenin a adus articolul la redacţia noastră în aprilie 1917, cu puţin înainte de a părăsi Zürichul". Titlul articolului a fost dat, probabil, de redacţia revistei „Jugend-Internationale". — *133.*

52 *„Jugend-Internationale"* — organ al Uniunii internaţionale a organizaţiilor socialiste de tineret, care aderase la stînga zimmerwaldiană ; a apărut din septembrie 1915 pînă în mai 1918 la Zürich, sub redacţia lui W. Münzenberg. Aprecieri asupra acestui organ de presă vezi în articolul lui V. I. Lenin „Internaţionala tineretului" (volumul de faţă, p. 225—229). — *133.*

53 Este vorba despre *tezele în problema războiului,* întocmite de R. Grimm şi publicate în ziarul „Grütlianer" nr. 162 şi 164 din 14 şi 17 iulie 1916.

În legătură cu creşterea primejdiei de atragere a Elveţiei în război, în Partidul social-democrat elveţian s-a deschis o discuţie în problema atitudinii faţă de război. În aprilie 1916 conducerea Partidului social-democrat elveţian a însărcinat pe cîţiva conducători marcanţi — R. Grimm, G. Müller, Ch. Naine, P. Pflüger etc. — să-şi expună părerea în presă în această problemă. Fiecare dintre aceştia a scris articole sau teze care au fost publicate în ziarele „Berner Tagwacht", „Volksrecht", „Grütlianer".

V. I. Lenin a urmărit cu atenţie desfăşurarea discuţiei, a studiat materialele, a scris observaţii la teze. Toate aceste materiale sînt tipărite în „Culegeri din Lenin", vol. XVII. — *133.*

www.dacoromanica.ro

54 „*Neues Leben*" — revistă lunară, organ al Partidului social-democrat din Elveţia ; a apărut la Berna din ianuarie 1915 pînă în decembrie 1917. Revista propaga concepţiile zimmerwaldienilor de dreapta ; de la începutul anului 1917 s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *133.*

55 Este vorba despre *conferinţele socialiste internaţionale de la Zimmerwald şi Kiental.*

Conferinţa de la *Zimmerwald,* sau prima Conferinţă socialistă internaţională, a avut loc între 5—8 septembrie 1915. La conferinţă au participat 38 de delegaţi ai socialiştilor din 11 ţări europene : Germania, Franţa, Italia, Rusia, Polonia, Romînia, Bulgaria, Suedia, Norvegia, Olanda, Elveţia. Delegaţia C.C. al P.M.S.D.R. a fost condusă de V. I. Lenin.

La conferinţă au fost dezbătute următoarele probleme : 1) rapoartele reprezentanţilor diferitelor ţări ; 2) declaraţia comună a reprezentanţilor Germaniei şi Franţei ; 3) propunerea stîngii zimmerwaldiene cu privire la adoptarea rezoluţiei principiale ; 4) adoptarea manifestului ; 5) alegerile în Comisia socialistă internaţională (C.S.I.) ; 6) adoptarea rezoluţiei de simpatie faţă de victimele războiului şi faţă de cei prigoniţi.

Conferinţa a adoptat manifestul-apel „Către proletarii din Europa", elaborat de comisie, în care, datorită insistenţei lui Lenin şi a social-democraţilor de stînga, au fost incluse o serie de teze fundamentale ale marxismului revoluţionar. În afară de aceasta, conferinţa a adoptat o declaraţie comună a delegaţiilor germană şi franceză, o rezoluţie de simpatie faţă de victimele războiului şi faţă de luptătorii prigoniţi pentru activitate politică, şi a ales Comisia socialistă internaţională.

La conferinţă a fost creat grupul zimmerwaldienilor de stînga, în care au intrat reprezentanţi ai C.C. al P.M.S.D.R., în frunte cu Lenin, ai conducerii de ţinut a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi Lituania, ai C.C. al Social-democraţiei din Ţinutul leton, ai stîngii suedeze (Z. Höglund), ai stîngii norvegiene (T. Nerman), ai stîngii elveţiene (F. Platten), ai grupului „Socialiştii internaţionalişti din Germania" (J. Borchardt). La conferinţă, grupul zimmerwaldienilor de stînga a dus o luptă activă împotriva majorităţii centriste a conferinţei. Numai reprezentanţii partidului bolşevic s-au menţinut pe o poziţie consecventă pînă la sfîrşitul conferinţei.

Lenin a făcut aprecieri asupra Conferinţei de la Zimmerwald şi tactica bolşevicilor la conferinţă în articolele „Un prim pas" şi „Marxiştii revoluţionari la Conferinţa socialistă internaţională din 5—8 septembrie 1915" (vezi Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 37—43, 44—48).

Conferinţa de la *Kiental,* sau cea de-a doua conferinţă socialistă internaţională, a avut loc la Kiental (Elveţia) între 24 şi 30 aprilie 1916. La conferinţă au participat 43 de delegaţi ai socialiştilor din 10 ţări : Rusia, Germania, Franţa, Italia,

www.dacoromanica.ro

Elveţia, Polonia, Norvegia, Austria, Serbia, Portugalia. Au mai participat în calitate de invitaţi un delegat al Angliei şi un delegat al secretariatului Internaţionalei tineretului. Reprezentanţii Partidului muncitoresc independent din Anglia, ai socialiştilor din S.U.A., Bulgaria, Romînia, Grecia, Suedia n-au putut participa deoarece li s-au refuzat paşapoartele ; unii reprezentanţi ai stîngii au încredinţat mandatele lor altor partide ; Social-democraţia din Ţinutul leton a încredinţat mandatul său C.C. al P.M.S.D.R. ; reprezentanta stîngii olandeze, H. Roland-Holst — conducerii de ţinut a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi Lituania. Din partea C.C. al P.M.S.D.R., au participat la conferinţă trei reprezentanţi, în frunte cu V. I. Lenin.

La conferinţă au fost dezbătute următoarele probleme : 1) lupta pentru terminarea războiului, 2) atitudinea proletariatului faţă de problema păcii, 3) agitaţia şi propaganda, 4) activitatea parlamentară, 5) lupta de masă, 6) convocarea Biroului socialist internaţional.

Grupul stîngii zimmerwaldiene, condus de V. I. Lenin, a avut la Conferinţa de la Kiental o poziţie mult mai solidă decît la Conferinţa de la Zimmerwald. El a reunit 12 delegaţi, iar în unele probleme, pentru propunerile sale au votat pînă la 20 de delegaţi, adică aproape jumătate din participanţii la conferinţă. Acest fapt reflecta schimbarea raportului de forţe din mişcarea muncitorească internaţională în favoarea internaţionalismului.

Conferinţa a adoptat un manifest-apel „Către popoarele ruinate şi supuse decimării" şi rezoluţii în care critică pacifismul şi Biroul socialist internaţional. V. I. Lenin a apreciat hotărîrile conferinţei ca un pas înainte în acţiunea de solidarizare a internaţionaliştilor în lupta împotriva războiului imperialist.

Conferinţele de la Zimmerwald şi Kiental au contribuit la unirea pe baza ideologică a marxism-leninismului a elementelor de stînga ale social-democraţiei vest-europene, care, ulterior, au jucat un rol activ în lupta pentru crearea partidelor comuniste în ţările lor şi pentru formarea Internaţionalei a III-a, Comunistă. — *140.*

56 *Grupul social-democrat al muncii* („Arbeitsgemeinschaft") — organizaţie a centriştilor germani ; a fost întemeiat în martie 1916 de către deputaţii din Reichstag, care s-au desprins din fracţiunea social-democrată din Reichstag. În fruntea grupului se aflau H. Haase, G. Ledebour, B. Dietman. Grupul a publicat „Lose Blätter" şi pînă în aprilie 1916 el a precumpănit în redacţia ziarului „Vorwärts". După îndepărtarea centriştilor din cadrul redacţiei lui „Vorwärts", ei şi-au înfiinţat un organ central propriu „Mitteilungsblätter", care a apărut la Berlin. Majoritatea organizaţiei berlineze era de partea grupului. „Grupul social-democrat al muncii" a devenit nucleul de bază al Partidului social-democrat independent din Germania, care

www.dacoromanica.ro

s-a format în aprilie 1917 și care justifica acțiunile social-șovinișilor fățiși, declarîndu-se pentru menținerea unității cu aceștia. — *140.*

57 *Partidul laburist independent din Anglia* (Independent Labour Party) — organizație reformistă, întemeiată în 1893 de conducătorii „noilor trade-unionuri", în condițiile înviorării luptelor greviste și ale intensificării mișcării pentru independența clasei muncitoare din Anglia față de partidele burgheze. În P.L.I. au intrat membrii „noilor trade-unionuri" și ai unor vechi sindicate, reprezentanți ai intelectualității și ai micii burghezii care se aflau sub influența fabienilor. Keir Hardie și R. Macdonald se aflau în fruntea partidului. Din primul moment al apariției sale P.L.I. a adoptat o poziție burgheză-reformistă, acordînd principala atenție formei de luptă parlamentară și acordurilor parlamentare cu partidul liberal. Caracterizînd Partidul laburist independent, Lenin scria că este „în realitate partid oportunist, dependent totdeauna de burghezie" (Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 479).

La începutul războiului imperialist mondial, P.L.I. a lansat un manifest împotriva războiului, iar la Conferința partidului din 5—6 aprilie 1915 din Nordville au fost adoptate o serie de rezoluții pacifiste, totuși în scurtă vreme P.L.I. s-a situat pe poziția social-șovinismului. — *140.*

58 *Comitetele pentru industria de război* au fost create în Rusia, în mai 1915, de către marea burghezie imperialistă, pentru a ajuta țarismul în ducerea războiului. Președintele Comitetului Central pentru industria de război a fost marele capitalist A. I. Gucikov, liderul octombriștilor ; din comitet făceau parte fabricantul A. I. Konovalov, M. I. Tereșcenko, bancher și fabricant de zahăr, precum și alți magnați ai capitalului. Încercînd să subordoneze muncitorimea influenței sale și să-i inoculeze o stare de spirit defensistă, burghezia a hotărît să organizeze pe lîngă aceste comitete „grupuri muncitorești" și să arate astfel că în Rusia s-a instaurat „pacea de clasă" între burghezie și proletariat. Bolșevicii au lansat lozinca boicotării comitetelor pentru industria de război și au aplicat-o cu succes, fiind sprijiniți de majoritatea muncitorilor. La adunarea din 27 septembrie (10 octombrie) 1915 a împuterniciților aleși de muncitorii din Petrograd, rezoluția bolșevică, care proclama boicotarea comitetelor pentru industria de război și necesitatea unei ieșiri revoluționare din război, a întrunit 95 de voturi, iar rezoluția menșevicilor — 81 de voturi. Abia la o a doua adunare, pe care muncitorii partizani ai bolșevicilor au părăsit-o, menșevicii au reușit să aleagă în „grupul muncitoresc" 10 persoane în frunte cu K. A. Gvozdev.

În urma muncii de lămurire desfășurate de bolșevici, din totalul de 239 de comitete regionale și locale pentru industria de război, numai pentru 70 de comitete s-au ținut alegeri în

www.dacoromanica.ro

„grupurile muncitoreşti" şi numai în 36 de comitete au fost aleşi reprezentanţi ai muncitorilor. — *141.*

59 „*Manifestul de la Basel*" — manifestul cu privire la război, adoptat de Congresul socialist internaţional extraordinar care s-a ţinut la Basel (Elveţia) în zilele de 24 şi 25 noiembrie 1912. Congresul a fost convocat pentru a se lua o hotărîre în problema luptei contra pericolului iminent al unui război imperialist mondial, pericol care sporise şi mai mult după declanşarea primului război balcanic. La congres au participat 555 de delegaţi. C.C. al P.M.S.D.R. era reprezentat prin 6 delegaţi. În ziua deschiderii congresului au avut loc o mare demonstraţie şi un miting internaţional de protest împotriva războiului.

La 25 noiembrie, congresul a adoptat în unanimitate manifestul cu privire la război. Manifestul punea popoarele în gardă împotriva pericolului iminent al unui război mondial. „În orice moment — se spunea în manifest —, marile popoare europene pot fi aruncate unele împotriva altora, fără ca o asemenea crimă împotriva omenirii şi a raţiunii să poată fi justificată prin cel mai vag pretext al vreunui interes popular... Ar fi o nebunie dacă guvernele n-ar înţelege că numai gîndul la monstruozitatea unui război mondial trebuie să stîrnească mînia şi revolta clasei muncitoare. Proletarii consideră drept o crimă să tragă unii într-alţii de dragul profiturilor capitaliştilor, de dragul unor ambiţii dinastice, de dragul executării unor tratate diplomatice secrete" (vezi „Ausserordentlicher Internationaler Sozialistenkongress zu Basel am 24. und 25. November 1912", Berlin, 1912, p. 23, 26).

Manifestul dezvăluia scopurile de cotropire ale războiului pe care imperialiştii îl puneau la cale şi chema pe muncitorii din toate ţările să ducă o luptă hotărîtă pentru pace, împotriva pericolului de război, „să opună imperialismului capitalist forţa solidarităţii internaţionale a proletariatului".

În eventualitatea izbucnirii unui război imperialist, manifestul recomanda socialiştilor să folosească criza economică şi politică provocată de război în vederea luptei pentru revoluţia socialistă.

Conducătorii Internaţionalei a II-a (Kautsky, Vandervelde şi alţii) au votat la congres pentru manifestul împotriva războiului. Dar cînd a izbucnit războiul imperialist mondial, ei au dat uitării manifestul de la Basel şi celelalte hotărîri adoptate de congresele socialiste internaţionale cu privire la lupta împotriva războiului şi au trecut de partea guvernelor lor imperialiste. — *141.*

60 „*La Sentinelle*" — ziar, organ de presă al organizaţiei social-democrate din cantonul Neuchâtel (Elveţia); a fost fondat la Chaux-de-Fonds în 1890. Între anii 1906 şi 1910 n-a apărut. În anii războiului imperialist mondial, ziarul s-a situat pe poziţii internaţionaliste. La 13 noiembrie 1914, în nr. 265 al acestui ziar a apărut în formă prescurtată manifestul C.C. al P.M.S.D.R. intitulat „Războiul şi social-democraţia rusă".

www.dacoromanica.ro

„*Volksrecht*" — cotidian, organ al Partidului social-democrat din Elveţia ; apare la Zürich începînd din 1898. În anii războiului imperialist mondial, ziarul a apărut sub redacţia lui E. Nobs, şi a publicat articole scrise de zimmerwaldieni de stînga. În coloanele lui au apărut articolele lui Lenin : „Douăsprezece teze scurte cu privire la susţinerea de către H. Greulich a apărării patriei", „Despre sarcinile P.M.S.D.R. în revoluţia rusă", „Manoperele şoviniştilor republicani" şi altele. În prezent, poziţia ziarului în problemele fundamentale ale politicii interne şi externe, principial nu se deosebeşte aproape de loc de poziţia ziarelor burgheze. — *144*.

61 V. I. Lenin se referă la *Congresul de la Aarau al Partidului social-democrat din Elveţia*, care a avut loc în zilele de 20 şi 21 noiembrie 1915. Principalul punct de pe ordinea de zi a congresului a fost problema atitudinii social-democraţiei elveţiene faţă de Uniunea zimmerwaldiană a internaţionaliştilor. În jurul acestei probleme, în Partidul social-democrat elveţian s-a desfăşurat o luptă între trei orientări : 1) a antizimmerwaldienilor (H. Greulich, P. Pflüger ş.a.), 2) a partizanilor dreptei zimmerwaldiene (R. Grimm, P. Graber ş.a.) şi 3) a partizanilor stîngii zimmerwaldiene (F. Platten, E. Nobs ş.a.). R. Grimm a propus o rezoluţie, în care se recomanda partidului social-democrat elveţian să se alăture Uniunii zimmerwaldiene şi să aprobe linia politică a zimmerwaldienilor de dreapta. În numele secţiei din Lausanne, social-democraţii de stînga elveţieni au propus un amendament la rezoluţia lui Grimm. În amendament se propunea să se recunoască necesitatea luptei de masă revoluţionare împotriva războiului şi se afirma că numai revoluţia victorioasă a proletariatului poate să pună capăt războiului imperialist. După ce, sub presiunea lui Grimm, amendamentul secţiei din Lausanne a fost respins, el a fost din nou propus de bolşevicul M. M. Haritonov, participant la congres ca delegat cu drept de vot deliberativ din partea uneia dintre organizaţiile social-democrate elveţiene. Grimm şi partizanii săi au fost siliţi, din considerente tactice, să susţină amendamentul. Cu majoritate de voturi (258 pentru, 141 contra), congresul a adoptat amendamentul celor de stînga. — *144*.

62 „*Buletinul Comitetului din străinătate al Bundului*", care era o continuare a „Manifestului informativ al organizaţiei din străinătate a Bundului", a fost publicat la Geneva. În total au apărut două numere : nr. 1 — în septembrie şi nr. 2 — în decembrie 1916. „Buletinul" s-a situat pe poziţii social-şoviniste. „Scrisoare din Rusia", citată aici de Lenin, a apărut în „Buletinul" nr. 1 fără semnătură. Această scrisoare este minuţios analizată de Lenin în articolul „Fracţiunea Ciheidze şi rolul ei" (vezi volumul de faţă, p. 234—238). — *146*.

63 *Partidul socialist italian* a fost înfiinţat în 1892 şi s-a numit iniţial „Partidul muncitorilor italieni" ; în 1893, la Congresul

www.dacoromanica.ro

de la Reggio Emilia, el s-a intitulat „Partidul socialist italian". Chiar din momentul creării partidului, în cadrul lui s-a dat o ascuţită luptă ideologică între două curente — curentul oportunist şi curentul revoluţionar, care aveau divergenţe în problemele politicii şi tacticii partidului. În 1912, sub presiunea elementelor de stînga, la Congresul de la Reggio Emilia, reformiştii cei mai inveteraţi, partizani ai războiului şi ai colaborării cu guvernul şi burghezia (Bonomi, Bissolati), au fost excluşi din partid. De la începutul războiului imperialist mondial şi pînă la intrarea Italiei în război, Partidul socialist italian s-a pronunţat împotriva războiului şi a lansat lozinca : „Împotriva războiului, pentru neutralitate !". În decembrie 1914 a fost exclus din partid un grup de renegaţi (Mussolini şi alţii), care susţineau politica imperialistă a burgheziei şi se pronunţau în favoarea războiului. O dată cu intrarea Italiei în război de partea Antantei (mai 1915), în Partidul socialist italian s-au conturat clar trei curente : 1) de dreapta, care ajuta burgheziei să ducă războiul ; 2) centrist, care reunea majoritatea membrilor partidului şi acţiona sub lozinca „nici să nu participăm la război, nici să nu-l sabotăm, şi 3) de stînga, care a avut o poziţie mai fermă împotriva războiului, dar nu a ştiut să organizeze o luptă susţinută împotriva lui. Cei de stînga nu înţelegeau necesitatea transformării războiului imperialist în război civil, a ruperii hotărîte cu reformiştii, care colaborau cu burghezia. Socialiştii italieni au organizat la Lugano (1914) o conferinţă comună cu socialiştii elveţieni, au participat activ la conferinţele socialiste internaţionale de la Zimmerwald (1915) şi Kiental (1916).

K. Lazzari şi D. Serrati, care se aflau la conducerea Partidului socialist italian, au demascat planurile imperialiste, de cotropire ale burgheziei, au participat activ la restabilirea legăturilor internaţionale ale social-democraţiei.

Congresul, căruia V. I. Lenin i-a trimis un cuvînt de salut, a avut loc la Zürich în zilele de 15 şi 16 octombrie 1916. Cuvîntul de salut al lui Lenin a fost citit la congres în ziua de 15 octombrie. O scurtă dare de seamă asupra congresului a fost publicată în ziarul „Avanti !" nr. 290 din 18 octombrie 1916.

La sfîrşitul anului 1916, sub influenţa aripii reformiste, Partidul socialist italian a păşit pe calea social-pacifismului. — *148.*

64 „*Avanti !*" — cotidian, organul central al Partidului socialist italian, înfiinţat în decembrie 1896 la Roma. În anii războiului imperialist mondial (1914—1918), ziarul s-a situat pe poziţii internaţionaliste inconsecvente, fără să rupă legăturile cu reformiştii. În 1926 a fost interzis de guvernul fascist al lui Mussolini, dar a continuat să apară (neregulat) în străinătate. Din 1943 apare din nou în Italia. În prezent, „Avanti !" este organul central al Partidului socialist italian. — *149.*

www.dacoromanica.ro

65 O dată cu începerea războiului, bolşevicii-deputaţi în Duma a IV-a de stat — A. E. Badaev, M. K. Muranov, G. I. Petrovski, F. N. Samoilov şi N. R. Şagov — au apărat cu hotărîre interesele clasei muncitoare. Aplicînd în practică linia partidului, ei au refuzat să voteze pentru credite militare acordate ţarismului, au demascat caracterul imperialist, antipopular al războiului, au explicat muncitorilor adevărul despre război, i-au ridicat pe aceştia la luptă împotriva ţarismului, a burgheziei şi a moşierilor. Pentru activitatea revoluţionară din timpul războiului, deputaţii-bolşevici au fost daţi în judecată şi deportaţi în Siberia. Despre aceasta, vezi articolul lui V. I. Lenin „Ce-a dovedit procesul Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia" (Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 167—175). — *151.*

66 *Conferinţa Entente-Sozialisten (a socialiştilor din ţările Antantei)* a fost convocată din iniţiativa social-şoviniştilor francezi (A. Thomas, P. Renaudel, M. Sembat). La propunerea lui V. I. Lenin, C.C. al P.M.S.D.R. a dat o declaraţie care, dezvăluind scopurile trădătoare ale social-şoviniştilor, a făcut apel la internaţionalişti să nu participe la această conferinţă. Totodată, C.C. al P.M.S.D.R. a adresat Comisiei socialiste executive de la Berna propunerea de a organiza o consfătuire specială a reprezentanţilor organizaţiilor zimmerwaldiene invitate la conferinţă pentru a elabora linia generală de conduită faţă de conferinţa socialiştilor Antantei. Textul declaraţiei C.C. al P.M.S.D.R. a fost publicat în decembrie 1916 în nr. 2 din „Sbornik «Soţial-Demokrata»". Convocarea conferinţei a fost amînată. Conferinţa a avut loc la Londra, la 28 august 1917. — *151.*

67 Este vorba de *Conferinţa socialiştilor din ţările „Triplei înţelegeri"* (Antantei) care a avut loc la Londra, la 14 februarie 1915. La această conferinţă au luat parte reprezentanţi ai social-şoviniştilor şi grupurilor pacifiste din Anglia, Franţa, Belgia şi Rusia ; ai Partidului muncitoresc independent (B. Keir Hardie, R. Macdonald ş.a.), ai Partidului socialist britanic, ai Partidului muncitoresc, ai Asociaţiei fabienilor ; ai Partidului socialist francez (M. Sembat, E. Vaillant, J. Longuet, A. Thomas, A. Compier Morel), ai Confederaţiei generale a muncii (L. Jouhaux) ; ai partidului socialist belgian (E. Vandervelde ş.a.) ; ai socialiştilor-revoluţionari (V. M. Cernov, Bobrov (M. A. Natanson), I. A. Rubanovici). O.C. menşevic a fost reprezentat la conferinţă de V. Maiski.

Pe ordinea de zi a conferinţei au figurat următoarele probleme : 1) drepturile naţiunilor ; 2) coloniile ; 3) garantarea păcii viitoare.

Bolşevicii n-au fost invitaţi la conferinţă ; cu toate acestea, din indicaţia lui V. I. Lenin la conferinţă a sosit M. M. Litvinov, care a dat citire declaraţiei C.C. al P.M.S.D.R. La baza declaraţiei se afla un proiect scris de V. I. Lenin. Declaraţia

www.dacoromanica.ro

preconiza ieşirea socialiştilor din guvernele burgheze, ruperea alianţei cu imperialiştii, refuzul de a colabora cu ei, lupta fermă împotriva guvernelor imperialiste şi condamnarea votărilor de credite militare. În timpul citirii declaraţiei, Litvinov a fost întrerupt şi i s-a luat cuvîntul, iar el, predînd prezidiului textul declaraţiei, a părăsit conferinţa. Această declaraţie a fost publicată în ziarul „Soţial-Demokrat", O.C. al P.M.S.D.R., nr. 40 din 29 martie 1915. Vezi articolele lui V. I. Lenin „Conferinţa de la Londra" şi „În legătură cu Conferinţa de la Londra" (Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 157—159 şi 176—180). — *151.*

68 V. I. Lenin se referă la articolul lui K. Cilbum „Social-democraţia suedeză şi războiul mondial" şi al lui A. Hansen „Unele momente din mişcarea muncitorească contemporană din Norvegia", ambele publicate în „Sbornik «Soţial-Demokrata»" nr. 2 (decembrie 1916). — *152.*

69 „*The Socialist Review*" — revistă lunară, organ al Partidului laburist independent englez, de orientare reformistă ; a apărut la Londra din 1908 pînă în 1934. În timpul războiului imperialist mondial au colaborat la revistă R. Macdonald, Ph. Snowden, A. Lee şi alţii. — *162.*

70 K. Marx. Prefaţă la ediţia a doua a lucrării „Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 384—386). — *166.*

71 „*Kommunist*" — revistă, întemeiată de Lenin ; a fost editată la Geneva în 1915 de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" împreună cu G. L. Peatakov şi E. B. Boş, care finanţau editarea ei. În redacţia revistei a intrat de asemenea N. I. Buharin. A apărut (în septembrie 1915) doar un singur număr (dublu). În acest număr au fost publicate trei articole ale lui Lenin : „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Glasul unui socialist francez cinstit", „Imperialismul şi socialismul în Italia".

Planul de editare a revistei a fost elaborat de Lenin în primăvara anului 1915 ; sub conducerea sa a avut loc şedinţa de organizare a redacţiei revistei. Mai tîrziu Lenin releva că era necesară înţelegerea redacţiei „Soţial-Demokrat" cu G. L. Peatakov şi E. B. Boş, pentru că altfel, în acea vreme, revista n-ar fi putut fi editată. „Am încheiat cu editorii o «federaţie» temporară — chiar aşa am denumit-o, «federaţie» —, precizînd foarte clar că e vorba de ceva temporar, «cu titlu de experienţă»" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 195). „...În primăvara anului 1915 Buharin scrie nişte teze (şi le prezintă la conferinţă !) (Lenin are în vedere Conferinţa din Berna a secţiunilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *Nota red.*) din care reiese în mod vădit că el alunecă în *mlaştină*. Japonezii (Peatakov şi Boş care au sosit din Rusia în Elveţia prin Japonia. — *Nota red.*) iau atitudine *împotriva* lui. (De

www.dacoromanica.ro

aceea, noi, temporar, facem maximum de concesii în cadrul redacţiei revistei «Kommunist» pentru a ajunge la o formă potrivită pentru *elucidarea* următoarei chestiuni : vom reuşi noi să biruim «tovărăşeşte» oscilările lui Buharin ? ne va ajuta în această privinţă E. B. (E. Boş. — *Nota red.)*, care îşi zice bolşevică, sau nu ?)" (op. cit., p. 200).

Lenin şi-a propus să facă din „Kommunist" organul internaţional al social-democraţilor de stînga. În acest scop, el s-a străduit să atragă la o participare activă la revistă pe polonezii de stînga (K. Radek) şi pe olandezii de stînga. După Conferinţa de la Zimmerwald, scria mai tîrziu Lenin, „trebuia *să luăm* de la Radek şi de la E. B. *& Co. ceea ce ne interesează* pe noi, fără *să ne lăsăm legaţi la mîini.* Consider că am izbutit s-o fac" (op. cit., p. 232). Să lucrăm împreună cu Radek, scria Lenin într-o altă scrisoare, „era util... (între altele şi pentru stînga zimmerwaldiană) şi am lucrat cu el. Dar şi *Radek oscilează.* În această privinţă tactica noastră este *bilaterală* (lucru pe care Iurii + Nik. Iv. (Peatakov şi Buharin. — *Nota red.*) n-au vrut sau n-au fost în stare să-l înţeleagă *nici în ruptul capului*) : pe de o parte, *să-l ajutăm* pe Radek să meargă spre stînga, *să-i unim* pe toţi cei care pot fi uniţi, pentru stînga zimmerwaldiană. Pe de altă parte, să nu admitem *nici un fel* de oscilări în ceea ce priveşte *principalul*" (op. cit., p. 190).

Încă în cursul pregătirii nr. 1—2 al revistei „Kommunist" s-au ivit divergenţe între redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" şi Buharin, Peatakov şi Boş, divergenţe care s-au ascuţit după apariţia acestui număr al revistei. Boş, Peatakov şi Buharin şi-au creat un grup propriu, care s-a situat pe platforma tezelor „Despre lozinca dreptului naţiunilor la autodeterminare", trimise de ei în toamna anului 1915 redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", adoptînd o poziţie fundamental greşită în cele mai importante probleme principiale ale programului şi tacticii partidului — despre dreptul naţiunilor la autodeterminare, despre rolul revendicărilor democratice şi despre programul-minimum în general etc. (vezi articolele lui Lenin „Despre apariţia unui nou curent : «economismul imperialist»", „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)", „Despre o caricatură de marxism şi despre «economismul imperialist»", incluse în volumul de faţă).

În iarna anului 1915, redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" a trimis o scrisoare lui Peatakov, Boş şi Buharin, în care declara că refuză să colaboreze la revista „Kommunist", deoarece nu-şi poate asuma răspunderea partinică pentru astfel de coredactori care au o atitudine nepartinică faţă de cauză. „«Grupului de trei» (Iurii + Evgh. Boş + Nik. Iv.) — scria Lenin lui A. G. Şleapnikov în martie 1916 — a trebuit să-i facem concesii *temporare*, pentru că *pe atunci* nu se putea edita altfel revista (acum se poate) ; şi principalul : pe atunci încă nu-i văzusem *la treabă* pe Evgh. Boş + Iurii şi puteam spera că *munca* îi va face *să se ridice.*

www.dacoromanica.ro

Or, ei au mers în jos.

Şi alianţa temporară trebuie *neapărat* desfăcută" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 191).

Tot în acea vreme Radek a cotit spre dreapta şi a apucat-o pe calea intrigilor împotriva bolşevicilor. În februarie 1916, în nr. 25 din „Gazeta Robotnicza", organ al Partidului social-democrat polonez din opoziţie (în redacţia căruia Radek avea un rol conducător), au fost publicate rezoluţiile şedinţei colegiului de redacţie care a avut loc în iunie 1915, îndreptate împotriva poziţiei C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la război, la social-şovinism şi centrism. Radek a făcut bloc cu grupul Peatakov—Boş—Buharin şi împreună cu acesta a ţesut intrigi împotriva redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat". În aprilie 1916, în revista „Vorbote" au fost publicate „Teze despre imperialism şi despre asuprirea naţională", întocmite de Radek şi semnate de redacţie. „Gazeta Robotnicza", în care erau promovate ideile „economismului imperialist". Din cauza acestei poziţii a lui Radek, Lenin a considerat inadmisibilă menţinerea blocului cu el în ceea ce priveşte editarea revistei „Kommunist".

Considerînd necesară încetarea editării revistei „Kommunist", Lenin a propus ca în locul ei redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" să editeze „Sbornik «Soţial-Demokrata»". El a criticat aspru şovăielile lui G. E. Zinoviev şi ale lui A. G. Şleapnikov în această problemă, atitudinea lor împăciuitoristă faţă de grupul Peatakov—Boş—Buharin. În martie 1916, Lenin a scris „Proiect de hotărîre a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la încetarea editării revistei «Kommunist»" (vezi Opere, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 287—289). Editarea revistei a încetat. Este adevărat că un timp oarecare au continuat discuţii cu grupul Peatakov—Boş—Buharin, duse de Zinoviev şi Şleapnikov. Ca o ultimă încercare de înţelegere, Lenin a propus următoarele condiţii : 1) Toate convenţiile vechi (verbale) se anulează ; 2) înţelegerea dintre redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", care redactează numărul, şi editori se încheie separat pentru fiecare număr al revistei ; 3) revista trebuie să fie editată la Berna şi sub un alt nume ; 4) Buharin, Peatakov şi Boş renunţă la „poziţia de grup cu caracter «economic-imperialist»" (vezi Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 194, şi vol. 36, p. 402). Lenin a respins categoric încercările impertinente ale grupului Peatakov—Boş—Buharin de a transforma „Kommunist" într-un organ propriu fracţionist, de a impune redacţiei „Soţial-Demokrat" condiţii care să facă din ei adevăraţii stăpîni ai revistei şi să le dea posibilitatea de a deschide paginile revistei pentru grupurile din străinătate care nu intrau în P.M.S.D.R., pentru propagarea ideilor duşmănoase marxismului, pentru aţîţarea disensiunilor dintre bolşevici şi social-democraţii de stînga din alte ţări.

La insistenţele lui Lenin, tratativele cu grupul Buharin—Peatakov—Boş au fost sistate. Ascultînd informarea despre divergenţele din sînul redacţiei „Kommunist", Biroul C.C. din

www.dacoromanica.ro

Rusia s-a declarat în totul de acord cu redacţia O.C., ziarul „Soţial-Demokrat", şi şi-a exprimat dorinţa ca „toate publicaţiile C.C. să fie redactate cu o orientare strict consecventă, în concordanţă deplină cu linia C.C. adoptată de la începutul războiului".

Din vara anului 1916 redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" a început să pregătească „Sbornik «Soţial-Demokrata»". Primul număr al culegerii a apărut în octombrie 1916. — *167.*

72 *„Izvestiia Zagranicinogo Secretariata Organizaţionnogo Komiteta Rossiiskoi Soţial-Demokraticeskoi Rabocei Partii"* — ziar menşevic ; a apărut din februarie 1915 pînă în martie 1917 la Geneva. Au apărut în total 10 numere. Ziarul se situa pe poziţii centriste. —*169.*

73 K. Marx şi F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 131—132. — *171.*

74 „Briefe und Auszüge aus Briefen von John. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u. A. an F. A. Sorge und Andere", Stuttgart, 1906, p. 62. — *171.*

75 „Briefe und Auszüge aus Briefen von John. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u. A. an F. A. Sorge und Andere", Stuttgart, 1906, p. 136—137. — *171.*

76 Karl Marx — Friedrich Engels. Briefwechsel, IV Band, Berlin, 1950, p. 608—609. — *171.*

77 K. Marx şi F. Engels. Despre sistemul colonial al capitalismului, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 316. — *171.*

78 K. Marx şi F. Engels. Despre sindicate, Bucureşti, Editura politică, 1961, p. 343. — *172.*

79 „Briefe und Auszüge aus Briefen von John. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u. A. an F. A. Sorge und Andere", Stuttgart, 1906, p. 336, 359, 368. — *172.*

80 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 440—457. — *172.*

81 *Fracţiunea Ciheidze* — fracţiune menşevică din Duma a IV-a de stat condusă de N. S. Ciheidze. În anii războiului imperialist mondial, fracţiunea menşevică din Dumă, situată pe poziţii centriste, susţinea de fapt politica social-şoviniştilor ruşi. În 1916, din fracţiune făceau parte : M. I. Skobelev, I. N. Tuleakov, V. I. Haustov, N. S. Ciheidze, A. I. Cihenkeli. Linia oportunistă a fracţiunii Ciheidze a fost criticată de V. I. Lenin în articolele „Fracţiunea Ciheidze şi rolul ei", „Au oare Comitetul de organizare şi fracţiunea Ciheidze o linie proprie ?" (vezi Opere, vol. 23, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1957, p. 166—170,

www.dacoromanica.ro

și vol. 22, București, Editura P.M.R. 1952, p. 126—131), precum și în alte lucrări. — *178.*

82 „*Naše Delo*" — publicație menșevică lunară, principalul organ de presă al lichidatorilor și social-șoviniștilor din Rusia ; a început să apară în 1915, la Petrograd, în locul revistei „Naşa Zarea", care fusese interzisă în octombrie 1914. La această publicație au colaborat E. Maevski, P. P. Maslov, A. N. Potresov, N. Cerevanin și alții. Au apărut în total 6 numere.

„*Golos Truda*" — cotidian menșevic legal ; a apărut în 1916 la Samara, după interzicerea ziarului „Naș Golos". Au apărut în total 3 numere. — *178.*

83 *Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elvețian* a avut loc la 4—5 noiembrie 1916. Pe ordinea de zi a Congresului au figurat următoarele probleme : activitatea fracțiunii social-democrate în Consiliul național ; reforma financiară ; atitudinea față de hotărîrile Conferinței socialiste internaționale de la Kiental ; atitudinea față de Grütli-Verein ; reexaminarea statutului partidului.

În prima zi a congresului V. I. Lenin a rostit un cuvînt de salut în numele C.C. al P.M.S.D.R. Cuvîntarea rostită în limba germană a fost ascultată cu mult interes de către delegații la congres. Aproape în toate problemele, la congres s-a desfășurat o luptă a diferitelor tendințe existente în Partidul social-democrat elvețian. Ca participant la lucrările conferinței, Lenin a subliniat acțiunile hotărîte ale social-democraților de stînga în lupta lor împotriva dreptei și a centriștilor drept un fenomen pozitiv. În legătură cu activitatea fracțiunii social-democrate în Consiliul național, congresul a adoptat o hotărîre prin care obliga pe social-democrații membri ai Consiliului național să fie exemplu în lupta pentru interesele clasei muncitoare și să se conducă în activitatea lor după hotărîrile partidului. În problema reformei financiare, congresul a adoptat o rezoluție propusă de R. Grimm și G. Huber, în care, odată cu aprobarea introducerii de către guvern a impozitelor directe au fost recunoscute ca admisibile impozitele indirecte — introducerea monopolului tutunului, taxa de timbru, extinderea monopolului alcoolului etc. În legătură cu atitudinea față de Conferința socialistă internațională de la Kiental au fost prezentate două proiecte de rezoluții : unul al conducerii partidului și altul al social-democraților de stînga. Congresul a hotărît să transmită această problemă spre rezolvare congresului extraordinar. În ceea ce privește Grütli-Verein, care, deși intra în componența partidului, avea o situație specială și care în timpul războiului mondial s-a situat pe poziții total șovine extreme, congresul a hotărît ca incompatibilă calitatea de membru al partidului social-democrat cu apartenența la Grütli-Verein. Problema reexaminării statutului partidului a fost amînată pentru congresul extraordinar.

www.dacoromanica.ro

După cum scria V. I. Lenin, Congresul de la Zürich „a demonstrat definitiv că hotărîrea acestui partid de a adera la Zimmerwald şi de a admite *lupta revoluţionară de masă* (rezoluţia Congresului de la Aarau, 1915) rămîne o hotărîre pe hîrtie şi că în partid s-a format pe deplin un «centru»... Acest «centru», în fruntea căruia se află R. Grimm, îmbină declaraţiile «de stînga» cu practica «de dreapta», adică oportunistă" (volumul de faţă, p. 197). — *181.*

84 *„Comitetul pentru restabilirea legăturilor internaţionale"* a fost constituit de internaţionaliştii francezi în ianuarie 1916. La acest comitet au participat : Merrheim, Bourderon, Boiselet, Bary, Buvard, Cardier. „Comitetul pentru restabilirea legăturilor internaţionale" era prima încercare de a crea în Franţa o organizaţie revoluţionară a socialiştilor care să se opună organizaţiilor oficiale social-şoviniste. Comitetul a desfăşurat propaganda împotriva războiului imperialist, a editat broşuri şi manifeste care demascau scopurile de cotropire ale imperialiştilor şi trădarea social-şoviniştilor. În acelaşi timp însă, el a respins necesitatea unei rupturi hotărîte cu oportuniştii şi n-a elaborat un program clar şi consecvent de desfăşurare a luptei revoluţionare. Cu toate inconsecvenţele sale, Lenin a considerat necesar să-l folosească pentru unirea elementelor internaţionaliste din Franţa şi pentru întărirea influenţei stîngii zimmerwaldiene. În urma indicaţiei lui Lenin, I. F. Armand a participat la activitatea comitetului.

Sub influenţa Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie din Rusia şi a întăririi mişcării muncitoreşti franceze, comitetul a devenit centrul elementelor revoluţionare internaţionaliste. În 1920 el a intrat în Partidul Comunist Francez. — *182.*

85 Lenin se referă la ziarul *„Berner Tagwacht"*, în care au fost publicate următoarele articole şi note pe marginea tratativelor pentru o pace separată între Rusia şi Germania : nota intitulată „Die Vorbereitung des Separatfriedens" în nr. 230 din 11 octombrie 1916 ; editorialul „Die Friedensgerüchte" în nr. 241 din 13 octombrie ; nota „Zum Separatfrieden" în nr. 242 din 14 octombrie. — *185.*

86 Este vorba de *Biroul socialist internaţional* (B.S.I.) — organ executiv şi informativ permanent al Internaţionalei a II-a. Hotărîrea de a se crea un Birou socialist internaţional a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaţionalei a II-a (1900). Sediul Biroului socialist internaţional era la Bruxelles. În componenţa B.S.I. intrau cîte doi delegaţi din fiecare partid naţional. B.S.I. trebuia să se întrunească de patru ori pe an, iar în intervalele dintre şedinţe conducerea activităţii Biroului era încredinţată Comitetului executiv al Partidului muncitoresc belgian. Preşedinte al B.S.I. a fost E. Vandervelde, iar secretar C. Huysmans. Începînd din 1905, reprezentantul P.M.S.D.R. în B.S.I. a fost V. I. Lenin. În 1912, Conferinţa a VI-a generală (de la Praga)

www.dacoromanica.ro

a P.M.S.D.R. a reales pe V. I. Lenin ca reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I. În iunie 1914, la propunerea lui V. I. Lenin, M. M. Litvinov a fost numit reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în B.S.I.

După izbucnirea războiului imperialist mondial, B.S.I. s-a transformat într-o unealtă docilă a social-şoviniştilor ; el şi-a mutat sediul la Haga (Olanda), continuîndu-şi activitatea sub conducerea lui C. Huysmans. — *194.*

87 „*Volksstimme*" — ziar, organul Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Chemnitz din ianuarie 1891 pînă în februarie 1933. În anii războiului imperialist mondial, ziarul s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *194.*

88 În perioada războiului imperialist mondial, conducînd activitatea partidului bolşevic, V. I. Lenin, care locuia în Elveţia, a fost şi membru al Partidului social-democrat elveţian şi a luat parte la activitatea acestuia. El a acordat o deosebită atenţie activităţii social-democraţilor de stînga elveţieni, sfătuindu-i şi participînd la consfătuirile lor. Social-democratul F. Bruibacher, medic din Zürich, care în acea vreme se întîlnea adeseori cu Vladimir Ilici, scrie : „Lenin urmărea cu mare atenţie starea de spirit a muncitorilor din organizaţiile din Zürich. Cînd se dezbătea o problemă importantă, el lua parte negreşit la adunare. Aşa, de pildă, Lenin a participat la adunarea muncitorilor din industria lemnului în care s-a dezbătut problema Zilei tineretului ; la adunările Uniunii muncitoreşti din Zürich consacrate problemei războiului ; la adunarea tineretului din Göttingen, în care Platten a vorbit despre refuzul de a presta serviciul militar şi despre propaganda revoluţionară în armată ; la adunarea grupului membrilor Unterstrasse, la care subsemnatul a vorbit în problema războiului. El manifesta faţă de tovarăşii elveţieni nemărginita răbdare care-l caracteriza" (Maurice Pianzola. „Lenin în Elveţia", Moscova, 1958, p. 96).

Tezele „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elveţian" au fost scrise de Lenin în limbile rusă şi germană, şi traduse în limba franceză. Tezele au fost expediate secţiunilor bolşevice din Elveţia, social-democraţilor de stînga elveţieni şi au fost dezbătute în adunările acestora.

În secţiunea „Materiale pregătitoare" din volumul de faţă sînt publicate „Planul tezelor «Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elveţian»", precum şi „Planul tezelor în vederea discutării sarcinilor ce stau în faţa zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elveţian" (vezi volumul de faţă, p. 378—381 ; 384—386). Toate materialele pregătitoare pentru teze au fost publicate în „Culegeri din Lenin", vol. XVII. — *197.*

89 „*Arbeitsgemeinschaft*" — organizaţie a centriştilor germani (vezi adnotarea 56). — *197.*

www.dacoromanica.ro

90 Această lozincă a fost lansată de K. Liebknecht în scrisoarea sa din 2 octombrie 1914 către conducerea Partidului social-democrat din Germania. Lenin citează textul acestei scrisori în „Ciornă de proiect al tezelor adresei către Comisia socialistă internațională și către toate partidele socialiste" (vezi volumul de față, p. 274—286).

Scrisoarea lui K. Liebknecht are următorul istoric : În august 1914 Liebknecht a propus Conducerii Partidului social-democrat din Germania să organizeze o serie de mitinguri împotriva războiului și să adreseze în numele fracțiunii din Reichstag un manifest către toți membrii partidului, prin care să-i cheme la lupta pentru pace. Propunerile lui Liebknecht au fost respinse. În septembrie 1914, Liebknecht a plecat în Belgia și Olanda, unde a informat amănunțit pe socialiștii de orientare internaționalistă despre starea de lucruri din Partidul social-democrat din Germania. După înapoierea lui Liebknecht în Germania, conducerea partidului l-a tras la răspundere pentru această informare. Liebknecht a răspuns prin scrisoarea de față. — *197.*

91 *Hotărîrea de la Olten* — hotărîre în problema războiului adoptată de Congresul extraordinar al Partidului social-democrat elvețian care a avut loc la Olten (la 10—11 februarie 1906). — *205.*

92 *Grütli-Verein* — organizație reformistă burgheză ; înființată în Elveția în 1838, încă înainte de organizarea Partidului social-democrat elvețian. Grütli-Verein și-a luat denumirea legendarei uniuni a grütlienilor (complotiștilor), care în secolul al XVI-lea s-au răsculat împotriva jugului dinastiei austriece a Hasburgilor. În 1901 Grütli-Verein a aderat la Partidul social-democrat elvețian, păstrîndu-și independența organizatorică, propriul său organ de presă — ziarul „Grütlianer" — și urmînd mai departe linia sa de orientare burghezo-naționalistă. În timpul războiului imperialist mondial, Grütli-Verein s-a situat pe poziții total șovine și a constituit suportul social-șoviniștilor de dreapta. În noiembrie 1916, Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elvețian a adoptat hotărîrea de a considera activitatea social-șovină, depusă de Grütli-Verein, ca fiind incompatibilă cu aderența ei la partidul social-democrat. — *206.*

93 Tezele de față și o serie de alte documente publicate în volum („Teze principiale cu privire la problema războiului", „Scrisoare deschisă către Charles Naine, membru în Comisia socialistă internațională de la Berna", „Douăsprezece teze scurte cu privire la susținerea de către H. Greulich a apărării patriei", „O mlaștină imaginară sau reală ?", „Propunere de modificări în rezoluția cu privire la problema războiului", „Istoria unei scurte perioade din viața unui partid socialist") au fost scrise de V. I. Lenin cu prilejul discuției care a avut loc în Partidul social-democrat elvețian în problema războiului.

În august 1916, conducerea partidului a adoptat o hotărîre privitoare la convocarea la 11—12 februarie 1917 a Congre-

www.dacoromanica.ro

sului extraordinar, pentru dezbaterea problemei războiului. Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elveţian, care a avut loc la 4—5 noiembrie 1916, a aprobat această hotărîre şi a numit o comisie pentru întocmirea proiectului de rezoluţie a congresului extraordinar. Din comisie au făcut parte : E. Klöti (preşedinte), H. Affolter, P. Graber, I. Huber, G. Müller, Ch. Naine, P. Pflüger, E. Nobs şi J. Schmidt în calitate de membri şi Henser şi V. Münzenberg ca membri supleanţi. Secretarii partidului — F. Platten şi Fendrich — au intrat în comisie cu drept de vot consultativ. Platten a participat activ la munca comisiei ; el a prezentat teze în problema războiului.

Comisia a elaborat două proiecte de teze : proiectul majorităţii (Affolter, Graber, Naine, Nobs şi Schmidt) şi proiectul minorităţii (Klöti, Huber, Müller, Pflüger). Rezoluţia majorităţii era în spiritul tezelor centriste ale lui R. Grimm, publicate în iulie 1916. Rezoluţia minorităţii avea o orientare social-şovină ; ea conţinea un punct care obliga pe social-democraţi „să-şi apere patria" în caz de război.

V. I. Lenin care întreţinea strînse legături cu stînga elveţiană, era bine informat despre munca comisiei. Pentru a o ajuta, el a scris „Tezele cu privire la poziţia Partidului social-democrat elveţian faţă de război". Lenin a început lucrul la teze prin a analiza tezele lui Grimm şi ale lui Platten. Luînd ca bază tezele lui Platten, într-o scrisoare către M. G. Bronski scrisă la începutul lunii decembrie, V. I. Lenin formula cinci puncte fundamentale, care, după părerea sa, trebuiau incluse în rezoluţia stîngii. Lenin a schiţat o serie de variante ale planului tezelor sale, a elaborat foarte amănunţit planul părţii practice a tezelor, a scris o variantă iniţială a tezelor şi apoi textul lor definitiv.

În secţiunea „Materiale pregătitoare" din volumul de faţă este publicată varianta „Părţii practice" a tezelor, care prezintă mici diferenţe faţă de textul definitiv. Materialele pregătitoare ale lui Lenin la „Tezele cu privire la poziţia Partidului social-democrat elveţian faţă de război" sînt publicate integral în „Culegeri din Lenin", vol. XVII, p. 44—89. — *210.*

94 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol. I, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 583. — *215.*

95 „*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*" — gazetă săptămînală ; a fost fondată la Berna în 1902 ; în timpul războiului imperialist mondial a avut o poziţie social-şovină. — *217.*

96 Lenin se referă la *Societatea fabiană* — organizaţie reformistă engleză, întemeiată în 1884 şi denumită astfel după numele conducătorului de oşti roman din secolul al III-lea î.e.n., Fabius Maximus, supranumit „Cunctator", cunoscut prin tactica lui de expectativă, prin eschivarea de la lupte decisive în războiul cu Hanibal. Societatea fabiană era formată în special din reprezentanţi ai intelectualităţii burgheze — oameni de ştiinţă, scrii-

www.dacoromanica.ro

tori, oameni politici (S. şi B. Webb, R. Macdonald, Bernard Shaw şi alţii) ; ei negau necesitatea luptei de clasă a proletariatului şi a revoluţiei socialiste şi afirmau că trecerea de la capitalism la socialism ar fi posibilă numai pe calea unor reforme mărunte, pe calea transformării treptate a societăţii. Lenin a caracterizat fabianismul ca „curent al *oportunismului extrem*" (Opere complete, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 344). În 1900 Societatea fabiană a intrat în Partidul laburist. „Socialismul fabian" este una dintre sursele ideologice ale laburiştilor.

În anii războiului imperialist mondial, fabienii s-au situat pe o poziţie social-şovină. V. I. Lenin a făcut o caracterizare a fabienilor în articolul „Pacifismul englez şi aversiunea englezilor faţă de teorie" (Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 266—272). — *225*.

97 *Partidul laburist* (Labour Party) din Anglia a fost întemeiat în anul 1900 prin unificarea sindicatelor — a trade-unionurilor —, a organizaţiilor şi a grupurilor socialiste în scopul de a avea reprezentanţi ai muncitorilor în parlament („Comitetul reprezentării muncitoreşti"). În 1906, Comitetul şi-a schimbat denumirea în Partid muncitoresc (laburist). Membrii trade-unionurilor devin în mod automat membri ai partidului cu condiţia să plătească cotizaţiile de partid. Partidului laburist i se alătură strîns Partidul cooperatist, care a aderat la el cu drept de membru colectiv, şi Partidul laburist independent. În fruntea Partidului laburist se află comitetul executiv, care, împreună cu Consiliul general al trade-unionurilor şi cu Comitetul executiv al Partidului cooperatist, alcătuiesc aşa-zisul Consiliu naţional al muncii.

Partidul laburist, care s-a format la început ca un partid cu o compoziţie muncitorească (ulterior în partid a intrat un mare număr de elemente mic-burgheze), devine prin ideologia şi tactica sa o organizaţie oportunistă. Din momentul apariţiei partidului, liderii săi duc o politică de colaborare de clasă cu burghezia. „Partidul muncitoresc — scria Lenin — este pe de-a-ntregul un partid burghez, căci, deşi e alcătuit din muncitori, el este condus de reacţionari — cei mai înverşunaţi reacţionari, care acţionează în totul în spiritul burgheziei..." (Opere, vol. 31, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1956, p. 240). În timpul războiului imperialist mondial, liderii Partidului laburist au adoptat o poziţie social-şovină. Ei au intrat în guvern. Datorită sprijinului lor activ au fost adoptate o serie de legi îndreptate împotriva muncitorilor (cu privire la militarizarea ţării ş.a.). Conferinţa Partidului laburist care a avut loc în februarie 1916 a aprobat participarea la guvernul de coaliţie. — *225*.

98 La sfîrşitul anului 1916 — începutul anului 1917, V. I. Lenin s-a ocupat intens de problema statului, a studiat lucrările lui K. Marx şi F. Engels şi alte materiale. Lenin a strîns separat într-un caiet cu coperţi albastre (renumitul „caiet albastru"),

www.dacoromanica.ro

intitulat de către el „Marxismul despre stat", extrasele din Operele lui Marx şi Engels cu observaţiile şi concluziile sale. „Pregătesc (aproape am terminat de pregătit materialul corespunzător) un articol în problema atitudinii marxismului faţă de stat", scria V. I. Lenin lui A. M. Kollontai la 4 (17) februarie 1917 (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 264). Lenin şi-a propus să publice articolul despre stat în „Sbornik «Soţial-Demokrata»", nr. 4. Probabil că încă de pe atunci Lenin întocmise planul articolului „Rolul statului" (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XXI, p. 13—14). Articolul însă n-a fost scris atunci. Materialul grupat în caietul „Marxismul despre stat" a stat la baza lucrării lui Lenin „Statul şi revoluţia", scrisă în vara anului 1917.

Lucrarea „Marxismul despre stat", planul articolului „Rolul statului" şi alte materiale în această problemă sînt incluse în volumul 33 al Operelor complete ale lui V. I. Lenin, în care intră şi lucrarea „Statul şi revoluţia". — *228.*

99 Este vorba de documentul C.O. menşevic — a treia scrisoare, intitulată „Proletariatul şi războiul" (Proiectul de platformă, propus organizaţiilor „Blocului din august" de către Secretariatul din străinătate al Comitetului organizatoric. Zürich, 1915). Scrisoarea a fost semnată de 5 secretari ai C.O., printre care L. Martov. — *233.*

100 „*Grupurile de iniţiativă*" au fost create de menşevicii-lichidatorişti la sfîrşitul anului 1910 ca o contrapondere a organizaţiilor de partid ilegale, fiind concepute de aceştia ca nuclee ale unui nou partid legal de masă, care urma să se adapteze regimului stolîpinist. Lichidatoriştii au reuşit să creeze „grupuri de iniţiativă" la Petersburg, Moscova, Ekaterinoslav şi Konstantinovka (Donbass). Erau grupuri nu prea numeroase, formate din intelectuali, care nu aveau nici o legătură cu masele muncitoreşti. În timpul războiului mondial imperialist, „grupurile de iniţiativă" s-au situat pe poziţii social-şovine. — *235.*

101 „*Delo*" — revistă menşevică bilunară ; a apărut la Moscova din august 1916 pînă în ianuarie 1917, sub redacţia lui A. N. Potresov, P. P. Maslov şi L. I. Akselrod (Ortodox). În 1916 au apărut 10 numere (dintre care trei duble), în 1917 — un singur număr. Revista s-a situat pe poziţii şovine. — *236.*

102 „*Diskussionnîi Listok*" — supliment al ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. ; a apărut pe baza unei hotărîri a plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cu începere de la 6 (19) martie 1910 şi pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911, la Paris. Au apărut trei numere. Din redacţia ziarului făceau parte reprezentanţi ai bolşevicilor, menşevicilor, ultimatiştilor, bundiştilor, plehanoviştilor, Social-democraţiei poloneze şi ai Social-democraţiei din Ţinutul leton. În „Diskussionnîi Listok" au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist", „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid

www.dacoromanica.ro

din Rusia" şi „Convorbire între un legalist şi un adversar al lichidatorismului" (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 255—324 şi 381—400 ; vol. 20, p. 243—253). — *236.*

103 „*Golos*" — ziar menşevic de orientare social-şovină ; a apărut la Samara în 1916. Au apărut patru numere. Ziarul era o continuare a ziarelor menşevice „Naş Golos" şi „Golos Truda", care apăruseră tot la Samara. — *237.*

104 Este vorba de broşura „*Kriegs und Friedensprobleme der Arbeiterklasse*", editată de menşevici, care reprezenta o reproducere a proiectului de rezoluţie-manifest al celei de-a doua Conferinţe de la Zimmerwald cu privire la sarcinile proletariatului în lupta pentru pace, prezentat la conferinţă de către P. B. Akselrod, S. Lapinski şi L. Martov. — *238.*

105 Este vorba de amendamentul la rezoluţia de la Stuttgart a congresului Internaţionalei a II-a (1907) „Militarismul şi conflictele internaţionale".

La dezbaterea proiectului de rezoluţie propus de A. Bebel, V. I. Lenin, prin amendamentele sale, sprijinite de reprezentanţii social-democraţiei poloneze, a obţinut transformarea radicală a proiectului în spiritul marxismului revoluţionar. În rezoluţie a fost inclusă următoarea teză principială de mare importanţă : „În cazul în care războiul va fi totuşi declanşat, ei (clasa muncitoare din diferite ţări şi reprezentanţii săi în parlamente. — *Nota red.)* trebuie... să se străduiască din toate puterile să folosească criza economică şi politică provocată de război pentru a trezi masele populare şi a grăbi prăbuşirea dominaţiei de clasă capitaliste" („Proletarii" nr. 17 din 20 octombrie 1907, p. 6).

Adoptarea de către Congresul de la Stuttgart a rezoluţiei „Militarismul şi conflictele internaţionale" a constituit o mare victorie a aripii revoluţionare asupra celei oportuniste din mişcarea muncitorească internaţională. Despre Congresul de la Stuttgart, vezi articolele lui V. I. Lenin „Congresul socialist internaţional de la Stuttgart" (Opere complete, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 69—76 şi 81—91). — *239.*

106 V. I. Lenin a scris articolul „*Pacifism burghez şi pacifism socialist*" cu intenţia de a-l publica în ziarul „Novîi Mir", care era editat la New York de emigranţii socialişti ruşi. Articolul n-a apărut însă în acest ziar. Primele două capitole ale articolului au fost publicate cu modificări în ultimul număr, nr. 58, al ziarului „Soţial-Demokrat" din 31 ianuarie 1917, sub titlul „O cotitură în politica mondială" (vezi volumul de faţă, p. 339—348). — *241.*

107 *Confédération générale du Travail* — Uniunea sindicatelor din întreaga Franţă, a fost întemeiată în anul 1895. Confederaţia s-a aflat sub influenţa anarho-sindicaliştilor şi a reformiştilor ;

www.dacoromanica.ro

liderii săi recunoşteau numai lupta economică, negau conducerea mişcării sindicale de către partidul proletariatului. În perioada războiului imperialist mondial, conducătorii confederaţiei s-au situat de partea burgheziei imperialiste şi au dus o politică de colaborare între clase şi de „apărare a patriei".

Congresul Confederaţiei generale a muncii amintit de Lenin a avut loc la Paris, la 24—26 decembrie 1916. La ordinea de zi a congresului au figurat două probleme : 1) Raportul Comitetului confederal din august 1914 şi 2) Probleme ale muncii. La şedinţa de închidere din 26 decembrie secretarul confederal a ţinut o comunicare despre nota preşedintelui S.U.A., Wilson, în problema terminării războiului adresată ţărilor beligerante. Confederaţia a adoptat, aproape în unanimitate, o rezoluţie în această problemă al cărei text este citat de Lenin. — *253.*

108 *Partidul socialist francez* a fost întemeiat în 1905, ca urmare a contopirii Partidului socialist din Franţa (guesdiştii) cu Partidul socialist francez (jaurèsiştii). În fruntea partidului unificat au ajuns reformiştii. De la începutul războiului imperialist mondial, conducerea partidului a trecut pe poziţiile social-şovinismului, a sprijinirii făţişe a războiului imperialist şi s-a pronunţat pentru participarea la guvernul burghez. În partid a existat o grupare centristă, în frunte cu J. Longuet, care s-a situat pe poziţii social-pacifiste şi a propovăduit o politică împăciuitoristă faţă de social-şovinişti. În Partidul socialist francez a existat şi o aripă de stînga, revoluţionară, care s-a situat pe poziţii internaţionaliste şi care era reprezentată în majoritate de membri de rînd ai partidului.

Congresul Partidului socialist francez, menţionat de Lenin, a avut loc la 25—30 decembrie 1916. Principala problemă dezbătută la congres a fost problema păcii. În urma dezbaterilor au fost adoptate o serie de rezoluţii, printre care rezoluţia împotriva propagării ideilor zimmerwaldiene şi rezoluţia lui Renaudel prin care se aproba ca reprezentanţi ai partidului să facă parte din Ministerul Apărării. — *253.*

109 *„La Bataille"* — cotidian, organ al anarho-sindicaliştilor francezi ; a apărut la Paris, din 1915 pînă în octombrie 1920, în locul ziarului „La Bataille Sindicaliste", care fusese interzis. Din redacţia cotidianului făceau parte : Grave, Guillaume, Dubrély, Jouhaux, Cornelissen şi alţii. În timpul războiului imperialist mondial, ziarul s-a situat pe poziţii social-şovine. — *256.*

110 Prezentul articol a constituit un răspuns al lui V. I. Lenin la scrisoarea deschisă a socialistului-centrist francez B. Souvarine „A nos amis qui sont en Suisse" („Către prietenii noştri din Elveţia"), publicată la 10 decembrie 1916 în ziarul „Le Populaire du Centre".

Răspunsul lui Lenin a fost trimis lui Souvarine, care l-a prefaţat şi l-a predat, în ianuarie 1918, spre publicare redacţiei ziarului socialist „La Vérité". Articolul, cules pentru nr. 45 al

www.dacoromanica.ro

ziarului din 24 ianuarie, a fost scos de cenzură, iar ziarul a apărut cu o pagină albă, pe care era imprimat titlul „Un document inédit. Une lettre de Lénine" („Un document inedit. O scrisoare a lui Lenin") şi semnătura „Lénine". Peste trei zile, la 27 ianuarie, „Scrisoarea deschisă către Boris Souvarine" a fost publicată cu însemnate prescurtări şi cu subtitluri date de redacţie în nr. 48 al ziarului „La Vérité". S-au păstrat spaţiile numărului de ziar cu textul integral al scrisorii lui V. I. Lenin, după care ea a fost publicată în 1929 în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 7. — *263.*

111 *„L'Humanité"* — cotidian fondat în 1904 de J. Jaurès, organ al Partidului socialist francez. În timpul războiului imperialist mondial, ziarul a fost acaparat de aripa de extremă dreaptă a Partidului socialist francez şi s-a situat pe poziţii social-şoviniste.

În 1918, la conducerea ziarului, ca director politic, a venit Marcel Cachin, militant de seamă al mişcării muncitoreşti franceze şi internaţionale. În 1918—1920, ziarul s-a ridicat împotriva politicii imperialiste a guvernului francez, care şi-a trimis forţele armate în Rusia împotriva Republicii sovietice. Începând din decembrie 1920, după scindarea Partidului socialist francez şi întemeierea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit Organul Central al acestui partid. — *265.*

112 *„Appeal to Reason"* — ziar al socialiştilor americani; a fost întemeiat în 1895, în oraşul Jirard din statul Kansas. Fără a avea în mod oficial legături cu Partidul socialist american, ziarul făcea propagandă în favoarea ideilor socialiste şi se bucura de multă popularitate în rîndurile muncitorilor. În anii războiului imperialist mondial a avut o poziţie internaţionalistă.

V. I. Lenin se referă la articolul lui E. Debs „When I Shall Fight" („Cînd voi lupta"), care a apărut în nr. 1 032 al ziarului din 11 septembrie 1915. — *269.*

113 Menşevicii au fost excluşi din partid în ianuarie 1912, la Conferinţa a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R.

Conferinţa a VI-a generală a P.M.S.D.R. a avut loc la Praga în zilele de 5—17 (18—30) ianuarie 1912 şi a jucat de fapt rolul unui congres. Conferinţa a fost condusă de V. I. Lenin. El a prezentat rapoartele cu privire la momentul actual şi sarcinile partidului, cu privire la activitatea Biroului socialist internaţional şi a luat cuvîntul în legătură cu o serie de alte probleme. Lenin a întocmit proiecte de rezoluţii în toate problemele importante de pe ordinea de zi a conferinţei.

O mare importanţă principială şi practică au avut rezoluţiile adoptate la conferinţă: „Cu privire la lichidatorism şi la grupul lichidatorilor" şi „Cu privire la organizaţia de partid din străinătate". Conferinţa a declarat că, prin comportarea lor, lichidatorii s-au pus definitiv în afara partidului şi i-a exclus

www.dacoromanica.ro

din P.M.S.D.R. Conferința a condamnat activitatea grupurilor antipartinice din străinătate : menșevicii-golosiști, vperediștii și troțkiștii. Ea a declarat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o singură organizație de partid, care să-și desfășoare, sub controlul și sub conducerea C.C., activitatea de sprijinire a partidului, și a arătat că grupurile din străinătate „care nu se supun centrului de activitate social-democrat din Rusia, adică Comitetului Central, și care provoacă dezorganizare, stabilind relații separate cu Rusia, peste capul C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R." Conferința a adoptat rezoluția „Cu privire la caracterul și formele organizatorice ale muncii de partid" și a aprobat proiectul Statutului de organizare a partidului propus de Lenin ; a aprobat ca Organ Central al C.C. al P.M.S.D.R. ziarul „Soțial-Demokrat", a ales Comitetul Central al partidului și a creat Biroul din Rusia al C.C.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a avut un rol excepțional în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou, în consolidarea unității sale. Ea a făcut bilanțul unei întregi perioade istorice a luptei bolșevicilor împotriva menșevicilor și, izgonind din partid pe menșevicii-lichidatori, a consfințit victoria bolșevicilor. Pe baza hotărîrilor conferinței s-au unit strîns organizațiile de partid locale. Conferința a stabilit linia politică și tactică a partidului în condițiile noului avînt revoluționar.

Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a dat elementelor revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărîtă împotriva oportunismului, mergînd pînă la ruptura organizatorică totală cu oportuniștii. Amănunte despre Conferința de la Praga, vezi în Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 127—164. — *271.*

114 „*De Tribune*" — cotidian, fondat în 1907 de aripa stîngă a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda (A. Panneckoek, H. Gorter, D. Wijnkoop, H. Roland-Holst). Începînd din 1909, după excluderea din partid a celor de stînga și organizarea de către aceștia a Partidului social-democrat din Olanda, ziarul a devenit organul acestui partid ; din 1918 a fost organul Partidului Comunist din Olanda ; a apărut sub această denumire pînă în 1940. — *273.*

115 „*Ciornă de proiect al tezelor adresei către Comisia socialistă internațională și către toate partidele socialiste*" a fost scrisă în primele zile ale lunii ianuarie 1917. Pe manuscris, dedesubtul titlului, există o mențiune a lui Lenin : „(pentru expedierea către C.S.I. și pentru tipar)".

La 7 ianuarie 1917, președintele Comisiei socialiste internaționale, R. Grimm, care se situa pe o poziție kautskistă, a determinat, în pofida stîngii elvețiene, adoptarea unei hotărîri de către Conducerea Partidului social-democrat elvețian cu privire la amînarea pe un timp nedefinit a congresului extraordinar al

www.dacoromanica.ro

partidului în problema războiului. În aceeaşi zi a avut loc la Berlin Conferinţa opoziţiei centriste din Partidul social-democrat din Germania, care a adoptat un manifest pacifist, întocmit de K. Kautsky. Acest manifest, intitulat „Ein Friedensmanifest der deutschen Parteiopposition" („Manifest pentru pace al opoziţiei de partid german"), a fost publicat într-o serie de ziare germane. În ziarul socialist elveţian „Volksrecht", manifestul a fost tipărit la 11 ianuarie. Aceste evenimente au însemnat trecerea pe faţă a zimmerwaldienilor de dreapta de partea social-şoviniştilor. În legătură cu aceasta, Lenin a introdus în proiect o serie de modificări, ulterior însă a hotărît amînarea publicării lui şi a scris pe el următoarea notă marginală: „scris înainte de 7.I.1917 şi de aceea parţial e inactual". Mai tîrziu, pe baza acestui proiect, Lenin a scris chemarea „Către muncitorii care sprijină lupta împotriva războiului şi împotriva socialiştilor care au trecut de partea guvernelor din propria lor ţară" (vezi volumul de faţă, p. 297—306). — *274*.

116 „*Grütlianer*" — ziar, organ de presă al organizaţiei burghezo-reformiste elveţiene „Grütli-Verein"; a fost înfiinţat în 1851 la Zürich. În anii războiului imperialist mondial (1914—1918), ziarul s-a situat pe poziţii social-şoviniste. Lenin a spus despre el că este „un ziar al slujitorilor consecvenţi şi făţişi ai burgheziei în rîndurile mişcării muncitoreşti". — *289*.

117 Este vorba de Conferinţa a 115 reprezentanţi ai organizaţiilor muncitoreşti din Elveţia, care a avut loc la Zürich la 6 august 1916 şi care a fost consacrată situaţiei grele a muncitorilor determinate de creşterea scumpetei. R. Grimm a ţinut un raport la conferinţă.

Rezoluţia adoptată la raportul lui Grimm şi scurtele informaţii despre lucrările conferinţei au fost publicate în ziarul „Volksrecht" nr. 183 din 8 august 1916 sub titlul „Die schweizerische Arbeiterschaft und die Teuerung" („Muncitorii elveţieni şi scumpetea"). Chemarea către Consiliul naţional adoptată de conferinţă a fost publicată la 10 august în nr. 185 al ziarului sub titlul „Massnahmen gegen die Teuerung" („Măsuri împotriva scumpetei"). — *292*.

118 Este vorba, probabil, de articolul redacţional apărut sub titlul „Parteibeschlüsse" („Hotărîri ale partidului") în „Berner Tagwacht" nr. 6 din 8 ianuarie 1917. — *304*.

119 „*Referatul asupra revoluţiei din 1905*" a fost prezentat de V. I. Lenin în limba germană în ziua de 9 (22) ianuarie 1917 la Casa poporului din Zürich, la o consfătuire a tineretului muncitor elveţian. Lenin a început să lucreze la referat în ultima decadă a lunii decembrie 1916. Într-o scrisoare din 7 (20) decembrie, adresată lui V. A. Karpinski, Lenin i-a comunicat intenţia sa de a prezenta la Zürich un referat asupra revoluţiei din 1905, i-a trimis o listă a bibliografiei de care avea nevoie

www.dacoromanica.ro

şi l-a rugat să-i trimită lucrările enumerate (vezi Opere, vol. 36, Bucureşti, Editura politică, 1958, p. 426—427).

Materialele pregătitoare pentru referat sînt publicate în „Culegeri din Lenin", vol. XXVI. — *307.*

120 *Articolul „Douăsprezece teze scurte cu privire la susţinerea de către H. Greulich a apărării patriei"* a fost scris de V. I. Lenin ca răspuns la o serie de articole ale social-şovinistului elveţian H. Greulich, publicate sub denumirea generală „Zur Landesverteidigung" („Cu privire la problema apărării patriei") şi publicate în ziarul social-democrat de la Zürich „Volksrecht" nr. 19—22 din 23—26 ianuarie 1917.

Tezele lui Lenin sub semnătura „— e —" au fost publicate în acelaşi ziar în numerele 26—27 din 31 ianuarie şi 1 februarie. E. Nobs, redactor la „Volksrecht", a eliminat din teze cîteva paragrafe, iar înaintea numelui de familie al lui Greulich în manuscris a pus peste tot cuvîntul „Genosse". Nobs a subliniat următoarele pasaje din teze : 1) La punctul nouă de la al treilea paragraf începînd cu cuvintele „Dar, la drept vorbind, despre ce" şi pînă la sfîrşitul acestui punct. 2) La punctul unsprezece — întreg paragraful doi, de la cuvintele „Perfect ! Dar aceasta" şi pînă la cuvintele „şi nu socialism". 3) La punctul doisprezece — cuvintele de încheiere ale paragrafului al cincilea : „şi să-i invite politicos pe social-patrioţi să se care în Uniunea grütliană".

Pentru prima dată, articolul lui V. I. Lenin a fost publicat integral în „Culegeri din Lenin", vol. XVII. — *329.*

121 *„Le Populaire"* — ziar înfiinţat de centriştii francezi ; începînd din 1916 a apărut la Limoges, iar din iulie 1917 — la Paris. Redactorul ziarului a fost în 1916 J. Longuet. La ziar au colaborat P. Brizon, A. Pressemanne, J.-P. Raffin-Dugens, B. Souvarine, P. Faure şi alţii. Din 1921 ziarul a devenit organul Partidului socialist francez. În prezent, ziarul se află în mîna socialiştilor de dreapta. — *339.*

122 Este vorba despre scrisoarea lui A. I. Gucikov din 15 (28 august) 1916, publicată în nr. 57 al ziarului „Soţial-Demokrat" şi adresată şefului Marelui stat-major al comandantului suprem, generalul M. V. Alekseev, şi despre extrase din cuvîntarea ministrului afacerilor interne al Germaniei, K. Hellferich, rostită în Reichstag ca răspuns la interpelarea opoziţiei în legătură cu numeroasele arestări ale social-democraţilor.

Scrisoarea lui Gucikov împreună cu alte materiale a fost trimisă redacţiei „Soţial-Demokrat" din Rusia. În scrisoarea către I. F. Armand din 5 (18) decembrie 1916, V. I. Lenin scria : „Astăzi am mai primit o scrisoare din Petrograd — în ultimul timp mi se scrie de acolo regulat".

În afară de scrisoarea lui Gucikov, care va fi publicată în nr. 57 al O.C., ..., s-au primit scrisori de la Lvov şi Celnokov, care scriu mereu despre acelaşi lucru, despre starea de iritare

www.dacoromanica.ro

din țară (împotriva trădătorilor care duc tratative în vederea încheierii unei păci separate) etc." (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 237).

Scrisoarea lui Gucikov exprima spaima burgheziei ruse în fața revoluției care lua amploare și nemulțumirea față de guvernul incapabil de a preîntîmpina ofensiva revoluției. Sensul cuvîntării lui Hellferich era următorul: mai bine să se preîntîmpine ofensiva revoluției arestînd pe conducătorii ei decît să se permită revoluția. — *341.*

123 *Este vorba de chemarea „Către toate partidele și grupurile care au aderat"* adoptată de Consfătuirea lărgită a Comisiei socialiste internaționale în februarie 1916. În chemare s-a făcut o aspră critică social-șovinиștilor și poziției social-șoviniste a Biroului socialist internațional. Încercările liderilor B.S.I. de a reface Internaționala a II-a pe calea „amnistiei reciproce" a socialiștilor au fost calificate în chemare ca un „atentat împotriva socialismului". Chemarea a cerut socialiștilor să refuze de a vota creditele militare, să organizeze greve, demonstrații, fraternizare în tranșee și să folosească și alte forme ale luptei revoluționare împotriva războiului imperialist. Chemarea C.S.I. a fost publicată în nr. 3 din „Buletin" al Comisiei socialiste internaționale din 29 februarie și în nr. 52 al ziarului „Soțial-Demokrat" din 25 martie 1916. — *343.*

124 Este vorba de cuvîntarea lui F. Turati din 17 decembrie 1916 rostită în ședința parlamentului de la Roma, în care a justificat caracterul imperialist al războiului. Cuvîntarea a fost publicată la 18 decembrie în nr. 345 al ziarului „Avanti !". Ecourile la această cuvîntare și extrase din comentariile presei socialiste din diferite țări în această chestiune au fost publicate în ziarul „Volksrecht" nr. 301 din 23 decembrie sub titlul „Eine Rede Turatis über das Friedensangebot" („Cuvîntarea lui Turati privitoare la propunerea de pace").

Lenin citează și critică cuvîntarea lui Turati în articolul „Pacifism burghez și pacifism socialist" (vezi volumul de față, p. 250—252). — *346.*

125 Lenin și-a propus să publice legal lucrarea *„Statistică și sociologie"* într-o broșură separată sub pseudonimul P. Piriucev. El n-a reușit să termine această lucrare.

În capitolul „Materiale pregătitoare" din volumul de față sînt publicate cele mai complete variante ale planului broșurii (vezi p. 391—395). Toate materialele pregătitoare ale broșurii care s-au păstrat sînt publicate în „Culegeri din Lenin", vol. XXX, p. 280—300. — *349.*

126 Articolul de față a fost scris ca răspuns la un articol de R. Grimm „Mehrheit und Minderheit in der Militärfrage" („Majoritatea și minoritatea în problema militară"), publicat

www.dacoromanica.ro

în ziarul „Berner Tagwacht" nr. 19—23 din 23—27 ianuarie 1917 şi în revista „Neues Leben" nr. 1 din 1917. — *357.*

127 *„Propunere de modificări la rezoluţia cu privire la problema războiului"* a fost prezentată de social-democraţii de stînga elveţieni în cadrul dezbaterii problemei războiului la Congresul cantonal al organizaţiei social-democrate din Zürich, care a avut loc la Tösse în zilele de 11 şi 12 februarie 1917.

La congres au fost prezentate două proiecte de rezoluţie: 1) proiectul de rezoluţie al minorităţii comisiei în problema războiului, întocmit de cei de dreapta în spiritul social-şovinismului, şi 2) proiectul centrist de rezoluţie al majorităţii comisiei. Cu majoritate de voturi (93 pentru 65 contra), congresul a adoptat proiectul de rezoluţie al majorităţii. Pentru ca rezoluţia social-şoviniştilor să nu fie adoptată, stînga a votat pentru rezoluţia majorităţii, dar a prezentat spre publicare o propunere de modificări a acestei rezoluţii, propunere votată de congres. Pe copia dactilografiată a documentului, V. I. Lenin a însemnat rezultatele votului la congres:

„Pentru rezoluţia Klöti şi Co dreapta 65 — 82

„ „ Grimm — centriştii 93 + 32+32 pentru această rezoluţie 61 din 158

Total 158"

Propunerea de modificări la rezoluţia cu privire la problema războiului a fost publicată în broşura nr. 1 „Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung" („Împotriva minciunii despre apărarea patriei"), editată de social-democraţii de stînga elveţieni în februarie 1917, cu participarea activă a lui V. I. Lenin.

Despre lupta din Partidul social-democrat elveţian, vezi articolul lui Lenin „Istoria unei scurte perioade din viaţa unui partid socialist" (volumul de faţă, p. 363—367). — *362.*

128 Este vorba de proiectele de rezoluţii prezentate de majoritatea şi de minoritatea din comisie, proiecte care la 9 ianuarie 1917 au fost publicate în nr. 7 al ziarului „Volksrecht" sub titlul comun „Anträge der Militärkommission" („Propunerile comisiei militare"). — *363.*

129 Lenin are în vedere referendumul în problema convocării congresului extraordinar al Partidului social-democrat elveţian pentru dezbaterea problemei atitudinii faţă de război. Referendumul a fost iniţiat de social-democraţii de stînga elveţieni în legătură cu hotărîrea Conducerii partidului social-democrat de a amîna congresul pe un timp nedeterminat.

La 23 ianuarie 1917, în nr. 19 al ziarului „Volksrecht", la rubrica „Aus der Partei" („Viaţa de partid") a fost publicată

www.dacoromanica.ro

chemarea grupului de inițiativă pentru organizarea referendumului sub titlul „Das Referendum gegen den Parteivorstandbeschluss ergriffen“ („Referendumul împotriva hotărîrii conducerii partidului a început“). — *363.*

130 *„Neue Freie Zeitung“* — organ al organizației social-democrate elvețiene din cantonul Solothurn ; a apărut la Olten din 1905 pînă în 1920. În timpul războiului imperialist mondial (1914—1918), gazeta s-a situat pe poziții centriste. — *364.*

131 *„Basler Vorwärts“* — ziar al organizației social-democrate elvețiene din cantonul Basel ; înființat în 1898 ; în timpul războiului imperialist mondial (1914—1918) s-a situat pe o poziție centristă. — *364.*

132 Este vorba de articolul lui H. Greulich „Zur Landesverteidigung“ („Cu privire la problema apărării patriei“), publicat la 26 ianuarie 1917 în nr. 22 al ziarului „Volksrecht“. V. I. Lenin reproduce mai sus textul paragrafului 3 al rezoluției majorității. — *364.*

133 Nota redacțională „Zum Referendum“ („Cu privire la referendum“) a fost publicată la 27 ianuarie 1917 în nr. 23 al ziarului „Volksrecht“, la rubrica „Aus der Partei“ („Viața de partid“). — *364.*

134 Este vorba de articolul lui F. Platten „Die Militärfrage“ („Problema militară“), publicat la 1 februarie 1917 ca articol de fond în nr. 27 al ziarului „Volksrecht“. Continuarea articolului a fost publicată în nr. 28, 30 și 31 din 2, 5 și 6 februarie. — *365.*

135 V. I. Lenin se referă la „Abänderungsanträge zu der Resolution der Militärkommission“ („Propuneri de modificări la rezoluția majorității comisiei militare“), publicate la 9 februarie 1917 în nr. 34 al ziarului „Volksrecht“. — *366.*

136 Documentul de față a fost scris de V. I. Lenin pe o foaie separată și, după cît se pare, reprezintă o variantă a pasajului corespunzător din articolul „Bilanțul discuției asupra autodeterminării“ (vezi volumul de față, p. 46, precum și adnotarea 27). — *371.*

137 V. I. Lenin nu a scris un articol cu acest titlu. — *375.*

138 V. I. Lenin se referă la poziția oportunistă pe care fabienii, E. Vandervelde, J. Jaurès și alții au adoptat-o în problema colonială și în problema antimilitarismului la Congresul din Stuttgart (1907) al Internaționalei a II-a. — *376.*

139 În 1915 a apărut cartea lui K. Kautsky „Nationalstaat, imperialistischer Staat und Staatenbund“ („Statul național, statul

www.dacoromanica.ro

imperialist şi federaţia de state"), în care Kautsky apăra ideea Statelor Unite ale Europei şi demonstra că „tendinţa de expansiune a capitalului"... „poate fi cel mai bine realizată... prin comerţ liber, printr-un schimb de mărfuri în condiţii paşnice". Tezele formulate de Kautsky în această carte au fost supuse de către Lenin unei critici nimicitoare în cartea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 307—432) şi în articolele „Falimentul Internaţionalei a II-a" şi „Imperialismul şi scindarea socialismului" (vezi Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 209—265, şi volumul de faţă, p. 164—180). — *376.*

140 *Millerandism* — curent oportunist ; îşi trage denumirea de la socialistul francez A. Millerand, care în 1899 a intrat în guvernul burghez reacţionar al Franţei şi a sprijinit politica dusă de burghezie. — *376.*

141 *Bernsteinism* — curent oportunist, ostil marxismului, din cadrul social-democraţiei germane şi internaţionale, apărut pe la sfîrşitul secolului al XIX-lea. I s-a spus astfel după numele lui E. Bernstein, reprezentantul cel mai făţiş al tendinţelor revizioniste din Partidul social-democrat din Germania. — *376.*

142 Planul tezelor în vederea discutării sarcinilor ce stau în faţa zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elveţian a fost, probabil, scris pentru referatul sau pentru seria de referate ale lui Lenin despre situaţia din Partidul social-democrat elveţian.

Primul punct al documentului publicat ne permite să presupunem că aceste teze au fost destinate în primul rînd membrilor ruşi din Partidul social-democrat elveţian sau emigranţilor social-democraţi ruşi. — *384.*

143 Documentul de faţă reprezintă observaţiile făcute de V. I. Lenin la un articol al lui G. E. Zinoviev despre maximalism, articol care urma să fie publicat în revista „Kommunist" sau în ziarul „Soţial-Demokrat". Articolul nu a apărut în presă. — *387.*

144 V. I. Lenin se referă la lucrarea lui R. Hilferding „Capitalul financiar. O nouă fază în dezvoltarea capitalismului". Traducere autorizată din limba germană de I. Stepanov, Moscova 1912. — *392.*

145 *Joseph Patouillet.* „*L'impérialisme américain*", Dijon, 1904. Junius era pseudonimul Rosei Luxemburg ; cartea ei „Die Krise der Sozialdemokratie" a apărut în 1916. Vezi în Opere, vol. 39, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 187—192, extrasele făcute de V. I. Lenin din această lucrare. — *392.*

146 Lenin vorbeşte despre două articole ale şovinistului german Paul Lensch, apărute în revista : „Die Glocke", şi anume : „Die Selbstbestimmungsflause" („Pălăvrăgeală despre autodeterminare")

www.dacoromanica.ro

în nr. 8 din 1915 şi „Socialismus und Annexionen in der Vergangenheit" („Socialismul şi anexiunile în trecut") în nr. 9 din 1916. Vezi în „Culegeri din Lenin", vol. XXX, p. 118—127, extrasele făcute de V. I. Lenin din articolele lui Lensch. — *392.*

147 După cît se pare, V. I. Lenin se referă la următoarele cinci articole ale lui Kautsky : 1) „Sozialdemokratische Anschauungen über den Krieg vor dem jetzigen Krieg" („Concepţii social-democrate asupra războiului dinainte de actualul război") — „Die Neue Zeit" nr. 13 din 29 decembrie 1916 ; 2) „Neue Sozialdemokratischen Auffassungen vom Krieg" („O nouă concepţie despre război a social-democraţilor") — „Die Neue Zeit" nr. 14 din 5 ianuarie 1917 ; 3) „Friedensbedingungen" („Condiţii pentru pace") — „Leipziger Volkszeitung" nr. 281 din 15 decembrie 1916 ; 4) „Die Aufnahme des Friedensangebots" („Adoptarea propunerilor de pace") — „Leipziger Volkszeitung" nr. 286 din 21 decembrie 1916 ; 5) „Der Heiland der Welt" („Salvatorul lumii") — „Leipziger Volkszeitung" nr. 289 din 24 decembrie 1916. — *393.*

148 *„Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels"* („Materiale noi cu privire la biografia lui Karl Marx şi Friedrich Engels"), publicate de F. Mehring în „Die Neue Zeit", anul XXV. Vol. II, 1907. — *393.*

149 Documentul de faţă a fost scris în legătură cu publicarea în „Berner Tagwacht" nr. 19—23 din 23—27 ianuarie şi în revista „Neues Leben" din ianuarie 1917 a unui articol al lui R. Grimm intitulat „Majoritatea şi minoritatea în problema militară", articol care apără poziţia centristă adoptată de majoritatea Partidului social-democrat elveţian. — *396.*

150 Articolul nu a fost scris. Multe dintre tezele formulate în plan au fost dezvoltate de Lenin în „Scrisori din depărtare" (vezi Opere, vol. 23, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1957, p. 295—342). — *399.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE SAU MENŢIONATE DE V. I. LENIN

[Akselrod, L. I.] Filozofia şi opinia publică. Legile elementare ale moralei şi dreptului. — „Delo", Moscova, 1916, nr. 1, august, p. 44—45. Semnat : Ortodox. — *236.*

Akselrod, P. B. şi alţii. Scrisoare deschisă [către redacţia ziarului „Naş Golos"]. — „Naş Golos", Samara, 1916, nr. 13 (27), 24 aprilie, p. 2. — *272.*

Aleksinski, G. A. Şi ce va fi mai departe? (Cu privire la tactica în Dumă). — „Proletarii", Geneva, 1908, nr. 34, 7 septembrie (25 august), p. 2—4. — *108.*

* *Buletinul Comitetului din străinătate al Bundului,* [Geneva], 1916, nr. 1, septembrie. 6 p. — *146, 230—233, 234—237, 238.*

„Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, p. 1. — *320.*

— 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, p. 1. — *326.*

— 1905, nr. 268, 13 (26) decembrie, p. 1. — *321—322.*

Către popoarele ruinate şi masacrate [Manifest adoptat la Conferinţa socialistă internaţională de la Kiental. 1916]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1916, nr. 54—55, 10 iunie, p. 1. — *288, 292.*

Cilbum, K. Social-democraţia suedeză şi războiul mondial. (Lupta împotriva războiului şi a însoţitorului lui — reacţiunea). — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 2, decembrie, p. 34—40. — *152.*

* Cu asterisc sînt notate cărţile, ziarele, articolele şi documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin şi care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1916. Sesiunea a patra. Şedinţele 38—60 (17 martie — 20 iunie 1916). Petrograd, Imprimeriile statului, 1916. Col. 3 503—5 813. (Duma de stat. Legislatura a patra). — *15—16, 237—238, 284—285.*

**Declaraţia delegaţiei poloneze la Conferinţa socialistă internaţională de la Zimmerwald.* — În: Internaţionala şi războiul. Nr. 1. [Zürich], editat de Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare al P.M.S.D.R., 1915, p. 97—99 (P.M.S.D.R.). — *47, 68, 371.*

Declaraţia „Grupului social-democrat al muncii" — *vezi* Eine Erklärung.

Declaraţia guvernului. — „Reci", Petrograd, 1916, nr. 320 (3 703) 20 noiembrie (3 decembrie), p. 4—5. Sub titlul comun: În Duma de stat. Şedinţa din 19 noiembrie. — *244.*

Declaraţiile menşevicilor din Petrograd şi Moscova — *vezi* Social-democraţii despre apărarea ţării.

„Delo", Moscova. — *236,* 237, *272,* 387, 389.

— 1916, nr. 1, august, p. 8—17, 44—45. — *236.*

— 1916, nr. 2, p. 6—16, 56—67. — *237.*

Din partea redacţiei. — În: Internaţionala şi războiul. Nr. 1. [Zürich], editat de Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare al P.M.S.D.R., 1915, p. I—II. (P.M.S.D.R.). — *167.*

„Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), p. 4—14. Pe ziar figurează data: 24 mai (7 iunie). — *236.*

**„Dzvin"*, [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — *57.*

Engels, F. Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa. Septembrie 1876 — iunie 1878. — *20, 66, 108—109.*

— *Literatura din emigraţie.* Mai 1874 — aprilie 1875. — *38, 40.*

— *Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului.* În legătură cu cercetările lui Lewis H. Morgan. Sfîrşitul lunii martie — 26 mai 1884. — *20, 99—100.*

— *Padul şi Rinul.* Sfîrşitul lunii februarie — începutul lunii martie 1859. — *20—21.*

— *Panslavismul democrat.* 14—15 februarie 1849. — *38, 39.*

— *Prefaţă la ediţia a doua a lucrării „Contribuţii la problema locuinţelor".* 10 ianuarie 1887. — *215—216.*

— *Prefaţă la ediţia a doua a lucrării „Situaţia clasei muncitoare din Anglia".* 21 iulie 1892. — *172—173, 372.*

www.dacoromanica.ro

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 21 septembrie 1872. — *171, 372.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 7 decembrie 1889. — *171, 372.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 19 aprilie 1890. — *172, 372.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 4 martie 1891. — *172, 372.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 14 septembrie 1891. — *172, 174, 175—176, 177, 178, 179, 372, 373.*

— *[Scrisoare către K. Kautsky.* 12 septembrie 1882]. — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie, p. 25, în articolul: [Lenin, V. I.] Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării. Sub titlul: Scrisoarea lui Engels către Kautsky. — *113.*

„*Golos*", Samara, 1916, nr. 2, 20 septembrie, p. 2. — *237, 272—273.*

„*Golos Truda*", Samara. — *178.*

Gorbunov, I. F. La staţie. — *62—63.*

Hansen, A. Unele momente din mişcarea muncitorească contemporană din Norvegia. Lupta clasei muncitoare şi orientările tactice. — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 2, decembrie, p. 40—44. — *152.*

Heine, H. Leapădă-te de alegorii şi de ipoteze fără conţinut... — *18.*

**Hilferding, R. Capitalul financiar.* Faza contemporană în dezvoltarea capitalismului. Traducere autorizată din germană, cu un cuvînt introductiv de I. Stepanov. Moscova, Znamenski, 1912. XXIX, 576, 3 p. — *95, 108, 167, 392.*

*„*Informaţionnîi Listok Zagranicinoi Organizaţii Bunda*", [Geneva], 1915, nr. 8, mai, p. 11—12. — *146.*

**Internaţionala şi războiul.* Nr. 1. [Zürich], editat de Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare al P.M.S.D.R., 1915. II, 148 p. (P.M.S.D.R.). — *46, 68, 167, 371.*

**Iurkevici, L. Marxiştii ruşi şi mişcarea muncitorească din Ucraina.* — „Dzvin", [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — *58.*

„*Izvestiia Soveta Rabocih Deputatov*", Petersburg. — *321—322.*

*„*Izvestiia Zagranicinogo Sekretariata Organizaţionnogo Komiteta Rossiiskoi Soţial-Demokraticeskoi Rabocei Partii*", [Zürich], 1916, nr. 4, 10 aprilie, p. 2. — *169—170.*

*— [Zürich — Geneva], 1916, nr. 6, 12 septembrie, p. 1. — *237.*

Junius — vezi Luxemburg, R.

www.dacoromanica.ro

K. R. — *vezi* Radek, K.

„Kavkazskoe Slovo", Tiflis. — *230, 231.*

„Kommunist", Geneva, 1915, nr. 1—2, 196 p. — *167.*

**Kulişer, A. Rebeliunea de la Dublin.* — „Reci", Petrograd, 1916, nr. 102 (3 485), 15 (28) aprilie, p. 1—2. — *53—54.*

Legea cu privire la ţăranii eliberaţi din iobăgie. 19 februarie 1861. Petersburg, 1861. 357 p. Diverse pagini. — *253.*

[Lenin, V. I.] Atitudinea faţă de alte partide şi grupuri. [Rezoluţie adoptată la Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. Sub titlul comun : Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *146.*

— *Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării* — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie, p. 11—28. Semnat : N. Lenin. — *10.*

— *Broşura lui Junius.* — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie, p. 28—34. Semnat : N. Lenin. — *29, 89, 153.*

*— *Cîteva teze.* Din partea redacţiei. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 47, 13 octombrie, p. 2. — *126—127.*

— *Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R.* — În : [Lenin, V. I. şi Zinoviev, G. E.] Socialismul şi războiul. (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război). Editat de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". Geneva, Chaulmontet, 1915, p. 41—46 (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autori : G. Zinoviev şi N. Lenin. — *29, 263—264.*

— *Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R.* — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. — *2, 14—15, 66, 81—83, 84, 85, 88, 146.*

— *Cu privire la lozinca „apărării patriei".* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. Sub titlul comun : Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *66, 81—82, 83, 84—85, 87.*

— *Despre dreptul naţiunilor la autodeterminare.* — „Prosveşcenie", Petersburg, 1914, *nr. 4, p. 34—47 ; nr. 5, p. 57—71 ; nr. 6, p. 33—47. Semnat : V. Ilin. — *63—64, 103, 110—111.*

— *Despre programul naţional al P.M.S.D.R.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1913, nr. 32, 15 (28) decembrie, p. 4—5. — *146—147.*

— *Însemnările unui publicist.* II. „Criza unificării" din partidul nostru. — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai

www.dacoromanica.ro

(7 iunie), p. 4—14. Semnat : N. Lenin. Pe ziar figurează data : 24 mai (7 iunie). — *236.*

— *Lozinca „dezarmării".* — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 2, decembrie, p. 29—34. Semnat : N. Lenin. — 227.

— *Lozincile social-democraţiei revoluţionare.* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. Sub titlul comun : Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *13—15.*

— *Pacifismul şi lozinca păcii.* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — În : [Lenin, V. I. şi Zinoviev, G. E.] Socialismul şi războiul. (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război). Editat de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". Geneva, Chaulmontet, 1915, p. 44—45. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autori : G. Zinoviev şi N. Lenin. — *126.*

— *Pacifismul şi lozinca păcii.* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. Sub titlul comun : Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *82—83, 88.*

— *Războiul şi social-democraţia din Rusia.* — În : [Lenin, V. I. şi Zinoviev, G. E.] Socialismul şi războiul (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război). Editat de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". Geneva, Chaulmontet, 1915, p. 35—41. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului autori : G. Zinoviev şi N. Lenin. — *29, 263—264.*

— *Războiul şi social-democraţia din Rusia.* — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1914, nr. 33, 1 noiembrie, p. 1. Semnat : Comitetul Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — *2, 263, 269, 280, 346—347.*

— *Revoluţia socialistă şi dreptul naţiunilor la autodeterminare.* (Teze). — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie, p. 1—6. Semnat : Redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. — *17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 29, 31—32, 33—34, 47, 52, 61, 62, 63—64, 65—67, 68, 90—91, 92—93, 99, 100, 102, 105, 106—107, 111, 112, 113, 114, 118, 119, 125—126, 132.*

— *Rezoluţie în problema naţională, [adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid].* — În : Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid. Editat de C.C. [Paris, decembrie], p. 20—23. (P.M.S.D.R.). — *57.*

**[Lenin, V. I. şi Zinoviev, G. E.] Socialismul şi războiul.* (Atitudinea P.M.S.D.R. faţă de război). Editat de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". Geneva, Chaulmontet, 1915. 48. p. (P.M.S.D.R.).

www.dacoromanica.ro

Înaintea titlului autori: G. Zinoviev şi N. Lenin. — *29, 67, 126, 263—264.*

Lermontov, M. I. Către A. O. Smirnova. — *19.*

**Leviţki, V. Organizarea forţelor sociale şi apărarea ţării.* — În: Autoapărarea. Culegere marxistă. 1. Petrograd, 1916, p. 108—120. — *272—273.*

Libman, F. Reeditarea unei vechi greşeli. (Despre problema naţională). — „Zeit", Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiş. — *58.*

Manifest. 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, p. 1. — *326.*

Manifest [cu privire la instituirea Dumei de stat. 6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, p. 1. — *320—321.*

Manifestul Comitetului Central — *vezi* Lenin, V. I. Războiul şi social-democraţia din Rusia.

Manifestul din 19 februarie 1861 — *vezi* Legea cu privire la ţăranii eliberaţi din iobăgie.

[Martov, L.] Adevărata situaţie. — „Naşe Slovo", Paris, 1916, nr. 84 (471), 8 aprilie, p. 1—2. — *238.*

— *Ce rezultă din „dreptul la autodeterminare naţională".* — „Naş Golos", Samara, 1916, nr. 3 (17), 17 ianuarie, p. 1—2; *nr. 4 (18), 24 ianuarie, p. 1. — *58—59, 108.*

— *În flanc!* (Conferinţa de la Zimmerwald şi grupările ei). — „Naşe Slovo", Paris, 1916, nr. 4 (392), 6 ianuarie, p. 1—2; nr. 5 (393), 7 ianuarie, p. 1—2. — *238.*

*— *Lupta împotriva imperialismului şi revoluţia rusă.* — „Izvestiia Zagranicinogo Sekretariata Organizaţionnogo Komiteta Rossiiskoi Soţial-Demokraticeskoi Rabocei Partii", [Zürich — Geneva], 1916, nr. 6, 12 septembrie, p. 1. — *238.*

*— *Pericolul vulgarizării.* — „Buletinul Comitetului din străinătate al Bundului", [Geneva], 1916, nr. 1, septembrie, p. 3—4. — *230—233, 238.*

— *Scrisoare către redacţie.* Răspuns la invitaţia de a colabora la revista „Delo". — „Golos", Samara, 1916, nr. 2, 20 septembrie, p. 2. — *237, 272.*

Marx, K. Capitalul. Critica economiei politice, vol. I. 1867. — *93—94, 166.*

www.dacoromanica.ro

— *Comunicare confidențială.* În jurul datei de 28 martie 1870. — *38—39, 40.*

— *Critica Programului de la Gotha.* Aprilie — începutul lunii mai 1875. — *20.*

— *Prefață la ediția a doua a lucrării „Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte".* 23 iunie 1869. — *166.*

— *Războiul civil din Franța.* Adresa Consiliului General al Asociației Internaționale a Muncitorilor. Aprilie — mai 1871. — *11.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 4 august 1874. — *171.*

Marx, K. și Engels, F. Manifestul Partidului Comunist. Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — *271.*

Maslov, P. P. Despre imperialism. — „Delo", Moscova, 1916, nr. 1, august, p. 8—17 ; nr. 2, p. 6—16. — *236—237.*

[Nahimson, M. I.] Scrisoarea lui K. Kautsky către tov. Spectator. — „Naș Golos", Samara, 1916, nr. 15 (29), 8 mai, p. 1—2. Semnat : Spectator. — *10, 167.*

„Naș Golos", Samara, 1916, nr. 3 (17), 17 ianuarie, p. 1—2 ; *nr. 4 (18), 24 ianuarie, p. 1. — *58, 108.*

— 1916, nr. 13 (27), 24 aprilie, p. 2. — *272—273.*

— 1916, nr. 15 (29), 8 mai, p. 1—2. — *10, 167.*

„Nașe Delo", Petrograd. — *178.*

„Nașe Slovo", Paris. — *230, 234, 237—238, 273.*

— 1915, nr. 24, 25 februarie, p. 2. — *52.*

— 1915, nr. 45, 21 martie, p. 2. — *129—130.*

— 1915, nr. 130, 3 iulie, p. 1 ; nr. 135, 9 iulie, p. 1. — *58.*

*— 1915, nr. 264, 12 decembrie, p. 1—2. — *237.*

— 1916, nr. 4 (392), 6 ianuarie, p. 1—2 ; nr. 5 (393), 7 ianuarie, p. 1—2. — *237.*

— 1916, nr. 84 (471), 8 aprilie, p. 1—2. — *238.*

— 1916, nr. 85 (472), 9 aprilie, p. 1—2. — *238.*

— 1916, nr. 203 (589), 3 septembrie, p. 1—2. — *230, 231.*

[Nota redacției „Buletinului Comitetului din Străinătate al Bundului" la articolul lui L. Martov „Pericolul vulgarizării"]. — „Buletinul Comitetului din Străinătate al Bundului", [Geneva], 1916, nr. 1, septembrie, p. 3. — *232.*

www.dacoromanica.ro

„*Novaia Jizn*", Petersburg. — *321—322.*

„*Novaia Raboceaia Gazeta*", Petersburg, 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1 ; nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — *57, 58—59.*

„*Osvobojdenie*", Stuttgart — Paris. — *311.*

— Paris, 1905, nr. 63, 20 (7) ianuarie, p. 221—222. — *311.*

Petiţia adresată ţarului de către muncitorii din Petersburg la 9 ianuarie [1905] [Foaie volantă]. Publicată de un grup social-democrat al minorităţii. [Petersburg, ianuarie 1905]. 2 p. Hectografiat. — *307—309.*

Plehanov, G. V. Despre război. Răspuns tovarăşului Z. P. Paris, „Union", 1914. 32 p. — *86.*

**Potresov, A. N. Despre patriotism şi internaţionalism.* — În : Autoapărarea. Culegere marxistă. 1. Petrograd, 1916, p. 5—21. — *272—273.*

— *Însemnările unui publicist.* Maximalizarea marxismului rus. — „Delo", Moscova, 1916, nr. 2, p. 56—67. — *236.*

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *26, 28, 41—42, 43, 58, 81, 102—103, 106, 119, 146—147.*

Proiectul de manifest prezentat la [Conferinţa socialistă internaţională de la Zimmerwald] de grupul delegaţilor de stînga (C.C. al P.M.S.D.R., opoziţia poloneză, social-democraţia din Ţinutul leton, un suedez şi un norvegian, un delegat german şi unul elveţian). — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 45—46, 11 octombrie, p. 4. — *389.*

**Proletariatul şi războiul.* Proiect de platformă propus organizaţiilor „Blocului din august" de Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare. [Zürich], editat de Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare al P.M.S.D.R., [1915], 12 p. (P.M.S.D.R. Scrisoarea a treia). — *233.*

Proletari din Europa! [Manifest adoptat la Conferinţa socialistă internaţională de la Zimmerwald. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 45—46, 11 octombrie, p. 1. — *288—289, 291.*

„*Proletarii*", Geneva, 1905, nr. 22, 24 (11) octombrie, p. 1. — *321.*

„*Proletarii*", Geneva, 1908, nr. 34, 7 septembrie (25 august), p. 2—4. — *108.*

www.dacoromanica.ro

„*Prosveşcenie*", Petersburg, 1914, *nr. 4, p. 34—47 ; nr. 5, p. 57—71 ; nr. 6, p. 33—47. — *63—64, 103, 110.*

Puşkin, A. S. Eroul. — *351.*

**„Rabocee Utro"*, Petrograd, 1915, nr. 1, 15 octombrie, p. 2—3. — *235, 237—238.*

Rebeliunea militară de la Singapore. — „Naşe Slovo", Paris, 1915, nr. 24, 25 februarie, p. 2, la rubrica : Telegrame. — *52.*

**Reci*, Petrograd, 1916, nr. 102 (3 485), 15 (28) aprilie, p. 1—2. — *53—54.*

— 1916, nr. 320 (3 703), 20 noiembrie (3 decembrie), p. 4—5. — *244.*

Rezoluţie cu privire la Duma de stat. [Rezoluţia Conferinţei organizaţiilor social-democrate din Rusia care a avut loc în septembrie 1905]. — „Proletarii", Geneva, 1905, nr. 22, 24 (11) octombrie, p. 1. — *321.*

[Rezoluţiile adoptate la Conferinţa socialistă internaţională de la Kiental. 1916]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1916, nr. 54—55, din 10 iunie, p. 1. — *208, 285, 288—289, 291, 301, 303, 334, 358.*

[Rezoluţiile adoptate la Conferinţa socialistă internaţională de la Zimmerwald. 1915]. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1915, nr. 45—46, 11 octombrie, p. 1. — *285, 288—289, 291, 334.*

Rezoluţiile de la Berna — vezi Lenin V. I. Conferinţa secţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R.

[Sanin, A. A.] Cine va înfăptui revoluţia politică. Extras din „Proletarskaia Borba". Editat de Comitetul din Kiev. [Kiev], 1899. 28 p. (P.M.S.D.R.). — *60.*

„Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie. 88 p. — *10, 17, 18—20, 21, 22, 23—25, 26—38, 39, 40—44, 45, 47, 48—50, 52—53, 55, 57—58, 61, 62, 63—64, 65—67, 68—69, 89, 90—91, 92, 99, 100, 102, 105, 106—107, 111—112, 113, 114—115, 118—119, 120, 122, 125—126, 132, 153.*

— 1916, nr. 2, decembrie. 86 p. — *152, 227.*

**Scrisoare din Rusia.* — „Buletinul Comitetului din Străinătate al Bundului", [Geneva], 1916, nr. 1, septembrie, p. 4—6. — *146, 234—237.*

Scrisoarea lui Gapon adresată ţarului. — „Vpered", Geneva, 1905, nr. 4, 31 (18) ianuarie, p. 3. — *307.*

www.dacoromanica.ro

Scrisoarea lui Gucikov adresată generalului M. V. Alekseev. — „Soţial-Demokrat", Geneva, 1916, nr. 57, 30 decembrie, p. 1—2. — *281, 341.*

* *Scrisori din Rusia.* — „Izvestiia Zagranicinogo Sekretariata Organizaţionnogo Komiteta Rossiiskoi Soţial-Demokraticeskoi Rabocei Partii", [Zürich], 1916, nr. 4, 10 aprilie, p. 2, la rubrica : Viaţa de partid. — *169—170.*

Semkovski S. Destrămarea Rusiei? — „Naşe Slovo", Paris, 1915, nr. 45, 21 martie, p. 2, la rubrica : Tribuna liberă. — *129—130.*

— *Marxism simplist în problema naţională.* — „Novaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1 ; nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — *57—58, 59.*

„Severnîi Golos", Petersburg. — *321—322.*

**Social-democraţii despre apărarea ţării.* — „Rabocee Utro", Petrograd, 1915, nr. 1, 15 octombrie, p. 2—3. — *235, 237—238.*

„Soţial-Demokrat", [Vilno — Petersburg] — Paris — Geneva. — *17, 61, 62, 63, 64, 126, 167.*

— [Paris], 1913, nr. 32, 15 (28) decembrie, p. 4—5. — *146—147.*

— Geneva, 1914, nr. 33, 1 noiembrie, p. 1. — *2, 263, 268—269, 280, 346—347.*

— 1915, nr. 40, 29 martie, p. 2. — *2, 14—15, 66, 81—83, 84, 85, 88, 146.*

— 1915, nr. 45—46, 11 octombrie, p. 1, 4. — *285, 288—289, 291, 334, 389.*

— 1915, nr. 47, 13 octombrie, p. 2. — *126—127.*

— 1916, nr. 54—55, 10 iunie, p. 1. — *208, 285, 288—289, 291, 301, 303, 334, 358.*

— 1916, nr. 57, 30 decembrie, p. 1—2. — *281, 340—341.*

Spectator — *vezi* Nahimson, M. I.

[Struve, P. B.] O sarcină imperioasă a timpului nostru. — „Osvobojdenie", Paris, 1905, nr. 63, 20 (7) ianuarie, p. 221—222. Semnat : P. S. — *311.*

Teze cu privire la imperialism şi asuprirea naţională. — „Sbornik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1916, nr. 1, octombrie, p. 6—11. Semnat : Redacţia ziarului „Gazeta Rabotnicza", organul de presă al conducerii regionale a social-democraţiei poloneze. — *17, 18—20, 21, 22, 23—25, 26—38, 39, 40—43, 45, 48—49, 55—56, 57—58, 111—112, 122—123.*

www.dacoromanica.ro

[Troţki, L. D.] Călătoria deputatului Ciheidze. — „Naşe Slovo", Paris, 1916, nr. 203 (589), 3 septembrie, p. 1—2. — *230, 231.*

*— *Colaborarea cu social-patrioţii.* (Răspuns tov. Martov). — „Naşe Slovo", Paris, 1915, nr. 264, 12 decembrie, p. 1—2. — *238.*

— *Logica unei situaţii proaste.* Răspuns tov. L. Martov. — „Naşe Slovo", Paris, 1916, nr. 85 (472), 9 aprilie, p. 1—2. — *237.*

— *Naţiunea şi economia.* — „Naşe Slovo", Paris, 1915, nr. 130, 3 iulie, p. 1 ; nr. 135, 9 iulie, p. 1. Semnat : N. Troţki. — *57—59.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificarea şi completarea regulamentului alegerilor pentru Duma de stat]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 268, 13 (26) decembrie, p. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — *321.*

Varzar, V. E. Date statistice cu privire la grevele muncitorilor din fabrici şi uzine în perioada 1895—1904. Petersburg, tip. Kirşbaum, 1905. 79 p. (Min. Transp. şi Comunic. Secţia industr.). — *313.*

*— *Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine pe anul 1905.* Petersburg, tip. Kirşbaum, 1908. 65, 111 p. cu tabele (Min. Transp. şi Comunic. Secţia industr.). — *313, 314, 315, 321, 325.*

„*Voprosî Strahovaniia*", Petrograd. — *389.*

„*Vpered*", Geneva, 1905, nr. 4, 31 (18) ianuarie, p. 3. — *307.*

**W. O *acuzaţie stranie.* — „Informaţionnîi Listok Zagranicinoi Organizaţii Bunda", [Geneva], 1915, nr. 8, mai, p. 11—12. — *146.*

**Zasulici, V. I. Despre război.* — În : Autoapărarea. Culegere marxistă. 1. Petrograd, 1916, p. 1—4. — *271—273.*

„*Zeit*", Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiş. — *57—58.*

Abänderungsanträge zu der Resolution der Mehrheit der Militärkommission. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 34, 9. Februar, S. 1—2. — *365, 366.*

Abgeordnetenhaus. 27. Sitzung. 16. März. — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 76, 17. März. Beilage zu Nr. 76 des „Vorwärts", S. 2. — *251—253, 261, 280, 284, 347, 359.*

www.dacoromanica.ro

An die Arbeiterklasse! — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 307, 30. Dezember, S. 1. Semnat: Internationale sozialistische Kommission zu Bern. — *258, 260, 292, 303.*

An die Arbeiterklasse! — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 306, 30. Dezember, S. 1—2. Semnat: Internationale sozialistische Kommission zu Bern. — *258, 260, 292, 303.*

Antrag der Minderheit. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 1. Semnat: I. Huber, E. Klöti, G. Müller, P. Pflüger. Sub titlul comun: Anträge der Militärkommission. — *291, 363.*

Antrag des Parteivorstandes. — În: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 4. und 5. November 1916, abgehalten im Gesellschaftshaus „z. Kaufleuten" in Zürich. F. l. şi f. a., S. 4—5. — *468.*

Anträge der Militärkommission. Antrag der Mehrheit. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 1. Semnat: H. Affolter, P. Graber, Ch. Naine, E. Nobs, I. Schmid. — *363, 364, 365, 366.*

[Die Antwort der Redaktion des „Vorwärts"]. — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des „Vorwärts", S. 2—3. — *3.*

*„*Appeal to Reason*", Girard, Cansas, 1915, No. 1,032, September 11, p. 1. — *269.*

*„*Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung*", Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 212—219. — *40.*

„*Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*", Tübingen, 1906, Bd. V (XXIII), S. 165 (1) — 401 (237). — *325.*

„*The Atlantic Monthly*", Boston. — *400.*

Die Auflösung der bürgerlichen Parteien und die Wiederherstellung der sozialdemokratischen Einheit. — „Volksstimme", Chemnitz, 1916, Nr. 298, 23. Dezember. 1. Beilage zu Nr. 298 der „Volksstimme", S. 1. — *254, 255, 258.*

Ausserordentlicher Parteitag. Samstag und Sonntag den 10. und 11. Februar 1917 im Volkshaus in Bern. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 289, 8. Dezember. 1. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1. Sub titlul comun: Sozialdemokratische Partei der Schweiz. Semnat: Die Geschäftsleitung. — *285, 363, 364.*

„*Avanti!*", Milano, 1916, N. 66, 6 marzo. 4 p. — *397.*

— 1916, N. 269, 27 settembre, p. 1. — *149—150.*

— 1916, N. 301, 29 ottobre, p. 1. — *183.*

www.dacoromanica.ro

— 1916, N. 328, 25 novembre, p. 1. — *249, 339.*

— 1916, N. 334, 7 dicembre, p. 1. — *250.*

— 1916, N. 345, 18 dicembre, p. 1, 2. — *250, 251, 275.*

— 1916, N. 346, 19 dicembre, p. 2, 4. — *250.*

— 1916, N. 348, 21 dicembre, p. 1. — *250, 275.*

— 1916, N. 349, 22 dicembre, p. 1. — *251.*

— 1916, N. 352, 25 dicembre, p. 1. — *249, 259, 339.*

— 1916, N. 354, 28 dicembre, p. 1. — *255—256, 257.*

Der „Avanti!" über die Reichskonferenz. — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 276, 7. Oktober. Beilage zu Nr. 276 des „Vorwärts", S. 1, la rubrica : Aus der Partei. — *150.*

**Axelrod, P. Die Krise und die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie.* Zürich, Genossenschaftsdruckerei, 1915. 46 S. — *167.*

b. b. Eine Rede Turatis über das Friedensangebot. — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 301, 23. Dezember, S. 2. — *251.*

Baselland. — „Grütlianer", Zürich, 1917, Nr. 2, 4. Januar, S. 3. — *289, 290, 303.*

„Basler Vorwärts", 1916, 9. November. — *384.*

— 1916, 12. November. — *384.*

— 1916, 14. November. — *384.*

— 1917, 16. Januar. — *364, 367.*

„La Bataille", Paris. — *256.*

— 1916, N. 421, 27 decembre, p. 1, 2. — *253, 254, 255, 256, 258, 275, 302, 358.*

— 1916, N. 422, 28 decembre, p. 2. — *253, 258, 275, 302, 358.*

Bauer, O. Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie. Wien, Brand, 1907. VIII, 576 S. (Marx-Studien. Blätter zur Theorie und Politik des wissenschaftlichen Sozialismus. Hrsg. von M. Adler und R. Hilferding. Bd. 2). — *21—22, 353.*

[Bebel, A. Resolutionsentwurf zur Frage des Militarismus und der internationalen Konflikte, eingebracht auf dem Internationalen sozialistischen Kongress zu Stuttgart]. — „Vorwärts", Berlin, 1907, Nr. 194, 21. August. 1. Beilage zu Nr. 194 des „Vorwärts", S. 3. Sub titlul comun : Die Kommissionen. Der Militarismus und die internationalen Konflikte. — *239.*

„Berner Tagwacht". — *53, 144, 222, 289, 293, 303, 363.*

www.dacoromanica.ro

— 1915, Nr. 123, 31. Mai, S. 1. — *359.*

*— 1915, Nr. 252, 28. Oktober. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1; Nr. 253, 29. Oktober. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1. — *26, 48, 68.*

— 1916, Nr. 108, 9. Mai, S. 1. — *53.*

— 1916, Nr. 237, 9. Oktober, S. 1. — *185.*

— 1916, Nr. 239, 11. Oktober, S. 2. — *185.*

— 1916, Nr. 241, 13. Oktober, S. 1. — *185.*

— 1916, Nr. 242, 14. Oktober, S. 2. — *185.*

— 1916, Nr. 248, 21. Oktober, S. 1—2. — *195—196.*

— 1916, Nr. 289, 8. Dezember. 1. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1. — *285, 363, 364.*

— 1916, Nr. 302, 23. Dezember, S. 1. — *250, 257.*

— 1916, Nr. 307, 30. Dezember, S. 1. — *258, 260, 292, 303.*

— 1917, Nr. 6, 8. Januar, S. 1. — *285, 287, 288, 290, 303. 363, 364.*

— 1917, Nr. 17, 20. Januar. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1. — *364.*

— 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar, S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1; Nr. 23, 27. Januar, S. 1. — *357—361, 396—398.*

„Bremer Bürger-Zeitung". — 3—4.

— 1916, Nr. 295, 16. Dezember. 2. Beilage, S. 1. — *247, 249.*

„The British Review", London, 1915, v. XII, No. 3, December. — *177.*

**[Bucharin, N.] Der imperialistische Raubstaat.* — „Jugend-Internationale", Zürich, 1916, Nr. 6, 1. Dezember, S. 7—8. Semnat: Nota-bene. — *227.*

La chiusura della Conferenza socialista tedesca. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 269, 27 settembre, p. 1. — *149—150.*

Clausewitz, K. Hinterlassene Werke über Krieg und Kriegführung. Bd. 1, T. 1. Vom Kriege. Berlin, Dümmler, 1832. XXVIII, 371 S. — *85.*

I confini strategici. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 348, 21 dicembre, p. 1, la rubrica: Polemichette. — *250, 270.*

„Daily News", London. 1871, Mai. — *139, 156.*

www.dacoromanica.ro

Die dänische Sozialdemokratie und der Ministersozialismus. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 248, 21. Oktober, S. 1—2. — *195—196.*

**Debs, E. When I Shall Fight.* — „Appeal to Reason", Girard, Cansas, 1915, No. 1,032, September 11, p. 1. — *268—269.*

Deutsch-russische Friedensunterhandlungen? — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 237, 9. Oktober, S. 1. — *185.*

Duncker, K. Unsere Frauen und der nationale Frauendienst. — „Die Internationale", [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 25—29. — *1.*

E. Th. Der Überblick. — „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung", Bern, 1916, Nr. 40, 30. September, S. 2. — *220, 385.*

„L'Égalité", 1880, Paris, N. 24, 30 juin, p. 1—2. — *64.*

Eidgenössische Stempelsteuer. — „Grütlianer", Zürich, 1916, Nr. 183, 9. August, S. 1. — *385.*

[Engels, F. Brief an K. Kautsky. 12. September 1882]. — În: Kautsky, K. Sozialismus und Kolonialpolitik. Eine Auseinandersetzung. Berlin, „Vorwärts", 1907, S. 79—80, la rubrica: Anhang. Sub titlul: Ein Brief von Friedrich Engels. — *50, 135, 171—172, 173, 372.*

— *[Brief an K. Marx].* 7. Oktober 1858. — În: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. v. A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 2. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 289—291. — *171, 372.*

*— *[Brief an K. Marx].* 24. Oktober 1869. — Ibidem, Bd. 4, S. 197—198. — *38, 40.*

— *[Brief an K. Marx].* 11. August 1881. — Ibidem, S. 432—433. — *171, 372.*

— *Herrn Eugen Dühring's Umwälzung der Wissenschaft.* 3., durchges. und verm. Aufl. Stuttgart, Dietz, 1894. XX, 354 S. — *109, 228.*

— *Kann Europa abrüsten?* Separat-Abdruck aus dem „Vorwärts" [Nürnberg], Wörlein, 1893. 29 S. — *392.*

*— *[What have the Working classes to do with Poland?].* — „Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung", Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 212—219, în: Karl Marx und Friedrich Engels über die Polenfrage. Eingeleitet und hrsg. von N. Rjasanoff. — *40.*

Eresia o ignoranza? — „Avanti!", Milano, 1916, N. 346, 19 dicembre, p. 2, la rubrica: Scampoli. — *250.*

www.dacoromanica.ro

Eine Erklärung. — „Bremer Bürger-Zeitung", 1916, Nr. 295, 16. Dezember. 2. Beilage, S. 1. Sub titlul comun: Parteinachrichten. — *247, 249.*

Un formidabile discorso di Turati. — „Avanti!", Milano, 1916, N. 345, 18 dicembre, p. 2. Sub titlul comun: Note alla seduta. — *250.*

„*Frankfurter Zeitung*", Frankfurt a. M. — *384.*

— Abendblatt, Frankfurt a. M., 1916, Nr. 310, 8. November, S. 2. — *385.*

Das Friedensangebot der Militärmächte. Einladung zur Konferenz. — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 342, 13. Dezember, S. 1. — *247.*

Die Friedensgerüchte. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 241, 13. Oktober, S. 1. — *185.*

Ein Friedensmanifest der deutschen Parteiopposition. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 9, 11. Januar, S. 1. — *275, 302.*

„*Gazeta Robotnicza*", [Zürich]. — *17, 27.*

„*Die Glocke*", München. — *376.*

*— Jg. 1915, Hft. Nr. 8, 15. Dezember, S. 465—476. — *20, 31—33, 57, 392, 393.*

— Jg. 1915/16, Hft. Nr. 9, 1. Januar, S. 493—500. — *20, 31—33, 57, 301, 393.*

— Jg. 1916, Hft. 20, 12. August, S. 770—786. — *358.*

Gorter, H. Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Sociaal-Democratie. Amsterdam, Brochurehandel Sociaal-Democratische Partij, [1914]. 116 bl. — *47.*

Greulich, H, Offener Brief an den Grütliverein Hottingen. — „Grütlianer", Zürich, 1916, Nr. 230, 2. Oktober, S. 1. — *217—218, 221, 385.*

— *Zur Landesverteidigung.* — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar, S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1. — *329—334, 364.*

[Grimm, R.] Mehrheit und Minderheit in der Militärfrage. — „Berner Tagwacht", 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar, S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1; Nr. 23, 27. Januar, S. 1. — *357—361, 396—398.*

— *Mehrheit und Minderheit in der Militärfrage.* — „Neues Leben", Bern, 1917, Jg. 3, Hft. 1, Januar, S. 1—16. — *357—361, 396—398.*

www.dacoromanica.ro

— *Thesen zur Militärfrage.* — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 162, 14. Juli, S. 1—2. — *133, 152, 216, 294, 385, 398.*

Il Gruppo parlamentare socialista e la pace. Mozione per una prossima soluzione del conflitto europeo. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 328, 25 novembre, p. 1. Semnat : Treves, Mazzoni, Merloni, Modigliani, Musatti, Prampolini, Turati. — *250, 339.*

„*Grütlianer*", Zürich. — *290, 303.*

— 1916, Nr. 163, 15. Juli, S. 2—3. — *385.*

— 1916, Nr. 184, 9. August, S. 1. — *385.*

— 1916, Nr. 192, 18. August, S. 1—2. — *290.*

— 1916, Nr. 230, 2. Oktober, S. 1. — *217—218, 221, 385.*

— 1917, Nr. 2, 4. Januar, S. 3. — *290, 303.*

**Guesde, J. En garde !* Contre les Contrefaçons, les Mirages et la Fausse Monnaie des Réformes bourgeoises. Polémiques. Paris, Rouff, 1911. 477 p. — *265.*

Häcker, S. Der Sozialismus in Polen. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *17.*

Heilmann, E. Der Kern des Streites. — „Die Glocke", München, 1916, Hft. 20, 12. August, S. 770—786. — *358.*

Hobson, J. A. Imperialism. A Study. London, Nisbet, 1902. VII, 400, (4) p. — *167—169, 372.*

Hourwich, I. A. Immigration and Labor. The Economic Aspects of European Immigration to the United States. New York — London, Putnam, 1912. XVII, 544 p. — *109.*

[Huber, I. u. Grimm, R. Bundesfinanzreform. Rezoluţie adoptată la Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat din Elveţia]. — În : Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 4. und 5. November 1916, abgehalten im Gesellschaftshaus „z. Kaufleuten" in Zürich. F. l. şi f. a., S. 120—121. — *200, 285, 379.*

Hübner, O. Geographisch-statistische Tabellen aller Länder der Erde. Fortgeführt und ausgestaltet von F. v. Juraschek. 64. Ausgabe. (Kriegs-Ausgabe). Im Druck vollendet Ende 1915. Frankfurt a. M., Keller, 1916. XV, 158 S. — *351—356.*

„*L'Humanité*", Paris. — *265.*

— 1915, N. 4274, 30 decembre, p. 1. — *267.*

*„*Die Internationale*", [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April. 78 S. — *1, 2—3.*

www.dacoromanica.ro

*„*Internationale Flugblätter*", [Zürich], 1915, Nr. 1, November, S. 1—8. — *259, 298.*

*„*Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin*", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar. 16 S. — *1, 29, 61, 67, 68, 89, 117, 216, 343.*

J. B. G. The Irish Rebellion. — „The Socialist Review", London, 1916, No. 78, August-September, p. 204—207. Sub titlul comun : Socialist Review Outlook. The economic Conference. — *162.*

J. H. Die Gewerkschaften und die Militärfrage. — „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung", Bern, 1916, Nr. 38, 16. September. S. 1. — *385.*

„Jugend-Internationale", Zürich. — *70, 225—227.*

— 1915, Nr. 1, 1. September ; 1916, Nr. 6, 1. Dezember. — *225.*

*— 1916, Nr. 3, 1. März, S. 7—8. — *70, 133, 152.*

*— 1916, Nr. 6, 1. Dezember, S. 2—4, 7—8. — *227, 228—229.*

Kautsky, K. Die Aktion der Masse. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 43—49 ; Nr. 3, 20. Oktober, S. 77—84 ; Nr. 4, 27. Oktober, S. 106—117. — *377.*

— *Die Aufnahme des Friedensangebots.* — „Leipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 286, 21. Dezember, S. 1—2. — *339, 393.*

— *Finis Poloniae?* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491 ; Nr. 43, S. 513—525. — *17.*

*— *Fraktion und Partei.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 9, 26. November, S. 269—276. — *261, 282.*

— *Friedensbedingungen.* — „Leipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 281, 15. Dezember, S. 1—2 ; Nr. 282, 16. Dezember. 2. Beilage zu Nr. 282, S. 1—2. — *247, 249, 252, 275, 339, 393.*

— *Der Heiland der Welt.* — „Leipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 289, 24. Dezember, S. 1. — *275, 339, 393.*

*— *Der Imperialismus.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908—922. — *166—167.*

— *Der Kongress von Kopenhagen.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 48, 26. August, S. 772—781. — *87.*

— *Nationalstaat, imperialistischer Staat und Staatenbund.* Nürnberg, Fränkische Verlagsanstalt, 1915. 80 S. — *376.*

— *Neue sozialdemokratische Auffassungen vom Krieg.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1917, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 14, 5. Januar, S. 321—334. — *275, 339, 393.*

www.dacoromanica.ro

— *Die neue Taktik.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654—664 ; Nr. 45, 9. August, S. 688—698 ; Nr. 46, 16. August, S. 723—733. — *377, 400.*

— *Nochmals die Abrüstung.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 49, 6. September, S. 841—854. — *173, 174.*

— *Sozialdemokratische Anschauungen über den Krieg vor dem jetzigen Kriege.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1916, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 13, 29. Dezember, S. 297—306. — *275, 339, 393.*

— *Die soziale Revolution.* I. Sozialreform und soziale Revolution. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1902. 56 S. — *324.*

— *Die soziale Revolution.* II. Am. Lage nach der sozialen Revolution. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1902. 48 S. — *324.*

— *Sozialismus und Kolonialpolitik.* Eine Auseinandersetzung. Berlin, „Vorwärts", 1907. 80 S. — *50, 135, 171—172, 173, 372.*

*— *Zwei Schriften zum Umlernen.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1915, Jg. 33, Bd. 2, Nr. 4, 23. April, S. 107—116. — *94—95.*

**Klassenkampf gegen den Krieg!* Material zum „Fall" Liebknecht F. l., [1915]. 88 S. (Als Manuskript gedruckt). — *197, 213, 284, 305, 359, 397.*

Ein Kongress der amerikanischen Irländer. — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 79, 20. März, S. 3. — *54.*

Der Krieg und die russische Sozialdemokratie. (Aus der Deklaration der Petersburger und der Moskauer sozialdemokratischen Parteiorganisationen der „menschewistischen" Richtung). — În : Kriegs- und Friedensprobleme der Arbeiterklasse. Entwurf eines Manifestes. Vorgelegt der zweiten Zimmerwalder Konferenz. Hrsg. vom Auswärtigen Sekretariat des Organisationskomitees der sozialdem. Arbeiterpartei Russlands. F. l. şi f. a., S. 19—25. — *237.*

**Kriegs- und Friedensprobleme der Arbeiterklasse.* Entwurf eines Manifestes. Vorgelegt der zweiten Zimmerwalder Konferenz. Hrsg. vom Auswärtigen Sekretariat des Organisationskomitees der sozialdem. Arbeiterpartei Russlands. F. l. şi f. a. 25 S. — *237*

L. E. An American Socialist on the War. [Recenzie la cartea :] Socialism and War. By Louis B. Boudin. — „The Socialist Review", London, 1916, Nr. 78, August — September, p. 287—290. — *162.*

„Leipziger Volkszeitung". — 398.

— 1916, Nr. 281, 15. Dezember, S. 1—2 ; Nr. 282, 16. Dezember. 2. Beilage zu Nr. 282, S. 1—2. — *247—248, 249, 252, 275 339, 393.*

— 1916, Nr. 286, 21. Dezember, S. 1—2. — *275, 339, 393.*

www.dacoromanica.ro

— 1916, Nr. 289, 24. Dezember, S. 1. — *275, 339, 393.*

Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. — În : [Luxemburg, R.] Die Krise der Sozialdemokratie. Anhang : Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union, 1916, S. 105—109. Autor : Junius. — *1, 3, 4, 5, 8—9, 15.*

[Lenin, W. I.] Der Pazifismus und die Friedenslosung. [Rezoluție adoptată la Conferința secțiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. 1915]. — În : [Lenin, W. I. u. Zinowjew, G. E.] Sozialismus und Krieg. (Stellung der SDAP Russlands zum Kriege). F. l., 1915, S. 35. (SDAP). Autori : G. Zinowjew und N. Lenin. — *286.*

*— *Die sozialistische Revolution und das Selbstbestimmungsrecht der Nationen.* (Thesen). — „Vorbote", [Bern], 1916, Nr. 2, April, S. 36—44. — *17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 29, 31—32, 33—34, 47, 53, 61, 118.*

[Lenin, W. I. u. Luxemburg, R. Änderungen zum Resolutionsentwurf Bebels zur Frage des Militarismus und der internationalen Konflikte, eingebracht auf dem Internationalen sozialistischen Kongress zu Stuttgart]. — „Vorwärts", Berlin, 1907, Nr. 196, 23. August. 1. Beilage zu Nr. 196 des „Vorwärts", S. 3. Subtitlul comun : Die Kommissionen. Der Militarismus und die internationalen Konflikte. — *239.*

[Lénine, V. I. et Zinowieff, G. E.] Le Socialisme et la Guerre. (Point de vue du PSDO de Russie sur la guerre). Genève, la Rédaction du „Social-Democrate", 1916. 77 p. (Parti Social Démocrate Ouvrier de Russie). — *29, 83.*

— *Sozialismus und Krieg.* (Stellung der SDAP Russlands zum Kriege). F. l., 1915. 36 S. (SDAP). Autori : G. Zinowiew und N. Lenin. — *29, 83, 286.*

**Lensch, P. Die Selbstbestimmungsflause.* — „Die Glocke", München, Jg. 1915, Hft. Nr. 8, 15. Dezember, S. 465—476. — *20, 32—34, 57, 392, 393.*

— *Sozialismus und Annexionen in der Vergangenheit.* — „Die Glocke", München, Jg. 1915/16, Hft. Nr. 9, 1. Januar, S. 493—500. — *20, 32—34, 57, 392, 393.*

„Libre Belgique", Bruxelles. — *56—58.*

— 1916, № 80. — *56.*

„Lichtstrahlen", Berlin. — *47.*

*— 1915, Nr. 3, 5. Dezember, S. 50—54. — *47—48.*

Liebknecht, K. An den Vorstand der sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Berlin, den 2. Oktober 1914. — În : Klassenkampf

www.dacoromanica.ro

gegen den Krieg ! Materiale zum „Fall" Liebknecht. F. l. şi f. a., S. 21—24. (Als Manuskript gedruckt). — *197, 213, 284, 305, 359, 397.*

— *Ein kräftiger Mahnruf.* — „Berner Tagwacht", 1915, Nr. 123, 31. Mai, S. 1. — *359.*

Lissagaray, P. O. Geschichte der Kommune von 1871. 2. vom Verfasser durchges. Aufl. Illustrierte Ausgabe. Mit einem Nachtrag : Die Vorgeschichte und die inneren Triebkräfte der Kommune von S. Mendelson. Stuttgart, Dietz, 1894. XIV, 550 S. — *139, 156.*

[Luxemburg, R.] Die Krise der Sozialdemokratie. Anhang : Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union, 1916. 109 S. Autor : Junius. — *1—2, 3, 4, 5, 8—10, 11—12, 13, 14, 15—16, 29, 53, 117, 134, 153, 394.*

— *Kwestja narodowościowa i autonomja.* — „Przegląd Socjaldemokratyczny", [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515 ; N 7, wrzesień, s. 597—631 ; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710 ; N 10, grudzień, s. 795—818 ; *1909, N 12, czerwiec, s. 136—163 ; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — *48, 58, 127.*

— *Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181 ; Nr. 33, S. 206—216. — *17.*

— *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — *17.*

*— *Der Wiederaufbau der Internationalen.* — „Die Internationale", [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 1—10. — *1, 2—3.*

— *Zur Einleitung.* 2. Januar 1916. — În : [Luxemburg, R.] Die Krise der Sozialdemokratie. Anhang : Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union, 1916, S. 3. Autor : Junius. — *1.*

„Luzerner Tagblatt". — 384.

Lysis, E. Contre l'Oligarchie financière en France. Préf. de J. Finot. 5-me éd. Paris, „La Revue", 1908. XI, 260 p. — *265.*

Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Ausserordentlichen Internationalen Sozialistenkongress zu Basel]. — În : Ausserordentlicher Internationaler Sozialistenkongress zu Basel am 24. und 25. November 1912. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1912, S. 23—27. — *141, 143, 158, 160, 266, 280, 282, 332, 334, 399.*

www.dacoromanica.ro

Manifeste [du congrès National du parti Socialiste]. — „L'Humanité", Paris, 1915, N 4274, 30 decembre, p. 1. — *266.*

Massnahmen gegen die Teuerung. Eine Eingabe der schweizerischen Notstandskommission an den Bundesrat. — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 185, 10. August, S. 1. — *292—293.*

Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 27, S. 15—21 ; Nr. 28, S. 53—59 ; Nr. 29, S. 98—103 ; Nr. 31, S. 160—168 ; Nr. 32, S. 180—187 ; Nr. 33, S. 222—228. — *393.*

— *Unsere Altmeister und die Instanzenpolitik.* — „Die Internationale", [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 60—70. — *1.*

„*Metallarbeiter-Zeitung*" — *vezi* „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung".

[Militärfrage. Rezoluţia Congresului extraordinar al Partidului social-democrat elveţian care a avut loc la 10 şi 11 februarie 1906 la Olten-Hammer]. — În : Protokoll über die Verhandlungen des ausserordentlichen Parteitages der Schweizerischen sozialdemokratischen Partei, abgehalten am 10. und 11. Februar 1906, in Olten-Hammer. Zürich, Buchdr. Schweiz. Grütlivereins, 1906, S. 87—88. (Die Stellung der schweizer. Arbeiterschaft zur Militärfrage). — *205.*

La mozione socialista per la pace. La camera ne rinvia a sei mesi la discussione. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 334, 7 dicembre, p. 1. — *250.*

Müller, G. [Erwiderung]. — „Berner Tagwacht", 1917, Nr. 17, 20. Januar. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1, în : Antwort an die Genossen E. Nobs und F. Platten. — *364.*

— *Erwiderung.* — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 18, 22. Januar, S. 3, la rubrica : Aus der Partei. — *364.*

— Leitsätze zur Militärfrage. — „Grütlianer", Zürich, 1916, Nr. 129, 18. August, S. 1—2. — *290.*

— *Nachricht von der Bewilligung einer neuen Verfassung.* (Telegramm der „Neuen Freien Presse"). — „Neue Freie Presse". Morgenblatt, Wien, 1905, Nr. 14796, 31. Oktober, S. 3. — *326.*

Nachschrift der Redaktion. — „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung", Bern, 1916, Nr. 38, 16. September, S. 1. — *217.*

„*Neue Freie Presse*". Morgenblatt, Wien, 1905, Nr. 14796, 31. Oktober, S. 3. — *326.*

„*Neue Freie Zeitung*", Olten. — *363—364.*

www.dacoromanica.ro

„*Die Neue Zeit*", Stuttgart. — *17, 248, 252.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181 ; Nr. 33, S. 206—216. — *17.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *17.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — *17.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491 ; Nr. 43, S. 513—525. — *17.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 27, S. 15—21 ; Nr. 28, S. 53—59 ; Nr. 29, S. 98—103 ; Nr. 31, S. 160—168 ; Nr. 32, S. 180—187 ; Nr. 33, S. 222—228. — *393.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 48, 26. August, S. 772—781. — *87.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 43—49 ; Nr. 3, 20. Oktober, S. 77—84 ; Nr. 4, 27. Oktober, S. 106—117. — *377.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541—550 ; Nr. 42, 19. Juli, S. 585—593 ; Nr. 43, 26. Juli, S. 609—616. — *377, 400.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654—664 ; Nr. 45, 9. August, S. 688—698 ; Nr. 46, 16. August, S. 723—733. — *377, 400.*

— 1912, Jg 30, Bd. 2, Nr. 49, 6. September, S. 841—854. — *173, 174.*

— 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908—922. — *166—167.*

*— 1915, Jg. 33, Bd. 2, Nr. 4, 23. April, S. 107—116. — *94—95.*

*— 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 9, 26. November, S. 269—276. — *261, 282.*

— 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 12, 17. Dezember, S. 353—361. — *4.*

— 1916, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 13, 29. Dezember, S. 297—306. — *275, 339, 393.*

— 1917, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 14, 5. Januar, S. 321—334. — *275, 339, 393.*

„*Neue Züricher Zeitung*". — *384.*

„*Neues Leben*", Bern. — *133.*

— 1915, Jg. 1, Hft. 12, Dezember, S. 365—372. — *72, 133, 152.*

— 1917, Jg. 3, Hft. 1, Januar, S. 1—16. — *357—361, 396—398.*

„*The North American Review*", Boston. — *400.*

Nota-Bene — *vezi* Bucharin, N.

www.dacoromanica.ro

Die Note Wilsons. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 302, 23. Dezember, S. 1. Sub titlul comun : Amerika als Friedensvermittler. — *250, 256.*

Panneckoek, A. Massenaktion und Revolution. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541—550 ; Nr. 42, 19. Juli, S. 585—593 ; Nr. 43, 26. Juli, S. 609—616. — *377, 399.*

Parteibeschlüsse. — „Berner Tagwacht", 1917, Nr. 6, 8. Januar, S. 1. — *285, 287, 288, 289, 290, 303—304, 363, 364.*

Patouillet, J. L'impérialisme américain. Thèse pour le doctorat. (Sciences politiques et économiques). Dijon, „Petit Bourguignon", 1904. 388 p. (Université de Dijon. — Faculté de droit). — *393, 394.*

Il pensiero del Partito Socialista. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 345, 18 dicembre, p. 1. — *250, 252, 275, 358.*

Pflüger, P. Thesen zur Militärfrage. — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 210, 8. September, S. 1. — *290.*

Platten, F. Die Militärfrage. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 27, 1. Februar, S. 1. — *365.*

Die politische Aktion. [Rezoluţie adoptată la Congresul socialist internaţional de la Londra]. — În : Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1896, S. 18. — *28.*

„Le Populaire", Limoges — Paris. — *339.*

„Le Populaire du Centre", Limoges — Paris, 1916, N 345, 10 decembre, p. 1. — *263, 264, 267—268, 269—271, 272.*

I prezzolatti dei siderurgici. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 346, 19 dicembre, p. 4. Sub titlul comun : Note alla seduta. — *251.*

[Prinzipienerklärung der internationalen Verbindung sozialistischer Jugendorganisationen]. — „Jugend-Internationale", Zürich, 1916, Nr. 6, 1. Dezember, S. 2—4. — *228—229.*

Programm der deutschen Arbeiterpartei. — În : Protokoll des Vereinigungskongresses der Sozialdemokraten Deutschlands, abgehalten zu Gotha vom 22. bis 27. Mai 1875. Leipzig, Genossenschaftsbuchdruckerei, 1875, S. 3—4. — *64.*

Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — În : Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei

www.dacoromanica.ro

Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, „Vorwärts", 1891, S. 3—6. — *64, 102.*

**Ein Programm-Entwurf der RSV und der SDAP Hollands.* — „Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 7—8. — *61—62, 67, 215.*

Programme électoral des travailleurs socialistes. — „L'Egalité", 1880, Paris, N 24, 30 juin, p. 1—2. — *64.*

Proprio come venti anni fa! — „Avanti !", Milano, 1916, N. 354, 28 dicembre, p. 1. — *255, 256.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 4. und 5. November 1916, abgehalten im Gesellschaftshaus „z. Kaufleuten" in Zürich. F. l. şi f. a. 155 S. — *200, 206, 285, 288, 379.*

„Przegląd Socjaldemokratyczny), [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515 ; N 7, wrzesień, s. 597—631 ; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710 ; N 10, grudzień, s. 795—818 ; *1909, N 12, czerwiec, s. 136—163 ; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — *48, 57, 128.*

**[Radek, K.] Annexionen und Sozialdemokratie.* — „Berner Tagwacht", 1915, Nr. 252, 28. Oktober. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1 ; Nr. 253, 29. Oktober. Beilage zur „Berner Tagwacht", S. 1. Semnat : Parabellum. — *26, 29, 48, 68—69.*

— *Ein ausgespieltes Lied.* — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 108, 9. Mai, S. 1. Semnat : K. R. — *53.*

*— *Das Selbstbestimmungsrecht der Völker.* — „Lichtstrahlen", Berlin, 1915, Nr. 3, 5. Dezember, S. 50—54. — *47—48.*

Das Referendum gegen den Parteivorstandsbeschluss ergriffen. — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 2, la rubrica : Aus der Partei. — *363.*

[Renner, K.] Springer, R. Der Kampf der Österreichischen Nationen um den Staat. T. 1 : Das nationale Problem als Verfassungs- und Verwaltungsfrage. Leipzig — Wien, Deuticke, 1902. IV, 252 S. — *353, 391.*

[La résolution suivante sur les propositions de paix. Rezoluţia adoptată la Congresul sindicatelor. 26 decembrie 1916]. — „La Bataille", Paris, 1916, N 421, 27 décembre, p. 2. Sub titlul comun : La Conférence des Fédérations Corporatives des Unions de Syndicats et des Bourses du Travail. La séance de nuit. — *253, 254, 255, 256—257, 258, 275, 302, 358.*

www.dacoromanica.ro

La résolution sur les buts de guerre. [Rezoluție adoptată la congresul Partidului socialist francez]. — „La Bataille", Paris, 1916, N 422, 28 décembre, p. 2. — *253, 258, 259, 275, 302, 358.*

Résolutions adoptées à la Conférence de Berne des sections du Parti social-démocrate ouvrier de Russie à l'étranger. [Foaie volantă]. F. l., [mars 1915]. 4 p. — *286—287.*

**[Roland Holst, H.] Een dubbelzinnig standpunt.* — „De Tribune", Amsterdam, 1916, No. 159, 23 Augustus, S. 1. — *237, 273.*

— *Miliz oder Abrüstung?* — „Neues Leben", Bern, 1915, Jg. 1, Hft. 12, Dezember, S. 365—372. — *72, 133, 152.*

**Rühle, O. Zur Parteispaltung.* — „Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des „Vorwärts", S. 2. — *3, 181, 267, 372.*

Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen. — „Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 2—3. Semnat : Im Namen der Zimmerwalder Konferenz : Die I.S.K. zu Bern. — *343.*

Salmon, E. Mr. Lloyd George primatory point of View. — „The British Review", London, 1915, v. XII, No. 3, December. — *177.*

Saluto a Fritz Adler. — „Avanti !", Milano, 1916, N. 301, 29 ottobre, p. 1. — *183.*

Die schweizerische Arbeiterschaft und die Teuerung. — „Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 183, 8. August, S. 1—2. — *292.*

„*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*", Bern. — *294.*

— 1916, Nr. 38, 16. September, S. 1. — *217, 385.*

— 1916, Nr. 40, 30. September, S. 2. — *221, 385.*

„*La Sentinelle*", *La Chaux-de-Fonds.* — *144.*

Sismondi, J. C. L. Simonde de. Études sur l'économie politique. T. I. Bruxelles, société typographique Belge, 1837. IX, 327 p. — *166.*

„*The Socialist Review*", London, 1916, No. 78, August — September, p. 204—207, 287—290. — *162—163.*

**Les Socialistes de Zimmerwald et la Guerre.* Paris, [1916]. 29 p. (Comité pour la Reprise des Relations Internationales). — *182, 269.*

Souvarine, B. A nos amis qui sont en Suisse. — „Le Populaire du Centre", Limoges — Paris, 1916, N. 345, 10 décembre, p. 1. — *263, 264, 267—268, 270, 271.*

www.dacoromanica.ro

„*Sozialistische Auslandspolitik Korrespondenz*“, Berlin, 1916, Nr. 27, 12. Juli, S. 1—2. — *4.*

„*Sozialistische Monatshefte*“, Berlin. — *376.*

The Statesman's Year-Book. Statistical and historical Annual of the States of the World for the Year 1916. Ed. by Keltie. London, Macmillan, 1916. XIV, 1560, 12 p.; 4 plate. — *351—356.*

Stauning, T. [Brief an E. Vandervelde. 15. September 1916]. — „Volksstimme“, Chemnitz, 1916, Nr. 241, 16. Oktober. Beilage zur Nr. 241 der „Volksstimme“, S. 1—2, în : Minister Stauning und Deutschland. — *181, 194—195.*

Die Stellungnahme der sozialdemokratischen Partei des 2. eidgenössischen Wahlkreises zur Haltung ihrer Nationalräte. — „Grütlianer“, Zürich, 1916, Nr. 163, 15. Juli, S. 2—3, la rubrica : Aus der Partei. — *385.*

Ströbel, H. Pazifismus und Sozialdemokratie. — „Sozialistische Auslandspolitik Korrespondenz“, Berlin, 1916, Nr. 27, 12. Juli, S. 1—2. — *4.*

— *Der Riss in der preussischen Landtagsfraktion.* — „Die Internationale“, [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 41—47. Sub titlul comun : Aus dem Parlament. — *1.*

— *Die Ursachen der sozialistischen Krise.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 12, 17. Dezember, S. 353—361. — *4.*

Thalheimer, A. Die Geheimlehre und der Mythus. — „Die Internationale“, [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 54—59. — *1.*

**Thesen über Imperialismus und nationale Unterdrückung.* — „Vorbote“, [Bern], 1916, Nr. 2, April, S. 44—51. Semnat : Redaktion der Gazeta Robotnicza, Organ des Landesvorstandes der Sozialdemokratie Russisch — Polens. — *17, 18—20, 21, 22, 23—25, 26—37, 39, 40—43, 45, 48—49, 56, 57.*

*„*De Tribune*“, Amsterdam, 1916, No. 159, 23 Augustus, S. 1. — *237, 272—273.*

Turati, F. Abracadabra. — „Avanti !“, Milano, 1916, N. 352, 25 dicembre, p. 1. — *249, 250, 258, 339.*

— *Per ristabilire lanuda verità.* — „Avanti !“, Milano, 1916, N. 349, 22 dicembre, p. 1. — *250.*

L'union, gage de réalisations. — „La Bataille“, Paris, 1916, N. 421, 27 décembre, p. 1. — *256.*

www.dacoromanica.ro

„*Volksfreund*", *Braunschweig.* — *4.*

Volksheer oder Entwaffnung? — „Jugend-Internationale", Zürich, 1916, Nr. 3, 1. März, S. 7—8. — *72, 133, 152.*

„*Volksrecht*", Zürich. — *144.*

— 1916, Nr. 162, 14. Juli, S. 1—2. — *133, 152, 216, 293—294, 385.*

— 1916, Nr. 183, 8. August, S. 1—2. — *292.*

— 1916, Nr. 185, 10. August, S. 1. — *292—293.*

— 1916, Nr. 210, 8. September, S. 1. — *290.*

— 1916, Nr. 301, 23. Dezember, S. 2. — *250.*

— 1916, Nr. 306, 30. Dezember, S. 1—2. — *257—258, 260, 292, 303.*

— 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 1. — *291, 363, 364, 366.*

— 1917, Nr. 9, 11. Januar, S. 1. — *275, 301—302.*

— 1917, Nr. 18, 22. Januar, S. 3. — *364.*

— 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1, 2; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar, S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1. — *329—334, 363, 364, 366.*

— 1917, Nr. 23, 27. Januar, S. 2—3. — *364.*

— 1917, Nr. 27, 1. Februar, S. 1. — *365.*

— 1917, Nr. 34, 9. Februar, S. 1—2. — *365, 366.*

„*Volksstimme*", Chemnitz. — *194, 255.*

— 1916, Nr. 241, 16. Oktober. Beilage zu Nr. 241 der „Volksstimme", S. 1—2. — *181, 194—195, 196.*

— 1916, Nr. 298, 23. Dezember. 1. Beilage zu Nr. 298 der „Volksstimme", S. 1. — *254, 255, 258.*

— St.-Gallen, 1917, 21. Januar. — *364, 366.*

Vom Parteitag der Schweizer Sozialdemokratie. — „Frankfurter Zeitung". Abendblatt, Frankfurt a. M., 1916, Nr. 310, 8. November, S. 2. — *385.*

Die Vorbereitung des Separatfriedens. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 239, 11. Oktober, S. 2. — *185.*

„*Vorbote*", [Bern]. — *17, 133.*

*— 1916, Nr. 2, April. 64 S. — *17, 18—20, 21, 22, 23—26, 27—37, 39, 40—43, 45, 47, 48—49, 53, 55—56, 57, 61, 118, 133, 152.*

Vorschlag des Manifestes. — „Internationale Flugblätter", [Zürich], 1915, Nr. 1, November, S. 7—8. Sub titlul comun: Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse. — *298.*

www.dacoromanica.ro

Ein Vorschlag deutscher Genossen. — „Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 6—7. — *1, 29, 89, 118.*

„Vorwärts", Berlin. — *150, 295.*

— 1907, Nr. 194, 21. August. 1. Beilage zu Nr. 194 des „Vorwärts", S. 3. — *239.*

— 1907, Nr. 196, 23. August. 1. Beilage zu Nr. 196 des „Vorwärts", S. 3. — *239.*

*— 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des „Vorwärts", S. 2—3. — *3, 181—182, 268, 372.*

— 1916, Nr. 76, 17. März. Beilage zu Nr. 76 des „Vorwärts", S. 2. — *252—253, 261, 280, 284, 347, 359.*

— 1916, Nr. 79, 20. März, S. 3. — *54.*

— 1916, Nr. 276, 7. Oktober. Beilage zu Nr. 276 des „Vorwärts", S. 1. — *150.*

— 1916, Nr. 342, 13. Dezember, S. 1. — *247.*

Weber, M. Russlands Übergang zum Scheinkonstitutionalismus. — „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik", Tübingen, 1906, Bd. V (XXIII), S. 165 (1) — 401 (237). — *325.*

Wirth, A. Weltgeschichte der Gegenwart. (1879—1913). 4. Aufl. Leipzig, 1913. — *393.*

Die Wirtschaftspolitik und die Finanzreform des Bundes. [Rezoluţie adoptată la Congresul de la Aarau al Partidului social-democrat elveţian]. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 20. und 21. November 1915, abgehalten im Saalbau in Aarau. Luzern, 1916, S. 120—122, 123, 134. — *200, 379.*

Wynkoop, D. J. Volksbewaffnung. (Eine Grundlage zur Diskussion). — „Vorbote", [Bern], 1916, Nr. 2, April, S. 27—36. — *133, 152.*

10 sozialdemokratische Minister. — „Volksstimme", Chemnitz, 1916, Nr. 241, 16. Oktober. Beilage zu Nr. 241 der „Volksstimme", S. 2. Sub titlul comun: Parteinachrichten. — *194, 196.*

Zetkin, K. Für den Frieden. — „Die Internationale", [Düsseldorf], 1915, Hft. 1, 15. April, S. 29—41. — *1.*

**Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse.* — „Internationale Flugblätter", [Zürich], 1915, Nr. 1, November, S. 1—8. — *259, 298.*

www.dacoromanica.ro

Zimmerwalder Konferenz. [Rezoluţie adoptată la Congresul de la Aarau al Partidului social-democrat elveţian]. — În : Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 20. und 21. November 1915, abgehalten im Saalbau in Aarau. Luzern, 1916, S. 9, 92—93. — *144, 162, 197, 203, 212, 215, 287, 334, 362, 379.*

Zum „Referendum". — „Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 23, 27. Januar, S. 2—3, la rubrica : Aus der Partei. — *364.*

Zum Separatfrieden. — „Berner Tagwacht", 1916, Nr. 242, 14. Oktober, S. 2. — *185.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME

A

Adler, Friedrich (1897—1960) — social-democrat austriac, unul dintre teoreticienii aşa-numitului „austro-marxism", care, sub paravanul unei frazeologii marxiste, camufla renunţarea la marxismul revoluţionar şi la lupta de clasă a proletariatului. În anii 1910—1911 a fost redactor al ziarului „Volksrecht", organ al Partidului social-democrat elveţian, apoi secretar al Partidului social-democrat austriac. La 21 octombrie 1916 a împuşcat pe primul ministru al Austriei, contele Stürgkh. Adler a fost unul dintre organizatorii Internaţionalei a II1/2, centristă (1921—1923), iar după aceea unul dintre liderii Internaţionalei muncitoreşti socialiste. — *182.*

Affolter, Hans (1870—1936) — social-democrat elveţian, de profesiune jurist. Din 1911 membru al Consiliului naţional. În perioada războiului imperialist mondial s-a alăturat la început internaţionaliştilor, manifestînd însă oscilări spre centrism ; în 1917 s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste, iar apoi a trecut definitiv de partea aripii drepte a social-democraţiei elveţiene. — *291, 363.*

Akselrod, L. I. (Ortodox) (1868—1946) — filozof şi critic literar ; a participat la mişcarea social-democrată. În 1903 a aderat la menşevici. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. La începutul anului 1917 a făcut parte din Comitetul Central al menşevicilor, iar după aceea din Comitetul Central al grupului plehanovist „Edinstvo". Începînd din 1918 s-a retras din activitatea politică şi s-a ocupat cu munca pedagogică într-o serie de instituţii de învăţămînt superior. În deceniul al 3-lea al secolului al XX-lea a militat pentru o revizuire mecanicistă a filozofiei marxiste. În ultimii ani ai vieţii s-a ocupat cu sociologia artei. — *235, 236.*

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menşevismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca un menşevic activ. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre

www.dacoromanica.ro

conducătorii lichidatorilor şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organ al menşevicilor-lichidatori ; în 1912 a participat la constituirea Blocului antipartinic din august. În anii războiului imperialist mondial, camuflîndu-se îndărătul unei frazeologii centriste, s-a situat de fapt pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd şi a sprijinit guvernul provizoriu burghez. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; în emigraţie a făcut propagandă pentru intervenţie armată împotriva Rusiei Sovietice. — *17, 167, 236, 237, 272, 284.*

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activităţii sale politice a fost social-democrat. În perioada primei revoluţii ruse a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii a fost otzovist şi unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered". În timpul războiului imperialist mondial s-a manifestat ca un social-şovinist şi a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului plehanovist „Edinstvo". S-a situat pe o poziţie contrarevoluţionară. În iulie 1917, confecţionînd, în colaborare cu serviciul de contraspionaj militar, o serie de documente false, a calomniat pe V. I. Lenin şi pe bolşevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniţă. În emigraţie s-a alăturat taberei ultrareacţionare. — *79, 108, 118, 120, 131—132, 231, 251.*

*Alexandru al II-lea (Romanov *)* (1818—1881) — împărat al Rusiei (1855—1881). — *316.*

B

Badaev, A. E. (1883—1951) — bolşevic ; de profesiune muncitor lăcătuş, ulterior a deţinut funcţii de conducere în aparatul de stat şi de partid. A intrat în P.M.S.D.R. în 1904 ; a desfăşurat muncă de partid la Petersburg. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Petersburg, a făcut parte din fracţiunea bolşevică a Dumei ; paralel cu activitatea în Dumă a desfăşurat o intensă activitate revoluţionară în afara ei ; a colaborat la ziarul bolşevic „Pravda". În noiembrie 1914 a fost arestat, împreună cu ceilalţi deputaţi bolşevici, pentru activitate revoluţionară îndreptată împotriva războiului imperialist, iar în 1915 a fost deportat în ţinutul Turuhansk. Întors din deportare după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, a luat parte activă la munca organizaţiei bolşevice din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut munci de conducere pe linie de partid, de stat şi în economie. Începînd din 1925 a fost membru al Comitetului Central. În anii 1938—1943 a fost preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S.R. şi vicepreşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. — *151, 272.*

* În paranteză, cu litere cursive, sînt date adevăratele nume de familie.

www.dacoromanica.ro

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii social-democrației austriece și ai Internaționalei a II-a, ideolog al așa-numitului „austro-marxism". Bauer a fost unul dintre autorii teoriei burghezo-naționaliste a „autonomiei cultural-naționale". El a avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. În 1918—1919 a fost ministru de externe al republicii burgheze austriece. În 1919, 1927 și 1934 a participat activ la reprimarea luptei revoluționare a clasei muncitoare din Austria ; în manifestările sale anticomuniste a mers alături de fascism și a sprijinit propaganda pangermană. — *21, 353, 389.*

Baumann, Rudolf (n. 1872) — social-democrat de dreapta elvețian ; începînd din 1906 a fost profesor la școala comunală din Zürich. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În iunie 1916 a fost ales membru în conducerea organizației social-democrate din Zürich, din care a ieșit în februarie 1917. — *366.*

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai social-democrației germane și ai mișcării muncitorești internaționale. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii") ; a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. În timpul războiului franco-prusian din 1870—1871 a votat în Reichstag împotriva creditelor de război. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al secolului nostru a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rîndurile social-democrației germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc" (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 392). În ultima perioadă a activității sale a comis o serie de greșeli cu caracter centrist. În 1907 a prezentat la Congresul de la Stuttgart al Internaționalei a II-a o rezoluție în care de fapt se propunea calea pașnică de luptă împotriva militarismului. — *239.*

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a ; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începînd de la mijlocul deceniului al 8-lea al secolului trecut. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozial-demokrat", organul central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit", sub titlul „Problemele socialismului", o serie de articole care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației". Aici el a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein afirma că sarcina fundamentală a mișcării

www.dacoromanica.ro

muncitoreşti este aceea de a lupta pentru reforme menite să îmbunătăţească situaţia economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mişcarea este totul, scopul final nu este nimic". În perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste, camuflînd social-şovinismul printr-o frazeologie internaţionalistă. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să sprijine politica burgheziei imperialiste şi să militeze împotriva Revoluţiei Socialiste din Octombrie şi a Statului sovietic. — *4, 270, 376.*

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat şi diplomat al Prusiei şi al Germaniei. Scopul principal pe care l-a urmărit a fost unirea prin „fier şi sînge" a micilor state germane izolate şi crearea unui Imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871 a fost numit cancelar al Imperiului german şi în decurs de 20 de ani a condus întreaga politică internă şi externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moşieri, străduindu-se totodată să asigure alianţa dintre iuncheri şi marea burghezie. Nereuşind să înăbuşe mişcarea muncitorească cu ajutorul legii excepţionale împotriva socialiştilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a elaborat un program demagogic de legislaţie socială, introducînd o serie de legi care instituiau asigurări obligatorii pentru unele categorii de muncitori. Dar încercarea lui de a destrăma mişcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dat nici un rezultat. În 1890 Bismarck a fost demis. — *394.*

Bissolati, Leonida (1857—1920) — unul dintre întemeietorii Partidului socialist italian şi unul dintre liderii aripii lui reformiste de extremă dreaptă. În anii 1896—1904 şi 1908—1910 a fost redactor responsabil al ziarului „Avanti !", organul central al partidului socialist. Din 1897 a fost membru al parlamentului. În 1912 a fost exclus din Partidul socialist italian şi a devenit unul dintre întemeietorii aşa-numitului „partid socialist reformist", care, după cum a spus V. I. Lenin, era în realitate partidul celor care promovau „o politică «muncitorească» liberală monarhistă" (Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 425). În timpul războiului imperialist mondial s-a manifestat ca social-şovinist, adept al participării Italiei la război de partea Antantei. În anii 1916—1918 a făcut parte din guvern ca ministru fără portofoliu. — *149, 151, 176, 255, 284, 347.*

Bonomi, Ivanoe (1873—1951) — om de stat italian, unul dintre liderii aripii drepte a Partidului socialist italian. Începînd din 1909 a fost membru al Camerei deputaţilor. În 1912 a fost exclus din Partidul socialist italian şi a devenit unul dintre întemeietorii aşa-numitului „partid socialist reformist". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste şi s-a pronunţat pentru participarea Italiei la război de partea Antantei. În anii 1916—1921 a ocupat diverse posturi ministeriale. În anii 1921—1922 s-a aflat în fruntea guvernului de coaliţie format din reprezentanţi ai partidelor burgheze şi ai reformiştilor. În perioada dictaturii fasciste

www.dacoromanica.ro

(1922—1943) s-a retras din viaţa politică, apoi s-a aflat în fruntea Comitetului antifascist de eliberare naţională din Italia. În 1944—1945, ca şef al guvernului, s-a împotrivit înfăptuirii unor transformări democratice în Italia. În 1949, ca preşedinte al senatului, a sprijinit ideea aderării Italiei la Blocul Atlantic agresiv. — *255*.

Borchardt, Julian (1868—1932) — social-democrat german, economist şi publicist. Din 1900 pînă în 1906 — redactor al organelor social-democrate „Volksblatt" şi „Volkszeitung". În anii 1911—1913 — deputat în Landtagul Prusiei. Între anii 1913—1916 şi 1918—1921 a fost redactor al revistei social-democrate de stînga „Lichtstrahlen". În timpul războiului imperialist mondial, Borchardt a condus grupul social-democrat de stînga „Socialiştii internaţionalişti din Germania", format în jurul acestei reviste ; a luptat împotriva social-şovinismului şi a războiului imperialist ; a participat la Conferinţa de la Zimmerwald şi a aderat la stînga zimmerwaldiană. Borchardt şi grupul său nu au înţeles însă necesitatea unei rupturi totale cu social-şoviniştii şi a creării unui partid politic independent al clasei muncitoare, şi spre sfîrşitul războiului au trecut pe poziţii sindicaliste. După război, Borchardt nu a mai desfăşurat o activitate politică intensă. — *47*.

Boş, E. B. (1879—1925) — membră a partidului bolşevic din 1901, a desfăşurat muncă de partid la Kiev şi în străinătate. În timpul războiului imperialist mondial a împărtăşit concepţiile antileniniste ale lui Buharin şi Peatakov în problema naţională şi în alte probleme ; împreună cu ei a creat un grup antipartinic. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a activat la Kiev ca preşedinte al Comitetului regional de partid, iar în octombrie 1917 a fost membră a Comitetului militar-revoluţionar din Kiev. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a făcut parte din primul guvern sovietic al Ucrainei, ulterior a deţinut funcţii de răspundere pe linie de partid şi în aparatul de stat. În 1923 a aderat la opoziţia troţkistă. — *61*.

Bourbon — dinastie regală din Franţa (1589—1792, 1814—1815 şi 1815—1830). — *11*.

Bourderon, Albert (n. 1858) — socialist francez, unul dintre liderii aripii de stînga din mişcarea sindicalistă, secretar al sindicatului dogarilor. A participat la Conferinţa de la Zimmerwald, unde s-a situat pe poziţii centriste. În 1916 s-a pronunţat pentru refacerea Internaţionalei a II-a. La Congresul Partidului socialist francez din decembrie 1916 a votat pentru rezoluţia centristă care se pronunţa în favoarea războiului imperialist. A rupt-o definitiv cu adepţii Zimmerwaldului şi a trecut în tabăra adversarilor mişcării muncitoreşti revoluţionare. — *257, 259, 261, 302*.

Breido, G. E. — muncitor, menşevic. A intrat în mişcarea social-democrată la începutul secolului al XX-lea. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. În perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste şi s-a pronun-

www.dacoromanica.ro

ţat pentru intrarea reprezentanţilor muncitorilor în comitetele pentru industria de război. În noiembrie 1915 a fost ales în grupul muncitoresc din cadrul Comitetului central pentru industria de război. În 1917 a fost membru al Sovietului din Petrograd în prima legislatură. — *235.*

Brizon, Pierre (1878—1923) — socialist francez, publicist. În anii 1910—1919 a fost membru în Camera deputaţilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. A participat la Conferinţa de la Kiental şi a fost unul dintre liderii zimmerwaldienilor de dreapta francezi. Începînd din 1918 a editat ziarul pacifist „La Vague". În 1921 a aderat la Partidul Comunist Francez, pe care însă în curînd l-a părăsit. — *255, 263, 268.*

Bronski, M. G. (1882—1941) — social-democrat polonez, apoi bolşevic. Membru al S.D.R.P. şi L. din 1902. A dus muncă de partid în Polonia şi Elveţia. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. A fost reprezentantul social-democraţiei poloneze la Conferinţa de la Kiental, s-a alăturat stîngii zimmerwaldiene şi a participat la activitatea social-democraţiei elveţiene. Începînd din iunie 1917 a lucrat la Petrograd ca agitator şi propagandist al Comitetului din Petrograd al P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost locţiitor al comisarului poporului pentru comerţ şi industrie. În 1918 s-a situat pe poziţiile „comuniştilor de stînga". Din 1920 a fost reprezentant plenipotenţiar şi reprezentant comercial în Austria, din 1924 — membru al colegiului Comisariatului poporului pentru finanţe şi al colegiului Comisariatului poporului pentru comerţul exterior, apoi a lucrat pe tărîm ştiinţific şi în învăţămînt. — *366.*

Bronştein, L. D. — *vezi* Troţki, L. D.

Bronştein, S. I. — *vezi* Semkovski, S.

Broutchoux, B. — militant sindical francez, anarho-sindicalist. Înainte de războiul imperialist mondial a organizat sindicatele „tinere" anarho-sindicaliste şi a luptat împotriva liderilor reformişti ai „vechilor" sindicate din industria carboniferă din nordul Franţei ; a propagat cu tenacitate în rîndurile minerilor programul anarho-sindicalist al „acţiunii făţişe" împotriva burgheziei şi a statului burghez ; a fost unul dintre organizatorii şi conducătorii unor greve ale minerilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste, a intrat în alianţă cu conducerea reformistă şi social-şovinistă a Confederaţiei Generale a Muncii din Franţa. — *253, 275.*

Buharin, N. I. (Nota Bene) (1888—1938) — a făcut parte din partidul bolşevic din 1906 ; a activat ca propagandist în diferite raioane ale Moscovei. În 1911 a emigrat în străinătate. În 1915 a colaborat la revista „Kommunist". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii antileniniste într-o serie de probleme

www.dacoromanica.ro

dintre cele mai importante : problema statului, a dictaturii proletariatului, a dreptului naţiunilor la autodeterminare etc. Împreună cu Peatakov şi Boş a creat un grup antipartinic. În ajunul Revoluţiei Socialiste din Octombrie a sprijinit teoria menşevică-troţkistă cu privire la imposibilitatea victoriei revoluţiei socialiste în Rusia. După Revoluţia din Octombrie a deţinut o serie de posturi de răspundere. S-a pronunţat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului : în 1918 s-a aflat în fruntea grupului antipartinic al „comuniştilor de stînga" ; în timpul discuţiei din partid cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat mai întîi pe o poziţie „tampon", iar apoi a aderat la grupul antileninist al lui Troţki ; începînd din 1928 a condus opoziţia de dreapta din rîndurile partidului. În 1929 a fost scos din Biroul Politic al C.C. În 1937, plenara C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. (25 februarie — 5 martie) l-a exclus din rîndurile partidului pentru activitate antipartinică. — *60—69, 227 228, 387.*

Bulkin, F. A. (n. 1888) — social-democrat ; în anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. În timpul războiului imperialist mondial a fost defensist, a activat în cadrul comitetelor pentru industria de război din Novgorod, Samara şi Petersburg. După Revoluţia Socialistă din Octombrie i-a părăsit pe menşevici şi în 1920 a fost primit în P.C. (b) din Rusia. În 1922 a fost exclus din partid pentru participare la grupul antipartinic „opoziţia muncitorească", iar în 1927 a fost reprimit. A lucrat pe tărîm economic. — *176, 190.*

Bülow, Bernhard (1849—1929) — diplomat şi om de stat al Germaniei imperiale. În anii 1897—1900 a fost secretar de stat la externe ; din 1900 pînă în 1909 a fost cancelar al Reichului. A preconizat un vast program de cotropiri coloniale, care reflecta tendinţa de dominaţie mondială a imperialismului german. A promovat o politică internă reacţionară, recurgînd la represiuni sălbatice împotriva mişcării greviste în creştere ; a dus lupta împotriva antimilitarismului. În timpul războiului imperialist mondial a fost ambasador extraordinar în Italia. Mai tîrziu s-a retras din viaţa politică. — *185.*

C

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menşevismului, lichidator inveterat. După conferinţa antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului menşevic (C.O.). În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", organ central al menşevicilor, şi membru al Comitetului Central menşevic. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — *236.*

Cernîşevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluţionar şi socialist-utopist rus, om de ştiinţă, scriitor şi critic literar ; unul dintre predecesorii de seamă ai social-democraţiei revoluţionare ruse. A fost inspiratorul şi conducătorul ideologic al mişcării democrat-revoluţionare din perioada 1860—1870 din Rusia. Revista „Sovre-

www.dacoromanica.ro

mennik", redactată de el, era un exponent al forţelor revoluţionare din Rusia. Cernîşevski a demascat cu vehemenţă caracterul iobăgist al „reformei ţărăneşti" din 1861 şi a chemat pe ţărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul ţarist şi întemniţat în fortăreaţa Petropavlovskaia, unde a stat aproape 2 ani, iar după aceea a fost condamnat la 7 ani muncă silnică şi la deportare pe viaţă în Siberia. Cernîşevski a petrecut în deportare peste 20 de ani. Pînă în ultima clipă, el a rămas un luptător înflăcărat împotriva inegalităţii sociale, împotriva oricăror manifestări de asuprire politică şi economică. — *253.*

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menşevismului. Deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis, liderul fracţiunii menşevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că este un „social-democrat din preajma partidului", care şi-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportunişti şi de a-i sluji". În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste, în realitate însă sprijinea politica social-şoviniştilor ruşi. În perioada revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917 a fost membru în Comitetul provizoriu al Dumei de stat, defensist. Ciheidze a fost preşedintele Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd, preşedinte al C.E.C. în prima legislatură ; a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al Adunării constituante din Gruzia — guvern menşevic contrarevoluţionar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat în Franţa. — *12, 15, 17, 140, 158, 176, 178, 187, 190, 230—231, 232—233, 234, 235, 236, 237, 238 272.*

Cihenkeli, A. I. (n. 1874) — social-democrat, menşevic, de profesiune jurist. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. Deputat în Duma a IV-a de stat. În Dumă a făcut parte din fracţiunea menşevică. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost reprezentantul guvernului provizoriu burghez în Transcaucazia. În anii 1918—1921 a fost ministru de externe în guvernul menşevic al Gruziei, apoi emigrant alb. — *12, 15, 149, 170, 186, 190, 237.*

Cirkin, V. G. (1877—1954) — muncitor ; în mişcarea revoluţionară a intrat în 1903. La începutul anului 1905 a aderat la menşevici. În anii reacţiunii — lichidator. Începînd din 1906 a luat parte activă la mişcarea sindicală. În perioada războiului imperialist mondial — social-şovinist. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a participat, ca delegat, la lucrările Congreselor I şi al II-lea ale Sovietelor. În 1918 i-a părăsit pe menşevici, iar în 1920 a intrat în partidul bolşevic. A deţinut funcţii de răspundere în domeniul economic. — *190.*

Cunow, Heinrich (1862—1936) — social-democrat de dreapta german, istoric, sociolog şi etnograf, profesor. A aderat la început la

www.dacoromanica.ro

marxism, apoi a devenit revizionist şi falsificator al marxismului. În anii războiului imperialist mondial a fost teoretician al social-imperialismului. Din 1917 pînă în 1923 a fost redactor al ziarului „Die Neue Zeit", organul teoretic al Partidului social-democrat din Germania. Lenin l-a denumit „apologetul german al imperialismului şi al anexiunilor" (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 397). — *31—32, 36, 121.*

D

David, Eduard (1863—1930) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democraţiei germane, revizionist, de profesiune economist. A fost unul dintre fondatorii revistei „Sozialistische Monatshefte", organ al oportuniştilor germani. În 1903 a publicat o carte intitulată „Socialismul şi agricultura", pe care V. I. Lenin a calificat-o drept „principala lucrare a revizionismului în problema agrară". Începînd din 1903 a fost deputat în Reichstag. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În cartea „Social-democraţia în războiul mondial" a luat apărarea poziţiei oportuniste a aripii drepte a social-democraţiei germane în războiul imperialist. În 1919 a făcut parte din primul guvern de coaliţie al Republicii germane. În anii 1919—1920 a fost ministru de interne, iar în 1922—1927 reprezentant al guvernului la Hessen. A sprijinit tendinţele revanşarde ale imperialismului german şi a fost duşman al Uniunii Sovietice. — *3, 15, 17, 149, 170, 194, 255, 259.*

Debs, Eugene Victor (1855—1926) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti din S.U.A. În 1893 a organizat Sindicatul feroviarilor din America, al cărui preşedinte a fost pînă în 1897. Debs a fost unul dintre organizatorii partidului social-democrat, care a alcătuit nucleul principal al partidului socialist, format în anii 1900—1901. În 1905 a participat la crearea organizaţiei sindicale „Muncitorii industriali ai lumii". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste, a condamnat trădarea social-şoviniştilor, a militat împotriva intrării S.U.A. în război. Debs a salutat victoria Revoluţiei Socialiste din Octombrie. În 1918 a fost condamnat la 10 ani închisoare pentru propagandă antiimperialistă, dar în 1921 a fost amnistiat. — *269.*

De Loys — vezi Loys.

Dmitriev, K. — vezi Kolokolnikov, P. N.

Dobroliubov, N. A. (1836—1861) — mare democrat-revoluţionar rus, critic literar de seamă şi filozof materialist, prieten apropiat şi tovarăş de luptă al lui N. G. Cernîşevski. Dobroliubov era un adversar neîmpăcat al absolutismului şi iobăgiei, un adept al insurecţiei populare împotriva absolutismului ţarist. Alături de A. I. Herzen, V. G. Belinski şi N. G. Cernîşevski, el a fost unul dintre precursorii social-democraţiei revoluţionare în Rusia. — *253.*

www.dacoromanica.ro

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof şi economist german, ideolog mic-burghez. Concepţiile sale filozofice reprezentau un amestec eclectic de pozitivism, materialism metafizic şi idealism. Aceste concepţii, care erau susţinute de o parte din social-democraţia germană, au fost criticate de Engels în cartea sa „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa". V. I. Lenin, în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism" şi într-o serie de alte lucrări, a criticat concepţiile eclectice ale lui Dühring. — *109, 110.*

Duncker, Käthe (1871—1953) — militantă de seamă a mişcării socialiste a femeilor din Germania. Începînd din 1907 a colaborat la revista „Die Gleichheit", organul de presă al mişcării muncitoreşti a femeilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste ; în 1915 a colaborat la revista „Die Internationale". A fost membră a grupului „Die Internationale", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". A participat la crearea Partidului Comunist din Germania ; în anii 1918—1919 a fost membră a C.C. al partidului. O dată cu venirea fascismului la putere în Germania, ea a emigrat în străinătate. După înfrîngerea fascismului a dus o muncă pedagogică ştiinţifică în R.D.G. — *1.*

Dürr, Karl (1875—1928) — social-democrat elveţian, unul dintre liderii reformişti ai sindicatelor elveţiene. Începînd din 1903 a fost preşedinte al sindicatului muncitorilor metalurgişti din Basel. Începînd din 1909 a fost secretar al Uniunii sindicatelor muncitorilor metalurgişti din Elveţia. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-şovinist, a luptat împotriva mişcării zimmerwaldiene. În 1916 a fost redactor al ziarului „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung", în care promova o linie reformistă. Începînd din 1916 a fost secretar al Uniunii sindicatelor din Elveţia. — *217, 293, 294, 303, 397.*

E

Ebert, Friedrich (1871—1925) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democraţiei germane. Din 1905 a fost membru, iar din 1913 preşedinte al Conducerii Partidului social-democrat din Germania. Din 1912 deputat în Reichstag. În timpul războiului imperialist mondial a condus aripa social-şovinistă a social-democraţiei germane, a fost unul dintre principalii organizatori ai colaborării acesteia cu guvernul kaiserului. La începutul revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania a fost cancelar al Reichului şi s-a aflat în fruntea aşa-numitului „Consiliu al împuterniciţilor poporului" ; în alianţă cu clica militaristă reacţionară germană a organizat în ianuarie 1919 asasinarea lui Karl Liebknecht şi a Rosei Luxemburg, conducătorii proletariatului german. Din februarie 1919 a fost preşedinte al Germaniei. Sub conducerea sa, guvernele de coaliţie formate din reprezentanţi ai partidului social-democrat şi ai partidelor burgheze au

www.dacoromanica.ro

înăbuşit cu cruzime acţiunile revoluţionare ale proletariatului german. — *293, 295.*

Egli, Karl Heinrich (n. 1865) — colonel elveţian. În timpul războiului imperialist mondial, fiind locţiitor al şefului marelui stat-major al armatei elveţiene, a făcut spionaj în favoarea statelor blocului german. La începutul anului 1916, presa şi fracţiunea din parlament a social-democraţiei elveţiene au cerut organizarea unui proces politic împotriva colonelului Egli. Sub presiunea burgheziei imperialiste şi a clicii militare din ţară, justiţia elveţiană l-a achitat însă pe Egli, iar comandamentul militar s-a limitat doar să-i aplice o sancţiune disciplinară şi să-l demită. — *198.*

Ellenbogen, Wilhelm (n. 1863) — unul dintre liderii revizionişti ai social-democraţiei austriece, adept al teoriei burghezo-naţionaliste a autonomiei cultural-naţionale. În anii 1901—1914 a fost deputat în parlamentul austriac, iar în timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia din noiembrie 1918 a fost membru al Adunării naţionale a Austriei, iar apoi ministru al industriei şi comerţului ; a dus o politică de încurajare a fascismului, s-a manifestat împotriva U.R.S.S. — *326.*

Engels, Friedrich (1820—1895), unul dintre întemeietorii comunismului ştiinţific, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels", Opere complete, vol. 2, Bucureşti, Editura politică, 1960, ed. a doua, p. 1—14). — *20—21, 38, 39—40, 50—51, 99, 109, 113—114, 135, 170—173, 174, 178—179, 215—216, 227, 228, 266, 271, 372, 377, 392, 393, 395.*

G

Galliffet, Gaston-Alexandre-August (1830—1909) — general francez, participant la o serie de războaie purtate de Franţa, călău al Comunei din Paris din 1871. Comandînd o brigadă de cavalerie din armata versaillezilor, el s-a distins prin cruzimea manifestată faţă de comunarzi. În 1872 a înăbuşit o răscoală a arabilor în Algeria. Ulterior a deţinut o serie de posturi importante în armată, iar din iunie 1899 pînă în mai 1900 a fost ministru de război în guvernul Waldeck-Rousseau. — *136.*

Gapon, G. A. (1870—1906) — preot ; provocator, agent al ohranei ţariste. În ajunul revoluţiei din 1905—1907, din însărcinarea departamentului poliţiei, a creat, după modelul organizaţiilor zubatoviste, o organizaţie nouă, „Uniunea muncitorilor industriali ruşi din Petersburg", subvenţionată de departamentul poliţiei. A pus la cale procesiunea de la 9 ianuarie 1905 a muncitorilor din Petersburg, care urma să înmîneze ţarului o petiţie. A fugit apoi în străinătate, unde a avut legături strînse cu socialiştii-revoluţionari. Întorcîndu-se în Rusia, a fost demascat şi omorît de socialiştii-revoluţionari. — *231, 307.*

www.dacoromanica.ro

George al V-lea (1865—1936) — rege al Angliei (1910—1936). — 44.

Ghelfand, A. L. — *vezi* Parvus.

Gherş, P. M. — *vezi* Libman, F.

Ghirs, M. N. — diplomat ţarist. Din 1903 pînă în 1912 a fost ambasador în Romînia ; în anii 1913—1914 — ambasador în Turcia ; în anii 1916—1917 — ambasador în Italia. — *185.*

Goldendah, D. B. — *vezi* Reazanov, D. B.

Gorter, Hermann (1864—1927) — social-democrat şi publicist olandez. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune", organ al aripii de stînga a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda, aripă care în 1909 s-a constituit în Partidul social-democrat din Olanda (partidul „tribuniştilor"). În anii războiului imperialist mondial a fost internaţionalist, adept al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a făcut parte din Partidul Comunist din Olanda şi a participat la lucrările Internaţionalei Comuniste ; s-a situat pe o poziţie ultrastîngistă, sectară. În 1921 a părăsit partidul comunist, iar după aceea s-a retras din viaţa politică activă. — *47, 68.*

Graber, Ernest Paul (n. 1875) — social-democrat elveţian. Din 1912 membru al Consiliului naţional. A fost membru al Conducerii Partidului social-democrat din Elveţia. La începutul războiului imperialist mondial s-a alăturat internaţionaliştilor, a luat parte la activitatea social-democraţilor de stînga elveţieni şi a participat la conferinţele de la Zimmerwald şi Kiental. În anii 1915—1925 a fost redactor al ziarului social-democrat elveţian „La Sentinelle". La începutul anului 1917 s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste, iar în 1918 a trecut definitiv de partea aripii drepte a social-democraţiei elveţiene. Începînd din 1919 a fost secretar al Partidului social-democrat din Elveţia. În anii 1919—1921 s-a pronunţat împotriva afilierii acestui partid la Internaţionala Comunistă, a participat la întemeierea Internaţionalei a II½, centristă. — *291.*

Greulich, Hermann (1842—1925) — unul dintre fondatorii Partidului social-democrat din Elveţia, liderul aripii lui de dreapta, publicist. Din 1869 pînă în 1880 a redactat la Zürich ziarul social-democrat „Tagwacht". În anii 1887—1925 a fost secretar al Uniunii muncitorilor din Elveţia. A fost membru al Conducerii Partidului social-democrat din Elveţia. Începînd din 1902 a fost deputat în parlamentul elveţian. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste şi a luptat împotriva stîngii zimmerwaldiene. — *206, 217, 221—222, 285, 289, 290, 293, 294—295, 303, 329—335, 364, 385.*

Grimm, Robert (1881—1958) — unul dintre liderii Partidului social-democrat din Elveţia. În anii 1909—1918 a fost redactor-şef

www.dacoromanica.ro

al ziarului „Berner Tagwacht" şi secretar al Partidului social-democrat din Elveţia. Începînd din 1911 a fost deputat în parlamentul elveţian. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste ; a fost preşedintele conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental, preşedinte al Comisiei socialiste internaţionale. A fost unul dintre organizatorii Internaţionalei a II½, centristă. În 1945—1946 a fost preşedinte al Consiliului naţional al Elveţiei. — *133, 152, 197, 200, 216, 217, 222, 285, 286, 288—289, 290, 291, 292—294, 295, 296, 303—304, 305, 357, 359, 360, 361, 363—365, 367, 385, 396, 397.*

Grünberg, Karl (1861—1940) — social-democrat, jurist, economist şi istoric austriac. Din 1911 pînă în 1929 a publicat la Leipzig „Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung" în 14 volume. A scris o serie de lucrări privind istoria relaţiilor economice (mai ales agrare), precum şi istoria socialismului, comunismului şi a mişcării muncitoreşti. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii pacifiste. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine de simpatie, a fost membru activ al „Asociaţiei prietenilor Uniunii Sovietice". — *40.*

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator şi lider al partidului octombriştilor. În perioada primei revoluţii ruse a sprijinit politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare şi a ţărănimii. În anii 1910—1911 a fost preşedinte al Dumei a III-a de stat. În timpul războiului imperialist mondial a fost preşedinte al Comitetului central pentru industria de război şi membru al Comisiei speciale pentru problemele apărării. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război şi ministru al marinei în primul guvern provizoriu burghez. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; emigrant alb. — *189, 191, 235, 245, 341.*

Guesde, Jules (Basile, Mathieu) (1845—1922) — unul dintre organizatorii şi conducătorii mişcării socialiste din Franţa şi ai Internaţionalei a II-a. Şi-a început activitatea politică în a doua jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. Sub influenţa lucrărilor lui K. Marx şi F. Engels a trecut pe poziţii marxiste. În 1901, Guesde şi adepţii lui au creat Partidul socialist din Franţa, care în 1905, fuzionînd cu Partidul socialist francez, partid reformist, şi-a luat denumirea de Partidul socialist francez unificat. Guesde a contribuit în mare măsură la răspîndirea ideilor marxismului şi la dezvoltarea mişcării socialiste în Franţa.

Dar, luînd atitudine împotriva politicii socialiştilor de dreapta, Guesde a comis unele greşeli sectariste atît în problemele teoretice, cît şi în cele tactice : el a subapreciat rolul partidului în lupta clasei muncitoare, s-a situat pe o poziţie greşită în problema atitudinii proletariatului faţă de război. La izbucnirea războiului imperialist mondial, Guesde s-a situat pe poziţiile social-şovinismului şi a intrat în guvernul burghez. El nu s-a alăturat majorităţii Congresului de la

www.dacoromanica.ro

Tours al Partidului socialist francez (1920), care a hotărît afilierea la Internaţionala Comunistă. — *15, 265, 269.*

Guilbeaux, Henri (1885—1938) — socialist francez, ziarist. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste, a editat revista pacifistă „Demain", s-a pronunţat pentru restabilirea relaţiilor internaţionale. În 1916 a participat la Conferinţa de la Kiental. În primii ani ai deceniului al 3-lea a trăit în Germania, fiind corespondentul ziarului „L'Humanité".

Ulterior s-a situat pe poziţii troţkiste, a colaborat la presa naţionalistă, a avut o atitudine ostilă faţă de U.R.S.S. — *385.*

Gurvici, I. A. (1860—1924) — economist. În 1881 a fost deportat în Siberia fiind implicat într-un proces în legătură cu descoperirea unei tipografii clandestine a narodnicilor. După ce s-a întors din deportare a desfăşurat o propagandă revoluţionară în rîndurile muncitorilor din Minsk. În 1889 a emigrat în America, unde a luat parte activă la mişcarea sindicală şi social-democrată. Autorul lucrărilor: „Situaţia economică a satului rus" şi „Imigraţia şi munca". După 1900 — revizionist. — *109.*

Gutovski, V. A. — *vezi* Maevski, E.

Gvozdev, K. A. (n. 1883) — menşevic-lichidator. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste, a fost preşedinte al grupului muncitoresc din Comitetul central pentru industria de război. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd, ministru adjunct, iar apoi ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. — *176, 178, 190, 235.*

H

Haase, Hugo (1863—1919) — unul dintre liderii social-democraţiei germane, centrist. În 1911 a fost ales preşedinte al conducerii Partidului social-democrat din Germania. Deputat în Reichstag în anii 1897—1907 şi 1912—1918. Din 1912 a fost preşedintele fracţiunii social-democrate din Reichstag. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. În 1917 a întemeiat, împreună cu Kautsky, „Partidul social-democrat independent din Germania". Lenin îl califica pe Haase şi pe alţi lideri ai partidului „independenţilor" germani drept „lachei, demagogi, laşi, complici lipsiţi de voinţă ai burgheziei şi reformişti" (Opere, vol. 29, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 548). În timpul revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania, Haase a făcut parte din aşa-numitul „Consiliu al împuterniciţilor poporului", care a dus o politică de înăbuşire a mişcării revoluţionare. — *140, 149, 150, 158, 197, 205, 247, 385.*

Hales, John (n. 1839) — militant al mişcării trade-unionurilor engleze, preşedinte al sindicatului muncitorilor din industria de trico-

www.dacoromanica.ro

taje. În anii 1866—1872 a fost membru, iar din mai 1871 pînă în iulie 1872 secretar al Consiliului General al Internaţionalei I. Începînd din 1872 a condus aripa reformistă a Consiliului federal britanic al Internaţionalei şi, apropiindu-se tot mai mult de burghezia liberală engleză, a luptat împotriva Consiliului General al Internaţionalei şi a conducătorilor săi — Marx şi Engels —, a căutat să acapareze conducerea organizaţiilor Internaţionalei din Anglia ; s-a situat pe o poziţie şovinistă în ceea ce priveşte mişcarea muncitorească irlandeză şi s-a pronunţat împotriva creării unor secţii ale Internaţionalei în Irlanda. În mai 1873 a fost exclus de Consiliul General din Internaţională. — *171.*

Heilmann, Ernst (1881—1940) — social-democrat de dreapta german, publicist. În anii 1907—1917 a fost redactor-şef al ziarului „Volksstimme", care în timpul războiului imperialist mondial era organul de presă al aripii social-şoviniste de extremă dreaptă a social-democraţiei germane. În timpul războiului a colaborat şi la revista social-şovinistă „Die Glocke", iar în 1917—1918 a fost redactorul revistei social-şoviniste „Internationale Korrespondenz". În anii 1919—1933 a fost deputat în Landtagul din Prusia şi preşedinte al fracţiunii social-democrate din Landtag. În anii 1928—1933 a fost deputat în Reichstagul german. Începînd din 1933 a fost deţinut în lagăre de concentrare fasciste. — *194, 358.*

Helfferich Karl (1872—1924) — om de stat şi economist burghez german, reprezentant al oligarhiei financiare din Germania. Fiind director al căii ferate Berlin—Bagdad (din 1906) şi unul dintre directorii Băncii germane (1908—1915), a dus o politică de atragere a ţărilor Orientului Apropiat în sfera de influenţă a imperialismului german. În timpul războiului imperialist mondial a fost ministru al finanţelor, ministru al afacerilor interne şi vicecancelar al Germaniei. În anii 1916—1917 a înăbuşit cu cruzime acţiunile antirăzboinice ale proletariatului german şi ale aripii stîngi a social-democraţiei. În 1918 a participat îndeaproape la pregătirea păcii tîlhăreşti de la Brest, impusă Rusiei Sovietice de Germania Kaiserilor. După revoluţia din noiembrie 1918 din Germania a fost unul dintre liderii partidului naţionaliştilor şi un susţinător înverşunat al reînvierii militarismului german. — *281, 341.*

Henderson, Arthur (1863—1935) — unul dintre liderii partidului laburist şi ai mişcării sindicale engleze. În anii 1908—1910 şi 1914—1917 — preşedinte al fracţiunii parlamentare laburiste. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste, a făcut parte din guvernul de coaliţie al lui Asquith, iar apoi din cabinetul de război al lui Lloyd George. Ulterior a făcut parte, în repetate rînduri, din diferite guverne burgheze ale Angliei. — *140, 158, 177, 248.*

Hervé, Gustave (1871—1944) — socialist francez, publicist şi avocat. În 1906 a fondat ziarul „La Guerre Sociale", în coloanele căruia

www.dacoromanica.ro

a propagat un program semianarhist de luptă împotriva militarismului. La Congresul de la Stuttgart (1907) al Internaţionalei a II-a a susţinut acest program, cerînd ca la fiecare război să se răspundă prin grevă şi insurecţie. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a dezvăluit caracterul mic-burghez al hervéismului. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Statului sovietic. În 1918 a fost exclus din Partidul socialist francez. În deceniul al 4-lea a fost adept al unei apropieri între Franţa şi Germania fascistă. — *251, 342.*

Hilferding, Rudolf (1877—1941) — unul dintre liderii oportunişti ai social-democraţiei germane şi ai Internaţionalei a II-a ; teoretician al aşa-numitului „austro-marxism". Din 1907 pînă în 1915 a fost redactor al ziarului „Vorwärts", organ central al Partidului social-democrat din Germania. În 1910 a publicat lucrarea „Capitalul financiar", care a avut un anumit rol pozitiv în studierea capitalismului monopolist, dar care conţine grave greşeli teoretice şi teze oportuniste. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste, a apărat unitatea cu social-imperialiştii. După război a lansat teoria „capitalismului organizat", devenind un apologet al capitalismului monopolist de stat. Din 1917 — lider al „Partidului social-democrat independent din Germania", duşman declarat al Puterii sovietice şi al dictaturii proletariatului. A făcut parte, în repetate rînduri, din guvernul burghez al Republicii de la Weimar. După instaurarea fascismului a emigrat în Franţa. — *95, 108, 167, 169, 387, 389, 392.*

Hindenburg, Paul (1847—1934) — militar şi om de stat german, feldmareşal, reprezentant al elementelor reacţionare şi şoviniste ale imperialismului german. În anii războiului imperialist mondial — comandant al armatei germane pe Frontul de est ; apoi şeful marelui stat-major. După victoria Revoluţiei Socialiste din Octombrie a fost unul dintre organizatorii activi ai intervenţiei militare împotriva Rusiei Sovietice. A participat la înăbuşirea revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania. În anii 1925—1934 a fost preşedintele Republicii de la Weimar. În 1933 l-a însărcinat pe Hitler să formeze guvernul, trecînd astfel oficial întreaga putere în mîinile fasciştilor. — *27, 112, 237.*

Hobson, John Atkinson (1858—1940) — economist englez, reprezentant tipic al reformismului şi pacifismului burghez, autor al unei serii de cărţi, dintre care cele mai cunoscute sînt : „Problemele sărăciei", „Evoluţia capitalismului contemporan", „Imperialismul". În ultima perioadă a vieţii sale, Hobson a trecut la proslăvirea făţişă a imperialismului şi a propagat „teoria statului mondial". — *166—169, 372.*

Höglund, Karl Zet Konstantin (1884—1956) — social-democrat suedez, lider al aripii de stînga a mişcării social-democrate, precum şi al mişcării tineretului socialist din Suedia. În anii 1908—1918

www.dacoromanica.ro

a fost redactor al ziarului „Stormklockan". În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. La Conferinţa socialistă de la Zimmerwald a aderat la stînga zimmerwaldiană. În 1916 a fost trimis în judecată pentru propagandă împotriva războiului. În anii 1917—1924 — unul dintre conducătorii Partidului Comunist din Suedia. În 1924 a fost exclus din partidul comunist pentru oportunism şi pentru că s-a ridicat făţiş împotriva hotărîrilor Congresului al V-lea al Internaţionalei Comuniste. În 1926 a intrat din nou în partidul social-democrat. — *269, 289, 294, 296.*

Huber, Johannes (1879—1948) — social-democrat de dreapta, avocat şi publicist elveţian. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-şovinist, a colaborat activ la ziarul „Volksstimme", organul aripii de dreapta a social-democraţiei elveţiene, a luptat împotriva mişcării zimmerwaldiene. Din 1919 membru al Consiliului naţional. După război a luat atitudine împotriva mişcării comuniste. — *200, 217, 289, 290, 291, 294, 303, 364, 366.*

Hübner, Otto — autorul şi editorul anuarelor geografico-statistice „Geographisch-statistische Tabellen aller Länder der Erde". — *351.*

Hundadze — preot gruzin. — *230—231.*

Huysmans, Camille (n. 1871) — unul dintre cei mai vechi militanţi ai mişcării muncitoreşti din Belgia ; profesor de filologie, ziarist. În anii 1904—1919 a fost secretar al Biroului socialist internaţional al Internaţionalei a II-a ; în timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste şi s-a aflat de fapt în fruntea B.S.I. A fost ministru într-o serie de guverne belgiene. În anii 1946—1947 a fost prim-ministru. Din 1910, Huysmans este deputat în parlament ; în anii 1936—1939 şi 1954—1959 a fost preşedinte al Camerei deputaţilor din Belgia. În ultimii ani el se pronunţă pentru stabilirea de contacte între partidele socialiste şi P.C.U.S., pentru refacerea unităţii mişcării muncitoreşti internaţionale. — *194, 196, 260.*

Hyndman, Henry Mayers (1842—1921) — socialist englez, reformist. În 1881 a fondat Federaţia democrată, care în 1884 a fost transformată în Federaţia social-democrată. În anii 1900—1910 a fost membru al Biroului socialist internaţional. A fost unul dintre liderii Partidului socialist britanic ; în 1916, după ce conferinţa de partid de la Salford l-a condamnat pentru poziţia sa social-şovinistă faţă de războiul imperialist, Hyndman s-a retras din partid. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie şi a sprijinit intervenţia împotriva Rusiei Sovietice. — *140, 158, 177, 178, 251, 269.*

I

Iurkevici, L. (1885—1918) — naţionalist ucrainean. Membru al C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Ucraina. În 1913—1914 a colaborat activ la revista naţionalistă de orientare menşevică

www.dacoromanica.ro

„Dzvin". În anii războiului imperialist mondial a editat la Lausanne publicația lunară „Borotba" ; s-a pronunțat pentru constituirea unui partid social-democrat separat al muncitorilor ucraineni, pentru separarea Ucrainei de Rusia și pentru instaurarea unui regim monarhic burghezo-moșieresc în Ucraina. Lenin l-a criticat cu asprime pe Iurkevici, calificîndu-l drept filistin naționalist, reprezentant al „celui mai josnic, mai obtuz și mai reacționar naționalism" (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 139). — *58.*

J

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mișcării socialiste franceze și internaționale, istoric. În 1902, Jaurès și partizanii lui au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după ce a fuzionat cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. A fost deputat în anii 1885—1889, 1893—1898 și 1902—1914 și unul dintre liderii fracțiunii socialiste din parlament. În 1904 a fondat ziarul „L'Humanité", pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții sale. Jaurès a luptat în permanență pentru apărarea democrației, a libertăților poporului, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste și a războaielor de cotropire. Era convins că numai socialismul poate să pună definitiv capăt războaielor și jugului colonial. Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat „al înfloririi ideii democratice". Concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunismului, au fost criticate cu asprime de Lenin.

Prin lupta dusă de el pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul războiului imperialist mondial a fost ucis de un agent al reacțiunii. — *376.*

Jouhaux, Léon (1879—1954) — militant reformist al mișcării sindicale franceze și internaționale ; unul dintre liderii de dreapta ai Internaționalei sindicale de la Amsterdam. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții șoviniste. V. I. Lenin l-a calificat drept „unul dintre cei mai mîrșavi social-trădători" (Opere, vol. 30, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 344). — *253, 254, 255, 256, 259, 275, 302, 303, 358.*

Junius — *vezi* Luxemburg, Rosa.

K

K. R. — *vezi* Radek, K. B.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a ; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului), una dintre cele mai periculoase și mai dăună-

www.dacoromanica.ro

toare variante ale oportunismului. A fost redactor al revistei „Die Neue Zeit", publicaţie teoretică a social-democraţiei germane.

A intrat în mişcarea socialistă în 1874. Concepţiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism şi anarhism. În 1881 a făcut cunoştinţă cu K. Marx şi F. Engels şi, sub influenţa lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat şovăieli şi oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx şi F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx", „Problema agrară" etc., care, cu toate greşelile ce le conţin, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai tîrziu, în anii 1910—1911, Kautsky a trecut de la marxism la oportunism. În timpul războiului imperialist mondial, Kautsky s-a situat pe poziţiile centrismului, camuflînd social-şovinismul sub paravanul unei frazeologii internaţionaliste. Este autorul teoriei reacţionare a ultraimperialismului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod făţiş atitudine împotriva revoluţiei proletare şi a dictaturii clasei muncitoare, împotriva Puterii sovietice.

În lucrările „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", „Statul şi revoluţia", „Revoluţia proletară şi renegatul Kautsky" şi în alte lucrări, V. I. Lenin a făcut o critică nimicitoare kautskismului. — *3, 4, 10—11, 15, 17, 47, 50, 51, 52, 57—58, 87, 94—95, 113, 135, 140, 143, 149, 153, 158, 160, 166, 171, 173, 174, 187, 192, 197, 205, 237, 247, 249, 252, 253, 254, 255, 259, 261, 263, 267, 270, 273, 278, 281, 282, 283, 284—285, 301—302, 324, 339—348, 358, 372, 375, 377, 387, 389, 393, 399.*

Kerenski, A. F. (n. 1881) — unul dintre liderii partidului socialist-revoluţionar. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţiile defensismului. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru, iar apoi prim-ministru în guvernul provizoriu şi comandant suprem al forţelor armate. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; în 1918 a fugit peste graniţă. În prezent trăieşte în S.U.A., unde desfăşoară o propagandă antisovietică. — *245, 341.*

Klöti, Emil (n. 1877) — om politic elveţian, social-democrat de dreapta. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În anii 1919—1930 a fost membru al Consiliului naţional. În anii 1921—1922 a fost preşedinte ; în anii 1928—1942 — primar al oraşului Zürich. — *291.*

Kolokolnikov, P. N. (Dmitriev, K.) (1871—1938) — menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator ; în timpul războiului imperialist mondial a fost defensist, a colaborat la revistele menşevice „Naşa Zarea", „Naşe Delo" şi „Delo". După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru

www.dacoromanica.ro

adjunct al muncii în guvernul provizoriu de coaliție. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate didactică. — *236.*

Kosovski, V. (Levinson, M. I.) (1870—1941) — unul dintre întemeietorii și liderii Bundului, membru al C.C. al acestuia. A fost redactor-șef al ziarului „Die Arbeiterstimme", organul central al Bundului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a colaborat la revista „Naşa Zarea" și la ziarul „Luci", organele de presă ale menșevicilor-lichidatori. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-șovinist, s-a situat pe poziții germanofile. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; după revoluție a emigrat și a activat în organizațiile Bundului din Polonia. În 1939 a plecat în S.U.A. — *146.*

Kropotkin, P. A. (1842—1921) — unul dintre principalii conducători și teoreticieni ai anarhismului, conte. În 1872 a aderat, în străinătate, la grupul lui Bakunin. După ce s-a înapoiat în Rusia a participat ca anarhist la mișcarea narodnică, fapt pentru care în 1874 a fost arestat și închis în fortăreața Petropavlovskaia. În 1876 a evadat și a fugit peste granită, unde s-a ridicat împotriva învățăturii lui Marx cu privire la lupta de clasă și dictatura proletariatului. În timpul războiului imperialist mondial a fost șovinist. Întorcîndu-se din emigrație în 1917, s-a menținut pe poziții burgheze, dar în 1920 a adresat o scrisoare către muncitorii din Europa în care recunoștea importanța istorică a Revoluției Socialiste din Octombrie și chema pe muncitori să împiedice intervenția militară împotriva Rusiei Sovietice. A scris o serie de lucrări științifice în domeniul geografiei și geologiei. — *190.*

Kulișer, A. — cadet. În timpul războiului imperialist mondial a colaborat la ziarul „Reci", organul central al partidului cadet. — *53.*

L

Lang, Otto — unul dintre întemeietorii, liderii și ideologii Partidului social-democrat din Elveția, publicist; autorul programului reformist al partidului, adoptat în 1904. A fost membru al consiliului cantoanelor din Elveția. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-șovinist. — *290, 303, 385.*

Ledebour, Georg (1850—1947) — social-democrat german; din 1900 pînă în 1918 a fost deputat în Reichstag din partea social-democrației germane. În anii războiului imperialist mondial s-a pronunțat pentru restabilirea legăturilor internaționale, a participat la Conferința de la Zimmerwald, a aderat la dreapta zimmerwaldiană. În 1916, după sciziunea din rîndurile social-democrației germane, a aderat la „grupul social-democrat al muncii" din Reichstag, care a alcătuit în 1917 nucleul principal al „Partidului social-democrat independent din Germania", partid centrist. Acest partid îi sprijinea pe șoviniștii fățiși. În anii 1920—1924 a condus o mică grupare independentă în Reichstag. În 1931 a aderat la partidul muncitoresc

www.dacoromanica.ro

socialist. După venirea lui Hitler la putere a emigrat în Elveţia. — *147, 247, 255, 263, 267, 271, 358.*

Legien, Karl (1861—1920) — social-democrat de dreapta german, unul dintre liderii sindicatelor germane, revizionist. Din 1890 a fost preşedinte al Comisiei generale a sindicatelor germane. Din 1903 a fost secretar, iar din 1913 preşedinte al Secretariatului internaţional al sindicatelor. Din 1893 pînă în 1920 (cu unele întreruperi) a fost deputat în Reichstag din partea social-democraţiei germane. În timpul războiului imperialist mondial — social-şovinist inveterat. În 1919—1920 a fost membru al Adunării naţionale a Republicii de la Weimar. A sprijinit politica burgheziei şi a luptat împotriva mişcării revoluţionare a proletariatului. — *3, 9, 15, 31, 140, 147, 149, 158, 170, 177, 254, 255, 259, 261, 284, 339, 342, 347.*

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., — e —, Lenin, Lenin, V., Lenin, N., N. L., Piriucev, P.) (1870—1924) — date biografice. — *16, 19, 20, 25, 26, 29, 47, 57, 59, 64, 67, 69, 81—83, 90, 104, 111, 112, 113, 126, 127, 132, 145, 146—147, 163, 180, 227, 229, 233, 237, 238, 239, 263, 268, 271, 273, 280, 286, 328, 335, 347, 349, 356.*

Lensch, Paul (1873—1926) — social-democrat german. În anii 1905—1913 a fost redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung", organ al aripii de stînga a Partidului social-democrat din Germania. La izbucnirea războiului imperialist mondial a trecut pe poziţiile social-şovinismului. După război, redactor-şef al ziarului „Deutsche Allgemeine Zeitung", oficios al magnaţilor industriei din Ruhr. În 1922, la cererea membrilor de rînd ai Partidului social-democrat din Germania, a fost exclus din partid. — *9, 20, 31—33, 36, 58, 121, 173, 392—393.*

Levinson, M. I. — *vezi* Kosovski, V.

Leviţki, V. (Ţederbaum, V. O.) (n. 1883) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre liderii lichidatorismului; a redactat revista „Naşa Zarea", a colaborat la „Golos Soţial-Demokrata", „Vozrojdenie" şi la alte publicaţii periodice de orientare menşevică-lichidatoristă. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului şi a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiştilor. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat împotriva Puterii sovietice; în 1920 a fost implicat în procesul „Centrului tactic", o organizaţie contrarevoluţionară. Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — *272.*

Libman, F. (Gherş, P. M.) (n. 1882) — unul dintre liderii Bundului. În 1911 a făcut parte din C.C. al Bundului; a fost membru al redacţiei ziarului „Otkliki Bunda". În anii războiului imperialist mondial a sprijinit politica expansionistă a ţarismului; a locuit în Elveţia. — *58.*

www.dacoromanica.ro

Liebknecht, Karl (1871—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale ; unul dintre conducătorii aripii de stînga a social-democraţiei germane ; fiul lui Wilhelm Liebknecht ; de profesiune avocat.

A luptat activ în rîndurile social-democraţiei împotriva oportunismului şi militarismului. În perioada revoluţiei ruse din 1905—1907 a îndemnat pe muncitorii germani să urmeze exemplul ruşilor. În 1912 a fost ales deputat în Reichstag. În anii războiului imperialist mondial a luptat împotriva sprijinirii „propriului" guvern în războiul prădalnic. La 2 decembrie 1914 a fost singurul deputat din Reichstag care a votat împotriva alocării creditelor de război. A fost unul dintre întemeietorii şi conducătorii grupului „Die Internationale", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". În 1916 a fost condamnat la muncă silnică. În timpul revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania s-a aflat, împreună cu R. Luxemburg, în fruntea avangărzii revoluţionare a muncitorilor germani. A fost redactor al ziarului „Die Rote Fahne", unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania şi conducătorii insurecţiei muncitorilor berlinezi din ianuarie 1919. După înăbuşirea insurecţiei a fost ucis în mod bestial de bandele lui Noske. Apreciind activitatea lui K. Liebknecht, Lenin scria : „Acest nume este... simbolul conducătorului devotat intereselor proletariatului, simbolul devotamentului faţă de revoluţia socialistă... El simbolizează lupta neîmpăcată împotriva imperialismului, nu în vorbe, ci în fapte..." (Opere, vol. 28, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 433—434). — 151, 181, 197, 199, 213, 237, 252, 254—255, 261, 267, 269, *280, 284, 289, 294, 296, 301, 305, 347, 357, 358, 359, 360, 361, 365, 366, 373.*

Lipkin, F. A. — *vezi* Cerevanin, N.

Litvinov, M. M. (1876—1951) — social-democrat, bolşevic, diplomat sovietic de seamă. Şi-a început activitatea revoluţionară în 1898 ; a fost agent al „Iskrei", a participat la prima revoluţie rusă din 1905—1907. În 1907 a fost secretar al delegaţiei ruse la Congresul socialist internaţional de la Stuttgart. Din iunie 1914 a fost reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internaţional. A fost membru al secţiei bolşevice de la Londra a P.M.S.D.R. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în diplomaţie. Din 1921 Litvinov a fost locţiitor al comisarului poporului pentru afacerile externe. Din 1930 pînă în 1939 — comisar al poporului pentru afacerile externe. În anii 1941—1943 a fost locţiitor al comisarului poporului pentru afacerile externe şi ambasador al U.R.S.S. în S.U.A. ; după întoarcerea din S.U.A. a fost pînă în 1946 ministru adjunct al afacerilor externe. — *151.*

Lloyd George, David (1863—1945) — om de stat şi diplomat englez, lider al partidului liberal. Din 1890 membru al parlamentului. În anii 1905—1908 ministru al comerţului, iar în anii 1908—1915 ministru de finanţe. A jucat un rol important în stabilirea liniei poli-

www.dacoromanica.ro

tice a guvernului englez, orientată spre pregătirea războiului imperialist mondial. Prin linguşeli, minciuni şi făgăduieli făcute muncitorilor a încercat să împiedice sau măcar să întîrzie crearea în Anglia a unui partid revoluţionar al clasei muncitoare. În anii 1916—1922, în calitate de prim-ministru, s-a străduit să consolideze poziţiile imperialismului englez în Orientul Apropiat şi Mijlociu, precum şi în Balcani. A reprimat cu cruzime mişcarea de eliberare naţională din colonii şi din ţările dependente. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii şi organizatorii intervenţiei armate şi ai blocadei împotriva Statului sovietic. În 1922, după o serie de eşecuri politice, şi-a dat demisia, continuînd însă să se bucure de o anumită influenţă politică pînă la sfîrşitul vieţii. — *177—178.*

Longuet, Jean (1876—1938) — militant al Partidului socialist francez şi al Internaţionalei a II-a, publicist; fiul lui Charles Longuet şi al lui Jenny Marx. A colaborat activ la presa socialistă franceză şi internaţională. În anii războiului imperialist mondial a condus minoritatea centrist-pacifistă a Partidului socialist francez. În 1914 şi 1924 a fost ales membru în Camera deputaţilor din Franţa. A fost unul dintre fondatorii (1916) şi redactorii ziarului socialist „Le Populaire". A condamnat intervenţia militară străină împotriva Rusiei Sovietice. Din 1920 unul dintre liderii aripii centriste a Partidului socialist francez. În deceniul al 4-lea s-a pronunţat pentru unitatea de acţiune între socialişti şi comunişti împotriva fascismului, a făcut parte din organizaţiile internaţionale de luptă împotriva fascismului şi războiului. — *140, 158, 182, 197, 205, 257, 259, 267, 270, 274, 278, 285.*

Loys, Treitorran (1857—1917) — colonel elveţian. Începînd din 1900 a ocupat o serie de posturi de comandă în armata elveţiană. La începutul războiului imperialist mondial a comandat divizia a 2-a mobilizată. În august 1916 s-a pronunţat în presă pentru sprijinirea cererilor şoviniste de participare a Elveţiei la război. Demascînd acţiunile colonelului Loys, presa social-democrată elveţiană a cerut Consiliului federal să-l demită. Totuşi, la îndemnul burgheziei imperialiste şi al clicii militare din Elveţia, comandamentul militar s-a limitat doar să-i dea o mustrare aspră. — *198.*

Luxemburg, Rosa (Junius) (1871—1919) — militantă de seamă a mişcării muncitoreşti internaţionale, unul dintre liderii aripii de stînga a Internaţionalei a II-a. A intrat în mişcarea revoluţionară în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii şi conducătorii Partidului social-democrat din Polonia; a luptat împotriva naţionalismului din rîndurile mişcării muncitoreşti poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mişcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul şi millerandismul. A luat parte la prima revoluţie rusă (la Varşovia). În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, Luxemburg a avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori. De la începutul războiului imperialist mondial s-a situat pe o poziţie internaţiona-

www.dacoromanica.ro

listă. A fost unul dintre inițiatorii creării în Germania a grupului „Die Internationale", care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată și asasinată din ordinul guvernului Scheidemann.

Lenin, care o aprecia foarte mult pe Rosa Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greșelile ei, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — *1—16, 17, 48, 58, 117, 128, 134, 153, 391, 394.*

Lysis (Letailleur), Eugène — economist burghez francez, autorul unui șir de lucrări în probleme financiare și politice. — *265.*

M

Macdonald, James Ramsay (1866—1937) — om politic englez, unul dintre fondatorii și liderii Partidului laburist independent și partidului laburist. A promovat o politică ultraoportunistă, a propagat teoria colaborării între clase și a integrării treptate a capitalismului în socialism. La începutul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții pacifiste, iar apoi a pășit pe calea sprijinirii fățișe a burgheziei imperialiste. În anii 1918—1920 a încercat să împiedice lupta muncitorilor englezi care se ridicaseră împotriva intervenției antisovietice ; a promovat o politică de scindare a clasei muncitoare. În 1924 și 1929—1931 a deținut postul de prim-ministru. Guvernul laburist Macdonald a reprimat mișcarea de eliberare națională din coloniile engleze și a promovat o politică antimuncitorească. În anii 1931—1935, Macdonald s-a aflat în fruntea așa-numitului „guvern național", a cărui politică o stabileau conservatorii. — *140, 159.*

Mackensen, August (1849—1945) — feldmareșal, reprezentant al cercurilor militariste imperialiste germane. Participant la războiul franco-prusian (1870—1871). În perioada războiului imperialist mondial a comandat un corp de armată german în Prusia orientală, a ocupat postul de comandant suprem al armatelor germane și al grupului de trupe germano-austriece pe Frontul de răsărit. — *342.*

Maclean, John (1879—1923) — militant de seamă al mișcării muncitorești engleze, de profesiune învățător. A dus o muncă de educație revoluționară în rîndurile muncitorilor scoțieni. Înainte de războiul imperialist mondial s-a alăturat aripii de stînga a Partidului socialist britanic și a devenit unul dintre liderii lui în Scoția. În timpul războiului s-a situat pe poziții internaționaliste, a desfășurat o propagandă revoluționară și antirăzboinică susținută, a fost unul dintre organizatorii și conducătorii unor demonstrații și greve de masă ale muncitorilor (inclusiv în fabricile de armament), fapt pentru care a fost pus de nenumărate ori sub urmărire de către guvernul englez. În aprilie 1916 a fost ales în conducerea Partidului

www.dacoromanica.ro

socialist britanic. În ultimii ani ai vieții a părăsit activitatea politică. — *269, 289, 294.*

Maevski, E. (Gutovski, V. A.) (1875—1918) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator, a colaborat la revista „Nașa Zarea", la ziarul „Luci" și la alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții defensiste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *236.*

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moșier, de profesiune avocat, a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea orașului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadet. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris, iar după aceea emigrant alb. — *231.*

Mann, Tom (1856—1941) — militant de vază al mișcării muncitorești din Anglia. În 1885 a intrat în rîndurile Federației social-democrate. În ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut a luat parte activă la mișcarea Noilor trade-unionuri, a condus o serie de greve. În 1893, Mann a participat la crearea Partidului laburist independent, aderînd la aripa lui stîngă. La începutul secolului al XX-lea se afla în Australia, unde a avut un rol conducător în mișcarea muncitorească. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre organizatorii luptei duse de muncitorii englezi împotriva intervenției antisovietice. A fost membru al Partidului Comunist din Marea Britanie de la formarea acestuia (1920). A dus o luptă activă pentru unitatea mișcării muncitorești internaționale, împotriva reacțiunii imperialiste și a fascismului. — *171.*

Manz-Schäppi, Karl (1856—1917) — social-democrat elvețian, reformist. A fost președinte al organizației social-democrate din cantonul Zürich. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-șovinist. — *289, 290, 293, 294.*

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economiștilor", menșevic ; mai tîrziu a devenit membru al partidului comunist. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator ; a făcut parte din redacția organului de presă al lichidatorilor, ziarul „Golos Soțial-Demokrata". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții centriste, iar după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a manifestat ca menșevic-internaționalist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid ; a lucrat la Institutul K. Marx și F. Engels ; începînd din 1924 a făcut parte din redacția revistei „Internaționala Comunistă". — *119.*

www.dacoromanica.ro

Martov, L. (Ţederbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator, redactor al ziarului „Golos Soţial-Demokrata" ; a luat parte la conferinţa antipartinică din august (1912). În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. A făcut parte din Secretariatul din străinătate al Comitetului de organizare menşevic şi a fost redactor al organului de presă al acestuia. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat în fruntea grupului menşevicilor-internaţionalişti. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat la Berlin revista menşevică contrarevoluţionară „Soţialisticeskii Vestnik". — *12, 15, 17, 28, 47, 58—59, 108, 140, 158, 167, 169, 170, 230—233, 234, 235, 236, 237, 272—273, 344, 372.*

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietor al comunismului ştiinţific, gînditor genial, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiţă biografică şi expunere a marxismului)". Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 43—92). — *11, 12—13, 20, 37—40, 94, 110, 115, 166, 170—171, 172, 177, 178, 227, 237, 266, 271, 377, 393.*

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici ; a susţinut programul lor de municipalizare a pămîntului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, iar în perioada războiului imperialist mondial s-a manifestat ca social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică şi a dus o activitate pedagogică şi ştiinţifică. În 1929 a fost ales membru titular al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. — *235, 236, 344, 387.*

Mayéras, Barthèlemy (n. 1879) — socialist francez, ziarist. În anii 1914—1919 a fost membru al Camerei deputaţilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. A colaborat activ la „Le Populaire" şi la alte organe de presă ale centriştilor francezi. Ca membru al Conducerii Partidului socialist francez, a fost adeptul unităţii cu elementele social-şoviniste făţişe din partid. S-a pronunţat pentru refacerea Internaţionalei a II-a. — *140, 158.*

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti din Germania, unul dintre liderii şi teoreticienii aripii de stînga a social-democraţiei germane. A fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit", organul teoretic al partidului, iar mai tîrziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung". Mehring a dus o luptă susţinută împotriva oportunismului şi revizionismului din rîndurile Internaţionalei a II-a şi a condamnat kautskismul, dar s-a făcut şi el vinovat de greşelile celor de stînga din Germania, care

www.dacoromanica.ro

s-au temut s-o rupă, din punct de vedere organizatoric, cu oportuniştii. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. A fost unul dintre conducătorii grupului „Die Internationale", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". A salutat Revoluţia Socialistă din Octombrie. A jucat un rol de seamă în crearea Partidului Comunist din Germania. — *1.*

Merrheim, Alphonse (1881—1925) — lider sindical francez, sindicalist ; din 1905 unul dintre liderii federaţiei metalurgiştilor şi ai Confederaţiei Generale a Muncii din Franţa. La începutul războiului imperialist mondial a fost unul dintre conducătorii aripii de stînga a mişcării sindicaliste în Franţa, care s-a ridicat împotriva social-şovinismului şi a războiului imperialist ; a participat la Conferinţa de la Zimmerwald, a aderat la dreapta zimmerwaldiană. Şovăielile pe care le manifesta Merrheim încă de pe atunci şi teama de a rupe definitiv cu social-şoviniştii l-au dus la sfîrşitul anului 1916 pe poziţii centrist-pacifiste, iar la începutul anului 1918 pe poziţiile social-şovinismului şi reformismului făţiş. A avut o atitudine ostilă faţă de U.R.S.S. — *253, 254, 255, 256, 257, 259, 273, 275, 278, 283, 285, 302.*

Mikoladze — ofiţer în retragere. În anii războiului imperialist mondial a fost defensist. — *230—231.*

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric şi publicist. Din 1902 a colaborat activ la „Osvobojdenie", revistă a liberalilor, care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi preşedinte al Comitetului Central al acestui partid şi redactor al ziarului „Reci", organul central al cadeţilor. Deputat în Duma a III-a şi Duma a IV-a de stat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 — ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez ; a promovat o politică de continuare a războiului imperialist „pînă la victoria finală". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii intervenţiei militare străine împotriva Rusiei Sovietice şi un militant activ al emigraţiei albe. — *186, 189, 191, 245, 341.*

Morgari, Odino (1865—1929) — socialist italian, ziarist. A luat parte la înfiinţarea Partidului socialist italian şi a activat în cadrul lui ; s-a situat pe poziţii centriste. În timpul primului război mondial a militat pentru reluarea legăturilor socialiste internaţionale. A participat la Conferinţa de la Zimmerwald, unde s-a situat pe o poziţie centristă. În anii 1919—1921 a fost secretar al fracţiunii socialiste din parlament. — *397.*

Müller, Gustav (1860—1921) — social-democrat de dreapta elveţian, ofiţer. Din 1911 membru al Consiliului naţional. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste,

www.dacoromanica.ro

a luptat împotriva mişcării zimmerwaldiene. În 1918—1919 a fost preşedintele Partidului social-democrat din Elveţia. — *285, 290, 291, 293, 333, 364, 366.*

Münzenberg, Wilhelm (1889—1940) — social-democrat, a participat activ la mişcarea muncitorească din Elveţia şi Germania. În 1910 s-a mutat din Germania în Elveţia. În anii 1914—1917 a fost conducătorul Organizaţiei social-democrate a tineretului din Elveţia şi redactor al organului ei de presă, ziarul „Freie Jugend"; în anii 1915—1919 a fost secretar al Internaţionalei socialiste a tineretului şi redactor al organului ei de presă, ziarul „Jugend-Internationale". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. Din 1916 membru în Conducerea Partidului social-democrat din Elveţia. Întorcîndu-se în Germania, a devenit membru al Partidului Comunist din Germania şi a fost ales membru în Comitetul său Central. În anii 1919—1921 a fost secretar al Internaţionalei Comuniste a Tineretului.

În deceniul al 4-lea, încheind un bloc cu troţkiştii şi cu alte elemente oportuniste, a luat atitudine împotriva tacticii de front unic muncitoresc şi popular antifascist promovate de partidele comuniste, fapt pentru care a fost scos din C.C. al P.C.G. şi în 1939 exclus din partid; a dus o campanie de calomnii împotriva P.C.U.S. şi U.R.S.S. — *364, 365.*

Muranov, M. K. (1873—1959) — bolşevic, de profesiune muncitor lăcătuş. Membru al P.M.S.D.R. din 1904; a dus muncă de partid la Harkov. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Harkov, a făcut parte din fracţiunea bolşevică din Dumă. A colaborat la ziarul bolşevic „Pravda". În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu ceilalţi deputaţi bolşevici pentru activitate revoluţionară îndreptată împotriva războiului imperialist şi deportat, în 1915, în ţinutul Turuhan. În anii 1917—1923 a lucrat în cadrul aparatului C.C. al P.C. (b) din Rusia. La congresele al VI-lea, al VIII-lea şi al IX-lea ale partidului a fost ales în Comitetul Central. Din 1922 pînă în 1934 a fost membru al Comisiei centrale de control a P.C. (b) al U.R.S.S. — *151, 272.*

N

Nahimson, M. I. (Spectator) (n. 1880) — economist şi publicist. Din 1899 pînă în 1921 a fost bundist. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. În 1935 a lucrat la Moscova, la Institutul agrar internaţional şi la Academia comunistă. Este autorul unei serii de lucrări în probleme de economie mondială. — *10—11, 167.*

Naine, Charles (1874—1926) — unul dintre liderii Partidului social-democrat din Elveţia, de profesiune avocat. A fost redactor al ziarelor social-democrate elveţiene „La Sentinelle" şi „Droit du Peuple", membru al Conducerii Partidului social-democrat din Elveţia. La începutul războiului imperialist mondial s-a alăturat internaţiona-

www.dacoromanica.ro

liştilor, a participat la Conferinţa de la Zimmerwald, a făcut parte din Comisia socialistă internaţională. În 1917 a devenit centrist şi curînd a trecut definitiv de partea aripii de dreapta a social-democraţiei elveţiene. În 1919 s-a pronunţat pentru refacerea Internaţionalei a II-a. În anii 1919—1921 a participat la întemeierea Internaţionalei a II½, centristă. — *206, 287, 291, 296, 364.*

Napoleon I (Bonaparte) (1769—1821) — împărat al Franţei (1804—1814 şi 1815). — *5—6.*

Napoleon al III-lea (Bonaparte, Ludovic) (1808—1873) — împărat al Franţei din 1852 pînă în 1870; nepotul lui Napoleon I. După înfrîngerea revoluţiei din 1848 a fost ales preşedinte al Republicii Franceze; în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1851 a săvîrşit o lovitură de stat. Caracterizarea lui Napoleon al III-lea a fost făcută de K. Marx în lucrarea „Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 8, Bucureşti, Editura politică, 1960, p. 115—217). — *281, 352.*

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit din 1894 pînă la revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917. A fost executat la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în urma unei hotărîri a Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din regiunea Ural. — *44, 112, 189, 244, 245, 307, 321, 341, 342.*

Nobs, Ernst (1886—1957) — unul dintre liderii Partidului social-democrat din Elveţia, publicist. Din 1912 a colaborat activ la presa social-democraţiei elveţiene. Din 1915 a fost redactor-şef al organului ei de presă, ziarul „Volksrecht". În timpul războiului imperialist mondial s-a alăturat la început internaţionaliştilor, a participat la activitatea social-democraţiei elveţiene de stînga, la conferinţele de la Kiental şi Stockholm. În 1917 s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. În deceniul al 3-lea a trecut de partea aripii de dreapta a social-democraţiei elveţiene, a luat atitudine împotriva mişcării comuniste din Elveţia şi a mişcării comuniste internaţionale. În anii 1919—1943 a fost membru al Consiliului naţional, iar în anii 1943—1951 membru al Consiliului federal. În 1949 — preşedinte al Elveţiei. — *291, 363, 364, 365, 366.*

Nota Bene — *vezi* Buharin, N. I.

O

Ortodox — *vezi* Akselrod, L. I.

P

Panneckoek, Anthony (1873—1960) — social-democrat olandez. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune", organ al aripii de stînga a Partidului muncitoresc social-democrat din

www.dacoromanica.ro

Olanda, aripă care în 1909 a constituit Partidul social-democrat din Olanda (partidul „tribuniştilor"). Începînd din 1910 s-a aflat în strînsă legătură cu social-democraţii de stînga din Germania şi a colaborat activ la publicaţiile lor. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste, a participat la editarea revistei „Vorbote", organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a fost membru al Partidului Comunist din Olanda şi a participat la lucrările Internaţionalei Comuniste. S-a situat pe o poziţie ultrastîngistă, sectară. V. I. Lenin, în lucrarea sa „«Stîngismul» — boala copilăriei comunismului", a supus unei aspre critici concepţiile lui Panneckoek şi ale celorlalţi „ultrastîngişti". În 1921, Panneckoek s-a retras din partidul comunist şi curînd după aceea a încetat să mai desfăşoare o activitate politică susţinută. — *377, 387, 388, 399.*

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — la sfîrşitul secolului trecut şi începutul acestui secol a participat la mişcarea social-democrată din Rusia şi Germania, a aderat la aripa de stînga a Partidului social-democrat din Germania. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menşevic. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluţiei permanente", pe care Troţki a transformat-o ulterior într-o armă de luptă împotriva leninismului. Mai tîrziu s-a îndepărtat de social-democraţie ; în timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii şoviniste, a fost agent al imperialismului german, s-a îndeletnicit cu speculaţii în stil mare şi s-a îmbogăţit din furnituri de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke". — *32.*

Patouillet, Joseph — economist francez, autorul lucrării „Imperialismul american" (1904). — *392, 393, 394.*

Peatakov, G. L. (Peatakov, I., Kievski, P.) (1890—1937) — membru al partidului bolşevic din 1910. A dus muncă de partid în Ucraina şi în străinătate. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe o poziţie antileninistă în problema dreptului naţiunilor la autodeterminare şi în alte probleme importante ale politicii partidului ; împreună cu Buharin şi Boş a creat un grup antipartinic. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost preşedinte al Comitetului din Kiev al P.M.S.D. (b) din Rusia, s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluţia socialistă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a făcut parte din guvernul sovietic al Ucrainei şi a deţinut o serie de alte funcţii de răspundere. S-a aflat în fruntea grupului antipartinic al „comuniştilor de stînga" din Ucraina. În timpul discuţiei din partid cu privire la sindicate (1920—1921) a fost adept al platformei lui Troţki. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid ca militant activ al opoziţiei troţkiste. În 1928 a fost reprimit în partid, iar în 1936 a fost din nou exclus pentru activitate antipartinică. — *61, 70—71, 72, 73—76, 80—81, 81, 83, 86—87, 88, 89—91, 92, 93—94, 96, 97, 98, 99—102, 102—105, 109—110, 111—116, 117, 118, 119, 120—132.*

www.dacoromanica.ro

Petrovici, G. — menşevic-lichidator. În perioada războiului imperialist mondial a fost social-şovinist. A colaborat la revista menşevicilor-lichidatori „Naşa Zarea", iar în anii 1915—1917 la revistele menşevice „Naşe Delo" şi „Delo". — *236.*

Petrovski, G. I. (1878—1958) — unul dintre cei mai vechi participanţi la mişcarea muncitorească revoluţionară, bolşevic, ulterior eminent activist de partid şi de stat. Membru de partid din 1897. În timpul primei revoluţii ruse — unul dintre conducătorii mişcării muncitoreşti din Ekaterinoslav (azi Dnepropetrovsk). Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Ekaterinoslav, a făcut parte din fracţiunea bolşevică din Dumă. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu ceilalţi deputaţi bolşevici pentru activitate revoluţionară îndreptată împotriva războiului imperialist şi deportat, în 1915, în ţinutul Turuhan. A participat activ la Revoluţia Socialistă din Octombrie. În anii 1917—1919 a fost comisar al poporului pentru afacerile interne al R.S.F.S.R., din 1919 pînă în 1938 a fost preşedintele C.E.C. al Ucrainei ; după înfiinţarea U.R.S.S. — vicepreşedinte al C.E.C. al U.R.S.S. ; în anii 1938—1940 — vicepreşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. În anii 1926—1939 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. Începînd din 1940 — director adjunct al Muzeului Revoluţiei al U.R.S.S. — *151, 272.*

Pflüger, Paul Bernhard (n. 1865) — social-democrat de dreapta elveţian. Din 1911 pînă în 1917 a fost membru al Consiliului naţional. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *217, 289, 290, 291, 293, 294, 303.*

Piker, A. S. — *vezi* Martînov, A.

Platten, Friedrich (1883—1942) — social-democrat de stînga elveţian, unul dintre organizatorii Partidului Comunist din Elveţia. În mişcarea social-democrată a activat începînd din 1904, în 1906—1907 a desfăşurat activitate revoluţionară la Riga. În anii 1912—1918 a fost secretar al Partidului social-democrat din Elveţia. În timpul războiului imperialist mondial a participat la conferinţele de la Zimmerwald şi Kiental, a făcut parte din stînga zimmerwaldiană. În aprilie 1917 a fost unul dintre organizatorii călătoriei lui V. I. Lenin din Elveţia în Rusia. În 1919 a luat parte la organizarea Internaţionalei a III-a, Comunistă ; a colaborat la revista „Internaţionala Comunistă". În anii 1921—1923 a fost secretar al Partidului Comunist din Elveţia. În 1923 s-a stabilit în U.R.S.S., unde a condus comuna agricolă a muncitorilor elveţieni, iar apoi a lucrat la Institutul agrar internaţional şi la Institutul pedagogic de limbi străine din Moscova. — *206, 295, 364, 365—366.*

Plechanow — *vezi* Plehanov.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti ruse şi internaţionale, primul propagator al marxismului

www.dacoromanica.ro

în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizaţie marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii". Plehanov a luptat împotriva narodnicismului şi a combătut revizionismul din mişcarea muncitorească internaţională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea".

În anii 1883—1903 Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol important în apărarea şi propagarea concepţiei materialiste despre lume: „Socialismul şi lupta politică", „Divergenţele noastre", „Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei", „Contribuţii la istoria materialismului", „Rolul personalităţii în istorie" şi altele. Dar încă de pe atunci au început să se manifeste la Plehanov greşeli serioase, care au constituit germenul concepţiilor sale menşevice de mai tîrziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă faţă de oportunism, iar mai tîrziu s-a alăturat menşevicilor. În perioada revoluţiei ruse din 1905—1907 s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziţii menşevice. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machişti şi împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menşevicilor-partiiţi. În timpul războiului imperialist mondial a trecut pe poziţii social-şoviniste. Întors în Rusia după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo", grup de extremă dreaptă al menşevicilor-defensişti, şi a luat atitudine împotriva bolşevicilor, împotriva revoluţiei socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au copt condiţiile pentru trecerea la socialism. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dînd o înaltă preţuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov şi rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, V. I. Lenin îl critica în acelaşi timp cu asprime pentru abaterile de la marxism şi pentru gravele lui greşeli în activitatea politică. — *12, 15, 17—18, 59, 86, 140, 149, 151, 158, 170, 177, 186, 189, 191, 192, 194, 237, 269, 272, 277, 284, 339, 342, 343, 345, 376.*

Poincaré, Raymond (1860—1934) — om politic şi de stat burghez francez, de profesiune avocat. În 1887 a fost ales în Camera deputaţilor. Începînd din 1893 a intrat în mai multe guverne; a fost exponentul celor mai agresive cercuri ale burgheziei franceze. În 1912 a devenit prim-ministru, iar din 1913 pînă în 1920 a fost preşedinte al Franţei. În aceste posturi s-a manifestat ca partizan activ al pregătirii războiului imperialist mondial, fapt care i-a adus apelativul de „Poincaré-război". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii intervenţiei militare străine împotriva Rusiei Sovietice. În anii 1922—1924 şi 1926—1929 a fost prim-ministru al Franţei. Politica lui s-a caracterizat printr-o orientare vădit antisovietică, prin ofensiva împotriva drepturilor vitale şi a libertăţilor democratice ale oamenilor muncii francezi, prin persecutarea comuniştilor francezi. — *44.*

www.dacoromanica.ro

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului ; a avut un rol important în conducerea revistelor menşevice „Vozrojdenie", „Naşa-Zarea" şi a altor organe ale menşevicilor-lichidatori. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat ; în străinătate a colaborat la „Dni", săptămînalul lui Kerenski, în coloanele căruia s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — *15, 58, 146, 149, 170, 178, 186, 190—191, 231, 234, 235, 236, 237, 272, 277, 344, 387, 388, 389.*

Pressemanne, Adrien (n. 1879) — socialist francez. În 1912 a fost reprezentant permanent al Partidului socialist francez în Biroul socialist internaţional. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. — *140, 158, 182, 197, 205, 267, 269, 274.*

Purişkevici, V. M. (1870—1920) — mare moşier, reacţionar şi pogromist inveterat, monarhist. A fost unul dintre iniţiatorii creării organizaţiei ultrareacţionare „Uniunea poporului rus" ; în 1907 a ieşit din această uniune şi a creat o nouă organizaţie contrarevoluţionară monarhistă — „Oastea arhanghelului Mihail" ; şi-a cîştigat faimă prin discursurile sale antisemite şi pogromiste. În anii războiului imperialist mondial a lucrat în cadrul unor organizaţii din spatele frontului ale armatei. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *186, 235.*

Puttkamer, Robert Victor (1828—1900) — om de stat reacţionar german, unul dintre reprezentanţii birocraţiei nobiliare prusiene. În anii 1879—1881 a fost ministru al cultelor şi învăţămîntului în Prusia. În anii 1881—1888 — ministru al afacerilor interne al Germaniei şi vicepreşedinte al guvernului Prusiei. A dus o politică de prigonire a mişcării social-democrate şi sindicale din Germania. Din iniţiativa sa, în 1886 guvernul german a emis un decret prin care erau interzise — practic — grevele muncitorilor. — *320.*

R

Radek, K. B. (K. P.) (1885—1939) — începînd din primul deceniu al secolului al XX-lea a participat la mişcarea social-democrată din Galiţia, Polonia şi Germania ; a colaborat la publicaţiile social-democraţilor de stînga germani. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste, manifestînd însă şovăieli în direcţia centrismului ; a adoptat o poziţie greşită în problema dreptului naţiunilor la autodeterminare. În partidul bolşevic a intrat în 1917. În perioada încheierii păcii de la Brest s-a situat pe poziţiile „comuniştilor de stînga". Din 1923 a fost un participant activ al opoziţiei troţkiste, fapt pentru care în 1927 Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid. În 1930 a fost reprimit, iar în 1936 a fost din nou exclus din partid pentru activitate antipartinică. — *26, 47, 62, 68, 365, 387, 388.*

www.dacoromanica.ro

Radomîslski, G. E. — *vezi* Zinoviev, G. E.

Raffin-Dugens, Jean Pierre (n. 1861) — socialist francez, de profesiune învăţător. În anii 1910—1919 a fost membru al Camerei deputaţilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. A participat la Conferinţa de la Kiental, a fost unul dintre liderii zimmerwaldienilor de dreapta francezi. A colaborat activ la ziarul „Le Populaire" şi la alte organe de presă ale centriştilor francezi. În 1916—1917 înclina spre o înţelegere cu social-şoviniştii făţişi. În 1921 a intrat în Partidul Comunist Francez. — *257, 259, 303.*

Reazanov (Goldendah), D. B. (1870—1938) — a intrat în mişcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste, a colaborat la ziarele menşevice-troţkiste „Golos" şi „Naşe Slovo". La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit în rîndurile P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a activat în mişcarea sindicală. La începutul anului 1918 a ieşit în mod temporar din rîndurile partidului, nefiind de acord cu hotărîrea adoptată în problema păcii de la Brest ; în timpul discuţiei cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat pe o poziţie antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din muncă pe linie sindicală. A fost director al Institutului K. Marx şi F. Engels pînă în 1931. În februarie 1931 a fost exclus din rîndurile P.C. (b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat menşevicilor în activitatea lor contrarevoluţionară. — *40.*

Renaudel, Pierre (1871—1935) — unul dintre liderii reformişti ai Partidului socialist francez. În anii 1902—1914 a fost redactor al ziarului „Le Peuple", iar în anii 1914—1920 redactor al ziarului „L'Humanité" ; în anii 1914—1919 şi 1924 a fost membru al Camerei deputaţilor. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În 1927 s-a retras de la conducerea partidului socialist, iar în 1933 a fost exclus din partid. Mai tîrziu a organizat un mic grup neosocialist. — *149, 177, 178, 257, 259, 261, 269, 272, 275, 284, 302, 358.*

Renner, Karl (1870—1950) — om politic austriac, lider şi teoretician al social-democraţilor de dreapta din Austria. Unul dintre ideologii aşa-numitului „austro-marxism" şi autorii teoriei burghezo-naţionaliste a „autonomiei cultural-naţionale". În perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În anii 1919—1920 a fost cancelarul Austriei, iar în anii 1945—1950 preşedintele ei. — *345, 353, 376.*

Rimathé, Anton (n. 1874) — social-democrat elveţian, unul dintre liderii sindicali, ziarist. De la începutul secolului al XX-lea a fost conducătorul sindicatelor muncitorilor feroviari din Elveţia, redactor al ziarelor acestora. A fost membru al Conducerii Partidului social-democrat din Elveţia. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. În anii 1916—1919 a fost membru al Consiliului naţional. — *365, 366.*

www.dacoromanica.ro

Roland Holst, Henriette (1869—1952) — socialistă olandeză, scriitoare. A activat pe linia organizării asociațiilor de femei, a aderat la aripa stîngă a social-democraților olandezi, care, începînd din 1907, s-au grupat în jurul ziarului „De Tribune" și au constituit în 1909 Partidul social-democrat din Olanda. La începutul războiului imperialist mondial s-a situat pe o poziție centristă, iar după aceea a trecut alături de internaționaliști, a participat la editarea revistei „Vorbote", organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1927 a făcut parte din Partidul Comunist din Olanda și a participat la lucrările Internaționalei Comuniste. În 1927 s-a retras din partidul comunist ; ulterior a trecut pe pozițiile socialismului creștin. — *72, 152, 237, 273.*

Rolland, Romain (1866—1944) — remarcabil scriitor francez și militant pe tărîm obștesc. În operele sale a supus unei critici aspre societatea burgheză și cultura ei decadentă. A luat atitudine împotriva războiului imperialist mondial de pe poziții pacifiste. În anii 1914—1919 a scris „Jurnalul anilor de război", care s-a păstrat ulterior în Biblioteca „V. I. Lenin" din U.R.S.S. și care s-a publicat, potrivit testamentului autorului, în ianuarie 1955. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit prieten al Țării sovietice ; în 1935 a vizitat Uniunea Sovietică. În anii celui de-al doilea război mondial a luat atitudine în sprijinul Mișcării de rezistență antifasciste din Franța. — *400.*

Rühle, Otto (n. 1874) — social-democrat de stînga german, publicist și pedagog. Din 1912 deputat în Reichstag. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1919 a intrat în Partidul Comunist din Germania. După sciziunea din rîndurile comuniștilor germani, la începutul anului 1920 a luat parte la constituirea Partidului Muncitoresc Comunist din Germania. Ulterior a fost exclus din acest partid pentru activitatea sa oportunistă și a revenit în Partidul social-democrat. — *3, 181, 267, 372, 373.*

S

Samoilov, F. N. (1882—1952) — bolșevic, de profesiune muncitor textilist. Membru al P.M.S.D.R. din 1903, a participat activ la prima revoluție rusă ; a dus muncă de partid la Ivanovo-Voznesensk. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Vladimir ; a făcut parte din fracțiunea bolșevică. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu ceilalți deputați bolșevici pentru activitate revoluționară îndreptată împotriva războiului imperialist și deportat, în 1915, în ținutul Turuhan. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a deținut diferite funcții în aparatul de partid la Ivanovo-Voznesensk. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în Ucraina și la Moscova. Din 1921 membru în C.E.C. din Rusia ; din 1922 a lucrat în Comisia centrală de control a P.C. (b) din Rusia și la Institutul de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.C. (b) din Rusia ; a fost vicepreședintele Asociației unionale a

www.dacoromanica.ro

vechilor bolşevici ; în anii 1937—1941 — director al Muzeului Revoluţiei al U.R.S.S. — *151, 272.*

Scheidemann, Philipp (1865—1939) — unul dintre liderii aripii oportuniste de extremă dreaptă a social-democraţiei germane. Din 1903 a făcut parte din fracţiunea social-democrată a Reichstagului. Din 1911 membru al Conducerii Partidului social-democrat din Germania. În anii războiului imperialist mondial s-a manifestat ca social-şovinist inveterat. În timpul revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania a făcut parte din aşa-zisul „Consiliu al împuterniciţilor poporului", a fost inspiratorul agitaţiei pogromiste împotriva membrilor organizaţiei „Spartacus". În februarie — iunie 1919 a condus guvernul de coaliţie al Republicii de la Weimar ; a fost unul dintre organizatorii reprimării sîngeroase a mişcării muncitoreşti germane din anii 1918—1921. Ulterior s-a retras din viaţa politică activă. — *140, 158, 177, 178, 237, 254, 259, 277, 281, 284, 339, 342, 343, 345, 347.*

Schmid, Jacques (n. 1882) — social-democrat elveţian. Din 1911 redactor al ziarului social-democrat elveţian „Neue Freie Zeitung". A fost membru al Conducerii Partidului social-democrat din Elveţia. Din 1917 membru al Consiliului naţional. La începutul războiului imperialist mondial s-a alăturat internaţionaliştilor ; în 1917 s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste şi curînd a trecut definitiv de partea aripii de dreapta a social-democraţiei elveţiene. În 1919 s-a pronunţat pentru crearea Internaţionalei a II½, centristă, şi împotriva afilierii Partidului social-democrat din Elveţia la Internaţionala Comunistă. — *291, 363, 366.*

Schneeberger, Friedrich Oskar (n. 1868) — social-democrat elveţian, unul dintre liderii reformişti ai sindicatelor elveţiene. În anii 1900—1917 a fost secretar şi preşedinte al Uniunii sindicatelor muncitorilor metalurgişti şi preşedintele Uniunii sindicatelor din Elveţia. În timpul războiului imperialist mondial a fost social-şovinist, a luptat împotriva mişcării zimmerwaldiene. În 1916 a fost redactor la „Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung", unde a promovat o linie reformistă. Din 1917 membru al Consiliului naţional. — *217, 293, 294, 303, 366, 397.*

Schneider Friedrich (n. 1886) — social-democrat elveţian, publicist. Din 1912 a fost secretar al sindicatului muncitorilor din comerţ şi transporturi din Basel. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centrist-pacifiste. Din 1916 a fost secretar al organizaţiei social-democrate din Basel. A fost colaborator activ, iar în anii 1917—1920 redactor-şef al ziarului social-democrat „Basler Vorwärts". Mai tîrziu s-a situat pe o poziţie duşmănoasă faţă de mişcarea comunistă elveţiană şi internaţională. În anii 1919—1939 şi 1941—1951 a fost membru al Consiliului naţional. Începînd din 1937 a lucrat în domeniul asigurărilor sociale pentru muncitori din Elveţia. — *364, 365, 366.*

www.dacoromanica.ro

Seidel, Robert (1850—1933) — social-democrat de dreapta elveţian, pedagog şi publicist. A luptat împotriva curentului marxist din mişcarea muncitorească. În anii 1890—1898 a fost redactor al ziarului „Arbeiterstimme", organul central al Partidului social-democrat şi al Uniunii sindicatelor din Elveţia. Din 1908 — docent la Universitatea din Zürich. În anii 1911—1917 a fost membru al Consiliului naţional. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *303.*

Sembat, Marcel (1862—1922) — unul dintre liderii reformişti ai Partidului socialist francez, ziarist. A colaborat activ la presa socialistă franceză. Din 1893 membru al Camerei deputaţilor. În timpul războiului imperialist mondial — social-şovinist. Din august 1914 pînă în septembrie 1917 a fost ministru al lucrărilor publice în „guvernul apărării naţionale", guvern imperialist al Franţei. În februarie 1915 a participat la Conferinţa de la Londra a socialiştilor din ţările Antantei, convocată în scopul unirii lor pe baza unui program social-şovinist. — *15, 140, 149, 151, 158, 248, 259, 269, 277, 284, 358.*

Semkovski, S. (Bronştein, S. I.) (n. 1882) — social-democrat, menşevic. A făcut parte din redacţia „Pravdei" de la Viena a lui Troţki, a colaborat la organele de presă ale menşevicilor-lichidatori şi la publicaţiile social-democrate din străinătate, s-a pronunţat împotriva dreptului naţiunilor la autodeterminare. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a criticat cu asprime poziţia lui Semkovski în problema naţională şi în alte probleme. În perioada războiului imperialist mondial, Semkovski s-a situat pe poziţii centriste, a fost membru al Secretariatului din străinătate al Comitetului de organizare menşevic. În 1917, întorcîndu-se din emigraţie, a intrat în C.C. menşevic. În 1920 i-a părăsit pe menşevici. Ulterior a fost profesor la o serie de instituţii de învăţămînt superior din Ucraina ; a desfăşurat o activitate ştiinţifică şi publicistică. — *58, 130.*

Sismondi, Jean-Charles-Léonard Simonde de (1773—1842) — economist şi istoric elveţian. La începutul activităţii sale, Sismondi a fost adept al şcolii economice burgheze clasice, apoi a devenit un exponent al socialismului mic-burghez şi întemeietorul romantismului economic, în care îşi găseau expresia concepţiile micilor producători. Sismondi a relevat contradicţiile capitalismului, dar n-a ştiut să dezvăluie rădăcinile lor. El nu înţelegea tendinţele progresiste ale marii producţii capitaliste şi declara drept ideal industria bazată pe sistemul breslelor şi agricultura patriarhală, care nu corespundeau de loc noilor condiţii economice.

Lenin a supus unei critici amănunţite doctrina lui Sismondi în lucrarea sa „Cu privire la caracterizarea romantismului economic". Principalele lucrări economice ale lui Sismondi sînt : „Noi principii de economie politică sau despre avuţie sub aspectul raportului dintre ea şi populaţie" şi „Studii de economie politică". — *166.*

Skobelev, M. I. (1885—1939) — din 1903 a luat parte la mişcarea social-democrată, activînd în rîndurile menşevicilor. În 1906 a emigrat ; a colaborat la diferite publicaţii menşevice, a făcut parte din

www.dacoromanica.ro

redacţia „Pravdei" de la Viena a lui Troţki. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreşedinte al Sovietului din Petrograd şi vicepreşedinte al C.E.C. în prima legislatură ; din mai pînă în august 1917 a fost ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a îndepărtat de menşevici, a lucrat în sistemul cooperaţiei, iar apoi la Comisariatul poporului pentru comerţul exterior. Începînd din 1922 a fost membru al P.C. (b) din Rusia şi a ocupat funcţii de răspundere în sectorul economic ; în 1936—1937 a lucrat la Comitetul unional al radiodifuziunii. — *15, 173, 237, 272.*

Sorge, Friedrich Adolf (1828—1906) — socialist german, militant de seamă al mişcării muncitoreşti şi socialiste internaţionale, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx şi F. Engels. A luat parte la revoluţia din 1848—1849 din Germania. După înfrîngerea revoluţiei a emigrat în Elveţia, apoi în America ; a fost organizatorul secţiilor Internaţionalei I în America, secretar al Consiliului General al Internaţionalei I (1872—1874). A participat activ la întemeierea Partidului muncitoresc socialist din S.U.A. şi a Uniunii muncitoreşti internaţionale. Sorge a pregătit pentru tipar corespondenţa sa cu K. Marx, F. Engels şi alţii. Activitatea lui Sorge a fost foarte mult apreciată de V. I. Lenin, care îl numea veteran al Internaţionalei I. — *171.*

Souvarine, Boris — socialist francez, ziarist. În anii războiului imperialist mondial a fost centrist, adept al lui Troţki. În 1921 a intrat în Partidul Comunist Francez, din care a fost exclus în 1924 pentru activitate troţkistă. În prezent este unul dintre liderii troţkiştilor francezi, publică în presa burgheză articole îndreptate împotriva mişcării comuniste şi a Statului sovietic. — *263—264, 267, 270, 271.*

Spectator — *vezi* Nahimson, M. I.

Stauning, Thorwald August Marinus (1873—1942) — om de stat danez, unul dintre liderii de dreapta ai social-democraţiei daneze şi ai Internaţionalei a II-a, publicist. Din 1910 preşedinte al Partidului social-democrat danez şi al fracţiunii sale din parlament. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste şi a avut o orientare progermană. În anii 1916—1920 a fost ministru fără portofoliu în guvernul burghez al Danemarcii. În anii 1924—1926 s-a aflat în fruntea guvernului social-democrat, iar în anii 1929—1942 în fruntea guvernelor de coaliţie formate din radicali burghezi şi social-democraţi de dreapta. Folosind pe larg demagogia socială, a subminat mişcarea grevistă a proletariatului danez. Începînd de la mijlocul deceniului al 4-lea a promovat o politică de capitulare a Danemarcii faţă de Germania fascistă, iar din 1940 o politică de colaborare cu ocupanţii fascişti. — *181, 194, 196, 270.*

Ströbel, Heinrich (1869—1945) — social-democrat german, centrist. În anii 1905—1916 a fost membru al redacţiei ziarului „Vorwärts", organul central al social-democraţiei germane. În anii 1900—1918 — deputat în Landtagul Prusiei. La începutul primului război mon-

www.dacoromanica.ro

dial, Ströbel s-a ridicat împotriva social-şovinismului şi războiului imperialist, a aderat la grupul de stînga „Die Internationale", reprezentînd în cadrul lui un curent care oscila spre kautskism. În 1916 a trecut definitiv pe poziţiile kautskismului; în 1917 a fost unul dintre organizatorii „Partidului social-democrat independent din Germania". În noiembrie 1918 — ianuarie 1919 a fost ministru în guvernul Prusiei. În 1919 a revenit în partidul social-democrat, dar în 1931 l-a părăsit, nefiind de acord cu politica conducerii partidului. Din 1922 a fost deputat în Reichstagul german. A atacat cu vehemenţă partidul bolşevic şi U.R.S.S. — *1, 4.*

Struve, P. B. (1870—1944) — economist şi publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut — reprezentant de seamă al „marxismului legal". A procedat la o revizuire „critică" şi la o „completare" a teoriei economice şi filozofice a lui K. Marx; a căutat să adapteze marxismul şi mişcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii şi organizatorii „Uniunii eliberării", organizaţie monarhistă-liberală (1903—1905), şi redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie". O dată cu înfiinţarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost un duşman inveterat al Puterii sovietice, membru al guvernului contrarevoluţionar al lui Vranghel, iar apoi emigrant alb. — *31, 36, 311, 392.*

Stürgkh, Karl (1859—1916) — om de stat reacţionar austriac, conte, reprezentant al marilor latifundiari din Austria. Din 1890 a fost deputat în parlamentul austriac. În anii 1909—1911 a fost ministrul învăţămîntului al Austro-Ungariei. În anii 1911—1916 s-a aflat în fruntea guvernului Austro-Ungariei. Guvernul Stürgkh a participat activ la pregătirea şi dezlănţuirea războiului imperialist mondial. Înainte de război, el a dizolvat parlamentul austriac, iar la începutul războiului pe cel ungar şi a instaurat în ţară o dictatură militară absolutistă, reprimînd crunt mişcarea antirăzboinică şi revoluţionară care se intensifica. În octombrie 1916 Stürgkh a fost ucis de social-democratul austriac Friedrich Adler. — *182.*

Südekum, Albert (1871—1944) — unul dintre liderii oportunişti ai social-democraţiei germane, revizionist. Din 1900 pînă în 1918 a fost deputat în Reichstag. În timpul războiului imperialist mondial — social-şovinist inveterat. A propagat concepţii imperialiste în problema colonială şi a luptat împotriva mişcării revoluţionare a clasei muncitoare. În anii 1918—1920 a fost ministru de finanţe al Prusiei. Într-o serie de lucrări, V. I. Lenin l-a atacat cu vehemenţă pe Südekum, calificîndu-l pe el şi pe adepţii săi drept o bandă de „lachei vrednici de dispreţ ai kaiserului şi burgheziei". Cuvîntul „Südekum" a devenit un nume comun, caracterizînd tipul de ultraoportunist şi social-şovinist. — *147, 194, 236, 255, 259, 261, 269, 270, 272.*

Sundbo, Iens Peter Karl (n. 1860) — social-democrat de stînga danez, publicist. Din 1887 a colaborat la presa social-democrată,

www.dacoromanica.ro

inclusiv la ziarul „Social-Demokraten" — organul central al Partidului social-democrat danez. Din 1895 a fost deputat în parlamentul danez. Din 1898 redactor al ziarului „Vestjyllands Socialdemokrat". În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În septembrie 1916 s-a ridicat împotriva hotărîrii congresului Partidului social-democrat danez cu privire la participarea unor reprezentanți ai săi la guvernul burghez al Danemarcii. În anii 1918—1920 a criticat politica imperialistă a burgheziei daneze. — *196.*

Ş

Şagov, N. R. (1882—1918) — participant activ la mişcarea revoluționară, bolşevic, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Kostroma, de profesiune muncitor țesător. În Dumă a făcut parte din fracțiunea bolşevică. În 1914 a fost arestat împreună cu ceilalți membri ai fracțiunii bolşevice din Dumă pentru activitate revoluționară îndreptată împotriva războiului şi deportat, în 1915, în Siberia, de unde s-a întors în 1917. — *151, 272.*

Ştiurmer, B. V. (1878—1917) — om de stat al Rusiei țariste, mare moşier. A fost guvernator al guberniilor Novgorod şi Iaroslavl. Din 1904 a fost membru al Consiliului de Stat. În 1916 a fost numit preşedinte al Consiliului de Miniştri, ministru de interne şi ministru de externe. Fiind acuzat că era germanofil şi că pregătea încheierea tratatului de pace separat între Rusia şi Germania, în noiembrie 1916 a fost silit să-şi dea demisia. — *185, 244.*

T

Thalheimer, August (1884—1948) — social-democrat german, publicist. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În anii 1914—1916 a fost redactor la ziarul social-democrat „Volksfreund"; a făcut parte din grupul „Die Internationale", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". În anii 1916—1918 a participat la editarea unor materiale ilegale de agitație, „Spartakusbriefe", îndreptate împotriva războiului imperialist şi a social-şovinismului. În anii 1918—1923 a fost membru al C.C. al Partidului Comunist din Germania şi redactor al ziarului „Die Rote Fahne", organul central al partidului. A condus aripa dreaptă din P.C.G.; în 1923 a contribuit la înfrîngerea insurecției armate din octombrie a muncitorilor din Hamburg, fapt pentru care a fost scos din funcțiile de conducere pe care le deținea în partid. În 1929 a fost exclus din P.C.G. — *1.*

Thomas, Albert (1878—1932) — om politic francez, social-reformist. Din 1910 unul dintre liderii fracțiunii parlamentare a partidului socialist. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții social-şoviniste. A făcut parte din guvernul burghez al Franței în calitate de ministru al armamentului. După revoluția burghezo-democrată din februarie 1917 a venit în Rusia pentru a face

www.dacoromanica.ro

agitaţie în favoarea continuării războiului. În 1919 a fost unul dintre organizatorii Internaţionalei (a II-a) de la Berna. În anii 1919—1932 a condus Biroul internaţional al muncii de pe lîngă Liga Naţiunilor. — *140, 158, 259, 261, 269, 339, 342.*

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influenţă covîrşitoare asupra dezvoltării literaturii ruse şi universale.

V. I. Lenin a consacrat caracterizării concepţiei despre lume a lui Tolstoi şi aprecierii întregii lui activităţi o serie de lucrări: „Lev Tolstoi, oglindă a revoluţiei ruse", „L. N. Tolstoi", „L. N. Tolstoi şi mişcarea muncitorească contemporană", „Tolstoi şi lupta proletară", „L. N. Tolstoi şi epoca sa" (vezi Opere complete, vol. 17, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—220; vol. 20, p. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109) etc. — *267.*

Trepov, A. F. (1862—1928) — om de stat al Rusiei ţariste, senator. Din 1914 — membru al Consiliului de Stat. În 1915 a fost ministru al comunicaţiilor. În 1916 a fost numit preşedinte al Consiliului de Miniştri, înlocuindu-l pe B. V. Ştiurmer. După Revoluţia Socialistă din Octombrie emigrant alb. — *244.*

Treves, Claudio (1868—1933) — unul dintre liderii reformişti ai Partidului socialist italian. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. După scindarea Partidului socialist italian (1922) a devenit unul dintre liderii Partidului socialist unitar, partid reformist. — *140, 158.*

Trier, Gerson (n. 1851) — unul dintre liderii aripii de stînga a Partidului social-democrat danez, de profesiune învăţător. A luptat împotriva politicii conciliatoare a conducerii reformiste a partidului. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. În septembrie 1916 s-a ridicat împotriva hotărîrii congresului Partidului social-democrat danez cu privire la participarea unor reprezentanţi ai săi la guvernul burghez al Danemarcii şi în semn de protest a părăsit partidul. — *196.*

Troelstra, Piter Jelles (1860—1930) — militant al mişcării muncitoreşti olandeze, socialist de dreapta. A fost unul dintre fondatorii (în 1894) şi liderii Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. La începutul acestui secol a trecut pe poziţii ultraoportuniste. A luptat împotriva aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda, aripă care, începînd din 1907, s-a grupat în jurul ziarului „De Tribune" şi a întemeiat, în 1909, Partidul social-democrat din Olanda. În timpul războiului imperialist mondial s-a manifestat ca social-şovinist de orientare germanofilă. V. I. Lenin a criticat cu asprime, în repetate rînduri, politica oportunistă a lui Troelstra, pe care l-a calificat drept un model de „conducător venal, oportunist, care slujeşte burghezia şi înşală pe muncitori" (Opere, vol. 30, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1956, p. 19). — *225.*

www.dacoromanica.ro

Troţki (Bronştein), L. D. (1879—1940) — duşman înveterat al leninismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, camuflîndu-se sub masca „nefracţionismului", s-a situat de fapt pe poziţiile lichidatorilor. În 1912 a organizat Blocul antipartinic din august. În perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe o poziţie centristă, a luptat împotriva lui V. I. Lenin şi a partidului bolşevic. Întorcîndu-se din emigraţie după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniştilor" şi, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rîndurile partidului bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a deţinut o serie de funcţii de răspundere. În 1918 a luat poziţie împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziţiei în discuţia cu privire la sindicate; începînd din 1923 a dus o înverşunată luptă fracţionistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului; a propagat ideea imposibilităţii victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troţkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic şi organizatoric. În 1927 Troţki a fost exclus din partid, în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetăţenia sovietică. În timp ce se afla în străinătate a continuat lupta împotriva Statului sovietic şi a partidului comunist, împotriva mişcării comuniste internaţionale. —*47, 58, 169, 234, 238, 271—273, 372.*

Turati, Filippo (1857—1932) — militant al mişcării muncitoreşti italiene, unul dintre organizatorii Partidului socialist italian (1892) şi lider al aripii lui drepte, reformiste. În 1896 a fost ales în parlament, unde a condus grupul socialiştilor reformişti. A promovat o politică de colaborare de clasă între proletariat şi burghezie; în perioada războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii centriste. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. După scindarea Partidului socialist italian (în 1922) a trecut în fruntea Partidului socialist unitar, de orientare reformistă. În 1926 a emigrat din Italia fascistă, stabilindu-se în Franţa. — *247, 249—252, 253, 258, 261, 274, 278, 283, 284—285, 301, 302, 339, 340, 343, 344, 346, 347, 348, 358.*

Ţ

Ţederbaum, I. O. — *vezi* Martov, L.

Ţederbaum, V. O. — *vezi* Leviţki, V.

V

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, preşedinte al Biroului socialist internaţional al Internaţionalei a II-a, s-a situat pe o poziţie ultraoportunistă. În timpul războiului imperialist mondial s-a manifestat ca social-şovinist; a

www.dacoromanica.ro

făcut parte din guvernul burghez, ocupînd diferite posturi ministeriale. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a venit în Rusia ca să facă agitație pentru continuarea războiului imperialist. Vandervelde a avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie, a contribuit din plin la organizarea intervenției militare împotriva Rusiei Sovietice, a depus eforturi susținute pentru refacerea Internaționalei a II-a. În anii 1925—1927 a fost ministru de externe al Belgiei ; a participat la încheierea acordurilor de la Locarno (1925), îndreptate împotriva U.R.S.S. A luptat activ împotriva creării frontului unic antifascist al comuniștilor și socialiștilor. A scris o serie de cărți și broșuri, în care, după cum arată V. I. Lenin, „eclectismul mic-burghez" se ridică „împotriva marxismului, sofistica împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluției proletare" (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 318). — *140, 158, 181, 192, 194, 260, 270, 284, 376.*

W

Webb, Beatrice (1858—1943) — cunoscută militantă engleză pe tărîm social ; s-a situat pe poziții reformiste. — *174.*

Webb, Sidney (1859—1947) — cunoscut militant englez pe tărîm social, reformist. A scris împreună cu soția sa, Beatrice Webb, o serie de lucrări de istorie și teorie a mișcării muncitorești engleze. Ideolog al micii burghezii și al aristocrației muncitorești, în lucrările sale Sidney Webb a căutat să demonstreze că problema muncitorească poate fi rezolvată în mod pașnic în cadrul societății capitaliste. El a fost unul dintre întemeietorii organizației reformiste Societatea fabiană. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste ; a făcut parte din primul și din cel de-al doilea guvern laburist (1924 și 1929—1931). Webb a avut o atitudine de simpatie față de Uniunea Sovietică. — *174.*

Weber, Max (1864—1920) — sociolog, istoric și economist burghez german. În anii 1893—1903 și 1919—1920 a fost profesor la diferite universități din Germania. În lucrările sale s-a manifestat ca apologet al capitalismului, a căutat să estompeze contradicțiile antagoniste de clasă. Sprijinind politica externă agresivă a imperialismului german, el a propagat în chip demagogic colaborarea dintre clasele conducătoare și aripa oportunistă a mișcării social-democrate și sindicale din Germania. — *325.*

Wijnkoop, David (1877—1941) — social-democrat de stînga olandez, mai tîrziu comunist. În 1907 a fost unul dintre fondatorii, iar apoi redactor-șef al ziarului „De Tribune", organ al aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat olandez. În 1909 a fost unul dintre întemeietorii și președintele Partidului social-democrat din Olanda (partidul „tribuniștilor"), care în 1918 s-a constituit în Partidul Comunist din Olanda. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste, a colaborat la revista „Vorbote", organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. A fost unul

www.dacoromanica.ro

dintre conducătorii Partidului Comunist din Olanda şi s-a situat pe o poziţie de extremă stîngă, sectară. În anii 1918—1925 şi începînd din 1929 a fost deputat în parlamentul olandez. La Congresul al II-lea al Internaţionalei Comuniste a fost ales în Comitetul Executiv al acesteia. În 1925 s-a ridicat împotriva hotărîrilor Internaţionalei Comuniste în problema colonială, sindicală etc., fapt pentru care în 1926 a fost exclus din Partidul Comunist din Olanda. În 1930 şi-a recunoscut greşelile şi a fost reprimit în partid ; în 1935 a fost ales în Comitetul Central. —*152.*

Wilhelm al II-lea (Hohenzollern)* (1859—1941) — împărat al Germaniei şi rege al Prusiei (1888—1918). — *19, 44, 245, 341—342, 393.*

Wilson, Woodrow (1856—1924) — om de stat american. În anii 1910—1912 a fost guvernator al statului New Jersey. În 1913 a fost ales preşedinte al S.U.A. din partea partidului democrat şi a deţinut acest post pînă în 1921. În interiorul ţării a promovat o politică de reprimare cruntă a mişcării muncitoreşti.

Politica externă a guvernului Wilson a avut un caracter prădalnic, expansionist, mai ales în ceea ce priveşte ţările Americii Latine, în ale căror treburi s-a amestecat în repetate rînduri, folosind forţa armată. V. I. Lenin scria că „idealizata republică democratică a lui Wilson *s-a dovedit* a fi în fapt o formă a celui mai turbat imperialism, a celei mai neruşinate asupriri şi sugrumări a popoarelor mici şi slabe" (Opere, vol. 28, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 179). Apărînd interesele miliardarilor americani, Wilson a contribuit la atragerea Statelor Unite ale Americii în războiul imperialist mondial de partea Antantei.

După victoria Revoluţiei Socialiste din Octombrie, Wilson a propus un plan de dezmembrare a Rusiei, a sprijinit forţele contrarevoluţionare antisovietice şi a fost unul dintre organizatorii intervenţiei militare a S.U.A. împotriva Rusiei Sovietice. În 1918 a propus un program imperialist de pace („cele paisprezece puncte"), care urmărea instaurarea dominaţiei mondiale a S.U.A. A condus delegaţia americană la Conferinţa de pace de la Paris (1919—1920). Înfrînt în alegerile prezidenţiale din 1920, s-a retras din viaţa politică. — *250, 257, 258, 339.*

Wirth, Albrecht (1866—1936) — istoric burghez german, şovinist şi rasist, apologet al imperialismului german, autorul unor lucrări în probleme de istorie şi politică mondială. — *393.*

Z

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mişcării narodnice, iar mai tîrziu a mişcării social-democrate din Rusia. A luat parte la crearea şi la activitatea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt

www.dacoromanica.ro

revoluționar s-a alăturat lichidatorilor, iar în timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — *272.*

Zetkin, Clara (1857—1933) — militantă de seamă a mișcării muncitorești germane și internaționale, a participat la întemeierea Partidului Comunist din Germania ; scriitoare de talent, orator și tribun înflăcărat. Împreună cu R. Luxemburg, F. Mehring și K. Liebknecht a participat activ la lupta împotriva lui Bernstein și a celorlalți oportuniști. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste și a luptat împotriva social-șovinismului. În 1916 a intrat în grupul „Die Internationale", care în curînd și-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar apoi în „Uniunea Spartacus". În 1919 a devenit membră a Partidului Comunist din Germania ; a fost aleasă în C.C. al partidului. La Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a fost aleasă în Comitetul Executiv al Internaționalei, în cadrul căruia a condus Secretariatul internațional pentru problemele femeilor. Din 1924 pînă la sfîrșitul vieții a fost președintă a Comitetului Executiv al Organizației internaționale pentru ajutorarea luptătorilor revoluției (Ajutorul Roșu). — *1.*

Zimmel — social-democrat elvețian. — 384.

Zinoviev (Radomîslski), G. E. (1883—1936) — a făcut parte din partidul bolșevic din 1901. Din 1908 pînă în aprilie 1917 s-a aflat în emigrație, a făcut parte din redacția ziarelor „Proletarii" și „Social-Demokrat", Organul Central al partidului. În anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoristă față de lichidatori, otzoviști și trotkiști. În timpul războiului imperialist mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În perioada de pregătire și de înfăptuire a Revoluției Socialiste din Octombrie a manifestat șovăieli, s-a ridicat împotriva insurecției armate. Publicarea de către Kamenev și Zinoviev în ziarul semimenșevic „Novaia Jizn" a unei declarații în care se exprima dezacordul lor cu hotărîrea adoptată de Comitetul Central cu privire la insurecția armată a constituit o divulgare a planurilor partidului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de conducere pe linie de partid și de stat. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului ; în noiembrie 1917 a susținut ideea creării unui guvern de coaliție din care să facă parte și menșevicii și socialiștii-revoluționari ; în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții", iar în 1926 unul dintre conducătorii blocului antipartinic trotkist-zinovievist. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1928 a fost reprimit, dar în 1932 a fost iarăși exclus. A fost primit din nou în 1933. În 1934 a fost exclus pentru a treia oară din partid pentru activitatea sa antipartinică. — *67, 83, 365.*

www.dacoromanica.ro

DATE DIN VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Iulie 1916—februarie 1917)

1916

Iulie 1916 — februarie 1917 — Lenin locuieşte în Elveţia, la Zürich (vara în localitatea de munte Flums). Conduce munca revoluţionară a partidului bolşevic, poartă corespondenţă cu organizaţiile de partid şi cu activiştii de partid din Rusia, precum şi cu secţiile din străinătate ale P.M.S.D.R.; redactează nr. 56—58 ale ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al partidului, şi nr. 1—2 ale revistei „Sbornik «Soţial-Demokrata»". Participă activ la munca grupului de stînga zimmerwaldian, îi ajută pe social-democraţii de stînga din Elveţia în lupta lor împotriva social-şoviniştilor şi a centriştilor.

Iulie — noiembrie — Lenin lucrează la biblioteca din Zürich, face extrase din diferite cărţi, ziare şi reviste cu privire la războiul imperialist şi în legătură cu problema naţională.

Iulie, 1 (14) şi 11 (24) — În scrisorile adresate lui M. N. Pokrovski la Paris, Lenin se arată îngrijorat de faptul că destinatarul n-a primit manuscrisul cărţii „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", care i-a fost expediat la 19 iunie (2 iulie).

Intre 4 şi 7 (17 şi 20) iulie — Lenin şi N. K. Krupskaia pleacă pe timpul verii în localitatea de munte Flums (aproape de Zürich), pentru ca N. K. Krupskaia să poată urma un tratament.

Inceputul lunii iulie — octombrie — Într-o serie de scrisori expediate din Flums lui G. E. Zinoviev, membru al redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", Lenin dă indicaţii cu privire la pregătirea nr. 56—58 ale acestei publicaţii; demască caracterul fracţionist, antipartinic al

www.dacoromanica.ro

activităţii grupului Peatakov — Boş — Buharin şi condamnă atitudinea împăciuitoristă a lui Zinoviev faţă de acesta, critică concepţiile lor greşite în unele probleme ; îşi exprimă părerea şi dă indicaţii practice în legătură cu organizarea editării revistei „Sbornik «Soţial-Demokrata»" şi pregătirea pentru tipar a nr. 1 şi 2 ale acestei culegeri.

Iulie, 11 (24) — Într-un post-scriptum la o scrisoare adresată de N. K. Krupskaia lui M. Ţhakaia, Lenin îi mulţumeşte acestuia pentru scrisoare, îi doreşte multă sănătate.

Iulie, după 11 (24) — Lenin scrie articolul „Broşura lui Junius".

Iulie, 12 (25) — Într-o scrisoare adresată Aleksandrei Kollontai, Lenin scrie despre sarcinile reprezentantului unic al celor de stînga la proiectata conferinţă de la Haga a socialiştilor din ţările neutre, subliniază răspunderea pe care acesta o are, arată că acest reprezentant trebuie să-şi pună drept scop mai ales informarea completă asupra mersului conferinţei, îşi exprimă dorinţa ca el să ridice la conferinţă problema aprobării hotărîrilor conferinţelor de la Zimmerwald şi Kiental şi problema condamnării social-patrioţilor ; în încheierea scrisorii, Lenin o întreabă pe Kollontai dacă nu are cumva relaţii printre editori : „Am nevoie de bani şi aş vrea să lucrez la *o traducere* sau să capăt o lucrare în domeniul *pedagogiei* pentru Nadea (deoarece boala ei face necesară o şedere *îndelungată* în munţi, iar asta costă scump)".

Iulie, după 12 (25) — Lenin este anunţat că mama sa, Maria Aleksandrovna Ulianova, a murit la Petrograd.

Iulie, înainte de 20 (2 august) — Lenin scrie articolul „Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării".

Iulie, după 20 (2 august) — septembrie — Lenin scrie articolul „Entwaffnung" („Dezarmare") în limba germană.

A doua jumătate a lunii iulie — Într-o scrisoare adresată lui M. M. Haritonov la Zürich, Lenin arată că e necesar ca tovarăşii din Petrograd, Moscova, Kiev şi Odesa să fie informaţi asupra mişcării internaţionaliştilor din Europa şi America, precum şi asupra discuţiei

www.dacoromanica.ro

în problema dezarmării ; îl anunţă că i-a trimis articolul cu privire la dezarmare.

Iulie, 20 (august, 2) — Într-o scrisoare adresată lui G. E. Zinoviev, Lenin îl anunţă că a început să lucreze la articolul „Cu privire la kautskism" pentru culegerea „Pod znamenem marksizma".

Între 20 şi 23 iulie (2 şi 5 august) — octombrie — Lenin lucrează la articolul „Imperialismul şi scindarea socialismului", adună material, întocmeşte planul articolului.

Iulie, 22 sau 23 (4 sau 5 august) — Lenin trimite o scrisoare lui G. L. Şklovski la Berna, rugîndu-l să comande două cărţi, alegîndu-le în aşa fel formatul, încît în coperţile lor să poată fi expediat la Paris, lui M. N. Pokrovski, manuscrisul lucrării „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" ; roagă să i se trimită scrisori ale prizonierilor ruşi din Germania : „Trebuie doar să urmărim starea de spirit, revendicările, părerile lor etc."

Iulie, 23 (august, 5) — Într-o scrisoare adresată lui M. N. Pokrovski la Paris, Lenin îl informează că, deoarece s-a pierdut manuscrisul lucrării „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", care i-a fost expediat, el a fost nevoit să expedieze un alt exemplar pe cale conspirativă. Întrucît editura „Parus" intenţiona să reducă volumul cărţii la 3 coli, Lenin îl roagă pe Pokrovski să insiste pe lîngă editură să accepte formatul de 5 coli, aşa cum i-a fost comandat.

După 23 iulie (5 august) — Într-o scrisoare adresată lui G. E. Zinoviev, Lenin indică să se includă în revista „Sbornik «Soţial-Demokrata»" articolul lui K. Cilbum „Social-democraţia suedeză şi războiul mondial" şi articolul lui A. Hansen „Unele momente din mişcarea muncitorească contemporană din Norvegia".

Iulie — În scrisorile adresate social-democraţilor de stînga internaţionalişti din ţările scandinave, Lenin dă sfaturi în legătură cu pregătirea conferinţei socialiştilor din ţările neutre şi cu privire la tactica reprezentanţilor celor de stînga la această conferinţă.

Între 23 iulie şi 18 august (5 şi 31 august) — Într-o scrisoare adresată lui M. N. Pokrovski, Lenin repetă conţinutul scrisorii expediate acestuia la 2 iulie şi reţinută de cenzură, în care îi dădea indicaţii în legătură cu editarea cărţii

www.dacoromanica.ro

„Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului"; roagă să se păstreze volumul cărții comandat înainte de editură, să se mențină adnotările, „deoarece sînt foarte importante", precum și bibliografia; scrie că dacă nu este posibil să se publice cartea sub pseudonimul obișnuit al lui V. I. Lenin — V. Ilin, i se poate da pseudonimul N. Lenivțîn sau V. I. Ivanovski.

August, înainte de 18 (31) — Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin îi mulțumește pentru scrisorile prizonierilor pe care i le-a trimis și îl felicită pentru succesele obținute în munca dusă în rîndurile prizonierilor.

August, 18 (31) — Într-o scrisoare adresată lui M. M. Haritonov, Lenin consimte să-i trimită manuscrisul cărții „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului"; îl roagă să-i trimită ziarele poloneze și bundiste care conțin date cu privire la alegerile de la Varșovia.

Într-o scrisoare adresată lui M. N. Pokrovski, Lenin scrie că este nevoit să accepte scurtarea manuscrisului lucrării „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" și își exprimă profundul său regret pentru scurtarea părții finale a manuscrisului; întreabă dacă nu s-ar putea publica sfîrșitul manuscrisului fără modificări în revista „Letopis" cu o notă din partea redacției în care să se arate că „acestea sînt concluziile care se desprind din broșură".

După 19 august (1 septembrie) — Lenin studiază tăieturile din ziarele engleze, franceze și germane care conțin hărți ale teatrelor de operațiuni și face însemnări pe ele.

August — Într-o scrisoare adresată lui G. E. Zinoviev, Lenin face o apreciere negativă asupra articolului lui N. I. Buharin „Contribuții la teoria statului imperialist", care a fost scris pentru publicația „Sbornik «Soțial-Demokrata»", și propune să fie respins; își exprimă dezacordul cu observațiile lui Zinoviev la articolul „Broșura lui Junius", subliniază că important este „de a defini *just* raportul dintre *epocă* și războiul *actual*", relevă caracterul greșit al concluziei că „în epoca imperialismului nu **pot** fi războaie naționale", explică ce atitudine trebuie adoptată față de lozinca „apărării patriei".

www.dacoromanica.ro

Lenin scrie lui N. I. Buharin o scrisoare în care își expune observațiile pe marginea articolului „Contribuții la teoria statului imperialist"; îl anunță că articolul nu poate fi publicat în „Sbornik «Soțial-Demokrata»", relevă lipsurile articolului, o serie de formulări greșite în legătură cu atitudinea marxiștilor față de stat; îl sfătuiește pe Buharin să refacă partea a doua a articolului (cu privire la capitalismul de stat) pentru a fi editată legal, iar prima parte (cu privire la stat) să nu o tipărească, ci „să o lase *să se coacă*". Lenin redactează articolul lui A. M. Kollontai „Internaționala a treia și muncitoarea".

Sfîrșitul lunii august — începutul lunii septembrie — Lenin și N. K. Krupskaia se întorc din orășelul Flums la Zürich.

August — septembrie — Lenin scrie articolele „Despre apariția unui nou curent: «economismul imperialist»" și „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)".

August — octombrie — Lenin scrie articolul „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»".

Septembrie, 2 (15) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin relevă creșterea organizației de tineret din Elveția, promite să-i trimită articolul „Entwaffnung" („Dezarmare").

Septembrie, 7 (20) — Lenin scrie o scrisoare lui M. T. Elizarov la Petrograd, îl roagă să trimită sau să arate această scrisoare Mariei Ilinicina Ulianova; confirmă primirea cărților și a cărții ei poștale din 8 august; își exprimă neliniștea în legătură cu arestarea Annei Ilinicina Elizarova și îl sfătuiește să se adreseze celor mai buni avocați; îi mulțumește Mariei Ilinicina Ulianova pentru demersurile întreprinse în legătură cu editarea cărții sale „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" și pentru banii pe care i-a trimis; roagă să i se trimită ziare ruseți.

Septembrie, 9 (22) — Lenin face însemnări cu privire la război și la alte probleme pe dosul paginilor indicelui întocmit de el la cartea lui I. Wirth „Istoria mondială și contemporaneitatea".

Septembrie, 17 (30) — Lenin participă la o ședință a Comisiei socialiste internaționale de la Berna.

Septembrie, 20 (octombrie, 3) — Lenin trimite articolul „Entwaffnung" („Dezarmare") pentru a fi publicat în ziarele social-democraților de stînga din Suedia și Norvegia.

www.dacoromanica.ro

Septembrie, 23 (octombrie, 6) — Lenin se întîlnește și discută cu V. M. Kasparov, care se află în trecere prin Zürich.

Septembrie — octombrie — Lenin scrie articolul „Unii care s-au rătăcit ziua în amiaza mare".

A doua jumătate a lunii septembrie (prima jumătate a lunii octombrie) — Lenin scrie salutul adresat în numele C.C. al P.M.S.D.R. congresului Partidului socialist italian. Salutul a fost citit la congres în ziua de 2 (15) octombrie.

Sfîrșitul lunii septembrie — începutul lunii octombrie — Lenin scrie o scrisoare lui A. G. Șleapnikov în legătură cu apropiata sa plecare în Rusia, în care subliniază necesitatea de a se ajunge la o înțelegere în toate problemele principale și arată că planul general al muncii „trebuie să cuprindă, în primul rînd, linia *teoretică*, în al doilea rînd, sarcinile *tactice* imediate și, în al treilea rînd, sarcinile direct organizatorice". Lenin atrage atenția asupra importanței „unei înțelegeri pe plan teoretic", care e atît de necesară „pentru muncă în vremuri atît de grele"; subliniază că este inadmisibilă atitudinea împăciuitoristă față de centriști și unirea cu ei. Important este acum, arată Lenin, să se tipărească foi volante și proclamații în limbaj popular împotriva țarismului, să se întărească legăturile „dintre noi și muncitorii înaintați din Rusia", să se organizeze o corespondență conspirativă regulată, precum și transportul pentru expedierea literaturii și altor materiale, să se folosească presa legală din țară. Într-o scrisoare adresată lui N. D. Kiknadze la Geneva, Lenin îi mulțumește pentru informațiile furnizate în legătură cu discuția avută cu Lunacearski și cu adepții săi, care se situau pe o poziție greșită în problema națională, îl sfătuiește să le ceară teze în scris în care să-și expună punctul lor de vedere; își exprimă părerea că Lunacearski și partizanii săi „n-au înțeles" nimic „din problema caracterului istoric al «naționii» și al «apărării patriei»"; îl anunță că i-a expediat articolul său „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»" pentru a-l cunoaște.

Septembrie — Într-o scrisoare către Z. I. Lilina, Lenin o întreabă dacă n-ar putea să expună pe scurt pentru revista „Sbornik «Soțial-Demokrata»" problemele principale din referatul cu privire la mișcarea socialistă a femeilor pe care ea l-a prezentat la Olten.

www.dacoromanica.ro

Nu înainte de septembrie Lenin citește revista „Delo" nr. 3, face însemnări pe marginea următoarelor articole: „După război" de V. Zasulici, „Ideologia războiului" de P. Maslov și „Politica și opinia publică. Rusia dedublată" de A. Potresov.

Octombrie, 9 (22) Lenin scrie o scrisoare Mariei Ilinicina Ulianova la Petrograd în care o întreabă dacă editura a primit manuscrisul cărții „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului"; subliniază că acordă „o mare importanță acestei lucrări economice și că ar vrea foarte mult s-o vadă cît mai curînd tipărită în întregime"; o roagă să se intereseze dacă în dicționarul „Granat" a apărut articolul său „Karl Marx".

Octombrie, 11 (24) Lenin face extrase (în limba germană) din ziarele „Belgische Arbeiterstimme" din 20 septembrie și 24 octombrie 1916 și „Volksstimme" din 23 septembrie 1916 în problema apărării patriei.

Octombrie, 12 (25) Lenin scrie o scrisoare lui Franz Koritschoner, social-democrat de stînga austriac, în care îl roagă să-i dea informații amănunțite cu privire la greva de la Uzinele de armament din Speyer (Austria) și la atentatul comis de F. Adler împotriva primului ministru austriac Stürgkh. Făcînd o apreciere a acestui act, Lenin subliniază că acțiunile teroriste individuale sînt neadecvate și dăunătoare ca tactică revoluționară, că „numai mișcarea de masă poate fi considerată o adevărată luptă politică". Lenin își exprimă dorința ca un grup de stînga din Austria să scoată un manifest cu acest prilej.

Octombrie, 13 (26) Într-o scrisoare adresată lui G. I. Belenki, secretar al secției din Paris a P.M.S.D.R., Lenin îi scrie că editarea la Paris a revistei „Sbornik «Soțial-Demokrata»" sub controlul cenzurii este inoportună; îl roagă să-l anunțe cînd se va ivi posibilitatea tipăririi ei ilegale. Îl roagă, de asemenea, să afle dacă corespund realității știrile din ziare cu privire la convocarea la 24 decembrie, la Paris, a celei de-a doua conferințe a socialiștilor din țările Antantei; îi promite că va trimite cu acest prilej o foaie volantă din partea C.C. al P.M.S.D.R. și îi dă indicația să pregătească „editarea ei în condiții bune și în consecință și difuzarea ei".

www.dacoromanica.ro

Octombrie, 21 și 22 (noiembrie, 3 și 4) Lenin asistă la consfătuirile social-democraților de stînga delegați la Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elvețian ; ia parte la elaborarea proiectului de rezoluție a congresului în problema atitudinii față de hotărîrile Conferinței de la Kiental.

Octombrie, 22 (noiembrie, 4) Lenin rostește la Congresul social-democrației elvețiene de la Zürich un cuvînt de salut în numele C.C. al P.M.S.D.R.

Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunță că în ajunul deschiderii congresului Partidului social-democrat elvețian a avut loc o consfătuire a stîngii elvețiene și-și împărtășește impresiile de la acest congres.

Octombrie, 24 (noiembrie, 6) În nr. 56 al ziarului „Soțial-Demokrat" apar articolele lui Lenin „Pace separată" și „Zece miniștri «socialiști»".

Octombrie, 29 (noiembrie, 11) Lenin are o convorbire cu M. S. Olminski, care venise la el în Elveția.

Octombrie Apare nr. 1 al revistei „Sbornik «Soțial-Demokrata»", cuprinzînd tezele lui V. I. Lenin „Revoluția socialistă și dreptul națiunilor la autodeterminare" și articolele „Broșura lui Junius" și „Bilanțul discuției asupra autodeterminării".

Lenin scrie articolele „Lozinca «dezarmării»", „Imperialismul și scindarea socialismului" și planul articolului „Imperialismul și atitudinea față de el".

Sfîrșitul lunii octombrie — începutul lunii noiembrie Lenin scrie tezele „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian" ; le trimite în diferite părți și dă indicații cu privire la traducerea tezelor în limba franceză și la difuzarea lor.

Noiembrie, 7 (20) Lenin are o convorbire cu zimmerwaldienii de stînga asupra tezelor „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian".

Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin îi mulțumește pentru traducerea în limba franceză a tezelor „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian" și îi scrie că intenționează să le trimită lui A. Abramovici și H. Guilbeaux ; o anunță că la Zürich a avut loc o adunare a celor de stînga din El-

www.dacoromanica.ro

veția și că urmează să se țină o a doua adunare ; explică ce înțeleg marxiștii prin noțiunea de „patrie" și care este atitudinea clasei muncitoare față de aceasta ; îi promite că-i va trimite articolul său „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»", consacrat acestei probleme.

Noiembrie, 12 (25) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunță că nu se poate apuca de modificarea tezelor „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian" pentru stînga franceză, deoarece îi lipsesc materialele necesare despre Franța ; își exprimă regretul că legătura cu internaționaliștii francezi nu funcționează bine ; scrie ce atitudine trebuie adoptată față de mișcările general democratice : „Noi, social-democrații, sîntem întotdeauna pentru democrație nu «în numele capitalismului», ci în numele curățirii drumului în fața mișcării noastre..."

Noiembrie, 13 (26) Într-o scrisoare adresată Mariei Ilinicina Ulianova, Lenin confirmă primirea cărților și a cărții ei poștale în care îl anunță că în curînd A. I. Elizarova va fi eliberată din închisoare : „Sînt grozav de bucuros de veștile despre Aniuta", scrie el.

Noiembrie, 17 (30) Lenin scrie o scrisoare Inessei Armand în care arată că afirmațiile ei în problema „apărării patriei" și a relațiilor din cadrul stîngii zimmerwaldiene sînt greșite ; subliniază că noțiunea de „patrie" și lozinca „apărării patriei" trebuie să fie abordate din punct de vedere istoric concret, că războaiele de eliberare națională sînt necesare ; explică poziția lui K. Marx și F. Engels în această problemă. Lenin critică aspru concepțiile și acțiunile fracționiste ale grupului Peatakov — Boș — Buharin, demască intrigile politice ale lui K. Radek și condamnă atitudinea neprincipială, împăciuitoristă a lui G. E. Zinoviev față de ei. „Pe acela care *iartă* în politică astfel de lucruri, — scrie Lenin — îl consider un prostănac sau un nemernic. *Eu unul nu le voi ierta niciodată*".

Lenin are o a doua convorbire cu zimmerwaldienii de stînga asupra tezelor „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian" și asupra atitudinii Partidului social-democrat elvețian față de război.

www.dacoromanica.ro

Lenin face însemnări pe textul tezelor lui F. Platten în problema atitudinii Partidului social-democrat elvețian față de război.

Noiembrie, 18 (decembrie, 1) Lenin scrie o scrisoare socialistului elvețian Arthur Schmidt în care face propuneri cu privire la precizarea unor formulări în problema războiului din tezele stîngii social-democrate elvețiene pentru congresul Partidului social-democrat elvețian; subliniază importanța folosirii particularităților Elveției în scopul propagandei revoluționare.

Între 18 noiembrie și 5 decembrie (1 și 18 decembrie) Lenin își scrie observațiile la articolul lui N. I. Buharin „Statul imperialist prădalnic".

Noiembrie Într-o scrisoare adresată lui N. D. Kiknadze, Lenin explică de ce este greșită poziția acestuia în problema atitudinii față de războaie și a dreptului națiunilor la autodeterminare; subliniază că „un marxist trebuie să ia ca premise în politica sa *numai fapte* dovedite precis și incontestabil", că, atunci cînd ne precizăm atitudinea față de război, trebuie „să analizăm în mod concret fiecare caz în parte".

Începutul lunii decembrie Lenin își scrie observațiile la proiectul tezelor lui R. Grimm cu privire la atitudinea Partidului social-democrat elvețian față de război.

Lenin scrie amendamente la proiectul de rezoluție în problema războiului întocmit de F. Platten. Lenin lucrează la „Tezele cu privire la atitudinea Partidului social-democrat elvețian față de război".

Într-o scrisoare adresată lui M. G. Bronski, Lenin formulează principalele puncte ale proiectului de rezoluție cu privire la atitudinea Partidului social-democrat elvețian față de război.

Lenin trimite internaționaliștilor francezi din Elveția tezele sale „Sarcinile zimmerwaldienilor de stînga din Partidul social-democrat elvețian".

Decembrie, 4 (17) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunță că intenționează să scoată niște foi volante cu privire la starea de lucruri din Partidul social-democrat elvețian, pentru ca ea să le traducă în limba franceză; îi scrie că a participat la o adunare a stîngii elvețiene la care s-a discutat rezoluția cu privire la atitudinea față de război și la sarcinile celor de stînga.

www.dacoromanica.ro

Decembrie, 5 (18) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin scrie că știrile provenite din Rusia confirmă creșterea revoluției ; își exprimă indignarea față de poziția adoptată de Buharin și Radek ; subliniază necesitatea luptei împotriva oportuniștilor.

Decembrie, 7 (20) Într-o scrisoare adresată lui V. A. Karpinski, Lenin îl anunță că intenționează să țină la Zürich o conferință despre revoluția din 1905, enumeră publicațiile ce îi sînt necesare și roagă să i se trimită cărți.

După 7 (20) decembrie Lenin scrie „Observații pe marginea articolului despre maximalism".

Decembrie, 8 (21) Într-o scrisoare adresată lui M. N. Pokrovski, Lenin își exprimă regretul că din lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" a fost înlăturată critica la adresa lui Kautsky ; relevînd că în această problemă este nevoit să se supună editorului, Lenin adaugă : „Las'că mă răfuiesc eu în altă parte cu Kautsky".

Decembrie, 12 (25) Lenin scrie o scrisoare Inessei Armand în care îi arată că n-a înțeles esența și prejudiciile pe care le provoacă „economismul imperialist", explică de ce este greșită poziția lui Buharin și Radek, pe de o parte, și a Rosei Luxemburg, pe de altă parte, în problema revoluției socialiste și a atitudinii față de revendicările democratice.

Decembrie, 15 (28) Lenin înaintează o cerere la secția de poliție a orașului Zürich în care solicită să i se prelungească șederea în Zürich pînă la 31 decembrie 1917 ; scrie că a depus la banca cantonală din Zürich o garanție în sumă de 100 de franci.

Prima jumătate a lunii decembrie Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin arată că comportarea de intrigant a lui Radek nu este întîmplătoare, nu este legată exclusiv de felul lui de a fi și că ea greșește atunci cînd nu trage de aici concluzii politice, cînd nu apreciază politic cele petrecute ; explică din nou poziția marxistă în problema apărării patriei ; își exprimă satisfacția în legătură cu discuțiile pe care Armand le-a avut cu H. Guilbeaux și P. Lewy, subliniază poziția greșită a lui Lewy față de parlamentarism.

www.dacoromanica.ro

Decembrie, 18 (31) Lenin trimite scrisori de felicitare cu prilejul Anului nou lui V. A. şi S. N. Karpinski, V. M. Kasparov şi M. Ţhakaia.

Decembrie, 19 (1 ianuarie 1917) Lenin scrie articolul „Pacifism burghez şi pacifism socialist".

Decembrie, 21 (3 ianuarie 1917) Într-o scrisoare adresată lui M. N. Pokrovski, Lenin îi mulţumeşte pentru demersurile sale în legătură cu editarea cărţii: „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului".

A doua jumătate a lunii decembrie Lenin scrie „Scrisoare deschisă către Boris Souvarine".

Înainte de 25 decembrie (7 ianuarie 1917) Lenin scrie „Ciornă de proiect al tezelor adresei către Comisia socialistă internaţională şi către toate partidele socialiste".

Decembrie, 25 (7 ianuarie 1917) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunţă că îi trimite un exemplar din ziarul „Volksrecht" care conţine rezoluţia adunării stîngii elveţiene împotriva amînării fără termen a congresului Partidului social-democrat elveţian, congres fixat anterior pentru luna februarie 1917 spre a rezolva problema atitudinii Partidului social-democrat elveţian faţă de război; scrie că e necesar ca această rezoluţie să fie tradusă în limba franceză; întreabă dacă la Clarens şi Lausanne se află partizani ai stîngii.

Lenin discută cu E. Nobs şi W. Münzenberg în legătură cu hotărîrea Conducerii Partidului social-democrat elveţian din 7 ianuarie cu privire la amînarea convocării congresului extraordinar al partidului.

Decembrie, 25 sau 26 (7 sau 8 ianuarie 1917) Lenin asistă la o adunare a stîngii elveţiene. Adunarea a adoptat o rezoluţie de protest împotriva amînării convocării congresului în problema războiului.

Între 26 decembrie şi 6 ianuarie 1917 (8 şi 19 ianuarie) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunţă că la 7 ianuarie a avut loc la Zürich o şedinţă a Conducerii Partidului social-democrat elveţian, la care R. Grimm, „în fruntea tuturor celor de dreapta", a făcut să fie adoptată, în pofida social-democraţilor de stînga, hotărîrea de a amîna fără termen convocarea congresului extraordinar al Partidului social-democrat elveţian; îşi exprimă intenţia de a scrie şi publica o scrisoare deschisă către Charles Naine, membru în Comisia socialistă internaţională, în care să

www.dacoromanica.ro

declare că nu doreşte să fie alături de Grimm în organizaţia de la Zimmerwald ; comunică că va trimite la C.C. al P.M.S.D.R. o declaraţie motivată în acest sens. Subliniază importanţa demascării neîntîrziate a lui Grimm.

Decembrie, 26—27 (8—9 ianuarie 1917) Lenin scrie „Scrisoare deschisă către Charles Naine, membru în Comisia socialistă internaţională de la Berna", în legătură cu comportarea trădătoare a lui R. Grimm, preşedintele Comisiei socialiste internaţionale.

Decembrie, 29 sau 30 (11 sau 12 ianuarie 1917) Într-o scrisoare către un destinatar necunoscut, Lenin, referindu-se la discuţia pe care a avut-o cu E. Nobs şi W. Münzenberg, scrie despre şedinţa Conducerii Partidului social-democrat elveţian din 7 ianuarie şi relevă că R. Grimm a furnizat ziarului „Berner Tagwacht" informaţii false, declarînd că cei de stînga n-ar fi fost în principiu împotriva amînării congresului ; anunţă că Münzenberg a scris un articol pentru „Volksrecht" împotriva hotărîrii Conducerii partidului din 7 ianuarie. Lenin roagă pe destinatar să expedieze această scrisoare lui S. N. Ravici, pentru ca aceasta, la rîndul ei, s-o trimită lui A. Abramovici la Chaux-de-Fonds.

Decembrie, 30 (12 ianuarie 1917) Lenin participă la o şedinţă a Biroului stîngii zimmerwaldiene la care se discută proiectul scrisorii de protest împotriva acţiunilor oportuniste ale lui R. Grimm.

Decembrie, 31 (13 ianuarie 1917) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin confirmă primirea scrisorii ei cu tăieturile din ziarul „Russkie Vedomosti" şi a scrisorii lui H. Guilbeaux cu privire la pregătirea mitingului pentru pace ; o anunţă că îi trimite patru articole pentru „Novîi Mir", că R. Grimm a convocat o conferinţă a socialiştilor din ţările Antantei şi că bolşevicii pregătesc un protest împotriva comportării acestuia ; propune Inessei Armand să pregătească pentru muncitorii francezi şi italieni din Elveţia un referat despre pacifism.

Sfîrşitul lunii decembrie Lenin scrie apelul „Către muncitorii care sprijină lupta împotriva războiului şi împotriva socialiştilor care au trecut de partea guvernelor din propria lor ţară".

Lenin pregăteşte conferinţa despre revoluţia din 1905, face extrase din publicaţii, întocmeşte planul conferinţei.

www.dacoromanica.ro

Decembrie — În nr. 2 al revistei „Sbornik «Soțial-Demokrata»" apar articolele lui Lenin „Lozinca «dezarmării»", „Imperialismul și scindarea socialismului", „Internaționala Tineretului", „Sforțări de a scoate oportunismul basma curată" și „Fracțiunea Ciheidze și rolul ei".

Lenin scrie articolele „Teze principiale cu privire la problema războiului" și „Cum se pune problema apărării patriei".

Decembrie — februarie 1917 — Lenin studiază la biblioteca din Zürich literatura cu privire la atitudinea marxismului față de stat; face extrase din operele lui K. Marx și F. Engels; își scrie observațiile și concluziile. Lenin intitulează materialul pregătit „Marxismul și statul".

1917

Ianuarie, 1—2 (14—15) — Lenin conduce lucrările consfătuirii social-democraților de stînga elvețieni la care se discută problema unei acțiuni împotriva lui Grimm. Consfătuirea adoptă o rezoluție în care cere îndepărtarea lui Grimm din Comisia socialistă internațională.

Ianuarie, 6 (19) — Lenin scrie o scrisoare Inessei Armand în care arată că observațiile ei în legătură cu tezele lui Engels din prefața la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța" sînt greșite; atrage atenția că raționamentele Inessei Armand cu privire la „apărarea patriei" „ignoră punctul de vedere istoric și n-au un caracter concret"; explică amănunțit această problemă.

Lenin trimite secțiilor din străinătate ale bolșevicilor rezoluția social-democraților de stînga elvețieni care ceruseră să se țină un referendum în problema convocării congresului extraordinar al partidului; congresul fusese amînat fără termen printr-o hotărîre a Conducerii Partidului social-democrat elvețian.

Ianuarie, 7 (20) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunță că social-democrații de stînga elvețieni au adoptat o rezoluție împotriva amînării congresului extraordinar al partidului, cerînd să se țină un referendum în această problemă; scrie că trebuie accelerată editarea de manifeste și foi volante.

www.dacoromanica.ro

Ianuarie, 9 (22) Lenin ține o conferință despre revoluția din 1905 la o adunare a tineretului muncitoresc de la Casa poporului din Zürich.
Lenin scrie o scrisoare Inessei Armand în legătură cu referatul ei despre pacifism pe care l-a ținut la 8 (21) ianuarie, îi propune să-l repete la Geneva și la Chaux-de-Fonds ; o întreabă dacă au fost traduse în limba franceză proiectele de rezoluție cu privire la apărarea patriei și la problema războiului pentru congresul Partidului social-democrat elvețian ; îi scrie despre poziția împăciuitoristă a lui E. Nobs și F. Platten față de R. Grimm, precum și despre refuzul lui H. Guilbeaux de a semna rezoluția împotriva lui R. Grimm.

Ianuarie, 10 (23) Lenin face extrase din ziarele „Volksrecht" din 23 ianuarie și „Berner Tagwacht" din 22 ianuarie 1917 cu privire la ședința Conducerii Partidului social-democrat elvețian din 22 ianuarie 1917, la care s-a discutat problema convocării congresului.

Între 13 și 17 (26 și 30) ianuarie Lenin scrie articolul „Douăsprezece teze scurte cu privire la susținerea de către H. Greulich a apărării patriei".

Ianuarie, 17 (30) Lenin scrie două scrisori Inessei Armand în care explică esența pacifismului burghez, relatează despre discuția pe care a avut-o cu doi prizonieri evadați, o informează despre starea de lucruri din Partidul social-democrat elvețian ; relevînd că a recitit cartea lui Engels „Contribuții la problema locuințelor", Lenin scrie : „E minunată ! Eu tot mai sînt «îndrăgostit» de Marx și Engels și nu pot rămîne nepăsător cînd văd că sînt huliți. Nu, ei sînt oameni adevărați ! De la ei trebuie să învățăm. Nu trebuie să părăsim acest teren. Terenul *acesta* l-au părăsit și social-șoviniștii și kautskiștii".

Ianuarie, 18 (31) În nr. 58 al ziarului „Soțial-Demokrat" apare articolul lui Lenin „O cotitură în politica mondială".

Ianuarie, 20 (februarie, 2) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin o anunță că la 1 februarie 1917 s-a ținut la Olten o adunare a zimmerwaldienilor și că la această adunare a fost demascată linia oportunistă a lui R. Grimm ; scrie că intenționează să răspundă la broșura lui Spectator (S. Nahimson)

www.dacoromanica.ro

„Vaterlands-Verteidigung und auswärtige Politik der Sozialdemokratie" („Apărarea patriei şi politica externă a social-democraţiei").

Ianuarie, 21 (februarie, 3) Lenin îl roagă pe socialistul norvegian T. Nerman să-l viziteze la închisoare pe social-democratul de stînga suedez Z. Höglund şi să-i ceară să semneze scrisoarea de protest împotriva acţiunilor oportuniste ale lui Grimm prin care se cere înlăturarea acestuia din Comisia socialistă internaţională.

Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin confirmă primirea unei scrisori de la ea, aprobă planul referatului ei, o sfătuieşte să-l repete, completîndu-l cu punctele : „*în ce fel* se poate produce revoluţia ? ce este dictatura proletariatului ? de ce este ea necesară ? de ce *nu este posibilă* fără înarmarea proletariatului ? de ce este în totul compatibilă cu o democraţie deplină, multilaterală ? (în pofida părerii vulgare contrare)" ; relatează despre lupta din cadrul Partidului social-democrat elveţian, despre apropiata consfătuire a „tinerilor" din Elveţia germană şi franceză, dă indicaţii în legătură cu pregătirile pentru această consfătuire şi sprijinirea social-democraţilor de stînga ; o sfătuieşte pe Armand să încerce să creeze un grup al stîngii franceze în Elveţia, subliniază că cea mai importantă sarcină este sprijinirea şi dezvoltarea oricăror acţiuni revoluţionare de masă în scopul apropierii revoluţiei şi cuceririi dictaturii proletariatului.

Între 27 şi 29 ianuarie (9 şi 11 februarie) Lenin scrie „Propunere de modificări în rezoluţia cu privire la problema războiului" pentru a fi prezentată de către social-democraţii de stînga elveţieni la congresul cantonal al organizaţiei social-democrate din Zürich.

După 30 ianuarie (12 februarie) Într-o scrisoare către S. N. Ravici, Lenin confirmă primirea scrisorii ei cu privire la starea de lucruri din organizaţia din Geneva a Partidului social-democrat elveţian, relevă dificultatea muncii, slăbiciunea social-democraţilor de stînga elveţieni, subliniază că „dacă n-ai priză în mase, nu poţi realiza nimic" ; scrie că social-democraţii de stînga elveţieni trebuie ajutaţi.

Ianuarie, 31 (februarie, 13) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin relatează despre congresul cantonal al organizaţiei social-democrate din Zürich ; îi propune să pregătească un referat în limba franceză cu privire

www.dacoromanica.ro

la cele trei curente din cadrul Partidului social-democrat elvețian ; scrie că prefața lui F. Engels la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța" a fost denaturată în revista „Die Neue Zeit" ; o roagă să-i procure operele lui Ch. Fourier.

Ianuarie — Lenin lucrează la broșura „Statistică și sociologie" (broșura n-a fost terminată) ; scrie articolele „O mlaștină imaginară sau reală ?" și „Apărarea neutralității".

Februarie, 2 (15) — Într-o scrisoare adresată Mariei Ilinicina Ulianova, Lenin confirmă primirea banilor, scrie despre greutățile sale materiale : „Scumpetea este din cale afară de mare, iar capacitatea mea de muncă foarte scăzută din cauza asteniei nervoase" ; îi mulțumește pentru cărțile trimise.

Februarie, 4 (17) — Lenin scrie o scrisoare Aleksandrei Kollontai prin care confirmă primirea unei scrisori de la ea și o anunță că i-a expediat la 7—8 ianuarie la New York o scrisoare și un articol pentru „Novîi Mir" ; își exprimă indignarea că Troțki a încheiat un bloc cu social-democrații de dreapta împotriva zimmerwaldienilor de stînga, arată că este necesară demascarea acestuia în „Soțial-Demokrat" ; scrie că pregătește (iar materialul este aproape gata) un articol cu privire la atitudinea marxismului față de stat ; regretă că din lipsă de mijloace bănești nu pot fi tipărite nr. 3 și 4 ale revistei „Sbornik «Soțial-Demokrata»", pentru care materialele sînt pregătite ; arată că acțiunile oportuniste ale zimmerwaldienilor de dreapta îndreptate spre o alianță fățișă cu social-șoviniștii au dus la falimentul ideologic al Uniunii de la Zimmerwald ; o informează asupra stării de lucruri din rîndurile social-democrației elveține ; întreabă dacă poate fi aranjată colaborarea sa și a altor social-democrați de stînga la ziarul social-democraților de stînga suedezi.

Februarie, 5—6 (18—19) — Într-o scrisoare adresată lui M. T. Elizarov, Lenin îl informează că N. K. Krupskaia a întocmit un plan în vederea publicării unui „Dicționar pedagogic" sau a unei „Enciclopedii pedagogice", subliniază importanța acestei inițiative ; îl roagă să chibzuiască asupra acestui plan, să încerce să găsească un editor și să încheie un contract cu el pe numele lui N. K. Krupskaia.

www.dacoromanica.ro

Înainte de 6 (19) februarie — Lenin participă la elaborarea și redactarea manifestului nr. 1 al grupului zimmerwaldienilor de stînga din Elveția — „Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung" („Împotriva minciunii despre apărarea patriei").

Februarie, 6 (19) — Lenin scrie o scrisoare Inessei Armand în care o anunță că a primit vești de la Moscova cu privire la creșterea stării de spirit revoluționare în Rusia, că Biroul din Moscova al C.C. a scos un manifest; scrie că în ultima vreme s-a ocupat intens de problema atitudinii marxismului față de stat, „am strîns mult material, am ajuns... la concluzii foarte interesante", că ar vrea să scrie despre aceasta un articol și să-l publice în nr. 4 al revistei „Sbornik «Soțial-Demokrata»"; relatează că e gata manifestul nr. 1 al grupului elvețian al zimmerwaldienilor de stînga.

Februarie, 14 (27) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin relevă importanța muncii în rîndurile tineretului elvețian, propune să se strîngă materiale în legătură cu grevele de masă din istoria mișcării muncitorești din Elveția franceză; scrie despre disputa dintre A. Panneckoek și K. Kautsky în revista „Die Neue Zeit" (1912) în problema statului.

Februarie, 19 (martie, 4) — Într-o scrisoare către S. N. Ravici, Lenin roagă să i se trimită broșura lui M. A. Bakunin „Comuna din Paris și noțiunea de stat" în limba rusă sau franceză.

Februarie, 20 (martie, 5) — Lenin scrie o scrisoare Aleksandrei Kollontai în care arată că-l îngrijorează și-l indignează știrea din ziare cu privire la convocarea la 12 mai a unui congres al social-democraților de stînga suedezi în vederea creării unui nou partid pe baza „principiilor zimmerwaldiene", „deoarece e evident că «Zimmerwaldul» a dat faliment, și din nou vedem cum un cuvînt frumos servește la camuflarea putregaiului"; scrie că stînga suedeză trebuie ajutată ca încă înainte de congres să înțeleagă toată trivialitatea social-pacifismului și kautskismului, toată ticăloșia majorității zimmerwaldiene, să-și elaboreze un program bun și o tactică bună pentru noul partid; dă indicații practice în acest sens. Lenin subliniază că „problema programului și a tacticii socialismului *nou*, a marxismului cu adevărat revoluționar, și nu

www.dacoromanica.ro

a kautskismului mîrșav, *este* la ordinea zilei *pretutindeni*".

Februarie, 22 (martie, 7) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin relatează despre consfătuirea din 3 februarie a lui R. Grimm și a adepților săi, despre adunarea generală din 6 martie a organizației social-democrate din Zürich și despre comportarea social-patrioților la această adunare, despre lipsa de principialitate a „stîngii" elveține ; subliniază necesitatea dezvăluirii în referate a mîrșăviei și trivialității social-pacifismului.

Februarie, 23 (martie, 8) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin relatează despre situația din organizația celor de stînga din Zürich, despre trecerea lui E. Nobs, F. Platten și a „tinerilor" (W. Münzenberg ș.a.) de partea lui R. Grimm ; scrie despre importanța referatelor ținute în public pentru stabilirea legăturii cu masele și influențarea lor, despre necesitatea demascării atît a „centrului" (R. Grimm & Co.), cît și a „stîngii" (E. Nobs, F. Platten, Ch. Naine etc.).

Februarie — Lenin scrie planul articolului „Învățămintele războiului".

Sfîrșitul lunii februarie — Lenin scrie articolul „Istoria unei scurte perioade din viața unui partid socialist".

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

Prefaţă VII

1916

BROŞURA LUI JUNIUS . . . . . 1—16

BILANŢUL DISCUŢIEI ASUPRA AUTODETERMINĂRII 17—59

1. Socialismul şi autodeterminarea naţiunilor . . 18
2. Este „realizabilă" democraţia în condiţiile imperialismului ? 23
3. Ce este anexiunea ? 25
4. Pentru anexiuni sau împotriva lor ? . . . 28
5. De ce este social-democraţia împotriva anexiunilor ? 32
6. Pot fi opuse „Europei" coloniile în problema de care ne ocupăm ? 34
7. Marxism sau proudhonism ? 37
8. Particular şi general în poziţia social-democraţilor internaţionalişti olandezi şi polonezi . . . 46
9. Scrisoarea lui Engels către Kautsky 50
10. Răscoala din 1916 din Irlanda 52
11. Încheiere 57

DESPRE APARIŢIA UNUI NOU CURENT : „ECONOMISMUL IMPERIALIST" . . . . . 60—69

* RĂSPUNS LUI P. KIEVSKI *(I. Peatakov)* . . . . . 70—76

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

DESPRE O CARICATURĂ DE MARXISM ŞI DESPRE „ECONOMISMUL IMPERIALIST" . . . . . 79—132
1. Poziţia marxiştilor faţă de războaie şi faţă de „apărarea patriei" 81
2. „Cum înţelegem noi noua epocă" 88
3. Ce înseamnă o analiză economică? 92
4. Exemplul Norvegiei 101
5. „Monism şi dualism" 108
6. Alte probleme politice pe care P. Kievski le abordează şi le denaturează 119
7. Încheiere. Metodele lui Aleksinski 131

PROGRAMUL MILITAR AL REVOLUŢIEI PROLETARE 133—145
I 133
II 137
III 140

UNII CARE S-AU RĂTĂCIT ZIUA ÎN AMIAZA MARE 146—147

*SALUT ADRESAT CONGRESULUI PARTIDULUI SOCIALIST ITALIAN . . . . . 148—151

LOZINCA „DEZARMĂRII" . . . . . 152—163
I 152
II 154
III 157
IV 159

IMPERIALISMUL ŞI SCINDAREA SOCIALISMULUI . 164—180

*CUVÎNTARE ROSTITĂ LA CONGRESUL PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN. 4 NOIEMBRIE 1916 . . . . . 181—184

PACE SEPARATĂ . . . . . 185—193

ZECE MINIŞTRI „SOCIALIŞTI"! . . . . . 194—196

SARCINILE ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN . . . 197—209
I. Atitudinea faţă de război şi faţă de guvernul burghez în general 198
II. Scumpetea şi situaţia economică insuportabilă a maselor 200

www.dacoromanica.ro

III. Transformările democratice cele mai necesare şi folosirea luptei politice şi a parlamentarismului 202
IV. Sarcinile imediate ale propagandei, agitaţiei şi organizării de partid 203
V. Sarcinile internaţionale ale social-democraţilor elveţieni 207

* TEZE CU PRIVIRE LA ATITUDINEA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN FAŢĂ DE RĂZBOI 210—212

TEZE PRINCIPIALE CU PRIVIRE LA PROBLEMA RĂZBOIULUI . . . . . 213—222

CUM SE PUNE PROBLEMA APĂRĂRII PATRIEI . 223—224

INTERNAŢIONALA TINERETULUI *(Notă)* . . . 225—229

SFORŢĂRI DE A SCOATE OPORTUNISMUL BASMA CURATĂ . . . . . 230—233

FRACŢIUNEA CIHEIDZE ŞI ROLUL EI . . . . 234—238

*ÎN LEGĂTURĂ CU AMENDAMENTUL LA REZOLUŢIA PROPUSĂ DE BEBEL LA CONGRESUL DE LA STUTTGART 239

1917

PACIFISM BURGHEZ ŞI PACIFISM SOCIALIST . . 241—262
Articolul (sau capitolul) I. O cotitură în politica mondială 243
Articolul (sau capitolul) al II-lea. Pacifismul lui Kautsky şi Turati 247
Articolul (sau capitolul) al III-lea. Pacifismul socialiştilor şi al sindicaliştilor francezi . . . 253
Articolul (sau capitolul) al IV-lea. Zimmerwaldul la răspîntie 258

* SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE BORIS SOUVARINE 263—273

CIORNĂ DE PROIECT AL TEZELOR ADRESEI CĂTRE COMISIA SOCIALISTĂ INTERNAŢIONALĂ ŞI CĂTRE TOATE PARTIDELE SOCIALISTE . . 274—286

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE CHARLES NAINE, MEMBRU ÎN COMISIA SOCIALISTĂ INTERNAŢIONALĂ DE LA BERNA . . . . . 287—296

CĂTRE MUNCITORII CARE SPRIJINĂ LUPTA ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI ŞI ÎMPOTRIVA SOCIALIŞTILOR CARE AU TRECUT DE PARTEA GUVERNELOR DIN PROPRIA LOR ŢARĂ . . . . . 297—306

www.dacoromanica.ro

CONFERINŢA DESPRE REVOLUŢIA DIN 1905 . 307—328

DOUĂSPREZECE TEZE SCURTE CU PRIVIRE LA SUSŢINEREA DE CĂTRE H. GREULICH A APĂRĂRII PATRIEI . . . . . 329—335

APĂRAREA NEUTRALITĂŢII . . . . . 336—338

O COTITURĂ ÎN POLITICA MONDIALĂ . . . 339—348

STATISTICĂ ŞI SOCIOLOGIE . . . . . 349—356

Prefaţă 349
Condiţiile istorice ale mişcărilor naţionale . . . 349
Capitolul I. Puţină statistică . . . 351
I 351
II 355

O MLAŞTINĂ IMAGINARĂ SAU REALĂ? . . . 357—361

*PROPUNERE DE MODIFICĂRI ÎN REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA PROBLEMA RĂZBOIULUI 362

ISTORIA UNEI SCURTE PERIOADE DIN VIAŢA UNUI PARTID SOCIALIST . . . . . 363—367

MATERIALE PREGĂTITOARE

*CU PRIVIRE LA DECLARAŢIA SOCIAL-DEMOCRAŢILOR POLONEZI LA CONFERINŢA DE LA ZIMMERWALD 371

*PLANUL ARTICOLULUI „IMPERIALISMUL ŞI SCINDAREA SOCIALISMULUI“ . . . . . 372—374

*PLANUL ARTICOLULUI „IMPERIALISMUL ŞI ATITUDINEA FAŢĂ DE EL“ . . . . . 375—377

*PLANUL TEZELOR „SARCINILE ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN“ . . . . . 378—381

*TEZE CU PRIVIRE LA ATITUDINEA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN FAŢĂ DE RĂZBOI. *Partea practică* . . . . . 382—383

*PLANUL TEZELOR ÎN VEDEREA DISCUTĂRII SARCINILOR CE STAU ÎN FAŢA ZIMMERWALDIENILOR DE STÎNGA DIN PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT ELVEŢIAN . . . . . 384—386

*OBSERVAŢII PE MARGINEA ARTICOLULUI DESPRE MAXIMALISM . . . . . 387—390

www.dacoromanica.ro

*PLANURILE BROŞURII „STATISTICĂ ŞI SOCIOLOGIE“ . . . . . 391—395
1 391
2 393
3 394

*PARTICULARITĂŢILE „CENTRULUI“, CA CURENT ÎN CADRUL SOCIAL-DEMOCRAŢIEI INTERNAŢIONALE . . . . . 396—398

*PLANUL ARTICOLULUI „ÎNVĂŢĂMINTELE RĂZBOIULUI“ . . . . . 399—400

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent *(iulie 1916 — februarie 1917)* . . . . . 403—405

Lista publicaţiilor şi a documentelor la a căror redactare a participat V. I. Lenin . . . . . 406—407

Adnotări . . . . . 408—458

Indice de lucrări şi izvoare citate sau menţionate de V. I. Lenin . . . . . 459—488

Indice de nume . . . . . 489—533

Date din viaţa şi activitatea lui V. I. Lenin . . . . 534—552

ILUSTRAŢII

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Despre o caricatură de marxism şi despre «economismul imperialist»“. — 1916 77

Coperta volumului „Sbornik «Soţial-Demokrata»“ nr. 2. — 1916 . . . . . 152—153

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Către muncitorii care sprijină lupta împotriva războiului şi împotriva socialiştilor care au trecut de partea guvernelor din propria lor ţară“. — 1916 299

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Conferinţa despre revoluţia din 1905“. — 1917 309

www.dacoromanica.ro

Dat la cules 30.07.1964. Bun de tipar 13.10.1964. Apărut 1964. Hîrtie scris I A de 63 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 35,08. Coli de tipar 36,50. A. 11.428. C.Z. pentru biblioteci 3C23=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 5836/40.584 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro